

ಶೈಕ್ಷಣಿಯರ್

ಎರಡು ನಾಟಕಗಳ ಅಧ್ಯಯನ

ಜ. ಕೆ. ಗೋವಿಂದರಾವ್

ಆಕರ್ಷಣೀಯ
ಗೃಹಾಲೋಕ

ಶೈಕ್ಷಿಪೀಠರ್
ಎರಡು ನಾಟಕಗಳ ಅಧ್ಯಯನ

ಜಿ.ಕೆ. ಗೋವಿಂದರಾವ್

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ
ಕಾನ್ನಡ ಪ್ರಸ್ತುತಿ ವಾಿಧಿಕಾರ
ಚೆಂಗಳೂರು

SHAKESPEARE - ERADU NATAKAGALA ADHYAYANA

Writer :

Prof. G. K. Govinda Rao

Formerly Professor of English

St. Joseph Commerce College, Bangalore

Publisher

Ashok N. Chalavadi

Administrative Officer

Kannada Pustaka Pradhikara

(Kannada Book Authority), Kannada Bhavana

J.C. Road, Bangalore - 560 002.

Pages : xvi + 233

ಮೊದಲ ಅವೃತ್ತಿ : 2003

ಪರಿಷ್ಕತ ಮುದ್ರಣ : 2008

ISBN 81-7713-136-2

© Author

ಮುಖ್ಯಪುಟ : ಲಿಖಿತ

ಚೆಲೆ : ರೂ. 100/-

ಮುದ್ರಣ :

ಲಿಖಿತ ಮುದ್ರಣ

ಒಂದುಗಳೂರು ರಸ್ತೆ

ಬೆಂಗಳೂರು - 560 004

ದೂರವಾಣಿ : 26622061

ಬಿ. ವಿ. ಕಾರಂತರಿಗೆ
ಪ್ರೀತಿ ಗೌರವ ಹಾಗೂ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳಿಂದ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಮಾತು

ಸಮಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಾಜಕೀಯ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳ ಅಡ್ಡನಡಿಗಳಿಗೆ ತಕ್ಷಣವೇ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಭಾವದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಶ್ರಿಯಿಸುವ ಪ್ರೌ. ಜಿ. ಕೆ. ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿವಲಯದ ಎಚ್ಚರ ಪ್ರಜ್ಞರು ಪ್ರತಿಕೆ. ಈ ಎಚ್ಚರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸುವುದಲ್ಲ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ತಳಮೂಲಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಯಿಸುವ ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಿರಾರಣೆಗೆ ಹಾತೊರೆಯುವ ಶ್ರೀಯಾಶೀಲತೆಯದು. ಈ ಶ್ರೀಯಾಶೀಲತೆಯ ಅಂತರ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಸದಾ ತುಡಿಯುವ ಒಬ್ಬ ಅಧ್ಯಾಪಕನಿದ್ದಾನೆ, ರಂಗನಟನಿದ್ದಾನೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತಕನಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾದರೂ ಅಪ್ಪಗಳ ಆಶಯ ಪ್ರಮಾಣವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಆಗಿ ತುಡಿಯುವ ವೃಕ್ಷತ್ವದ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಅನ್ವಯವಾದುದು.

ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ದೇಶ ಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಗೆಗೆರೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮಾನವಿಕರಣದ ದ್ರವ್ಯಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯೇಯಿಸುವ ವಿಶೇಷತೆ ಪ್ರೌ. ಜಿ. ಕೆ. ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಅವರದು. ಇದು ಕಾರಣವಾಗಿ ಶೇಕ್ಷಣೀಯರನ ಎರಡು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನದ ಈ ಕೃತಿ ಕನ್ನಡದ ಒಂದುಗರಿಗೆ ಒಂದು ಅನನ್ಯ ಕೊಡುಗೆ. ನಾಟಕಗಳ ವಸ್ತುದ್ವಾದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಮಹಾನ್ ಕಲಾಕಾರ ಶೇಕ್ಷಣೀಯರು. ಕಾಲದ ಸದ್ಯತನವನ್ನು ಮೀರಿ ಎಲ್ಲ ಕಾಲದ ತವಕ ತಲ್ಲಣಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಮುಖಿಯಾಗಬಲ್ಲ ಧಾತು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಈ ನಾಟಕಗಳ ವಿಶೇಷತೆ.

ಸಂದರ್ಭವಶದಲ್ಲಿನ ಮನುಷ್ಯನ ವರ್ತನೆ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬಲಿತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಬೇರೊಂದು ಬಗೆಯ ಅವಸ್ಥಾತರವನ್ನು ಕೊಡುವ ಪರಿಯನ್ನು ‘ಸೀಸರ್’ ನಾಟಕ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಅನ್ವೇಷಿಸಿದೆ. ಕೋಮಲವಾದ ಪ್ರೇಮ ಪ್ರಸಂಗವು ಮಾನವ ಸಹಜ ದೌಬಲ್ಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ದುರಂತವನ್ಯದುವ ಪರಿಯನ್ನು ‘ಒಧೆಲೋ’ ನಾಟಕ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಶೋಧಿಸಿದೆ. ಈ ಎರಡೂ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ ಗಾಮಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಿರುವ ಮನೋಷ್ಯಪಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರೌ. ಜಿ. ಕೆ. ಗೋವಿಂದರಾವ್ ರವರು ವಿಶೇಷಿಸಿರುವ ರೀತಿ ವಿಸ್ತೃಯ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಿಪೂರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಮರು ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದ ಹಿರಿಯರಾದ ಪ್ರೌ. ಜಿ.ಕೆ. ಗೋವಿಂದರಾವ್ ರವರಿಗೆ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಆತ್ಮೀಯ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಸುಂದರವಾಗಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಮಿಶ್ರದಾದ ಬಾಕಿನ ಮತ್ತು ಲಿಪಿ ಮುದ್ರಣ ಬಳಗಕ್ಕೆ ಆತ್ಮೀಯ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಅಕ್ಷರ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ನಮನ

ಶೇಕ್ಷಾಪಿಯರ್ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅನುಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಒಂದು ಶತಮಾನ ಉರುಳಿತು. ಅವನ ಜತೆ ನಡೆದ ಅನುಸಂಧಾನದ ಬಗೆಗಳು ಹಲವಾರು. ಅವು ವಸಾಹತುಕಾಹಿ ಕಾಲಘಟ್ಟದಿಂದ ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಚಹರೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತು ಒಂದಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಶೇಕ್ಷಾಪಿಯರ್ ನನ್ನ ಒಳಗೊಂಡ ಬಗೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವಾಗ - ಬೆರಗು, ಭ್ರಮೆ, ಇಂಥ ಪ್ರತಿಮಾವಿಮಣ ಜಗತ್ತು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಂಟು. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತಂಗನಿರ್ಣಾ, ರಂಗಭಾಷ್ಟೆ ನಟನಾಲೋಕದಂಥ ರಂಗವಿಮಣ ಜಗತ್ತಾ ಉಂಟು. ಹಲವು ಬಾರಿ ಇವು ಒಂದೇ ನಡೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದೂ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದ್ದೂ ಉಂಟು. ಇಂಥ ಹಲವು ಅಧ್ಯಯನಗಳ ನಡುವೆ ಪ್ರೌ. ಜಿ.ಕೆ. ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಅವರು ಶೇಕ್ಷಾಪಿಯರ್ ನನ್ನ ಈ ಎರಡೂ ಬಗೆಗಳನ್ನು ಅಂತರಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕೃತಿನಿಷ್ಠೆ ಓದಿನ ಮೂಲಕ ಶೇಕ್ಷಾಪಿಯರ್ ನನ್ನ ತಮ್ಮವನ್ನುಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರೌ. ಜಿ.ಕೆ. ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಅವರು ಒಂದು ಕಡೆ ರಂಗಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸದುಕ್ತಿಯಾ ಶೀಲರಾಗಿ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವತ್ತೂ ವೈಚಾರಿಕ ರಾಗಿ, ಮಗುದೊಂದುಕಡೆ ಸಾಹಿತ್ಯಧ್ಯಯನದ ಅನುಸಂಧಾನಕಾರರಾಗಿ ಶೇಕ್ಷಾಪಿಯರ್ ನನ್ನ ಸಮೀಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಶೇಕ್ಷಾಪಿಯರ್ ನ ಆತ್ಮದ ಜತೆ ಅವರು ನಡೆಸಿದ ಧ್ಯಾನದ ಕ್ರಮಗಳೇ ಆಗಿವೆಯೆಂಬ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ನನ್ನದು. ಈ ಧ್ಯಾನಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶೇಕ್ಷಾಪಿಯರ್ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತ ಲೋಕಕ್ಕೆ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಜೂಲಿಯಸ್ ಸೀಸರ್ ಹಾಗೂ ಒಫ್ಲೋ ನಾಟಕಗಳಿರಡರ ಅಧ್ಯಯನವು ಹೊಸ ಅಧ್ಯಯನದ ಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ದಾರಿಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಹೊಸ ಹಾದಿಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುವ ಸೂಕ್ತ ನೇಯಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಪಾಗಿಸಿದೆ. ಕನ್ನಡವು ಈವರೆಗೂ ಈ ಬಗೆಯ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಹೊಸಬಗೆಯ ಅಧ್ಯಯನದ ಅನುಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ಪ್ರೌ. ಜಿ.ಕೆ. ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಅವರಿಗೆ ಶೇಕ್ಷಾಪಿಯರ್ ನ ಅಭಿಮಾನಿಗಳ ಪರವಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಜನತೆಯ ಪರವಾಗಿ ಅಭಿನಂದನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಘ್ರಾಧಿಕಾರದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳಲು ವಿಶ್ವಾಸಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ನೀಡಿ ಪ್ರೌ. ಜಿ.ಕೆ. ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಅವರು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಸಹಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಘ್ರಾಧಿಕಾರದ ಸದಸ್ಯಮತ್ತರು ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿಗೂ ಘ್ರಾಧಿಕಾರದ ಪರವಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕನ್ನಡದ ಜನ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರೌ. ಮಲ್ಲೇಪುರಂ ಜಿ. ವೆಂಕಟೇಶ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು

ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದ್ದನ್ನಲ್ಲ ಈ ಎರಡು ಪ್ರಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಮುನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಏನನ್ನ ಹೇಳುವುದೂ ಅನವಶ್ಯಕ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅತ್ಯಂತ ಸಾಹಸದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ವಿನಯದಿಂದ ಮಾಡಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮಿಕ್ಕಿದ್ದಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆಗಿರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ಶೇಕ್ಷಣಿಯರ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಅಭಿಮಾನಿಗಳು, ರಂಗಕರ್ಮಿಗಳು, ಪಂಡಿತರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದೇನಾದರೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಯೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಆ ಅನುಮಾನ ಸಂಕೋಚಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಹಲವು ಗಳಿಯರಿಗೆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ. ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ ಡಾ. ಜಿ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ, ಪ್ರೌ. ವಿ.ಎಸ್. ಶ್ರೀಧರ, ಪ್ರೌ. ಕೆ. ಸುಂದರರಾಜ್ ಹಾಗೂ ಪ್ರೌ. ಮನು ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮುಖ್ಯರು. ಎಲ್ಲರೂ ಉತ್ತೇಜಿಸಿ ಧ್ಯೇಯ ತುಂಬಿದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಗಳಿಯ ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೆನ್ನಿಯವರ ಹೆಸರನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಬೇಕು. ಎರಡೂ ನಾಟಕಗಳ ಕುರಿತಾದ ಈ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಒದಿದ್ದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಪತ್ತದ ಮೂಲಕವೂ ವಿಶದವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ತುಂಬ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಅವರು ತೋರಿಸಿದ ಆಸ್ತಿ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾಠಗಳಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಿಗೊಂಡು ಅವರೇ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ಬರೆದುಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡೆ. ಒಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಮನೋಜ್ಞಾದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಶೇಕ್ಷಣಿಯರ್ ಜಗತ್ತಿನ ಕುರಿತಾದ ಅವರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಮೊದಲ ಮೂರು ಪುಟಗಳಿಂತೂ ನನ್ನ ಪ್ರಕಾರ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮನಸ್ಸೊಂದು ಶೇಕ್ಷಣಿಯರನ ಕಲಾತ್ಮಕಪ್ರಣಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಗೃಹಿಸಿದ ರೀತಿಯ ಸೂಚಕ. ನನ್ನ ಈ ಬರಹದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ವಿವರವಾದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಅವರನ್ನು ಶ್ರೀತಿ ಗೌರವಗಳಿಂದ ನೆನೆಯುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಲೇಖನಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊರುತ್ತಿರಾ ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ ಗಳಿಗೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೂ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ ನನ್ನ ಗಳಿಯರೂ ಆದ ಡಾ. ಮಲ್ಲೇಪುರಂ ಜಿ. ವೆಂಕಟೇಶ ಅವರು ತೋರಿದ ಆಸಕ್ತಿ, ಇಡೀ ಪ್ರಕಟಣಕ್ಕಿಯ ತಮ್ಮದೇ ಕೆಲಸವನ್ನುವರ್ಷು ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನ ತಾವು ಹೃತ್ಯಾವರ್ಣಕವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡೆ

ರೀತಿ ನನ್ನನ್ನ ನಮಗೊಳಿಸಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ನಾನು ನನ್ನ ಗೌರವದ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಎರಡನೆಯ ಪರಿಷ್ಕಾರ ಮುದ್ರಣ

ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಒಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಗೆಳೆಯ ಪ್ರೌ. ಎಸ್. ಜಿ. ಸಿದ್ದರಾಮಯ್ಯ ಆವರು ಕಾರಣ. ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಮೊದಲ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು ಮತ್ತು ವಂದನೆಗಳು.

ಒಹು ಅಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಗೆಳೆಯ ಬಾಕಿನ ಮತ್ತು ಲಿಪಿ ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಎಲ್ಲಿಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಕೃತಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರಲ್ಲಿಗೂ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

೨೨.೭.೨೦೦೭

- ಜಿ.ಕೆ. ಗೋವಿಂದರಾಜ್

೧೯೧, ೩೬ 'ಎ' ಅಡ್ಡರಸ್ತ್ರೀ
ಉನೇ ಬಡಾವಣೆ, ಜಯನಗರ
ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦೦೫೭.

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಶೇಕ್‌ಪಿಯರ್ ಲೋಕಗಳು

ಶೇಕ್‌ಪಿಯರ್ ತನ್ನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ರಹಿದಾರಿಯಿದೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಒಂದೇ ದ್ವಾರ, ಒಂದೇ ಬಾಗಿಲು ಎಂದಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಿಂದ, ಹೇಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರೂ ಈ ಲೋಕಗಳು ಸಮಗ್ರವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವನ ಒಂದೇ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಹಲವಾರು ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣ ಲೋಕಗಳು ಸಹಭಾಜ್ಞ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಕೇಳಿನ ಶೇಣಗಳಿಲ್ಲ, ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಶೇಕ್‌ಪಿಯರಿಗೆ ‘ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ’ ಎನ್ನಷ್ಟುದು ಇಲ್ಲ, ವ್ಯಾಸ, ವಾಲ್ಯೂಕಿ, ಹೋಮರ್ ಮತ್ತು ಅನಾಮಿಕ ಜಾನಪದ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಹೂಡ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ, ಹೀಗಾಗಿ ಅವರು ಕೇವಲ ಮಾಧ್ಯಮ ಅಧಿವಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾಗಿ ಅವರ ಮೂಲಕ ಅವರ ಕಾಲದ ದೊಡ್ಡ ಬಿಕ್ಷುಟ್ಯಾಗಳು, ಜನರ ಮನಸಿನ ಆಳದೊಳಗಿನ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲಗಳು, ಅವರ ಭಾಷಾಸಮುದಾಯದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಸೃಷ್ಟಿಗಳು, ಲೋಕಗ್ರಹಿಕೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಅಭಿನ್ನವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡ ಅಭಿವೃಕ್ಷಕ್ರಮಗಳು—ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕಲೆಯ ಮೂಲಕ ರೂಪವನ್ನ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಹುಂಬಾರನ ಕ್ಯಾಯಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ರೂಪವನ್ನ ಪಡೆಯುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಗಭ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವತಂತ್ರ ಮತ್ತು ನಮಗೆ ಅನೂಹ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಿತ್ತ ರೂಪ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಬರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಹಿರಿದಾದ ಅಧ್ರದಲ್ಲಿ ಶೇಕ್‌ಪಿಯರನಂಥ ಬರಹಗಾರರಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಮೌಲ್ಯಕಲ್ಪನೆಗಳಿದ್ದರೂ ಅವು ಕೃತಿಯೋಳಗೆ ಮೂಡಿಬರುವ ಲೋಕಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ; ಉನಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅವನ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಮೂಲಗುಣವೆಂದರೆ ಅನಾಧವಾದ ತಾಳೈ ಹಾಗೂ ತಾದಾತ್ಮ್ಯದಿಂದ ಈ ಲೋಕಗಳು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ಣ ಶರೀರದೊಂದಿಗೆ ಹುಟ್ಟಲು ಅನುವ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಶೇಕ್‌ಪಿಯರನನ್ನು ಅಭಾರಿತಕವೂ, ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆಯೆನ್ನಲಾಗುವ ‘ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ಚಿತ್ತಕಾರನೆಂದು ಸೋಡುವುದು ಸರಿಯಂದಲ್ಲ, ಬೇಂದ್ರೆ ಏನನ್ನು ಬರೆದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಧಾರವಾಡದ ವಾಸನೆಯಿರುತ್ತದ್ದ ಹಾಗೆ ಶೇಕ್‌ಪಿಯರ್ ಏನನ್ನೇ ಬರೆದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ರೆನೆಸಾನ್ಸ್ ಯುಗದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ವಾಸನೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಅವನ ನಾಟಕಗಳ ರೋಮನ್ ಜನರು ಎಲ್ಲಿಂದೂ ದಾಖಲೆಯ ಕಾಲದ ಲಂಡನ್‌ನಿಗೆರೆ, ಶೇಕ್‌ಪಿಯರನ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಪ್ರಭುಗಳನ್ನು ಹೋಲುವಂಥವರೆ. ಅವನ ನಾಟಕಗಳ ರಕ್ತ ಮಾಂಸ ಎಲ್ಲವೂ ದೇಶಿಯ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯ. ಆದರೆ ಅದರೋಳಗೆ ಸುಳಿದಾಡುವ ‘ಆತ್ಮ’ ಮಾತ್ರ ಶುದ್ಧ

ಜಂಗಮ ಸ್ವರೂಪದ್ದು ಹೀಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ತನ್ನ ನಾಟಕಗಳು ಪ್ರದರ್ಶನವಾಗುವ ದಿನಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ಶೇಕ್ಷಣೀಯರೂ ಬರೆದ ನಾಟಕಗಳು ಯೂರೋಪು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಪಶ್ಚಿಮದ ನಾಗರಿಕತೆ ಇವುಗಳ ಸೋಂಕು ಎಂದೂ ತಗಲದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮರುಹುಟ್ಟು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಶೇಕ್ಷಣೀಯರೂ ನಾಟಕಗಳ ನಿರಂತರವಾದ ಈ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರ್ಯಾಟನದ (Cultural perigrination) ಕತೆ ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕದ ಅತ್ಯಂತ ರೋಚಕವಾದ ಕತೆಯಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ವಿಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಶೇಕ್ಷಣೀಯರೊಂದಿಗೆ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ಸಂಕೋಚಿತವಿಲ್ಲದಂತೆ ನಿಭಿರಡೆಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಕತೆ ಇನ್ನೂ ರೋಮಾಂಚಕವಾಗಿದೆ.

ಇದೆಲ್ಲವೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಇರಬಹುದಾದ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಮುಖ್ಯವಂದು ಕಾಣುವ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳು : ಶೇಕ್ಷಣೀಯರೂ ಬದುಕಿ ಬರೆದ ಕಾಲ ಯೂರೋಪಿನ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ತೀವ್ರ ಸ್ವರೂಪದ ಬದಲಾವಣಗಳ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ವೈಚಾರಿಕ ವಿಷಯಗಳು ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಕಲ್ಪನೆಯ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ವಿಶ್ವದ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿ ನೋಡುವ ಮತ್ತು ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸು, ನಡವಳಿಕೆ, ಆಸೆ ಅಮಿಷಗಳು, ಆತಂಕ ಭಯಗಳು ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರವಾದ ಲೋಕಿಕ ಕುಶಾಹಲವನ್ನು ಮಟ್ಟಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯ ಕೇಂದ್ರಿತ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಕಾಲವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಹಾಗಂತೆ ಯಾರೂ ಸುರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ದೇವರು ನೇಪಣ್ಡಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಜ್ಞತ್ವ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಾರಗಳ ರಂಗಭೂಮಿಯೇ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಶೇಕ್ಷಣೀಯರೂ ನ ರಂಗಭೂಮಿ ಇದು.

ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಶೇಕ್ಷಣೀಯರೊಂದಿಗೆ ಸದ್ಯದ ಮೂರ್ತವಾಸ್ತವಗಳಲ್ಲಿರುವ ಆಸಕ್ತಿ ಅವುಗಳ ಅಂತಿಮ ಪರಿಣಾಮಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ. Teleological ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆತನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕುಶಾಹಲವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ಅವನೊಬ್ಬ ಲೋಕನೂ ಹೌದು ಭೌತವಾದಿಯೂ ಹೌದು. ಪ್ರಾಪಂಚಿಕವಾದ ಅವನ ಪ್ರತಿಭೆ ಮನುಷ್ಯಲೋಕದ ಎಲ್ಲ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಬಹುಮುಖಿಯಿಂದೇ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ. ಮ್ಯಾಕ್ನೀಸ್ ಪದ್ಯದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಶೇಕ್ಷಣೀಯರನಿಗೆ "The world is incorrigibly plural". ಯಾರೂ ತಿದ್ದಲಾರದಂತೆ ಬಹುಮುಖಿಯಾದ ಜಗತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬಹುದೇ ಹೊರತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನಲ್ಲ. Tempest ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಾಯಕನಾದ ಪ್ರಾಸ್ತೇರೋ ತನ್ನ ಸ್ವಾಧಿ ತಮ್ಮನನ್ನು, ಇತರರನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಕೃಶಿಯನ್ನು ಮೌಲ್ಯವಾದ ಕ್ಷಮಾಗುಣವನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆತ ಪಶ್ಚಿಮ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಸಾಮೃಜ್ಯಶಾಹಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಬಂದು ದ್ವಿಪದ ಮೂಲನಿರಾಸಿಯಾದ ಕ್ಷಾಲಿಬನಾನನ್ನು ತನ್ನ ಗುಲಾಮನನ್ನಾಗಿಸಿ ಅವನಿಗೆ "ನಾಗರಿಕತೆ"ಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಾನೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ವಸಾಹತುಹಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪಠ್ಯವನ್ನಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು. ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯ ಇದಾವುದರ

ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಪ್ರೀತಿ, ಲೈಂಗಿಕತೆಗಳ ಸುಂದರ ಹೊಸ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಮಿರಾಂಡಾ-ಫಡ್ರ್ಸನಂಡರ ಪ್ರೇಮಕರೆಯೂ ನಾಟಕದಲ್ಲಿದೆ. ರೋಮಿಯೋ-ಜೂಲಿಯೆಟ್, ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವಯಸ್ಸಿನ ಜೂಲಿಯೆಟ್ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಮುಗ್ಗು, ಆದರ್ಥಮಯ ಪ್ರೀತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಅವಳ ದಾದಿಯ (nurse) ಲೈಂಗಿಕ ಹಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗೊಳ್ಳುವ ಲೈಂಗಿಕ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಇದೆ. ಹ್ಯಾಮೆಟ್‌ನ ಸೂಕ್ತ ಅಂತರ್ಮುರ್ಖವಿತೆ ಕೇವಲ ಪುರುಷ ಅಹಂಕಾರದ ದ್ರೋತೆಕವಿರಬಹದು ಎಂದು ಸಂಶಯ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟೂರ್ಡ್‌ ಮತ್ತು ಒಫ್ಫಿಲಿಯಾರ ನೋವಿನ ಮೌನ ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಅಥ್ಲೋ-ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಉತ್ತರ ಪರಿತ್ರ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಗಂಡು ಹಣ್ಣು ಸೇರಿ ‘ನಾಲ್ಕು ಕಾಲಿನ ಪ್ರಾಣಯಾಗುವ’ ಸಂಭೋಗಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿ ನಗುವ ಇಯಾಗೋನ ಕ್ಷುದ್ರ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೂ ನಾಟಕದಲ್ಲಿದೆ. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪೀಯರ್‌ನ ಈ ಲೋಕಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಕಬಿಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ನೀಡುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅರಾಜಕ ಪ್ರತಿಭೆ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪೀಯರ್‌ನದಾಗಿದೆ.

ಇಂಥ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪೀಯರನೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರಂತರವಾದ ಅನುಸಂಧಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದೆ. ಅವನ ನಾಟಕಗಳ ಅನುವಾದ ಹಾಗೂ ರೂಪಾಂತರಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ಅನುಸಂಧಾನ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ರಾಮಚಂದ್ರದೇವ ಅವರ ಗ್ರಂಥ ಹಾಗೂ ತಾರಕೇಶ್ವರ ಅವರ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿಎಚ್‌ಡಿ ಪ್ರಬಂಧದ ಒಳನೊಟಗಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟರೆ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೊದಲ ಹಂತದ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ವಸಾಹತುಶಾಲಿ ಅನುಭವದ ಬಗ್ಗೆ ಎರಡು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಅನುಸಂಧಾನವೆಂದರೆ ಒಟ್ಟಾರೆ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪೀಯರನ ನಾಟಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿರುವ ಕೃತಿಗಳು (ಬಾಲೂದಾರ್ ಅವರ ‘ಶೇಕ್ಸ್‌ಪೀಯರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ’ ಮತ್ತು ಮೂತ್ರಿರಾಯರ ಬರಹಗಳು ಈ ಬಗೆಯವು). ಹಿಂದೆ ವಸಾಹತುಗಳಾಗಿದ್ದ, ಅದರಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು ಕಾಮನ್ನೆಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಆಫ್ರಿಕಾ ಹಾಗೂ ವೆಸ್ಟ್‌ಇಂಡಿಯನ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಶೇಕ್ಸ್‌ಪೀಯರನ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಸಿದ ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಚಿಂತನೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈವರೆಗೆ ಬಂದಿರದೇ ಇರುವ ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ‘ಕ್ಯಾಲಿಬನ್ ಕಾಂಪೆಕ್ಸ್’ ಇವೇ ಮುಂತಾದ ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪೀಯರನನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಗುರುತನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾದಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನ ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಆಶ್ವಯ್ರಾವೆಂದರೆ ಈ ಪ್ರಸ್ಥಾನ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರದೇ ಇದ್ದದ್ದು ಶೇಕ್ಸ್‌ಪೀಯರನೊಂದಿಗೆ ನಿರಂತರ ಅನುಸಂಧಾನ ನಿಂತಹೋಯಿತೆ ಎನ್ನುವ ಅನುಮಾನ ಬರುತ್ತದೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಹಾಗೂ ಆಚೆರಿಕನ್ ವಿಮರ್ಶೆ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಇಂದು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ನವಚಾರಿತ್ರಿಕವಾದ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಭೋತವಾದ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀವಾದಗಳ ಮೂಲಕ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪೀಯರನೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಅನುಸಂಧಾನಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿವೆ. ಈ

ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕ್ಷಾಪಿಯರ್ ಅತ್ಯಂತ ಆಧುನಿಕ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನವಾದ ಚರ್ಚೆಗಳಿಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದನೆ ಎನ್ನವುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು.

ಪ್ರೊ. ಜಿ.ಕೆ. ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಅವರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿ ಕನ್ನಡದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತೀರಾ ಭಿನ್ನವಾದ ಹಾಗೂ ಹೊಸದಾದ ಶೇಕ್ಷಾಪಿಯರ್ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಜೂಲಿಯಸ್ ಸೀಸರ್ ಮತ್ತು ಅಧೆಲೋ ನಾಟಕಗಳ ದೀಘ್ರಾವಾದ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಕೃತಿನಿಷ್ಠೆ ವಿಮರ್ಶೆಯಿದೆ. ನಾಟಕಗಳ ಸಾರಸಂಗ್ರಹ ಕೊಡುತ್ತಾ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಕೃತಿ ಇದಲ್ಲ. ನವ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಉಲ್ಲಿಂಬಿತ ತಂದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ಇದಲ್ಲ. ರಸಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಅಲ್ಲ. ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನೆಪವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಶೇಕ್ಷಾಪಿಯರ್ ನಾಟಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಗ್ರ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುವ ಬಗೆಯ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಶೇಕ್ಷಾಪಿಯರ್ ನಾಟಕದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯಾವುದೇ ಸ್ವೀಕೃತ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಒತ್ತಡವಿಲ್ಲದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಪ್ರಬುದ್ಧವೂ ಆದ ಮನಸ್ಸೊಂದು ಆ ಕೃತಿಗಳನ್ನೇ ಧ್ವನಿಸುತ್ತ, ಆ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ನುಡಿಗಟ್ಟಿನ ಭಾರವಿಲ್ಲದ ಬರೆದಿಟ್ಟಂತೆ ಗೋವಿಂದರಾಯರ ಈ ಕೃತಿಯಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಇರವ ತಾರ್ಕಿಕ ಅಧವಾ ಸ್ವೇಧಾಂತಿಕ ಸನ್ನಾಹಗಳು ಅವರಿಗಲ್ಲ. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೇ ಸ್ವಪ್ರದರ್ಶನವಾಗಿ ಬಿಡುವ ಹಂಡಿತ್ಯದ ತೆವಲುಗಳು ಇಲ್ಲ. ವಿವರಣೆ ಕೊಡಲೆಂದೇ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಒದುಗನೊಬ್ಬನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಆವಾಗಿ “ಮಾಸ್ತ್ರಿಕೆ” ಮಾಡವ ವ್ಯಾಮೋಹವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಕೃತಿ ಒಂದರ್ಫದಲ್ಲಿ ಶೇಕ್ಷಾಪಿಯರ್ ಕೃತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಖಾಸಗಿ ಅನುಸಂಧಾನದ ರೀತಿಯದು. ಆದರೆ ಶೇಕ್ಷಾಪಿಯರನ ಕೃತಿಗಳು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಅನುಭವ, ಅದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ರಂಗಮಾಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೃತಿ ವಿವರಣೆಯ ಯಾವುದೇ ನುಡಿಗಟ್ಟು-ಇವೆಲ್ಲವುಗಳೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಖಾಸಗಿಯಾದ ಸಂಘದ ಸಾಮಾಜಿಕವೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಗೋವಿಂದರಾಯರ ಬರಹದ ರೀತಿಯನ್ನು ಕೃತಿನಿಷ್ಠೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಅಧವಾ ಅಧ್ರ ವಿವರಣೆ (exegesis) ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾದರೂ ಅದು ಈ ಪದಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮೀರಿರುವ ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಅಧ್ರ ವಿವರಣೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಭಾವಾನುವಾದವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಶಾಬ್ದಿಕ ವಿವರಣೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಗಮನವಿರುವುದು ಶೇಕ್ಷಾಪಿಯರ್ ನಾಟಕದ ರೂಪಕಗಳು ಹಾಗೂ ಮಾತಿನ ಧ್ವನಿಧರಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಸಂಕೀರ್ಣ ಅಧ್ರ ವಿನ್ಯಾಸದ ಮೇಲೆ. ಇನ್ನೂ ಲಿಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಮಾತುಗಳು ಕೂಡ ಕೇವಲ ಸೂಚಕಗಳು ಮಾತ್ರ. ಗೋವಿಂದರಾಯರ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವುದು ಈ ಸೂಚಕಗಳ ಹಿಂದೆ ಸೂಚ್ಯದ ಹಾಗಿರುವ (Signified ಎನ್ನುವ ಅಧ್ರದಲ್ಲಿ). ಮನುಷ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ; ಅವರ ನಡವಳಿಕೆಗಳ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ತಿರುವುಗಳಲ್ಲಿ. ಈಗಳೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಅನುವಾದ / ವಿವರಣೆಗಳಿಗೆ ಈಡಾಗಿರುವ ಶೇಕ್ಷಾಪಿಯರ್ ನಾಟಕಗಳಿಗೆ ಜಡವಾದ, ಸ್ಥಿರಗೊಂಡಿರುವ ಅಧ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಬ್ಬಿಡಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದೇ ಗೋವಿಂದರಾಯರ ಕಾಳಜಿಯಾಗಿದೆ. ಇಧರಿಂದಾಗಿ ಶೇಕ್ಷಾಪಿಯರ್ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರುವ (ಅಧವಾ

ಒಟ್ಟಾರೆ ಕೃತಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರುವ ಎನ್ನುವುದು ಸೂಕ್ತ) ಅಥ ಸೂಕ್ತಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಶೇಕ್ಷಣಿಯರನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಓದುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಕೃತಿ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಓದು. ಡೆರಿಡಾನ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ವ್ಯವಧಾನದ, ನಿಧಾನ ಓದು (Slow reading). ಸದ್ಯದ ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಬೇಡವಾಗಿರುವ ರೀತಿಯ ಓದು ಇಡಾಗಿದೆ. ನವ್ಯ ಮಾರ್ಗದ ಕೃತಿನಿಷ್ಠೆ ಓದಿನ ಕೆಲವು ಅತಿಗಳನ್ನು ಅಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆಡುಮಾಡಿದ್ದ ಕ್ರಮೇಣ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಓದುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನೆಪಷಾಯಿತು. ಕೃತಿನಿಷ್ಠೆ ಓದು ಎಂದ ಶೂಡಲೆ ಅದು ‘ಅಕಡೆಮಿಕ್’ ಎಂದು, ಅರಾಜಕೀಯವೆಂದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ರಾಜಕೀಯ ಹೋರಾಟಗಳಿಗೆ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುವ ಸ್ತ್ರೇವಾದಿ ವಿಮರ್ಶೆಯಾಗಲಿ, ನವ ಮಾರ್ಗದ ವಿಮರ್ಶೆಯಾಗಲಿ ಕೃತಿಗಳ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತವಾದ ಓದನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾವೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೃತಿನಿಷ್ಠೆ ಓದಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಧೋರಣೆಗಳಿಗೆ, ಪ್ರಗತಿಪರಿತೆಗೆ ಕುಂಡು ಬರುತ್ತದೆಯೆನ್ನುವ ವಿಚಿತ್ರ ನಂಬಿಕೆ ಬೇಕೆಂದುಬಂದಿದೆ.

ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಅವರು ಶೇಕ್ಷಣಿಯರ್ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ, ವಿವರವಾಗಿ ಓದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಬರಹದ ಕ್ರಮದಿಂದಾಗಿ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದುವವರು ಶೇಕ್ಷಣಿಯರ್ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಎದುರಿಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಓದುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಈ ಮೊದಲು ಓದಿದ್ದನ್ನು ಮರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಓದಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು, ಬರೆದಿದ್ದನ್ನು ಮರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಹಳೆಯ ಓದುಗಳ ಜಾಡನ್ನು ಮರೆಯ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕೃತಿನಿಷ್ಠೆಯೊಂದೇ ಪ್ರಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಅವರ ಓದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಈ ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ಕತೆಯನ್ನು ಸರೀರವಾಗಿ ಸಾಧಾತ್ಮಕ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಓದಿನಿಂದ ಅವಸರದ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಗೆ ಆಸ್ತದವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ.

ಹಾಗೆಂದರೆ ನಾಟಕಕೃತಿಯನ್ನು ತುಂಡುತುಂಡಾಗಿ, “ಸ್ಥಾಯವಾಗಿ” ಓದುತ್ತ ಹೋಗಬಹುದೆ ? ಕೃತಿಯ ಒಟ್ಟು ಧ್ವನ್ಯಾರ್ಥದ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ಓದಿನಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆಯೇ ? ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಅವರ ಕ್ರಮವೆಂದರೆ ಸಾಲಿನಿಂದ ಸಾಲಿಗೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಓದುತ್ತಲೇ ಕೃತಿಯ ಧ್ವನ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಜೂಲಿಯಸ್ ಸೀಸರ್ ನಾಟಕದ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೊದಲ ಪ್ರಂಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ನಾಟಕದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಬಹುದಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಎದುರಿಗಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಸೀಸರನ ವ್ಯಕ್ತಿಪ್ರಾಣಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಸ್ಥಭಾವದ ವ್ಯಕ್ತಿಪ್ರಾಣಿ ಎನ್ನುವುದಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಉತ್ತರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಬುಂಟಸ್, ಆಂಟನಿ ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಪಿತೂರಿಗಾರರ ವ್ಯಕ್ತಿಪ್ರಾಣಿನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಗಣರಾಜ್ಯದ ಆಧಾರವಾಗಿರಬಲ್ಲ ಸ್ಥಾವ ಲಕ್ಷಣಗಳೇನು ಎಂದು ಶೂಡ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಅವರ ವಿವರಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಸೀಸರ್ (ಮತ್ತು ಬುಂಟಸ್ ಶೂಡ) ‘ಶ್ರೀಮಂತ’ ವ್ಯಕ್ತಿಪ್ರಾಣಿದವನು. ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ವ್ಯಕ್ತಿಪ್ರಾಣಿ

ವ್ಯತಿರಕ್ತವಾದ ಸ್ವಭಾವದವನು. ಈ ಮಾತುಗಳು ಕೂಡ ಸುಲಭ ತೀಮಾರ್ಚನಗಳಾಗಿ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕ್ಷಣಿಕ್ಷಣಿಕ್ಷಣಿ ಹೊಸ ಸತ್ಯಗಳ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ಶೇಕ್ಷಣಿಯರು ನ ಬರಹದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಗೃಹಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ತೀಮಾರ್ಚನಗಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಅದೇ ರೀತಿ ಈ ನಾಟಕದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಎತ್ತುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯೆಂದರೆ ಬ್ರಾಟ್ಸ್ ಕ್ರಾಂತಿಯೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿರುವುದು ನಿಜವಾಗಿ ಪಿತೂರಿಯಲ್ಲವೇ? ಮೂರ್ತ ಮತ್ತು ಅಮೂರ್ತಗಳ ಮಧ್ಯ ತುಯಾಡುವ ಬ್ರಾಟ್ಸ್ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ಸೀಸರನನ್ನು ಪ್ರತಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಸೀಸರನನ್ನು ಕೊಲೆಮಾಡುವುದು ಎರಡೂ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನ ಆದರ್ಶ, ದೃಢತೆ ಏನೇ ಇರಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಪಿತೂರಿಯ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯಿಂದ ಅವನು ಮುಕ್ತನಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಾಗ ಗೋವಿಂದರಾಯರು ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಗಳನವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಬಿಕ್ಕಣ್ಣಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದರೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಆರೋಗ್ಯದ ಬಗೆಗಿನ ಅವರ ಕಾಳಜಿಗಳು ನಾಟಕದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನೂ ಮೀರಿ ತಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಸೀಸರನ ಕೊಲೆಯ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಸಮರ್ಥನೆ ಏನೇ ಇರಲಿ, ಅದು ಮನುಷ್ಯಜೀವಿಯ ಕೊಲೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಾಚಾರದ ಹಾಗೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ 'mischief' ಹುಟ್ಟಬಹುದೇ ಹೊರತು ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಎನ್ನುವ ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಅವರ ವಾದವನ್ನು ಹಿಂಸೆಯ ನಿತ್ಯದ ಪರಿಪಾಠವಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ನತದ್ವಷ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ರಾಜಕಾರಣದ ಸಾರ್ವಜನಿಕಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಈ ನಾಟಕಕ್ಕಿಂತ ತೀರಾ ಭಿನ್ನವಾದ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣನ ಆತ್ಮೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಬಗೆಗಿನ ನಾಟಕ ಅಧ್ಯಲೋ. ಹೊಸದಾಗಿ ಮದುವೆಯಾದ ದಂಪತ್ತಿಗಳು, ಅವರ ಸುತ್ತಲಿನ ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಹೇಗೆ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಪತ್ರಲವ್ಹಾಂದರಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಭಯಾನಕ ದುರಂತವ್ಹಾಂದರ ಬಗೆಗಿನ ಈ ನಾಟಕದ ಸಾಂದ್ರವಾದ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಅಪರಿಹಾಯವಾಗಿ ದುರಂತದ ಕಡೆಗೆ ಎಳೆಯುವ ಫೋಟನಗಳ ರಭಸ ಇವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಅಸಹನೀಯ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗಿನ ದುರಂತ ಶಕ್ತಿ ಈ ನಾಟಕಕ್ಕಿಂದೆ. ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಅವರು ಸರಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿರುವಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಕೋಮಲ, ಪರಿತ್ರ, ಹಾಗೂ ಸುಂದರವಾದ ಪ್ರೇಮ ಸಂಬಂಧವೊಂದು ಅತ್ಯಂತ ಕರಾಳವಾದ ದುರಂತದಲ್ಲಿ ಅವಷಾಂ ಗೊಳ್ಳುವುದೇ ಈ ನಾಟಕದ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಸ್ವರ್ಗದ ಹಣ್ಣನಲ್ಲಿ ಹುಳುವಿರುವಂತೆ ಉತ್ಕಾಷಣಾದ ಪ್ರೇಮದ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅವನತಿಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿರುವುದನ್ನು ಶೇಕ್ಷಣಿಯರು ಗೃಹಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ನಾಟಕದ ರೂಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ರೀತಿ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಬದುಕಿದ ಅಧ್ಯಲೋ ನಾಟಕದ ಶುರುವಾತಿಗೆ ಧೀರ ಯೋಧನಾಗಿ, ವೆನಿಸಿನ ರಕ್ಷಕನಾಗಿ ಒಬ್ಬಗೌರವಾನ್ನಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಂತದ ಖಾಸಗಿ ಅನುಭವ ಜಗತ್ತು ಇತ್ತೇ ಎನ್ನುವುದು ಅನುಮಾನಸ್ವದ. ಇಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಯಾಗೋನ ವಿವರಣೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ಕೆಡುಕಿನಿಂದಾಗಿ ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳ ಖಾಸಗಿ ನರಕದಲ್ಲಿ ನರಳ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ.

ನಾಟಕದ ಶಕ್ತಿ ಇರುವುದು ಅದು ನಮ್ಮನ್ನಿಂದ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿಸುವ ಖಾಸಗಿ ನರಕದಲ್ಲಿಹಿಡಿದಿತುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ತಿಖಿರಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅದರ ಕಗ್ಗತಲಿನ ಪ್ರಪಂಚಗಳವರಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನೂ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಟಕದ ಸ್ಥಾಯೀಭಾವ ವೇದನೆಯಾಗಿದೆ.

ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಅವರ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಕೃತಿನಿಷ್ಠೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಅಥವ್ಯಾ ನಾಟಕದ ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹಿಂಜಿ ಹಿಂಜಿ ನಮ್ಮೆದುರಿಗಿರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಟಕದ ಒಂದರಡು ಚಿಕ್ಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇನ್ನೆಲ್ಲ ಪಾತ್ರಗಳ ನಡವಳಿಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣ. ಅವರು ಅನುಭವಿಸುವ ಭಾವನೆಗಳ ಏರಿಳಿತಗಳು, ತಿರುವು ಹೊರಳುಗಳು ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರುವಂಥವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ನಾಟಕದ ಓದು ಅತ್ಯಂತ ಎಚ್ಚರಿಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಆಗಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಅವರು ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾಟಕದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಎಳೆಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬಾರದೆಂಬ ನಿಷ್ಪೇಣಿಂದ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಅರ್ಥವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ. ಸಮುದ್ರದ ಏರಿಳಿತವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಅದರ ಎಲ್ಲ ಅಲೆಗಳ ಉಲ್ಲಿಯನ್ನೂ ಹಿಡಿದಿಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಸಾಹಸದಂತೆ. ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಮಾಡಿದ ಸಾಧನೆ ಮೆಚ್ಚುವಂತಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾಟಕದ ಸ್ಥಾಯೀಭಾವನೆಯಾದ ವೇದನೆಯನ್ನು ಆವಾಹಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಅದರ ಆಳ, ವಿಸ್ತುರಾಗಳನ್ನು ತೋಧಿಸುತ್ತ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಓದುಗರಿಗೆ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದಕ್ಕಿದ ತೀವ್ರತೆ ಹಾಗೂ Passionಗಳು ಅನುಭವವಾಗುತ್ತವೆ.

ಶೇಕ್‌ಪ್ರಿಯರನ ಇತರ ದುರಂತ ನಾಟಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಅವರ ಬರಹವನ್ನು ನಾನು ಕುಶಾಹಲದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ನಾಟಕಗಳ ವಿವರವಾದ ಒದಿನೊಂದಿಗೆ ಅದು ಮುಗಿಯದಿರಲಿ. ಶೇಕ್‌ಪ್ರಿಯರನೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಅನುಸಂಧಾನವು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಕೃತಿನಿಷ್ಠೆ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ Meta Criticism ಕೂಡ ಅವಶ್ಯಕ. ವಸಾಹತೋತ್ತರ ನೆಲೆಗಳ ಮೂಲಕ ಶೇಕ್‌ಪ್ರಿಯರ್ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಆ ನಾಟಕಗಳ ಮೂಲಕವೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಾಧಿಸುವ ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳ ಪುನರ್ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ವಿಮರ್ಶೆಯ ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ.

- ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೌಣಿ

ಜೂಲಿಯನ್ ಸೀಸರ್

ಜೂಲಿಯಸ್ ಸೀಸರ್

‘ಜೂಲಿಯಸ್ ಸೀಸರ್’ ಸುಮಾರು ೧೯೬೮ರಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದ ನಾಟಕ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟರೊಳಗಾಗಿಯೇ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪೀಯರ್ ಎಂಟು ಪತಿಹಾಸಿಕ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಈ ಇಷ್ಟೂನಾಟಕಗಳು ಇಂಗ್ಲಂಡನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿಯೇ ಇದ್ದವು. ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಇತಿಹಾಸದ ವಸ್ತುಪೂರ್ವಾಂದನ್ನು ಇಂಗ್ಲಂಡಿನ ಹೋರಿಗಿನಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ನಾಟಕ ರಚಿಸಿದ.

ರೋಮ್ ಒಂದು ಗಣರಾಜ್ಯ. ರಾಜಕೀಯ ವಿನ್ಯಾಸ ಇಂಗ್ಲಂಡಿಗಿಂತ ಬಹು ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು. ಪ್ರಜಾರಾಜ್ಯವಾದದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರುಗಳಿಗೆ, ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ, ನಿರಂಕುಶ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವದ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲ.

ಹೀಗಾಗಿಯೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ, ಬಹುಶಃ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪೀಯರ್ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣತರದ ರಾಜಕೀಯ ನಾಟಕವನ್ನು ರಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿದ್ದು ಅನ್ವಬಹುದು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಇತಿಹಾಸಿಕ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಮಸಕುಮಸಕಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ದೇಶದ ಪ್ರಜಗಳು, ಸಾಮಾನ್ಯ ನಾಗರಿಕರು ‘ಜೂಲಿಯಸ್ ಸೀಸರ್’ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪೀಯರ್ - ರಾಜಕಾರಣಗಳು ಮತ್ತು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಇವರುಗಳ ಮಧ್ಯದ ಸಂಬಂಧಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಬಹು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದ ಎನ್ನಲೂಬಹುದು. ಇದೇ ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮತ್ತು ಕ್ಷಿಪ್ರಕಾರ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಸುಮಾರು ಹತ್ತುವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ರಚಿಸಿದ ‘ಕೊರಿಯಲೇನ್ಸ್’ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೂ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಐಂಡಿಯರ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಇತಿಹಾಸದ ಕುರಿತಾದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ‘ಪತಿಹಾಸಿಕ ನಾಟಕಗಳು’ ಎಂದು ವಿವರಿಸಿ, ‘ಜೂಲಿಯಸ್ ಸೀಸರ್’ ನಾಟಕವನ್ನು ಶೇಕ್ಸ್‌ಪೀಯರ್ ರಚಿಸಿದ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ರಾಜಕೀಯ ನಾಟಕ ಎನ್ವಬಹುದು.

ಇದು ಕೇವಲ ರಾಜಕೀಯ ನಾಟಕವನ್ನೇ ಅಲ್ಲ, ಆ ವಿವರಣೆಗೆ ಸಲ್ಲಬಹುದಾದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ನಾಟಕವೂ ಹೌದು. ಈ ಇಡೀ ಪ್ರಬಂಧ ಈ ಮಾತನ್ನು ಸಾಬಿತುಗೊಳಿಸುವ ಯತ್ನ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಹೂಡಿನಾನು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

‘ಜೂಲಿಯಸ್ ಸೀಸರ್’ ನಾಟಕವು ಹಲವು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಒಡ್ಡುತ್ತದೆ. ಕೆಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಬಹುದಾದರೆ - ಸೀಸರನು ನಿಜವಾಗಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಮನೋಭಾವ ಉಳ್ಳವನೇ? ಬ್ರಾಟ್ಸನು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಯೋ, ಪಿತೂರಿಗಾರನೋ? ಆಂಟಿನಿ ರೋಮ್‌ದೇಶವನ್ನು ಅರಾಜಕತೆಯಿಂದ ಉಳಿಸುವ ದೇಶಭಕ್ತನೇ? ಹಾಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆ : ಈ ಗಣರಾಜ್ಯವಾದ ರೋಮ್‌ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯನಾಗಿರಿಕೆರು ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಜೆಗಳೇ ಅಥವಾ ರಾಜಕೀಯ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಕೇವಲ ಬಲಿಪಶುಗಳೇ?

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೂ ಇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರ ಸಂಬಂಧಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ನಿಷ್ಠೆ ಹಾಗೂ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಬಗಗಿನ ನಿಷ್ಠೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೂ ಗೌಣವಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಬಹುಶಃ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಅಧ್ಯವಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ನಾಟಕವನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸುವ ಒಂದು ಬಗೆಯಾಗಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯ ನಾಗರಿಕರ ದೃಷ್ಟಿದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುವ ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ದೃಷ್ಟಿವನ್ನು ನೋಡೋಣ-

ಜೂಲಿಯಸ್ ಸೀಸರ್ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಲಕ್ಣಾಗಳಿಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆ? ಗಣರಾಜ್ಯವಾದ ರೋಮ್‌ಗೆ ಇಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಾಯಕತ್ವ ಗಂಡಾಂತರಕಾರಿಯೆ? ‘ಹೌದು’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ; ಕೊನೆಯವರೆವಿಗೂ ನೇರ, ಸ್ವಷ್ಟ ಉತ್ತರ ಸಿಗದೆ ತೊಳಳಾಡುತ್ತಾನೆ ಬ್ರಾಟ್ಸನ್. ಇವರುಗಳಿಂದ್ದು ಹೇಗೇ ಇರಲಿ ; ನಮಗೆ, ನಾಟಕ ಓದುವವರಿಗೆ, ನೋಡುವವರಿಗೆ ಏನನ್ನಿಸುತ್ತದೆ? ಸೀಸರ್ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಗೆ ತನ್ನ ನಡೆ, ನುಡಿಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ?

ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ದೃಷ್ಟಿದಲ್ಲಿ ಸೀಸರನ ಅದ್ವೃತ ವಿಜಯಗಳನ್ನು ಹಬ್ಬಿಷಾಗಿ ಆಚರಿಸಲು, ಆತನನ್ನು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ರೋಮಿನ ಬೀದಿಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಗಾಡುತ್ತ ಹಾರಾಡುತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಬ್ಬಿದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು, ಈ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕೆ ಹಾತೂರೆಯುತ್ತಿರುವ ಜನಗಳ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ತಿರಸ್ವಾರದಿಂದ, ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ ಅವರನ್ನು ಬೀದಿಗಳಿಂದ ಚೆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾದ ಮಾರುಲಸ್ ಮತ್ತು ಘ್ರೇವಿಯಸ್. ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ನೋಡಬಹುದಾದರೂ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುವ ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿಲ್ಲ, ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು. ಜನಗಳ ಉಲ್ಲಾಸಕರ ನಡವಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಕೊಂಕು, ಸೀಸರನ ಕುರಿತಾದ ಅವಹೇಳನ ಇವುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಸಹಜವಾಗಿ ಸೀಸರನನ್ನು ಕಾಣುವ ತವಕದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ! ರೋಮ್‌ನಗರದಲ್ಲಿ ಈಗಳೇ ಬೀಜಾಂಕುರವಾಗಿರುವ ರಾಜಕೀಯ ಅಸಹನಯ ಕುರಿತಾಗಿ ನಮಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಶೇಕ್ಷಣಿಯರ್ ಸೀಸರನ ಕುರಿತಾಗಿ ಕುತೂಹಲವನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಮೊದಲ ಅಂಕದ ಎರಡನೇ ದೃಷ್ಟಿದಲ್ಲಿ ಸೀಸರ್ ತನ್ನ ಪರಿಷಾರದೊಂದಿಗೆ ರಂಗಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದು ನಿಮಿಷ ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಕೇವಲ ಇಪ್ಪತ್ತೆ ದು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ನಮಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿ ಮತ್ತೆ ನೂರ ಆರವತ್ತು ಸಾಲುಗಳಷ್ಟು ಹೊರಗೆ ಉಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಆದರೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸುವ ಈ ಇಪ್ಪತ್ತೆ ದು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲೇ ಶೇಕ್ಕಾಪಿಯರ್ ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ ನೋಡೋಣ. ಸೀಸರನ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಏನು ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ? ಈ ಇಪ್ಪತ್ತೆ ದು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಸಾಲೂ ಮುಖ್ಯ. ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನುಡಿಯುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ನಾವು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಆಡುವ ಮೊದಲ ಮಾತೇ ಹೆಂಡತಿ ಕಾಲಿಪೂರ್ವಿಯಾಗೆ ಮಾಡಿದ ಅಣತಿ. “ಲುಪೆರ್ನೂಲ್ ಉತ್ಸವದ ಆಚರಣೆಯ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಏರ್ ಡಿಸುವ ಓಟದ ಸ್ಥಾರ್ ಯಲ್ಲಿ ಆಂಟನಿ ಓಡುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನೀನಿದ್ದು, ಅವನ ಕ್ಯೇಯ ಚೊಟಿಯ ಕೊನೆಯಿಂದ ತಾಗಿಸಿಕೊ. ಹಾಗೆ ಆದರೆ, ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರ ನಂಬಿಕೆಯಂತೆ ನೀನು ತಾಯಾಗುವ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಪಡೆಯುತ್ತೀಯೆ” ಹಾಗೆಯೇ ಆಂಟನಿಗೂ ತಾಕೇತು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ: ‘ಓಡುವ ರಭಸದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಪೂರ್ವಿಯಾಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡ’. ಗೌರವದಿಂದ, ವಿಧೇಯನಾಗಿ ಆಂಟನಿ ‘ಸೀಸರನು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಆಯಿತು, ಅದು ಆಜ್ಞೆ’, ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಿಕರ ನಂಬಿಕೆಯ ಕುರಿತಾದ ಚರ್ಚೆಯಿಲ್ಲ. ನಂಬಬೇಕೆ ಬಿಡುಬೇಕೆ ಎಂಬ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ. ಸೀಸರನಾದ ತನು ಈ ಕಂಡಾಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟಿರುವುದರ ಕುರಿತಾಗಿ ಯಾರು ಏನು ಅಂದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬ ಅಳುಕುಗಳಿಲ್ಲ. ಮಾತುಗಳು ದೃಢವಾಗಿ, ಬಿಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊರಟ ಬಾಣದ ಹಾಗೆ ಗುರಿ ತಲುಪುತ್ತವೆ. ಈ ಕಂಡಾಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಜನ ನಂಬುತ್ತಾರೆ. “ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ನಂಬುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ತಾಯಾಗುವುದಾದರೆ ಎಲ್ಲಿರಿಗೂ ಸಂತೋಷದ ವಿಷಯ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಆಗಲಿ” ಅಷ್ಟೇ. “ಉತ್ಸವದ ಯಾವ ವಿವರಕ್ಕಾಗಿ ಕೊರತೆ ಮಾಡಬೇಡಿ, ನಡೆಯಿರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟ ಸೀಸರನಿಗೆ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಜನಜಂಗುಳಿಯ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಯಾರೋ ಕೂಗಿದ್ದು ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಯಾರದು’ ಎಂದು ಕೇಳಿದವನ ಮುಂದೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದಾಗ ಅಷ್ಟೇ ದೃಢವಾಗಿ ‘ಸೀಸರನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಏನು ಹೇಳು’ ಅನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಭವಿಷ್ಯವಾಗಿ ನುಡಿಯುವ ‘ಸೂತ್ರಸೇಯರ್’. ಅವನು ಹೇಳುವ ಮಾತೇನು? ‘ಬಡ್‌ಅಫ್ ಮಾಚ್‌ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರು’ ಎಂದು. ಬಡ್‌ಅಫ್ ಮಾಚ್ ಎಂದರೆ ಹದಿನ್ಯೆದು ಮಾಚ್. ಅಂದು ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಈ ಭವಿಷ್ಯವಾದಿ. ಸೀಸರನಿಗೆ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಸಿದರೂ ಮುಖ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ‘ಅವನನ್ನು ಕರೆದು ತನ್ನಿ; ಅವನ ಮುಖ ನೋಡೋಣ’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಎದುರು ಬಂದು ನಿಂತ ಆ ವೃದ್ಧನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ “ಪನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀ ನೀನು? ಮತ್ತೆ ಹೇಳು” ಎಂದು. ಭವಿಷ್ಯವಾದಿ ಮತ್ತದೇ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಮಾತನ್ನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸೀಸರ್ ಒಂದು ಕ್ಷಣಾವ್ರಾ ಚಿಂತಿಸದೆ, ಧ್ವತಿಗೆಡದೆ, ಅಷ್ಟೇ ರಾಜದರ್ಶಕರಲ್ಲಿ “ಅವನೊಬ್ಬ ಕನಸುಗಾರ, ನಡೆಯಿರಿ ಹೋಗೋಣ” ಎಂದು ನಡೆದು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಭವಿಷ್ಯವಾದಿಯ ನುಡಿಗಳಿಂದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಭಯಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕಾಣುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಂಗ ಅವನೂ ಕೂಡ. ಮಾರ್ಚ್ ಹದಿನ್ಯೇದರಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರಿ ಎಂದು ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಅವನು. ಅವನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಂಬುವುದೂ ಕೂಡ ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದುದು. ಆದರೆ ತಾನು ಮಾತ್ರ ಈ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ತನ್ನ ಅಲಿವು-ಉಳಿವಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ತಾನು ಈ ನಾಡಿನ ಪ್ರಮುಖ. ಅಧಿಕಾರಿವಿದೆ. ಹಾಗಿದ್ದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಅಲಿವು-ಉಳಿವಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ ತನ್ನನ್ನು ಗಾಥವಾಗಿ ಕಾಡಬೇಕು. ಈ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕಲಃಬಿಡಬೇಕು. ಕಲಕುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡಿದವನೇ ಕನಸುಗಾರನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಹಗಲುಗನಸು ಕಾಣುವವರು ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚರೂ ಹೋದು. ತನ್ನ ಮುಟ್ಟಿಗೆ ಅವನು ಹುಟ್ಟು ಕನಸುಗಾರ. ಈ ಮಾತುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೀಸರ್ ನಿಷ್ಠಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇವಲ ಇಪ್ಪತ್ತೆ ದು ಸಾಲುಗಳ ದೃಶ್ಯ.

ಸೀಸರನು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಿರಬಹುದೆ? ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬನ್ ಮೊದಲ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಜೀವಭಯ. ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಬೇರೆ ರೀತಿ ಹೇಳಬಹುದಾದರೆ, ಜೀವಭಯ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರದ ಬಲಿಗೆ ಬೀಳುವುದು. ಸೀಸರನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಒಂದು ಮಾತಂತೂ ತತ್ತ್ವಾದಲ್ಲಿ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುವುದೆಂದರೆ - ಅವನು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು; ಮತ್ತೊಂದು - ಈಗಳೇ ವಿವರಿಸಲಾದ ಅಂಶವನ್ನು ಪುನಃ ನೋಡೋಣ. ಹಂಡತಿಯ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಂಡಾಡುರದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಸೀಸರ್, ತನ್ನದೇ ಸೌಖ್ಯ, ಕ್ಷೇಮಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪರಂಪರಾನು ಗತವಾಗಿ ಒಂದ ಅಂಥದೇ ಮತ್ತೊಂದು ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ತೀರ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೀ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಜಿಸುವಾಗ ‘ಶ್ರೀಮಂತ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಹೊಳೆಯುವುದು. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಅನಾಧ ಶ್ರೀಮಂತ ಸೀಸರ್. ಹೃದಯ, ಮನಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತ, ತನ್ನ ಕಂಡಾಡುರದ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಚಚ್ಚೆ ಹೇಗೆ ಅನಾವಶ್ಯಕವೋ ಅಷ್ಟೇ ಅನಾವಶ್ಯಕ ಈ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಮಾತುಗಳ ಕುರಿತಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಆಡುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಡದ ಅಲಂಕಾರವಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಪ್ರದರ್ಶನ ಬುದ್ಧಿಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾರನೂ ಸೆಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ, ಯಾರ ಮೇಲೂ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಬೇಕೆಂಬುವ

ಸನ್ನಹವಿರುವದಿಲ್ಲ ಈ ಇಪ್ಪತ್ತೆದು ಸಾಲುಗಳ ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನಾಡುವುದು ಹತ್ತು ಸಾಲುಗಳು ಮಾತ್ರ. ಪ್ರತಿ ಸಾಲೂ ಸ್ಥಷ್ಟಿ, ಸರಳ.

ಈ ಇಪ್ಪತ್ತೆದು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಕ್ಕ ಹದಿನ್ಯೆದು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡುವ ಇತರ ಪಾತ್ರಗಳ ಕುರಿತಾಗಿಯೂ ನಾವು ಗಮನಹರಿಸಬೇಕು. ಕಾಲಿಪೂರ್ವಿಯಾ, ಕಾಷ್ಣಿ, ಆಂಟನಿ, ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್. ಈ ಪಾತ್ರಗಳು ಆಡುವುದು ಬಿಡಿಮಾತುಗಳು. ಆದರೂ ಈ ಬಿಡಿ ಸಾಲುಗಳೇ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಕುರಿತಾಗಿ ಆ ಪಾತ್ರಗಳ ವಿಶೇಷಣೆ ಮಾಡುವಾಗ ಅಥವಾ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಏಶದವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಹುದು. ಮತ್ತೆ ನಾರ ಅರುವತ್ತೆದು ಸಾಲುಗಳ ನಂತರವೇ ಸೀಸರ್ ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದು.

ಆದರೆ ಈ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲ ನಡೆದಿದೆ ! ಸೀಸರ್ ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ನೇಪಧ್ಯಕ್ಷ ಸರಿದ ಕೂಡಲೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ ಅವನ ವಿರುದ್ಧದ ಪಿತೂರಿ ದೃಶ್ಯ. ಮತ್ತು ಈ ದೃಶ್ಯ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸೆನೆಟರುಗಳ ಮಧ್ಯ ನಡೆಯುವುದು. ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಏರಾಗ್ರಣಗಳು. ರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಹಿರಿಯರು ಹಾಗೂ ಬಂಧುಗಳು. ಪರಸ್ಪರ ಗೌರವವಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಆದರೆ ಅವರುಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಅಂತರ ? ಸದ್ಯದ ಅವರ ದೀಘ್ರ್ಯಾ ಮಾತುಕೆಯ ವಸ್ತು ಸೀಸರ್ - ಸೀಸರ್ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸೀಸರ್ ರಾಷ್ಟ್ರನಾಯಕನಾಗಿ ; ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಮುಂಚು ಹೊಡೆದ ಹಾಗೆ ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ಬಂದು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ ಸೀಸರ್. ಅಹಂಕಾರವಾಗಿಯೇ ಕಂಡುಬಿಡಬಹುದಾದಂತೆ ಉಗ್ರಾತ್ಮೆ ವಿಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಾಟಸ್ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ಅವರುಗಳ ಮಾತುಕೆ ಮುಂದುವರೆದಂತೆ ನಮಗೆ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಸೀಸರನ ಈ ಅಹಂಕಾರವಾಗಿ ಕಂಡುಬಿಡುವ ಉಗ್ರಾತ್ಮೆ ವಿಶ್ವಾಸವೇ ಅವರ ದೀಘ್ರ್ಯಾಚಚೆಯ ವಸ್ತು ಎಂದು. ನಮಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಿದೆಯಲ್ಲ - ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ - ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ರಸ್ತೆಗೆಳಿಂದ ಚೆದರಿಸಿ ಓಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಪ್ಲೇವಿಯಸ್ ಮಾರುಲಸ್ಗೆ ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು-

These growing feathers plucked from Caeser's wing
Will make him fly an ordinary pitch
Who else would soar above the view of men
And keep us all in servile fearfulness (i) 72-75

ಈ ಬಲಿಷ್ಠಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಪುಕ್ಕಗಳದೇ ಭೀತಿ; ಮಿಕ್ಕೆಲ್ಲ ಹಕ್ಕಿಗಳಂತೆ 'Ordinary Pitch' ಹಾರುವಂತಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾಧಾನ. ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಕಣ್ಣಗೆ ಕಣಾದಷ್ಟು ಎತ್ತರ ಹಾರಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆತಂಕದಲ್ಲಿ, ಭಯದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಬಿಡುತ್ತಾನೆ - ಈ ಸೀಸರ್.

ಇದೇ ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್‌ನ ಚಿಂತೆ ಕೂಡ. ಈ ಚಿಂತೆ, ಭಯಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಡನೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ ; ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ತೆಕ್ಕಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ ; ಅವನ ಸಹಕಾರ ಬೇಕಾಗಿದೆ ; ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಅವನ ನಾಯಕತ್ವದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

ಇಪ್ಪತ್ತೆಂದು ಸಾಲುಗಳ ಸೀಸರನ ದೃಶ್ಯದೊಡನೆ ಈ ಇತ್ತಾಗಿ ಸಾಲುಗಳ ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಪರಸ್ಪರ ಎಷ್ಟು ಭಿನ್ನ ಈ ಎರಡು ದೃಶ್ಯಗಳು ಎಂದು ತೀಳಿಯುತ್ತಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಇಡೀ ದೃಶ್ಯ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹಾವು-ಎಣೆ ಆಟ. ಆದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಹೋಡೋಣ. ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಪಾಲೋಳ್ಳಲು, ಕ್ರೀಡೆ, ವಿನೋದಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಈಗ ತಾನೆ ರಂಗದಿಂದ ನಿಷ್ಕ್ರಮಿಸಿದ ಸೀಸರ್ ಮತ್ತು ಅವನ ಪರಿಷಾರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೇ ನೀನು ಎಂದು ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. “ಇಲ್ಲ, ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ; ಆಂಟನಿ ರೀತಿಯ ಉತ್ಸಾಹಗಳು ನನಗೆ ಇಲ್ಲ” ಹಾಗೆಂದು ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ತಾನು ತಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ; ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ಹೋಗಬಹುದು ಎಂದು ನಿಭಾವುಕವಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ನಿಭಾವುಕತೆಯೇ ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್‌ನಿಗೆ ತನ್ನ ಯೋಜಿತ ಆಟದ ಮೊದಲ ದಾಳವನ್ನು ಪಗಡೆಹಾಸಿನ ಮೇಲೆ ಒಗೆಯಲು ಸ್ವಾಗತ ನೀಡಿದ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ‘ಮೊದಲಿನಂತಿಲ್ಲ ನೀನು. ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಸುವ ಸ್ವೇಹಿತರ ಬಗ್ಗೆ ನೀನು ಕಟುವಾಗಿ ದ್ವೀಯ, ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರು. ನಿನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಆ ಮಮತೆಯೇನಾಯಿತು ?’ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವಂತೆಯೇ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ತೀಳಿಯಲು ಯಶ್ಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ತನ್ನ ಉತ್ತರದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ದಾರಿಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾರಿಕೆಯ ಉತ್ತರ ಕೂಡದೆ, ಸುಳ್ಳ ಹೇಳಿದೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಂದೆಷ್ಟು ಅಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿರುವ ಅಸ್ವಷ್ಟವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ :

Cassius,

Be not deceived : if I have veiled my look,
I turn the trouble of my countenance
Merely upon Myself. Vexed I am
Of late with passions of some difference,
Conceptions only proper to myself
Which give some soil, perhaps to my behaviours ;
.....

That poor Brutus, with himself at war,
Forgets the shows of love to other men

I ii 35-45

“ನನ್ನ ಮುಖದ ಮೇಲಿನ ಚಿಂತೆಯ ಗರೆಗಳು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಗಳು ಅಷ್ಟೆ. ಏರುದ್ದ ರೀತಿಯ ಆಲೋಚನೆಗಳು, ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವು, ನನ್ನನ್ನು ಈ ರೀತಿ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದೆ. ನನಗಿರುವುದು ನನೊಡನೆಯೇ ನಾನು ಸೇಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಯಥ್ರದ ಚಿಂತೆ” ಕ್ಯಾಷ್ಟಿಯಸ್ ಕಾದಿದ್ದು ಇಂಥ ‘ತೆರದ ಮನಸ್ಸಿನ’ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕೆ ಹೌದೆ? ನಿನ್ನ ಈ ಮನಸ್ಸಿತ್ತಿಯನ್ನು ನಾನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಗೃಹಿಸಿದ್ದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇthis breast of mine hath buried / Thoughts of great value, worthy cogitations, ನಿನೊಡನೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ನೂರು ಮಾತುಗಳಿವೆ. ‘ಹೇಳು ನಿನ್ನ ಮುಖ ನಿನಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆಯೇ?’ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೇ ನಮಗೆ ಎದುರಾಗುವ ಪ್ರಶ್ನೆ : ಕ್ಯಾಷ್ಟಿಯಸ್ ಏಕೆ ನೇರವಾಗಿ, ಸರಳವಾಗಿ ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಿಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ? ಸೀಸರನ ಕುರಿತಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಫ್ಫರ್ವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ? ತಾನು - ಬ್ರಾಟಸ್ ಸೈಹಿತರು, ಆಪ್ತರು, ಹಾಗಿರುವಾಗ ಯಾಕೆ ಸುತ್ತುಬ್ಲಾಸುಮಾತು?

ಇಮೊಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಮೊಂದು ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ತನ್ನ ದಾಳಗಳನ್ನು ಬಳಸಬೇಕಿತ್ತೆ? ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಾಯಬೇಕು.

‘ನಿನ್ನ ಮುಖ ನಿನಗೇ ಕಾಣಿರುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆ, ನಿನ್ನ ಅಹರತೆ ಬೇರೆಯವರ ಕಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗಿವೆ, ಅದನ್ನು ನೀನು ಕಾಣುವಂತಾದರೆ !’ ಮುಂದೆ ಅವನು ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು ತನ್ನ ಆತ್ಮಸ್ವರ್ವ ಯರ್ಥವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೂಡಿಸಿ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಮಾರಿ ಮರಕ್ಕೆ ಬೀಸಿದ ಕಲ್ಲಿನಂತे - ಬಿದ್ದರೆ ಹಣ್ಣು, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಒಂದು ಕಲ್ಲು ನಷ್ಟವಷ್ಟೆ. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಆಟದ ಮಹತ್ವದ ಘಟ್ಟ ಕೂಡ ಇದು:

I have heard where many of the best respect in Rome
(except immortal Caesar), speaking of Brutus,
And groaning underneath this age's yoke,
Have wished that noble Brutus had his eyes,
I ii 57-61

ಹಾವು ಏಣ ಆಟದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೆಟ್ಟಿಲು ಹತ್ತಿದ ಭಾವ ಮೂಡಿಸುವ ಮಾತುಗಳು. ಎಷ್ಟು ಜ್ಞಾತನ, ಮಾತುಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಚರ್ಮತ್ವಾರಿಕೆ. ರೋಮಿನ ಗೌರವಾನ್ವಿತರನೇಕರು - ಸೀಸರನನೊಬ್ಬನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು - ಬ್ರಾಟಸ್‌ನ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವಾಗ, ಅವನಿಗೆ ಕಣ್ಣಗಳು ಇದ್ದಿದ್ದರೆ, ನೋಡುವಂತಾಗಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಹಲುಬುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಏನನ್ನು ನೋಡಬೇಕು? ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿದ ನೋಗದ ಭಾರದಲ್ಲಿ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಜನಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಪ್ರಯೋಗ 'except immortal

Caesar' ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು, ಕೇಸ್‌ಪಿಯರ್ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕಂಸದೊಳಕ್ಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಈ 'except immortal Caesar' ಎಂಬ ತಗ್ರಿದ ದನಿಯ ಮಾತುಗಳು ಬ್ರಾಟಸ್‌ನ ಅಂತಃಪ್ರಜ್ಞೀಯನ್ನು ಏಕಾಷಿ ತಾಗಿಬಿಡಬೇಕು, ಅಮ್ಮೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಈ ಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ, ಇದರ ಜೊತೆಗೇ ಒಂದು ಸಂಕಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಬ್ರಾಟಸ್ ಇವುಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆತೋರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಷಾದದ ಬಗ್ಗೆ - ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಈ ಯುಗಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ ಎಂಬಂತೆ 'Immortal' ಸೀಸರ್‌ನು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕುಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ - ಎಂದೇ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ಬ್ರಾಟಸ್ 'ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಗುಣಗಳಾಗಿ ಅರಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಯಾವ ಅಪಾಯಗಳಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಸಿಲುಕಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಿ ?' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಟಸ್‌ನ ಈ ಮಾತುಗಳು ತನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ತಾಗಲಿಲ್ಲವೇನೋ ಎಂಬಂತೆ ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಮಾತುಗಳ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿಯೇ 'Therefore, good Brutus, be prepared to hear' ಎಂದು ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಾನೆ.

ಬ್ರಾಟಸ್ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನನ್ನು ಮಣಿಸಲು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ತಂತ್ರಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಹಿತೂರಿಯ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೇ ಇದು. ಕ್ಷಣಿ ಕ್ಷಣಿಕ್ಕೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಬದಲಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೇಕು. "ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಲ್ಲ ಆಡಿ ನಾನು ನಿನ್ನ ಭಟ್ಟಂಗಿಯಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ನಾನು ಅಂಥವನಲ್ಲ ಎಂದು ನೀನು ಬಲ್ಲೆ ಕ್ಷುದ್ರ, ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ನಾನಲ್ಲ, ನಿನಗೆ ಹಾಗನ್ನಿಸಿದರೆ ನಾನು ಅಪಾಯಕಾರಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊ" ಎಂದು ಮಾತು ಮುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಲುಪೆರ್ತಲ್ ಉತ್ತವದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಜನಗಳ ಹಂಚೋದ್ದಾರಗಳು ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. "ಏನೀ ಆಬ್ಧರದ ಉದ್ದಾರಗಳು ? ಸೀಸರನನ್ನು ರಾಜನನ್ನಾಗಿ ಜನ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೆ ಎಂಬ ಅಂಜಿಕೆ ನನಗೆ" ಅನ್ನತ್ವಾನೆ ಬ್ರಾಟಸ್. ಕೇಸ್‌ಪಿಯರ್‌ನ ನಾಟಕರಚನಾಕೌಶಲಕ್ಕೆ ಈ ಸಂದರ್ಭ ಒಂದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಉದಾಹರಣೆ. ಇಂಥ ಗಳಿಗೆಗಳನ್ನೇ ನಾಟಕೀಯ ಗಳಿಗೆಗಳು ಅನ್ನವುದು. ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಾಟಸ್‌ನ ಮನಃಪರಿವರ್ತನೆಗೆ, ತನ್ನ ಎಣಿಕೆಗೂ ಏರಿದಂತೆ ವಿಧಿಯೇ ಸಹಾಯಹಸ್ತವನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಚಾಚಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಅತಿಸಹಜವಾಗಿ ಆಡುವ ಬ್ರಾಟಸ್‌ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗೆಬಕ್ಕನೆ ಹಿಡಿದು ಹೇಗೆ ಆದಕ್ಕೆ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಹೊಂದಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ನಾವು ನೋಡಬೇಕು. ಬ್ರಾಟಸ್ ಅನ್ನವುದೇನು ? 'I do fear the people choose Caesar for their king' ಆ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ 'fear' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಹೋಗುವುದು ಅಮ್ಮೆ ಸರಿಯೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'fear' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹಲವು ಅರ್ಥಗಳಿವೆ.

'I fear it might rain today' 'I fear the train may be late' ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 'fear' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅನುಮಾನ, ಭಾವನೆ, ಸಂದೇಹ ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಹಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಸೌನ 'I do fear !...!'ಗೆ ಹಚ್ಚೆಂದರೆ 'ನನ್ನ ನಿಜವಾದ ಅನುಮಾನವೆಂದರೆ....' ಆಗಬಹುದೇ ಹೊರತು, ಅದಕ್ಕೆ ಮೀರಿ 'ಭಯ, ಆತಂಕ' ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವುದು ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್‌ನಿಗೆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ತುರ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ಎಂದೇ ಹದ್ದಿನಹಾಗೆ ಈ ಪಾಪದ ಶಬ್ದದ ಮೇಲೆ ಎರಿಗಿ ಬಿದ್ದ ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. "ಭಯವಲ್ಲವೇ ನಿನಗೆ ? ಹಾಗಾದರೆ ಇದು ಆಗಕೂಡದು ಎಂದು ನೀನೂ ನಂಬಿದಂತೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ" ಎಂದು ಏಣಿಯ ಹತ್ತು ಮೆಟ್ಟಿಲು ಒಮ್ಮೆಗೇ ಜಿಗಿದ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ಅನ್ನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಈ ದೃಶ್ಯದ - ಅಂದರೆ ಈ ಪಿತೂರಿ ದೃಶ್ಯದ - ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಫಟ್ಟವಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯೇ. ನಾಟಕದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಸಂಘರ್ಷದ ಸೂಚನೆಯೂ ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕುವುದು ಇಲ್ಲಿಯೇ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಸೌನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದೊಳಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಂಘರ್ಷದ ಒಂದು ಇಲ್ಲಿಕುನೋಟ ದೊರಕುವುದೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ. ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್‌ನ ಅತ್ಯಾತ್ಮಾಹದ ಉದ್ದರಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಸೌನ ತಣ್ಣಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ "ಹೌದು ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್ ; ಅವನು ರಾಜನಾಗುವುದನ್ನು ನಾನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತೇನೆ ; ಆದರೂ ನಾನು ಅವನನ್ನು ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ" ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹಚ್ಚಿಗೆ ಈಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಸೌನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಉತ್ತರವೆಂದರೆ

'But wherefore do you hold me here so long ?

what is it that you would impart to me ?

If it be aught toward the general good,

Set honour in one eye, and death in the other

And I look on both indifferently;

For let the gods so speed as I love

The name of honour more than I fear death'

I ii 81-87

ಬ್ರಾಹ್ಮಸೌನ ಆದುವ ಪ್ರತಿ ಶಬ್ದವೂ ಸ್ವಾಧ್ಯಾವಾಗಿದೆ. ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನಮಗೆ ಸೀಸರ್ ನ ಸರಳತೆ, ಸ್ವಾಧ್ಯಾತ್ಮಗಳ ನೆನಾವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಸೀಸರ್ ನು ರಾಜನಾಗುವುದನ್ನು ನಾನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಗೌರವಿಸುತ್ತೇನೆ. ದೇಶಕ್ಕೆ, ಈ ಗಣರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಜನ ಆಯ್ದೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಸೀಸರ್ ನ

ಕುರಿತಾದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಸಹನೆ, ದ್ವೇಷಗಳಲ್ಲ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಕುರಿತಾದ ನಿಷ್ಪೇಶಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ಕುರಿತಾದ ಕಳಕಳಿ ಇದೆ. ಈ ಮಾತುಗಳು ಆದುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ತೀವ್ರ ಅನುಮಾನಗಳು ಆರಂಭವಾಗಿ ತನಗೆ ತಾನು ಎಚ್ಚರದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಾತುಗಳು ಕ್ಯಾಷಿಯಸನಿಗೆ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾದರೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ತನ್ನನ್ನೇ ಕುರಿತು ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಮಾತುಗಳು. ‘ಹೀಗ್ಯಾಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದೀರೆ? ನನ್ನಿಂದ, ಏನಾಗಬೇಕು ನಿನಗೆ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದವನೇ, ಕ್ಯಾಷಿಯಸನಿಗೂ, ದೃಢವಾಗಿ ತನ್ನ ಜೀವನಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. “ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಾದರೆ ನಾನು ಸಾವಿಗೆ ಹೆದರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಫುನತೆ, ಗೌರವಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ದೇವರೇ ಈ ನನ್ನ ನಿಲುವಿಗೆ ಶುಭ ಹಾರ್ಡೆಸಬೇಕು” ಫುನತೆ, ಗೌರವ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳು ಇವು ಅಮೂರ್ಖಗಳು. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಖವಾಗಿ ಗಳಿಸಬಹುದಾದ ಅಧಿಕಾರ, ಕೀರ್ತಿ, ಸಂಪತ್ತು ಇವುಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾವಿಗೆ ಹೆದರುತ್ತ ಬದುಕಬಹುದು. ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಅಧಿಕಾರ ಕೀರ್ತಿ ಇವು ಯಾವುವು ಇಲ್ಲದೆಯೂ ಹೇಗೂದರೂ ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಸಾಕು ಎಂಬ ಬಯಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿಗೆ ಹೆದರುತ್ತ ಬದುಕಬಹುದು. ಈ ಎರಡೂ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಗೌರವ, ಫುನತೆಗಳಿಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇ ಏಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಏಳಂಟು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮೂರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಸೀಸರಾನ ಕುರಿತಾದ ಪ್ರೀತಿ, ದೇಶದ ಬಗೆಗಿನ ಕಳಕಳಿ ಹಾಗೂ ಫುನತೆಗೌರವಗಳು ಸಾವಿನ ಭಯಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದವು ಎಂಬುವು.

ಪಿತೂರಿಗೆ ಅಮೂರ್ಖಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಇಂದಿಯಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗದವು, ಅಳೆಯಲು, ತೂಕಮಾಡಲು ಸಿಗದ ವಸ್ತುಗಳು, ಪಿತೂರಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಿಗೆ ಆಕರ್ಷಕ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲ. ದೇಶವನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸುವ, ಸೀಸರಾನನ್ನೂ ಗೌರವಿಸುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ನ ಮನ್ವಾರಗಳಿಗೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಹು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ. ಅಮೂರ್ಖ ದೇಶವನ್ನೂ, ಮೂರ್ಖ ಸೀಸರಾನನ್ನೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಯಾಷಿಯಸನಿಗೆ ಕಬ್ಬಿಣಾದ ಕಡಲೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸಮರ್ಪಿತದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಏಣಿಯ ಏಳಂಟು ಮೆಟ್ಟಿಲು ಜಿಗಿದ ಉತ್ಸಾಹವು ಒಮ್ಮೆಗೇ ಹಾವಿನ ಬಾಯಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ತಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಂತೆ ಅನ್ವಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್; ಪಿತೂರಿಗಾರನ ತಂತ್ರವೇ ಆದು - ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾತ್ರ ಕ್ಷೇಬಿಡಬೇಡ. ಮರಳಿ ಯತ್ವವ ಮಾಡು; ಈಗಲ್ಲ, ಮರುಕ್ಕಣ, ಇಂದಲ್ಲ, ನಾಳಿ ಗೆದ್ದೇ ಗೆಲ್ಲುತ್ತೇನೆ, ಗೆಲ್ಲಲೇಬೇಕು ಎಂಬ ಹಟ ಪ್ರತಿ ಪಿತೂರಿಗಾರನಿಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಷಿಯಸನೊಬ್ಬ ನಯವಿನಯಗೊಲ್ಲದ, ಕೀಳು ಮಟ್ಟದ ಆಸಂಸ್ಕಿತನಲ್ಲ. ಮಹಾಸಾತ್ಮಿಕತೆಯ ಚಣಾಕ್ಷ ಎಂದೇ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಂತ್ರಗಾರಕೆ

ಒದಲಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಗುಣವಿರುವುದನ್ನನಾನು ಬಲ್ಲೆ', ಹಾಗೂ ನೀನು ಕಾಣುವುದು ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ 'well, honour is the subject of my story' 'ನಾನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿ ದ್ವಾರೂ ಅದೇ - ಘನತೆ ಗೌರವಗಳೇ ನನ್ನ ಕಥೆಯ ವಸ್ತು' ಅದರೆ, ಒಂದೇ ವಾಕ್ಯವಷ್ಟೆ. 'ಘನತೆ, ಗೌರವಗಳೆಂಬುದು ಶಬ್ದಗಳಷ್ಟೆ, ಘನತೆ, ಗೌರವಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತೇನೆಯೇ ಏನಾ ಸಾವಿಗೆ ಬೆದರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದ ಬ್ರಾಟ್ಸೊನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ? ಈಗ ಇದೇ ಸಾವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ? '...but for my single self / I had as lief not be as live to be / In awe of such a thing as I myself' (Iii 93-95)

ಮೂರ್ತಿದೊಡನೆ ಮೂರ್ತಿದ ಹೋಲಿಕೆ. ಹೀಗೆ ಮೂರ್ತಿದೊಡನೆ ಮೂರ್ತಿದ ಹೋಲಿಕೆ ಆರಂಭವಾದ ಕೂಡಲೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಳಿ ಮೂಡುತ್ತೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಧಾರ್ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮೇಲುಕೀಳುಗಳ ಭಾವನೆಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಸೋಲುಗೆಲಪುಗಳ ಅಂಶ ನಮ್ಮ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಬ್ರಾಟ್ಸೊನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಲೇ ಬ್ರಾಟ್ಸೊ 'ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಹೇಳುವ ಸೀಸರ್ ನನ್ನ ಒಬ್ಬ ಸಾಧಾರಣ, ದುರ್ಬಲ, ಜೀವಭಯದಲ್ಲಿ ನರಳುವ ಕ್ರಿಮಿ ಎಂದು ತೋರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸೀಸರನೇನೂ ಆಕಾಶದಿಂದ ಇಳಿದುಬಂದ ದ್ವೇಷಾಂಶ ಪ್ರರುಷನಲ್ಲ ಎಂದು ವಾದಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಬ್ರಾಟ್ಸೊನಾಗಲಿ, ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ನಾಗಲಿ ಸೀಸರನಿಗಿಂತ ಯಾವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ, ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೀಳಲ್ಲ ಎಂದು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಯಾಕೆ, ಸೀಸರ್ ನೇ ತಮಗಿಂತ ಎಷ್ಟು ಕುಬ್ಜ ಎಷ್ಟು ದುರ್ಬಲ ಎಂದೂ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ, ಸಾಬಿರುಗೊಳಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಈಜು ಸ್ವರ್ದ್ರಯಲ್ಲಿಯೂ, ಜ್ಞಾರ ಬಂದು ನರಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಹೇಗೆ ಅಸಹಾಯಕನಾಗಿ, ಅವನು ಹಣ್ಣಿನಂತೆ ಕಿರಲಿದ್ದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಸೀಸರ್ ನ ಕುರಿತಾದ ಹುಳಿ ಎಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾದರೆ ಅವನು ಸೀಸರ್ ನ ಕುರಿತಾದ ತೀರ ಕೀಳು ದರ್ಜೆಯ ಕ್ಷುಲಕ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದಾಗ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸೀಸರ್ ನಿಗೆ ಮೂರ್ತಿದೋಗವಿದ್ದಿತೆಂದು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ದಾವಿಲಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ರೋಗಗಳು ಅಂಗವೈಕಲ್ಲುದಂತೆ ನಮ್ಮ ಸಹಾನುಭೂತಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವೇ ಹೊರತು ಖಂಡಿತ ಅವಹೇಳನಕ್ಕಲ್ಲ. ಅದರೆ ಆ ಕ್ಷಣಿದಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ನಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ತಕ್ಕವೇ. ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಸರಿಯೆ ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು - ಬ್ರಾಟ್ಸೊನನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ಈ ತೀವ್ರತೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ ಎಂದು 'I did hear him groan Alas, it cried, give me some drink, Titinius like a sick girl' ಇಂಥ ಮನುಷ್ಯ, ಇಂಥ ದುರ್ಬಲ. 'Of such a feeble temper should so get the start of the majestic world and bear the palm alone' ಅವನ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಒತ್ತುಕೊಡುವಂತೆ ಮತ್ತೆನೇಪಧ್ಯಾದಿಂದ ಜನಗಳ ಅಭ್ಯರದ ಹಷ್ಣೋದ್ಗಾರ. ತೇಕ್ಕಾಪಿಯರ್ ನ

ನಾಟಕೀಯ ಪ್ರತಿಭೆ ಎಂಥ ಮಟ್ಟದ್ದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಒಳ್ಳೆಯ ನಿದರ್ಶನ ಸಿಗಲಾರದು. ಸೀಸರ್‌ನ ವಿರುದ್ಧದ ಪಿತ್ತಾರಿಯ ದೃಶ್ಯದೊಡನೆ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೀಸರ್‌ನ ಕುರಿತಾದ ಭಕ್ತಿ ಗೌರವಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನದ - ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಗೆ ಕಟ್ಟಿವ ದೃಶ್ಯ. ಬ್ರಾಟ್ಸ್‌ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಹೊಯ್ದಾಟಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಕುಮ್ಮಕ್ಕು. ಈ ಬಾರಿ ಬ್ರಾಟ್ಸ್‌ನ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್ ಕಿವಿಯೇ ಹೊಡದವನಂತೆ ತನ್ನದೇ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸುವಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. 'ಕಲಾಸಸನ ಹಾಗೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಈ ದೃಶ್ಯನ ಕಾಲಡಿಯಲ್ಲಿ ಹುಳುಗಳ ಹಾಗೆ ತೆವಳಾಡಿ ಹೇಳಿ ಹೆಸರಿಲ್ಲದ ಗೋರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಗುವದಷ್ಟೆ ನಮ್ಮ ಕರ್ಮ' ಎಂಬ ಉದಾತ್ತ ಆತ್ಮಮರುಕದಲ್ಲಿ ತೊಳಲುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಷಣಾದ ನಂತರ ದಾರ್ಶನಿಕನ ಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. 'Men at sometime are masters of their fates/The fault, dear Brutus, is not in our stars / But in ourselves that we are underlings.'

ನಮ್ಮ ಕರ್ಮವಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ನಾವೇ ತಂದುಕೊಂಡ ಕುತ್ತುಇದು, ಅಷ್ಟೆ. ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್‌ನ ಬತ್ತಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೂರು ತಂತ್ರಗಳಿವ - ಪ್ರಚೋದಿಸಬಲ್ಲ, ಪ್ರಸಲಾಯಿಸಬಲ್ಲ ; ಈಗ ಬಹುಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಮುಖಿಸುತ್ತಿ ಮಾಡಬಲ್ಲ, ಮರುಕ್ಷಣ ಭಯಂಕರ ಆಕ್ರಮಣಶೀಲತೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಬಲ್ಲ ನಯ, ನಾಜೂಕು, ವ್ಯಂಗ್ಯ, ಚೊಪ್ಪ ಎಲ್ಲವೂ ಬಲ್ಲ ಮಾತುಗಾರಕೆ ಇದು. ಪಿತ್ತಾರಿಗಾರನೊಬ್ಬಿನಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಇರಲೇಬೇಕಾದ ಪ್ರತಿಭೆಯಿತು. ಸೀಸರ್‌ನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿದಾಗ ಹಾಗೂ ಬ್ರಾಟ್ಸ್‌ನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಪದೇ ಪದೇ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶ - ಸರಳತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಷ್ಟಿ. ಅಂಕು ಡೊಂಕುಗಳಿಲ್ಲದ ಮಾತಿನ ರೀತಿ. ಸೀಸರನಿಗಂತೂ ಏನನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ, ಮುಂದೆಯೂ ಬ್ರಾಟ್ಸ್‌ನ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳಷ್ಟುಇದೆ. 'ಸೀಸರ್ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಟ್ಸ್' ಏನು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ? ಏನು ಬ್ರಾಟ್ಸ್‌ನ ಹಚ್ಚುಗಾರಿಕೆ ?' ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತ, ಬ್ರಾಟ್ಸ್‌ನ ಆತ್ಮಗೌರವ ಹಾಗೂ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಅಹಮಿಕೆಯನ್ನು ತಿವಿದಬ್ಬಿಸುತ್ತ ಕೊನೆಗೆ, ಬ್ರಾಟ್ಸ್ 'ಎಂಥ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು - ಎಂಥ ಧೀರೋದಾತ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥಜರು ! ಅಂಥ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಂಕಾಗಿ ಹೊಡುವುದು ಸರಿಯೆ' ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಗ್ರವಾಗಿ ಕೆಣಕುತ್ತಾನೆ.

ಬ್ರಾಟ್ಸ್‌ನಲ್ಲದ ಬೇರೆ ಯಾರು ಅವನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಈ ಬುದ್ಧಿ, ಮನಸ್ಸುಗಳ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಹಲ್ಲೆಗೆ ಹಣ್ಣಾಗಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಬ್ರಾಟ್ಸ್‌ನದು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಶಕ್ತವಾಗಿ ಎದುರಿಸಬಲ್ಲ ಗಟ್ಟಿ ಮನಸ್ಸು ; ಇಷ್ಟೂ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ, ಒಂದಮ್ಮೆ ಭಿತ್ತಿಯೇ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಭಾವ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ನೇಪಣ್ಣದ ಅಬ್ಬರದ ಮದ್ದೆಯೂ ತನ್ನ ಸಮಚಿತ್ತತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಡು ಶಾಂತನಾಗಿ, ಅನುದ್ದಿಗ್ರಂಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಇಡೀ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳ ಅವನ ಮಾತುಗಳು ಬ್ರಾಟ್ಸ್ ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಸೀಸರ್‌ನ ಬಗ್ಗೆ ಬಳಸಿದ ಶಬ್ದವನ್ನೇ ಬ್ರಾಟ್ಸ್‌ನ

ಒಗ್ಗೆಯೂ ಬಳಸಬಹುದು - 'ಶ್ರೀಮಂತ ಮನಸ್ಸು', 'ಶ್ರೀಮಂತ ಹೃದಯ' ಚಮತ್ವಾರ್ಥಿಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ಮಾತುಗಳು.

"That you do love me, I am nothing jealous ;
 What you would work me to, I have some aim :
 How I have thought of this, and of these times
 I shall recount hereafter. For the present,
 I would not (So with love I might entreat you)
 Be any further moved
"

ನೀನು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಮುಂದೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೆ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ನಾನು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಸಮಯ ಎದುರು ನೋಡೋಣ.

Till then, my noble friend, chew upon this:
 Brutus had rather be a villager
 Than to repute himself a son of Rome
 Under these hard conditions as this time
 Is like to lay upon us"

ಒಹು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ತಾನು ಕೊಡ ಈ ಸದ್ಯದ ರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತಟಸ್ಥವಾಗಿ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹಿಂದಿನ ಮಾತುಗಳಷ್ಟೇ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಯಶಸ್ಸು ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ನಿರಾಸ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡರೂ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ದೂರದಲ್ಲಿ ಏಣಿಕುಬೆಳಕು ಕಂಡಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

I am glad
 That my weak words have struck but thus much show of fire
 from Brutus.

ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಚಾರಿಗೆ ಸೀಸರ್ ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿದ ಬಗೆಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಒಂದರಡು ಮಾತು ಹೇಳಿ ಆಗಿದೆ. ಈಗ ಅದೇ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಚಾರಿಗೆ - ಅಂದರೆ ಲುಪ್ರ್ಯೂಲ್ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ನಂತರ ಹಿಂತಿರುಗುವಾಗ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಹಿಂದೆ ಅವನ ಪರಿಷಾರವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ - ಜಾಗರೂಕರಿಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ - ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಪ್ಪಿಸಿ ಬಿಡುಬಹುದಾದ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯಿದೆ.

ಸೀಸರ್ ನು ಮರಳುತ್ತಿದ್ದನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಬ್ರಾಟ್ಸೋನಿಗೆ, ಕ್ಯಾಷಿಯ್ಸೋ ಬಹು ಸಹಜವಾಗಿ ಒಂದು ಸೂಚನೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. "Pluck Casca by the sleeve / And he will (after his sour fashion) tell you what hath proceeded worthy note today" ಇದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ, ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿ ಏಕಾಗುತ್ತದೆಂದರೆ, ಒಂದು : ತಾನಾಗಿಯೇ ಕಾಸ್ಕಾನನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಬಹುದಾದದ್ದನ್ನು ಬ್ರಾಟ್ಸೋನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವುದು ; ಎರಡು : 'ಕಾಸ್ಕಾನನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣಾ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆ, ಅವನೊಡನೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣಾ ಮಾತನಾಡೋಣ' ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವನು ಆಡುವುದು. ಅವನು ಬಳಸುವ ಶಬ್ದಗಳು 'pluck Casca by the sleeve', ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಿದಂತೆ, ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ಅತ್ತನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತೆ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗೆ ಪರಿವಾರದಿಂದ ಬೇರೆಡಿಸಲು "pluck Casca by the sleeve." ಇದು ಒಂದು ಪಿತೂರಿಯ ಜಾಲ ಹೇಗೆ ಹರಡುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸೂಚನೆ; ಮತ್ತು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರನೇ ಕಾರಣ : ಈ ಕ್ಯಾಷಿಯ್ಸೋನ ಬಹು ಸಹಜವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಸಲಹೆಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಸುಲಭವಾಗಿ, ಕ್ಷಣಾವೂ ಚಿಂತಿಸದೆ "I will do so" ಎಂಬ ಬ್ರಾಟ್ಸೋನ ಒಪ್ಪಿಗೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯ್ಸೋ ತನು ಬಿಸಿದ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ತುತ್ತ ತುದಿಯ ಅಂಚೇ ಆಗಿರಬಹುದು - ಬ್ರಾಟ್ಸೋನನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡಂತಾಯಿತೆ ಹಾಗಾದರೆ ? ಸೀಸರ್ ಕೊಂಡ ವ್ಯಾಗ್ನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನೆ. ಮತ್ತೆಲ್ಲರೂ ಲೀಮಾರಿ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಸ್ಕಾ ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ ನಂತರ ವಿವರಣೆಗಳು ನೀಡುತ್ತಾನೆ:

ಸೀಸರ್ ರಂಗಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಆವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವುದು ಕ್ಯಾಷಿಯ್ಸೋ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಟ್ಸೋ ಒಟ್ಟಿಗೆ ನಿಂತಿರುವುದು - ದೂರದಲ್ಲಿ - ಇಬ್ಬರೇ. ಸೀಸರ್ ಆಡುವ ಮೌದಲ ಮಾತುಗಳು ಕೂಡ ಕ್ಯಾಷಿಯ್ಸೋನನ್ನು ಪುರಿತೇ. ಬ್ರಾಟ್ಸೋನಿಗೆ ಕಂಡ, ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕಿದ ಮುಖಿದಿಂದ ಹೊರಡುವಂಥ ಮಾತುಗಳಲ್ಲ.

'Let me have men about me that are fat'

.....

Yond Casis has a lean and hungry look:

He thinks too much : such men are dangerous'

ಕೇವಲ ಸಮಯ ಕೆಲೆಯಲುಡಿದ ಮಾತುಗಳಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಇವು. ಆಂಟನಿಯ ಎದುರು ಒಂದಷ್ಟು ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮಾಡನ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ 'He thinks too much : such men are dangerous' ಎಂಬುವಾಗ ಕ್ಯಾಷಿಯನನ ಅಪಾಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬ್ರಾಟಸನಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅವನೊಡನೆ ಇಷ್ಟುಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದು - ಲುಪೆರ್ಕುಲ್ ಉತ್ತವಹಕ್ಕೂ ಹಾಜರಾಗದ್ದನ್ನು ಸೀಸರ್ ಗಮನಿಸಿದ್ದರಿಬಹುದು - ಹೆಚ್ಚು ಆತಂಕ ಹುಟ್ಟಿದೆಯೆ

ಎಂದು ನಮಗೆ ಅನಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪೇನು ? ಅಂಟಿನಿ ಈ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ "....he is not a dangerous / He is a noble Roman, and well given', ಆದ್ದರಿಂದ 'fear him not' ಅಂದ ಕೂಡಲೇ ಸೀಸರ್ ಸಹಜಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಒಂದು ಕ್ಷಣಾ ಸರಿದಂತೆ ಕಂಡವನು ಮರುಕ್ಷಣಾ ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡು 'would he were fatter....' ಎಂದು ಮುಂದುವರೆಯತ್ತು ಘ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಮಾತು ಸೇರಿಸುತ್ತಾನೆ : "But I fear him not / Yet if my name were liable to fear / I do not know the man I should avoid / so soon as that spare Cassius" ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಎನಿಸುವಂಥ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ. ಆದರೆ 'I rather tell thee what is to be feared / Than what I fear; for I am always Caesar' ಎಂದು ಅಂಟಿನಿಗೂ ಮತ್ತು ತನಗೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸದ ಅಭಿಮಾನದ ಮಾತು ಆಡುತ್ತಾನೆ. ಹಲವು ಬಾರಿ - ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸೀಸರ್ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೋ ಆಧವಾ ಭಯಂಕರ ದುರಹಂಕಾರದ ಮನುಷ್ಯನೋ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಮಟ್ಟಿಬಿಡುವಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 'I am always Caesar' ಎಂಬ ಮಾತು ಯಾವ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ವಿನಯದ ಮಾತ್ರಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದು ಉಗ್ರ ಆಹವಿಕೆಯ ಲಕ್ಷಣವೋ ಆಧವಾ ಇಷ್ಟರವರೆವಿಗೆ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀಮಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೋ ? ಈ ಅನುಮಾನ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಎಡೆಯೋ ಮಾಡಿಕೊಡದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶೇಕ್ಷಣೆಯರನೇ ಪರಿಹರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಯಾಟಿಯಸ್‌ನ ಬಗ್ಗೆ ಆದಿದ ಮಾತುಗಳು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸದ ಫೋಷಣೆಗಳ ನಂತರ, ಅಂಟಿನಿಯೋಂದಿಗೆ ರಂಗದಿಂದ ನಿಷ್ಕಮಿಸುತ್ತು ಅವನು ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು ಸೀಸರನೊಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತಮನಸ್ಸನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ತೀರ ಸರಳ, ಮುಗ್ಗಷ್ಟಣೆ ಎಂದೂ ಸಾರಿಬಿಡುತ್ತದೆ. "Come on my right hand, for this ear is deaf / And tell me truly what you thinks't of him." ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೆ ಉನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಮನುಷ್ಯನೂ ಒಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾದವನಂತೂ ತಾನು ಸರ್ವಾಂಗ ಸಂಪೂರ್ಣನೆಂದೇ ನಂಬಿವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇಡೀ ಜಗತ್ತು, ಹಾಗೆಯೋ ನಂಬಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ '....for this ear is deaf' ಎಂದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ, ಮುಜುಗರಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ತನಗಿಂತ ಬಹಳಪ್ಪು ಕಿರಿಯ, ಆರೋಗ್ಯವಂತ, ಲಕ್ಷಣವಂತ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಡಾಪಟು ಅಂಟಿನಿಯ ಎದುರು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಸೀಸರ್ ಒಮ್ಮೆಗೇ ನಮಗೆ ಬಹು ಹತ್ತಿರವಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆಪ್ತನಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಿಯನೂ ಆಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಶೇಕ್ಷಣೆಯರೂ ಎಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ಸೀಸರಾನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನಮಗೆ ನೀಡುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ - ನಾವು ತೀರ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಮಾತು ನಮ್ಮೆನ್ನು ಸೆಳೆಯದೆ ಜೂರಿ ಮರೆಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಮುಂದಿನ ಭಾಗ ಬ್ರಾಟಸ್ - ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್ ಮತ್ತು ಕಾಸ್ಕಾ ಇವರುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡರ್ದು ಕಾಸ್ಕಾನೋಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದು ಬ್ರಾಟಸನೆ ; ಹೀಗೆ ಬ್ರಾಟಸನನ್ನೇ ಮುಂದೆ ಬಿಟ್ಟುತ್ತಾನು ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿನಿಂತು, ಆಗೋಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆಮ್ಮೆ ಒತ್ತುಕೊಡಲೋ ಎಂಬಂತೆ ಒಂದರದು ಮಾತುಗಳು ಮಾತ್ರ ಆಡುವ ಕ್ಯಾಡಿಯಸನ ಈ ವರ್ತನೆಯೂ ಕೂಡ ಅವನ ಪೂರ್ವ ಯೋಜಿತ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದ ಚದುರಂಗದಾಟವೇ ಇರಬಹುದೆ ? ಲುಪೆರ್‌ಲ್ ಉತ್ಪವದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕದರ್ಶಿಯಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದವನು ಕಾಸ್ಕಾ. ಬಾರಿಬಾರಿಗೆ ಜನಗಳ ಹರ್ಮೋಽದ್ದಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ "I do fear the people / Choose Caesar for their king' ಎಂದು ಉದ್ದರಿಸಿದ್ದ ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ಏನು ನಡೆಯಿತು ಎಂದು, ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಕುತ್ತಾಹಲ, ಬಹುಶಃ ಆತುರವೂ ಕೂಡ. ಕಾಸ್ಕಾನ ಉತ್ತರಗಳ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸೀಸರನ ಕುರಿತಾದ ಅಸಮಾಧಾನ, ಅಸಹನೆಗಳು ಮತ್ತು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಬಗ್ಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ದ್ವಾನಿ, ಶೈಲಿಗಳೂ ಕೂಡ ಬ್ರಾಟಸನ ಮನಸ್ಸಿತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆಮ್ಮೆ ಹದಗೆಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತದೆ. 'ಹೌದು ಮೋದಲ ಬಾರಿ, ಎರಡನೆ ಬಾರಿ, ಮೂರು ಬಾರಿ ನೀವು ಕೇಳಿದ ಜನಗಳ ಹರ್ಮೋಽದ್ದಾರವು ಸೀಸರನು ತನಗೆ ತೋಡಿಸಲು ಬಂದ ಕಿರಿಟವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ "ಮೂರು ಬಾರಿ?" "ಹೌದು" ತೋಡಿಸಲು ಹೊರಟವರು ಯಾರು ? "ಆಂಟನಿ". ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ, 'ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳು' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕಾಸ್ಕಾ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಹೊರಡುವುದು ಗದ್ಯಸ್ವರೂಪದ ಕಹಿ ಹುಳಿಗಳಲ್ಲ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬೆರೆತ ಮಾತುಗಳು. 'ಪ್ರತಿಬಾರಿ ಸೀಸರೊನು ಕಿರಿಟವನ್ನು 'ಒಲ್ಲೆ' ಎಂದಾಗಲೂ ಕಿರಿಟದಿಂದ ತನ್ನ ಕೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡಲಾರದವನಂತೆ ಕಂಡ. ಅಸಹ್ಯದ ದೃಶ್ಯ. ಸುತ್ತಲ ಜನಗಳಂತೂ ಹೇಸಿಗೆ. ಈ ಜನ ಹರ್ಮೋಽದ್ದಾರ ಮಾಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ, ಗಮಟು ಟೋಪಿಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಾರಿಬಿಟ್ಟಾಗಲೆಲ್ಲ ಹೊಮ್ಮೆತ್ತಿದ್ದ ದರಿದ್ರ ನಾತಕೆ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿ ಸೀಸರ್ ಮೂರ್ಖೆಹೋದ. "ಹೌದು, ಸಾಧ್ಯವಿದ; he hath falling sickness" ಎಂದು ಸಹಾನುಭೂತಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್ ಮಾರ್ಚಿಕವಾಗಿ, ವ್ಯಂಗ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. "No Caesar hath it not ; but you, and I / And honest Casca, we have the falling sickness." 'ಪತನದ ರೋಗ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವುದು ನಮಗೆ, ಅವನಿಗಲ್ಲ' ಕಾಸ್ಕಾನಿಗೆ ಈ ಮಾತುಗಳು ಆರ್ಥವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಆರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಸಿನಿಕತನದ ವಿವರಣೆಯಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ. "ದೊಂಬಿ, ಕಂಪುಗಳ ಮದ್ದದಲ್ಲಿ ಸೀಸರ್ ಮೂರ್ಖೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತ ನಂತರ ಬಂದು ಅದ್ವಿತೆ ಭಾವಾವೇಶದ ನಾಟಕವಾಡಿದ. ತನ್ನ ಕವಚವನ್ನು, ವಸ್ತುವನ್ನು ಕೆಳಚಿ ಎದೆಯನ್ನು ಜನಗಳಿಗೆ ತೋರುತ್ತ "ನಾನು ಏನಾದರೂ ಆಡಬಾರದ್ದು ಆಡಿದ್ದರೆ ಆರ್ಥ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ತನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಹೇಳಾದರೂ ಇರಿದು ಹೊಲ್ಲಬಹುದು" ಎಂದು ಸಾರಿದ; ಅವನ

ಮಾತನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಾನೇ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಿಡಬೇಕಿತ್ತು ಎಂದು ಕೂಡ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಾದು ಹೋಯಿತು ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ. ಮಾತು ಮುಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ “ಸೀಸರನ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಗೌರವವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಿಟ್ಟಬಿಸುಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಮರುಲನ್ನು ಮತ್ತು ಘ್ರೇವಿಯಸ್ ಅವರುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಲಾಗಿದೆ” ಎಂಬ ವರ್ತಮಾನ ತಿಳಿಸಿದ. ಈ ಮಾತು ಓದಿದ ಕೂಡಲೇ ಹಾಣಾದರೆ ಸೀಸರನು ಸರ್ವಾರ್ಥಿಕಾರಿಯೇ ಇರಬೇಕು ಎಂಬ ತೀವ್ರಾನಕ್ಕೆ ಕಾಸ್ತ್ವಾ, ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ಬರುವ ಹಾಗೆ, ಹೌದೆ, ಇರಬಹುದೆ ಎಂದು ಸಂಶಯಪಡುವ ಬ್ರಾಟಸನ ಹಾಗೆ, ನಾವು ಕೂಡ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ, ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ಪಡುವುದು ಸಹಜ. ಶೇಕ್ಕಾಷಿಯರ್ ಈ ಇಡೀ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಸ್ತ್ವಾನ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಆಡಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಂದು ನಾವು ಕೂಡ ಅಷ್ಟೇ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿಬಿಡುವುದು ಸರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಸ್ತ್ವಾ ಆಡಿದ್ದು ಒಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಪುರಾವೆಗಳು ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಒಂದು ವಿಷಯವಾದರೆ, ಮತ್ತೊಂದು, ಹಾಗೂಮೈ ಅವರನ್ನು ಮುಗಿಸಬಿಟ್ಟಿರುವುದು ನಿಜವಾದರೂ ಈ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸೀಸರನು ಎಷ್ಟರೆ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಣೆಗಾರನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದೂ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಡ ಪ್ರಮುಖರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಾರದೆಯೇ, ಅವನ ಉತ್ಸಾಹೀ ಬೆಂಬಲಿಗರು ಅವನ ಬೆನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಕೆಲವು ಅಕ್ಷಯಕ್ಕಾಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಇವೆ. ಸೀಸರನ ಪರವಾಗಿ ಕಾಣುವ ವಾದಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯೇ ಮತ್ತುಪ್ರಸಾಕ್ಷ್ಯ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ದೃಶ್ಯದ ಕುರಿತಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಒಂದರಡು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಈ ದೃಶ್ಯದ ಅಂದರೆ ಮೊದಲ ಅಂಕದ ಎರಡನೇ ದೃಶ್ಯದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ, ಸೀಸರನ ಇಪ್ಪತ್ತೆಡು ಸಾಲುಗಳ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ಹಿಂದೆ ಅತಿವಿನಿತೆ ಅಭಿಮಾನಿಗಳ ಹಾಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ಮತ್ತು ಕಾಸ್ತ್ವಾ ಬ್ರಾಟಸನಲ್ಲ; ಆಶ್ವಯವೆಂದರೆ ಆಂಟನಿ ಕೂಡ ಅಲ್ಲ, ಅತಿ ದೈನ್ಯದ ದಾಸಾನುದಾಸರಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವ ಇವರಿಬ್ಬರೇ ಇಡೀ ದೃಶ್ಯದ ಮಿಕ್ಕ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೀಸರನ ವಿರುದ್ಧ ವಿಷಕಾರುವುದು. ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ - ಕೊಂಚ ವಿಷಾದಕರವೇ ಅನಿಸಬಹುದಾದ - ದೃಶ್ಯದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಾಟಸನ ನಡವಳಿಕೆ. ಕಾಸ್ತ್ವಾನಂಧ ಒಬ್ಬ ಸಾಧಾರಣ, ಒಗರು ಕಣಿಗಳ ಸಿನಿಕನೊಡನೆ ಸಮಾನನ ಹಾಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅನಿವಾರ್ಯವನ್ನು ತಂಡುಕೊಂಡುದು. ಇಡೀ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ - ಪ್ರತಿ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ - ಬ್ರಾಟಸ್ ಒಬ್ಬನೇ ಸೀಸರನೊಡನೆ ಹೋಲಿಕೆಗೆ ಅರ್ಹನಾದ ಶ್ರೀಮಂತಮನಸ್ಸನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದು ನಾವು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ನಿಜವಾದರೂ ಕಾಸ್ತ್ವಾನೊಡನೆ ನಡೆಯುವ ದೃಶ್ಯ ಕೊಂಚ ನಿದಾಸಗೊಳಿಸುವುದಂತೂ ನಿಜ. ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ಹೇಳುವ 'Falling

sickness'ನ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಅರ್ಥ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್ ಆಡುತ್ತಿರುವ ಹಾವು-ಎಣ ಆಟದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೂ ಏಣಯ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು ಏರಿದ್ದ ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್ ಹಾಗೂ ಹಾವಿನ ಬಾಯಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಕೆಳಗೆ ಉರುಳಿದ್ದ ಬ್ರಾಟಸನೇ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಕಾಡುವುದೂ ನಿಜ. ಈ ನಮ್ಮ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಬ್ರಾಟಸನ ನಿಷ್ಠಮಣಿದ ನಂತರ ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್ ಆಡುವ ಸ್ವಗತದ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ....'....For who so firm that cannot be seduced?' 'noble' ಮತ್ತು 'honourable' ಆದ ಬ್ರಾಟಸನು ಬೇರೆ ಅಂಥದೇ ಮನಸ್ಸಿನವರೊಡನೆ ಬೇರೆಯಬೇಕು. ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್ನ ನಿಷ್ಠಂಟುವಿನಲ್ಲಿ 'noble' ಮತ್ತು 'honourable' ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥಗಳೇನು ? 'noble' ಮತ್ತು 'honourable' ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಎಂಥವು ? ಬ್ರಾಟಸನ ಮನೆಯ ಕಿಟಕಿಗಳಿಂದ ಅನುಮಧೇಯ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಹಲವು ಕೈ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿ ತೂರಿ ಬಿಡಬೇಕು. ರೋಮ್‌ನ ಜನತೆ ಬ್ರಾಟಸನನ್ನು ಎಷ್ಟು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಉಸಿರಲ್ಲೇ ಸೀಸರನ ಮಹತ್ವಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ಕುರಿತಾಗಿಯೂ ಸೂಚಿಸಬೇಕು. ನಂತರ ನೋಡೋಣ, ಸೀಸರ್ ಎಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು. 'For we will shake him, or worse days endure'. ಇವೇ ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್ನ 'noble' ಮತ್ತು 'honourable' ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ.

ಮೊದಲ ಅಂಕದ ಮೂರನೆಯ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ರೋಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅತಿಮಾನುಷ ಸ್ವರೂಪದ ದರ್ಶನದ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಶೇಕ್ಷಣಿಯರನ ಕುರಿತಾದ ಎಲ್ಲ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ - ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಹು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಯುಗವೆಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ - ಅವನ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪದೇ ಪದೇ, ವಿವಿಧ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿರುವ ಈ ಅತಿಮಾನುಷತೆಯು ಬಹು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶೇಕ್ಷಣಿಯರ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಈ ಅತಿಮಾನುಷತೆಯನ್ನು ನಂಬಿದ್ದನೆ ? ವೈಚಾರಿಕ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯ ಹಾಗೂ ನಂಬಿಕೆ ಬಾರದೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ನಾಟಕವು ಒಟ್ಟು ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವುದರಲ್ಲಿ ಸೋತಂತೆ ಆಗಲಿಲ್ಲವೇ ? ಇತ್ಯಾದಿ.

ಈ ಕುರಿತಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಸುದಿಂಫೋ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡದೆಯೆ, ಅತಿಮಾನುಷತೆಯ ಈ ಫೆಟನೆಗಳು ನಾಟಕದ ವಿವಿಧ ಪತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಏನು ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಈ ಪರಿಣಾಮದ ರೀತಿಯೇ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ನೋಡುವ ಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಶೇಕ್ಷಣಿಯರನ ನಾಟಕಗಳ ಅತಿಮಾನುಷತೆಯ ಪತ್ರದ ಕುರಿತಾಗಿಯೇ - ಮುಂದೆ ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್, ಮೆಕ್ಕಬೇತ್, ದಿ ಟೆಂಪೆಸ್ ಈ ನಾಟಕಗಳ್ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುವೋ - ವಿಶದವಾಗಿ ಅವಲೋಕನಪುರು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ರೋಮ್‌ನಗರ ಭೀಕರ ಚಂಡಮಾರುತ, ಗುಡುಗು, ಸಿಡಿಲುಗಳು, ಅತ್ಯಂತ ಭಯಂಕರ ಅಶ್ವಿಕ, ಅಸಹಜ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ಇಡೀ ಜನಸಮುದಾಯವನ್ನು ತಲ್ಲಿಗೊಳಿಸಿದೆ. ಇಂಥ ಸಮಾನ್ಯರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳ ಧ್ವನಿಯಾಗಿ ನಮಗೆ ಕಾಸ್ತು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಭಯಗ್ರಸ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಸಹಜ ಸಂಗತಿಗಳು ಏನನ್ನು ಮುನ್ಮಾಚಿಸಲು ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂಬ ಆತಂಕದಲ್ಲಿ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಪ್ರಕಾರ '....They are portentous things / Unto the climate that they point upon'. ಅತಿ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಇಂಥವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಹಾಕಿಬಿಡುವುದು ನಮ್ಮ ಅಹಂಕಾರಗಳಾಗುತ್ತವಷ್ಟೇ ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ಅಂಶಗಳನ್ನುನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಒಂದು- ವಿವರಿಸಲಾದ ಅತಿಮಾನುಷ ಘಟನೆಗಳು. ಎರಡನೆಯದು ಮತ್ತು ಮತ್ತೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಸ್ತುನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು. ಹಿಂದಿನ ದೃಷ್ಟಿದಲ್ಲಿಯಷ್ಟೆ ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ, ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ, ಸಿನಿಕತನದಿಂದ ಆಹಮಿಕೆಯ ಪರಾಕಾಷ್ಟಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ತನ್ಮೂಡನೆ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದಾಗ ಕಾಸ್ತುನ ಅಸದ್ಯೆಯ ರೀತಿಯ ಉತ್ತರಗಳು ಕಿರಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಗುರ್ಯಾಗುಡುತ್ತಿವೆ. "ಬರುತ್ತೇನೆ If I be alive, and your mind hold, and your dinner worth the eating" ಎಂಬಷ್ಟು ಕುಲ್ಲಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದೇ ಕಾಸ್ತು ಮಿಂಚು ಗುಡುಗಿಗೆ, ಕಂಡ ಒಂದಪ್ಪು ಅಸಹಜ ದೃಕ್ಕೊಳಗಿಗೆ ಕುಸಿದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಶೇಕ್ಕಾಪಿಯರ್ ಈ ದೃಕ್ಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಮತ್ತೂ ರನ್ಮೋ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಲು, ಈ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ತೋರಲು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ತರದೆ ಕಾಸ್ತುನನ್ನೇ ಕರೆತಂದದ್ದು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಎಂದು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಮೊದಲು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸೀಸರೋ. ಒಬ್ಬ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿ, ಗೌರವನ್ನಿತ ಪ್ರಮುಖ. ಕಾಸ್ತುನ ಈ ತಲ್ಲಿ ತವಕಗಳಿಗೆ ಬಹು ಮೆದುವಾಗಿ, ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅತಿಮಾನುಷ ರಾತ್ರಿ'....is a strange - disposed time / But men may construe things, after their fashion, Clean from the purpose of the things themselves" ಇಲ್ಲದಂಥೆಲ್ಲ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ತೋಳಲಬೇಡ, ಇಂಥ ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿ ಓಡಾಡುವುದೂ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ" ಎಂದು ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಈ ಅಸಹಜ ರಾತ್ರಿಗೆ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಎರಡು ರೀತಿಯ ವಿವರಣೆಗಳು ದೊರಕಿಯಾಯಿತು.

ಈಗ ಮೂರನೆಯದೊಂದನ್ನು ಶೇಕ್ಕಾಪಿಯರ್ ಸೇರಿಸುತ್ತಾನೆ - ಕ್ಯಾಷಿಯಸನದು. ಈ ರಾತ್ರಿಯೇನು ಅಂಥ ಭಯಂಕರವಲ್ಲ, ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತಿರುವ ನೂರು ನೂರಿಗೆ ದೋಷಗಳಿಂದರೂ ಈ ರಾತ್ರಿಯೇನು ಅದ್ವೃತವಲ್ಲ. "ಮಿಂಚು ಆಕಾಶವನ್ನೇ ಸೀಜುವಂತೆ ಸುಯ್ಯಾಹೋದರೂ ನಾನು ಮಾತ್ರ ಬೆಚ್ಚಿದ್ದ, ಬೆದರದೆ ನನ್ನ ಎದೆ ತರದೇ ಈ ಭಯಂಕರಗಳನ್ನು

“ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ಥರಗುಟ್ಟಿರುವ ಕಾಸ್ಕಾನನ್ನು ಸುತ್ತಿಬುಳಿಸಿ ಹೀಯಾಳಿಸುತ್ತಾನೆ. “ತಪ್ಪಲ್ಲವೆ ಇದು ? ಭಯಭಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲೆಂದೇ ಕಳಿಸಿದ ಈ ಭಯಾನಕ ದೃಶ್ಯಗಳಿಗೆ, ತಲೆಬಾಗುವುದಲ್ಲವೆ ಮನುಷ್ಯನ ಕರ್ತವ್ಯ” ಎಂದು ತನ್ನ ಅನುಮಾನವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ ಕಾಸ್ಕಾ. ಮೊದಲ ಅಂಕದ ಎರಡನೆ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಸ್ಕಾನ ಎಲ್ಲ ವೈಪರೀತ್ಯಗಳನ್ನು ತಾಳಿಕೊಂಡಂತೆ ಕಂಡ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ಬಗೆಗಿನ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಅವನ ಮುಖಕ್ಕೆ ರಾಚುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. "You are dull Casca, and those sparks of life / That should be in a Roman you do want / or else you use not" ಮಂಕಾಗಿದ್ದೀರೆಯೆ ನೀನು, ಬೆಚ್ಚಿದ್ದೀರೆಯೆ, ಆದರೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡು, ಹೀಗೇಕಾಯಿತು ? ಪಕ್ಷಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಅಲ್ಲದೆ ಮಕ್ಕಳು, ಮುದುಕರು ಎಲ್ಲರೂ ಈ ರೀತಿ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ, ಎದೆನಡುಗಿಸುವ ರೀತಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ ಏಕೆ ? ಏಕೆ ಗೊತ್ತೆ ? ... You shall find / That heaven hath infused them with these spirits / To make them instruments of fear and warning / Unto some monstrous state" ಈ ಭಯಂಕರ ರಾತ್ರಿಗಿಂತ ಭಯಂಕರ ವಾಗಿ, ಗುಡುಗು ಸಿಡಿಲುಗಳ ಆಭರಣವನ್ನೂ ಮೀರಿಸುವಂತೆ ಅಭ್ಯರಿಸಿ, ಗೋರಿಗಳೂ ಬಾಯ್ಯಿರಿಯುವಂತೆ, ನೀನು ಕಂಡ ಸಿಂಹದ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನೂ ಮೀರಿಸುವ ಆಭರಣಸುವವನೊಬ್ಬನ ಹೆಸರು ಹೇಳಬಲ್ಲ ನಿನಗೆ. 'a man no mightier than thyself or me, / In personal action, yet prodigious grown / And fearful, as these strange eruptions are' "ಸೀಎರ್ನ ಕುರಿತಲ್ಲವೆ ನೀನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು" ಎಂದ ಕಾಸ್ಕಾನಿಗೆ 'ಸೀಎರನಿರಲಿ, ಯಾರೇ ಇರಲಿ... ವಿಷಯವಿರುವುದು ರೋಮನರದು. ಪೌರುಷ ಸಾಹಸ, ದೇಶಪ್ರೇಮಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಿಸಿದ ನೋಗರ ಕೆಳಗೆ ಬುದ್ಧಿ, ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಹಾಗೆ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮದು' ನಾಳೆ ಅವನನ್ನು ಈ ಇಟಲಿಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಿಕ್ಕೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ರಾಜನನ್ನಾಗಿ ಘೋಷಿಸಿದರೆ "ನನ್ನ ಈ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ನನೆಲ್ಲಿ ತೊಡೆಬೇಕೆಂದು ಬಲ್ಲೆ" ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿ 'ಸರ್ವಾ ಧಿಕಾರತ್ವ, ದುರಾಡಳಿತಗಳಾಗಲಿ, ಕಗ್ಗತ್ತಲಲ್ಲಿ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿಸುವ ಸರೆಮನೆಗಳಾಗಲಿ ಆತ್ಮಶಕ್ತಿಯೆಂದರು ಎಷ್ಟಿನವು ಮಹಾ ? ಇದು ಗೂತ್ತಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬದುಕಬಲ್ಲೆ, ಸರ್ವಾ ಧಿಕಾರದ ಬೆದರಿಕೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಮನಬಂದಾಗ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲೆ" ಎಂದು ಮತ್ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾಸ್ಕಾ-ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್‌ನ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಓದುತ್ತಿರುವಂತೆ ನಾವು ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್-ಬ್ರಾಟಸ್ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬ್ರಾಟಸನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ಬಳಸಿದ ಭಾಷೆ ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಈಗ ಕಾಸ್ಕಾನೆಂದುರಿಗೆ ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಬೇಕು. ಕಾಸ್ಕಾನೆಂದುರು ಒಂದೇ ತಂತ್ರ-ನೇರ ಹಾಗೂ ಪ್ರಬಲ ದಾಳಿ. ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬದಿಗೂತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಚೋದನೆ.

ನಯನಾಜೂಕುಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ಕಾಸ್ತುನಿಗೆ ಒರಟು ಭಾವೇಯೇ ತಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯ. ಈ ಭಯಂಕಾರ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚುಕೆಷ್ಟುಗುತ್ತಿರುವ ತನ್ನ ಅಹಮಿಕೆಯ ಮೇಲಿನ ಈ ನಿಲ್ಲದ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಕಾಸ್ತು "ನಾನು ಹೂಡ ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ನಿರಂಕುಶಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಎದುರಿಸಬ್ಲೆ, 'so every bondman in his own hand bears / the power to cancel his captivity" ಮತ್ತೇನು ? ಸೀರ್‌ರ್ ಸರ್ವಾ ಧಿಕಾರಿಯಾಗಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ? ಸರ್ವಾ ಧಿಕಾರತ್ವದ ಗುಟ್ಟು ಇರುವುದು ಸರ್ವಾ ಧಿಕಾರಿಯ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಲ್ಲ, ಆದರೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಕುರಿಗಳಾಗಿರಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವುದರಲ್ಲಿ; ಅವನು ಸಿಂಹನಾಗಿರುವುದು, ಸಾಮಾನ್ಯಜನ ಹೆದರಿದ ಹುಲ್ಲೆಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ವಿನಾಶಕಾರಿ ದಳ್ಳುರಿ ಹೂಡ ಬಿಡಿ ಪುರಲೆಗಳಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾಗಬೇಕು. 'What trash is Rome / What rubbish, and what offal, when it serves / For the base matter to illuminate / so vile a thing as Caesar? ಎಂದು ಭಾವಾವೇಶದಲ್ಲಿ ನುಡಿದ ಮರುಕ್ಷಣ 'ಯಾರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ತಾನು ? ಬಹುಶಃ ಮನಃಪೂರ್ವಕ ಗುಲಾಮನಾಗಿರಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದವನ ಮುಂದೆಯೆ ?' ಪರವಾಗಿಲ್ಲ, ಅಪಾಯಗಳಿಗೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ನಾನು ಕುಗ್ಗುವವನಲ್ಲ' ಎಂದು ಮತ್ತು ಕಾಸ್ತುನನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೀಯಾಳಕೆಯ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. 'You speak to Casca...Hold my hand. Be factions for redress of all these griefs / And I will set this foot of mine as far / As who goes farthest ಎಂಬ ಕಾಸ್ತುನ ನುಡಿಗಳಿಂದ ತ್ಯಾಪ್ತನಾದ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಷ್ಟು ಜನ 'noblest-minded Romans' ತಮ್ಮಾಡನಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತಾವು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಕಾರ್ಯ '...an enterprise / of honourable - dangerous consequence' ಎಂದು ತನ್ನ ಇಡೀ ಯೋಜನೆಗೆ ಉದಾತ್ತತೆಯ ಪ್ರಭಾವಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು 'ನಾವು ಮರೆಯದರೋಣ, ಈ ರೀತಿಯ ಭಯಾನಕತೆಯ ರಾತ್ರಿಯಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ most bloody, fiery and most terrible'. ಮುಂದೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಹೂಡಿಕೊಂಡ ಸಿನ್ನಾ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬು ಸಂಗಾತಿ, ಇವರುಗಳೊಡನೆ ಚರ್ಚೆಸುವುದೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶಸಾಧನೆಗೆ ತಾವು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪತ್ರಗಳ ಕುರಿತು, ತಮ್ಮನ್ನು ಸೇರಬೇಕಾಗಿರುವ ಮತ್ತೂ ಅಷ್ಟು ಹಿತೂರಿಗಾರರ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಪೂರ್ಯಸಿದ ಮೇಲೆ 'ನಾವು ಬ್ರಾಟಸ್‌ನನ್ನು ಕಾಣಲು ಹೋಗೋಣ. Three parts of him / Is ours already, and the man entire / Upon the next encounter yields him ours". ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಈಗ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವುದು ಬ್ರಾಟಸ್‌ನ ಹೆಸರು. ವಿಶ್ವಾಸಾಹತೆ ಇರುವುದು ಅವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಇದು ಕಾಸ್ತುನಿಗೂ ಗೊತ್ತು 'O, he sits high in all the people's hearts / And that which would appear affence in us / His countenance, like richest alchemy. / Will change to virtue and worthiness."

ಮೊದಲ ಅಂಕದ ಮುಕ್ತಾಯದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಅಥವಾ ನಿರೂಪಣೆ ಭಾಗ ಮುಕ್ತಾಯವಾದಂತೆ ಆಯಿತು. ಮೊದಲ ಅಂಕದ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ, ಮೂರನೇ ದೃಶ್ಯದ ಅಂತ್ಯಭಾಗಕ್ಕೆ ಒಂದು ರೂಪ ಪಡೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುವ ಪಿತಾರಿಯ ಸುಖಮುಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಕದಡಿದ ವಾತಾವರಣದ ಸೂಚನೆಗಳಿವೆ. ಅಂಕದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಸೂಚನೆಗಳು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಮೈದಾಳ ಎದುರಾಗುತ್ತವೆ. ಕ್ಯಾಷ್ಟಿಯಸನ '...For we will shake him, or worse days endure' ಎಂಬ ಅನುಮಾನದ, ಸಂದೇಹ ಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ, ಈ ಮತ್ತೂ ಅಷ್ಟು ಜನರ ಬೆಂಬಲವಿದೆ ಎಂಬುವವ್ಯರ್ಥ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕ್ಯಾಷ್ಟಿಯಸ್ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆಂಬುದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈಗ ಮುಂದಿರುವುದು ಬ್ರಾಟಸನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಅವನು ವಹಿಸುವ ಪಾತ್ರ - ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು.

ಎರಡನೆಯ ಅಂಕದ ಮೊದಲಲ್ಲೇ ಬ್ರಾಟಸನ ಸ್ವಗತವೋಂದಿದೆ. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಳೆದಿದ್ದಾನೆ. ಸುಖನಿದ್ರೆ ಅನುಭವಿಸುವ ತನ್ನ ಸೇವಕ ನಿಶ್ಚಯಿತಾಗಿ ಮಲಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ 'I would it were my fault to sleep so soundly' ಎಂದು ಮತ್ತರಪಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ 'ಓದುವ ಕೋಣದೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪವಿಡು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಈಗ ಒಬ್ಬನೇ ಇಡ್ಡಾನೆ. ಇಡೀ ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಬ್ರಾಟಸನ ಮೊದಲ ಸ್ವಗತ ಇದು. ತೀರ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿರುವ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿತ್ತಿಯ ಅಭಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಈ ಸ್ವಗತ ಹೊಮುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಟಸ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಷ್ಟಿಯಸನ ಮೊದಲ ಅಂಕದ ಎರಡನೇ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಹಾವು-ಎಣ ಆಟವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾದರೆ ೨೯ ಸಾಲಿನ ಈ ಸ್ವಗತವನ್ನು ಏನೆಂದು ಕರೆಯ ಬಹುದೆಂದು ನೋಡೋಣ.

It must be by his death : and for my part,
I know no personal cause to spurn at him,
But for the general.

ಸ್ವಗತದ ಮೊದಲ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳು ಇವು. ಮೊದಲನೇ ವಾಕ್ಯವೇ 'It must be by his death' ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರದೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಆಗಿ ಹೋಗಿದೆ. 'Must be by his death' - ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅಂದ ಕೂಡಲೇ ತನ್ನ ಮತ್ತು ಸೀಸರನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ತನಗೇ ವಿವರಣೆ ಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ - "I know no personal cause to spurn at him. ನನಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಅವನ ವಿರುದ್ಧವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಲಾಭಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು 'For the general cause'. ಇಡೀ ಸ್ವಗತದಲ್ಲಿ ಈ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯದ ಹೊಯ್ದಾಟ ಕಾಣುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮೂರ್ತ

ಹಾಗೂ ಅಮೂರ್ತಿಗಳ ಮಧ್ಯದ ತಿಕ್ಕಾಟ. 'It must be by his death' ಎಂಬ ಮಾತಿನ ಹಿಂದಿನ ದೃಢತೆಯನ್ನು ಕೋರತೆಯನ್ನು ಮೆದುಗೊಳಿಸಲೋ ಎಂಬಂತೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಸಾಲು. ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ-

....He would be corwn'd :

How that might change his nature, there's the question
 It is the bright day that brings forth the adder,
 And taht craves wary walking. Crown him ?...that
 And then, I grant, we put a sting in him,
 That at his will he may do danger with
 Th' abuse of greatness is when it disjoins
 Remorse from power....

ಇದು, ಬ್ರಾಟಸನ ಮೆದುಗಳ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರ ಸೂಚನೆ. ಬಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು ತರ್ಕ. ಮೆಟ್ಟಲು ಮೆಟ್ಟಲಾಗಿ ಒಂದು ನಿಧಾರಕ್ಕೆ ವಿವರಣೆಗಳು ಮುಡುಕುವ ಯಶ್ಚ. ಕಿರೀಟ ಧಾರಣೆಯಾಯಿತೆಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಹೇಗೆ ಬದಲಾಗಬಹುದು - ಅದು ಇಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಧಿಕಾರವೆಂದರೆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ಸರ್ವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಗೆ ತಂದಂತೆ - ಎಂದೇ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕು. ಬ್ರಾಟಸ ತನನ್ನೇ ತಾನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬೇಕು..... 'Crown him?' ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಹಾವಿನ ಹಲ್ಲಿಗೆ ವಿಷದ ಕುಟುಕು ಸೇರಿಸಿದ ಹಾಗೆ. ಮನಸ್ಸು ಬಂದ ಹಾಗ ಹಾನಿ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗಬಹುದು. ಮತ್ತು ಇಡೀ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸ್ತ್ಯದ ಹೇಳಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಪ್ತಿ ಗೊಳಿಸಿದ ಹಾಗೆ'The abuse of greatness is when it disjoins / Remorse from power' ಎಂದು ಸೇರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಧಿಕಾರವೆಂದರೆ ಮಮತೆ, ಕನಿಕರ, ದಯೆಗಳು ಇಲ್ಲಿದ ಸ್ಥಿತಿಯೆಂದೇ ಆರ್ಥ. ಅಧಿಕಾರದ ದುರುಪಯೋಗವೆಂದರೆ ಇದೆಯೇ. ಆದರೆ ಬ್ರಾಟಸನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಗೊತ್ತು; ಸೀಸರನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ 'I have not known when his affections swayed / More than his reason' ಎಂಬ ಮಾತು ನಿಜ. 'ಸೀಸರನು ಎಂದೂ ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗಿಲ್ಲ. ಅವನು ಎಂದೂ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತುಹೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.' ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಬ್ರಾಟಸನು ತರ್ಕವನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಂಥ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿಚಾರದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ; ಬ್ರಾಟಸನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಂಘರ್ಷವೇ ಇದು - ತರ್ಕ ವಿಚಾರಗಳ ಮಧ್ಯದ ಸಂಘರ್ಷ. ಕಣ್ಣಗೆ ಕಾಣುವ ಸೀಸರ್ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾನೇ

ಅಮೋಃಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಸಂಗಾತಿಗಳು ತುಂಬಿದ ನೂರು ಗೊಂದಲಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹಿತದ ಕುರಿತಾದ ಕಳಕಳ - ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯದ ಸಂಘರ್ಷ.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೆ ಹೌದು, ಸೀಸರ್ ಪ್ರಶ್ನಾತೀತನಾಗಿ ಉಳಿದಿದ್ದಾನೆ.

But it is common proof
That lowliness is young ambition's ladder,
Whereto the climber - upward turns his face;
But when he once attains the utmost round,
He then unto the ladder turns his back,
Looks in the clouds, scorning the base degrees
By which he did ascend. So Ceasor may;
Then lest he may, prevent.

ಮಿದುಳು ಒಪ್ಪುವ ಮಾತು. ಅಪವಾದಗಳಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಅನುಮಾನಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು. ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ನಿಯಮ ಇದು. ಏಣ ಹತ್ತುವರ ಕಣ್ಣಾ ಆಕಾಶದತ್ತ, ಹತ್ತಿ ಬಂದ ಕಳಗಿನ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳ ಮೇಲಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವಕಾಂಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಡುವ ಹೆಚ್ಚೆಗಳೇ ಹೀಗೆ. ಸೀಸರನೂ ಹಾಗೆ. ಆದದ್ದರಿಂದ ಹಾಗಾಗದಿರಲೆಂದೇ, ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲೆಂದೇ ವಿರೋಧ ಬಡ್ಡಬೇಕು. ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದೆ ಹೋದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ತರ್ಕವೂ ಮಹತ್ವಕಾಂಕ್ಷೆಯ ರೀತಿ - ಒಂದೇ ಮುಖವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕು ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಮನಸ್ಸು ವೃಕ್ತಿತ್ವಗಳನ್ನು ನುಂಗಿಹಾಕಿಡಬಹುದು ಎಂದು. ಮೂರ್ತವನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸುತ್ತೇ ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೇ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಡಬಹುದಾದ ಭೂತ - ಈ ತರ್ಕ. ಆದರ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ಬೀಳುವುದೂ ಅಧಿಕಾರದ ವ್ಯಾಮೋಹಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುವುದೂ ಎರಡೂ ಒಂದೆಯೇ ಎಂದು ಗೋಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಿದ್ದೂ....

Since the quarrel
Will bear no colour for the thing he is,
Fashion it thus : That what he is, augmented,
Would run to these and these extremities ;
And therefore think him as a serpent's egg,
Which hatched, would as his kind, grow mischievous -
And kill him in the shell.

ಕಗ್ಗಂಟಿನ ಗಣತಾಸ್ತದ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿದ ಸಮಾಧಾನ ಕಂಡಿರಬೇಕು ಬ್ರಾಟ್ಸ್‌ಗೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ಬಳಸಿದ ತಂತ್ರಗಳಾದ - ಪ್ರಸಲಾವಣೆ, ಪ್ರಚೋದನೆ, ಭಾವಾವೇಶ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಈಗ ಬ್ರಾಟ್ಸ್ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ತಾನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸೀಸರನ ಕುರಿತಾಗಿ ಆಡಿದ ಮಾತು ಬ್ರಾಟಸನಿಗೂ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ - ಆವನೂ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತ ಮನಸ್ಸೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ನಮಗೆ ಈಗ ಕೇವಲ ತನ್ನ ಚತುರಾದಗಳಿಂದ ಆತ್ಮವಂಚನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆಯೇ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಕಾಸ್ಪಾನೋಡನೆ ಆವನ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗಲೇ ಕಾಡಿದ್ದ ಸಂದೇಹಗಳು ಮತ್ತೆ ತಲೆ ಎತ್ತುತ್ತವೆ. 'Falling sickness' ಇರುವುದು ಸೀಸರನಿಗಲ್ಲ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಕ್ಯಾಷಿಯಸನ ಮಾತು ತಟ್ಟನೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್-ಬ್ರಾಟ್ಸ್ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಹಾವು ಏನೆ ಆಟವೆಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಬಹುಶಃ ಈ ಸ್ವಾಗತವನ್ನು ಬ್ರಾಟ್ಸ್ ಒಬ್ಬನೇ ಆಡುವ ವಿಶದ ಆಟವೆನ್ನಬಹುದೇನೋ? ಎರಡೂ ಕಡೆ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಕ್ಷಣಾದಿಂದ ಕ್ಷಣಾಕ್ಷೇ ಸ್ವಭಾ ಬದಲಿಸುತ್ತನೆಲ್ಲಾ ಮುಟ್ಟುತ್ತ, ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಏರುತ್ತ ಆಡುತ್ತಿರುವ ಆಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬಿಡುತ್ತದೆ. 'It must be by his death' ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಏಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೂ ಮಾತುಗಳು ಈ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡುವ ವಾದಗಳನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಿ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆಡಿದವು. ಶ್ರೀಮಂತಮನಸ್ಸಿನ ಒಂದು ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಇಡೀ ಬದುಕು ತಾರ್ಕಿಕ ವಿವರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ತೇಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಡುವುದರಲ್ಲ, ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನೂ ಮನಗಾಣಿವುದರಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ಬದುಕು ಎಂದರೆ ಕ್ರಿಯೆ, ಕ್ರಿಯೆಯೇ ವಿವರಣೆ. ಇದು ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ, ಇದೇ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಬ್ರಾಟ್ಸ್ ತನ್ನ ಸಂಗಾತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಹಲವು ಹತ್ತು ವಿಷಯಗಳು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಬ್ರಾಟಸನ ಬೇರೆಯದೇ ಮುಖ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಒಂದಪ್ಪು ಆತಂಕಗೊಂಡಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಾವಿಲ್ಲ.

ದೀಪ ಹಚ್ಚಿಟ್ಟು ಬರಲು ಹೋಗಿದ್ದ ಲಾಷಿಯಸ್ ಕೋಣೆಯೋಳಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ನಾವು ಉಹಿಸಬಹುದಾದಂತೆ ಈ ಕಾಗದಗಳು ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್‌ನ ಕೈವಾಡದಿಂದ ಬಂದು ಬಿದ್ದವು. ಬ್ರಾಟಸನಿಗೇನು ಈ ಬಗೆಯ ಕಾಗದಗಳು ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಬಂದಿವಯೆಂದಲ್ಲ, "Brutus thou sleepest ; awake and see thyself / shall Rome etc speak, strike, redress" ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ನಾನು ಅಷ್ಟುಸಬೇಕು. "ಒಬ್ಬಮನಷ್ಟನ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರದಡಿಯಲ್ಲಿ ರೋಮ್ ನಲುಗಬೇಕೇ". ಈ ಮಾತುಗಳು ಕೇವಲ ಬ್ರಾಟ್ಸ್‌ನದಲ್ಲ, ಮೊದಲಂಕದ ಎರಡನೇ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು ಎಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ ಬ್ರಾಟ್ಸ್‌ನನ್ನು ನಾಟಿದೆ ಎಂದರೆ ಈಗ ಅವು ಹಾಗೆ

ಹಾಗೆಯೇ ಅವನ ಚಾಯಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತವೆ. "What, Rome ? / My ancestors did from the streets of Rome / the Tarquin drive, when he was called king" ಅಂಥ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟಿದ ತನಗೂ ಈಗ ಅಷ್ಟೇ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇದೆ. 'Speak, strike, Redress'. ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲ, 'O, Rome, I make thee promise' 'ಪರಿಹಾರ ದೊರಕುವುದಾದರೆ ನನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಹಕಾರದ ವಚನ ನೀಡುತ್ತೇನೆ' ದೃಶ್ಯದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಸ್ವಗತದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ ಈ ಮಾತುಗಳು ಕೂಡ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿಯಾಗಿದೆ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಂಬಿಸಿಕೊಂಡೂ ಆಗಿದೆ. ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಹಾಗೆ ನಮಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪೇನು ಇಲ್ಲ.

'ಮಾರ್ಗ ತಿಂಗಳ ಹದಿನ್ಯದು ದಿವಸ ಈಗಳೇ ವ್ಯಧಿವಾಗಿದೆ' ಎಂದು ಲೂಷಿಯಸ್ ಇವತ್ತಿನ ದಿನವಾವುದು ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದ ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ಉತ್ತರ ತಂದಿದ್ದನೆ. ಇಂದೇ Ides of March. ಲೂಷಿಯಸ್ ನನ್ನ ಕ್ಷಣಿದ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಟಸ್ ನ ಮನಸ್ಸು - ಆಳದಲ್ಲಿ - ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದರ ಸೂಚನೆಯಾಗಿ ಈ ದೃಶ್ಯದ ಮೂರನೆಯ ಸ್ವಗತ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಒಹುಳ್ಳಿ: ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು.

Since Cassius first did whet me against Caesar,
I have not slept,
Between the acting of a dreadful thing
And the first motion, all the interim is
Like a phantasma, or a hideous dream;
The genius and the mortal instruments
Are then in council, and the state of man,
Like to the little Kingdom, suffers then
The nature of an insurrection

ದೃಶ್ಯದ ಮೊದಲ ಸ್ವಗತ, ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಕಣ್ಣಟ್ಟುನೋಡಿ ಎದುರಿಸಲು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಯತ್ನ. ಎಂದೇ ತರ್ಕಮಯವಾಗಿದೆ ಮಾತುಗಳು. ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಒಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಕೂಡಲೇ ಮಾತು ಮನಸ್ಸನ ಆಳದಿಂದ ಹೊಮುತ್ತದೆ. ಏಂದು ಹೀಗೆ ಸರಿಯುತ್ತದೆ, ನಿರ್ಧರಿಸಿದುದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ಮೊದಲ ಹೆಚ್ಚಿಗೂ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯೆ ಎಲ್ಲ ಭಯಂಕರ ಫೋರ್ಸ್ ಸ್ವಪ್ನಗಳು, ಸ್ವಪ್ನ ಪಿಶಾಚಗಳು. ಮನುಷ್ಯನ ಶಿಂತರಾತ್ಮಕೂ ಅವನ ನಶ್ವರ ದೃಹಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ಥಿತಿ ಅರಾಜಕತೆ ಮತ್ತು ಒಂಡಾಯಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹಾಗೆ ನರಳಿಕೆಗೆ ತುಕ್ಕಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಭಾಗ ಹೇಗೆ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗುತ್ತದೆ? ಹಿಂದಿನ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ಏನು ವ್ಯಾತ್ಯಾಸ? ಹೇಗೆ ಈ ಸ್ವಾಗತ ಕೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಬ್ರಾಟಸನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ? ಮೂರ್ತಿ-ಅಮೂರ್ತಿಗಳ ಮಧ್ಯದ ನಿರಂತರ ಸಂಪರ್ಫರವನ್ನು ಈ ಭಾಗ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಈ ಸಂಪರ್ಫರವನ್ನು ಬ್ರಾಟಸನು ಒಟ್ಟಕೊಂಡಿರುವುದೂ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮನುಷ್ಯನ ಅಂತರಾತ್ಮೆ, ಜೀವಚೈತನ್ಯ ಶಾಶ್ವತವಾದುದು. ಸಾವಿನ ನಂತರವೂ ಉಳಿಯುವಂತಹುದು. ದೃಹಿಕಶಕ್ತಿ, ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ನಶ್ವರವಾದವು. ಸಾವಿನೊಡನೆ ಮಣ್ಣಾಗುವುದು. ಶಾಶ್ವತವಾದುದು ಅಳಿದು, ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಲಾಗದ ವಸ್ತು ದೃಹಿಕ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮಧ್ಯರ್ಥಗಳು ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಬಲ್ಲಂಥವು. ಬ್ರಾಟಸ್ ಈಗ ಇಟ್ಟಹೆಚ್ಚೆ ಅವನನ್ನು ಇಂಥದೋಂದು ಸಂದಿಗ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕೆಸಿದೆ. ಯಾವುದನ್ನು ಆಯ್ದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಆ ಆಯ್ದುಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ತನಗೆ ನಿದ್ರೆಗೆಡಿಸಿರುವುದು. ಯಾವುದನ್ನು ತನು ಆಯ್ದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂಬುದರ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಅಣು, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಇವರಡರ ಮಧ್ಯ ತನು ಒಂದನ್ನು ಆಯ್ದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಒಂಡಾಯದ ಬಿರುಗಳಿಗೆ ಆಯ್ದುಯಲ್ಲಿ ತನೆಂಥ ಏಕಾಕೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುವಂತಿದೆ. ಆದರೆ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಈ ಮಾತುಗಳ ಹಿಂದಿನ ಬ್ರಾಟಸ್ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನೋ ಅಥವಾ ತರ್ಕಬದ್ದವಾಗಿ 'It must be by his death' ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದ ಬ್ರಾಟಸ್ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನೋ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಉತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಒಹಳ್ಳ ಕಾಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದರಂತೆ ನಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣಾ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವ ಸಂಗತಿಗಳೇ ನಮಗೆ ಸ್ವಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

ಲೂಷಿಯಸ್ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಬ್ರಾಟಸನನ್ನು ಕಾಣಲು ಕ್ಷಾಷಿಯಸನೂ ಅವನೊಡನೆ ಮತ್ತೆ ಹಲವರೂ ಒಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಮಿಕ್ಕವರು ಯಾರು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದಷ್ಟು ಅವರುಗಳು ಮುಖಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೆನ್ನತ್ತನೇ. ಈ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯೇ ಸಾಕು ಬ್ರಾಟಸನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬಿರುಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ತತ್ತರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು, 'O Rome, I make thee promise...' ಎಂದು ವಚನ ನೀಡಿರುವುದು ದೇಶ ಉಳಿಸಲು. ಶಾಶ್ವತ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಲು, ಅಂದರೆ ಇದೊಂದು ಕ್ರಾಂತಿ, ಮುಚ್ಚಮರ್ಗಳಿರಬಾರದ, ಭಯ ಆತಂಕಗಳಿರಬಾರದಂಥ ಸಂದರ್ಭ. ಆದರೆ ಈ ಕವ್ಯ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ತನ್ನ ಸಂಗತಿಗಳು. ಬ್ರಾಟಸ್ ಬಳಸುವ ಶಬ್ದಗಳೇ ತನ್ನ ಕನಸಿನ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಎಂದು ಸ್ವಷ್ಟಪಡಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. 'They are the faction'. Faction ಎಂದರೆ ಒಳಗುಂಪು, ಒಳಗುಂಪು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೇ ಒಡಕು, ವೈಷಮ್ಯಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಮುಂದಿನ ಶಬ್ದನೋಡಿ - 'O Conspiracy' ಹಾಗಾದರೆ ತಾವುಗಳು ಯೋಜಿಸಿರುವುದು ಪಿತೂರಿಯನ್ನು, ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನಲ್ಲ; ಎಂಥ ನಾಚಿಕೇಡು ಇದು - ಇಂಥ ಭಯಂಕರ ಕವ್ಯ

ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ ತೋರಿಸಲು ಆಗದ ಈ ಪಿತೂರಿ, ಹಾಡುಹಗಲಲ್ಲಿ ಮತ್ತಿನ್ನಂಥ ವಿಕ್ಷೇತ ಮುಖವಾಡದಲ್ಲಿ ಮುಖ ಹುದುಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ? ಪಿತೂರಿಯೆಂದಾದ ಮೇಲೆ ನಯವಿನಯಗಳ ಸೋಗಿನಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಗೆಲುವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇದೇ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯತ್ತು "ನಿನ್ನ ನಿಜರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸತ್ತವರು ಹೋಗುವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇರುವ ದಟ್ಟಕತ್ತಲ ಮಾರ್ಗವೂ ರಕ್ಷಿಸಲಾರದು." ಬ್ರಾಹ್ಮಸನ ಮನಸ್ಸು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಒಳಗೇ ಮುದುಡಿ ಸುಕ್ಷಮಗಳ್ಳಿಬಿಟ್ಟಿತೆ ಈ ಹೋಳಿನಿಂದ. ಏಕೆ ಈ ಅನುಮಾನ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ಮುಂದೆ ಎರಡು ಮೂರು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಸಾನು ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ಮತ್ತಿತರರ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತೀವ್ರತೆ ಕಾಣತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ.

ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ಪ್ರತಿ ಸಂಗಾತಿಯೂ ಪ್ರಮಾಣವಚನ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆದು ಮೆದು ಸೂಚನೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅಣತಿ. ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಸಾನ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆಯ ರೀತಿಯ ದೃಢ ಹಾಗೂ ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಮಾನ ಇಡೀ ಚರ್ಚೆಗೆ ತರೆ ಎಳೆದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ಆಡುವುದು ಒಂದು ಮಾತು : "And let us swear our resolution" ಉತ್ತರವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಸಾನದು ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಸಾಲುಗಳ ಗುಡುಗು-ಸಿದಿಲುಗಳ ಉತ್ತರ. 'No, not an oath' – ಸರ್ವಾಧಿಕಾರದ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ನಾವು ಪಡುತ್ತಿರುವ ಪಾಡು, ತಾಳಿಕೊಳ್ಳತ್ತಿರುವ ಹಿಂಸೆ ಇಷ್ಟೇ ಸಾಕೆನಿಸಿದಿದ್ದರೆ ನಾವುಗಳು ಇಲ್ಲಿಂದ ಚೆರಿ ಹೋಗಿ ಬೆಚ್ಚೆಗೆ ಮಲಗೋಣ. ದಬ್ಬಾಲಿಕೆ ಮೆರೆದಾಡಲಿ, ಮನಸ್ಸೀ ತನ್ನ ಬಲಿಪಶುಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ನೆತ್ತರು ಚೆಲ್ಲಾಡಲಿ. ಆದರೆ ಈ ಸದ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯ ದಾರುಣ ಅನುಭವ ವೇದ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಲದ ಹೇಡಿಗಳನ್ನೂ ರೋಚ್ಚಿಗೆಬಿಸಲು, ಕರಗುವ ಹೃದಯದ ಹೆಣ್ಣು ನರಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾಗಿಸಲು ? ಇಷ್ಟು ಸಾಲದ ಈ ಎಲ್ಲದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ? ನಾವು ರೋಮನರು, ಆದಿದ ಮಾತು ಮುರಿಯುವವರಲ್ಲ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಸಾಲದೆ ? 'And what other oath / Than honesty to honesty engaged. / That this shall be, or we will fall for it ?' ನಾವು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಮಹತ್ತರಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಣೆ ಭಾಷೆಗಳ ಮಾತುಗಳಾಡಿ ಕಲುಷಿತಗೊಳಿಸಬೇಡಿ. ಇಷ್ಟುಸಾಹು... ಈ ಉದ್ದೇಶಸಾಧನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚೆ ಮುಂದಿಟ್ಟ ಯಾವನಾದರೂ ಎಡವಿದರೆ ಅವನೊಬ್ಬರೋಮನ್ ರಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟದ ಜಾರನೆಂಬ ಆವನಿಂದೆಗ ಗುರಿಯಾಗಿರನೆ ? ಬ್ರಾಹ್ಮಸನ ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿನ ರಭಸ ಅವು ಧ್ವನಿಸುವ ಆದಮ್ಮ ಆತ್ಮಫಿಶ್ವಾಸ ಹಾಗೂ ಒಫ್ಫವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅಂಕದ ಮೋದಲಿನ ತರ್ಕಬದ್ಧತೆಗೆ ವಿದಾಯ ನೀಡಿ ಇಡೀ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆದಿದ ಮಾತುಗಳು. 'It must be by his death' ರೀತಿಯ ವಾದಸರಣೆಯ ಗುಂಗಿನಲ್ಲೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ನ ಭಾಷೆ ಆಣೆಗಳ ಮಾತೂ ಕೂಡ ಒಪ್ಪಬಹುದಿತ್ತು ಈ ಎರಡೂ ಕೂಡ ಮೂರ್ತಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಲ್ಲವ

ಮಾತುಗಳು. ಪಿತೂರಿಯ ಅಂಗಗಳು. ಬ್ರಾಟನೆನಿಗೆ ಈ ಇಡೀ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಕೃಂತಿಯನ್ನಾಗಿಯೇ ಉಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕಾಗಿ ತನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಮುಂದಾಳತ್ತ ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಒಂದು ದುರದೃಷ್ಟಕರ ಪ್ರಸಂಗವಷ್ಟೇ ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಮನದಷ್ಟು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮುಖ ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಒಂದ ತನ್ನ ಸಹಚರರು ಈಗಳೇ ಸಾಕಷ್ಟು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಂದೇ ತನ್ನ ವಿರೋಧವನ್ನು ಕಟುವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕ್ಯಾಡಿಯನೆನಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಶಬ್ದ ಆಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಷ್ಟು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತು ಇಡೀ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಒಂದಪ್ಪು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿರುವುದು ಕ್ಯಾಡಿಯನೆನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಈಗಳೇ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ.

ಸಂಗ್ರಹಿತನ್ನು ಪ್ರತಿ ಫಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಾಟನ್ ವಿರೋಧಿಸಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅವನು ವಿರೋಧಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಮರುಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಒಟ್ಟೊಳ್ಳದೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ. ಸಿಸಿರೋನನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ.

ಒಮ್ಮತಃ ಈ ಇಡೀ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನವಿವರಗಳ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಗಹನವಾದ ಭಾಗ ಡೀಶಿಯಸ್ ಬ್ರಾಟನ್ 'Shall no man else be touched but only Caesar? ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್ ನ ಉತ್ತರ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. “ ‘ಅಂಟನಿ’ ; ಸೀಸರನೊಡನೆ ಆಂಟನಿ ಕೂಡ ಹೋಗಬೇಕು. ಅವನು ಚತುರ, ಮತ್ತವನು ಮುಂದೆ ನಮಗೆ ಹೀಡೆಯಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಬೇಕು” ರಾಜಕಾರಣದ ಮಾತು. ಪಿತೂರಿಯ ವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಲೋಚನೆ, ಪಿತೂರಿಯೆಂದರೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಅವನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡು ಎಂದು.

ಈ ನಾಟಕದ ಸಂಧಿಕಾಲ ಇದು. ಬ್ರಾಟನ್ ‘ಹೌದು’ ಎಂದಿದ್ದರೆ ನಾಟಕವೇನಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಉಹಿಸಬಹುದು. ಅವನು ‘ಹೌದು, ಹಾಗೇ ಆಗಲೀ’ ಅಂದಿದ್ದರೆ ಇದು ‘ಜೂಲಿಯಸ್ ಸೀಸರ್’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಉತ್ತಿಷ್ಟ ನಾಟಕವಾಗುತ್ತಿತ್ತೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಏಳುತ್ತದೆ. ಕನಿಷ್ಠ ಇದು ನಾಟಕವೂ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಟನ್ ಶೇಕ್ಸ್ಪಿಯರ್ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಅದ್ಭುತ ಘಾತಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೂ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಯಾಕೆ, ಈ ಮಾತನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿ ಹೇಳಬಹುದಾದರೆ ಪ್ರಕಾಪ್ತಭೂತ್ವ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಭವಿಷ್ಯದ ಕನಸುಗಳು, ಆಸೆಗಳು ಇವು ಯಾವುವೂ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಆಡುತ್ತಿರಲೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪಿತೂರಿಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತಪಾತವಿರುತ್ತದೆ. ಕೃಂತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಕೃಂತಿಗೆ ನೆತ್ತರ ದಾಹವಿಲ್ಲ.

'ನಾವು ರಕ್ತಫೀಡಾಸುಗಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆಯವ್ವೆ ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್'. ತಲೆಯನ್ನೇ ಭೇದಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಕೈ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು ಏಕೆ? ಆಂಟನಿ ಸೀಸರನ ದೇಹದ ಒಂದು ಅಂಗವವ್ವೆ 'Let's be sacrificers, but not butchers Cassius' ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಅಹಮಿ ಅರ್ಥಸಹಾರಣವರೇ ಹೊರತು ನಾವು ಕಟುಕರಾಗುವುದು ಬೇಡ. ಮುಂದೆ ಅವನು ಆಡುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ:

'We all stand up against the spirit of Caesar
And in the spirit of men there is no blood
O' that we then could come by Caesar's spirit,
And not dismember Caesar !'

'Spirit of Caesar' ಮತ್ತು 'blood of Caesar' ಅಧಿವಾ ಸೀಸರನ ದೇಹ; ಸೀಸರನ ಚೇತನ ಮತ್ತು ಸೀಸರನ ದೇಹ. ಅಮೂರ್ತ ಮತ್ತು ಮೂರ್ತ. ಈ ಅಮೂರ್ತ, ಮೂರ್ತಗಳು ಸೇರಿಯೇ ವೃಕ್ತಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಸೀಸರನ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರೀ ಚೇತನವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದೆಂದರೆ ಸೀಸರನ ದೇಹವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದು ಎಂದರ್ಥ. ಇದು ಇಡೀ ಸಂದರ್ಭದ ವಿಚಿತ್ರ ಮತ್ತು ಭಯಂಕರ ವಿಷಾದದ ಸಂಗತಿ. ಮನುಷ್ಯ ಚೇತನರಲ್ಲಿ ನೆತ್ತರು ಇಲ್ಲ. ಸೀಸರನ ಚೇತನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾಶಗೊಳಿಸಿ ದೇಹ ಉಳಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದರೆ! ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಷಾದ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟೇ ಮಟ್ಟಗೆ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳೂ ಇವೆ. ಆ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳು ಹೊಳೆಯವುದು ಮೆದುಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ಬ್ರಾಟಸ್ ಮೆದುಳಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿರುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲ ಇದು. ಸೀಸರನ ಕುರಿತಾದ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸೀಸರನ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರೀ ಗುಣಗಳನ್ನು ತೊಡೆದು ಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಎಂಬ ಮುಗ್ದ ಆಸೆ. 'ಪಾಪವನ್ನು ಖಂಡಿಸು, ಪಾಪವನ್ನಿಗಿದವನನ್ನಲ್ಲ' ಎಂಬ ಮೂಲಭೂತ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆ ಇದು. ಪಾಪವನ್ನು ಖಂಡಿಸುವುದೆಂದರೆ, ಪಾಪವಿಲ್ಲದ ಜಗತ್ತು ಸ್ವಷ್ಟಿ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಕ್ಷಾತ್ರಿ ಮಾಡಿದಂತೆ. ಸೀಸರನ ಚೇತನದಲ್ಲಿ ಈ ಪಾಪದ ಅಂಶವಿದೆ. ಹುಳಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಕಹಿಯಿಲ್ಲದೆ, ವಿಷವಿಲ್ಲದೆ ಒರಸಿ ತೆಗೆಯ ಬೇಕಾಗಿದೆ. "ದುರರ್ಥಪ್ರಣಾತ್" Caesar must bleed for it" "ಆದದ್ದರಿಂದ ದಯಾವರ ಸ್ನೇಹಿತರೆ, ದ್ಯುರ್ಯಾವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲೋಣ. ಆದರೆ ದ್ಯೋಷದಿಂದಲ್ಲ ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವ ಆಹಮತಿಯಾಗಿ ಅವನನ್ನು ರೂಪಿಸೋಣ. ನರಿ ನಾಯಿಗಳಿಗೆ ಹಾಕುವ ಹೆಣದ ಚೂರುಗಳನ್ನಾಗಿಯಲ್ಲ ಒಂದು ಕ್ಷಣಿ, ಒಂದು ಕ್ಷಣಿವಷ್ಟೆ. ಮುಂದಿನ ಕ್ಷಣಿದಲ್ಲಿ ನಾವೇ ಮಾಡಿದ ಕೃತ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ನಮಗೇ ಅಸಮಾಧಾನವಿರುವಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ನಮ್ಮ ಕೃತ್ಯ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕೆ ವಿನಾ ಕೊಲೆಗಡುಕರ ಕೃತ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಬಾರದು. ಸೀಸರನ ಕುರಿತು ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಅಸೂಯೆಯೂ ನಮಗಿಲ್ಲ. ಆಂಟನಿ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವುದು

ಬೇಡ. ತಲೆಯೇ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಕೈ ಕಾಲುಗಳು ಏನು ಮಾಡಿಯಾವೋ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಏನು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಅವನು ?”

ಇದು ನಾವು ಮೊದಲ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಬ್ರಾಟ್ಸ್ - ಫನ್‌ತೆಯ, ಎತ್ತರದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದೇ ಸೀಸರನಿಗೆ ಬಳಸಿದ ಮಾತನ್ನು ಅವನಿಗೂ ಬಳಸಿದುದು - ಶ್ರೀಮಂತ ಎಂದು. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ತಾನು ನಾಶವಾಗುವ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದ್ದರೂ, ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಕ್ಯಾಷ್ಟಿಯಸನಿಗೆ ಮತ್ತು ನಮಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಥವಾ ಗಳಲ್ಲಿ ಮನದಷ್ಟಾಗ್ನಿತ್ವದೆ. ಈ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಆಯ್ದು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮೇಲಂತೂ ಒಂದೇ ದಾರಿಯನ್ನು ಆಯ್ದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು - ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಏರಡೂ ದಾರಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಮಾಡಿಕೊಂಡರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಆಯ್ದು ಮಾಡಿಕೊಂಡಾದ ಮೇಲೆ ಗುರಿಮುಟ್ಟಿರುವರೆಗೆ ಹಟದಿಂದ ಮುನ್ಗಿಬೇಕು - ಆರೆಮನಸ್ಸು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ಲೋಕಾರೂಢಿಯ ‘ವಿವೇಕ’ ದ ಮಾತುಗಳು. ಇವು ಯಾವುವೂ ಬ್ರಾಟ್ಸ್‌ನಿಗೆ ಒಷ್ಟಿತವಲ್ಲ. ಎಂದೇ ಅವನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಾರ. ಬದುಕೊಂಡು ಕ್ರಾಂತಿ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬದುಕುವವನಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಯಶಸ್ವಿ ಪ್ರಮುಖ ಆಕರ್ಷಣೆಯಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ.

ಕ್ಯಾಷ್ಟಿಯಸನಿಗೆ ಯಶಸ್ವಿ ಮುಖ್ಯ. ಎಂದೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಬ್ರಾಟ್ಸನ ಮಾತಿಗೆ ಅಸಮೃತಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಂಟನಿ ಬಗ್ಗೆ - ಅವನು ಸೀಸರನ ಬಗ್ಗೆ ನಿಷ್ಟೆ ಪ್ರೀತಿಗಳು ಉಳ್ಳವನಾದದ್ದರಿಂದ - ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರಬೇಕು ನಾವು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಟ್ಸ್ ಎಷ್ಟುದೊಡ್ಡ ಮೇಧಾವಿಯೋ ಆಷ್ಟೇ ಮಟ್ಟದ ‘ಮುಗ್ಧಮೂರ್ಖ’ ನೂ ಹೌದು. ಬಹುಶಃ ಈ ಮಾತು ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಮೇಧಾವಿಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಹೇಳಬಹುದು - ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾದಲ್ಲಿ ಸೀಸರನಿಗೂ. ಕ್ಯಾಷ್ಟಿಯಸನ ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಟ್ಸನ ಉತ್ತರ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡುತ್ತದೆ - “ಆಂಟನಿ ಸೀಸರನ ಬಗ್ಗೆ ಅಷ್ಟೂದು ಪ್ರೀತಿಯಿದ್ದವನಾದರೆ ತನಗೆ ತಾನೇ ಅಪಾಯಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ ಹೊರತು ಮತ್ತೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲ ? ವಿವರೀತಗಳಿಗೆ, ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ, ಭಾವಾವೇಶಕ್ಕೆ ಬಳಗಾಗಿ ತನಗಷ್ಟೇ ಹಾನಿ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಆಷ್ಟೇ” ಎಂದು ನಿಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿ ಆಂಟನಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದೇ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಮಿಕ್ಕವರೂ ವಿಧೇಯದಾಗಿ ತಲೆದೂಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ತಲೆತೂಗುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಆಂಟನಿ ಎಂಥವನೆಂದರೆ “ನಡೆದುದೆಲ್ಲವನ್ನು ನೆನಸಿಕೊಂಡು ನಹ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡುವವರಂಥವನು. ಅವನಿಂದ ಏನೂ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಬದುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿ” ಎಂದೂ ಶ್ರೀಮಾನವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದುತ್ತಾರೆ.

ಮುಂದಕ್ಕೆ ಈ ಸಂಗಾತಿಗಳ ನಿಷ್ಟುಮಣಿದವರೆಗ ನಡೆಯುವುದೆಲ್ಲ ಬೆಳಗಾದ ನಂತರ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ವಿವರಗಳ ಚರ್ಚೆ. ಮುಖ್ಯಮಾದದ್ದೂಂದೇ ಸಂಗತಿ. ಕ್ಯಾಷ್ಟಿಯಸನಿಗೆ ಶ್ರೀವೈ

ಆತಂಕ ಮೂಡಿಸಿರುವುದೂ ಆದೆಯೆ. “ಇತೀಚೆಗೆ ಸೀಸರ್ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಒಲಿಯತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಭಯಾನಕ ರಾತ್ರಿ, ಭವಿಷ್ಯಕಾರನ ವಾಣಿ ಇವುಗಳಲ್ಲ ಅವನನ್ನು ಸೆನೆಟಿನಿಂದ ದೂರವೇ ಇರಿಸಿಬಿಡುವುದು” ಎನ್ನತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೇ ತೇಶಿಯಸ್ ಬ್ರಾಟಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವಿದೆ. ಪಿತೂರಿಗಾರರ ಲಕ್ಷಣವೇ ಇದು, ಪ್ರ್ಯಾಹರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತರಾಗಿರುವುದು. ಸೀಸರನ ಶ್ರಮಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅರಿವು ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸೀಸರ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳ ಪರಿಚಯವಿದೆ. ಪಿತೂರಿಯೆಂದರೆ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳ ದುರ್ಭಾಖ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಸೀಸರ್‌ನನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡಿಸುವ ವಿಧಾನ ತನಗೆ ಗೊತ್ತು. “ನಾನು ಕಂಡವರಲ್ಲಿಲ್ಲ ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ ಬಾಯ್ದಿಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ನೀನೇ, ನಿನಗೆ ಭಟ್ಟಂಗಿಗಳನ್ನು. ಕಂಡಲೇ ದ್ವೇಷ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ “ಹೌದು, ಹೌದು” ಎಂದು ಆ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಉಬ್ಬತ್ತಾನೆ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಸೀಸರನನ್ನು ಸೆನೆಟಿಗೆ ಕರೆತರುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ತನಗಿರಲಿ ಎಂದು ಹೇಳತ್ತಾನೆ. ಈ ಗುಂಪಿಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ – ಲಿಗೇರಿಯಸ್‌ನನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವನಿಗೆ ಸೀಸರನ ಮೇಲೆ ಕೋಧವಿದೆ ಎಂದಾಗ ಬ್ರಾಟಸ್ ‘ಅವನನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸು, ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಆದರವಿದೆ; ಅವನ ವಿಷಯ ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ’ ಎನ್ನತ್ತಾನೆ. ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬೆಳಗೆಯೇ ಭೇಟಿ, ಅಲ್ಲಿಯವರಗೆ “ನೀವು ಆಡಿರುವ ಮಾತುಗಳ ನೆನಪಿರಲಿ; ನೈಜ ರೋಮನರ ಹಾಗೆ ನೀವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ” ಎಂದು ಕ್ಷಾಷಿಯಸ್ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಮಾತನ್ನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಟಸ್ ದನಿಗೂಡಿಸಿ “ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದಿರಿ, ಗೆಲುವಿನಿಂದಿರಿ; ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿನ ಉದ್ದೇಶಗಳು ನಮ್ಮ ಮುಖಿದ ಮೇಲೆ ಕಾಣದಿರಲಿ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಾವೆಲ್ಲ ರೋಮನ್ ನಟರ ಹಾಗೆ – ಗಂಭೀರವಾಗಿ, ಶಕ್ತಾಗಿ ಕಾಣೋಣ.”

ಎಲ್ಲರೂ ತೆರಳಿದ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರೆ ತನ್ನ ಚಾಲಸೇವಕ ಸುಖನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಾಟಸ್‌ನಿಗೆ ನಿದ್ರೆಯ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಎಷ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದು, ಮತ್ತು ಎಂಥಿನಿದ್ರೆಯ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ ಎಂಬುದು ಅವನು ಲೂಷಿಯಸನ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. “Enjoy the honey-heavy' dew of slumber” ದೇಷ್ಟನಿದ್ರೆ, ಮಧುರನಿದ್ರೆ ಹಾಗೂ ಮರುದಿನವೆಲ್ಲ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡುವ ನಿದ್ರೆ. ಮನಸ್ಸಿನಾಳದ ಬಯಕೆ ಎಂಥಿ ಅದ್ಭುತ ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಹೊಮುತ್ತದೆಂದು ನಾವು ನೋಡಬೇಕು. ಲೂಷಿಯಸ್ ಬ್ರಾಟಸನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ! “Thou hast no figures nor no fantasies / Which busy care draws in the brains of men / Therefore thou sleepst so sound” ಮತ್ತು ರಕ್ಷಿತ ಹೆಚ್ಚು ಲೂಷಿಯಸನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳೂ ಹೌದು.

ಈ ದೃಶ್ಯದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗ ಬ್ರಾಟಸ್ ಮತ್ತು ಪೋರ್ಚಿಯಾ ನಡುವಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದು. ಗಂಡ-ಹಂಡಿರ ದೃಶ್ಯ. ಈ ದೃಶ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ನಾಟಕದ ರಂಗಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟರೆ ಬಹುಶಃ ಇಡೀ ನಾಟಕಕ್ಕೇ ಅನ್ಯಾಯ

ವೆಸಗಿದಂತೆ. ರಾಜಕೀಯ ನಾಟಕವೂ ಕೂಡ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜರುಗುವುದೇ ಹೊರತು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. ಆದದ್ದರಿಂದಲೇ ಬದುಕು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗುತ್ತಹೋಗುವುದು; ಹೀಗಾಗಿ ಬ್ರಾಟಸ್ ಮತ್ತು ಪೋರ್ಟಿಯಾ ದೃಶ್ಯ ನಮ್ಮನ್ನ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಆಕಷಿಸುವ ದೃಶ್ಯ.

ಗಂಡ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ ಹೌದು; ಗೌರವಾನ್ವಿತ ನಾಯಕ ಹೌದು; ಸಕ್ರಿಯ ರಾಜಕಾರಣ ಹೌದು. ಇಷ್ಟದ್ವಾರಾ ಆವನು ತನ್ನ ಗಂಡನೂ ಹೌದು. ತಾನು ಆವನ ಹಂಡತಿಯೂ ಹೌದು. ಆದದ್ದರಿಂದಲೇ ಹಂಡತಿಗೆ ಕೆಲವು ಹಕ್ಕುಗಳಿವೆ, ಬಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ. ಗಂಡ-ಹಂಡಿರ ಬದುಕೆಂದರೆ ಪರಸ್ಪರ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು – ಸುಖ, ದುಃಖಗಳು, ನೋವು, ನಲ್ಲಿವುಗಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ. ಪೋರ್ಟಿಯಾ ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಕೇವಲ ಉಂಟವನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಹಂಡತಿಯಿರುವುದು ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಗಂಡ ಬಯಸಿದಾಗ ಒಂದಮ್ಮೆ ಮಾತಾಡಿ ಸುಮ್ಮಾಗುವುದಕ್ಕಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಆದರೆ ಪೋರ್ಟಿಯಾ ಬ್ರಾಟಸ್‌ನ ವೇಶ್ಯ ಮಾತ್ರ, ಹಂಡತಿಯಲ್ಲ. ಹಂಡತಿಯೆಂದಾದ ಮೇಲೆ, ಮುದುವೆಯ ಎಲ್ಲ ನೀತಿ-ನಿಯಮಗಳನ್ನೂ ಇಬ್ಬರೂ ಪಾಲಿಸಬೇಕು. “ಇಂಥ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಿನ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆದ್ದ್ದು ಒಬ್ಬನೇ ಹೀಗೆ ತಿರುಗುವನೆ ಬ್ರಾಟಸ್ ? ಅವನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಿಜವಾಗಿ ಅವನ ಆರೋಗ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೇ ? “ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನೀನು ಉಂಟ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ ; ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ ; ಮಾತನಾಡಿಸಿದರೆ ಹುಬ್ಬಿಗಂಟಿಕ್ಕಿ ಕಾಲು ನೆಲಕ್ಕಪ್ಪಳಿಸಿ ನಡೆದುಬಿಡುತ್ತೀಯೆ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿತಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತೂ ಅಷ್ಟು ಕಡಿಸಬಾರದೆಂದು ದೂರವಳಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ನೀನು ಹೇಳಲೇಬೇಕು.....unfold to me, your self, your half / Why you are heavy, and what men to night / Have had resort to you ; for here have been / Some six or seven, who did hide their faces / Even from darkness” ಎಂದು ಆವನ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಯೂರಿ ಬೇಡುತ್ತಾಳೆ. “Kneel not, gentle portia” ಎಂದು ಮೃದುವಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಬ್ರಾಟಸ್. ಪೋರ್ಟಿಯಾ ಅಷ್ಟೇ ಮೃದುವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. “I should not, if you were gentle Brutus”. ನಾನು ಹಂತ್ಯಾರಬಹದು, ಆದರೂ ನಾನು ಕ್ಯಾಟೋನಂಥ ಒಬ್ಬ ಮಹಾನ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಗಳು. ಇಂಥವನ ಹಂಡತಿ, ಇಂಥವನ ಮಗಳಾಗಿ ನಾನು ಬೇರೆಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗಂತ ಹಂಚಿಗೇನೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೀಯ ? ನಿನ್ನ ತೋಡೆಯಲ್ಲಿಂದು ಆಳದ ಗಾಯಮಾಡಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಸ್ಥಿರತೆ ಮತ್ತು ದಾಢ್ಯಗಳನ್ನು ನಾನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಹೇಳು, ಏನು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ ಸಂಕಟಗಳು ?” ಗಂಡ ಕೈತಪ್ಪಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಇಲ್ಲ ಕಾಣುವುದು. ಸ್ವಾಧ್ಯಾದಿಂದ ಪ್ರೇರೇಟಿ ವಾದುದಲ್ಲ. ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಕಳಕಳಗಳು ಪ್ರತಿ ತಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಸುತ್ತವೆ. ಎಂದೇ ಬ್ರಾಟಸನ ಮಾತು ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜವಾಗಿ, ಹೃತ್ಕೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಡಿದ್ದಂದು ನಮಗೆ ಸ್ವಾಷಾಗುತ್ತದೆ :

"O ye gods, / Render me worthy of this noble wife". ತನ್ನ ರಾಜಕಾರಣದ ಗೊಂದಲಗಳ ಮಧ್ಯ ಅನವಶ್ಯಕ ಹೀಡೆಯಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ ಹೆಂಡತಿ. ತನ್ನ ರಷ್ಟುದ ಕುರಿತಾದ ಚಿಂತೆಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಒಡತಿ ತನ್ನ ಬೆನಿಗೆ ಹೊರಿಸಿದ ಹೊರೆಯಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ ಬದಲಿಗೆ ಇಂಥ 'noble wife'ಗೆ ತಾನು 'worthy' ಗಂಡನಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅರಿವು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಎಂದೇ ಅವನು ದೇವರಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ 'O ye gods / Render me worthy....' ಇಷ್ಟರೋಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಬಗಿಲ ಬಡಿತವಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗಲು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಗುಟ್ಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ ಖಂಡಿತ ಬಿಚ್ಚಿದುವುದಾಗಿ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ವರ್ತನೆಗಳಿಗೂ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡಿ ಕೆಲಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ದೃಶ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗ ಕಾಯಸ್ ಲಿಗೇರಿಯಸ್ ನೊಡನೆ ನಡೆಯುವುದು. ತನ್ನ ಸಂಗಾತಿಗಳು ಸೂಚಿಸಿದ್ದ ಮತ್ತು ತಾನು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಲಿಗೇರಿಯಸ್ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅನಾರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಈ 'ಅನಾರೋಗ್ಯ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಸುತ್ತಲೇ ಇಬ್ಬರೂ ಆಟವಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸೀಸರನ ಹಸರು ಹೇಳದೆಯೆ ತಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ಕಾರ್ಯದ ವಿವರ ನೀಡುತ್ತಾನೆ ಬ್ರಾಟಸ್. 'What's to do' ಎಂದು ಲಿಗೇರಿಯಸ್ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಬ್ರಾಟಸ್ 'A piece of work that will make sick men whole' ಅನ್ನಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಲಿಗೇರಿಯಸ್ "But are not some whole that we must make sick" ಎಂದು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. "ನೀನು ಮುಂದೆ ಹೊರಡು ; ಹೊಸ ಹುರುಪಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹಿಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತೇನೆ. ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ ಇಷ್ಟ ಸಾಕು - ಬ್ರಾಟಸ್ ನನ್ನ ನಾಯಕತ್ವ ವಹಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದು."

ಎರಡನೆಯ ಅಂಕದ ಎರಡನೆಯ ದೃಶ್ಯ ಸೀಸರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದು. ಬೆಳಗಾಗಿದೆ. ಸೀಸರ್ ಎದ್ದವನೇ ಕೊಂಡ ಗೊಂದಲಗೊಂಡವನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಆಕಾಶ ಭೂಮಿಗಳಿರಡೂ ಕ್ಷೋಭಗೊಂಡಂತೆ ಇದ್ದವು. ಕ್ಯಾಲಿಪ್ಪಾರ್ಧಿಯ, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ, ಕನಸಿನಲ್ಲಿ 'ರಕ್ಷಿಸಿ, ಸೀಸರನನ್ನ ಕೊಲೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ' ಎಂದು ಕಿರುಚಿದ್ದಳು. ಎಂದೇ ಸೇವಕನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಅರ್ಚಕರಿಗೆ ಬಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಲು ಹೇಳಿ ಆವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದಿನ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಟಸ್ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಂಗಾತಿಗಳು ಮಾತನಾಡಿರಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸೀಸರನಿಗೆ ಮೂರಧನಂಬಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆಯೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಅರ್ಚಕರಿಂದ ವಿವರಣೆಗಳು ಬರುವವರೆಗೆ ತಡೆಹಿಡಿಯೋಣ.

ಹಿಂದಿನ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಟಸ್-ಪೋರ್ಧಿಯಾ ನಡುವಿನ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ಈಗ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರ ಜೋಡಿ - ಸೀಸರ್ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಲಿಪ್ಪಾರ್ಧಿಯಾ - ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡುವ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಸೀಸರ್ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಕ್ಯಾಲಿಪ್ಪಾರ್ಧಿಯಾ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬೆಚ್ಚಿದ್ದಾಗಿ, ಕನಪರಿಸಿದ್ದಾಗಿ. ಬೆಳಗಾದ

ಕೊಡಲೆ ಗಂಡನನ್ನು 'ಏನು, ನನ್ನೆಯ ರಾತ್ರಿಯಂಥ ಫೋರವನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೂ ನಿನಗೆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಹೊರಡುವ ಇರಾದೆಯೆ' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಳೆ. ಸೀಸರನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಭಯ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ನಿಷಾರಿಸಲು ಕಾನುವ ಒಂದೇ ಮಾರ್ಗವಂದರೆ, ಇಡೀ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಆಸ್ತ್ರೇಯಿಂದ ಕಂಡು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿಬಿಡುವುದು. "ಹೌದು, ಸೀಸರ್ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಬೆದರಿಸುವುದೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ನಿಂತು ಬೆದರಿಸುತ್ತವೆ. ಒಮ್ಮೆ ಸೀಸರನ ಮುಖ ಕಂಡಿತೆಂದರೆ ಮುಖ ಮರಸಿ ಮಾಯವಾಗುತ್ತವೆ" ಅನ್ನತಾನೆ. ಕ್ಯಾಲಿಪೂರ್ವಿಯಾ ಇಂದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸುಮ್ಮಾಗುವವಳಿಲ್ಲ. ತಾನು ಕಂಡದ್ದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸುತ್ತಲೂ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆ ನೋಡಿದವರು ತನಗೆ ವರದಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಫೋರ ರಾತ್ರಿ ಅದು. ಸಿಂಹಗಳು ಬೀದಿ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲೇ ಮರಿಗಳನ್ನು ಹೆತ್ತಿವೆ. ಗೋರಿಗಳು ಬಾಯಿಟ್ಟಿವೆ. ಶವಗಳು ಹೊರ ನಡೆದಿವೆ. ಮೋಡಗಳಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವೇ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ರಕ್ತದ ಮಳೆ ಸುರಿದಿದೆ. ಕುದುರೆಗಳು ಕೆನೆದಿವೆ, ಸತ್ತವರೆಲ್ಲ ನರಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕೇಳಿಸಿವೆ. ಪ್ರೇತಗಳು ಅರಚುತ್ತ, ಚೀರುತ್ತ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದಾಡಿವೆ. "ಸೀಸರ್, ನಾನು ಶಕುನ್, ನಿಮಿತ್ತಗಳಿಗೆ ಎಂದೂ ಬೆಲೆಕೊಟ್ಟಷಳಿಲ್ಲ ಆದರೆ ನನ್ನೆಯಂಥ ರಾತ್ರಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾದದ್ದು; ಕಂಡು ಕೇಳಿಯದಂಥದು. ನಾನು ಭಯಗೂಂಡಿದ್ದೇನೆ" ಎಂದು ಆರ್ಥಿಕಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಳೆ. ಸೀಸರನಿಗೆ ಅವಳು ಹೇಳಿದ್ದು ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿರಬಹುದಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೆಯ ರೀತಿಯೇ ಉತ್ತರ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. "ಇದರಲ್ಲಿ ನನಗೇನು ವಿಶೇಷ? ಎಲ್ಲಿಗೂ ಆದದ್ದು ನನಗೂ ತಾನೆ? ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ದೃವಸಂಕಲ್ಪವೇನಿದಯೋ ಅದು ನಡೆದೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದದ್ದರಿಂದ Ceaser shall to gorth" ಹಾಗಲ್ಲ, "ತಿರುಕನ ಸಾವನ್ನು ಧೂಮಕೇಶವಾಗಳು ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಜಪುತ್ರರ ಸಾವನ್ನು ದೇವರೋಕವೂ ಸಾರಿಹೇಳುತ್ತದೆ" ಸೀಸರ್ ರಾಷ್ಟ್ರನಾಯಕ. ಈ ಫೋರರಾತ್ರಿ ಸೀಸರನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿಯೇ ಬಂದ ಸಂದೇಶ. ಆದದ್ದರಿಂದ ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರಬೇಕು.

ಸೀಸರನು ಮುಂದೆ ಆಡುವ ಆರು ಸಾಲುಗಳು ಬಹುಶ: ಶೇಕ್ಕಾಫಿಯರ್ ಬರೆದ ಮಹಾ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು.

'Cowards die many times before their deaths ;
 The valiant never taste of death but once.
 Of all the wonders that I have yet heard,
 It seems to me most strange that men should fear,
 Seeing that death a necessary end,
 Will come when it will come !'

ಮೊದಲ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ನಮಗೆ ಬಳಕೆಯಾದ ಸೀಸರನ ವಾಕ್ಯರಣೀಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿದೆ ಎನ್ನಿಸಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳು

".....The things that threatened are / never looked but on my back : when they shall see / the face of Caesar, they are vanished" ಸಾಲುಗಳಂತೆಯೇ ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಒಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಒಂದು ಅಂಶ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. 'Coward's ಮತ್ತು' 'The Valiant', "ಹೇಡಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಾವಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಹಲವು ಬಾರಿ ಸಾಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಧೀರರು ಸಾವಿನ ರುಚಿ ಕಾಣುವುದು ಒಂದೇ ಬಾರಿ" ಸಾವಿನ ಭಯವೂ ಹೇಡಿತನವೇ. ಎಂದೇ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಾಪೂರ್ವ ಸಾವಿನ ಭಯದಲ್ಲಿ ಹೇಡಿ ನೂರು ಬಾರಿ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಧೀರನಿಗೆ ಸಾವು ಭಯದ ವಸ್ತುವಲ್ಲ ಎಂದೇ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸಾವು ಒಂದಾಗ ಸಾಯುತ್ತಾನೆಯೆ ಏನಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಣಕ್ಷಣಾಪೂರ್ವ ಸಾವಿನ ಆತಂಕದಲ್ಲಿ ಸಾಯುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ ಮುಂದಿನ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳು ಸೀಸರನ ಅಂತರಾಳದಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿದ ಗಹನ ಹಾಗೂ ಭವ್ಯ ಸಾಲುಗಳು. ಈ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾವ್ಯಪ್ರತಿಮೆಯಿಲ್ಲ, ಉಪಮೆಯಿಲ್ಲ, ರೂಪಕವಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಯಾಕೆ ಒಂದೂ ಕ್ಷಿಷ್ಟಭಬಿಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಸರಳ ಶಬ್ದಗಳ ಸಾಲುಗಳು. ಅಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆದ ಸತ್ಯ ಅಂತರಾಳದಿಂದ ನೇರ ನುಡಿಕಟ್ಟಿಗೆ ದೊರಕಿದೆ ಎಂದು ಅಧ್ಯ ; ಮಿದುಳಿನಿಂದ ಹೊರಟ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಇವು. ಈಗಳೇ ನೂರು ಬಾರಿ ಕೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳು ನೆನಪಿನ ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಸಾರ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಬಂದ ರೀತಿಯದಲ್ಲ ಈ ಮಾತುಗಳು. ಅನುಭವದಿಂದ ಆಡಿದ ಮಾತು. ಇಡೀ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು. ಇಂಥ ಅನುಭವದ್ವಯವಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಭವಿಷ್ಯವಾಗೇ ನುಡಿಯುವವ "Beware the ides of March" ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿದರೆ "He is a dreamer, let's leave him. Pass" ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ನಡೆದುಬಿಡುವುದು. "ನಾನು ಕೇಳಿರುವ ಅಚ್ಚರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಅಚ್ಚರಿಯ ವಿಷಯ ಇದು. ಸಾವು ಒಂದು ಅವಶ್ಯಕ ಅಂತ್ಯ ಎಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದೂ, ಒಂದಾಗ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೂ ಕೂಡ ಮನುಷ್ಯ ಸಾವಿಗಾಗಿ ಹೆದರುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯ ವಿಷಯ". 'ಇಲ್ಲಿ ಅವನು ಬಳಸುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. 'Seeing that death, a necessary end' 'necessary', 'ಅವಶ್ಯಕ' ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಳಸುತ್ತಾನೆ. ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನಲ್ಲ, ಅನಿವಾರ್ಯವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅವಶ್ಯಕವೂ ಹೌದು. 'ಅವಶ್ಯಕವೇ' ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವದ ಶಬ್ದಿಲ್ಲ. ಅನಿವಾರ್ಯವಾದದ್ದರೂ ಬಗ್ಗೆ ನಾನೇನೂ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಾಳಕೊಳ್ಳೋಣ ಎಂಬ ವೇದಾಗ್ಯಭಾವ ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ 'ಅವಶ್ಯಕ'ವೆಂದಾಗ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕ ? ಪ್ರಕೃತಿಯ ಉದ್ದೇಶಸಾಧನಗೆ, ಭವಿಷ್ಯದ ಜೀವ ಜಗತ್ತಿನ ಒಳಿಗಾಗಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಯ ಅನಾವಶ್ಯಕ. ಆದರೆ ಭಯಪಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ಅಚ್ಚರಿಯ ವಿಷಯ. ಮತ್ತು 'ಅವಶ್ಯಕತೆ' ಎಂದಾದರೂ ಭಾವಿಸೋಣ. 'ಅನಿವಾರ್ಯ' ವೆಂದಾದರೂ ಭಾವಿಸೋಣ. ಸಾವು ಮಾತು "will come when it will come" ಹಾಗಿದ್ದೂ

ಭಯವೇಕೆ ? ಈ ಅರು ಸಾಲುಗಳು, ಸೀಸರ್ ಆಡುವ ಮಿಕ್ಕ ಯಾವ ಸಾಲುಗಳಿಗಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ, ಗಾಡುವಾಗಿ ಸೀಸರನೊಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮನುಷ್ಯ ಎಂದು ಸೂದರಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟರೋಳಗೆ ಅರ್ಚಕರ ಬಳಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಸೇವಕ ಹಿಂತಿರುಗಿದ್ದಾನೆ. ಸೀಸರನು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಅರ್ಚಕರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಬಲಿ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಪ್ರಾಣಿಯ ಮೈಯೋಳಗೆ ಹೃದಯವೇ ಕಾಣಾಡಿತ್ತು ಎಂದೇ ಈ ಸೆಂದೇಶ ಕಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸೀಸರ್ ಇದೇ ಸಂಭರ್ವವನ್ನು ಅರ್ಥಸುವ ರೀತಿ ನೋಡೋಣ. “ಬಲಿಯಾದ ಪ್ರಾಣಿಯ ದೇಹದೋಳಗೆ ಹೃದಯವಿರಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯನ ಹೇಡಿತನಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆಪಟ್ಟುಕೊಂಡ ದೇವತೆಗಳು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೃದಯವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಾಣಿಯಂತೆ ಸೀಸರನೂ ಕೂಡ, ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಕದಲದೆ ಹೆದರಿ ಕೂತರೆ – ಇದು ಅರ್ಥ. ಸೀಸರ್ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ ಅಪಾಯವೂ ಸೀಸರನೂ ಅವಳಿ ಜವಳಿಗಳು – ಸೀಸರನೇ ಮೋದಲು ಮಟ್ಟಿದವ. ಆದದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಭಿಕ್ಷರ. ಸೀಸರ್ ಹೋಗಿಯೇ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ” ಎಂದು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ತೀಮಾರ್ಫನಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಯಾಲಿಪ್ಪಾರ್ಲಿಯಾ ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಕೈ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ‘ನಿನ್ನ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ನಿನ್ನ ವಿವೇಕಕ್ಕೆ ತರೆ ಎಳೆದುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಡ. ನನ್ನ ಭಯ ಎಂದು ತಿಳಿ, ನಿನ್ನದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಂಡಿಯೂರಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆರೋಗ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಬಿಡು’ ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚುತ್ತಾಳೆ. ಹಂಡತಿಯ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಮನಸೋತು ಅಷ್ಟೇ ಸಹಜವಾಗಿ ‘ತಾನು ಸನೆಟಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಶೈಪ್ಪಿಗಾಗಿ ನಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವುದೆಲ್ಲ ಶೀಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಡೀಶಿಯಸ್ ಬ್ರಾಟಸನ ಪ್ರವೇಶವಾಗಿ ಅವನು ಸೀಸರನ ತೀಮಾರ್ಫನ ಕೇಳಿ ಅಚ್ಚಿ, ಕನಿಕರಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಮಾತನಾಡಿ “ಇಂದು ನಿನಗೆ ಕಿರಿಟಧಾರಣೆ ಮಾಡಹೋರಟಿರುವ ನಾಯಕರುಗಳು ನೀನು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಮನಸ್ಸು ಬದಲುಮಾಡಬಹುದು....ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿ ಸನೆಟರಾಗಳು ‘ಸೀಸರನ ಹಂಡತಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕನಸುಗಳು ಬೀಳುವವರಿಗೆ ಸನೆಟ್ ಸೇರುವುದು ಬೇಡ’ ಎಂದುಬಿಟ್ಟಿರೆ ‘ನೋಡು ಮತ್ತೆ, ಸೀಸರನೂ ಹೆದರಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ’ ಎಂದುಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವೆ ?” ಎಂದೆಲ್ಲ ಉಬ್ಬಿಸಿ, ಬಹು ಜಾಣತನದಿಂದ ಕಿಚಾಯಿಸಿ, ತಿಳಿದೂ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗೆ ಹಂಗಿಸಿ ಸೀಸರನನ್ನು ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತು ಮಾತು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಇದೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ – ‘ಇಂದು ನಿನಗೆ ಕಿರಿಟಧಾರಣೆ ಮಾಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವ ಸನೆಟರು.....’ ಇತ್ತೂದಿ ಮಾತು ಸೀಸರನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿತೆ ಎಂಬುದು. ಅಂದರೆ ಸೀಸರನಿಗೆ ಕಿರಿಟದ ವ್ಯಾಮೋಹವಿದೆ. ತಾನು ಇಂದು ಸನೆಟಿಗೆ ಹೋಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವುದೇ ಕಿರಿಟಧಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆ ? ಇದು

ನಿಜವಾದರೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂದಾಯಿತು. ಗಣರಾಜ್ಯದ ತತ್ವಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದುದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಸೌ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಂಗಾತಿಗಳ ಆತಂಕ ಸಾರಣಾವಾದದ್ದು ಎಂದಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಶೈಮಾನಿಸಿಬಿಡುವುದು ಹೊಂಚ ಅವಸರದ್ವಾಯಿತು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಡೀಶಿಯಸ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಸನು ಪಟ್ಟಮಾಡುವ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಹೇಳುವುದು 'ಕಿರೀಟ ಧಾರಣ'ದ ವಿಷಯ, ಮತ್ತು ಡೀಶಿಯಸ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ ಜ್ಞಾನಾದಧ್ವರಿಂದಲೇ ಕಿರೀಟದ ವಿಷಯ ಮೊದಲೇ ಹೇಳುವುದು. ಸೀಸರನನ್ನು ಯಾವುದು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಚುಚ್ಚುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅವನು ಬಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ಇಡೀ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಹೊಡುವುದು 'ಕ್ಯಾಲಿಪ್ರಾರ್ಥಿಯಾ ಕನಸು', 'ಸೆನೆಟರುಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ', 'ಸೀಸರನ ಭಯದ ಕುರಿತಾದ ಮಾತು' ಇವುಗಳು. ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದಾದರೆ ಸೀಸರನ ಆಹಮಿಕೆಗೆ ಪೆಟ್ಟು ಬೀಳುವುದು ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ. ತಾನು ನಗೆಷಾಟಲಾಗಿಬಿಡುತ್ತೇನಂಬ ಭಯದಿಂದ. ಎಂದೇ "ನಾನು ಸೆನೆಟಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಇಚ್ಛೆ ಅಷ್ಟೇ ಕಾರಣಗಳೇನು ಹೊಡಬೇಕಾದದ್ದಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ ದೃಢತೆಯಲ್ಲಿಯೇ "ನಿನ್ನ ಹೆದರಿಕೆಗಳು ಎಪ್ಪು ಮೂರ್ವಾತನದ್ವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ ನೋಡು ಕ್ಯಾಲಿಪ್ರಾರ್ಥಿಯಾ, ಇವಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆನಲ್ಲ ಎಂದು ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ರಾಜವಸ್ತು ಹೊಡು, ನಾನು ಹೊರಟಿ" ಎಂದು ನಿಧಾರ ಬದಲಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಿಕ್ಕಲ್ಲರೂ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಸೀಸರ್ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ ಇಡೀ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಡುವುದೂ ಮೂರೇ ಮಾತುಗಳು. ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿ 'What is it a clock?' ಎಂದು ಸಮಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಕಾರಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ "Caesar, it is strucken eight" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಆಂಟನಿಯೂ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸೆನೆಟಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಳಗೆ ಕರೆದು ಬಂದಪ್ಪು ಪಾನೀಯ ಸೇವಿಸೋಣವೆಂದು ಸೀಸರ್ ಕರೆದೊಯ್ದುತ್ತಾನೆ. ಜೀಸಸ್ ಕೈ ಸ್ತನ last supper ನನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ ಈ ಅಂತಿಮ ಪಾನಗೋಷ್ಠೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಂದರ್ಭ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೂರ, ಕರೋರ - ತನ್ನಾಡನೆ ಪಾನೀಯ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವವರು ತನ್ನನ್ನು ಹತ್ತೆ ಮಾಡುವವರು, ನಗುತ್ತ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ತನ್ನ ಆತಿಧ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿರವ ಪಾತಕಿಗಳು. ಇದು ಮನಸ್ಸು ಮುಟ್ಟಿ ಮನ ಕಲಪುವುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್‌ನಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಎಂದೇ ಸೀಸರನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳ ಬಂದು ಸ್ವಗತ ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ:

That every like is not the same, O Caesar !
The heart of Brutus earns to think upon'

"ಈ ನಗು ನಲೆವುಗಳು ಈಟಿ ಚೂರಿಗಳನ್ನು ಹುದುಗಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ ಎಂಬುದು ನಿನಗೆ ಕಾಣದಲ್ಲಿ ಎಂದು ನನ್ನ ಹೃದಯ ಮರುಗುತ್ತದೆ" ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕೂಡ ಬಗೆಹರಿಸಲಾಗದ ದ್ವಂದ್ವದಲ್ಲಿ ನರಭುತ್ತಿದ್ದನೆ ಬ್ರಾಟ್ಸ್ ಎಂಬುದು ಸ್ವಷ್ಣಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೀಸರನಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆರಿಫ್ಮೆಂಡೋರ್ಸ್ ಒಂದು ಮನವಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸೀಸರ್ ಸೆನೆಟಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾಯುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದನೆ. ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿ ಆಯಿತು ; ಭಯಂಕರರಾತ್ರಿಯ ಗುಡುಗು ಸಿಡಿಲುಗಳಾದವು ; ಕ್ಯಾಲಿಪೂರ್ವಿಯ ಕಂಡ ಕೆಟ್ಟುಕನಸುಗಳಾದವು ; ಅರ್ಚಕರು ಕಳಿಸಿದ ದೈವಸಂದೇಶವಾಯಿತು. ಈಗ ಮತ್ತೊಂದು. "ನಿನ್ನ ಸುತ್ತಲು ಯಾರೂ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಆರ್ಕರಲ್ಲ ; ಎಲ್ಲರದೂ ಒಂದೇ ಗುರಿ. ಸೀಸರನನ್ನು ಮುಗಿಸುವುದು ಎಂಬುದು. ಸೀಸರ್, ನೀನು ಅಜರಾಮರ ಎಂದು ಭ್ರಮೆಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರು. ಮಾನಸಿಕ ಸುಭದ್ರಸ್ಥಿತಿ ಹಿತೂರಿಗಳಿಗೆ ಎಡಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ದೇವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಿ - ನಿನ್ನ ಅಭಿಮಾನಿ" ಎಂದು ರುಜು ಹಾಕಿ ಮನವಿ ತಯಾರಿಸಿ ಕಾದಿದ್ದನೆ ಆರಿಫ್ಮೆಂಡೋರ್ಸ್. ಅಷೋಯೆ, ಅಸಹನೆಗಳ ಎದುರು ಸೂಕ್ತಿಕತೆ, ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರೆಗಳಿಗೆ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮರುಗುತ್ತಾನೆ. ಸರಿಯಾದ ವೇಳಿಗೆ ಇದನ್ನು ನೀನು ಓದಿದರೆ ನೀನು ಬದುಕುತ್ತೀಯ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ವಿಧಿಯೂ ಕೂಡ ಹಿತೂರಿಗಾರರ ಜೊತೆ ಕ್ಯೆ ಜೋಡಿಸಿದೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ.

ಅಂಕದ ಹೊನೆಯ ದೃಶ್ಯ. ಬ್ರಾಟ್ಸನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೋರ್ಕಿಯಾ ತನ್ನ ಗಂಡ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟಾಗಿನಿಂದ ಅವಳು ಪಡುತ್ತಿರುವ ಪಾಡಿನ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅಸಹಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನರಭುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಗಂಡ ಹೊರಟಾಗ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥನಾಗಿದ್ದ ನೆಂಬುದು ಸ್ವಷ್ಣಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಲೂಜಿಯಸನನ್ನು ಸೆನೆಟಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ 'ಎನು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ, ನನ್ನ ಗಂಡ ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ, ಸೀಸರನ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಯಾರು ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ತಿಳಿದು ಬಾ' ಎಂದು ಆಟ್ಟುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಭವಿಷ್ಯವಾದಿಯನ್ನು ಕರೆದು 'ಎನು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ, ಸೀಸರನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಅಪಾಯವಿದೆಯೇ' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. 'ಎನೂ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲವೇನಿಸುತ್ತದೆ - ಆದರೆ ಬಹಳಪ್ಪು ಆಗಿಬಿಡುಹುದೆಂಬ ಭಯವೂ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿದೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಾನು ಸೀಸರನನ್ನು ಕಾಣುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಜಾಗ ಮುಡುಕುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತೆರಳಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರೋರ್ಕಿಯಾ ಕಳಕಳಿಯಲ್ಲಿ 'ಬ್ರಾಟ್ಸ್ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಭಿಷ್ಘಾಳು ಪೂರ್ವಸಲಿ' ಎಂದು

ಹಾರ್ಸೆ ತೋಕ್ಕಣ ತಾನಂದದ್ದು ಈ ಹುಡುಗ - ಲೂಷಿಯಸ್ಸಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿಬಿಟ್ಟೇ ಎಂದು ಹೆದರುತ್ತಳೆ. 'ಹೋಗು ಲೂಷಿಯಸ್, ಹೋಗು; ನನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ನಾನು ಉಲ್ಲಾಸದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳು. ಅವನು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದು ಬಾ' ಎಂದು ಅವಸರಿಸುತ್ತಾಲೆ. ಬ್ರಾಟಸನ ಮಾನಸಿಕ ಚಡವಡಿಕೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪ ಪ್ರೋರ್ಷಿಯಾಳ ಈ ಸ್ಥಿತಿ. ಈ ನಾಟಕದ ಇಬ್ಬರು ಸ್ತೀ ಪಾತ್ರಗಳಿಗೂ ides of March ಭಯಂಕರ ದಿನ. ಈ ಅಂಕದ ನಂತರ ಇಬ್ಬರೂ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾಟಕದಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಮನೆ, ಗಂಡಹಂಡತಿ, ಪ್ರೀತಿವಿಶ್ವಾಸ ಎಲ್ಲ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ರೋಮನಲ್ಲಿ ಮುಗಿದ ಮಾತುಗಳು, ಅರ್ಥ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಶಬ್ದಗಳು.

ಮೂರನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಪರಾಕಾಷ್ಟೇಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಸೆನೆಟಿನಲ್ಲಿ ಸೀಸರನ ಹತ್ಯೆಯ ಅಂಕ.

ಸೆನೆಟಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೀಸರನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವ ಮೊದಲ ವ್ಯಕ್ತಿ ಭವಿಷ್ಯವಾದಿ. ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಸೀಸರ್ ಆಡುವ ಮಾತು : "The ides of March are come" ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ : 'Ay Caesar, but not gone' ಎಂಬ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾಷಣ. ಸೀಸರನ ಅದಮ್ಮೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದೆದುರು ಭವಿಷ್ಯವಾದಿಯ ಮರುಕ ತುಂಬಿದ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಮಾತು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ - ನಾವುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯದಾದದ್ದರಿಂದ - ಸೀಸರನ ಈ ರೀತಿಯ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಲೇಂಕಾರದ ಹಾಗೆ ಕಂಡುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅಹಂಕಾರದ, ದುರಭಿಮಾನದ ಮಾತಾಗಿ ಕೇಳಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಹಜ ಕೂಡ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಆಳದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವುದು, ಸೀಸರನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವುದು ತನ್ನ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಕುರಿತೇ ಎಂದು ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು. ಮತ್ತೊಮುಂದೆ ಹೋದರ ಸೀಸರನನ್ನು ತಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸುವುದು ಆರ್ಥಿಕೋರಸ್. ಮನವಿ ಪತ್ರವನ್ನೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಕಾದಿದ್ದಾನೆ, "ದಯವಿಟ್ಟು ಇದನ್ನು ನೋಡು....ಮೊದಲು ನೋಡು....ನನ್ನ ಮನವಿ ಸೀಸರನನ್ನು ಕುರಿತದ್ದೇ, ಮೊದಲು ನೋಡು" ಎಂದು ಬೇಡುತ್ತಾನೆ. ಸೀಸರನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಏನು ? "What touches us ourself shall be last served" ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆಯಲ್ಲ ನನ್ನ ಮೊದಲ ಕಳಕಳಿ ಎಂದು ಮುಂದುವರೆದವನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಅಂಗಲಾಚುತ್ತಾನೆ ಆರ್ಥಿಕೋರಸ್ - "ತಡಮಾಡಬೇಡ, ತೋಕ್ಕಣ ಓದು" ಎಂದು. ಸೀಸರನ ಸಹನಯೆಲ್ಲ ಕಳೆದು 'ಏನು, ಹುಚ್ಚನಿಡ್ಡಾನೆ ಈ ಮನುಷ್ಯ' ಎಂದು ನಡೆದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲ ಅಂಕದ ಎರಡನೇ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯವಾದಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತಿನ ಇನ್ನೊಂದು ರೂಪ ಇದು : 'He is a dreamer, Let us leave him, pass' ತನ್ನ ಅಂತ್ಯದತ್ತ ರಾಜಕೀಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅಹಂಕಾರವನೆಸಿದರೂ ಮೆಚ್ಚಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಎತ್ತರದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸೀಸರನದು ಎಂದು ಯಾರಿಗೂ ಅನ್ನಿಸಬೇಕು.

ಸೆನೆಟಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಮೊದಲ ಹತ್ಯೋಂಬತ್ತು ಸಾಲುಗಳು ಓತೂರಿಗಾರರ ಮಧ್ಯೆ ನಡೆಯುವ ಗುಸುಗುಸುಗಳು - ಎಲ್ಲ ಆತಂಕದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಮತ್ತೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದೊಂದು ಮಾತೂ ತನ್ನ ಸಹಜ ಅರ್ಥ ಕೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬೇರೆ ಏನೇನೋ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪೌಪಿಲೆಯಸ್ ಲೇನಾ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್‌ನ ಬಳಿ ಬಂದು 'ನಿಮ್ಮ ಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್‌ನ ಹೃದಯದ ಬಡಿತದಲ್ಲಿ ಎರುವೇರು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. 'ಎನು ಯತ್ನಗಳು...' ಎಂದು ತೊದಲಿದ ತನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸದ ಪೌಪಿಲೆಯಸ್ ಸೀಸರನ ಬಳಿ ನಡೆದು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತೂ ಅಷ್ಟು ಗಾಬರಿ ಉಂಟುಮಾಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಗುಟ್ಟೆಲ್ಲ ರಟ್ಟಿಗೆಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಹಾಗೋಮ್ಮೆ ಆದರೆ ಸೀಸರನೋ ಅರ್ಥವಾ ತಾನೋ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಉಳಿಯುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ನುಡಿಯುವ ಕ್ಯಾಷಿಯಸನಿಗೆ ಬ್ರಾಟಸ್ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ - "ಪೌಪಿಲೆಯಸ್ ಸೀಸರನ ಬಳಿ ನಕ್ಕ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಬೆದರಬೇಡ" ಎಂದು. ಅಂಟನಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಟ್ರಿಭೋನಿಯಸ್ ಸೆನೆಟಿನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಸೀಸರನ ಬಳಿ ಅಹವಾಲು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಿಂಬರ್‌ನಿಗೆ ಸಿದ್ಧಾಗಿರಲು ಹೇಳಬೇಕು.

ಅವನು ಸೀಸರನ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಆಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಜೊತೆಗೂಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಕೊನೆಯಾಗಿ ಕಾಸ್ಕಾನಿಗೆ ಅವನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ - 'Casca, you are the first that rears your hand', ಎಲ್ಲ ಸಜ್ಜಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಕಾರ್ಯ ಆರಂಭಿಸುವುದಷ್ಟೆ. ಶೈಕ್ಷಾಪಿಯರನ ನಾಟಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಷ್ಟು ಆಳದ್ದು ಎಂದು ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೀಸರನೇ ಆಡುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬೇಕು. "Are we all ready ?" ಎಲ್ಲರೂ ಸಿದ್ಧ ತಾನೆ ? ನಾಟಕೀಯ ವ್ಯಂಗ್ಯವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ನಿದರ್ಶನ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. 'Are we all ready ? What is now amiss that Caesar and his senate must redress ?' ಓತೂರಿಗಾರರ ಪ್ರಶಾರ 'Caesar is amiss' ಎಂದೇ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಅವನನ್ನೇ ಹತ್ಯೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಮೆಟಲೀಸ್ ಸಿಂಬರನ ಸೋದರನನ್ನು ದೇಶಭ್ರಷ್ಟಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈಗ ಸಿಂಬರ್ ಅವನಿಗಾಗಿ ಸೀಸರ್‌ನಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮಂಡಿಯಾರಿ ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಸೀಸರನ ಹತ್ಯೆಯವರೆವಿಗೆ ಸೀಸರನ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು, ಆಡುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು, ಒಳಸುವ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಬೇಡುವುದು, ಮಂಡಿಯಾರುವುದು, ಕಾನೂನನ್ನು ಮುರಿದು ವ್ಯಯಕ್ತಿಕ ಉಪಕಾರಗಳನ್ನು ಬಯಸುವುದು ಸೀಸರನಿಗೆ ಅಸಹ್ಯದ ವಿಷಯಗಳು. ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಆತ್ಮಾರವಣನ್ನು ಕಡೆಗೊಸಿ, ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಕ್ರಿಮಿಯಂತೆ ಕ್ಷೇಯಿಸಿ ಬೇಡುವುದು ಸೀಸರನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕೀಳು

ವರ್ತನೆ, ಎಂದೇ ಇಂಥವರ್ಗಳು ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸಕಿಹಾಕಿಬಿಡುವಂಥವು. “ಸೀಸರ್ ತಪ್ಪ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಕಾರಣಗಳು ಇಲ್ಲದ ಆಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ” ಮತ್ತು ಬ್ರಾಟಸನ ಜೋತೆಯ ಎರಡನೇ ಸಂಭಾಷಣೆ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಬ್ರಾಟಸ್ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಸಿಂಬರನ ಪರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ ; “ನಾನು ಭಟ್ಟಾಗಿತನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಸಿಂಬರನ ಸೋದರನನ್ನು ತತ್ತ್ವಾಕ್ಷಣಿವೇ ಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸು” ಎಂದು. ಸೀಸರನ ಒಂದೇ ಮಾತಿನ ಉತ್ತರ - ಆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಬ್ರಾಟಸನೂ ಹೀಗಾದನೆ ಎಂಬ ವಿಷಾದ ಎಲ್ಲವೂ ಹೊಡಿದೆ- “What, Brutus ?” ಅಷ್ಟೇ. ಈ ಬ್ರಾಟಸನಿಗೂ ‘What, Brutus’ನಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥಗಳೂ ವೇದ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು - ಎಂದೇ ಮುಂದೆ ಮಾತನಾಡದೆ ಸುಮ್ಮಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಬಹುಶಃ ಸೀಸರನನ್ನು ಬಹು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಕೆರಳಿಸುವುದು ಕ್ಷಾಷಿಯಸನ ಮನವಿ. ಒಂದೇ ಕ್ಷಣಿದಲ್ಲಿ ಆತನ ಬಗೆಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಮನೆಮಾಡಿರುವ ಸಂಶಯ, ತಿರಸ್ಯಾರಗಳು ಒಮ್ಮೆಗೇ ಸೋಧಿಸುವಂತೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ - ‘I could be well moved, if I were as you ; / If I could pray to move, prayers would move me’ ಎಂದು ಗುಡುಗಿ, ತನ್ನ ಬದುಕಿನ, ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕುರಿತಾಗಿ ನಿರಗಳ ವಾಗ್ದ್ಯಾಲಿರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಬಹುಶಃ ಇದೇ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಹಂಸಗಿತೆಯಾಗಬಹುದೆಂದು ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಎಣಿಸಿರಲಾರು. ‘ಆಕಾಶದ ತುಂಬ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ತುಂಬಿವೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಉರಿವ ಬೆಂಕಿಉಂಡೆಗಳೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಪ್ರಜ್ಞಲಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಸ್ವಾನ್ವಯದಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೊಡ ಲೆಕ್ಕಾವಿಲ್ಲದಪ್ಪು ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಮನುಷ್ಯರು ರಕ್ತಮಾಂಸ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಹೊಡಿರುತ್ತಾರೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿಬ್ಬ ಮಾತ್ರ ಅಜ್ಞೀಯನಾಗಿ ತನ್ನ ಅಗ್ನಸ್ವಾನ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ಅಂಥವನು ನಾನು ; ಸಿಂಬರ್ ನು ದೇಶಭ್ರಷ್ಟನಾಗಬೇಕೆಂದು ಅಚಲ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ದೇಶಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೆ ಬದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ’. ಮತ್ತೆ ಬೇಡುವ ಸಿನ್ನಾನಿಗೆ ‘ದೂರ ಸರಿ, ಒಲಿಂಪಸ್ಸನ್ನೇ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವ ಸಾಹಸವೇ ?’ “ಬ್ರಾಟಸನಂಥ ಬ್ರಾಟಸನೇ ವ್ಯಧವಾಗಿ ಮಂಡಿಯೂರಲಿಲ್ಲವೇ ?” ಎಂದು ಅಬ್ಬರಿಸಿದ ಸೀಸರನಿಗೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲ, ಕೈಯ ಶಕ್ತಿಯೇ ಇನ್ನು ಉತ್ತರ ; ಸೀಸರನ ಮೇಲೆ ಹತ್ತೂ ಕಡೆಗೇಳಿಂದ ಅಸ್ತು ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ನಾವು ಚಿತ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಈ ದೃಶ್ಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿದಂತಾಗಿ ಬಹುಕಾಲ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತಲೂ ಒಕ್ಕ ಚೂರಿಗೇಳಿಂದ ಇರಿಯಲ್ಲಿಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಬಹುಶಃ ಸೀಸರನಿಗೆ ಬ್ರಾಟಸನು ಕೆತ್ತಿ ಎತ್ತುವರೆನಕ ತನಗೆ ಅಪಾಯವಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರಲ್ಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂಬ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೆ ಬ್ರಾಟಸನು ತಿವಿದ ಹೊಡಲೇ “Et tu Brute ?Then fall Caesar” ಎಂದು ಉದ್ದರಿಸಿ ಕುಸಿಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಾತಿನ ಹಿಂದಿನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೂ ನೋಡೋಣ. ‘ನೀನು ಹೊಡ, ಬ್ರಾಟಿ ?’ ಎಂದ

ಮೇಲೆ ಸೀಸರ್ ತನ್ನ ಅಂತ್ಯ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಂತೆಯೆ. ಇದು ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ಆಡುವ ಮೂರನೆಯ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಮಾತು. ಇಡೀ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ಆವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯ ಮಾತುಕೆಯಿಲ್ಲ. ಎರಡು ಶ್ರೀಮಂತ ಮನಸ್ಸಿಗಳ ಮಧ್ಯ ಮಾತಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಪರಸ್ಪರರ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅರಿವಷ್ಟೆ ಸಾಕು. ಸೀಸರ್ ಎಷ್ಟೇ ಶ್ರೀಮಂತ ರೀತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿರಬಹುದಾದರೂ, ಎಷ್ಟೇ 'Constant as the northern star' ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿದ್ದರೂ, 'Caesar doth not wrong' ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನವಿದ್ದರೂ ಆವನೂ ಕೂಡ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನೇ. ಸ್ನೇಹ, ವಿಶ್ವಾಸ, ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಯಸುವ ಮಿಕ್ಕೆಲ್ಲರಂತೆ ಆವನೂ ಕೂಡ. ಬ್ರಾಟಸ್ ನಂಭ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇರುವವರಿಗೆ ತನಗೊಂದು ದಿವ್ಯ ಆಸರೆ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ. ಬ್ರಾಟಸನು ಸಿಂಬರನ ಪರವಾಗಿ ಘಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗಲೂ ಆಡುವುದು ಇಡೀ ರೀತಿಯ ಮಾತು. 'What, Brutus?' ಕೊನೆಗೆ ಬ್ರಾಟಸನಿಗೇ 'ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದ ತಾನು (Doth not Brutus bootless kneel ?) ಚೇರೆಯವರಿಗೆ ಸೊಪ್ಪು ಹಾಕುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ?' ಎಂದೇ ಈಗ ಕೂಡ ತನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ಬ್ರಾಟಸನೇ ಕೈ ಎತ್ತಿದೆ ಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಉಳಿದು ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? 'Then fall Caesar' ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ 'Then'ಗೆ ಇರುವ ಮಹತ್ವ ಇದು.

ಹತ್ಯೆಯ ನಂತರ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಮಾತ್ರಾದಲ್ಲಿ ಮುಖುಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ದಿಗ್ಭಾಂತಿಗೊಂಡ ಸೆನೆಟರುಗಳು ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿ ಓಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. 'Liberty, Freedom, Tyranny is dead' ಎಂದು ಸಿನ್ನು ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅರಚಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

'ಹೋಗಿ ಬೀದಿಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಿ' ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕ್ಯಾಟಿಯಸ್ ನೂದಿನಿಗೂಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಮ್ಮಸಂಘಲ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತ್ಯಪ್ತಭಾವನೆಯ ಉದ್ದೋಷಗಳ ಮಧ್ಯ ಯೂ ತನ್ನ ಸ್ಥಿರತವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಿದೆ ಇರುವುದು ಬ್ರಾಟಸನೊಬ್ಬನೆ. ತಮ್ಮ ವಿಜಯದ ಸಂಭ್ರಮ ಆಚರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಮುಖುಗಿರುವ ಸೆನೆಟ್ ಭವನವನ್ನು, ಸೆನೆಟರನ್ನು ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆತಂಕಗೊಂಡ ಸೆನೆಟರುಗಳಿಗೆ ಧೈಯರ್ ನೀಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಬಹುತಃ ಈ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಹಕಾರ, ಸಹಾನುಭೂತಿಗಳನ್ನೂ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ಗಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. "People and senators, be not affrighted / Fly not, stand still ; ambition's debt is paid" ಎಂದು ಕಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಓತೂರಿಗಾರರಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಶಯ, ಭಯಗಳಿವೆ. ಸೀಸರನ ಅಭಿಮಾನಿ ಯಾರಾದರೂ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿದ್ದರೆ? 'ಅವನೆಲ್ಲ, ಇವನೆಲ್ಲ' ಎಂದು ಪರಸ್ಪರರನ್ನೂ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಾಟಸ್ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತಿದ್ದ ವಯೋವ್ಯಧಿ ಸೆನೆಟರ್ ಪುಬ್ಲಿಯಸ್ ನನ್ನ ಕುರಿತು 'ಯಾವ ಭಯವೂ ಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಮತ್ತೆ ಯಾರಿಗೂ ಹನಿ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಗೆಲುವಾಗಿರು' ಎಂದು ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. 'ನಾವು, ಈ ಕೃತ್ಯವೆಸಗಿದ ನಾವು ಮಾತ್ರ ಹೊಣಗಾರರು, ಮತ್ತೆ ಯಾರೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪುಬ್ಲಿಯಸ್ ಅಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸೆನೆಟ್ ಭವನ ಬಿಟ್ಟು ತೆರಳುವುದು ಉಚಿತವೆಂದು ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

ಮುಂದೆ, ಅಂದರೆ ಅಂಟನಿಯ ಸೇವಕನ ಪ್ರವೇಶದವರೆವಿಗೆ, ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತೆ ದು ಸಾಲಿನಪ್ಪು, ಈ ಶಿಶೂರಿಗಾರರ ಮಧ್ಯ ನಡೆಯುವ ದೃಶ್ಯ ಕುಶೋಹಲಕರಘಾದದ್ದು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಈ ಶಿಶೂರಿಗಾರರು – ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬ್ರಾಟಸ್ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ? ತಾವಾಡುವ ವಿಚಿತ್ರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಿಲಕ್ಷಣ ಸಮಾಧಾನ ಪಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೆ ? ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪ್ರಾರ್ಥಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೃತ್ಯದ ಸಮರ್ಥನೆಯೇ ಇದು ? ಸೀಸರನನ್ನು ಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಸಾವಿನ ಭಯದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ ತಾವು ಸೀಸರನಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲವೇ ? ಈ ಎಲ್ಲಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಗಿ ಬ್ರಾಟನನು ಮೊದಲ ಎರಡು ಮಾತುಗಳು ಆಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಂಟನಿ ಭಯಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ, ಸ್ತಂಭಿಭೂತನಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಧಾವಿಸಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಎಂದಾಗ ಬ್ರಾಟಸ್ ಈ ಇಡೀ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಸಾವು ಬದುಕಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಎಷ್ಟು ವಿಚಿತ್ರ ಎಂಬ ಹತಾತ್ಮಾ ಅರಿವಿನಲ್ಲಿ ಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಒಂದು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. 'Fates, we will know your pleasures, / That we shall die, we know, Its but the time and drawing days out, that men stand upon" ಒಳನೋಟವುಳ್ಳ ಮಾತು. ಇದನ್ನು ಮೆಲುಕು ಹಾಕುವುದಕ್ಕೂ ಬಿಡದ ಹಾಗೆ ಬ್ರಾಟನನ ಇಡೀ ಮಾತನ್ನು ತೀರ ಮಾಮೂಲಿ, ನಿತ್ಯಗಟ್ಟಲೇ ಮಾತಿನ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಂದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್. "ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಬದುಕನ್ನು ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸಿದರೆ ಇಪ್ಪತ್ತುವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಸಾವಿನ ಭಯದಿಂದ ಮುಕ್ತಿನೀಡಿದಂತಲ್ಲವೇ?" ಎಂದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಿಚಿತ್ರ ಸಮಾಧಾನವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ; ತೀರ ಅಕ್ಷರಿಯಂಟು ಮಾಡುವಂತೆ ಬ್ರಾಟಸ್ ಈ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ದನಿಗೂಡಿಸುವುದಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ ಮಾತನ್ನು ಮತ್ತೂ ಅಷ್ಟು ಚಿಲ್ಲರೆಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಅದು ಹೌದಾದರೆ ನಾವು ಸೀಸರನ ಸ್ವೇಹಿತರು ಎಂದಾಯಿತು. ಸಾವೋಂದು ಉಪಕಾರವೇ ಎಂದಾಯಿತು.' ಬ್ರಾಟನನ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ ಏನಿರಬಹುದು ಈ ಕ್ಷಣಿದಲ್ಲಿ ? ಗುಪ್ತವಾಗಿ ತನಗೆ ತಾನು ಕೊಲೆಗಾರನಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆಯೆ ? ಸೀಸರನಿಗೆ ತಾನು ದೋಷ ಬಗೆದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆಯೆ ? ತಾನಾಡುತ್ತಿರುವ ಮಾತುಗಳು ತನ್ನ ಕೆವಿಗಾದರೂ ಬೀಳುತ್ತಿದೆಯೆ ? ಇದೇ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಒಂದಿಷ್ಟು ದಿಕ್ಕು ಬದಲಿಸಿ ಸೀಸರನ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡುತ್ತು ತನ್ನ ಸಹಚರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ "ಸೀಸರನ ರಕ್ತದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕೃಗಳನ್ನು ಪವಿತ್ರವಾಗಿ ತೋಯಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ನಮ್ಮ ಕರಾರಿಗಳನ್ನು ಈ ನೆತ್ತರಲ್ಲಿ ಅದ್ದೋಣ. ಮತ್ತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು 'ಶಾಂತಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಮೋಚನೆ' ಎಂದು ಸಾರೋಣ. ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು 'ಜೂಲಿಯಸ್ ಸೀಸರ್' ನಾಟಕವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಕೆಲವು ಸಂಪಾದಕರು

ಈನ್ನನ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಾಟಸನ ವ್ಯಕ್ತಿಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಲ್ಲಿದ ಮಾತುಗಳು ಇವು ಎಂದು ಒಬ್ಬಸಂಪಾದಕ ಪ್ರೋಫ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇವನ್ನು ಕಾಸ್ಕಾನಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಗಮನಿಸಿದರೆ ನಮಗೆ ಸ್ವಫ್ಣಾಗುತ್ತದೆ - ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ಒಮ್ಮ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ಈ ಕೃತ್ಯದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ತಾನು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸಂಗಾತಿಗಳು ಒಬ್ಬೊಳ್ಳುವುದು. ಇದನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ನಾವು ನೋಡಿರುವ ಹಾಗೆ ಅವನು ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಸ್ವಫ್ಣಾಗಿ, ದೃಢವಾಗಿ, ದಿಟ್ಟಾಗಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಒಹಿರಂಗಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಒಂದಾದರೆ ಮತ್ತೂ ಒಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಈಗಾಗಲೇ ಗಮನಿಸಿದ ಹಾಗೆ, ಇಡೀ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಚತುರೋಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ಹಗುರಗೊಳಿಸಿಡಬಾರದೆಂಬ ಅರಿವೂ ಆಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಕ್ಯಾಟಿಯಸ್ ಇನ್ನೂ ಅದೇ ಲಹರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಮಾತುಗಳ ಜಡಿನಲ್ಲೇ ಬ್ರಾಟಸನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟೇಂದು ಫೋಣಿಸುತ್ತಾನೆ: “ಯುಗಾಗಳು ಕ್ರಮಿಸಿದರೂ ಈ ಇಂದಿನ ದೃಶ್ಯ ಪುನಃ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ - ಇನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿರದ ನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ, ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಆಸದ್ವರ್ತ ಘಟನೆ ನಾಟಕವಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ!” ಬ್ರಾಟಸ್ ಮುಂದುವರೆದು “ಮತ್ತೆಷ್ಟುಬಾರಿ ಸೀಸರ್ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಹೀಗೆ, ಪಾಂಪೆ ಪ್ರತಿಮೆಯಡಿ ಧೂಳಿಗೂ ಕಡೆಯಾಗಿ ಮುರಿದುಬಿದ್ದೊಂಡು ನೆತ್ತರು ಹರಿಸಬೇಕೋ” ಎಂದು ಅಚ್ಚಿರಿ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಇಡೀ ಈ ಜಡಿನ ಸಂಪಾದಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯ ಮಾತೆಂಬಂತೆ ಕ್ಯಾಟಿಯಸ್ ನಿರ್ಣಯ ನೀಡಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ - ‘ಎಷ್ಟೇಷ್ಟು ಬಾರಿ ಇದು ನಾಟಕವಾದರೂ ಅಷ್ಟೇಷ್ಟುಸಲವೂ ನಮ್ಮತಂಡವನ್ನು ನಾಡಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ತಂದ ಜನ’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ‘ನಡೆಯಿರಿ ಹಾಗಾದರೆ, ಬ್ರಾಟಸನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶೌರ್ಯ ಮತ್ತು ಹೃದಯಸಂಪನ್ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ’ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಹೊರಡುವ ವೇಳೆಗೆ ಅಂಟನಿಯ ಸೇವಕ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಒಂದೇ ಒಂದು ಗಂಟೆಯ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ರೋಮ್ ನಗರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಒಂದು ಹತ್ತೆಯಿಂದ ಬದಲಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ರೋಮ್ ಇನ್ನೊಂದೂ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸೀಸರನ ಹೃದಯಸಂಪತ್ತ ಇನ್ನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ನೋಡುವಂತೆ ಈ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಬದಲಾದ ಈ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಟಸನೂ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಂಟನಿಗೆ ಸೆನೆಟಿಗೆ ಬರುವ ಇಚ್ಛೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ನೇರ, ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸುತ್ತಲೂ ಹೊರಿಯ ಅಲಗುಗಳೇ ಕಾಣುವ ಈ ಜಾಗಕ್ಕೆ ನೇರ ನಡೆದು ಒಂದುಬಿಡುವ ಮಾತೇ ಈಗ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಂಟನಿ ತನ್ನ ಸೇವಕನನ್ನು ಹೊದಲಿಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಬ್ರಾಟಸ್ ಮತ್ತು ಸಂಗಾತಿಗಳ ಎದುರು ಆಡಬೇಕಾದ ಪ್ರತಿಮಾತನ್ನೂ, ಪ್ರತಿ ಅಂಗಿಕ ತಲನೆಗಳನ್ನೂ

ಪೂರ್ವಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಿ ಕೆಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಶುದ್ಧ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ, ಕರಾರುವಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಗೌರವಯುತ ಮಾತುಗಳನ್ನು, ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮಂಡಿಯೂರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಸನನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಕೆಲಿಸಿದ್ದಾನೆ ಆಂಟನಿ. “ಬ್ರಾಹ್ಮಸನ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವವಿದೆ, ಸೀಸರನನ್ನು ನಾನು ಭಯಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರೀತಿಸಿದೆ. ಆದರಿಸಿದ್ದೆ ಆಂಟನಿ ಈಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಸನ ಬಳಿ ಏನೂ ಅಪಾಯದ ಹೆದರಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಬರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಸೀಸರನಿಗೆ ಹತ್ಯೆಯಂಥ ಈ ಫೋರವನ್ನು ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ವಿಧಿಸಲಾಯಿತು. ಸೀಸರನ ಘಟಕಗಳಾದರೂ ಏನು ಎಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದರೆ ಆಂಟನಿ ಸತ್ತ ಸೀಸರ ಬಗೆಗಿನ ಪ್ರೀತಿ ಮರಿತು ಜೀವಂತವಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಸನನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೂ ಅವರೊಡನೆ ಕೈಚೋಡಿಸಿ, ಕಷ್ಟಾಘಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿ ಮಸುಕಾಗಿರುವ ಈ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಭವಿಷ್ಯ ರೂಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುತ್ತಾನೆ” ಆಂಟನಿ ಹೇಳಿಕೆಲಿಸಿರುವ ಮಾತುಗಳು ಇವು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಹಾಕಿ, ಅಳೆದು ಸುರಿದು ಮಾಡಬೇಕು. ರಾಜಕಾರಣತಂತ್ರಗಳು, ವಿಧಾನಗಳು ಈಗ ಹೆಚ್ಚಿಗೆಲ್ಲಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ರೋಮ್ ನಗರವನ್ನೂ ಕ್ರಮೇಣ ತುಂಬಿತ್ತಿದೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ನೇರವಾಗಿ, ಸಹಜವಾಗಿ, ಗೌರವದಿಂದ ಉತ್ತರ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. “ಆಂಟನಿ ವಿವೇಕ, ದೈಯರ್ಶಾಲಿ ಎಂದು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಬಲ್ಲೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಹಾದ್ರಿಕ ಸ್ವಾಗತವಿದೆ. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಅನುಮಾನಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಬಲ್ಲೆ ಏನೂ ಹಾನಿಯಾಗದ ಅವನು ಇಲ್ಲಿಂದ ತೆರಳಬಹುದು”.

ಸೇವಕ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಮುಸಿದ ಮೇಲೆ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ಆಂಟನಿ ಬಗೆಗಿನ ತನ್ನ ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಜಾಗರೂಕ. ಪಿತೂರಿಯ ಮತ್ತು ಒಂದು ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ರಾಜಕಾರಣದ ಗುಣವೇ ಇದು – ನಿರಂತರ ಜಾಗರೂಕ ಸ್ಥಿತಿ. ಬ್ರಾಹ್ಮಸನಿಗೆ ಇದು ಇನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿಲ್ಲ. ಆಂಟನಿ ತನ್ನೊಡನೆ ಸೇರಬಹುದೆಂದು ಪ್ರಾಮಾಣೇಕವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದಾನೆ.

ಆಂಟನಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಹೊಡಲೆ ನಮಗೆ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ ಅವನು ಭಾವಪರವಶನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಕ್ಲೋಭೆಗೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಹಾಗೂ ಸಂದಿಗ್ಧದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು. ಬಂದವನೇ ನೇರ ಸೀಸರನ ಮುದುರಿಬಿದ್ದ ದೇಹದ ಬಳಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. “ಇಮ್ಮು ನಿಕ್ರಷ್ಟವಾಯಿತೆ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ. ನಿನ್ನ ಎಲ್ಲ ಪರಾಕ್ರಮಗಳೂ, ಕೀರ್ತಿಯೂ, ವಿಜಯೋತ್ಸವಗಳೂ, ಈಗ ಈ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಸಿಯುವಷ್ಟು ಅಲ್ಪವಾಯಿತೆ? ನಿನಗೆ ವಿದಾಯ” ಇಮ್ಮು ಹೇಳಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ ಮತ್ತು ಅವನ ಗುಂಪಿನತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಾನೆ. “ಮತ್ತೆ ಯಾರ ಯಾರ ನೆತ್ತರ ಹರಿಸಬೇಕೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದೂ. ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯೆ. ಯಾರು

ನಿಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹಾಸ್ವದರೋ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಇಮ್ಮು ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯ. ಆ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಸೇರಿದ್ದರೆ ಈ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ, ಸೀಸರ್ ನೋಡನೆಯೇ ಸಾಯಾವುದಕ್ಕೂ, ಸೀಸರ್ ನನ್ನ ಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿದ ಅಸ್ತಗಳಿಂದಲೇ ಹತನಾಗುವುದಕ್ಕೂ ನಾನು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದೇನೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಒಳ್ಳೆಯ ವೇಳೆ ಹೇಗೆ ಸಿಗಲು ಸಾಧ್ಯ? ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ನಾನು ಬದುಕಿದ್ದರೂ ಇಂಥ ಗಳಿಗೆಗಿಂತ ಉತ್ತಪ್ಪಾದ ಗಳಿಗೆಯು ನನಗೆ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ ಸೀಸರನನ್ನು ಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿದ ನಿಮ್ಮಿಂಥ ಈ ಯುಗದ ಮಹಾನ್ ಹಾಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಚೇತನಗಳಿಂದಲೇ ಹತನಾಗುವುದೂ ಭಾಗ್ಯವೇ” ಈ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಆಡುವ ಬ್ರಾಟಸನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಹು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಬೇಕು. ಆ ಒಂಬತ್ತು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನೋಡೋಣ :

O Antony, beg not your death of us.
 Though now we must appear bloody and cruel,
 As by our hands and this our present act
 You see we do, yet see you but our hands
 And this the bleeding business they have done,
 Our hearts you see not ; they are pitiful ;
 And pity to the general wrong of Rome-
 As fire drives out fire, so pity pity-
 Hath done this deed on Caesar.

ಈ ಭಾಗದ ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ – bloody, hands, bleeding business, ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ hearts, pitiful, general wrong of Rome ಮತ್ತು pity. ಈ ಮೊದಲ ಗುಂಪಿನ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲ ಮೂರ್ತಿಸ್ವರೂಪದವು. ಅಂದರೆ ಕಣ್ಣಗೆ ಕಾಣುವಂಥವು – ರಕ್ತಸಿಕ್ತಕ್ಕೆಗಳು, ಕುರಂಹತ್ಯೆಯ ಸಂಗತಿ. ಆದರೆ ಕಣ್ಣಗೆ ಕಾಣದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳವೇ – ಹೃದಯ, ನಾಡಿನ ಬಗೆಗಿನ ಕನಿಕರ ಇವು ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿನ ಸಂಗತಿಗಳು. ಅಂಟನಿ ಕೇವಲ ಕಣ್ಣಗೆ ಕಾಣುವ ದೃಶ್ಯದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರ್ದರ್ಶಿಸಬಿಡುವಾರದು. ಯಾವುದ ಕುರಿತಾದ ಕಳಕಳಿ ತಮ್ಮಿಂದ ಈ ಕೃತ್ಯ ಮಾಡಿಸಿದೆ. ಸೀಸರನ ಕುರಿತಾದ ಕನಿಕರ ಯಾವುದ ಕುರಿತಾದ ಕನಿಕರಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕನಿಕರಭಾವ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು – ಬೆಂಕಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಒರಸಿಹಾಕುವಂತೆ – ತೊಡೆದುಹಾಕಿದೆ. ಈ ಇಡೀ ವಾದ ಸಂಕೀರ್ಣವೂ ಒಂದಮ್ಮುಂಟಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಾಭಾಸದಿಂದ ಹೊಡಿದ್ದೂ ಆಗಿದೆ.

ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ಇದು ಅರ್ಥವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ? ಬಹುಶಃ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಅರ್ಥವಾಗು ವಂತಿದ್ದರೆ ಅದು ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಹೆಚ್ಚಿಂದರೆ ಕ್ಯಾಷ್ಟಿಯಸನಿಗೆ ಮತ್ತು ಆಂಟನಿಗೆ. ಆದರೆ

ಇಂದಿಯಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಭಾವಿಸುವ ಮತ್ತು ಬದುಕುವ ಇವರುಗಳಿಗೆ ಈ ಸಂಕೀರ್ಣ ವಿಚಾರಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಗೊಂದಲ ಉಂಟಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ರಾಜಕಾರಣ ಇಂದಿಯಗಳ ಮಟ್ಟಮೀರಿ ಹೋಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದೆ ಅಥವಾ ಅವನು ಒಂದು ಕ್ಷಣಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನವನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾಪ್ತಾವಕಾವಾಗಿಯೇ ಕೈಬಿಡುವ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಅಮೂರ್ತವೆಂಬುದು ಮೂರ್ತಗಳ ಬಲಿದಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಲ್ಲ, ಎಂಬುದು. 'ಒಂದು ಕ್ಷಣಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ' ಎಂದು ಏತಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದೆ? ರೋಮಾನಗರದ ಒಳಿತನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಒಂದು ಜೀವ ಮಾತ್ರ ಬಲಿದಾನವಾಗಬೇಕು. ಒಂದೇ ಒಂದು ಅಷ್ಟೆ. ಎರಡನೇ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಅವನು ಹೇಳಿಲ್ಲವೇ—'Let us be sacrificers but not butchers. Casius' ಎಂದು? ಸೀಸರನ ಹೋರತಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಜೀವದ ಹಾನಿ ತಾವು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ದೊಡ್ಡ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ, ಅದರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಅರ್ಜಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದೇ ಜೀವ. 'Let's carve him as dish fit for the Gods / And not hew him as a caracass fit for the hounds.' ಹಿಂದೆಯೇ ಗಮನಿಸಿದಂತೆ, ಯಾಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿಸಿದ ಬಲಿ. ಆ ಒಂದು ಕ್ಷಣಾವನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ರದ್ದುಮಾಡಿಬಿಡುವುದಕ್ಕಾದರೆ, ಮುಂದಕ್ಕೆ, ಮಿಕ್ಕಲ್ಲಿಗೂ - ಆಂಟನಿಗೂ ಸೇರಿದ ಹಾಗೆ— 'our swords have leaden points' ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ 'our arms in strength of malice, and our hearts / Of brother's temper do receive you in / Wish all kind love, good thoughts, and reverence ಈ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ ನಮ್ಮ ತೋಳ್ಳಲಗಳು ಹಗೆತನವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಾದ ನಮ್ಮ ಹೃದಯಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ, ಸದ್ಬುಧನೆಗಳಿಂದ, ಗೌರವದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತದೆ.

ಕ್ಯಾಷಿಯಸನಿಗೆ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯವಾದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಂಬಿಕೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕಲ್ಲನಾಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಮಯವಿಲ್ಲದ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ರಾಜಕಾರಣ, ಆಂಟನಿಯೊಂದಿಗೆ ಅವನು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಅಧಿಕಾರದ, ಲಾಭದ, ಪ್ರಭಾವದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾನೆ. 'ನಿನ್ನ ಧ್ವನಿ ಮತ್ತೆಲ್ಲರದಷ್ಟೇ ಮಹತ್ತಡ್ಗಿರುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡಿ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದುವರೆದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಾತನಾಡುತ್ತೇ 'ಕಂಗಟಿರುವ ಜನಗಳನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸುವವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನದಿಂದಿರು; ನಂತರ ನಿನ್ನ ಒಳಿ ಸೀಸರನನ್ನು ಅಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರೀತ್ಯಾದರಗಳಿಂದ ಕಂಡ ನಾನು ಹೀಗೇಕೆ ಅವನ ವಿರುದ್ಧ ಕೈಯತ್ತಿದೆ ಎಂದು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಮಾತುಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

ಆಟನಿಯ ಮುಂದಿನ ಮಾತುಗಳು ಬ್ರಾಟಸನ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯವರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವರ ಎದುರು ಮಾತನಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗದಪ್ಪು ಎದೆಗಾರಿಕೆಯ ಮಾತುಗಳು. ಬ್ರಾಟಸ್ ಅಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಆಂಟನಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಧೈಯವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಲ್ಲ. ಬ್ರಾಟಸನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಲಿಸಿದ ಆಂಟನಿ 'ನಿಮ್ಮ ವೇರೇ ವಿವೇಚನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ 'Let each man render me his bloody hand' ಎಂದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಕೈಗಳನ್ನು ಕುಲುಕುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಸೂಚಿಸಿದ ಎದೆಗಾರಿಕೆಯಿರುವುದು. 'bloody' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. ಒಂದು 'ರಕ್ತಸೀಕ್ತವಾದ' ಇನ್ನೊಂದು 'ಹೋಲಸು, ನೀಚೆ' ಎಂದು. 'ನಿಮ್ಮ ರಕ್ತಸೀಕ್ತಕೈಗಳನ್ನು ನೀಡಿ' ಎಂಬುದು ಒಂದು ಅರ್ಥವಾದರೆ 'ನಿಮ್ಮಹೋಲಸು ಕೈಗಳನ್ನು ನೀಡಿ' ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥ. ಬ್ರಾಟಸನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಎಲ್ಲರ ಕೈಗಳನ್ನೂ ಕುಲುಕುತ್ತ ಕಾಣ್ಣಾನ ಬಳಿ ಬಂದಾಗ 'and, my valiant Casca, yours' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕೂರ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮಿಶ್ರಿತ ಮಾತು ಇದು. ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಚೂರಿ ಹಾಕುವ ಶೂರ ಕಾಣ್ಣ - ಅಂದರೆ ತಾನು ಸೆನೆಟ್ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಸೀಸರನ ಹತ್ತೆ ನಡೆಯುವವರೆಗೂ ಆದದ್ದೆಲ್ಲ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿದೇ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದಾಯಿತು. ನಂತರ ಸೆನೆಟಿಂದ ಉಪಾಯವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನ ಹೋರಗ ಹೊಂಡೊಯ್ದು ಟ್ರೆಚೊನಿಯಸನ ಬಳಿ ಬಂದು "Though last, not least in love, yours, good Trebonius" ಎಂದು ಅವನ ಕೈಕುಲುಕುತ್ತಾನೆ. ಸಿಟ್ಟು, ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮತ್ತು ಸೀಸರನನ್ನ ಕಳೆದುಹೊಂಡ ದುಃಖ ಎಲ್ಲವೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆಂಟನಿ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಮಾತನಾಡುವುದೆಲ್ಲ ಬೇರೆಯವರ ಮೇಲೆ - ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಈ ಪಿಠೂರಿಗಾರರ ಮೇಲೆ - ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವುದಷ್ಟೇ ಎಂದು ತೀಮಾನಿಸಿ ಬಿಡುವುದು ಹೊಂಚ ಅವಸರದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರೌಢವಿರುವುದು ಎಷ್ಟುಸ್ತ್ಯವೋ ಅಷ್ಟೇ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಕೂಡ ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದೂ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ತನ್ನ ಈ ವಿಚಿತ್ರಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿಹೊಂಡು ದಿಕ್ಕು ತೋಚದಾಗಿದ್ದಾನೆ. "ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ನೀವುಗಳು ಒಂದೋ ನಾನೊಬ್ಬ ಹೇಡಿ ಇಲ್ಲವೋ ನಾನೊಬ್ಬ ಹೋಗಳು ಭಟ್ಟ ಎಂದು ಹೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂಥ ಜಾರಿಕೆಯ ಸಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನಿದ್ದೇನೆ. ಸೀಸರ್, ನಿನ್ನನ್ನ ನಾನು ತೀತಿಸಿದ್ದೆ ಎಂಬುದು ಸತ್ಯ. ಹಾಗಾದಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮವು ಹೀಗೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಕೊಲೆಗಡುಕರ ಹೋಲಸುಕೈಗಳನ್ನು ಕುಲುಕುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ಸಾವಿಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ದುಃಖಪಡುವಂತೆ ಆಗದ ?" ಮುಂದೆ ಭಾವಪರವಶನಾಗಿ, ಸೀಸರನ ದೇಹ ನೋಡುತ್ತ "O world, thou wast the forest to this hart ; / And this indeed, O world, the heart of thee / How like a deer, stricken by many princes, / Doet thou here lie" ಎಂದು ವಿಲಬಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಯಾಟಿಯಸನಿಗೆ ಬ್ರಾಟಸನ ಆಮೂರ್ತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಅಸಹನಯೋ ಅಷ್ಟೇ ಅಸಹನ ಆಂಟನಿಯ ಈ ಭಾವಪರವಶತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ.

ಆಂಟನಿಯ ಭಾವನೆಗಳು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅವನ ಕುತ್ತಾಹಲ. "What compact mean you to have with us ? Will you be pricked in number of our friends, / Or shall we on and not depend on you ?" ಅದು ಮುಖ್ಯ.

"ನಿಮೋಡನೆಲ್ಲ ಸೈಹಿತನೆಂದು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿಮ್ಮ ಕೈಗಳನ್ನು, ಕುಲುಕಿದ್ದ ನಿಮ್ಮ ಸೈಹಿತನೂ ಹೌದು, ನಿಮ್ಮನೆಲ್ಲ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆಂಬುದೂ ನಿಜ. ಸೀಸರನು ಈ ರೀತಿಯ ಹಕ್ಕೆಗೆ ಹೇಗೆ ತನೇ ಜವಾಬ್ದಾರನಾದ, ಹೇಗೆ ಅವನು ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಎಂದು ನೀವುಗಳು ನನಗೆ ತಿಳಿಯ ಹೇಳುತ್ತೀರಿ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಹೀಗೆ ನಿಮಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದೇನೆ" ಬಹು ವಿನಯದಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬಿನ್ನಹ. ಬ್ರಾಟಸನು ಇದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಾನೆ – "ಹೀಗೆ ನಿನಗೆ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯ ಹೇಳಿದಿದ್ದರೆ ಇದೊಂದು ಭಯಂಕರ ಕೃತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ವಿವರಣೆಗಳು ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟು ಮನವೊಪ್ಪವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆಂದರೆ ನೀನು ಸೀಸರನ ಮಗನಾಗಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ."

ಆಂಟನಿಯು ಮುಂದಿನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ, ಹೆಚ್ಚೆನನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತಿಲ್ಲದವನಂತೆ ಬ್ರಾಟಸನ ಮುಂದಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆಂಟನಿ ಸೀಸರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಮಾಣೇಕವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟೇ ನಿಜ ತಾನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದು ಬೃಹತ್ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಘಾಲನ್ನು ಎಂಬುದು ಕೂಡ. ಸಂಘಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಿ ತಾನೂ ಸಮರ್ಪಣಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸೋಲು ತನಗೆ ಕಟ್ಟಿಟಿದ್ದ ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಇದೂ ಗೊತ್ತು – ತನ್ನ ರಾಜಕೀಯದ ದಾಳ ಬೀಸೆಬೇಕಾದದ್ದು ಬ್ರಾಟಸನೆದುರು, ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಿ ದುರಲ್ಲ ಎಂದು. ಬ್ರಾಟಸನ ಮೂಲಭೂತಗುಣವಾದ ಶಿಷ್ಟತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ ಅವನಿಗೆ. ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣ ಒಂದು ದೌರ್ಬಲ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಜಕಾರಣೆಯ ಗುಣವಂದರೆ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳ ದುಲಾರಭ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ನಾವು ಕ್ರಾಂತಿಯಸ್ - ಬ್ರಾಟಸ್, ಕ್ರಾಂತಿಯಸ್ - ಕಾಸ್ಪಾ ಹಾಗೂ ಡೀಶಿಯಸ್ - ಬ್ರಾಟಸ್ - ಸೀಸರ್ ಈ ಸನ್ನಿಹಿತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಆಂಟನಿಗೆ ಈ ದಾಳಬೀಸಿ ತನ್ನ ಕಾಯಿ ನಡೆಸುವುದರಲ್ಲಿ 'ಮಾಡು - ಇಲ್ಲವೇ ಮಡಿ' ಸಂಘಾಲದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪಣವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಎರಡನೆಯ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

"That's all I seek;
And I am moreover suitor that I may
Produce his body to the market place,
And in the pulpit, as becomes a friend,
Speak in the ordeal of his funeral"

ಒರದು ಕ್ಷಣಾವೂ ಯೋಚಿಸದೆ, ಅಕ್ಷಪಕ್ಷದ ಸಂಗತಿಗಳ ಕಡೆ ತಿರುಗದೆ ಬ್ರಾಟ್ಸ್ ಸರಳವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. "You, shall, Mark Antony" ಶ್ರೀಮಂತ ಮನಸ್ಸು ಅಥವಾ ಮುತ್ತದಿತನವಂದರೆ ಬೇರೆಯವರು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಸರಳವಾಗಿ ಗೃಹಿಸುವುದು ಎಂದು. ಆ ಮಾತುಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮನಸ್ಸು, ಉದ್ದೇಶ, ಆ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಇರಬಹುದಾದ ಹತ್ತು ಧ್ವನಿಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತು, ಅನುಮಾನಪಡುತ್ತ ಕೂಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. ತಾನು ಕಾಯಿ ನಡೆಸಿ ಆಂಟನಿ ವಿಜಯ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಾಟ್ಸ್ ತನ್ನ "You shall, Mark Antony" ಎಂಬ ಮಾತಿನಿಂದ ಸೋತನೆ ಅಥವಾ ಗೆದ್ದನೆ ಎಂದು ಶೀಮಾನಿಸುವುದು ಒಹು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ; ತತ್ತ್ವಾದಿಲ್ಲಿಯಂತೂ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಸೋತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್. ತೀರ ಗಲಿಬಿಲಿಗೊಂಡು ಬ್ರಾಟ್ಸನನ್ನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಕರೆದು 'ನೀನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀ ಎಂದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ' ಆಂಟನಿಗೆ ಈ ಅವಕಾಶ ಕೊಡಬೇಡ. ಜನ ಹೇಗೆ ಅವನು ಆಡುವ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗ ಬಹುದೆಂದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ?' ಎಂದು ತನ್ನ ಅಸಮೃತಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಟ್ಸನಿಗೆ ರಾಜಕಾರಣದ ಪಾಠಗಳು ಕಲಿಯಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯಗಳು ಒದಗುತ್ತಿವೆ. ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾದ ನಂಬಿಕೆಯೆಂಬುದು ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊರೆ, ಬೆನ್ನ ಹುರಿ ಮುರಿದುಬಿಡಬಹುದಾದ ಮಣಭಾರ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎಂದೇ ಇದರಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕು. ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಬ್ರಾಟ್ಸ್ ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ ತಪ್ಪು ಎಂದು ಮನಗಂಡು ತನ್ನ ನಿಲುವಿಗೆ ಕೊಂಚ ತಿದ್ದುಪಡಿ ತಂದುಕೊಂಡನೆ ಅಥವಾ ಸಂದರ್ಭದ ಬಲವಂತಗಳು ಅವನ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡ ಹೇರುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಯೆ ? ಇದಕ್ಕೆ ಏನೇ ಉತ್ತರವಿರಲಿ ಬ್ರಾಟ್ಸನ ಸದ್ಯಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಬುದ್ಧ ರೀತಿಯ ಮರುಕವಂತೂ ಖಿಂಡಿತವಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯಸನ ಆಕ್ಷಪಕ್ಕ ಬ್ರಾಟ್ಸ್ ತತ್ತ್ವಾದಿನ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ - "ನಾನು ಮೊದಲು ಜನಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತೇನೆ. ಸೀಸರನ ಹತ್ತೇಗೆ ಕಾರಣ ಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ಆಂಟನಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ನಮ್ಮ ಒಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸೀಸರನಿಗೆ ಸೂಕ್ತಹಾಗೂ ಗೌರವಯುತ ಕ್ರಿಯಾಗಳಿಲ್ಲವೂ ನಡೆದರೆ ಅವು ನಮ್ಮ ಪರವಾಗಿಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಹಾನಿ ಏನೂ ಅಲ್ಲ" ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದರೂ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್‌ಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. 'ಇದರಿಂದೆಲ್ಲ ಏನೇನು ಆಗುವುದಿದೆಯೋ ನಾ ಅರಿಯೆ.' ತನಗಂತೂ ಇದು ಹಿಡಿಸಿದು ಎಂದು ಅಸಮೃತಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಟ್ಸ್ ಆಂಟನಿಯ ಬಳಿ ಒಂದು ಅವನು ಜನಗಳಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ರೀತಿ. ಆದ ಬಹುದಾದ ಮತ್ತು ಆಡಬಾರದ ಮಾತುಗಳು ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ಸ್ವಾತ್ಮಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

‘ಸೀಸರನ ದೇಹವನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯಿ. ನಿನ್ನ ಸಂತಾಪಸೂಚಕಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ನಮನ್ನು ದೂಡಿಸಬಾರದು. ಸೀಸರನ ಕುರಿತು ಏನೆಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಯದು ಹೇಳಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೋ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳು. ಮತ್ತು ಇಷ್ಟನ್ನೂ ನಮ್ಮಿಂಟಿಗೆಯ ಮೇರಿಗೆ ನೀನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀ ಎಂದು ಸೇರಿಸು. ಇದಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಿನಗೂ ಸೀಸರನ ಶವಸಂಸ್ಕರಕ್ಕೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ನಾನು ಯಾವ ವೇದಿಕೆಯಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೋ ನಿನೂ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಮಾತನಾಡಬೇಕು. ನಾನು ಮಾತಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ’ ಪ್ರತಿ ಮಾತೂ ಅಳೆದು, ತೂಕ ಮಾಡಿ ಆಡಿದ ಮಾತು. ರಾಜಕೀಯ ಲಾಭ-ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು.

ಆಂಟನಿಗೆ ಅಪ್ಪು ಸಾಕು “ಇದಕ್ಕಿಂತ ನಾ ಎನ್ನೊ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ‘ಸರ, ಹಾಗಾದರೆ ದೇಹವನ್ನು ಸಜ್ಜಗೊಳಿಸು, ನಮ್ಮು ಹಿಂದೆ ಬಾ’ ಎಂದಂದು ತನ್ನ ಸಂಗ್ರಹಿತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಬ್ರಾಟಸ್ ನಿಪ್ಪುಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಆಂಟನಿ ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದಾನ್ - ಸೀಸರನ ಶವದೊಂದಿಗೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆಂಟನಿಯದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸ್ವರ್ಗತವಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗ ಸೀಸರನ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳುವ ಮಾತುಗಳು. ‘ನಿನ್ನನ್ನು ಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿದ ಈ ಕೊಲೆಗಡುಕರೂಡನೆ ಇಷ್ಟು ಸೌಮ್ಯ ಹಾಗೂ ವಿನಿತಭಾವದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ಮಹಾನ್ ವೃಕ್ಷತ್ಯಾಗಿ ಅವಶೇಷ ನೀನು. ನಿನ್ನ ನೆತ್ತರು ಸುರಿಸಿದ ಕೈಗಳಿಗೆ ಕೇಡು ಬರಲಿ.’ ಹೀಗೆ ಆರಂಭಿಸಿ ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ‘ಈ ನಾಡು ಎಂಥ ಭೀಕರ ದಿನಗಳನ್ನು ಎದುರುಸೋಡಲಿದೆ’ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾಷ್ಟ್ರದ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಚಂಡ ವಿಷಮತೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅಂತಹುದ್ದಿಂದ ನಾಡು ತತ್ತರಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಎಂಥ ಭಯಂಕರಗಳು ಎದುರಾಗುತ್ತವೆಂದರೆ ತಾಯಂದಿರು ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿ ಹಾಕಿದರೂ ಮುಗುಳಗುತ್ತಾರೆಯೇ ವಿನಾ ಮತ್ತೊಂದು ಭಾವ ವೃಕ್ಷ ಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕರುಣೆ ಕನಿಕರಗಳಿಲ್ಲ ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಸೀಸರನ ಚೇತನ ಪ್ರತೀಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅಲೆದಾಡುತ್ತ, ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಅಬ್ಬರಿಸುತ್ತ ಯುದ್ಧದ ಹಸಿನಾಲಗೆ ಯನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಚಾಚುತ್ತತೆನ್ನ ಕೊಲೆ ಎಂಥ ಹೇಯಕ್ಕೆವೆಂದು ಸಾರುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಮಣ್ಣಮಾಡದ ದೇಹಗಳು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕರಕ್ಕಾಗಿ ನ್ಯಾಲುತ್ತಿರುತ್ತೇ.

ಎರಡನೆಯ ಅಂಕದ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದ ಬ್ರಾಟಸನ ಸ್ವಗತಕ್ಕೂ ಈ ಸ್ವಗತಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಬ್ರಾಟಸನ ಸ್ವಗತದಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಏತದ ಆಟವಿದೆ. ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹಟದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ವಾದವನ್ನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾಟುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ. ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತರ್ಕಗಳ ಮೂಲಕ ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನವಿದೆ.

ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಂಟನಿಯದು ಅದಮ್ಯ ವಿಶ್ವಾಸ ಹಾಗೂ ದೃಢತೆಗಳಿಂದ ಕೊಡಿದ ಮಾತುಗಳು. ತನಗೆ ತನೇ ಕೊಟ್ಟಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ವಚನ; ಸೀಸರನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ವಚನ; ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇಡೀ ನಾಡಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ವಚನ. ಈ ಎರಡು ಮಾತ್ರಗಳು, ಈ ಎರಡು ಸಂದಿಗ್ಗ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು ಅವರ ಇಡೀ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿ.

ಆಕ್ಷೇವಿಯಸ್ ಸೀಸರನ ಸೇವಕ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ತನ್ನ ಯಜಮಾನ ರೋಮಿಗೆ ಬಹು ಹತ್ತಿರವಿದ್ದನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಕೊಡಲೆ “ಹೋಗು, ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳು. ಇದು ಶೋಕಗ್ರಸ್ತ ರೋಮ್, ಅಪಾಯಕಾರಿ ರೋಮ್, ಹೋಗಿ ಹೇಳು. ಅವನು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಚೇಡ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದವನು ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾ ತನ್ನ ನಿಲುವು ಬದಲಿಸಿ ‘ಇಲ್ಲ, ಕೊಂಚೆ ಇರು. ನಾನು ಜನಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಜನ ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಆಕ್ಷೇವಿಯಸ್ ಬರುವುದು ಅಥವಾ ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು ಬರುವುದು ಅದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸೋಣ’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

ಮೊದಲ ಅಂಕದ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿದ ರೋಮ್ ನಾಗರಿಕರು ಪುನಃ ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮೂರನೇ ಅಂಕದ ಎರಡನೇ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ. ಮುಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಅಂಕದ ಎರಡನೇ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಲುಪ್ತವರ್ತಲ್ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಅವರ ಹಫೋದ್ದಾರಗಳು, ಅವರ ಜಯಫೋರ್ಮಗಳು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಈಗ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧಗೊಂಡ ರೋಮನರು ಬೀದಿಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಯಗ್ರಸ್ತರಾಗಿ, ಕೋಪ ಮತ್ತು ದುಃಖಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದುಗಾಣದೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸೀಸರನ ಹತ್ಯೆಯ ಸುದ್ದಿ ಕಿಂತ ಮುಟ್ಟಿದೆ. ಸೀಸರನನ್ನು ಆರಾಧ್ಯದೇವತೆಯ ರೀತಿ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ರೋಮಿನ ಹೀರೋ ಅವನು. ಈಗ ಒಂದು ರೀತಿ ಅನಾಧಿಪ್ರಜ್ಞ ಕೂಡ ಜನಗಳನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ವಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಜನಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಬ್ರಾಟ್ಸ್, ಇಂಥ ಜನಗಳ ಬೆಂಬಲ ಗಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನೆ ನೀಡಿ ನಂಬಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ದಿಧೀರ್ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ನಡೆಸಿ ಸರಕಾರವನ್ನು ಉತ್ತಾಸಿದ ಯಾವನೇ ನಾಯಕ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲಿಗೆ ದೂರವಿಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು. ಪಿತೂರಿಯ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೇ ಆದು: ಗುಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಸುಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಮಬ್ಬಿಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಅಸಿತ್ವ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲದು. ಇಂಥ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸುಭದ್ರವಾಗಿರಬಲ್ಲದು.

ರೋಮ್ ನಗರ ಗಣರಾಜ್ಯ ಹೌದು. ಮತ್ತು ತನು ನಡೆಸಿರುವುದು ಒಂದು ಕ್ಷಿಪ್ರ ಕ್ರಾಂತಿ ಎಂದು ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ತೀಳಿಯದಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದು ಕ್ರಾಂತಿಯೇ ಹೊರತು ಪಿತೂರಿಯಲ್ಲ.

ಎಂದು ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಪ್ಪು ನಂಬಿರುವವನು ಅವನು. ಹಿಂದಿನ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಂಟನಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡ ರೀತಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ತನು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದು, ನಾಯಕತ್ವ ವಹಿಸಿದ್ದು ಒಂದು ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಈಗ ಜನಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡಲು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಕೊಂಚಪೂ ಧೃತಿಗೆಡದೆ, ಅಂಜದೆ, ಅಳುಕದೆ ಅವರೆದುರು 'ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಜನ ಚೀರಿದ್ದಾರೆ. "We will be satisfied, let us be satisfied" ಎಂದು.

ಬ್ರಾಟಸ್ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ಅವರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. "ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳುವವರು ನಮೋಡನೆ ಬನ್ನಿ ಕ್ಯಾಷಿಯಸನ ಮಾತು ಕೇಳುವವರು ಅವನೋಡನೆ ಹೋಗಿ. ಸೀಸರನ ಸಾವಿಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ನಾವು ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇವೆ" ಎಂದ ಮಾತಿಗೆ ಜನರು ಎರಡು ಭಾಗವಾಗಿ, ಒಂದು ಭಾಗ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್‌ನೋಡನೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಬ್ರಾಟಸನ ಮಾತು ಕೇಳಲು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಟಸ್ ವೇದಿಕೆ ಹತ್ತಿ ನಿಂತ ಕೊಡಲೆ ಜನ ನಿಶ್ಚಯದಾಗುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಮಾತಂತೂ ಸತ್ಯ. ಬ್ರಾಟಸ್ ಬಗ್ಗೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಗೌರವವಿದೆ, ಎಂದೇ ಅವನು ವೇದಿಕೆ ಹತ್ತಿದ್ದ ಕೊಡಲೆ "The noble Brutus is ascended : Silence" ಬ್ರಾಟಸ್ 'noble' ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ.

ನಿಶ್ಚಯ ಆವರಿಸಿದ ಕೊಡಲೆ ಬ್ರಾಟಸ್ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಶೇಕ್ಷಣೀಯರ್ ಅವನ ಇಡೀ ಭಾಷಣವನ್ನು ಸರಳಗ್ಗೆ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮಾತುಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿವೆ. ಪುಟ್ಟ ಪುಟ್ಟ ವಾಕ್ಯಗಳ ಮಾತು. ವ್ಯೇಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವ ರೀತಿಯ ಶೈಲಿ. ಅವನ ಭಾಷಣ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಕಾಣುವ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶ - ಬ್ರಾಟಸ್ ಜನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತೋರಿಸುವ ಗೌರವ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆ.

ಅವನು ಆಡುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಕೆಲವು ಪ್ರಥಾನಶಿಖಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ 'Believe me for my cause' 'Believe me for mine honour and have respect to mine honour...' 'wisdom' 'awake your senses that you may the better judge'.... ಹೀಗೆ 'Cause', 'Believe' 'honour' 'respect' 'senses' 'judge'.... 'believe' and 'respect' ಎಂಬ ಶಿಖಗಳನ್ನು 'Faith' ಎಂಬ ಆರ್ಥಿಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಟಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಂದರೆ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಅವನು ಆರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಪರಸ್ಪರ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ, ಸಂಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಕೆಗಾಗಿ, 'awake your senses' ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ 'ನಿಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ' ಎಂದು. ಗಣರಾಜ್ಯದ ಅಸ್ತಿತ್ವಾರವೇ ಈ ಗುಣಗಳು - ನಂಬಿಕೆ, ವಿಶ್ವಾಸ, ವಿಚಾರಪರತೆ, ವಿವೇಕ. ಈ ಗುಣಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ, ಸಾಮಾನ್ಯರಾದ ಈ ರೋಮನ್ ರಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದಾನೆ ಬ್ರಾಟಸ್.

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವನು - ಸೀಸರ್ ಮತ್ತು ರೋಮನ ಜನ, ಸೀಸರ್ ಮತ್ತು ರೋಮಾ ಹಾಗೂ ಸೀಸರ್ ಮತ್ತು ತಾನು - ಈ ಸಂಬಂಧಗಳ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅತ್ಯಂತ ಕ್ಷಿಪ್ರ ಭಾಗ ಇದು. ಜನಗಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ತನಗೆ ತಾನೇ ಬ್ರಾಟಸ್ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆಯೆ ಎಂಬ ಒಂದು ಎಳೆ ಅನುಮಾನವೂ ಕಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸುವವನ್ನು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿದೆ ಈ ಭಾಗ. ಈ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಮೇಲ್ಮೌರ್ಚಕ್ಕೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಅಮೂರ್ತ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ನಾವು ಮಾತನಾಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ “ಹೌದು, ಇವೆಲ್ಲ ಈ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದವು” ಎನ್ನಿಸಿಬಿಡುವುದರಿಂದ ಹೊಂಚ ನಿಂತು ಆಳಕ್ಕೆ ನೋಡುವ ಸಹನೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಟಸ್ ಅಪ್ಪಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ನಾನು ಖಂಡಿತ ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನ ಮಾತುಗಳು ಆತನ ಅತ್ಯಂತ ಗೊಂದಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. 'If there be, any in the assembly, any dear friend of Caeser's, to him I say that Brutus love to Caesar was no less than his. If then that friend demand why Brutus rose against Caesar, this is my answer : Not that I loved Caesar less, but that I loved Rome more'. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸರಳತೆ ಇದೆ ನಿಜ. ಆಕರ್ಷಣೆಯೂ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದಗಳೂ ಕೂಡ ಎಲ್ಲ ಅಮೂರ್ತಗಳೇ - Love, friendship, Rome ; ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಡಿಸಲಾಗದಿದ್ದ ಒಗಟೊಂದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಮೈಚೆಬಿಡಿಸಲು ಹೋರಟಿದ್ದಾನೆಯೇ ? "We shall stand up against the spirit of Caesar / And in the spirit of men there in no blood; / O that we could come by Caesar's spirit / And not dismember Caesar" ಎರಡನೇ ಅಂತರ ಬ್ರಾಟಸನ ಈ ಮಾತುಗಳು ನಮ್ಮ ಕಿರಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಗುಂಟುಗುಡುತ್ತಿವೆ. 'Spirit of Caesar' and 'Caesar' ಇಲ್ಲಿ ಜನಗಳಿಂದ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಇದೇ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿನ ಈ ದ್ವಂದ್ವ ಬೇರೆ ರೂಪತಾಳುತ್ತದೆ. - 'Love of Rome' and 'love of Caesar'. ನಾನು ಸೀಸರನನ್ನು ಗೌರವ ಪ್ರೀತಿಗಳಿಂದ ಕಂಡಿದ್ದು ನಿಜ - ಆದರೆ ನಾನು ರೋಮಾನಗರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ" ಆದದ್ದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೀತಿ ಬೇಡುವುದು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರೀತಿ ಬೇಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೂಡಬೇಕಾಯಿತು. ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ಗೊಂದಲವಿರುವುದು ಮತ್ತು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದ ನಮಗೂ ಗೋಚರವಾಗುವ ಗೊಂದಲ ಇದು. Caesar ಎಂಬುವವನು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ-ಮೂರ್ತ. ರೋಮ್ ಎಂಬುದು ಒಂದು ದೇಶ - ಅಮೂರ್ತ. ಮೂರ್ತ ಅಮೂರ್ತಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ತಕ್ಷದಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತೂಗುವುದೇ ತಪ್ಪಿ. ಈ ಮೂರ್ತ ಅಮೂರ್ತಗಳ ಕುರಿತಾದ ನಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ವಾದವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಸ್ವಾಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಹಿಟ್ಟಲ್ಲಿರ ವಾದವನ್ನು ಒಟ್ಟಿಂದಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ತೊಕ್ಕಿನ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುವ ಮಾತಂದರೆ,

ಈಗಳೇ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿರುವ ಮಾತು : ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮದುಗಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದೆಂಬ ಕಿಂಚತ್ ಅನುಮಾನವೂ ಇಲ್ಲದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಕಾರಣಗಳನ್ನು 'ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮಾಣಕವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ' ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. 'not that I loved Caesar less, but that I loved Rome more' ಎಂಬ ಬಹು ಆರ್ಕಣ್ಡಕವಾಗಿ ಕಾಲುವ ಮಾತಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಅತ್ಯಂತ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರಬೇಕು. ಕ್ರಾಂತಿಮತ್ತುರಕ್ತಪೂರ್ವಕಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ಬುನಾದಿಯ ಮೇಲೆ ರೂಪಿಸಲಾದ ಕ್ರಾಂತಿಗೂ ಹಿಂಸೆಗೂ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲ. ಪಿತಾರಿಯಾಗಲೇಬಾರದು ಎಂದು ಕ್ಷಣಿಕ್ಷಣಿವೂ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್, ತಾನು ಕೈಗೊಂಡದ್ದು ಕ್ರಾಂತಿಯೇ ಎಂದು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಂಬಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ ಬಹು ಆಳದಲ್ಲಿ ಈ ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕೆ, ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕೆಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬಂದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಅಮೂರ್ತಿಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಲಿ ಅರ್ಪಿಸಬಹುದೆ ? ಎಂಬ ಸಂದಿಗ್ಗ, ಸಂಘರ್ಷ ಇದು.

ಈ ಸಂದಿಗ್ಗತೆ ಅವನ ಮಾತುಗಳು ಮುಂದುವರೆದಂತೆ ಮತ್ತೊಂದು ಅಷ್ಟು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. "Had you rather Caesar were living and die all slaves, than that Caesar were dead, to live all free men" ಗಣರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯಜನರ ಬೆಂಬಲ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವಾಸ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ ನಿಜ. ಆದರೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುವ ನಮ್ಮು ಉತ್ತಾಹದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮು ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಗೆ, ವಿವೇಚನೆಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಚೊಪ್ಪ ಗಳನ್ನು, ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ನನ್ನದು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಈ ಅಂಶ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆಂಟನಿಯಂತಾಗಲೀ ಕ್ಯಾಟಿಯಾನಂತಾಗಲೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ ಒಬ್ಬ ಜಾಣ ರಾಜಕಾರಣೆಯಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟುಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರಮೇಯವೇ ಇರುತ್ತಿರಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ ಒಬ್ಬ ಮೇಧಾವಿ, ಮುತ್ತದ್ದಿ ಸೀಸರನನ್ನಾಗಲೀ, ರೋಮಾನಗರವನ್ನಾಗಲೀ ಪ್ರಮಾಣಕವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಿದವನು. ಎಂದೇ ನಾವು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಯತ್ನ ಮಾಡುವ ನಿಷ್ಪನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅವನಾಡುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳೇನು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಕೂಡ ನೋಡಬೇಕು.

ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳ ಮೋಹಕ ಬಲೆಯೊಳಗೆ ತಾನೇ ಸಿಲುಕೆಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. "As Caesar loved me, I weep for him, as he was Fortunate I rejoice at it; as he was Valiant, I honour him; but as he was ambitious, I slew him" ಎರಡನೇ ಅಂತರ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದ ಬ್ರಾಹ್ಮಸನ ಸ್ವಗತದ ನೆನಪು ಇರುವವರಿಗೆ ಆದೇ 'It must be by his death' ರೀತಿಯ ತರ್ಕಬದ್ದ ಶ್ರೇಣಿಯ

ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಹು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಈ ರೀತಿಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಆಗಬಹುದಾದ ಪರಿಣಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಂಡವೂ ಚಿಂತಿಸದೆ 'ನಾನು, ನನ್ನ ಗಳ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖುಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. 'ಸೀಸರನು ನನ್ನನ್ನು ತ್ರೀತಿಸಿದ್ದ ಆದ್ದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಹತ್ಯೆಗಾಗಿ ನಾನು ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತೇನೆ; ಭಾಗ್ಯವಂತನಾಗಿದ್ದ ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಹಷ್ಟಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸಾಹಸಿಯಾಗಿದ್ದನಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಗೌರವಿಸುತ್ತೇನೆ - ಆದರೆ ಅವನು ಮಹತ್ವಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ' ಒಂದು ಕ್ಷಣಾ ಬ್ರಾಟಸನೇ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮರಿತು ಯೋಚಿಸಿದ್ದರೆ ಅಥವಾಗುತ್ತಿತ್ತು - 'ತನ್ನ ಮಾತುಗಳ ಹಿಂದಿನ ಅಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ಮೌಧ್ಯ - ಎರಡೂ. 'ಸೀಸರನು ಮಹತ್ವಕಾಂಕ್ಷಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕೊಂಡೆ ಅನ್ನುವಾಗ ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ 'ನಾನ್ಯಾರು' ಎಂದು ತನೇ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಪ್ಪು ವಿನಯವಿದಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ಅಹಂಕಾರವೂ ಆ ಅಹಂಕಾರದ ಹಿಂದೆ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಮೌಧ್ಯವೂ ತನಗೇ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬ್ರಾಟಸನ ಬಗ್ಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಹಾಗೂ ಕನಿಕರ ಹುಟ್ಟುವುದು ಇಲ್ಲಿಯೇ. ರಕ್ತಪಾತದ ಅಡಿಪಾಯದ ಮೇಲೆ ತನು ಕಟ್ಟಿ ಹೊರಟ ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದ ಸೌಧ ಎಂದಿಗೂ ಗಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಲಾರದು ಎಂದು ತನಗೆ ಗೂತ್ತಾಗಲಾರದಪ್ಪ ದಡ್ಡ ಬಿಂಡಿತ ಅಲ್ಲ ಬ್ರಾಟಸ್. ಅವನ ಇಡೀ ಭಾಷಣ ಒಂದು ಉದಾತ್ತ ಆತ್ಮವಂಚನೆಯ ದರ್ಶನ. "There is tears, for his love ; joy, for his fortune, honour for his valour ; and death, for his ambition" ಮುಂದೆ ವಾದವೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಂತೆ ಕೊನೆಯ ಮಾತೂ ಕೊನೆಯ ಶೀಪ್ರೋ ನೀಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಮುಂದಿನ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳು - ಸೀಸರನ ಹತ್ಯೆಯ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣಾ ಪಕ್ಕಿಟ್ಟಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ - ಬಹು ಮಹತ್ವದ, ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನಗಳು ಎಂದು ಕಾಣುವುದರಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚರಿಯಲ್ಲ. ಒಂದು ನಾಡಿನ ನಾಯಕ ಜನಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ, ದೇಶಪ್ರೇಮಕ್ಕಾಗಿ, ಭವಿಷ್ಯದ ಕಾಳಜಿಗಾಗಿ ಮರಿದುಂಬಿಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಶಾಘನೀಯವಾದ ಕ್ರಿಯೆ. 'Who is here so base, that would be bondman ? If any speak, for him I have offended. Who is here so rude, that would not be a Roman ? If any, speak ; for him I have offended. Who is here so vile that would not love his country ? If any speak, for him I have offended, I pause for a reply' 'bondmen'ಗಳಾಗಿರಲು ಬಯಸುವವರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಪರಾಧಿ. ದೋಮನ್ ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡದ, ದೇಶವನ್ನು ತ್ರೀತಿಸದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಣ್ಣನಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಪರಾಧಿ. ಗುಲಾಮಗಿರಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ, ದೇಶಪ್ರೇಮವನ್ನು ಸೃಂಖಿಸಿದ ನಾನು ಹೇಗೆ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥನಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ ? ಅಂಥವರು ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ತಿಳಿಸಿ - ನಾನು ಉತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಕೊಂಡ ಕಾಲ ಭಾಷಣ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಇಡೀ ಭಾಷಣವನ್ನು ನಾವು ಬ್ರಾಹ್ಮಸನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವುದು ಎಷ್ಟು ಅವಶ್ಯಕವೋ, ಒಟ್ಟುಪ್ರಜಾತಂತ್ರ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಎಂಬ ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯೇತಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಅವಶ್ಯಕವೋ ಅಷ್ಟೇ ಅವಶ್ಯಕವಾದದ್ದು - ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರು, ಈ ತತ್ತ್ವಕ್ಷಣಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ಗೃಹಿಸಿದರು ಎಂದು ನೋಡುವುದು ಹಾಡ.

ಮೊದಲನೇ ಅಂಕದ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ಲೇವಿಯಸ್ ಮತ್ತು ಮಾರುಲಸ್ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಹೇಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡರು ಎಂದು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಅಸಹನ ಮತ್ತು ತಿರಸ್ಕಾರ ಇವುಗಳೇ ಅವರ ವರ್ತನೆಯ ಪ್ರಧಾನಗುಣಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ.

ಈಗ ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರು ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಸನ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಿಗೆ ಅಪಾರ ಗೌರವವಿದೆ. ನಾಡ ಹಿರಿಯ ನಾಯಕ ಅವನು. ವೀರಾಗ್ರಣಿ. ಸಂಭಾವಿತ. ಈಗ ತಮ್ಮನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತಮ್ಮನ್ನು ಸಮಾನರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತಮ್ಮೊಡನೆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಆಡುತ್ತಿರುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದೆಯೇ ? ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದೆಯೇ ? ನಾಡು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ದೇಶಪ್ರೇಮ, ಶ್ರೀತಿ, ಗೌರವ, ನಂಬಿಕೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳೂ ಅಗಾಧವಾದವು. ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಿಲುಕುವಂಥವು. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರುವ ಆ ಜನಸೋಮದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನಕ್ಕೆ ಇದು ಮುಟ್ಟಿರುಬಹುದು ? ಮುಟ್ಟಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ತೊಂದರೆಯಿದೆಯೇ ? ಮುಟ್ಟಿಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಸಮಾಧಾನವಿದೆಯೇ ? ಅರ್ಥವಾ ಇಂಥ ಮಟ್ಟದ ಜನಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ತೀವ್ರಾನಿಸಿಬಿಡುವುದಾದರೂ ಸರಿಯೇ ?

ಇವೆಲ್ಲ ಹೇಗೇ ಇರಲಿ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ 'ಈ ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ ಆಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ' ಎಂಬುದಷ್ಟೇ ಸಾಕು. ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಟ್ಟು, ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಗೌರವ ನೀಡಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರುಗಳು ಒಂದಂಗುಲ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದ ಭಾವನೆ ಉಂಟಾಗಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ ತಮ್ಮ ಮಾಡುವವನಲ್ಲು 'ನಾವು ಗುಲಾಮರಾಗುವುದು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು' ಇವುಗಳಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಎಂದೇ ಅವರ ಒಕ್ಕೊರಲ ಉತ್ತರ "none Brutus, none"

ಬ್ರಾಹ್ಮಸನಿಗೆ ಈ ಉತ್ತರದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿರಬೇಕು. (ತನ್ನ ಒಳದನಿಯ ಉತ್ತರದಂತೆಯೇ ಕೇಳಿಸಿತೆ ಅವನಿಗೆ ?) 'Then none have I offended' ಹಿಂದೆ ಮುಂದುವರೆಸಿ "ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನೀವುಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಸನಿಗೆ ಎಸಗಬಹುದಾದಷ್ಟ್ವೇ ನಾನೀಗ ಸೇಸರನಿಗೆ ಎಸಗಿದ್ದೇನೆ". ಅಂದರೆ ಯಾರೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ,

ಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ ಮಹತ್ವಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಸ್ವದವಿಲ್ಲ. 'ನಾಳೆ ನಾನು ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಣಗಳನ್ನು ತೋರಿದರೂ ನನಗೂ ಇದೇ ಶಿಕ್ಷೆಯೇ' ಎಂದು ಘೋಷಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಬ್ರಾಟಸನ ಏಕ್ಕು ಮಾತುಗಳಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರದ ಮಾತುಗಳು - "ಅವನ ಸಾವಿನ ಕುರಿತಾಗಿ ನಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸದ ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಅವನ ಹಿರಿಮೆಗಳಾವುವೂ ಕಡೆಗಳಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ - ಅದಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಹತೆ ಇದ್ದವು. ಆದರೆ ಅವನು ಈ ಸಾವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿ ಒಂದ ಅವನ ದೋಷಗಳನ್ನು ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಿಸೋಳಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ" ಎಂಬುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆಂಟನಿ ಸೀಸರನ ದೇಹ ಹೊತ್ತುನಡೆದು ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದು ಧ್ವನಿ ಬದಲಿಸದೆ ಬ್ರಾಟಸ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. "ಶೋರ್ಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಂಟನಿ ದೇಹವನ್ನು ತರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆಂಟನಿಗೂ ಈ ಸಾವಿಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ ಘಟನೆಯ ಲಾಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವನೂ ಪಾಲುದಾರನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ, ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹಾಗೆ. ಅಷ್ಟೇ. ಈ ಮಾತುಗಳೊಂದಿಗೆ ನಾನು ತರಖತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾದ ಸೀಸರನನ್ನು ಈ ದೇಶದ ಹಿತದ್ವಿಷ್ಯಿಂದ ಹತ್ತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ದೇಶ ಎಂದು ಬಯಸುತ್ತದೆಯೋ ಅಂದು ಇದೇ ಕರಾರಿಗಾಗಿ ಬ್ರಾಟಸನೂ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ" ಈ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಜನ ಹಫೋದ್ದಾರಗಳಿಂದ, ಜ್ಯೋತಿರ್ಗಳಿಂದ ಸುತ್ತಲು ವಾತಾವರಣವನ್ನು ತುಂಬಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇಡೀ ಜನಸೌರ್ಯ "Live Brutus, Live, Live" ಎಂದು ತನ್ನ ಗೌರವವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರೆ, ಪ್ರಜೆಗಳು ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿ ಬ್ರಾಟಸನನ್ನು ಹಾರ್ಡೆಸುತ್ತಾರೆ. "Bring him with triumph home unto his house" "Give him a statue with his ancestors".

ಮಾತಿನಿಂದ ಮಾತಿಗೆ ಜನಗಳ ಉತ್ಸಾಹ, ಪ್ರಶಂಸನೆಗಳು ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟುತ್ತವೆ. "Let him be Caesar" "Caesar's better part / shall be crowned in Brutus" ಎನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಗಣತಂತ್ರ, ದೇಶಪ್ರೇಮದ ಮಾತನಾಡಿದರೂ ಕೊನೆಗೆ ಜನ ಬಯಸುವುದು ಒಬ್ಬ ಸೀಸರನನ್ನು, ವಿಭೂತಿಪೂಜೆ ಮಾಡಲೊಬ್ಬ ದ್ವಾರಾ ಸಂಭೂತನನ್ನು. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತಾರೆ - ಆರಾಧನೆ ಮುಂದುವರೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಟಸನ ಅಷ್ಟೂ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಒಂದೇ ಪಟ್ಟಿಗೆ ನುಟ್ಟುನೂರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಜನಗಳ ಸುಪ್ತಾಶಯ ಇದು. ಸೀಸರನ ಹತ್ತೆಯ ನಂತರ ಅನಾಧರಂತೆ ಕಂಗಟಿದ್ದ ಜನಗಳಿಗೆ ಈಗ ಆ ಸ್ಥಾನ ತುಂಬಲು ಬ್ರಾಟಸ್ ದೊರಕಿದ್ದಾನೆ. ಅವರಿಗೆ ಅಷ್ಟೂ ಸಾಕು. ಆದರೆ ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಲದು. ಈ ನಾಡು ಪ್ರಜಾತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕು. ಸೀಸರನ ಹತ್ತೆ ಮಾಡಿರುವುದು ನಿಜ, ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಗೌರವ ಜನ ಕೊಡಲೇಬೇಕು. ತಾನು ಕೂಡ. ಕನಿಷ್ಠವಂದರೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅವನ ಕುರಿತು ಒಂದು ನಾಲ್ಕು ಒಳ್ಳಿಯ ಮಾತು ಆಡಲು ಒಂದಿರುವ ಆಂಟನಿಗೆ ಅವರು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಇಷ್ಟರವರೆವಿಗೆ ಜನಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಅವನು

ಮಾತನಾಡಿದಾಗ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೇ ಗೊಂದಲಗಳಿರಲಿ, ಏನೇ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳು ಕಾಣಲಿ ಅಪ್ಪ ಮಹಾನ್ ಚೇತನದ ಗೊಂದಲಗಳು ಹಾಗೂ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳು. ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಸೌ ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಗಮನವಿಟ್ಟು ಅವಲೋಕಿಸಬೇಕು. ಜನ ಸಂಪೂರ್ಣ ತನ್ನ ಪರವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸೀಸರನ ದೇಹವನ್ನು ತರುತ್ತಿರುವ ಆಂಟನಿಯನ್ನು ಕಂಡೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಸನ ಹಿಂದೆ ಜ್ಯೇಷಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ. ಸೀಸರನ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡುವಷ್ಟು ಕುತೂಹಲವನ್ನೂ ತೋರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಜನಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಸನ ಹಿಂದೆ ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವನೇನೂ ಬಲವಂತವೂ ಪಡಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜಾತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಜಕಾರಣಯೊಬ್ಬಿಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಏನು ಬೇಕು? ರಾಜಕಾರಣ ಎಂದರೆಯೇ ಈ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಾವವನು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಈ ಕ್ಷಣ ಮೀರಿ ನಾಳೆ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲ. ಇದ್ದರೂ ಅದು ತನಗೆ ಸಂಬಂಧಪಡದ ವಿಷಯ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ರಾಜಕಾರಣವೆಂದರೆ ಸ್ವಲ್ಪಲಾಭ ಮತ್ತು ಸ್ವಾರ್ಥ. ಬ್ರಾಹ್ಮಸೌ ಈ ಬಗೆಯ ಒಬ್ಬ ರಾಜಕಾರಣಯಾಗಿದ್ದರೆ “ಜನಗಳ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ; ಅವರಿಗೆ ಆಯ್ದುಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದೆ; ನನ್ನೊಡನೆ ಬರಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ಅದು ಅವರ ಇಷ್ಟ” ಎಂದು ಜನಗಳನ್ನು ತನ್ನೊಡನೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಹೋಗಿಬಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆಂಟನಿ ಸೀಸರನ ದೇಹವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಾರಣಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಸೌ ಒಬ್ಬ ಮುತ್ತಿದ್ದಿ. ಈಗಳಲೇ ಹತ್ತು ಬಾರಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತ ಮನಸ್ಸಿನ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅನು ಜನಗಳನ್ನು ನಂಬಿಸಿ ಆಗಿದೆ. ಸೀಸರನ ಸಾವಿನ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಜನಗಳಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಈಗ ಸೀಸರನ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ ತೋರಿದರೆ ಅದು ಒಬ್ಬನಾಯಕನಿಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳು ತೋರಬೇಕಾದ ಗೌರವ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಆಂಟನಿಗೆ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟು ಆಗಿದೆ. ಜನಗಳ ವಿವೇಚನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಆಂಟನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ಉಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಚನನಿಷ್ಠೆ. ಈ ನಿರ್ಧಾರ ಅವನ ಹಿಂದಿನ ಹಲವು ನಿರ್ಧಾರಗಳಂತೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವನ ಇಡೀ ತಂಡಕ್ಕೆ ಮಾರಕವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಸದ್ಯಕ್ಕಂತೂ ಅವನು ಭಾವಿಸಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಪಡ ಮತ್ತೊಂದು ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆ. ಮುಂದೆ ‘ನನ್ನ ಮಾತಿನ ಪರಿಣಾಮ’ ಏನು ಎಂದು ಸ್ವಾರ್ಥದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯೋಚಿಸದೆಯೇ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಮಾತನಾಡುವುದು. ಆಂತೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಸನ ಈ ಕ್ರಮ ಅವನ ಪತನಕ್ಕೆ ಅವನೇ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಅಡಿಪಾಯ ಎಂದು. ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಮರುಕವೆಷ್ಟು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೋ ಅಷ್ಟೇ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಪಾರಗೌರವವೂ ಮೂಡುತ್ತದೆ.

'Good country men, let me depart alone,
And, for my sake, stay here with Antony.
Do grace to Caesar's corpse, and grace his speech

Tending to Caesar's glories, which mark Antony,
By our permission, is allowed to make
I do entreat you, not a man depart;
Save I alone, till Antony have spoke.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಮಿಸುತ್ತಾನೆ – ಮತ್ತೊಂದೂ ರೋಮನ ನೆಲದ ಮೇಲೆ
ಕಾಲಿಡಲಿಕ್ಕಾಗೆ ದಂತೆ.

ಬ್ರಾಟಸನ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಗೌರವ ಕೊಡಲು ಜನ ಉಲ್ಲಿಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸೀಸರ್ ಒಬ್ಬ
ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದು ಈಗ ಖಾತ್ರಿಯಾಗಿದೆ. – 'This Ceaser was a tyrant'
ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆಂಟನಿಯ ಮಾತುಗಳು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಬ್ರಾಟಸ್
ಇಚ್ಛಿಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಈಗ ನಮ್ಮನಾಯಕ. ಅವನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಈಗ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
'Stay ho, and let us hear mark Antony' ಹೋಗು ಆಂಟನಿ, ವೇದಿಕೆ ಹತ್ತಿನಿಲ್ಲು'
ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಆಂಟನಿ 'For Brutus' sake, I am beholding to you'
ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಉಸಿರಿದ್ದು ಕೇಳಿ ಜನ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಕಿವಿಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. 'What does
he say of Brutus ?' 'It were best he speak no harm of Brutus here'.

ಅಷ್ಟು ಪ್ರತಿಕೂಲ ವಾತಾವರಣಾವಿದೆ ಆಂಟನಿಗೆ. ಜನಗಳ ಅಸಹನೆ ಕೂಡ ಆಂಟನಿಗೆ
ಸ್ವಾಷಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳುವಂತೆಯೇ ಸೀಸರನ ಬಗ್ಗೆ ಜನ "ಅವನು
ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವೇ ಇಲ್ಲ. ರೋಮ್ ಅವನಿಂದ
ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ್ದು ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು" ಎಂದು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥಿ
ಜನಗಳಿಂದು ನಿಂತು ಸೀಸರನ ಕುರಿತು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತನಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಆದರೆ
ಸಾಲದು, ಈಗಾಗಲೇ ತನಗೆ ತಾನು ವಚನ ಕೊಟ್ಟಿಕೊಂಡಂತೆ ಇಡೀ ನಾಡನ್ನು ಯುದ್ಧ
ಭೂಮಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಬ್ರಾಟಸ್ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಂಗೂತಿಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ
ನಾಶಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸೀಸರನ ಆತಕ್ಕೆ ತನ್ನ ನಿಷ್ಪೇಯನ್ನು ಸಾಫಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಈ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಸರ್ವಾಧಿ ಆಂಟನಿ ಹೇಗೆ ನಿಭಾಯಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಜಯ
ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಸೋಡೋಣ.

ಒಂದು ಕುಶೂಹಲಕರ ಅಂಶವನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಶಾಲೆಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ
ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಚನಸ್ವರ್ಥಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದಾಗ ಆಂಟನಿಯ ಈ ಭಾವಣಾವನ್ನು
ಗೊತ್ತು ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ ಎನಾ ಬ್ರಾಟಸನದಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಹೀಗಿರಬಹುದು ? ಬಹುಶಃ
ಬ್ರಾಟಸನ ಭಾವಣಾದಲ್ಲಿ ನಟನ ಕೌಶಲ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಗಳು ಕಡಿಮೆ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ವರಿಳತ.

ಅಂತು, ಡೋಂಕು, ಇವುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬೇಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಅವನ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುಟ್ಟುಹಂಡಿತು; ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದವು. ಆದರೆ ಆಂಟನಿಯದು ಇದಕ್ಕೆ ಏರುದ್ವಾದದ್ದು. ಒಹು ಸೌಮ್ಯವಾಗಿ ಆರಂಭವಾಗುವ ಭಾಷಣ, ಅತ್ಯಂತ ವಿನಯದಿಂದ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣ ಕಣಕ್ಕಣಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಗತಿಯನ್ನು, ಶೈಲಿಯನ್ನು ಒದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆಂಟನಿ ಒಟ್ಟು ನೂರಾರುಮೂವತ್ತೆ ದು ಸಾಲುಗಳು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಜನಗಳ ಮನಸ್ಸುಗಳಲ್ಲ ಅವನ ಗುರಿ - ಅವರ ಭಾವರಾಗಗಳು, ಮನೋವಿಕಾರಗಳು ; ಎಂದೇ ಅವರನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಬೇಕು. ಉದ್ದೇಕಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಭಾವಪರವಶರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹತೋಟಿ ತಪ್ಪವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮನಸ್ಸುಮುಟ್ಟಿ ಮಾತನಾಡುವವರು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದೂರವಿಟ್ಟು, ಶಬ್ದಾಡಂಬರಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿಸದೆ ಸರಳವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಜನಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಕಗೊಳಿಸಬೇಕಾದರೆ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು. ಆಂಟನಿ ಈ ಬಗೆಯ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕಾತ. ರಾಜಕಾರಣೀಯ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ನಿಜಜೀವನದಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ವೇಷಗಳನ್ನು ತೊಡುವ, ವಿವಿಧ ಭಂಗಿಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಸಾಮಧ್ಯರೂಪಳ್ಳಿ ಒಳ್ಳೆಯ ನಟನಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು.

ಬ್ರಾಟಸನ ಭಾಷಣವನ್ನು ನಾವು ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ವಿಶೇಷಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಅವನು ಆ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದಿಗ್ಗಗಳು, ದ್ವಂದ್ವಗಳು, ವಿರೋಧಾ ಭಾಸಗಳು, ಸಂಘರ್ಷಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಆದರೆ ಆಂಟನಿಯ ನೂರಾರುಮೂವತ್ತೆ ದು ಸಾಲುಗಳ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರ ವಿಶೇಷಣಗೆ ಅರ್ಹವಾದ ಸಾಲುಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಆಯಾಮಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ಭಾಷಣಕ್ಕೆ ಚಚೇರು ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏನಿದೆ? ಪ್ರತಿ ಮಾತೂ, ಪ್ರತಿ ಆಂಗಿಕ ಚಲನಗಳೂ ಸರಿಯಾಗಿ ತೂಕಮಾಡಿ, ಅಳೆದು ಸುರಿದು ಬಳಸಿದಂಥವು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶ ಏನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಭಾಷಣದ ಕೊನೆಗೆ ನಮಗೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ - ಅವನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಉದ್ದೇಶವೂ ಸಾಧಿಸಿದ ಉದ್ದೇಶವೂ ತದ್ವಿರುದ್ವಾದುವು ಎಂದು.

'I come to bury Caesar, not to praise him'
The evil that men do lives after them
The good is oft interred with their bones /
So let it be with Caesar.

ಬ್ರಾಟಸನು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮರೆತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮಾತ್ರಮಾತಿನಲ್ಲಿ

ಪ್ರದಶೀಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಬ್ರಾಟಸನು ಹೇಳಿದ್ದರು 'ಸೀಸರನ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕಾದರೂ ಪ್ರಶಂಸಿಗಳ ಮಾತನಾಡು ; ಆದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ದೂಷಿಸಬಾರದು ಮಾತ್ರ' ಎಂದು. ಅಂಟನಿ ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಂಗ್ಯಪೂರಿತ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಟಸನ ಈ ಆದೇಶವನ್ನು ತಿರುಚೆ ಜನಗಳ ಮುಂದಿಡುತ್ತಾನೆ. 'I come to bury Caesar, not to praise him' ಎಂದು.

ಬ್ರಾಟಸ್ ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ದೂಷಿಸಬಾರದೆಂದನಲ್ಲವೇ ? ಎರಡೆರಡು, ಮೂರು ಮೂರು ಸಾಲಿಗೆ 'ಬ್ರಾಟಸ್ ಒಬ್ಬ ಗೌರವನ್ನಿತ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಅವರಲ್ಲ ಎಲ್ಲರೂ ಗೌರವನ್ನಿತರು' ಎಂದು ಪಲ್ಲವಿಯಂತೆ ಸೀರಿಸುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಜಾಣತನ, ಡಾಣಾಕ್ತನ ಎಲ್ಲಿದೆ ಎಂದರೆ, ಪ್ರತಿಬಾರಿ ಸೀಸರನನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಒಂದು ಒಳ್ಳಿಯ ಮಾತು ಆಡಿದಾಗಲೂ ತತ್ಕಾಣ ಬ್ರಾಟಸ್‌ನ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಪಲ್ಲವಿ ಹಾಡುವುದರಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ನಾವು ಗಮನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಸೀಸರನು ಮಹತ್ವಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಬ್ರಾಟಸ್ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಆದು ಫೋರೆ ಅಪರಾಧ, ಆದಕ್ಕೆ ಫೋರವಾದ ಬೆಲೆ ತೆತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆಂಟನಿ ತನ್ನ ಜಾಣತನದ ಬಗೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಹೊಂದಿದ್ದನೆಂದರೆ, ತನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಸಾಧಾರಣ ತರ್ಕದ ಮಟ್ಟಗೂ ಒಪ್ಪಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮಾತುಗಳು ಎಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದ್ಲಾ ಆಡುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. "He was my friend, faithful and just to me / But Brutus says he was ambitious" ಈ ಮಾತಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಅರ್ಥವಿದೆಯೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವಷ್ಟುವ್ಯವಧಾನ ಅವನಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಜನ ಯೋಚಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಅವನಿಗೆ ನಿಷ್ಪತ್ತ ಹಾಗೂ ಪ್ರಮಾಣಕ ಸ್ನೇಹಿತನಾಗಿದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸೀಸರ್ ಮಹತ್ವಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿರಬಾರದೆ ?

ಸೀಸರನು ಎಷ್ಟೊಂದು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಎಷ್ಟು ಸಂಪತ್ತು ತಂದು ಖಚಿತ ತುಂಬಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಡವರು ಅತಾಗ್ ಸೀಸರ್ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಿದ್ದಾನೆ. ಮಹತ್ವಕಾಂಕ್ಷಿಯಾದವನು ಇಂಥ ದಯಾದ್ರ್ವನಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ? ಲುಪ್ಪೆರ್ಲೂ ಉತ್ತಪದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬಾರಿ ಕೀರೀಟ ಧರಿಸಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡೆ. ಮೂರು ಬಾರಿಯೂ ಅವನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ. ಇಷ್ಟಿದ್ದ್ಲಾ ಬ್ರಾಟಸ್ ಸೀಸರನನ್ನು ಮಹತ್ವಕಾಂಕ್ಷೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ನಾನಿಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಟಸನನ್ನು ಅಲಗ್ಗಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಪ್ಪನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ಒಮ್ಮೆ ಸೀಸರನನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲ ತೀತಿಸಿದ್ದಿರಿ. ಈಗ ಅವನಿಗಾಗಿ ಶೋಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಏನು ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿದೆ ? - 'O judgement, thou art fled to brutish beasts / And men have lost their reason' ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮೊದಲ ಅಂಕದ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದ ಮಾರುಲಸ್ ಮತ್ತು ಘ್ರಣೆಯಿಸ್ ಅವರುಗಳು ಜನಗಳು ಪಾಂಪೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತೋರುತ್ತಿರುವ ಕೃತಪ್ಪತ್ಯಯ ಕುರಿತು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ.

“ದಯವಿಟ್ಟುಕ್ಕಮಿಸಿ, ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಸೀಸರನ ಶವಪಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗೆ ಸೇರಿ ಹೋಗಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಮರಳಿ ಬರುವವರಿಗೆ ನಾನು ಕಾಯಬೇಕು” ಎಂದು ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಸೀಸರನ ದೇಹದ ಬಳಿ ಮಂಡಿಯೂರಿ ಕೂಡುತ್ತಾನೆ – ಆದರೆ ಈವಿ ಮಾತ್ರ ಚುರುಕಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಮರೆಯದೆ. ಇದೊಂದು ನಾಟಕೀಯ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ತಡೆ.

ಜನಗಳು ನಿಜವಾಗಿ ಗೊಂದಲಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂಗಿ ತಮ್ಮ ತಬ್ಬಿಭ್ಯಾಸ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತೇಹೋಗುತ್ತಾರೆ. 'Me thinks there is much reason in his sayings' "ಹೌದಲ್ಲ, ಸೀಸರನಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಅನ್ಯಾಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಅವನ ಜಾಗರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗಿಂತ ಕೇಳಾದವನೇ ಬರಬಹುದು' 'ಸೀಸರನು ಕಿರಿಟವನ್ನು ಒಲ್ಲೆ ಅಂದ. ಆ ಮಾತು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡ್ಫೋಣ' 'ಆಂಟನಿ, ಪಾಪ, ಅತ್ಯು ಕಣ್ಣಗಳು ಕೆಂಪಾಗಿವೆ' ಮತ್ತೆ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಲಶಪಾಯವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆಂಟನಿಯ ಕಿವಿಗೆ ಅಮೃತವಾಗಿ ಕೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು "ಇಡೀ ರೋಮಿನಲ್ಲಿ ಆಂಟನಿಗಿಂತ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗೌರವಾನ್ನಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ...ನೋಡಿ, ನೋಡಿ ಆಂಟನಿ ಮಾತನಾಡಲು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ" ನೂರಕ್ಕೆ ತೊಂಬತ್ತು ಭಾಗ ಜನ ತನ್ನ ಕಡೆಯಾಯಿತು. ಇನ್ನಷ್ಟು ಒತ್ತಿ ತೀರಿ ಬಡಿದು ಹೇಳಿದರೆ ಆಯಿತು. ಪ್ರಜಾಗಳಲ್ಲಿ ಅಲಿಸಲಾಗದಂತೆ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆಂಟನಿ ಬಳಸಿದ ಭಾಷೆಯಾವುದು? - ಸೀಸರನ ಪರಾಕ್ರಮಗಳು, ದೇಶದ ಚೋಕ್ಕಸ ತುಂಬಿದ ಅವನ ವಿಜಯಗಳು, ಬಡವರ ಕಣ್ಣೀರಿಗೆ ಮಿಡಿದದ್ದು, ಕಿರಿಟವನ್ನು ಒಲ್ಲೆ ಎಂದದ್ದು ಬ್ರಾಟಸ್ ಬಳಸಿದ ದೇಶ, ಪ್ರಜಾತಂತ್ರ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಭವಿಷ್ಯ ಇವು ಯಾವುವು ಅಲ್ಲ, ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು, ಇಂದಿಯಗಳಿಗೆ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾ ತಾಗುವುದನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಾಟಸನಂತೆ ಅಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲ, ಮುಂದುವರೆದು ಈ ಮೂರ್ತಿಜಗತಿನಲ್ಲಿ ಜನಗಳಿಗೆ ಬಹುಶಃ ಆತ್ಮಂತ ಆಳವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವ "ಸ್ವಾತಂತ್ರದ ಲಾಭಗಳು" ಕುರಿತು ಮತ್ತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ಸೀಸರನ ಉಯಿಲು. ತನ್ನ ಆಂಗಿಯ ಬಳಗಿಂದ ಉಯಿಲನ್ನು ಎತ್ತಿಹಾಡಿದ್ದು.

ಮುಂದೆ ಜರುಗಬಹುದಾದ ದೃಶ್ಯಗಳ ಸರಮಾಲೆಯನ್ನು ಕಣಕೆಗೆ ಕಟ್ಟಬಂತೆ ಮಾಡುವ

ನಿರೂಪಣೆ. ಯಾರಿಗುದರೂ ಮೈ ರೂಂ ಎನ್ನಬೇಕು. ರೋಮ್‌ನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಆವೇಶ ಬಂದಂತಾಗಿದ್ದರೆ ಅಚ್ಚರಿಯೇನು ? "we'll hear the will : we will hear Ceasar's will !" ಎಂದು ಒಟ್ಟನ್ ದನಿಗೆ ಇಡೀ ಜನಸಮಾಹ ದನಿಗೂಡಿಸುತ್ತದೆ. "The will, the will ! we will hear Caesar's will"

ಅವರನ್ನು ಉದ್ದೇಕಗೊಳಿಸುವುದು ಸಾಕೆನಿಸಿತು ಅಂಟನಿಗೆ. ಮತ್ತೂ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಚೋದಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಸರಿ, ಅಕ್ಸ್ಯಾತ್ ಒಂದು ಕಡ್ಡಿ ತಾಗಿದರೂ ಸಾಕು, ಇಡೀ ರೋಮ್ ಬೂದಿಯಾಗಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಆ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕೆರಳಿಸಬೇಕು ಇವರನ್ನು.

"ಬೇಡ ಬೇಡ. ಸೀಸರ್ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಎಷ್ಟು ತ್ರೀತಿಸಿದ್ದನೆಂದು ನೀವು ತಿಳಿಯುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ.

"You are not wood, you are not stones, but men ;
And being men hearing the will of Caesar,
It will inflame you, it will make you mad."

ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸದೆಯೆ ಮತ್ತೂ ಒಂದು ಮಾತು ಸೇರಿಸುತ್ತಾನೆ "ನೀವುಗಳು ಅವನ ಅಸ್ತಿಗೆ ವಾರಸುಡಾರರು ಎಂದು ನೀವು ತಿಳಿಯಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು." ಹಾಗೊಮೈ ತಿಳಿದರೆ ಏನೇನೆಲ್ಲ ಆಗಿಬಿಡಬಹುದು !

"Read the will ! We'll hear it, Antony !
You shall read us the will, Caesar's will"

ಇನ್ನೊಂದು ಎಳೆ ಅನುಮಾನವಿದೆ. ಅಷ್ಟ - ಅದನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟರೆ ಈ ಜನ ತನ್ನ ಅಂಗೇ ತುತ್ತನ್ನು ತಾನು ತಿನ್ನಿಸಿದಂತೆ ತಿನ್ನತ್ತಾರೆ.

'ದಯವಿಟ್ಟುಸಹನೆಯಿಂದ ಇರುವಿರಾ ? ಒಂದಷ್ಟುತಳ್ಳುವಹಿಸುವಿರಾ ?
ಈ ಇಷ್ಟನ್ನುಹೇಳಿಯೇ ನನ್ನ ಮಿತಿ ಮೀರಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ನಾನು.
ಆ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ವೃಕ್ಷಗಳಿಗಲ್ಲ ನಾನು ದ್ಯೋಹ ಬಗೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ನನ್ನ ಅಂಚಿಕೆ'

ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದ ಜನ ಆಂಟನಿ ಬಯಸಿದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಅವನ ಮುಂದಿನ ಹಾದಿಯನ್ನು ಸುಗಮಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. "They were traitors, Honourable men"
"They were villains, murderers, the will, read the will".

ಆಂಟನಿ ಅಲ್ಲಿಗೂ ಉಯಲನ್ನು ಓದುವುದಿಲ್ಲ. 'ಈ ಉಯಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದ

ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ನೋಡಿ' ಎಂದು ವೇದಿಕೆಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಂದು ಸೀಸರನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಮುಚ್ಚಿದ್ದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು "ಎಷ್ಟೊಂದು ಕರಾರಿ ಪೆಟ್ಟಗಳು ಬಿದ್ದು ಚಿಂದಿಯಾಗಿವೆ ನೋಡಿ. ಕಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿದ್ದರೆ ಸುರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಾಗಿ" ಎಂದು ಸೀಸರನ ಹತ್ಯೆಯನ್ನು ತಾನೆ ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿದವನ ಹಾಗೆ, ಪ್ರತಿ ಪೆಟ್ಟ ಯಾರ ಕರಾರಿಯಿಂದ ಬಿದ್ದದ್ದು ಎಂಬ ಸೂಕ್ತ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಹೊನೆಗೊಂದು ಸೀಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ "ಇದು, ಈ ಪೆಟ್ಟ ನೀಡಿದ್ದ ಸೀಸರನ ಅತಿ ಪ್ರಿಯ ಬ್ರಾಟ್ಸ್. ನೋಡಿ - ಮೈ ಬಗೆದು ಕರಾರಿ ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸೀಸರನ ನೆತ್ರಿಗೂ ಇದು ಬ್ರಾಟ್ಸನ ಕೃತ್ಯೆವಿರಲಾರದು ಎಂಬ ಅವನಂಬಿಕೆಯಲ್ಲಿ, 'ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ' ಖಚಿತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನ ಮೈಯಿಂದ ಹೇಗೆ ನೆತ್ರರು ಉಕ್ಕಿ ಬಂತು ನೋಡಿ. ಬ್ರಾಟ್ಸ ಸೀಸರನಿಗೆ ದೇವತಾಸಮಾನನಾಗಿದ್ದ This was the most unkindest cut of all. ಬ್ರಾಟ್ಸನ ಕೃತಫ್ಫು ಕರಾರಿಪೆಟ್ಟ ಏಕ್ಕೆಲ್ಲ ದೋಹಿಗಳ ಪೆಟ್ಟಿಗಿಂದ ಆಘಾತಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಸೀಸರನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ದಮನ ಮಾಡಿತು.... O, what a fall was there, my country-men ! / Then I and you, and all of us fell down / Whilst bloody treason flourished over us".... ತನ್ನ ಕೊಲೆಯಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೀಸರ್ ನುಡಿದಿದ್ದ ಮಾತು 'Then fall Caesar' ಈ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ರ್ಯೂಂಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಆಂಟನಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. 'What a fall there was my countrymen' ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ಉರುಳಿದೆವು - ಸೀಸರ್ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ! ಎಂದು. ಅವನ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಇಪ್ಪು ಕಣ್ಣೀರು ಹರಿಸುವ ನೀವು ಅವನನ್ನೇ ನೋಡಿ. ಇಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ನೋಡಿ - ದೋಹಿಗಳಿಗೆ ಬಲಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ."

ಮೈಯೆಲ್ಲ ಗಾಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಬಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗಾಯದಿಂದಲೂ ನೆತ್ರರು ಹರಿಯತ್ತಿದೆ. ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲಾಗದ ಜನ ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ದುಃಖ, ಆವೇಶಗಳನ್ನು ಓತೂರಿಗಾರರ ವಿರುದ್ಧ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾರೆ. 'O traitors ! Villians !' "O most bloody sight" "We will be revenged" 'ಪ್ರತೀಕಾರ' ಹೊರಡಿ, ಹಿಡಿಯಿರಿ, ಹೊಲ್ಲಿ, ಬೆಂಕಿಹಚ್ಚಿ, ಕತ್ತರಿಸಿ, ಒಬ್ಬ ದೇಶದೋಹಿಯನ್ನೂ ಉಳಿಸಬೇಡಿ' ಎಂದು ಹಾಗುತ್ತ ಹೊರಡುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಆಂಟನಿ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಯಾರು ಈ ಕೃತ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದರೋ ಅವರು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಏನು ಅವರ ಶಾಸಗಿ ದುಃಖಗಳೋ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ನಾನ್ತು ಬಂದಿಲ್ಲ.... ನಾನು ಬ್ರಾಟ್ಸನಾಗಿದ್ದು ಬ್ರಾಟ್ಸನೇ ಆಂಟನಿ ಆಗಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಕಿಷ್ಟ ಹೊತ್ತಿಸಿ ಸೀಸರನ ಪ್ರತಿಗಾಯವೂ ಬಾಯ್ತಿರೆದು ಮಾತಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ರೋಮಿನ ಪ್ರತಿ ಕಲ್ಲಾ ಕೂಡ ಸಿಡಿದ್ದು ಬಂಡಾಯ ಏಷುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ' ಸಾಮಾನ್ಯರ ಪಾಠವೀ

ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕೊಳಿದರೂ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ ಆಂಟನಿಗೆ. ಅವನು ಆದಿದ ಮಾತುಗಳು ತಮ್ಮಸ್ವಾಭಿಮಾನಕ್ಕೇ ಪೆಟ್ಟುಬಿದ್ದಂತೆ ಎನಿಸಿ 'ಬಂಡಾಯ ಏಳುತ್ತೇವೆ' 'ಬ್ರಾಟಸನ ಮನೆ ಸುಡುತ್ತೇವೆ' 'ಬನ್ನಿ ಓತೂರಿಗಾರರ ಮನೆಗಳತ್ತ ನುಗ್ಗಿರಿ' ಎಂದು ಕೊಗುತ್ತ ಚೆದರುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಆಂಟನಿ ಮತ್ತೆ ಅವರನ್ನು ತಡೆ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ 'ಸೀಸರನು ನಿಮ್ಮಪ್ರೀತಿಗೆ ಹೇಗೆ ಇಷ್ಟೋಂದು ಅರ್ಕನೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಹೊರಟಿದ್ದೀರಿ. ನಾನು ಸೂಚಿಸಿದ ಉಯಿಲನ್ನು ಮರತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ' ಎಂದು ಜನಗಳ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಮತ್ತೆಪ್ಪುಕೆದಕೆ ಉಯಿಲಿನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 'ಸೀಸರ್ ತನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಲತಾಗ್ರಹಗಳು, ಹಣ್ಣನ ತೋಟಗಳು, ವಿಹಾರಭೂಮಿಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೋಮನನಿಗೂ ಎಪ್ಪತ್ತಿದು ದ್ರಾಢಮಾನಪ್ಪು ಆಸ್ತಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿಮ್ಮ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಬಳಕೆಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. 'Here was a Caesar ! When comes such another ?' ಎಂದು ಅಶ್ವಂತ ವಿಹಾದದಲ್ಲಿ, ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.

Never never, come, away, away
we'll burn his body in the holy place
And with the brands fire the traitors' houses,
Take up the body....

‘ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಒಡೆದು ತನ್ನಿ, ಕಿಟಕಿಗಳನ್ನು ಮುರಿಯಿರಿ, ಬೆಂಕಿ ತನ್ನಿ’... ಎಂದು ಜನ ಹುಚ್ಚಿದ್ದು ಕೊಗುತ್ತ ಓತೂರಿಗಾರರನ್ನು ಹುಡುಕಲು ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಿಗಿ ಓಡುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾರೂ ನಿಷ್ಪಾಮಿಸಿದ ಮೇಲೆ ರಂಗಭೂಮಿ ನಿರ್ಜನವಾಗಿದೆ – ಆಂಟನಿಯೊಬ್ಬನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಅಭಿನಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ದನಿಯಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಭಾವ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ತನ್ನ ತೃಪ್ತಭಾವವನ್ನು, ವಿಜಯದ ಗಳಿಗೆಯನ್ನು ಎರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಾಲುಗಳು ಕೇವಲ ಆಂಟನಿಯ ವಿಜಯದ ಅಭಿವೃತ್ತಿಯಲ್ಲ. ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ದಾಜಕಾರಣಯ ಜಯಹೋಷ. ಬಹುಶಃ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲು ಹವಣಿಸುವ ದಾಜಕಾರಣಯೊಬ್ಬನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮನನ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಮೂಲಮಂತ್ರ.

"Now let it work. Mischief thou art afoot,
Take thou what course thou wilt....

ಸಹಜವಾಗಿ ಬ್ರಾಟಸನ ಮುಶ್ಕೆದಿತನ ಸೋಲಲೇಬೇಕು. 'Mischief' ಈಗ ಸರ್ವ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬೀದಿಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತದೆ. ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಆಗಲಿ. ಏನು ಮಾರ್ಗವಾದರೂ ಹಿಡಿಯಲಿ. ಬ್ರಾಟಸನ ಓತೂರಿ ದೇಶದ ಹಿತಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದುದು. ಆದರೆ ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ ಹೋಗುವುದು ದೇಶದ

ಹಿತಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಹೂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಲಿದಾನ ಮಾಡಹೊರಟಿರುವುದು ಪ್ರಕೃತಿ ವಿರುದ್ಧದ ಪಿತೂರಿ ಎಂದು. ಇದು ಬಹುಶಃ ಮನಸುಮಸಕಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಹೋಳಿಯುವುದು ನಾಟಕದ ಅಂತ್ಯಭಾಗಕ್ಕೆ ಉದಾತ್ತದ್ಯೇಯಕ್ಕಾಗಿ ತನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ದೇವತಾಸಮರ್ಪಣೆ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಪಿತೂರಿಯೇ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ತನು ಹೂಡ ಮೊದಲಲ್ಲಿಯೇ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಆದರೆ ಆಂಟನಿಯ ಪಿತೂರಿ - ಎಲ್ಲ ರಾಜಕಾರಣಗಳ ಪಿತೂರಿಯ ರೀತಿ - ಜನಗಳ ಮನಸ್ಸುಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದುದು. ಆಂಟನಿಯ ಪಿತೂರಿಯ ಗುರಿ : ಸಮಾನ್ಯಜನರ ಅಂತರ್ಗತ ಸುಸಂಸ್ಥಾತ ಸ್ವಭಾವ. ಈ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಹಿಂಸೆಯತ್ತು ವಿನಾಶಕಾರೀ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳತ್ತು ತಿರುಗಿಸುವುದೇ ರಾಜಕಾರಣದ ಸಂಕಲ್ಪ. ಸೀಸರನ ಕೊಲೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕೊಲೆ ; ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜನತೆಯ ಸಮಚಿತ್ತತೆಯ ಕೊಲೆ ಮಾಡುವುದು ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ; ನಾಳಗಳು ಕಾಣದ ರಾಜಕಾರಣಯ ಕಣ್ಣಗಳಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಕಲ್ಪನೆಯಿರುತ್ತದೆಂದು ಬಯಸುವುದೇ ನಮ್ಮ ಮೂಲಿಕತನೆ.

ಆಕ್ಷೇಪಿಯಸನು ರೋಮ್ ತಲುಪಿಯಾಗಿದೆ. ಬ್ರಾಟಸ್ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್ ಈಗಳೇ ದಿಕ್ಕಿಟ್ಟುರೋಮಿನಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ಸುದ್ದಿತಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆಂಟನಿ ಈಗ ಆಕ್ಷೇಪಿಯಸ್‌ನನ್ನು ನೋಡಲು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ.

ಮೂರನೇ ಅಂಕದ ಮೂರನೇ ದೃಶ್ಯ ಒಂದು ಪ್ರಟ್ಟದೃಶ್ಯ. ಆದರೆ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ದೃಶ್ಯ. ಆಂಟನಿ ಹೇಳಿದ 'mischievous thou art afoot' ಮಾತನ್ನು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಸಾಕಾರವಾಗಿ ಬಿತ್ತರಿಸಿ ಆ 'mischievous' ಬಗೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಸುತ್ತಾನೆ ಶೇಕ್ಷಣೀಯರ್. ಕಾನೂನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ತಮ್ಮ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬೀದಿಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿರುವ ಜನಗಳ ಕಣ್ಣಗೆ ನತದೃಷ್ಟಿ ಸಿನ್ನು ಬಿಳುತ್ತಾನೆ. ಸಿನ್ನನಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯಸೂಚಕದಂತೆ ಕನಸೊಂದು ಬಿದಿದೆ.

"ಸೀಸರನೊಂದಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕನಸು ಕಂಡೆ.

ವಿಲಕ್ಷಣ ಸಂಗತಿಗಳು ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಆವರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡುವ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ

ಆದರೂ ಏಕೋ ಏನೋ ಯಾವುದೋ ಏನೋ ನನ್ನನ್ನು ಬೀದಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದಿದೆ."

ಅವನಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಜನಗಳ ಗುಂಪು ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ತಲೆಗೊಂದರಂತೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಬಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಸಹನ, ಆತುರ, ಅನುಮಾನ, ಮೇಲೆರಗುವುದಕ್ಕೆ

ಹಾತರ ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ವಷ್ಟಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುವ ವರ್ತನೆ ಅವರದು. ಸಿನ್ನು ಅಧಿಕಾರಗೊಳ್ಳಿದೆ ಅವರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಒಂದು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನ ನೀಡಬಹುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.... “ನಾನೋಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮಕಾರಿ” ‘ಅಂದರೆ ಮದುವೆಯಾದವರಲ್ಲ ದಡ್ಡರು ಖಂಡು ನಿನ್ನ ಅರ್ಥ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಒದೆ ತಿನ್ನತ್ತಿ... ಸಿನ್ನು ಮುಂದುವರೆದು “ಸೀಸರನ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ” ಅನ್ನಾನೆ. “ಸೈಹಿತನಾಗಿಯೋ ? ಶತ್ರುವಾಗಿಯೋ ?” ‘ಸೈಹಿತನಾಗಿ’ ‘ಎಲ್ಲಿ ವಾಸ ?’ ‘ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ಯಾಪಿಟಲನ ಬಳಿ’ ‘ಹೆಸರು ?’ ‘ಹೆಸರು ಸಿನ್ನು’ ‘ಚಿಂದಿ ಮಾಡು ಅವನನ್ನ ಹಿತೂರಿಗಾರ ಅವನು...’ ಎಂದು ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಜನಗಳಿಗೆ ಸಿನ್ನು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. “ನಾನು ಹಿತೂರಿಗಾರ ಸಿನ್ನು ಅಲ್ಲ... ನಾನು ಕವಿ ಸಿನ್ನು... ನಾನು ಕವಿ” “ಹಾಗಾದರೆ ಅವನ ಕೆಟ್ಟ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಚಿಂದಿಮಾಡಿ....” ಮತ್ತೆ ತಾನು ಹಿತೂರಿಗಾರನಲ್ಲಂಬಂದು ಗೋಗರೆದರೂ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಿದೆ ಜನಗಳು ‘ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೇನು ? ಹೆಸರು ಸಿನ್ನು ತಾನೆ ? ಅವನ ಮೈಯಿಂದ ಅವನ ಹೆಸರು ಕಿತ್ತು ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಬಿಡಿ’ ಎಂದು ತೀವ್ರನೀಡಿ ಆಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾದಿದ್ದ ಜನ ಅವನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಹರಿಹಾಯ್ಯ ನಂತರ ಉಳಿದ ಹಿತೂರಿಗಾರರನ್ನು ಅರಸಿಕೊಂಡು ಅರಚುತ್ತೆ, ಆರ್ಥಿಕಸುತ್ತ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಂಸೆಗೆ ವಿಚಾರ, ವಿವೇಚನೆಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ದೃಶ್ಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಹಿಂಸೆ ಮುಖ್ಯ. ಕಾರಣ ಗೌಣ. ಆಂಟನಿ ವಿವರಿಸಿದ 'mischievous' ನ ಪ್ರಧಾನ ಲಕ್ಷಣವೇ ಇದು.

ಮೊದಲ ಅಂಕದ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದ ರೋಮ್ ಜನಗಳ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳಿಲ್ಲ, ಈಗ ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಅದೇ ಜನಗಳ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳಿಲ್ಲ ? ವಿನೋದಪ್ರಿಯರೂ ಉಲ್ಲಾಸ ಭರಿತರೂ, ಹಷ್ಟಚಿತ್ತರೂ ಆಗಿದ್ದವರು ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಗಳೊಡನೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಆಟವಾಡಿ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥ ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಕೀಟಲೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯವರಾಗಿದ್ದವರು ಈಗ ತದ್ವಿರುದ್ದಿ. ಜೀವಪ್ರೇಮಿ ಜನಗಳನ್ನು ಜೀವದ್ವೇಷಿ ಮೃಗಗಳಾಗಿಸಿರುವುದೂ ಈ ಹಿತೂರಿಯ ಫಲ.

ನಾಲ್ಕನೇ ಅಂಕದ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದ ಆಂಟನಿಯ ಮೊದಲ ಮಾತು ನೋಡಿ : 'These many then shall die....' ಎರಡನೇ ಅಂಕದ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸ್ವರ್ಗತದ ಮೊದಲ ಮಾತು 'It must be by his death' ಸಾವಿನಿಂದ ಉದ್ಘಾಟನೆಯಾದ 'ಕ್ರಾತಿ' ಈಗ ಸಾವುಗಳಿಂದ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ. ಸಾವು ಸಾವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿತ್ತಬಲ್ಲಿದೆ ಹೊರತು ಕ್ರಾತಿಯನ್ನಲ್ಲ, ಚಳವಳಿಗಳನ್ನಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯನ ಸಾವಿಗೆ ಕಾರಣವಾದನೆಂದರೆ ಅದು ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿರುದ್ಧದ ಹಿತೂರಿ. ಒಂದೇ ಸಾವಾಗಲಿ, ಸಾವಿರ ಸಾವಾಗಲಿ. ನಾವು ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ರಕ್ತ ಹರಿಸಿದರೂ ಅದು ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ ಬುನಾದಿಯೇ ಹೊರತು ಕ್ರಾತಿಗಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಸಂಗಾತಿಗಳು ಆರಂಭಿಸಿದ ಸೀಸರನ ವಿರುದ್ಧದ ಹಿತೂರಿ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ

ರೋಮಿನ ಪರವಾದ ಕೃಂತಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಈಗ ಆಂಟನಿ ಹರಿಸುವ ಅಷ್ಟೊಂದು ಜನಗಳ ರಕ್ತ ಅವನ ಮತ್ತು ಅವನ ಇಬ್ಬರು ಸಹಚರರಾದ ಆಕ್ಷೇಪಿಯಸ್ ಮತ್ತು ಲಿಪಿಡಿಯಸ್ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ರೋಮಿನ ಪರವಾಗಿಯೇ ಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ರಕ್ತ ಬ್ರಾಟಸನದು ವ್ಯಕ್ತಿಪಿರುಧ್ವದ ಪಿತೂರಿ. ಆಂಟನಿಯದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ, ಆಡಳಿತವೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಪ್ರಜಾಗಳ ವಿರುದ್ಧದ ಪಿತೂರಿ. ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ ಉಳಿದು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವುದೇ ಮೂಲೋದ್ದೇಶವಾದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಳಿಸುವ ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆ, ಸಾವುಗಳೂ ಸೇರಿದ್ದರೆ ಅಚ್ಚರಿಯಿಲ್ಲ.

ಜನಗಳಿಂದ ವಿನಯದಿಂದ ಹಾಗೂ ತೋರಿಕೆಯ ಸಂಕೋಚಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದ ಆಂಟನಿ ಈಗ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಾಯಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ದೃಢತೆಯಿದೆ. ಸ್ವಷ್ಟತೆ ಇದೆ. ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಕೈಕೊರೆಯುವಂಥ ತಣುವು ಅವನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ, ಅವನ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಯಾರು ಯಾರನ್ನು ಪಿತೂರಿಗಾರರೆಂದು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿದ್ದಾರೆಯೋ ಅವರೆಲ್ಲ ಸಾಯಬೇಕು. ಲಿಪಿಡಿಯಸ್ ಸೋದರನಾಗಲಿ, ಆಂಟನಿಯ ತಂಗಿಯ ಮಗನಾಗಲಿ, ಹಸರಿನ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಕಾಟು ಹಾಕಿದರೆ ಮುಗಿಯಿತು, ಅಷ್ಟೇ.

ಮುಂದಿನ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸ – ಸೀಸರನ ಮನೆಯಿಂದ ಅವನ ಉಯಿಲನ್ನು ತಂದು ಸೂಕ್ತ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಹೇಗೆ ಮಾಡುವುದೆಂದು ನೋಡುವುದು. ಜನಗಳಿಂದ ಮಾತನಾಡುವಾಗ, ಅವರ ರಕ್ತ ಕುದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸೀಸರನ ಉಯಿಲು ಅವಶ್ಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ಉಯಿಲಿನ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಬದಲು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮೂರನೇ ಅಂಕದ ಕೊನೆಯ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಂಟನಿ ಫೂಬಿಟ್ಟು 'mischief' ಬ್ರಾಟಸನ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಂಗಾತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ 'mischief'ಗೆ ಚಳಳನೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಜನಗಳ ವಿರುದ್ಧದ mischief ರಾಷ್ಟ್ರದ ವಿರುದ್ಧದ 'mischief'.

ಎರಡನೆಯ ಅಂಕದ ಕೊನೆಯ ದೃಶ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತೇ ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವು – “ಈ ಅಂಕದ ನಂತರ ಈ ಪಾತ್ರಗಳು (ಕ್ಯಾಲಿಪ್ರಾರ್ಥಿಯ ಮತ್ತು ಪೋರ್ಥಿಯಾ) ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿರ್ಗಮಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಮನೆ, ಗಂಡ ಹಂಡತಿ, ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸ – ಎಲ್ಲವೂ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ರೋಮಿನಲ್ಲಿ ಮುಗಿದ ಮಾತುಗಳು ; ಅರ್ಥ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಶಬ್ದಗಳು.” ಈಗ, ಮೂರನೆಯ ಅಂಕದ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕೆ ರೋಮಿನ ಜನತೆಯನ್ನು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ, ಸಂಪೂರ್ಣ ರದ್ದು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಇಲ್ಲಿ ಜನಗಳ ದನಿ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಜನ ಕಾಣುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕೇವಲ ರಾಜಕಾರಣ ಮಾತ್ರ.

ಸೀಸರನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನ ಉಯಿಲನ್ನ ತರಲು ಆಂಟನಿ ಲಿಪಿಡಿಯಸ್‌ಗೆ ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಇನ್ನೂ ಬಾಗಿಲು ದಾಟಿ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಆಕ್ಷೇವಿಯಸ್‌ನ ಎದುರು ಲಿಪಿಡಿಯಸ್‌ನನ್ನು'....a slight unmeritable man / Meet to be sent on errands' ಎಂದು ಹಳಿಯತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಈ ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಪಾಲಿಗೆ ಅರ್ಹನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದೆ? ಆಕ್ಷೇವಿಯಸನೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲ. "ನೀನು ತನೆ ಅವನ ಪರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿ ಅವನ ಗಲ್ಲು ತಪ್ಪಿಸಿದ್ದು?" ಎಂದು ಆಂಟನಿಯನೇ ಮೂದಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಂತರದ ಆಂಟನಿಯ ಮಾತುಗಳು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಅವನ ಕಪಟ ಹಾಗೂ ಚಮತ್ವಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹಚ್ಚಿಗೆ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ತಂತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಪಾಠವಿದ್ದಂತೆ ಇದೆ— "ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ನೀಚ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಅವನ ಕ್ಯಾಲಿ ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು. ಕತ್ತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸುವ ಬಂಗಾರದಂತೆ— ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೊರಿಸಬೇಕೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೊರಿಸಿ ನಂತರ ಹೊರೆ ಇಳಿಸಿ ಕತ್ತೆಯನ್ನು ಅಟ್ಟಿಬಿಡಬೇಕು...." ಆಕ್ಷೇವಿಯಸ್ ಹೇಳುವುದು ನಿಜ- ಲಿಪಿಡಿಯಸ್ ಒಬ್ಬ ಧೈಯಶಾಲಿ ಯೋಧ— ಆದರೆ ಆಂಟನಿಯ ಕುದುರೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಧೈಯಶಾಲಿ— ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿದಂತೆ ಇವನಿಗೂ ನೀಡಬೇಕು.... ಅವನೊಬ್ಬ 'Barren spirited fellow'— ಮಿಕ್ಕವರೆಲ್ಲ ಕ್ಯಾಬಿಟ್‌, ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದನ್ನು ಇವನು ಶೈಷ್ಪವೆಂದು ತಿಳಿದು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕ್ಷಣಾಕ್ಷಿ ಬಳಸಬಹುದಾದ, ಮರುಕ್ಷಣ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಬಿಸುಡಬಹುದಾದ ವಸ್ತುವಿಗಿಂತ ಹಚ್ಚು ಬೆಲೆ ಅವನಿಗೆ ನೀಡಬಾರದು.

ಆದರೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹಚ್ಚಿನ ವಿಷಯಗಳು ಇವೆ. ಬ್ರಾಟಸ್ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಟಿಯಸ್ ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಜಮಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಮುಂದುವರೆಯಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಮೈತ್ರಿಕಾಟವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸೋಣ. ಆದಮ್ಮಾಬೇಗ ಸಭೆ ಸೇರೋಣ "how covert matters may be best disclosed / And open perils surest answered." "ಹೌದು ನಾವೀಗ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡವರಂತೆ ಇದ್ದೇವೆ. ಸುತ್ತ ಶತ್ರುಗಳು ಉಳಿಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. And some that smile have in their hearts, I fear, / Millions of mischiefs" ಈ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳು ಓದಿದ ತತ್ತ್ವಕ್ಷಣಾ ನಮಗೆ ಎರಡನೇ ಅಂಕದ ಎರಡನೇ ಧೃತ್ಯಾದ ಬ್ರಾಟಸನ ಕೊನೆಯ ಸಾಲುಗಳು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

'That every like is not the same, O Caesar
The heart of Brutus earns to think upon'

ಆದರೆ ಈ ಎರಡು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸ? ಅಡುತ್ತಿರುವ ಇಬ್ಬರು

ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೂದು ಅಂತರ ? ಶೇಕ್ಷಣಿಯರ್ ಆಕ್ಷೇಪಿಯಸನ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ 'Millions of mischiefs' ಆಕಾಶತ್ವಾಗಿ ಸೇರಿಸಿದ ಮಾತಲ್ಲ ಎಂಬುದೂ ಸ್ವಫ್ಟವಾಗಿ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ನಾಟಕದ ಅತಿ ಶೈಷ್ಣಿದ್ವಯಗಳಿಂದರೆ ನಾಲ್ಕನೇ ಅಂಕದ ಎರಡು ಮತ್ತು ಮೂರನೇ ದೃಶ್ಯಗಳು. ಬ್ರಾಟಸ್ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಟಿಯಸ್ ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಾಟಸ್ ಕ್ಯಾಟಿಯಸನಿಗಾಗಿ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ಕರೆತರಲು ಹೋದ ಲೂಸಿಲಿಯಸ್ ಕ್ಯಾಟಿಯಸ್ ನ ಆಪ್ತಪಿಂಡಾರಸ್ ಜೊತೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಕ್ಯಾಟಿಯಸ್ ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಲುಪುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಟಸ್ ಪಿಂಡಾರಸನಿಗೆ "ನಿಮ್ಮನಾಯಕ ತನ್ನ ಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗಪ್ಪುತ್ತಾಂದರೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಆಗಬಾರದ್ದು ಆಗಿದೆ ಅನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅವನೇ ಬರಲಿ, ನನ್ನ ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ" ಪಿಂಡಾರಸನು ತನ್ನ ನಾಯಕನ ಬಗ್ಗೆ ಭರವಸೆಗಳನ್ನು ಹೊಟ್ಟಿ ಮೇಲೆ ಬ್ರಾಟಸ್ ಲೂಸಿಲಿಯಸನನ್ನು "ಹೇಳು, ಕ್ಯಾಟಿಯಸ್ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದ ?" ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಲೂಸಿಲಿಯಸ್ ನ ಉತ್ತರ ಅತ್ಯಂತ ನಿರಾಶಾದಾಯಕವಾಗಿವೆ. "ಮೊದಲಿನಂತೆ ಸಹಜವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಸೈಹಪರವಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ" ಎಂದ ಮಾತಿಗೆ ಬ್ರಾಟಸ್ "ಬೆಚ್ಚಗೆ ಹೃದಯದ ಸೈಹಿತ ಉದಾಸೀನನಾಗಿರುವುದನ್ನು ಬಣ್ಣೆಸುತ್ತಿದ್ದೀರೆ. ಸರಳ ಸಹಜ ನಂಬಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೋರಿಕೆಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಟೊಳ್ಳು ಮನಸ್ಸರು ಬಹು ಉತ್ಸಾಹ ತೋರುವ ಕುದುರೆಗಳಂತೆ ಕಂಡರೂ ಕೊನೆಯ ಪರಿಕ್ಷೇಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೋಹ ಬಗೆದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ." ಈ ಮಾತು ಮುಗಿಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಕ್ಯಾಟಿಯಸನ ಪ್ರವೇಶವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕನೇ ಅಂಕದ ಮೂರನೇ ದೃಶ್ಯದ ಕೊನೆಯವರೆವಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಬಹುಕಾಲದ ಸಹೋದ್ರೋಗಿಗಳು, ಆಪ್ತರು, ಬಂಧುಗಳು ಹಾಗೂ ಏರಾಗ್ರಹಿಗಳು ಈಗ ಈ ನಾಟಕೀಯ ಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಗಾಗಿದ್ದಾರೆ ಸೋಡಬೇಕು. ಮೊದಲ ಅಂಕದ ಎರಡನೇ ದೃಶ್ಯದ ಇವರಿಬ್ಬರು ಮಧ್ಯದ ದೃಶ್ಯವನ್ನು 'ಪಿತಾರಿ ದೃಶ್ಯ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ಈ ಎರಡು ಮೂರನೆಯದನ್ನು 'ವ್ಯಾಜ್ಞದ ದೃಶ್ಯ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವ್ಯಾಜ್ಞಗಳು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವೂ ಆಗಬಹುದು. ಕೇವಲ ಮೂರನೇ ದರ್ಜೆಯ ಪರಸ್ಪರ ಅಹಮಿಕೆಯ ತಿಕ್ಕಾಟದ ಪ್ರದರ್ಶನವೂ ಆಗಬಹುದು. ವಿಶಾಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಹೇಳಬಹುದಾದ ಮಾತೆಂದರೆ : 'ಕ್ರಾಂತಿಗಳು ಎಂದಿಗೂ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ವ್ಯಾಜ್ಞಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದರೆ, ಪಿತಾರಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಅಹಂಕಾರಗಳ ಹಣಹಣ ಮಾತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ.' ಹಾಗಾದರೆ ಈ ವ್ಯಾಜ್ಞ ಈ ಎರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎನ್ನುವುದಾದರೆ 'ಅತಿ ಶೈಷ್ಣಿ ದೃಶ್ಯ'ವಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ? ಆಕರ್ಷಕವೇನಿಸಬಹುದು ; ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿಸುವಂತೆ

ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ 'ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವೂ ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನೋಡುವುದು ಮುಂದಿನ ಭಾಗದ ವಸ್ತು ಎನ್ನಬಹುದು.

ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗಲೇ ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಾಗ್ನಿಸಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೆ. 'Most noble brother, you have done me wrong' ಎಂಬ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನ ತತ್ತುಗಳಿಗೂ ದೊಡ್ಡ ಬಗೆಯದ ತಾನು ಸೈಹಿತರಿಗೆ ಹೇಗೆ ದೊಡ್ಡ ಬಗೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಬ್ರಾಟಸನ ಸಮಾಧಾನದ ಮಾತಿಗೆ ತೈಪ್ಪನಾಗದೆ 'ನಿನ್ನ ಸಂಯುವುದ ಗಂಭೀರ ನಡವಳಿಕೆ ನಿನ್ನ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಹಾಕುತ್ತಿವೆ. ಮತ್ತೆ ನೀನು ಇವನ್ನು ಎಸೆಗುವಾಗ....' ಎಂದು ಉದ್ದಿಗ್ನಿಸಿತ್ತಿರು ಮುಂದುವರಸಿದುದನ್ನು ಬ್ರಾಟಸ್ ತಡೆಯುತ್ತಾನೆ. "ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮಾತನಾಡು... ನಮ್ಮ ಇಬ್ಬರ ಸೈನ್ಯಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಸೈಹಿತ್ಯ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಅವರನ್ನು ದೂರ ಕೊಳ್ಳಿಸು. ನನ್ನ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಬಾ, ಅಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊ. ನಾನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ."

ಈ ಮಾತುಗಳು ಬ್ರಾಟಸನ ವಿವೇಕವನ್ನಷ್ಟೇ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್ ಹೇಳುವ ಯಾವ ಮಾತಿಗೂ ಯಾವ ದೂರಿಗೂ ತಾನು ಅಂಜುವ, ಅಳುಕುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ ಎಂದೂ ಸ್ವಾಪ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಎಂದೇ ಅವನು ಅಬ್ಬರಿಸಿದರೂ ತನ್ನನ್ನು ನೇರ ದೂಷಿಸಿದರೂ ತನ್ನ 'ಅಹಂ'ಗೆ ಎಳ್ಳಿಷ್ಟೂ ಪೆಟ್ಟಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಒಳಗೆ ಪ್ರಜ್ಞಿಯಾಗಳದಲ್ಲಿ ನೆರಿಗೆಗಳು ಮೂಡಿ ಸುಕ್ಷಮಿರದ ವ್ಯಕ್ತಿಪ್ರದಲ್ಕಣ ಇದು. ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ದೂರ ಕಳುಹಿಸಿ ಬಿಡಾರದೊಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬಿಡಾರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿದ್ದೇ ತಡ ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್ ತನ್ನ ವಾಕ್ಯಪ್ರಮಾಹವನ್ನು ಹರಿಯ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. "ನನ್ನ ಸಹಚರ ಲೂಶಿಯಸ್ ಪೆಲ್ಲಾ ಬ್ರಾಟನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಎಂದು ಆಪಾದಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ನೀನು ಭೀಮಾರಿ ಹಾಕಿದಿ. ಅವನ ಪರವಾಗಿ ನಾನು ವಾದ ಮಾಡಿ ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದಿ. ನಿನ್ನ ಈ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್.

ಈ ಮಾತುಗಳೂ ಈ ದೃಶ್ಯದ ಮೊದಲ ಹತ್ತುಸಾಲುಗಳೂ ನಮಗೆ ತೊಕ್ಕಣಾ ಮೂರನೇ ಅಂಕದ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದ ನೆನಪು ತರುತ್ತದೆ. ಮೆಟಲಿಯಸ್ ಸಿಂಬರನು ತನ್ನ ಸೋದರನ ಪರವಾಗಿ ಸೀಸರನ ಮುಂದೆ ದೃಷ್ಟಿದಿಂದ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಿದ ದೃಶ್ಯ ಅದು. ಸೀಸರ್ ಆಗ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು ನಮ್ಮ ನನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ ; "ಸಣ್ಣ ಮನುಷ್ಯರನ್ನ ಪ್ರಭಾವಗೊಳಿಸುವಂಥ ತಂತ್ರಗಳು ಇವ - ನಿನ್ನ ಅಂಗಲಾಚಿಕೆ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ..." ಇತ್ಯಾದಿ. ಈಗ ಹೆಚ್ಚೊ ಕಡಿಮೆ ಅದೇ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಟಸ್ ಕ್ಯಾಡಿಯಸನಿಗೆ ಆಡುತ್ತಾನೆ. "ಅಂಥವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ಪರವಹಿಸಿ ನೀನು ವಾದಿಸಿ ನಿನಗೆ ನೀನು ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೀ" ಸೀಸರನಿಗೂ ಬ್ರಾಟಸನಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಇಬ್ಬರೂ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ

ನೀಡುವ ಮಹತ್ವ. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಏರಿದ ಉದಾತ್ತಭಾರಿತ್ಯದ ಮೌಲ್ಯಗಳು. ಆದರೆ ಕ್ಯಾಟಿಯಸನಿಗೆ ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗಂತ ಈಗ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವುದು - ಅದು ಮುಖ್ಯ. ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಗೌರವಿಸುವುದನ್ನು ನಾಳಿಗೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಾಕಬಹುದು. ಅವನು ಮಾತನಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಇದು ಸ್ವಫ್ಟ್ವಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ ; 'ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಸಣ್ಣಪ್ರಾಟ್ಟಿ ಜುಜುಬಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಲೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತರವಲ್ಲ' ಈ ಮಾತು ರಾಜಕಾರಣೆ ಆಡುವ ಪ್ರತಿನಿಧಿರೂಪದ ಮಾತು. ರಾಜಕಾರಣೆಗೆ ಘಲಿತಾಂಶ ಮುಖ್ಯ, ಗುರಿ ಮುಖ್ಯವುದು ಮುಖ್ಯ-ಮಾರ್ಗವಲ್ಲ 'ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ....' ಎಂದರೆ ಅರ್ಥವೇನು ? ಇನ್ನೊಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗಾದರೆ ಚಿಕ್ಕಪ್ರಾಟ್ಟಿ ವಿಷಯಗಳಿಗೂ ಗಮನ ಕೊಡುಬಹುದು ? ಬ್ರಾಟಸ್ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಸಹನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕ್ಯಾಟಿಯಸನನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ದೂಡಿಸುತ್ತಾನೆ. "ನೀನು ಕೂಡ ಭ್ರಷ್ಟನದಿಂದ ದೂರವಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಲ್ಲರೆ ಜನಕ್ಕೆ ಒಂದಷ್ಟು ಬಂಗಾರಕ್ಕೆ ಮಾರಿಕೊಂಡಿದ್ದಿ ನೀನು" ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರರ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆಡುತ್ತಿರುವುದು ವಿವೇಕವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬ್ರಾಟಸ್ ಇನ್ನೂ ಕೂಡ ತಾನು ಕ್ರಾಂತಿಯೊಂದನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಭಾವನೆಯಷ್ಟು ಅಲ್ಲ, ನಂಬಿಕೆ ಕೂಡ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಾರಿ ಕ್ಯಾಟಿಯಸ್ ವಾಗ್ನಾದವನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಹಮಿಕೆಯ ಮಟ್ಟಕೆ ಕುಗ್ಗಿಸಿದಾಗಲೂ ಬ್ರಾಟಸ್ ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ತನ್ನನ್ನೇ ಭ್ರಷ್ಟನೆಂದು ಆಪಾದಿಸಿದ ಬ್ರಾಟಸನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕೆರಳಿ 'ನೀನು ಬ್ರಾಟಸ್ ಆದದ್ದಿಂದ ಈ ಮಾತು ಆಡಿಯೂ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇದೇ ನಿನ್ನ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಮಾತಾಗುತ್ತಿತ್ತು' ಎಂದು ಅಬ್ಬಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಟಸ್ ಕೊಂಡವೂ ತಾಳ್ಳುಗೆಡದೆ 'ಈ ಭ್ರಷ್ಟನದ ಹಿಂದೆ ಕ್ಯಾಟಿಯಸನ ಹೆಸರು ಇದ್ದು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೆ ದಂಡನೆಯಿಂದಲೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ' ಎಂದು ಅನ್ನತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಕಿವಿಯನ್ನು ತನೇ ನಂಬಲಾರದೆ ಕ್ಯಾಟಿಯಸ್ 'ದಂಡನೆ ?' ಎಂದರೆಮುತ್ತಾನೆ.

ಬ್ರಾಟಸನ ಮುಂದಿನ ಮಾತುಗಳು ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿ, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಸಾಫಿಸುತ್ತದೆ.

"Remember March, the ides of March remember
Did not great Caesar bleed for justice's sake?
What villan touched his body, that did stab,
And not for justice? what, shall one of us,

That struck the foremost men of all this world
 But for supporting robbers, shall we now
 Contaminate our fingers with base bribes,
 And sell the mighty space of our large honours
 For so much trash as may be grasped thus ?
 I had rather be a dog, and bay the moon
 Than such a Roman.

ಈ ಹನೊಂದು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉದ್ದೇಶ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಉದ್ದೇಶ ಸ್ಥಾಪಿತ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹದಿನ್ಯೇದರ ಮಾರ್ಚ್ ಎಂದರೆ ಅದೊಂದು ಸಾಂಕೇತಿಕ ದಿನ. ಕ್ರಾಂತಿಯ ಉದ್ದ್ಯಾಪನೆಯಾದ ದಿನ. ಈ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಉದ್ದೇಶವೇನಿತ್ತು ? 'Justice' – ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ, ಈ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಗಳಿಸಲು ನಾವು ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾರು ? 'great Caesar' 'foremost man of the world ! ಅವನ ದೋಷವೇನಿದಿತ್ತು ? 'Supporting robbers' 'ಇಂಥ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ನೆತ್ತರು ಹರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸೀಸರನ ವಿರುದ್ಧ ಕೈ ಎತ್ತಿದ್ದರೆ ಅಂಥವನು ಕೇವಲ 'Villian' ಆಷ್ಟೆ. ಒಂದು ಮಹಾನ್ ಉದ್ದೇಶಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಲಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಈಗ 'ನಮಗೆ ದೊರಕಿರುವ ಈ mighty space of our large honours' ಗಳನ್ನು ಕೈ ಕೂಡಿ ಬಾಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಚೊರುಪಾರುಗಳಾಗಿ ಹೊಲಸು ಗೊಳಿಸಬೇಕೆ ? ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಚಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ ಉಳಿಡುವ ನಾಯಿ ಯಾಗಿರಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ ; ರೋಮನ್ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಅನರ್ಹ ವಾಗಿ' ಎಂದು ಸ್ನೇಹಿತ ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಆಷ್ಟೇ ವಿಷಾದದಲ್ಲಿ ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಟಸ್ ತನ್ನ ಸದ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯಾಂದಿಗೆ ಕ್ಯಾಷಿಯಸನಪ್ಪು ಸುಲಭವಾಗಿ ರಾಜಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ತಯಾರಿಲ್ಲ.

ಈ ದೃಶ್ಯದ ಸಂಘರ್ಷ ಕಾವ್ಯದ ಮಟ್ಟು ಮುಟ್ಟಿಬಿಡುವುದು ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ. ಎತ್ತರದ ಹಿಮಾಲಯದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ನೀತಿ, ಬದ್ಧತೆ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಾಟಸ್ ಒಂದು ಕಡೆ ; ಈ ಹಿಮಾಲಯದ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ಕುಬ್ಜವಾಗಿ, ತನ್ನ ಅಹಂಕಾರವನ್ನೇ ಆಳತ್ತರ ಮುಗಿಲೆತ್ತರ ಬೆಳಿಸಿ ನಿಂತ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವ ಬ್ರಾಟಸನನ್ನು ನೋಡಿ ಚೀರುತ್ತಿರುವುದು ಇನೊಂದು ಕಡೆ. ಅಮೂರ್ತಗಳ ಸಳೆತದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಲು ಬಯಸದ ಬ್ರಾಟಸ್ ಒಂದು ಕಡೆ. ಮೂರ್ತಗಳು ಕಲ್ಪಿಸುವ ಜಗತ್ತನ್ನು ಮೀರಿ ಚಿಂತಿಸಲಾರದ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ಇನೊಂದು ಕಡೆ. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಕ್ಯಾಷಿಯಸನ ಮುಂದಿನ ಸಾಲುಗಳೇ ಸಾಕು. ಬ್ರಾಟಸನ ಅಂಥ ಅದ್ವಿತೀಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ತನ್ನ ತೀರ ಸಂಕುಚಿತ ಅಹಂಭಾವದ

ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ : “ನನ್ನನ್ನ ಹೀಗೆ ಕಾಡಬೇಡ, ನನಗೆ ಸಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಹರಣ ಮಾಡಲು ಹೋರಣು ನಿನ್ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಮರೆಯುತ್ತಿದ್ದಿ. ನಾನೊಬ್ಜು ಸೈನಿಕ. ನಿನಗಿಂತ ಹಿರಿಯ. ನಿನಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಥ. ಹಾಗಾಗಿ ನಾನು ಷರತ್ತುಗಳನ್ನ ಹಾಕಬ್ಲೆ”. ‘ನಾನು, ನನ್ನ, ನನ್ನಿಂದ’ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಾತುಗಳು. ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಹನ್ಮಾಂದು ಸಾಲುಗಳ ಬ್ರಾಟಸನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೂ ‘ನಾನು’ ಇಲ್ಲ. ಅಹಂಭಾವದ ಒಂದು ತ್ವಣಾಪೂ ಇಲ್ಲ.

ಈ ಬಗೆಯ ಕ್ಯಾಷಿಯಸನ ಆತ್ಮರೂಪದ ಬ್ರಾಟಸನ ತಿರಸ್ಕಾರದ “ಹೋಗು ಹೋಗು, ನಿನ್ನ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ಅಲ್ಲ” ಎಂಬ ಪ್ರತಿಶ್ರಿಯೆಯೇ ಸೂಕ್ತವಾದದ್ದು. ಮಾತುಮಾತಿಗೆ ಮೈ ಬಿಸಿ ಏರುತ್ತಿರುವ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ‘ನಾನು ಕ್ಯಾಷಿಯಸನೇ’ ಎಂದು ಅಭ್ಯರಿಸುತ್ತಾನೆ. “ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಅಲ್ಲ ಎಂದು” “ಮತ್ತಪ್ಪುಕೆಣಕಬೇಡ. ನನ್ನನ್ನ ನಾನು ಮರೆತು ಅನಾಹತ ವಾಗಬಹುದು. ನಿನ್ನ ಸೌಖ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಗಮನವಿಡು. ಮತ್ತಪ್ಪುನನ್ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶಿಸಬೇಡ” ಎಂದು ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. “ಹೋರಡಿಲ್ಲಿಂದ, ಸ್ವಧಮನುಷ್ಣ” - ಬ್ರಾಟಸ್ ತಾಸ್ತಾರದಿಂದ ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ. “ಇದು ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಒಂತೆ ?” ಕ್ಯಾಷಿಯಸನ ಆತ್ಮಪುರುಕದ ಉದ್ದಾರಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಟಸ್ ಕೊಂಚ ತಾಳ್ಳಿತಂದುಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ತಾಳ್ಳಿಯನ್ನ ಬ್ರಾಟಸ್ನ ಆತ್ಮಂತ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಂದುಕೊಂಡುದು ಕೂಡ. “ಆಯಿತು, ನಿನ್ನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಮಾತನಾಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. “Hear me, for I will speak” ನಿನ್ನ ಸಿಡುಹುಗಳಿಗಲ್ಲ ನಾನು ಸೊಪ್ಪುಹಾಕಬೇಕೇನು? ತಲೆಕೆಟ್ಟವನೊಬ್ಜನ ಕೆಂಗಣ್ಣಿಗೆ ಬೆದರಬೇಕೇನು? ” ಕ್ಯಾಷಿಯಸನಿಗೆ ಅವಮಾನದಿಂದ ಕುದಿಯುವಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. “ಓ ದೇವರೆ, ದೇವರೆ, ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು ಸಹಿಸಬೇಕೇನು?” ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ಗೋಳಾಡುತ್ತಾನೆ.

“ಇಷ್ಟನ್ನಯೇ? ಮತ್ತಾ ಅಷ್ಟನ್ನ; ನಿನ್ನ ಸೋಕಿನ ಗುಂಡಿಗೆ ಒಡೆದುಹೋಗುವವರೆಗೆ ಉರಿದು ಬೀಳು. ನಿನ್ನ ಸೇವಕರೆದುರು ನಿನ್ನ ಸಿಟ್ಟು ಸೆಡವುಗಳನ್ನ ಪ್ರದರ್ಶಿಸು. ನಿನ್ನ ಗುಲಾಮರನ್ನ ನಡುಗಿಸು. ನಾನು ಅಲುಗಬೇಕೆ? ನಾನು ಕಳವಳಿಸಬೇಕೆ? ನಿನ್ನ ನಂಜಿನ ಈ ವರ್ತನೆಯೆಂದು ಮಂಡಿಯೂರಿ ಕೂಡಬೇಕೆ? ನಿನ್ನ ವಿಷದ ಈ ಮುಂಗೋಷಗಳನ್ನ, ನಿನ್ನ ರೋಷವೇಶಗಳನ್ನ, ದೇವರಾಣ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಿನೇ ಜೀರ್ಣಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ತಲೆಕೆಟ್ಟು ನಡೆದುಕೊಂಡಾಗಲೆಲ್ಲ ನಿನ್ನನ್ನ ನನ್ನ ಮನರಂಜನೆಗೆ ಬಳಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ಹೌದು, ನನ್ನ ವಿನೋದಕ್ಕೆ...ನನಗಿಂತ ಉತ್ತಮಯೋಧ ಅನ್ನತ್ತೆಯಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ ನಿನ್ನ ಬಡಾಯಿಯನ್ನ ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸು. ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನವೇ. ನಿನ್ನಂಥ ಉದಾತ್ಮನಿಂದ ಕಲಿಯಲು ನನಗೆ ಸಂತೋಷವೇ ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚುತ್ತಾನೆ. ‘ನಾನು

ಹಿರಿಯ ಯೋಧನೆಂದದ್ದು. ನಿನಗಿಂತ ಉತ್ತಮನೆಂದಲ್ಲ - ಉತ್ತಮ ಎಂದನೇ ? “ನೀನು ಅಂದಿದ್ದರೂ ನಾನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ.” ಈ ಇಡೀ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಇಷ್ಟು ವಿವರವಾಗಿ ಗಮನಿಸುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಪ್ರತಿಷ್ಟಬ್ಧದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಇಬ್ಬರೂ ನಾಯಕರುಗಳ ಮಧ್ಯದ ಅಂತರ ಡಾಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಟಸನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕ್ರಾಂತಿ ಯಶ್ಸಿಯಾಗದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೆಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದೂ ಹೋಳಿಯುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೂ ಒಂದು ಅಂಶ ನಮಗೆ ಕಾಣುವುದೆಂದರೆ ಕ್ಯಾಷಿಯಸನನ್ನು ಇಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ, ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಬ್ರಾಟಸನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಳಿ, ನಂಜುಗಳು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು. ಆಳದಲ್ಲಿ ಸೋಲು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಆ ಸೋಲಿಗೆ ಕ್ಯಾಷಿಯಸನನ್ನು ಜವಾಬ್ದಾರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಬ್ರಾಟಸ್ ತಯಾರಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಟಸನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತು ಹೊಡ - ಕ್ಯಾಷಿಯಸನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ್ದ ಎಷ್ಟುಸತ್ಯವೋ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ತನ್ನನೇ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಆಡಿಕೊಂಡ ಸ್ವಗತಗಳಂತೆಯೂ ಇವೆ.

ಸೀಸರ್ ಬದುಕಿದ್ದಾಗ ಎಂದೂ ಹೀಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಭ್ಯರಿಸಿದ ಕ್ಯಾಷಿಯಸನಿಗೆ ಬ್ರಾಟಸ್ ಅಷ್ಟೇ ತಣ್ಣಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. “ಹೌದು ಹೌದು, ಅವನನ್ನು ನೀನು ಆ ಮಟ್ಟದವರೆಬಿಗೆ ಪ್ರಚೋದಿಸಲೂ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ... ಖಂಡಿತ ಇಲ್ಲ ನಿನ್ನಾಣ, ನಿನ್ನ ಕೈಲಿ ಸೂಧ್ಯವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ”

ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ಕೊನೆಯ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡುವಂತೆ, ತನ್ನ ಹತ್ತಾರೆಯ ಸೊಣಗೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿರೀಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾನೆ - “ನಿನ್ನ ಬಗೆಗಿನ ನನ್ನ ಶ್ರೀತಿಯನ್ನು ತೀರ ನೆಚ್ಚಿ ಮುಂದುವರೆಯಬೇಡ - ಮುಂದೆ ಪಶ್ಚಾತ್ಪಷಟಬಹುದಾದಂಥದ್ದೇನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟೇನು.”

ಬ್ರಾಟಸನ ಮುಂದಿನ ಹದಿನೆಂಟು ಸಾಲುಗಳು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಳದಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡಿರುವ ವಿಷಾದದ ಎಳೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ.

“ನೀನಾಗಲೇ ಪಶ್ಚಾತ್ಪಷಟಪುವಂಥದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿ ಆಗಿದೆ.

ನಿನ್ನ ಬೆದರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನೂ ಭೀತಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಮುಂದಿನ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ತಾನು ಎಷ್ಟು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬುದನ್ನು - ಅಹಂಕಾರವೇ ಎನ್ನಿಸಿಬಿಡಬಹುದಾದಷ್ಟು - ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

'For I am armed so strong in honesty
That they pass by me as the idle wind
Which I respect not....'

ರೂ ಸಾಲುಗಳ ಪ್ರವಿರತೆ ನಮಗೆ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾ ಮೂರನೇ ಅಂಕದ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದ ಸೀಸರನನ್ನು ನೆನಂಬಿಗೆ ತಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ.

But I am constant as the northern star,
Of whose true-fixed and resting quality
There is no fellow in the firmament....

ಸುತ್ತಲೂ ಕ್ರಿಮಿಗಳೇ ತುಂಬಿರುವಾಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿರ ಬಯಸುವವನು ತನ್ನ ಮನುಷ್ಯತ್ವ ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಕಾಶದ ಧ್ವನಿಕ್ಕುದಂತೆ ಪ್ರಜ್ಞಲಿಸುತ್ತು, ಸಿಂಹದಂತೆ ಘಜ್ರೆಸುತ್ತಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೋ ಏನೋ - ಸುತ್ತಲ ಕ್ರಿಮಿಗಳಿಗೆ ಅಹಂಕಾರದ ಪ್ರತೀಕಗಳಾಗಿ ಕಾಣಸಿಬಿಡುವಂತಿದ್ದರೂ. “ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುವಂಥದ್ದೇನು ನೀನು ಮಾಡಿದ್ದಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ - ಕೇಳು. ನನ್ನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಘಾವತಿ ಮಾಡಲು ಒಂದಪ್ಪು ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿಕ್ಕಣಿಸಿದೆ. ನಾನು ನೀಡಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಣ ಮಾಡಲಾರೆ. ದೇವರಾಜನ ನನ್ನ ರಕ್ತವನ್ನೇ ಬಸಿದು ನಾಣ್ಯಗಳು ಮಾಡಿಯೇನೇ ಹೊರತು ರ್ಯಾಪಿಜನಗಳ ಶ್ರಮದ ದುಡಿಮೆಯ ಹಣವನ್ನು ದೋಚಲಾರೆ. ಹೀಗೆ ನನಗೆ ಹಣ ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದ ಕ್ಷಾಷಿಯಸನಿಗೆ ಒಪ್ಪುವಂಥದೆ? ಕ್ಷಾಷಿಯಸನಿಗೆ ನಾನು ಹೀಗೆ ಬದಲು ಹೇಳಿಕ್ಕಣಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ? ಪ್ರಡಿಗಾಸನ್ನು ತನ್ನ ಸೈಹಿತರಿಗೆ ಹೊಡಲಾರದಪ್ಪು ಸ್ವಾಧಿರ್ ಬ್ಯಾಟಸ್ ಆದಂದು ದೇವರೆ, ನಿನ್ನ ಸಿಡಿಲನ್ನು ಅವನ ಮೇಲೆ ಅಬ್ಬರಿಸಿ ಚೂರು ಚೂರು ಮಾಡು.”

ಕ್ಷಾಷಿಯಸ್ ಇದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸೈಹಿತನ ತಪ್ಪಗಳನ್ನು ಉದಾರಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನೋಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಬ್ಯಾಟಸ್ ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ತಪ್ಪಗಳನ್ನು ಉತ್ತ್ಯಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸೈಹಿತನ ಕಣ್ಣಗಳು ಎಂದೂ ಸಂಗಾತಿಯ ತಪ್ಪಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ - ಬೆಟ್ಟದೆತ್ತರದ ತಪ್ಪಗಳನ್ನು ಹೊಡು”.

ಇದುವರೆಗಾಗಲೆ ನಮಗೆ ಮೊದಲ ಅಂಕದ ಎರಡನೇ ದೃಶ್ಯ, ಮೂರನೇ ದೃಶ್ಯ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಕ್ಷಾಷಿಯಸನ ದರ್ಶನ ಮತ್ತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕ್ಷಣಾ ಆತ್ಮವೈಭವೀಕರಣ, ಸಾಹಸಗಳ ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ನಿರೂಪಣೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕ್ಷಣಾ ವೈಭವೋವೇತ ಆತ್ಮಮರುಕಇಲ್ಲವೇ ಉತ್ತೀಡನ ಭೂಂತಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದರಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾಷಿಯಸ್ ನುರಿತಿರುವವನು - ಬಹುಶಃ ಅವನೋಡನೆ ಸಮನಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲವನೆಂದರೆ ಅಂಟನಿಯೋಬ್ಬನೆ.

Come, Antony, and young Octavius, come,
Revenge yourselves alone on Cassius,
For Cassius is aweary of the world.

ಈ ಬಗೆಯ ಮಿತಿ ಮೇರಿ ಉದಿದ ಶೈಲಿ ಒಂದು ಮಟ್ಟ ದಾಟಿದ ಕೂಡಲೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸೀಸರನಾಗಲಿ, ಬ್ರಾಟಸನಾಗಲಿ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿಸುವುದು ಫನತೆ, ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಏರಿಸುವ ಮಾತುಗಳು. ಕ್ಯಾಷಿಯಸನದು ಮುಜುಗರ ಪಡುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಅತಿನಾಟಕೀಯ ಮಾತುಗಳು.

ಈನು ಪ್ರೀತಿಸಿದವನಿಂದಲೇ ದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುತ್ತ, ಸಹೋದರನಿಂದಲೇ ಮೂದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಗುಲಾಮನಂತೆ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುತ್ತ, ತನ್ನ ತಪ್ಪಾಳನ್ನ ಗಮನಿಸಿಪ್ರಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿಬರೆದಿಟ್ಟು, ಕಲಿತು, ಬಾಯಿಪಾಠವಾಗಿ ತನ್ನ ಮುಖಕ್ಕೇ ಎರಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ... O I could weep

My spirits from mine eyes.'

ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಲಿಸಿದಯೆ ಮತ್ತೂ ಭಾವಾವೇಶಗೊಂಡು 'ಇದೋ ನನ್ನ ಕರಾರಿ ಇದೋ ನನ್ನ ತರೆದ ಎಡೆ, ಕುಬೇರನ ಗಣಗಿಂತ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಹೃದಯವಿದೆ.
ಬಂಗಾರಕ್ಕಿಂತ ಅಮೂಲ್ಯ;
ನೀನೊಬ್ಬ ರೋಮನನಾದರೆ, ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೋ
ಬಂಗಾರ ನಿರಾಕರಿಸಿದ ನಾನು ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನೇ ನೀಡುತ್ತೇನೆ.
ಹೊಡಿ ಸೀಸರನನ್ನು ಹೊಡಿದ ಹಾಗೆ; ನನಗೆ ಗೊತ್ತು
ಅವನನ್ನು ನೀನು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ದ್ವೇಷಿಸಿದಾಗಲೂ, ಕ್ಯಾಷಿಯಸನನ್ನು
ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದಿ.

ತಮಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯದ ತರಂಗಮಾನದ ಅಂತರ ಎಂದೂ ಹತ್ತಿರವಾಗದಷ್ಟು ದೂರ ದೂರವಾದದ್ದು ಎಂದು ಬ್ರಾಟಸನ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ಯಾಜ್ಞವು ಕುಲಕ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದೆ; ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗುತ್ತಿದೆ; ಮೌಲ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ನಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಅಹಂಗಳರಡರ ಅಗ್ರದ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ತೀರ ಆಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಕುಮಾಡಬೇಕು. ಒಡೆದು ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಟುಹೋಗಿಬಿಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮಾತು. ಇದನ್ನು ಒಬ್ಬಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ವ್ಯಧಾ ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ವ್ಯಾಜ್ಞಕ್ಕೆ ಮಂಗಳ ಹಾಡಬೇಕು.

'ಕರಾರಿಯನ್ನು ಒರಗೆ ಸೇರಿಸು.
ತೋರಿದಾಗ ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಿಕೊ, ಸಿಟ್ಟು ಮನಬಂದಂತೆ ಸುಳಿದಾಡಲಿ
ಇಷ್ಟಿಂದಂತೆ ಮಾಡು; ನಿನ್ನ ಅಪಮಾನದ ಯತ್ನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ
ನಿನ್ನ ತಿಕ್ಕಲುತನವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

ಚಕಮಕ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಆಡಗಿರುವ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ನನ್ನ ಸಿಟ್ಟು. ತಿಕ್ಕಿ ಉಜ್ಜಿದರೆ ಆಗೋಮ್ಮೆ ಈಗೋಮ್ಮೆ ಕಿಡಿ ಹಾರಿಸಿ ಮರುಕ್ಕಣ ತಣ್ಣಾಗಾಗುವಂತೆ – ಓ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್, ಕುರಿಮರಿಯಂಥವ ನೊಡನೆ ಸ್ವೇಹ ನಿನ್ನದ್ದು.’ ಕ್ಯಾಷಿಯಸನು ಅದೇ ಆತ್ಮಮರುಕದ ಲಹರಿಯಲ್ಲಿಧ್ವನಿ. ‘ಕ್ಯಾಷಿಯಸನ ದುಃಖ ಸಂಕಟಗಳು ಅವನನ್ನು ವೀಡಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ ಅವನು ಬ್ರಾಟಸನ ಕಣಾಲ್ಲಿ ವಿನೋದದ ವಸ್ತುವಷ್ಟೇ ಆದನೆ?’

“ಹಾಗೆ ನಾನು ಮಾತನಾಡಿದಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು ಬಿಡು” ಎಂದು ಬ್ರಾಟಸನ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತೇಜಿತನಾಗಿ “ಹಾಗೆ ಒಬ್ಬಕೊಳ್ಳುವೆಯಾ? ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೊಡು” “ನನ್ನ ಹೃದಯವೂ ಕೊಡು” ಎಂದು ಸೇರಿಸುತ್ತಾನೆ ಬ್ರಾಟಸ್.

“ನನ್ನ ತಾಯಿಯಿಂದ ಬಂದ ಬಳುವಳಿ – ಈ ನನ್ನ ದುಡುಕಿನ ಬುದ್ಧಿ ಅಂಥ ಕ್ಷಣಾಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನೇ ನಾನು ಮರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಇಷ್ಟನ್ನೂ ನೀನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಹಿಸಲಾರೆಯಾ?” ಬ್ರಾಟಸ್ ತಿಳಿಹಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: “ಅಯಿತು ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ

ಬ್ರಾಟಸನೊಡನೆ ಅತಿವಿನಯ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದಾಗಿಲ್ಲ^{೧೩೫}
ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ನಿನಗೆ ಭೀಮಾರಿ ಹಾಕಿ,
ನಿನ್ನಷಕ್ತಿ ಚಿಟ್ಟಬಿಡುತ್ತಳೆ ಅಂದುಹೊಳ್ಳತ್ತೇನೆ.”

ಅನಿವಾಯಕಾರಣಗಳ ಒತ್ತುಡದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಶಾಂತಿ ಎಂದು ಕ್ಯಾಷಿಯಸನಿಗಲ್ಲ ದಿದ್ದರೂ ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ವಾತಾವರಣ ತಿಳಿಗೋಳಿಷ್ಟತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಬ್ರಾಟಸ್ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಷಿಯಸರ ಮಧ್ಯ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಹುಳಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದ ಕವಿಯೊಬ್ಬ ಬಗಿಲು ಕಾಯುತ್ತಿರುವ ಭಟರನ್ನು ನುಗ್ಗಿಕೊಂಡು ಬ್ರಾಟಸನ ಬಿಡಾರ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೇ ಬಿಡಬಾರದು. “ಎಂಥ ನಾಟಕೇಡು – ಪ್ರೀತಿಸಿ ಸ್ವೇಹಿತದಾಗಿರಿ. ನಿಮಗಿಂತ ಹಿರಿಯ ನಾನು. ನನಗೆ ಗೊತ್ತು” ಎಂದು ವಿವೇಕ ಹೇಳಬರುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ‘ಈ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಯಾದ್ದರಿಂದ ಸಮಯದಲ್ಲೇನು ಕೆಲಸ?’ ಎಂದು ಅಧ್ರ್ಯಾವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಹೊರಹಾಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತಮ್ಮ ಸೇನಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬರಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದಿನ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಟಸನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮಟ್ಟೆ ಎಷ್ಟು ಎತ್ತರದ್ದು ಎಂಬ ಅರಿವು ನಮಗಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಹಿಂದಿನ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳಿಂದ ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಷ್ಟ ಪುರಾವೆಗಳಲ್ಲದೆಯೂ ಬ್ರಾಟಸನ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಥನೆ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಯಾವುದು ಈ ಮಾತುಗಳು – ಬ್ರಾಟಸ್ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷಾದವನ್ನು ತುಂಬಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಟಸ್ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬುದ್ಧ ರೀತಿಯ ಸೇನಾಸಾಂಪದನ್ನು ಕೈಚಿಟ್ಟು ಅನಿವಾಯಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅವನ ಶ್ರೀಮಂತವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಪದೇ ಪದೇ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಗಮನಿಸಿದೆವೆ ಎಂಬುದು.

ಮುಂದಿನ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಹಾಗೂ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಕುವಭಾಗದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಮತ್ತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯಸ್ ಇಬ್ಬರೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ ಲಾಸಿಯಸನಿಗೆ ಒಂದು ಷಾತ್ರೆ ವೈನ್ ತರಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕೃಷಿಯಸ್ ಮಾತು ಶುರು ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ ಇಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟಾಗ್ನಿವನೆಂದು ತಾನು ಭಾವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದಾಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ “ಕೃಷಿಯಸ್, ತುಂಬ ದುಃಖಿಗಳ ಆಗರವಾಗಿದ್ದೇನೆ ನಾನು” ಎಂದನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕೃಷಿಯಸ್ ತ್ವಾತ್ ಕ ಸಮಾಧಾನ ನೀಡುವಂತೆ “ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಸಂಭವಿಸುವ ಕೇಡುಗಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಇಷ್ಟು ಕೆಡುವಂತಾದರೆ ನೀನು ನಿನ್ನ ತತ್ತ್ವಚಿಂತನೆಗಳಿಂದ ಏನೂ ಷಾತ ಕಲಿತಿಲ್ಲ ಎಂದಾಯಿತು” ಎಂದು ಉಪದೇಶದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ ಆಡುವುದು ಎರಡು ಪುಟ್ಟ ವಾಕ್ಯಗಳು “ಮತ್ತುವನೂ ತನ್ನ ದುಃಖಗಳನ್ನು ನನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರಬುದ್ಧವಾಗಿ ಭರಿಸಲಾರ. ಪೋರ್ಟಿಯಾ ಇನ್ನಿಲ್ಲ” ಅಷ್ಟೆ. ಕೃಷಿಯಸನಂತೆ ನಾವು ಕೂಡ “Ha ? ಪೋರ್ಟಿಯಾ ?” ಎಂದು ಅಚ್ಚರಿಯಲ್ಲಿ, ನಂಬಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಗೊಂದಲದ ಮನಸ್ಸಿತಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದರಿಸಬೇಕಷ್ಟೆ. ನಾಲ್ಕನೇ ಅಂಕದ ಎರಡು ಮತ್ತು ಮೂರನೇ ದೃಶ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ಪಡೆಯುವುದು ಇಲ್ಲ. ಕೃಷಿಯಸನೊಡನೆ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಕಲಹ ನಡೆದಿದೆ. ಮನಸ್ಸು ವ್ಯಾಗ್ನವಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿಯಸ್ ಸಾಕಷ್ಟು ಉದ್ದೇಕಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಇಡೀ ಕನಸಿನ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಲಿಂಗೊಂಡಿದೆ. ಭವಿಷ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಧ್ಯಾಗಿದೆ. ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗಳಿಗೆ ತೂರಿ ಈಗ ತನ್ನ ನಚ್ಚಿನ, ಅಭಿಮಾನದ ಸಂಗಾತಿ ಕೃಷಿಯಸ್ ಕೂಡ ದುರಸೆ, ಅಧಿಕಾರ ಲಾಲಸೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದಾನೆ. ಇವಲ್ಲದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಂಡುವ ತನ್ನ ಮಡದಿಯ ಸಾವಿನ ಸುದ್ದಿ ದುಃಖ ಹಾಗೂ ಪಾಪಪ್ರಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ ಒಬ್ಬ ಸಾಧಾರಣ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಸ್ವವಿಳಾರಾಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ, ದುರಭಿಮಾನಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಈ ಇಡೀ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಾತ್ಮ ನಷ್ಟಿ, ಸ್ವಂತ ದುಃಖ, ದುರಂತಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಒಂದು ಅದ್ವೈತ ಭಾವಾತೀರೇಕದ ವಿಕಾಸಾತ್ಮಭಿನಯವನ್ನು ಮಾಡಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಬಹುಶಃ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾರೂ ಅವನನ್ನು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ದೂಷಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಸನ ಸ್ವಾನದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯಸನೇ ಇದಿದ್ದರೆ ಏನಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು ಎಂದು ನಾವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ದುಃಖವನ್ನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದೇ ಒಂದು ಸೂಚನೆಯೂ ಕೊಡತ ಹಾಗೆ ತಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತನಗಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ, ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಳಿಯುವ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ

ಕಾಳಜಿ, ಕಳವಳಗಳನ್ನು ವೃತ್ತಪಡಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ತಮ್ಮ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಕ್ಯಾಷಿಯಸನಿಗೆ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಟಸನ ಸಿಟ್ಟುಕ್ಕಿಯಾಶೀಲ ಸಿಟ್ಟು ಅವನ ದುಃಖ ಇಡೀ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಆಗುತ್ತಿರುವ ದುರ್ಗತಿಯ ಕುರಿತಾದ ವಿಷಯ. ತಾನು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ ತಮ್ಮಲ್ಲಿರ ಮಧ್ಯದ ಆದರ್ಶ, ಗುರಿ ಮುಖ್ಯ. ಇವುಗಳು ಮುತ್ತದ್ದಿಯ ಲಕ್ಷಣ. ಇದು ಶ್ರೀಮಂತ ವೃತ್ತಿತ್ವದ ಅಭಿವೃತ್ತಿ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ಯೋಧನಾಗಿ, ಸಂಗಾತಿಯಾಗಿ, ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸಹೋದರೋಗಿಯಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಅವನೋಡನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ವ್ಯಾಜ್ಞ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ, ಶಾಂತಿ ನೆಲಸಿದ ಮೇಲೆ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ತನ್ನ ಒಂದ್ದು, ಸ್ನೇಹಿತ, ಈಗ ಅವನೋಡನ ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸುಖದುಃಖಿಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅತಿ ನಾಟಕೀಯತೆಯನ್ನೂ, ಭಾವಾವೇಶದ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನೂ ದೂರವಿಡಬೇಕು. No man bears sorrow better, Portia is dead' ಅಷ್ಟೇ. 'Ha ? Portia ?' ಎಂದು ನಂಬಲಾಗದ ತೋದಲೀದ ಕ್ಯಾಷಿಯಸನಿಗೆ 'She is dead' ಎಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಸರಳ, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗ್ಕೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯಸನಿಗೆ ತಾಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಕಳಿದ ಅರ್ಥಗಂಟೆಯಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ತನೋಡನ ಮಾತನಾಡಿದ ಬ್ರಾಟಸ್, ತನ್ನಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ತಳ್ಳು ಕೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಬ್ರಾಟಸ್, ತನಗೆ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡದ ಸಹನೆಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡುದರ ಬಗ್ಗೆ ಮೈ ನಡುಗಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. "How escaped I killing, when I crossed you so?" ಬ್ರಾಟಸನನ್ನು ಹಿಮಾಲಯದ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದುದು, ಕ್ಯಾಷಿಯಸನನ್ನು ಬೆಟ್ಟಿದ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ಏರಲಿಕ್ಕಾಗದ ಎತ್ತರದ ಬಗ್ಗೆ ಉದಾಸೀನ, ಸಿಟ್ಟುಗ್ರಳಲ್ಲಿ ಕಿರಲುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣಿಸಿದುದು ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೆ. "ಹೇಗೆ ? ಯಾವ ರೋಗಕ್ಕೆ ತುತ್ತಿ ಸತ್ತಲು ?" ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಮತ್ತೂ ಅಷ್ಟು ನಮ್ಮನ್ನು ತಲ್ಲಣಗೊಳಿಸುವಂಥದು –

"Impatient of my absence
And grief that young Octavius with mark Antony
Have made themselves so strong ; for with her death
That tidings came. With this she fell distract,
And her attendants absent, swallowed fire.

ಒಂದೊಂದು ಸಾಲಿನಲ್ಲಾ ಈ ಇಡೀ ದುರಂತಕ್ಕೆ ತನೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ಸ್ವಷ್ಟಿಂಬಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಸಾಲೂ ತನ್ನನ್ನು ಚುಚ್ಚಬೇಕು - ಆ ರೀತಿಯಿದೆ. "ನನ್ನ ಗೈರುಹಾಜರಿಯಿಂದ ಸಹನೆ ಕೆಳೆದುಕೊಂಡು ; ಆಕ್ಕೇವಿಯಸ್ ಮತ್ತು ಆಂಟನಿ ತನ್ನ ಗಂಡನ ವಿರುದ್ಧ ಶಕ್ತಿಸ್ವೇಷಣೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದು -" ಹಾಗೆನೋಡಹೋದರೆ ಈ ವಿಷಯ

ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ತಿಳಿದದ್ದು ಹೆಂಡತಿಯ ಸಾವಿನ ಸುದ್ದಿಯ ಜೊತೆಗೇ. ಈ ಎರಡೂ ಅವಳ ಸ್ಥಿಮಿತವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ, ತನ್ನ ಚೇಟಿಯರು ಇಲ್ಲದಾಗ, ಬೆಂಕಿಯನ್ನೇ ನುಂಗಿ ಸತ್ತಿಳು. ಸಾವಿನ ರೀತಿ ಕೂಡ ಭಯಂಕರ. ಏರಡನೇ ಆಂಕದ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಂಡನೊಡನೆ ತನ್ನ ದ್ವೇಯ, ಸ್ವೇಚ್ಛಾಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಅವಳು ಹೇಳಿದ್ದ ಮಾತು ನಮಗೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ—'I have made strong proof of my constancy / Giving myself a voluntary wound / Here, in the thigh : ಅಷ್ಟೇ ದಿಟ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಾವನ್ನೂ ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಳೆ— 'Swallowing fire'. ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ಅಂದು ಕಾಡಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಇಂದು ಮತ್ತೂ ಗಾಢವಾಗಿ ಕಾಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಬದುಕಿ ಉಳಿದಿರುವವರಿಗೆ ಕಾಡುತ್ತಲೇ ಹೋಗುವ ಪ್ರಶ್ನೆ — ಈ 'noble wife'ಗೆ ತನು 'worthy' ಆಗಿದ್ದನೇ? ದೇವರು ನನ್ನನ್ನು ಹರಿಸಿದನೇ? ಆದರೆ ತನು ಇಂದಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೆ ಸಮಯವಿಲ್ಲ. ಎಂದೇ ಕ್ಯಾಟಿಯಸನಿಗೆ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. 'Speak no more of her. Give me a bowl of wine / In this I bury all unkindness, Cassius': ಯಾವ 'unkindness ?' ವಿಧಿಯದೋ? ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ತನು ತೋರಿದ ನಿಲ್ದಕ್ಕುದ �unkindness ಓ? ಅಥವಾ ತನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲವರ ನಿರ್ದಯವೋ? 'unkindness'ಗೆ ಕ್ರೈಯವೆಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಒಂದು ಗುಟುಕಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕ್ರೈಯವನ್ನೂ ಮರಯಲು ಯಶ್ಸಿಸುತ್ತಾನೆ: ಬಿಡಿಸಲಾಗದ ಕಗ್ಗಂಟನ ಸಂದಿಗ್ಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸಿಲುಕಿರುವುದೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ನಿರ್ದಯತ್ವ, ಕ್ರೈಯ. ಆದರೆ ಈ ಕಗ್ಗಂಟನೊಡನೆ ಬದುಕುತ್ತ ಹೋಗ ಬೇಕಾದುದು ತನ್ನ ಮುಂದಿರುವ ಸಾಳು. ಇದೇ ಮಾತುಗಳನ್ನು - ಅಂದರೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಸಾವಿನ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೂ - ಮೇಲೆ ಕೂಡ ತಂದಿದ್ದಾನೆ. ಸುದ್ದಿ ಬ್ರಾಟಸನ ಕೆವಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾನೆ. "ರೋಮನನ ಹಾಗೆ ನಾ ಹೇಳುವ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳು. ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಸತ್ತಳೆಂಬುದು ಖಂಡಿತ" ಎಂದನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಾಟಸನ ಉತ್ತರ ನೋಡಿ:

Why, farewell Portia, we must die, Messala
With meditating that she must die once,
I have the patience to endure it now'

ಇವು ಕೇವಲ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲ - ಪ್ರಬುದ್ಧವಾದ ಮಾತುಗಳು. ಮುಂದೆ ಏಳುವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ರಚಿಸಿದ 'ಮ್ಯಾಕ್ಬರ್ಟಾ' ನಾಟಕದಲ್ಲಿ, ಮ್ಯಾಕ್ಬರ್ಟಾ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತಿಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದಾಗ ಆಡುವ ಮಾತುಗಳ ಧಾಟಿ, ಶೈಲಿಗಳ ಮುನ್ನಾಜನೆಯಂತಿವೆ ಬ್ರಾಟಸನ ಈ ಮಾತುಗಳು. ಮ್ಯಾಕ್ಬರ್ಟಾ ಆಡುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕುಶಾಹಲಕ್ಕುಗಿ ನೋಡೋಣ :

She should have died here after
 There would have been a time for such a word....

ಬ್ರಾಟಸನ ಮಾತುಗಳಿಗಂತಹ ಚೆಚ್ಚು ಕ್ಲಾಪ್, ಸಂಕೀರ್ಣ. ಆದರೆ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯಂತಹವರುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಸ್ವಷ್ಟ.

ಮುಂದೆ ಕೇವಲ ಯುದ್ಧದ ಮಾತುಗಳು. ಆಂಟನಿ ಮತ್ತು ಆಕ್ಸ್‌ವಿಯಸ್ ನೂರು ಸನೆಟರುಗಳನ್ನು ಹಿತೂರಿಗಾರರಂದು ಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಾಕಿದ್ದರೆ ಹಾಗೂ ಯುದ್ಧದ ತಯಾರಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಈ ಸಭೆಯ ಮುಂದಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೆಂದರೆ ‘ಫಿಲಿಪಿಯತ್ ಸೈನ್ಯ ಕೊಂಡೊಯ್ಯು ವುದರ ಕುರಿತು. ನಾವಾಗಿ ಹೋಗುವುದೋ ಅಧ್ಯವ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವೇ ಇಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೆ ನಡೆದು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಯುವುದೋ ?

ಕ್ಯಾಡಿಯಸನಿಗೆ ಫಿಲಿಪಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ವಿವೇಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಾವು ಇಲ್ಲಿನಮ್ಮೆ ಬಿಡಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜಾಗಿ ಇರುವುದು ಲೇಸು. ನಮ್ಮ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಧರ್ ಗೊಳಿಸುವುದು ಬೇಡ. ಶತ್ರುವೇ ನಡೆದು ಬರಲಿ, ಆಯಾಸಗೊಳ್ಳಲಿ, ಅಷ್ಟು ಸಾಮಧ್ಯರ್ ಕೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ. ಬ್ರಾಟಸನ ವಾದ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಫಿಲಿಪಿಯವರಿಗಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಜನಗಳಲ್ಲ ತಮ್ಮ ನಿಷ್ಠೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಗೊಂದಲದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಶತ್ರುಗಳು ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆದು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರೆ ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದ ಎಲ್ಲಾರೆ ಬೆಂಬಲ, ನಿಷ್ಪೇಷಣ್ಣ ಅವರೇ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಸ್ತಿದ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಂತೆ. ಶತ್ರುಸೈನ್ಯ ದಿನೇ ದಿನೇ ವ್ಯಧಿಗೊಳ್ಳತ್ತದೆ.

There is a tide in the affairs of men,
 Which taken at the flood, leads on to fortune ;
 Omitted, all the voyage of their life
 Is bound in shallows and in miseries
 On such a full sea are we now afloat,
 And we must take the current when it serves.

ಇಂಥ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭ ಒದಗಿ ಬಂದಿದೆ ನಮಗೆ. ಈಗ ನಾವು ತಡಮಾಡಿದರೆ ಮುಂದೆ ಎಂದೂ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಫಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಟಸ್ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಆಯಿತು. ಅಂದೂ ಅಷ್ಟೇ, ಇಂದೂ ಅಷ್ಟೇ - ಅವನದೇ ಕೊನೆಯ ಮಾತು. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಅವರವರ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆದಷ್ಟು ವಿಶ್ವಾಂತಿ, ನಿಧೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಮುಂಜಾನೆಗೆ ತಯಾರಿಗಿರುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸಿ ಕಳಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. “ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿ ಆರಂಭವಾದ ಸಂಚ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ

ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು - ಮುಂದೆಂದೂ ಇಂಥೊಂದು ದಿನ ಬರದಿರಲಿ” ಎಂದು ಹಾಗೈಸಿ ಕ್ಯಾಟಿಯಸನೂ ತೆರಳುತ್ತಾನೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಸನೂ ವಿಶ್ವಾಂತಿಗೆ ತೆರಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ತನ್ನ ಸಹಚರರಾದ ವಾರೋ ಮತ್ತು ಕ್ಷಾಡಿಯಸರನ್ನ ಕರೆದು ತನ್ನ ಬಿಡಾರದ ಹತ್ತಿರವೇ ವಿಶ್ವಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿ ಒಳಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಬಿಡಾರದೊಳಗೆ ತನ್ನ ಆಪ್ತಸೇವಕ ಲೂಸಿಯಸನನ್ನು ತೀರ ತ್ರಾಸವಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನ ವಾದ್ಯದೊಡನೆ ಒಂದು ನುಡಿ ನುಡಿಸಲು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆವನ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವ ಒಂದೇ ಬಹು ಆಪ್ತ ನಂಟು ಇದು. ಈ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನೂಡನೆ ತಾನು ಸಹಜವಾಗಿರ ಬಹುದು. 'If I do live / I will be good to thee' ಎಂದು ಹೇಳುವವನ್ನು. ಅವನ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಆಪ್ತತೆಯ ಬೆಲೆಯಳ್ಳಿದ್ದೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ವಾದ್ಯ ನುಡಿಸುತ್ತಲೇ ಶೂಕಡಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದ ಲೂಸಿಯಸನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನು ನಿರಾಳವಾಗಿ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕೊಂಚೆ ಮತ್ತು ರದಿಂದಲೇ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಓದಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಉರಿಯತ್ತಿರುವ ಪಂಚು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಅದನ್ನು ಸರಿಮಾಡ ಹೋದವನಿಗೆ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಆಕೃತಿಯೊಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸೀಸರನ ಪ್ರೇತವೆಂದು ನಾಟಕಾರನೇ ಸೂಚಿಸಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಸನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಸೀಸರ್ ಎಂಬ ಮಾತು ಬರದಿದ್ದರೂ ತಾನು ಕಂಡದ್ದು ಅವನದೇ ಪ್ರೇತ ಎಂದು ಅವನ ಮುಂದಿನ ದೃಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಮಾತುಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

“ಯಾರು ನೀನು?ಇದೇನು ನನ್ನ ಕಳ್ಳಿನ ಮಂಪರೋ

ಈ ಬಗೆಯ ಬೀಭತ್ಸು ಆತಿಮಾನುಷ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ಸೈಫಿಸುತ್ತಿರುವುದು?

....ನನ್ನ ರಕ್ತತಣ್ಣಾಗಿಸಿ ನನ್ನ ಕೂದಲು ನಿಮಿರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ

ನೀನೇನು ದೇವರೋ, ದೃವಾಂಶರೂಪವೋ ಅಥವ ಭೂತ ಪ್ರೇತವೋ?

ಹೇಳು, ಯಾರು ನೀನು”

‘ನನ್ನ ಆಶುಭಸೂಚಕ ಪ್ರೇತಃ /

‘ಇಲ್ಲಿಗೆ ಯಾಕೆ ಬಂದೆ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಥಿಲಪಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಕರಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಬಹುತಃ ಇಡೀ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಸನನ್ನು ಅಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿದ ಒಂದೇ ಸಂದರ್ಭ ಇದು ಎನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರೇತ ಮಾಯವಾದ ಗಳಿಗೆಯೇ ಲೂಸಿಯಸ್, ವಾರೋ, ಕ್ಷಾಡಿಯಸ್

ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಎಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸಿ ‘ಅವರಿಗೂ ಏನಾದರೂ ಕಂಡಿತೆ?’ ಎಂದು ಚಡುಪಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಆಕೃತಿ ಕಂಡದ್ದು ತನಗೆ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ದೃಢಪಡುತ್ತದೆ. ಒಹುಃಃ ಖ್ರಿಷ್ಟಸನಿಗೆ ಸೀಸರನ ಗುಂಗು ಹೋಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಸಣ್ಣ ದೃಶ್ಯ ಒಳ್ಳೆಯ ನಿದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟರೋಳಗಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ಕೆಳೆದು ಮುಂಜಾವಿನ ಹೊತ್ತು ಆಗಿದೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯಸನನ್ನು ಕರೆತರಲು ತನ್ನ ಸಹಚರರನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸನ್ನಧನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಏದನೆಯ ಅಂಕದ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದ ಮೊದಲ ಭಾಗ ಆಕ್ಷೇವಿಯಸ್ ಮತ್ತು ಆಂಟನಿಯ ನಡುವಿನದು. ಆಂಟನಿ ಎಣಿಸಿದ್ದಂತೆ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವು ಬೆಟ್ಟಬಿಳಿದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ತಪ್ಪಾಯಿತು ಎಂದು ಆಕ್ಷೇವಿಯಸ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಂಟನಿ ‘ಅವರು ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆಂದು ತನಗೆ ಗೊತ್ತು’ ಎಂದು ಕಾರಣವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೂತನೊಬ್ಬ ಬಂದು ಶತ್ರುಸೈನ್ಯ ಈಗಳೇ ಬಂದಿದ್ದ ತೌಕ್ಕಣವೇ ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಅವಸರಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಂಟನಿ ಆಕ್ಷೇವಿಯಸನಿಗೆ ಯುದ್ಧಮೈಯನಿಂದ ಎಡಭಾಗದ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಲು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಆಕ್ಷೇವಿಯಸ್ ಖಡುವಿಂಡಿತವಾಗಿ ಒಪ್ಪದೆ ನಿರಾಕರಿಸಿ, ತಾನು ಬಲಭಾಗದ ನಾಯಕತ್ವ ವಹಿಸುತ್ತೇನಿಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಂಟನಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ಪೆಟ್ಟಿ ಬಿದ್ದಿದೆ. ‘ಇಂಥ ವಿಷಮಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೇಕೆ ಎದುರುಮಾಡುತ್ತಿ? ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆಕ್ಷೇವಿಯಸ್ ‘ಎದುರುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ನಾನು ಮಾಡುವುದು ಹಾಗೆ’ ಎಂದು ಅಷ್ಟೇ ಹಟದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇಬ್ಬರ ಮಧ್ಯದ ಗುಟ್ಟಾದ ಆಸಹನ ಹಾಗೂ ಸ್ವಧಾರ ಮನೋಭಾವ ಸ್ವಫ್ಫಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ವಿರುದ್ಧ ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಈ ದೃಶ್ಯದ ಎರಡನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಸೈನ್ಯಗಳು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿವೆ. ಬಣಗಳ ಸುರಿಮಳಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ವಾರ್ಷಿಕಾಗಳನ್ನು ಹರಿಸಬೇಕು. ಅಷ್ಟೇ ಚೂಪಿನ, ಮಾರಕ ಮಾತುಗಳು ; ದುರಭಿಮಾನದ ಮಾತುಗಳು ; ಪರಸ್ಪರ ಅಹಂಗಳನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು. ಎದುರಾಳಿಗಳಿಂತ ಒಂದು ಪಟ್ಟು ಮೇಲುಗ್ರಯಾಗಿರುವ ಹವಣಿಕೆ. ನಮ್ಮದೇ ಕೊನೆಯ ಮಾತಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಹಟದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ವಾಕ್ಯತುಯ್ದ ಸ್ವಧರ್ಮ. ಆಂಟನಿ, ಆಕ್ಷೇವಿಯಸ್, ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ಇವರುಗಳ ಜೊತೆ ಖ್ರಿಷ್ಟಸನೂ ಸರಿಸಮನಾಗಿ, ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಜೋಡಿಸುತ್ತ ವಿಚ್ಯಾತಸುಖಪಡುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟೇಯೇ – ಕೊನೆಗೆ ತುದಿಷ್ಟಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಕೇವಲ ಎಲುಬು ಮಾಂಸದ

ಮನುಷ್ಯರಷ್ಟೇ. ಇವರುಗಳು ಆಡುವ ಈ ಚಕ್ತರೋಕ್ತಿಗಳು ಜಾಣತನದ್ದು ನಿಜ, ಒಂದಪ್ಪು ರಂಜನೆ ನೀಡುತ್ತದೆ ನಿಜ – ಆದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಒಂದಪ್ಪು ಕಹಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಹೋಗುವುದಂತೂ ಅಷ್ಟೇ ನಿಜ. ರೋಮ್, ಗಣತ್ವಾತ್, ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯ, ಕ್ರಾಂತಿ ಇಂಥವರ್ಗಳು ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಸೀಸರನಂಥ ಒಬ್ಬ ವೆಭ್ರವ್ರಾಪೇತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪರಿಚಯದ ನಂತರ, ಉಳಿದದ್ದು ಇಷ್ಟೇ – ಈ ಪರಸ್ಪರ ನಿಂದನೆಗಳು, ಆರೋಪಗಳು, ಬಾಟೂಕ್ತಿಗಳು. ಈ ಭಾಗದ ಕುರಿತು ಮತ್ತಪ್ಪು ವಿವರಣೆ ಕೊಡಬೇಕಾದುದು ಅನಾವಶ್ಯಕ.

ಇನ್ನು ಯುದ್ಧ ಆರಂಭವಾಗಬೇಕಷ್ಟೇ.

ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ಈಗ ತನ್ನ ಆಪ್ತನಾದ ಮೆಸೆಲಾನೋಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮೊದಲ ಚಾರಿಗಂಬಂತೆ ಅವನ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ದುಸುಡ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಆತಂಕ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸು ಭಾರವಾಗಿರುವುದೂ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೆಸೆಲಾ

ಇಂದು ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನ. ಈ ದಿನವೇ **ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್** ಇನ್ನುತ್ತಾಳಿದ್ದು.

ನಿನ್ನ ಕೈ ಕೊಡು ಮೆಸೆಲಾ.

ಪಾಂಪೆಯಂತೆ, ನಮ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯ ಕ್ಯಾಗಿ, ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಈ ಒಂದು ಕಾಳಗವನ್ನು ಹೂಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಎಪಿಕ್ಯೂರನ ವಿಚಾರದಂತೆ ನಾನು ಕೂಡ ಎಂದೂ

ಶಕುನಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಬಂತಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಈಗ ನಾನು ಬದಲಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಮುನ್ಸೂಚನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದಪ್ಪು ಬೆಲೆ ಕೊಡುವಂತಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಹೀಗಂದು ತಾನು ಸಾಡಿಸ್ ನಿಂದ ಹೊರಣಾಗ “ಎರಡು ಬಲಿಪ್ಪುಗರುಡಪಕ್ಕಿಗಳು ನಮ್ಮ ಧ್ವಜಕಂಭಗಳ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕೂತು ನಮ್ಮ ಸೈನಿಕರ ಕೈಗಳಿಂದ ಉಣಿಸು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಲ್ಲಿ ಫಿಲಿಪಿಯವರೆವಿಗೆ ನಮ್ಮ ಜೂತೆಗೆ ಒಂದ ಈ ಪಕ್ಕಿಗಳು ಇಂದು ಚೆಳಗ್ಗೆ ಹಾರಿ ಹೊರಟು ಹೋದವು. ಈಗ ಆ ಗರುಡಪಕ್ಕಿಗಳ ಬದಲಾಗಿ ಕಾಗೆಗಳು, ಗಿಡುಗಗಳು, ಡೊಂಬಕಾಗೆಗಳು ನಮ್ಮ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಹಾರುತ್ತಿವೆ. ಈ ಪಕ್ಕಿಗಳ ರೆಕ್ಕೆಗಳು ಹಾಸಿದ ಮೇಲ್ಮೈವಣ ಬಹು ವಿನಾಶಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ. ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವು ಈ ಕಪ್ಪನೆರಳನಲ್ಲಿ ಸಾಯಿವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ” ಎಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ.

‘ಹಾಗೆಲ್ಲ ಭಾವಿಸಬೇಡ’ ಎಂದ ಗೆಳೆಯನಿಗೆ “ಭಾಗತಃ ಮಾತ್ರ ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಉತ್ಸುಕನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಎಲ್ಲ ಅವಾಯಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಎದುರಿಸುತ್ತೇನೆ”

ಎಂದು ವಿಶ್ವಾಸದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಮ್ಮ ಪರಿಚಯದ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್‌ಗಿಂತ ಎಷ್ಟು ದೂರವಾಗಿದ್ದಾನೆ ಈ ಯಥ್ರಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ !

ಮುಂದೆ ನಡೆಯವುದು ಒಂದು ಹೃದಯಸ್ತ್ರೀ ದೃಶ್ಯ - ಕ್ಯಾಷಿಯಸ್ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಟಸರ ಮಧ್ಯದ ಅಂತಿಮದೃಶ್ಯ. ಬಹುಶಃ ಇದೇ ಕೊನೆಯ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಬಹುದೆಂಬ ಅನುಮಾನ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಕಾಡುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ವಿದಾಯ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ಕ್ಯಾಷಿಯಸನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಸಿಗಬೇಕು. ‘ಅಕ್ಸಾತ್’ ಈ ಕಾಳಿಗದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸೋತರೆ ನಾವು ಇದೇ ಕೊನೆಯ ಬಾರಿ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ನೋಡುವುದು. ಹಾಗೂಮೈ ಆದರೆ ನೀನು ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತಿ? ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ, ಬ್ರಾಟಸ್ ‘ನಾನು ನಂಬುವ ವಿಜಾರಧಾರೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ ಮುಂದೆ ಆಗುವುದರ ಭಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಕೊನೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಡಿತನವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನಮನ್ನು ಕಾಯುವ ಅಲೋಕಿಕಶ್ಕಿಗಳು ಏನನ್ನು ನಮಗಿ ಕಾದಿರಿಸಿದೆಯೋ ಆದನ್ನು ಎದುರುನೋಡುವ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದ್ದನೇ’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯಸನಿಗೆ ಇದು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಸೋತು, ಆಂಟನಿಯ ಬಂದಿಯಾದರೆ ರೋಮಿನ ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬ್ರಾಟಸ್ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆಯೆ? ಇಲ್ಲ, ಖಂಡಿತ ಇಲ್ಲ, ರೋಮಾನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದಿಯಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗು ತ್ರೈನೆಂದು ಭಾವಿಸಲೇಬೇಡ. ಬ್ರಾಟಸ್ ಆದಕ್ಕಿಂತ ಉದಾತ್ಮಮನೋವೃತ್ತಿಯ ಮನುಷ್ಯ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟನಿಜ.... This same day / Must end that work the Ides off March began” ಇಷ್ಟ ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯ. ಇದೇ ಕೊನೆಯ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಬಹುದು. ಮತ್ತೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಸಂತೋಷ ಆದರೆ ಇದೇ ಕೊನೆಯಾದರೆ ಈ ವಿದಾಯ ತೈತ್ತಿಕರವಾಯಿತು’ ಎಂದು ಬ್ರಾಟಸ್ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಾಭಾಸ ಕಾಣುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಮೊದಲು “ತಾನು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಉಳ್ಳವನಲ್ಲ..ಹಿರಿಯ ಶಕ್ತಿಗಳ ಇಂಗಿತಗಳಿಗೆ ತಲೆಬಾಗುತ್ತೇನೆ” ಎಂದವನು ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಉಳಿದರೆ ರೋಮಿಗೆ ಬಂದಿಯಾಗಂತೂ ಖಂಡಿತ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. “ಇದು ರೋಮನ್ನರಲ್ಕ್ಷಣವೇ ಅಲ್ಲ” ಎಂಬುವಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮೇಲ್ಮೈಬ್ರಾಟಕ್ಕೆ ಇದು ವಿರೋಧಾಭಾಸವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಬ್ರಾಟಸನ ಸಂಕೀರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಯೋಚಿಸಿದಾಗ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಟಸ್ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಹೌದು, ರೋಮನ್ ಯೋಧನೂ ಹೌದು. ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ, ಬದುಕು-ಸಾವುಗಳ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಯೋಜನೆ ಪ್ರಕೃತಿವಿರೋಧ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರೋಮನ್ ಯೋಧನಾಗಿ,

ನಾಯಕನಾಗಿ, ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಸೋಲನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಮೇಲೆ ರೋಮಿಗೆ ಗುಲಾಮನ ಹಾಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಸರ್ವಥಾ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿನಿಷ್ಠೆ, ರೋಮ್ ದೇಶಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಠೆ ಇವುಗಳ ಕುರಿತಾದ ಸಂಘರ್ಷ ನಡೆದೇ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕೊನೆಯವರೆವಿಗೂ ಬ್ರಾಟಸ್ ಆಕರ್ಷಣಕ್ಕೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದು. ಮುಂದುವರೆದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಟಸನ ಮತ್ತೂ ಒಂದು ಅದ್ವೃತ್ತ ಸಾಲು ಇದೆ. ಕ್ಯಾಟಿಯರ್ ಬ್ರಾಟಸನ ಹಾರ್ಡೆಕೆಗೆ, ವಿದ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಅದೇ ರೀತಿಯ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಆಡಿದ ಮೇಲೆ ಬ್ರಾಟಸ್‌ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಾನೆ:

O then lead on. O, that a man might know
The end of this day's business ere it come !
But it sufficeth that the day will end
And then the end is known.

ಈ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಎರಡು ಭಾಗಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದ ಮೊದಲ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ “ಓ, ದಿನದ ವಹಿವಾಟುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮುಗಿಯಬಹುದೆಂದು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ”. ಮತ್ತೆ ಆ ಸಾಲಿನ 'O' ಎಂಬುದು ಒಂದೇ ವೇಳಿಗೆ ಆಸೆಯ ಹಾಗೂ ಹತುತೆಯ ಉದ್ದಾರ. ನಡೆಯುವುದೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಆತಂಕದಲ್ಲಿಯೇ ಸೋಲಿನ ಭಯ ಅಡಗಿದೆ; ಬೇಗ ಮುಗಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಆಸೆಯಿದೆ. ಈ ಆಸೆ ಎರಡನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೂ ಸ್ವಫ್ಫಾಗುತ್ತದೆ. “ಆದರೆ ದಿನ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಆಗ ಎಂಥ ಕೊನೆ ತರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು”. ‘ಮುಕ್ತಾಯ’ ಯಾವುದಕ್ಕೆ? ವ್ಯಕ್ತಿಗೋ? ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆರಂಭಿಸಿದ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೋ? ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ‘ಮುಕ್ತಾಯ’ ತರುವುದರಿಂದ ಆಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮುಕ್ತಾಯವನ್ನೂ ಆಶಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮುಕ್ತಾಯದ ರೀತಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಕಂಡುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ‘ದಿನ ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕೊನೆಯ ರೀತಿಯೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಸಮಾಧಾನದ ವಿಷಯ’ ಅಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತನು ಆರಂಭಿಸಿದ, ಇಡೀ ದೇಶವನ್ನೇ ಪ್ರಕ್ಷುಬಿಷಿತಿಗೆ ತಳ್ಳಿದ ಚಳೆವಳಿಯ ಮುಕ್ತಾಯದ ಕುರಿತಾದ ಕಳಕಳಿ ಇಲ್ಲ. ಎಂದಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹತುತ ಮನಃಷಿತಿಯ ಉದ್ದಾರ ಎಂದು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದುದು. ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹಕ್ಕೆ, ಆದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ, ಕನಸು ಕಾಣುವ ಚೈತನ್ಯಕ್ಕೆ ಆಗಾಧವಾಗಿ ಆಯಾಸವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆಯೆ? ಬ್ರಾಟಸನಿಗೂ ಕೂಡ? ಬಹುಶಃ ದುರಂತ ಇರುವುದು ಇಲ್ಲ. ಅಮೂರ್ತಗಳ ಚಿಂತೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಈ ಮೂರ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸದ್ಯದ ಹಿಂಸೆ ಕೊನೆಗೊಂಡರೆ ಸಾಕು, ಇದೇ ದುರಂತದ ಸ್ಥಿತಿ. ಈ ಬಗೆಯ ಭಾವನ ಆಂಟನಿಗೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತ

ಬರಲೀಕ್ಕಿಲ್ಲ. ವಿಜಯದ ವಾಸನೆ ಮೂಗಿಗೆ ತಾಗಿದವನು ದಿನದ ಕೊನೆ ತರಬಹುದಾದ ಮುಕ್ತಾಯದ ರೀತಿಗಾಗಿ ಹಲುಬುವುದಿಲ್ಲ.

ಯುದ್ಧ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ಯಾಡಿಯಸನೆ ಕಡೆಯವರು ನಾಯಕನನ್ನು ತೊರೆದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥವನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕ್ಯಾಡಿಯಸನೇ ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್ ಆಂಟನಿಯ ಪಡೆಗಳಿಂದ ಸೋಲು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಾಟಸ್ ಆಕ್ಸೈವಿಯಸನೆ ವಿರುದ್ಧ ಒಂದಷ್ಟೇ ಮೇಲುಗೈ ಗಳಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಡಿಯಸನೆ ಡೇರೆಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿಬಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ತನ್ನ ಆಪ್ತರಲೊಬ್ಬನಾದ ಟಿಟನಿಯಸನನ್ನು ಆ ದೂರದ ದೃಶ್ಯದ ವಿವರಗಳೇನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರಲು ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸಹಚರ ಹಿಂಡುರಸನನ್ನು ಗುಡ್ಡ ಹತ್ತಿ ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಏನು ಕಾಣುತ್ತದೆ ಅದನ್ನು ಬಂದು ಹೇಳು ಎಂದು ಕಳಿಸಿ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬನೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಾನಃ ತನ್ನ ಜನ್ಮದಿನದ ನನಪಾಗುತ್ತದೆ. “ನನ್ನ ಬದುಕು ಆರಂಭವಾದಂದೇ ನನ್ನ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಬದುಕು ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಸೇರಿದೆ” ಮನುಷ್ಯನ ವ್ಯಂಗ್ಯ, ಕಟಕಿ, ಅಸೂಯೆ, ಶಬ್ದದ ಕುರಿತು ತಿರಸ್ಯಾರ, ಅಸಹನೆಗಳಿಲ್ಲ ಕೊನೆಯ ಆತ್ಮಮರುಕದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಬೇಕೋ ಏನೋ? ಕ್ಯಾಡಿಯಸನೆ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟೇ ನಮ್ಮ ಅಸಮಾಧಾನಗಳಿಧ್ಯಾರೂ ಈ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಅವನ ಕುರಿತಾಗಿ ಮರುಕಪಡುವುದಂತೂ ಖಿಂಡಿತ. ಹಿಂಡುರಸ್ ಗುಡ್ಡವಿಳಿದು ಬಂದು ತಾನು ಸೋಡಿದ ದೃಶ್ಯ, ತೀರ ಭಯಂಕರವೆಂದು ಹೇಳಿ “ಟಿಟನಿಯಸನನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದಿದ್ದಾರೆ, ಅವನು ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಸರೆಯಾಗಿದ್ದಾನೆ” ಎಂದು ಕ್ಯಾಡಿಯಸನನ್ನೂ ಮತ್ತೊಂದು ಆಪ್ಣು ಧೃತಿಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಿಧಾರದ ಸಮಯ ಬಂದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಕಾಯುವುದು ವ್ಯಧರ್. ಒಮ್ಮೆ ಹಿಂಡುರಸನನ್ನು ಕ್ಯಾಡಿಯಸ್ ಬಂಧ ವಿಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ಅವನಿಂದ ಒಂದು ವಚನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೆ ತಾನು. ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಹಿಂಡುರಸನ ಸೇವೆ ತನಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದರೆ ಅವನು ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಮಾಡದೆ ತನ್ನ ಅಣತೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು ಎಂದು. ಈಗ ಆ ಕ್ಷಣಾ ಬಂದಿದೆ. ಹಿಂಡುರಸನಿಗೆ ಕರಾರಿಯೋಂದನ್ನು ನೀಡಿ “ನಾನು ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಇರಿದು ಕೊಲ್ಲು” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂಡುರಸ್ ಅದೇ ರೀತಿ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ “Caesar, thou art revenged / Even with the sword that killed thee” ಎಂದು ಉಸುರಿ ಕಣ್ಣಾ ಮುಚ್ಚುತ್ತಾನೆ.

ಅದರೆ ಅಲ್ಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಡಿಯಸನೆ ಡೇರೆಗಳ ಬಳಿ ನಡೆದದ್ದೇ ಬೇರೆ-ಬ್ರಾಟಸನೆ ಸೈನ್ಯ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹಿಂದ್ರಕ್ಕಿಟ್ಟಿ ವಿಜಯೋತ್ಸಹದಲ್ಲಿ ಫೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದು, ಟಿಟನಿಯಸ್ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ವೀರೋಚಿತವಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಕ್ಯಾಡಿಯಸನಿಗೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಪ್ರಕ್ರಿಯವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ದುರದುಷ್ಣ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ನಿರಾಶಾದಾಯಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅಪ್ಪೆ ಮೆಸುಲಾನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟು

ಕ್ಯಾಷಿಯಸನಿಗೆ ತುಂಬ ಆಪ್ತನಾಗಿದ್ದ ಟಿಟನಿಯಸ್ ಬದುಕಿ ಉಳಿಯಲು ಇಚ್ಛಿಸದೆ ತಾನು ಕೂಡ ಇರಿದುಕೊಂಡು ಸಾಯುತ್ವನೆ.

ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಬ್ರಾಟಸ್ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಂದು ಅವನು ಆಡುವ ಮೊದಲ ಮಾತೇ ಅಧ್ರ್ಯಾಗಭಿರ್ತವಾಗಿದೆ. "O Julius Caesar, thou art mighty yet ! / Thy spirits walk abroad, and turns our swords / In our own proper entrails".

"ಕ್ಯಾಷಿಯಸನಿಗೆ, ಟಿಟನಿಯಸನಿಗೆ ಸೋಕ್ತಾಲದಲ್ಲಿ, ಸೋಕ್ತರೀತಿ ತನ್ನ ಸಂತಾಪ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮಂಥ ಮತ್ತಿಬ್ಬರು ರೋಮನರು ಸಿಗುವುದು ಕಷ್ಟ. ನಾನು ಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಣ್ಣೆರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಈ ಗಳಿಯರಿಗೆ ನಾನು ಖಚಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ."

ಯುದ್ಧ ಮುಂದುವರೆಯಬೇಕು. ಮುಂದುವರೆದಂತೆ ಬ್ರಾಟಸನ ಪಡೆಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಸೋಲುಂಟಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವನ ಮುಖ್ಯ ಯೋಧರುಗಳು ಸರೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ಈಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಸೀಸರನ ಪ್ರೇತ ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿ ಥಿಲಪಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. 'I know my hour is come' ಶತ್ರುಗಳು ನಮ್ಮನ್ನ ಹಳ್ಳಿದತ್ತ ದಬ್ಬಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೇ ನಮ್ಮನ್ನ ತಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ನಾವೇ ಬಿದ್ದುಬಿಡುವುದು ಲೇಸು. ಮತ್ತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಕಾಗುಗಳು. ಬ್ರಾಟಸನೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿಯಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಗಳಿಯರಿಗೆ ತನ್ನ ಕೊನೆಯ ವಿದಾಯ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

"Countrymen,
My heart doth joy that yet in all my life
I found no man but he was true to me

ಆಕ್ಷೇವಿಯಸ್ ಸೀಸರ್ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಟಾಂಟನಿ ಸೂಧಿಸುವ ವಿಕ್ರಮವನ್ನು ನಾನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮಗೆಲ್ಲ ಕೊನೆಯ ವಿದಾಯ. ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಚರಿತ್ರೆ ಉಸುರಿ ಮುಗಿದಿದೆ ಈ ನಾಲಗೆಗೆ, night hangs upon mine eyes ; my bones would rest, that have but laboured to attain this hour" 'Fly, my lord, fly' ಎಂದು ಪ್ರನಃ ಬಂದ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಕಾಗುಗಳಿಗೆ 'Hence, I will follow' ಎಂದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕಳಿಸಿ, ತನ್ನ ಬಹು ಆಪ್ತ ಸಹಚರ ಸ್ಕೃಷ್ಟೋನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 'ಕರಾರಿಯನ್ನ ಹಿಡಿದು ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಅತ್ತ ತಿರುಗಿಸಿಕೋ' ಎಂದು ವಿನಯಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನು ಹಾಗೆ ಹಿಡಿದಾಗ ದೂರದಿಂದ ಒಡಿಬಂದು ಕರಾರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಹೊಗಿಸಿಕೊಂಡು "Farewell Strato, Caesar, now be still ; / I killed not thee with half so good a will" ಎಂದು ಕೊನೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿ ಸಾಯುತ್ವನೆ.

ಗೆದ್ದ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿರುವ ಆಕ್ಷೇವಿಯಸ್ ಮತ್ತು ಆಂಟನಿ ಇಬ್ಬರೂ ಕೇಳುವುದು ಬ್ರಾಟಸನ ಸಾವಿನ ಸುದ್ದಿ, ಕಾಣುವುದು ಬ್ರಾಟಸನ ಶವ.

ಆಂಟನಿ ಇಡೀ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮಾಣೇಕ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಟಸನ ಈ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಅಡುತ್ತಾನೆ.

"This was the noblest Roman of them all.
All the conspirators save only he
Did that they did in envy of great Caesar ;
He only, in a general honest thought
And common good to all, made one of them
His life was gentle, and the elements
So mixed in him, that Nature might stand up
And say to all the world, 'This was a man'"

ಬ್ರಾಟಸ್ 'noblest Roman' ಆಗಿದ್ದುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ಸೀಸರನನ್ನು ಯಾವ ಅಸೂಯೆ, ಸ್ವಾರ್ಥಕಾರಣಗಳಾಗಿ ಕೊಲ್ಲಿದಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ಅವನ ಮನಸ್ಸನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ 'general honest thought' ಇದ್ದುದರಿಂದಲೇ, ಎಲ್ಲರ 'common good' ಮಾತ್ರ ಅವನ ಕಳಕಳಿಯಾಗಿತ್ತಾದ್ದರಿಂದಲೇ, 'gentle' ಮನುಷ್ಯನಾದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ಆಂಟನಿಯ ಕಣ್ಣನಲ್ಲಿ – ರಾಜಕಾರಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ – ಬ್ರಾಟಸ್ ಅತ್ಯಂತ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಮನುಷ್ಯ. ಆದರೆ ಈಗ ಸಾವಿನಿಂದ ಅವನ ಅಪಾಯ ಪರಿಹಾರವಾದ ಮೇಲೆ ತಾನು ಪ್ರಮಾಣೇಕವಾಗಿ, ಹೃತ್ಯಾವರ್ಫಕವಾಗಿ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಹೊಂದಿದ್ದ ಗೌರವ, ಅಭಿಮಾನಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬಹುದು. ಈಗ ತಾನೂ ಆಕ್ಷೇವಿಯಸನೂ ಸೇರಿ ಬ್ರಾಟಸನಿಗೆ ಸಕಲ ರಾಜ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನೂ ಸರಕಾರೀ ಗೌರವಗಳನ್ನೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬಹುದು.

ಕ್ರಾಂತಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಪಿತೂರಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ತನು ಒಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ಬ್ರಾಟಸ್ ಆರಂಭಿಸಿದ 'mischief' ಆಂಟನಿಯ ಕಣಕಕ್ಕತನದಿಂದ ಮತ್ತೂ ಬ್ರಹ್ಮದಾಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆದ 'mischief' ಕೊನೆಗೆ ಆಹುತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನಲ್ಲ – ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸೀಸರನ ಶೀಮಂತ ಮನಸ್ಸು, ಬ್ರಾಟಸನ ಉದಾತ್ತಜೀವನಾದರ್ರೆಗಳು ಇನ್ನು ಇಲ್ಲ. ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆಕ್ಷೇವಿಯಸ್ ಮತ್ತು ಆಂಟನಿಗಳಂಥ 'ಸಮರ್ಪ' ರಾಜಕಾರಣಗಳ ಯುಗ ಮಾತ್ರ ಉದ್ದ್ಯಾಪನೆಯಾಯಿತು ಅಷ್ಟೇ. ಇದರ ಪರಾಕಾಷ್ಯೇಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನೋಡಲು ನಾವು 'ಆಂಟನಿ ಮತ್ತು ಕೆಲ್ಲಿಯೋಮಾತ್ರ' ನಾಟಕದವರೆವಿಗೆ ಕಾಯಬೇಕು.

୯୩

ଅଧ୍ୟେତୋ

ಅಧ್ಯೇತೋ

ನಾಟಕದ ಆರಂಭದ ವೇಳಿಗೇ ಅಧ್ಯೇತೋ-ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾರ ಮದುವೆ ನಡೆದುಹೋಗಿದೆ. ಇದು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು ವೆನಿಸಿನ ಒಬ್ಬ ಯುವಕ ರೋಡರೀಗೋ ಎಂಬುವನ ಮೂಲಕ. ಇವನು ಸಾಕಷ್ಟು ಅನುಕೂಲಸ್ಥ ಅಧ್ಯೇತೋ ಮತ್ತು ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾರ ಮದುವೆಯ ವಿಷಯ ತಿಳಿದಾಗಿನಿಂದ ವ್ಯಾಗ್ನಿಕಾರಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದು ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಸ್ವತಃ ತನೇ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸಾಕಷ್ಟು ಬಾರಿ ಅವಳ ಮನೆಗೂ ಹೋಗಿ ಅವಳ ತಂದೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಭಿಮಾರಿ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇಂಥ ತಾನು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟ ವೆನಿಸಿನ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರ ಬಿಳಿಹುಡುಗಿ ತನ್ನಂಥ ಬಿಳಿಹುಡುಗನನ್ನು ಮೆಚ್ಚೆದೆ ಕಪ್ಪು ಅಧ್ಯೇತೋನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಮದುವೆಯಾದದ್ದು ಅವನ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಈ ವಿಷಯ ತನಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ತನ್ನ ಗಳಿಯ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಯುವಕ ಇಯಾಗೋ. ಅಧ್ಯೇತೋನಿಗೆ ತುಂಬ ಹತ್ತಿರದವನಾದ ಇವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟಾಗಿದೆ ರೋಡರೀಗೋನಿಗೆ. ಇಯಾಗೋಗೆ ಇವನನ್ನು ಹೇಗೆ ನಂಬಿಸುವುದೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೌದು, ತಾನು ಎಂದೂ ಅಧ್ಯೇತೋನನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ದಕ್ಷಚೇಕಾಗಿದ್ದ ಲೆಣಿನೆಂಟ್ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತನಗೆ ನೀಡಿದೆಯೇ ಒಬ್ಬ ಜೋಕುಮಾರನಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಮಣಿಕಟ್ಟಿಲ್ಲದ ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಲಾಗದ, ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲಾಷ್ಟೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಆಜ್ಞಾನಿಗೆ ಆ ಸ್ಥಾನ ದಕ್ಷಿಬಿಟ್ಟಿತು. ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಸಮಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಧ್ಯೇತೋ ದಪ್ಪದಪ್ಪ ಮಾತುಗಳು ತುಂಬಿದ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಎಲ್ಲರ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಿಬಿಟ್ಟು. ಯುದ್ಧ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಂದರಲ್ಲಿ ಅವನೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಹೋರಾಡಿದ ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ದಕ್ಷಿಧ್ಯು ಅಧ್ಯೇತೋವಿನ ಧ್ವಜಧಾರಿಯ ಪಟ್ಟು. ಸೇವಾಹಿರಿತನಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯೇ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. ಆದರೂ ತಾನು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕಾರಣ ಇಷ್ಟೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಯಜಮಾನರೇ ಆಗಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಾಯಜಮಾನರನ್ನೂ ವಿಧೇಯವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ತಾನು ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ತನ್ನ ಸ್ವಾಧ್ಯಕ್ಷಪಟ್ಟಿಯೇ. ಈಗ ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಇಷ್ಟೆ-ಅವಳ ತಂದೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವುದು, ವಿಷಯ ತಿಳಿಸುವುದು. ಆ ಅಧ್ಯೇತೋ ಎಂಥ ಸುಮಧುರ ಗಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖುಗಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ತಾವು ಹಾಳುಗೆಡವಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ತಂದೆಯ ಮನೆಯ ಎದುರು ಉರಿಗೆ ಬೆಂಕಿಬಿದ್ದಾಗೆ ಅರಚಿಸೊಳ್ಳುವಂತೆ ಬೊಬ್ಬಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇಯಾಗೋ ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಂತು ಆ

ವೃದ್ಧನಿಗೆ ಹೊಗಿಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು ಅವನ ವೃತ್ತಿತ್ವದ ಒಂದು ಮುಖವನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಚಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.Even now, very now, an old black ram / Is tupping your white eve' ಆದದ್ದರಿಂದ ಎದ್ದೇಳು... ಉರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸು. Or else the devil will make a grandsire of you" "ಈ ಮುದುಕನಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಬಂದರೆ ನಮನ್ನೇ ಪುಂಡರು ಅನ್ನತ್ವಾನೆ. ಸರಿಹಾದರೆ you'll have your daughter covered with a Barbary horse ; you'll have your nephews neigh to you ; you'll have courses for cousins, and gennets for germans" ಬ್ರಜನ್ನಿಯೋನನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಈ ಮಾತುಗಳ ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದರೆ ರೋಡರಿಗೋ ಒಳಸುವ ಮೆದು ಶಭ್ಗಗಳೇ ಸಾಕಾಗಿತ್ತು".... Knave of common hire, a gondolier / To the gross clasps of a lascivious Moor an extravagant and wheeling stranger / Of here and everywhere." ಈ ಮಾತುಗಳೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದವು. ಆದರೆ ಇಯಾಗೋ ಒಳಸುವುದು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಾಳದಲ್ಲಿ ಈ ಮದುವೆಯ ಕುರಿತಾದ, ಬಿಳಿ-ಕಪ್ಪುಗಳ ಆಸಕನೀಯ ಮಿಶ್ರಣದ ಕುರಿತಾದ ತನ್ನ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವಂಥ ಶಭ್ಗಗಳನ್ನು. ಬ್ರಜನ್ನಿಯೋ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿದುಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇಯಾಗೋ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರೋಡರಿಗೋವಿನ ಜೊತೆ ತಾನು ಕಾಣಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ತಮ್ಮಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಪೂರಕವಲ್ಲ. ತಾನು ನೇರ ಅಧೆಲೋನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಕರೆದು ತಾ ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಿಷ್ಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಗಳನ್ನು ಮನಯಲ್ಲಿ ಕಾಣದೆ ಕೊಳ್ಳಬೇಗೊಂಡ ಬ್ರಜನ್ನಿಯೋ ಮಗಳನ್ನು ಈ ರೋಡರಿಗೋವಿಗೇ ಕೊಟ್ಟದರೆ ಚೆನ್ನಿರುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಹಲುಬುತ್ತಾನೆ. ತಂದೆಗೆ ಎಂಥ ದ್ರೋಹ ಬಗೆದಳು ಮಗಳು! ಯಾರು ತಾನೆ ತಂದೆಯಾಗಲು ಬಯಸಿಯಾರು? ಎಂದು ತನ್ನ ಆತ್ಮಮರುಕದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ ತಂದೆಯರಿಗೆ "Fathers, from hence, trust not your daughters' minds / By what you see them act." ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಅಂಕದ ಕೊನಯವರೆವಿಗೂ ಈ ವೆನಿಸಿನ ನಾಗರಿಕರ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡ ಗಮನವಿಟ್ಟು ನೋಡಬೇಕು. ಈಗ, ಅಂದರೆ ನಾಟಕದ ಇನ್ನೂ ಆರಂಭದ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲೇ ತೀಮಾರ್ಫನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟವೂ ಹಾದು, ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ನ್ಯಾಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಣ್ಣಪಾತ್ರಗಳು ಎಂದು ಕಡೆಗಳಿಸಿಬಿಡಬಾರದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಮುಂದುವರೆದು ಬ್ರಜನ್ನಿಯೋ ಮತ್ತೂ ಕುಶಾಹಲಕರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಕಟ್ಟಕಡೆಯವರೆವಿಗೂ ಅದೇ ರೀತಿಯ ವಾದವನ್ನೇ ಮಂಡಿಸುತ್ತಹೋಗುತ್ತಾನೆ.Are there not charms / By which the property of youth and maidhood / May be abused ? Have you not read, Roderigo, / Of some such thing ?" ಅಧೆಲೋ ಒಬ್ಬ ಕಪ್ಪು ಮನುಷ್ಯ ; ನೀಗೂ ;

ಅಷ್ಟಿಕಾವಿಂಡದಂಥ ನಿಗೂಢ ಕರಾಳದೇಶದ ಮೂಲದವನು. ಮಾಟಮಂತ್ರಗಳ, ಭೂತ ಪ್ರೇತ ಆರಾಧನೆಗಳ ದೇಶ ಅದು. ಬಿಳೀ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಅರ್ಥವಾಗದ ಭಯಂಕರನಾಡು. ಹಾಗೆಂದಮೇಲೆ ಅಥೆಲೋ ಈ ಮಾಟಮಂತ್ರಗಳ ಬಳಕೆ ಮಾಡಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಂಬುವುದು ಹೇಗೆ? ಮುಂದಿನ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಥೆಲೋನನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಹೊಡ ಇದೇ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೂ ಅಪ್ಪುಬಿತ್ತಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಥೆಲೋ, ಇಯಾಗೋ ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟೆಗೆ ಇದ್ದಾರೆ. ಇಯಾಗೋ ಅಥೆಲೋವಿನ ಮದುವೆಯ ಕುರಿತು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೋಮ್ಮೆ ಮದುವೆ ಆಗಿಯೇ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಅಪಾಯವಿದೆ ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಂಬಾನ್ನಿಯೋ ಪ್ರಭಾವಶಾಲೀ ನಗರ ಪ್ರಮುಖ. ಅವನ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ತುಂಬ ಬೆಲೆ ಇದೆ. 'ಮಾಡಲಿ, ಬೇಕಾದ್ದು ಮಾಡಲಿ ಬಿಡು. ನಾನು ಈ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ ಸೇವೆ ಅವನ ಆರೋಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಲ್ಲಿಹಾಕಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ... ರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು ನಾನು. ಮತ್ತು ನನ್ನ ಅರ್ಕಾಡೆಗಳಿಂದಾಗಿ ನಾನು ಯಾರಿಗೂ ತಲೆಬಾಗದಂತೆ ನನ್ನ ಸದ್ಯದ ಈ ಅಧ್ಯಷ್ಟದ ಕುರಿತಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಹುದು.for know, Iago, / But that I love the gentle Desdemona / I would not my unhoused free condition / Put into circumscription and confine / For the sea's worth". ಒಹು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಮಾತು ಇದು. ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಸಮುದ್ರದಾಳದ ಎಲ್ಲ ಐಶ್ವರ್ಯದ ಆಸ್‌ಗೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸದ ಅಥೆಲೋ ಈಗ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳ ಶ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಂದರೆ ಮದುವೆಯ ಬಂಧನದಿಂದ ತಾನು ಎಂದಿಗೂ ಮುಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದವ ಅಥೆಲೋ, ಈಗ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳನ್ನು ಶ್ರೀತಿಸಿ ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಶ್ರೀಯತೆಯನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾಜಭವನದಿಂದ ಕರೆಬಂದಿದೆ. ಲೆಫ್ಣನೆಂಟ್ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಸುದ್ದಿ ತಂದಿದ್ದಾನೆ. ಟರ್ಕರು ಸೈಪ್ರಸ್‌ಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುವ ಸನ್ನಾಹ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಸಭೆ ನಡೆದಿದೆ. ಅಥೆಲೋಗಾಗಿ ಕರೆ ಕಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಸರಿ, ಮನೆಯೋಳಿಗೆ ಹೇಳಿಬರುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಅಥೆಲೋ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಇಯಾಗೋನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಒಥೆಲೋ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇಯಾಗೋವಿನ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ನಂತರದ ಕ್ಯಾಷಿಯೋವಿನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಎರಡನ್ನೂ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಇಯಾಗೋ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ "Faith, he tonight hath boarded a land carack : / If it prove lawful prize, he's made for ever" ಸ್ವಾನಿಷ್ ಮತ್ತು ಪೋರ್ಟ್‌ಗ್ರೀಸ್ ಸಂಪದ್ವರ್ತಿತ ಹಡಗನ್ನೇರಿದ್ದಾನೆ ಅಥೆಲೋ. ಅದು ಕಾನೂನುಬದ್ಧವೇಸಿದರೆ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿಯುವವರು ಯಾರು? ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಅರ್ಥವಾಗದವನಂತೆ 'ಅಂದರೆ ಎಂದಿದ್ದಕ್ಕೆ 'ಅವನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದಾನೆ'. 'ಯಾರೊಡನೆ' ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಕ್ಯಾಷಿಯೋನಿಗೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಥೆಲೋ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಸುಲುಗಳ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಗಮನಾರ್ಹವೆಂದರು ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ : ಮೊದಲನೆಯದು ಅಥೆಲೋವಿನ

ಮದುವೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇಯಾಗೋ ವಿವರಿಸುವ ರೀತಿ. ಅಗೌರವ, ತಿರಸ್ಕಾರಗಳೇನೂ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ಆ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಅಸೂಯೆ, ಒಂದಿಷ್ಟು ಅಸಹನೆಗಳು ಕೇಳುತ್ತವೆ. ಎರಡನೆಯದು, ಅಥ್ಲೋವಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಯಿತು ಎಂದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಕೂಡ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ 'ಯಾರೊಡನೆ' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ, ತನಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವನಂತೆ. ಮುಂದೆ ಮೂರನೇ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಅಥ್ಲೋ ಸ್ವತಃ ತನೇ ಇಯಾಗೋವಿನ ಹತ್ತಿರ ಮಾತನಾಡುವಾಗ 'ಕ್ಯಾಷಿಯೋಗೆ ತನ್ನ ಮದುವೆಯ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಿತ್ತು...' ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಮದುವೆಯ ಮುಂಚೆಯೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು ಅನೇಕಬಾರಿ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಅಂದರೆ ತನ್ನ - ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳ ಮಧ್ಯ ದೂತನಂತೆ ಓಡಿಯಾಡುತ್ತಲೂ ಇದ್ದ ಅವನು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶೇಕ್ಷಣಿಯರ್ನ ಹಲವು ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಮುಂದೆ ಯಾವಾಗಲೋ ಮರೆತುಬಿಡುವುದೋ ಅಥವಾ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ತಂದುಬಿಡುವುದೋ - ಇಂಥ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಇದೂ ಅಂತಹ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗವೇ ? 'ಅಲ್ಲ' ಎನಿಸುತ್ತದೆ ನನಗೆ. ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಈ ಮದುವೆಯ ವಿಷಯ ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅಥ್ಲೋ ತನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥವನು ಅವನು. ಈ ಮದುವೆಯ ವಿಷಯ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿದೆಯೋ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಎಂದೇ ತಿಳಿಯದವನಂತೆ ಇದ್ದಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆಯೇ ಅಥ್ಲೋ ಅವನನ್ನು ಲೆಟ್ಟಿನೆಂಟ್ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ?

ಇದೇ ವೇಳೆಗೆ ಬುಬಣಿಸ್ತಿಯೋ ದೊಡ್ಡ ದಂಡನ್ನೇ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅಥ್ಲೋನನ್ನು ಬಂಡಿಸಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಥ್ಲೋ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕದಲುವುದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛೆಪಡದೆ ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳೂ ಕತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರು ಬೀಳುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಾಗ 'Keep up your bright swords, for the dew will rust them' ಎಂದು ಸೂಕ್ತವಾದಹಿತವನೆನ್ನಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಬುಬಣಿಸ್ತಿಯೋವಿನ ಮುಂದಿನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಹಿಂದೆಯೇ ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ, ಅವನ ಆಕ್ರೋಶಕ್ಕಿಂತ ಹಚ್ಚಿಗೆ ಈ ಕಪ್ಪಮನುಷ್ಯನ ಬಗೆಗಿನೆ ಅಸಹ್ಯ, ತಿರಸ್ಕಾರಗಳು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. 'foul theif ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿದ್ದೀಯೆ ? Damned as thou art, thou hast enchanted her....' 'ಅವಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಮಾಟಮಂತ್ರಗಳ ಸರಪಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿದ್ದೀಯೆ'ಮೃದು, ಸುಂದರ ಮತ್ತು ಉಲ್ಲಾಸದ ಹುಡುಗಿ, ಮದುವೆಯೇ ಬೇಡವೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದವಳು, ಪೆನಿಸಿನ ಸುಂದರ ತರುಣರನೇಕರನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದವಳು ಈಗ...ಈ "Sooty bosom...to fear, not to delight'ನಂಥವನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಾಗುವುದೆಂದರೆ ಏನು ?" ಅವಳ 'delicate youth'ನ ಮೇಲೆ 'foul charms'

'drugs or minerals that weakens motion' ಇವುಗಳೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಅಧ್ಯೇತೋ ಒಬ್ಬ "practicer of arts inhibited, and out of warrant;" ಪ್ರತಿಶಿಫ್ಟದಲ್ಲಿ ಕವ್ಯ-ಭಿಳ, ಸುರೂಪ-ರೂಪ, ಅಸಹಜ-ಸಹಜ ಇವುಗಳ ಹರಿತಾಗಿ ಬೃಂಢಾನೀಯೋನಿನ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಗಳ ಕರಾಳಧಾಯೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆಂದರೆ ಪುರಪ್ರಮುಖರೆಂದು ಅವನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಮಿಸುವ ಮೊದಲು ಹೂಡು "....ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಒದಗಿರುವ ಸಂಕಷ್ಟದಷ್ಟೇ ದಾರುಣವಾದುದು ನನ್ನ ಸಂಕಷ್ಟ.... ನನ್ನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ಪುರಪ್ರಮುಖರು ಮನಗಾಣಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆif such actions may have passage free / Bond slaves and pagans shall our statesmen be" ಎಂದು ಅನ್ನುವವರೆವಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದೊದಗಿದ ವಿಪತ್ತಿನ ಕುರಿತು ಸಮಾಲೋಚನೆ ನಡೆದಿದೆ. ಟರ್ನ್ ಹಡಗುಗಳು ಸೈಪ್ರಸ್‌ನ ತ್ವರಿತ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ದರ ಕಂರಿತು ಸುದ್ದಿ ಬರುತ್ತಲಿದೆ. ಅಧ್ಯೇತೋವಿಗಾಗಿ ಸಭೆ ಕಾದಿದೆ. ಅವನು ಬಂದ ಹೂಡಲೆ ಡ್ರೌಕನು ಅವನಿಗೆ ಸಭೆಯ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಈ ಹೂಡಲೆ ಅಧ್ಯೇತೋ ಸೈಪ್ರಸ್‌ಗೆ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಧ್ಯೇತೋ ಉತ್ತರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಅವನೊಡನೆ ಬಂದ ಬೃಂಢಾನೀಯೋನನ್ನು ಸ್ಥಾಗಿಸಿ ಅವನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು ಕಾದಿದ್ದೆವು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಾಡಿಗೆ ಒದಗಿಬಂದಿರುವ ವಿಪತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಬೃಂಢಾನೀಯೋನಿಗೆ ಗೂತ್ತಿಲ್ಲ. ತನಗೇ ಬಂದೊದಗಿದ ವಿಪತ್ತು ತನ್ನನ್ನು ಅರ್ಥರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದಿದೆ. 'ನನ್ನ ಮಗಳು ಇದ್ದರೂ ಸತ್ತಂತೆಯೇ.... ಅವಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಸುರುಡಲ್ಲದ, ಕುಂಟಲ್ಲದ, ಈ ಹೆಣ್ಣಾನ್ನು ವಾಮಾಚಾರದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಲ್ಲದೇ ಈ ರೀತಿ ದುರ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕುಟಿಲ ಮಂತ್ರಗಾರರಿಂದ ಕೊಂಡುತ್ತಂದ 'spells and medicines'ಗಳ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ತನ್ನಿಂದ ಕಡ್ಡೊಯ್ಯಲಾಗಿದೆ' ಎಂದು ಏಲಾಟಿಸಿದ ಬೃಂಢಾನೀಯೋನಿಗೆ ಡ್ರೌಕನು ದ್ವೇಯರ್ ನೀಡುವಂತೆ 'ನನ್ನ ಮಗನೇ ಇಂಥ ಕೃತ್ಯವನ್ನೆಸಿದ್ದರೂ ಅವನ ವಿರುದ್ಧ ಕ್ರಮ ಜರುಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೃಂಢಾನೀಯೋ ಅನುಮಾನಿಸಬೇಕಿಲ್ಲ' ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆರೋಪಿ ಅಧ್ಯೇತೋ ಎಂದು ಗೂತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಅಧ್ಯೇತೋ ನಾಡಸೇವೆಗಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಸೈಪ್ರಸ್‌ಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಆರೋಪದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯೇತೋ ಏನು ಹೇಳುವುದಿದೆ? ಅಧ್ಯೇತೋ ಈ ಕ್ಷಣಾದಿಂದ ಈ ದೃಶ್ಯದ ಕೊನೆಯವರೆವಿಗೆ ಬಳಸುವ ಭಾಷೆ ನಡೆದುಹೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ, ಘನತೆ ಗಾಂಭೀರ್ಯಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಆಕರ್ಷಕವಾದವು. ಬಂದಪ್ಪ ಹುಳಿಯಾಗಲಿ, ಒಗರಾಗಲಿ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸದೆ ತಾನು ನಿಂತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವ ಪರಿಸರ, ತಾನು ಉದ್ದೇಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಪುರಪ್ರಮುಖರು ಹಾಗೂ ತನ್ನದೇ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಯಾವುದನ್ನೂ

ಕ್ಷಣವೂ ಮರೆಯದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತೊಕೊಡಿ, ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಮಾಡಿ ತನ್ನ ನಿಲುವನ್ನು, ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಪ್ರಕರಣವನ್ನು, ಮದುವೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿನಯವಿದೆ, ವಿವೇಕವಿದೆ, ವಿಧೇಯತೆ ಇದೆ. 'most potent, grave, and reverend signiors, / My very noble and approved good masters' ಎಂದು ಸಭೆಯನ್ನು ಸಂಚೋಧಿಸಿ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಈ ವಯೋವ್ಯಾದನ ಮಗಳನ್ನು ನಾನು ಅವನಿಂದ ದೂರ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆಂಬುದು ಪರಮ ಸತ್ಯ. ಆಷ್ಟೇ ಸತ್ಯ - ನಾನು ಆಕೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯೂ ಆಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬುದು. ನಾನು ಮಾಡಿರುವ ಅಪರಾಥವೆಂದರೆ ಇಷ್ಟ. ನಾನು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಒರಟ. ಮೃದುಮಧುರ ಮಾತುಗಳು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಮುಂದುವರಸಿ ತಾನು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಏಳನೇ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲಕೆಳೆದಿದ್ದೇನೆ. ಯುದ್ಧದ ಭಾಷೆ ವಿನಾ ತನಗೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಮಿಕ್ಕ ಯಾವ ವಿಷಯದ ಕುರಿತೂ ಮಾತನಾಡಲು ತಿಳಿಯದು. ಆದದ್ದರಿಂದ 'I will a round unvarnished tale deliver, / of my whole course of love, what drugs, what charms / what conjuration, and what mighty magic / (For such proceedings am I charged withal) / I won his daughter' ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗದವನೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾನ್ನಿಯೋ ಮಾತ್ರ. ಎಂದೂ ಎಲ್ಲೆ ಮೀರಿ ನಡೆದವಳಲ್ಲ ತನ್ನ ಮಗಳು. ಅವಳ ನಡೆನುಡಿಗಳು ಎಷ್ಟು ಶಾಂತಸ್ವಭಾವದವೆಂದರೆ ತನ್ನ ರೀತಿಗೆ ತಾನೇ ನಾಚಿ ಮುದುಡುವಂಥ ಹುಡುಗಿ. ಇಷ್ಟಿದ್ದೂ ಪ್ರಕೃತಿನಿಯಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ತನ್ನ ವಯಸ್ಸು, ತನ್ನದೇ ಸಂಸ್ಕृತಿ, ತನ್ನ ಸ್ವಾನುಮಾನ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತು "To fall in love with what she feared to look on ?" ; ಎಂದೇ ಬ್ರಹ್ಮಾನ್ನಿಯೋಗೆ ಇದು ಯಾರದೋ ಭಯಂಕರ ಅತ್ಯಾರ್ಥಕ ಕೃತ್ಯ ಎಂದು ಖಂಡಿತವಾಗಿರುವುದು. ಇಂಥ ಭಯಂಕರ ಕೃತ್ಯ ಎಸಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅಧೋಲೋನೇ ಕಾರಣ ಎಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ಶತಃಸಿದ್ಧವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಸಭೆಗೆ ಕೇವಲ ಆರೋಪಗಳು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಅಧೋಲೋ ಕೂಡ ಅವರೊಡನೆ ಸಹಕರಿಸುವವನಿತೆ "ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳನ್ನೇ ಸಭೆಗೆ ಕರೆಸಿ, ಅವಳನ್ನೇ ಕೇಳಿ, ಹಾಗೂಮೈ ನಾನು ಆರೋಹಿ ಎಂದು ಸಾಬೀತಾದರೆ ನನ್ನ ಉನ್ನತ ಪದವಿ ಹಾಗೂ ಈ ನಾಡು ನನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟರುವ ನಂಬಿಕೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತು ಫೋರವಾದ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಲಿ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವಳು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಧೋಲೋ ತನ್ನ - ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಪ್ರೀತಿ ಹೇಗೆ ಮಟ್ಟಿತು, ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಯಿತು ಎಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪ್ರೀತಿಪ್ರಕರಣದ ವಿವರಣೆ ಭಾಗವನ್ನು ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಾಗಿ ನಾವು ಅಶ್ವಂತ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಗಮನಿಸಬೇಕು ಎಂದು ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

"Her father loved me, oft invited me,
Still questioned me the story of my life,
From year to year ; the battles, sieges, fortunes,
That I have passed :

'ಅವಳ ತಂದೆ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೆ' ಈ ಮೊದಲನೆಯ ಮಾತೇ ಕೇಳುಗರಲ್ಲಿ, ನಾಟಕ ನೋಡುತ್ತಿರುವವರಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಬೇಕು, ಹಾಗಿದೆ. ಇದೇ ತಂದೆ ಈಗ ಅವನ ವಿರುದ್ಧ ಮಾಡಮಂತ್ರಗಳ, ವಾಮಾಕಾರಗಳ, ಅನ್ಯಸರ್ಗಿರ್ಕ ಕೃತ್ಯಗಳ ಆಪಾದನೆ ಹೊರಿಸುತ್ತಿರುವುದು, ತೀವ್ರವಾದ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಪುರಪ್ರಮುಖಿರನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವುದು. ಹಾಗಾದರೆ ಅಧ್ಯಯೋ ಸುಳ್ಳಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆಯೆ? 'ಖಂಡಿತ ಅಲ್ಲ' ಎಂದೇ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ. ಹಾಗಾದರೆ ನಿಜವೇನು? ಬ್ರಜನ್ನಿಯೋ ಅಧ್ಯಯೋವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನ, ಪ್ರೀತಿಗಳನ್ನು ತೋರಿದ್ದು ನಿಜ. ಈ ಅಭಿಮಾನ, ಪ್ರೀತಿಗಳು ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಎಂಬುದು ಅಧ್ಯಯೋವಿನ ಮುಂದಿನ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲೇ ಸ್ವಫ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. 'Still questioned me the story of my life / From year to year' ಅವನ ಬದುಕಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ಪಡೇ ಪಡೇ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈ ಬದುಕಿನ ವಿವರಗಳು ಯಾವುವು, ಬ್ರಜನ್ನಿಯೋನಿಗೆ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲಗಳಿಂತಹವು? 'the battles, sieges, fortunes / That I have passed' ಅಧ್ಯಯೋ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಯಥ್ರಗಳು, ನಡೆಸಿದ ಆಕ್ರಮಣಗಳು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ದೊರಕಿದ ಅದೃಷ್ಟಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಜನ್ನಿಯೋನಿಗೆ ಇದ್ದ ಕುತೂಹಲಗಳು. ಬ್ರಜನ್ನಿಯೋ ಬಿಳೀ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಪುರದ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶ್ರೀಮಂತ ಹಿರಿಯ. ಅಧ್ಯಯೋ ಆಷ್ಟಿಕಾವಿಂಡದಂಥ ನಿಗೂಢನಾಡಿನಿಂದ ಬಂದ ಕವ್ಯ ಮನುಷ್ಯ. ಎರಡು ಖಂಡಗಳ ಅಂತರವಿದೆ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ, ಎರಡು ಜನಾಂಗಗಳು, ಎರಡು ಬಣ್ಣಗಳು, ಎರಡು ವಿಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಬೇರೆಡಿಸಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಜನ್ನಿಯೋನಿಗೆ ಅಧ್ಯಯೋ ಒಬ್ಬ ತನ್ನ ಕುತೂಹಲಗಳನ್ನು ತಣಿಸುವ, ತನಗೆ ಬಂದಪ್ಪುರೋಮಾಂಚಕಾರಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಚಿತ್ತಿಸಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮನರಂಜನೆ ನೀಡುವ ವಿಚಿತ್ರಲೋಕದ ವಿಚಿತ್ರಮನುಷ್ಯ - ಅಷ್ಟೇ. ಏನೇ ಆದರೂ ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬರಲಾರದ, ಬರಬಾರದ ಪರಕೀಯ. "ಅವನು ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದಾಗಲೇಲ್ಲ" "I ran it through, even from my boyish days / To the very moment that he bade me tell it." ಒಂದು ಸುಭದ್ರ ಸ್ಥಿರ್ಯಲ್ಲಿ, ಆತಂಕಗಳೇ ಇಲ್ಲದೆ ಬದುಕಿದ - ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಬದುಕು ಸಾಹಸಮಯವಾದದ್ದು, ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ವಾದದದ್ದು ಎಂದು ಅನುಭವಕ್ಕೇ ಬರದ - ಬ್ರಜನ್ನಿಯೋ ಅಂಥವರಿಗೆ ಅಧ್ಯಯೋ ಒಂದು ಹೊಸ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿ ರಂಜಿಸಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಎಂಥ ಸಾಹಸ, ಎಂಥ ವೈವಿಧ್ಯಗಳು ಎಂದು ಅವನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲೇ ನೋಡೋಣ:

"Wherein I spake of most disastrous chances,
 Of moving accidents by flood and field ;
 Of hair-breath escapes in the imminent deadly breach;
 Of being taken by the insolent foe;
 And sold to slavery, and my redemption thence,
 And with it all my travels' story

ಎದುರಿಸಿದ ಅನಾಹತಗಳಾಯಿತು, ಗಂಡಾಂತರಗಳಾಯಿತು, ಹೂದಲೆಳೆಯ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಸಾವಿನ ದವಡೆಯಿಂದ ಪಾರಾದದ್ದುಯಿತು, ತತ್ತುವಿಗೆ ಸರೆಸಿಕ್ಕು ಗುಲಾಮಿಗಿರಿಗೆ ತಳ್ಳುಲ್ಪಟ್ಟು ಹೋರಾಟದ ನಂತರ ಅವರಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದದ್ದುಯಿತು - ಈ ಅನುಭವಗಳು ಒಂದು ಬಗೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಮತ್ತೂ ಮೈನವಿರೇಳಿಸುವ ಮುಖಾಮುಖಿಗಳು, ಭಯಂಕರಗಳೂ ಇವೆ :

Wherein of antres vast, and deserts idle,
 Rough quarries, rocks and hills, whose heads touch heaven
 It was my hint to speak, such was the process :
 And of the cannibals, that each other eat ;
 The Anthropophagi, and men whose heads
 Do grow beneath their shoulders

ಬೃಂಬಾನ್ನಿಯೋ ಮನೆಯ ವಾತಾವರಣವೇ ತನಗೆ ಮಾತನಾಡಲು ಪೇರಣೆ ನೀಡುವಂತಿತ್ತು - ಎಂಥ ಅದ್ಯಾತಗಳು, ಬಿಳಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಣಿಕೆಗೂ ಬಾರದಂಥ ಸಂಗತಿಗಳು. ಅಧ್ಯೇತೋ ಒಬ್ಬಯೋಧನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಶೂರ ಸೈನಿಕನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಯಾನಕ ಅಲ್ಲಾಕಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ರಾಯಭಾರಿ. ಎಂದೇ ಬೃಂಬಾನ್ನಿಯೋನಿಗೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ, ಪ್ರೀತಿ. ಈ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ಹೂಡುತ್ತಿದ್ದವನು ಬೃಂಬಾನ್ನಿಯೋ ಒಬ್ಬನೇ ಅಲ್ಲ '....this to hear / Would Desdemona seriously incline ;' ತೀವ್ರ ಕುತ್ತಾಹಲದಿಂದ ತನ್ನ ನಿರೂಪಕ್ಕೆಯನ್ನು ಆಲಿಸಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದವರು ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ. ಆದರೆ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಹೊನೆಯವರೆವಿಗೆ ಅಡ್ಡಿಗಳಿಲ್ಲದ ಕೇಳುವುದು ಅವಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನಗೆಲಸವೋ ಮತ್ತೂಂದೋ ಭಂಗತರುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮುಗಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. 'and with a greedy ear / Devour up my discourse...' ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಅಧ್ಯೇತೋ ಒಂಟಿಯಾಗೋಮೈ ಅವಳನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾದಾಗ ತನ್ನ ಜೀವನಕಥೆಯನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರಾಮಿಗಿ ತನಗೆ ನಿರೂಪಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಅವಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಒಬ್ಬಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. "ನಾನು ಕಥೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಯೌವನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಎದುರಿಸಿದ

ಯಾತನೆಗಳ ಗಳಿಗೆಗಳ ವಿವರಣೆ ಕೇಳಿಡಾಗ.... 'often did beguile her of her tears'" "ನಿಡಿದಾದ ಉಸಿರಿನೊಂದಿಗೆ' 'She swore in faith it was strange, it was passing strange ; / It was pitiful, it was wondrous pitiful;" ಇಂಥ ಕಥೆಗಳನ್ನು ತಾನು ಕೇಳಿದ್ದರೇ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು ಅಂದಳು. ಆದರೂ 'ದೈವಸಂಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಇಂಥ ಒಬ್ಬ ಗಂಡು ಸ್ವಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದರೇ' ಎಂದು ಆಶಿಸಿದಳು. ಮತ್ತೂ ಮುಂದುವರೆದು 'She thanked me / And bade me, If I had a friend that loved her / I should but teach him how to tell my story / and that would woo her.' ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಳು ಸೂಚಿಸಿದಳು. ಆ ಸೂಚನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ನಾನು ಕಥೆ ಹೇಳಿದೆ. "She loved me for the dangers I had passed / And I loved her that she did pity them / This only is the witchcraft I have used ; / ನಾನು ಎದುರಿಸಿದ ಅಪಾಯಗಳಾಗಿ ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದಳು; ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳು ತೋರಿದ ಅನುಕಂಪಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದೆ." ಪ್ರೀತಿಯೆಂಬುದು ಇಂದ್ರಿಯ ಕರ್ಕಿರುವಾಗಿ ಕಾರಣ ರೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆಯೆ? ವಿಸ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತ್ತು ಪ್ರೀತಿಸುವುದು, ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ಸರಿಯೆ? ಅಥವಾ ಅಧ್ಯೇತೋ ತನೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ 'little blest with the set phrase of peace /And little of this great world can I speak' ಎಂಬ ಮಾತು ನಿಜವಾದ ಕಾರಣವೇ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಧ್ಯೇತೋ ನೀಡುವ ವಿವರಣೆಯಷ್ಟೇ ಅವರಿಬ್ಬರ ಪ್ರೀತಿಯ ತಿರುಳು ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ಅಧ್ಯೇತೋ-ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾರ ಮದುವೆ ನಾಶವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆಯವರ ಕೈವಾಡವೇ ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ. ತೊಳ್ಳಾದ ಸಂಬಂಧ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮುರಿದು ಬೀಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಥೆ ಮುಂದುವರೆದಂತೆ ನಮ್ಮೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿಹೋಗುವ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯ ಮೂಡಿರುವುದು, ವಿಕಾಸವಾಗಿರುವುದು, ಬಹುಗಟ್ಟಿಯೂ ಆಗಿರುವುದು ಒಂದು ಉದ್ದತ್ತ ಹಾಗೂ ಗಾಢಪ್ರೀತಿ ಎಂದು. ಬಹುತಃ ಅಧ್ಯೇತೋ ಮೂಲತಃ: ಒಬ್ಬ ಸೈನಿಕನಾದದ್ದರಿಂದ ಯುದ್ಧದ ತಯಾರಿ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯಾಚರಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದಷ್ಟೇ ಪ್ರೀತಿಪ್ರಕರಣವನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು ಸರಳವೂ ಕಷ್ಟನಾಧ್ಯವೇ ಅಲ್ಲದ್ದೂ ಎಂದು ನಂಬಿರಬೇಕು. ಈ ಪ್ರೀತಿಸಂಬಂಧ ಗಾಢವಾದದ್ದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಕಾಯಲೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲರೆಡುರು ತನ್ನ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯೇತೋವಿನ ಪ್ರೀತಿ, ಮದುವೆಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಈ ಅಂತ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ತಂದ ಮಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ : 'ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿರುವವರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ನಿನ್ನ ನಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ವಿಧೇಯತೆ ಸಲ್ಲಿತ್ತದೆ ಹೇಳು' ಎಂದು. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಉತ್ತರ ಅಧ್ಯೇತೋವಿನ ಮಾತುಗಳಂತೆಯೇ ಗಂಭೀರವೂ, ವಿನಯಪೂರಾವೂ ಆದರೆ ಅಷ್ಟೇ ದಿಟ್ಟವೂ ಆಗಿ

ಹೊಮ್ಮತದೆ. “ಸನ್ನಾನ್ನ ತಂದೆಯೇ, ನನ್ನನ್ನ ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ರೀತಿಯ ನಿಷ್ಠೆಗಳು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿವೆ. ನನ್ನ ಬದುಕು ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಿಗೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಖಚಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನನ್ನ ಎಷ್ಟೊಂದು ಗೌರವಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಕಲಿತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳಿಗೂ ನೀನು ಪ್ರಭು. ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಗಳು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿನನ್ನ ಗಂಡನಿದ್ದಾನೆ. And so much duty as my mother showed / To you, preferring you before her father, / So much I challenge, that I may profess, / Due to the Moor my lord.”

ಅಷ್ಟೆ. ತನ್ನ ತ್ರೀತಿ ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು. ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಯಿತು ಎಂಬ ಸುದ್ದಿಗೇ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ತ್ರೀತಿ ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟತದೆ, ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಮಾತನಾಡುವುದೂ ಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯ, ಮುಂದಿನ ಚರ್ಚೆಗೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಸ್ವಷ್ಣಾಗುವ ಸತ್ಯವೆಂದರೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನ್‌ನಾ ಅಧ್ಯಲೋನನ್ನ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ತನ್ನ ಗಂಡನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ ಅನ್ನುವುದು. ಮತ್ತು ಸದ್ಯದ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನಿಷ್ಟೆ ಅಧ್ಯಲೋವಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದ ಎಂಬುದು ಮತ್ತೊಂದು. ಸೈಜಪ್ರೇಮು ಒಂದು ಬಗೆಯ ನಮ್ಮತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ದಿಟ್ಟತನವನ್ನೂ ಕಲಿಸುತ್ತದೆ. “ದೇವರು ನಿನ್ನನ್ನ ಕಾಪಾಡಲಿ” ಎಂದು ಅವಳನ್ನ ಹರಸಿ ಡ್ಯೂಕನಿಗೆ ‘ಇನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡೋಣ’ ಎಂದು ಇಡೀ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಾಯ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಬುಬಾನ್ನಿಯೋ. ಯಾವುದನ್ನ ಹೃತ್ಯಾವಕಾಶವಾಗಿ ಅವನಿಂದ ದೂರವಿಡಲು ಬಯಸಿದ್ದನೋ ಆದನ್ನು ಅಂದರೆ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನ ಈಗ ಹೃತ್ಯಾವಕಾಶವಾಗಿ ಅಧ್ಯಲೋವಿಗೆ ಧಾರೆ ಎರೆದುಕೊಡುತ್ತಾನೆ. “ಬೇರೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದಿರುವುದು ನನಗೆ ಈಗ ಸಂತೋಷ ನೀಡುತ್ತಿದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಅನುಭವ ನನ್ನನೊಬ್ಬ ಕಟುಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು” ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನ ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದೆ. ‘ವೆನಿಸಿನ ನಾಗರಿಕರ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡ ಗಮನವಿಟ್ಟು ನೋಡಬೇಕು’ ಎಂದು. ಅಧ್ಯಲೋವಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಅವನು ಮಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಮೊದಲು, ಬುಬಾನ್ನಿಯೋ ಹೇಗೆ ತ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಅಧ್ಯಲೋವಿನ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಮಗಳು ಕೂಡ ಈ ಕತೆ ಕೇಳಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾದು ಅವನೂ ಕಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಕನಸುಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು 'perfection would so err against all rules of nature' ಎಂದು ನಂಬಿರಲಿಲ್ಲ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಂಧ ಹುಡುಗಿ 'to fall in love with what she feared to look on ?' ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶ ಇದು. ಬುಬಾನ್ನಿಯೋನಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮಗಳು ಬಿಳಿ ಹುಡುಗಿ, ಸುಂದರಿ, ಯುವತೀ, ಸುಂಸ್ಕರಣೆ ; ಅಧ್ಯಲೋ ಒಬ್ಬ ಅನಾಗರಿಕ, ಬರ್ಬರ, ಕಪ್ಪು ಮನುಷ್ಯ. ಅಷ್ಟೇ. ಇವುಗಳಾಚೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಮನಸ್ಸಿಗಳು ಇರಬಹುದು ಎಂದು ಅನ್ನಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇದನ್ನೇ ಅತಿ

ಚೊಳ್ಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಎನ್ನವುದು. ಇಂಥ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ದಿಧೀರ್ ತೀರ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಬರುವುದು ಸುಲಭ. ಮಗಳು ಒಡಿಹೋಗಿದ್ದಾಳೆಂದರೆ, ಮಾಟಮಂತ್ರಗಳು ಮಾತ್ರ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿರಬೇಕು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಬಿಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಇವು. ಸೂಕ್ತಗಳು, ಆಳಗಳು, ಅಯಾಮಗಳು ಇಲ್ಲದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇದು. ಬೃಬಾನ್ನಿಯೋ ಒಬ್ಬನ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಇಡೀ ವೆನಿಸಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನೇ ಹೀಗೆ ಎಂದು ತೀರ್ಥಾನಿಸಿಬಿಡುವುದು ತಪ್ಪಿ ಹೌದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಪುರಪ್ರಮುಖಿಯ ಇದ್ದಾರೆ. ಡ್ಯೂಕನಿದ್ದಾನೆ, ಬೇರೆ ಹಿರಿಯ ನಾಗರಿಕರು ಇದ್ದಾರೆ. ಈ ಇಡೀ ಪ್ರಸಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಏನು ನೋಡೋಣ. ಅಧೀಕ್ಷೋ ತನ್ನ, ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಶ್ರೀತಿ ಹೇಗೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು ಎಂದು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಡ್ಯೂಕನು ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು ಏನು? ‘ಇಂಥ ಕರೆಯು ನನ್ನ ಮಗಳ ಹೃದಯವನ್ನು ಗೆದ್ದಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು’ ಮತ್ತು ಮುಂದುವರೆದು ಬೃಬಾನ್ನಿಯೋನಿಗೆ ‘ವಿವೇಕ’ ದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ, ‘ಕುಲಗಂಟ್ಟಿಂದು ನೀನು ತಿಳಿದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಮಚಿತ್ತದಿಂದ ಒಷ್ಣಿಕೊ. Men do their broken weapons rather use, than their bare hands’ ಮೆದುಳಿನಿಂದ ಹೊರಡುವ ಮಾತಿನ ರೀತಿ ಇದು. ಇದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ‘ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್’ ನಾಟಕದ ಪಲೋನಿಯಸ್ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ನೀತಿಪಾಠಗಳ ಸುರಿಮಳ್ಗೆಯುವ ಆತುರ. ಎಲ್ಲದರಿಂದಲೂ ಪಾಠ ಕಲಿತುಬಿಟ್ಟ ಭಾವನೆ. ಅನುಭವಪೆಂಬುದು ಎಷ್ಟು ಸಂಕೀರ್ಣಪೆಂಬುದರ ಆರಿವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಮೇಲೆ ಹೊಳಪಿನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಜನ. ಬೃಬಾನ್ನಿಯೋ ಎಷ್ಟೇ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಟೀಕೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವನಾದರೂ ಅವನು ಶ್ರೀತಿಯಿಂದ ಚೆಳೆಸಿದ ಮಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಹೊಂಡ ತಂದೆ ಎಂದು ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು. ಅವನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಅರಿಯದೆ ತೊಳಳುತ್ತಿರಬಹುದು. ಅಂಥವನ ಮುಂದೆ ಡ್ಯೂಕನು ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು ಎಷ್ಟು ಬರಡಾಗಿ, ಎಷ್ಟು ಚೊಳ್ಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಮುಂದೆ, ಅಂದರೆ ಬೃಬಾನ್ನಿಯೋ ಈ ಮದುವೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದೆ ಒಷ್ಣಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ, ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧಿಕೃತ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯತ್ತ ಮತ್ತು ಗಮನಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ, ಡ್ಯೂಕನು ಬೃಬಾನ್ನಿಯೋವಿಗೆ ಹೇಳುವ ಸಮಾಧಾನದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ : “ಇಂಥ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿನ್ನಂತಹೆಯೇ ನನ್ನ ತೀರ್ಪು ನೀಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಶ್ರೀತಿಯ ಜೀವಿಗಳು ನಿನಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗುವಂತಾಗಲಿ; ಪರಿಹಾರಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ದುಃಖಗಳು ಹೊನೆಗೊಂಡಂತೆ. To mourn a mischief that is past and gone ; / Is the next way to draw more mischief on / What cannot be preserved when fortune takes / Patience her injury a mockery makes. / The robbed that smiles, steals something from the thief / He robs himself, that spends a bootless grief.’ ಆತ್ಮಪ್ರಪ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸೂತ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊಮುವ ಉಕ್ಕಿಗಳು ‘ಕಳೆದುಹೊಂಡವನು ತನ್ನ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮರುಗಡೆ

ನಕ್ಕಬಿಟ್ಟರೆ ಕಳ್ಳನಿಗೇ ನಷ್ಟ ಉಂಟುಮಾಡಿದಂತೆ. ನಿಷ್ಪಯೋಜಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ದುಃಖ ಪಡುವುದೆಂದರೆ ನಮಗೆ ನಾವೇ ಚೌಯ್ಯವೆಸಗಿಕೊಂಡಂತೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೋಗಲಿ, ಮೆದುಳಿಗೂ ತಾಗದೆ ಪ್ರಟಿದು ಹೊರಗೆ ಉದುರಿಬಿಳುವ ನೀರಸ ಮಾತುಗಳು. ಇಡೀ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ, ಈ ಇಡೀ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸಾರಿಗೆಂಬಂತೆ ಬ್ರಂಬನ್ನಿಯೋ ಒಬ್ಬ ತಂದೆಯ ಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ತಂದೆಯ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಆಳದಲ್ಲಿ ಆಫಾತ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಡ್ರೂಕನಿಗೆ ಸಮಸ್ತರೆದರು ವಿರೋಧಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವ ದ್ವೀಯವಾಗುವುದು. “ಸರಿ ಹಾಗಾದರೆ ತುರ್ಕಿಗಳೂ ನಮ್ಮೊನ್ನಾವಂಚಿಸಲು ಸ್ವತಂತ್ರರಿರಲಿ. ನಮಗಾಗುವ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಾವು ಮುಗುಳ್ಳಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಮಗೇನು ನಷ್ಟವಾದಂತಲ್ಲ. ಅನುಭವಿಸದವರು ಇಂಥ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಂದ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಶೈವರಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಅನುಭವಿಸಿದವನು ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು, ಮತ್ತೆ ಇಂಥ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಎರಡನ್ನಾಗಿ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. These sentences to sugar, or to gall, / Being strong on both sides, are equivocal. ನೋಂದ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಕಿವಿಗಳು ಕೇಳುವ ಮಾತುಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಂಕ್ಷೇಪಿಕವಾಗಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ” ನೋವಿನ ಮಾತುಗಳು. ಅಂಥ ನೋವಿನಲ್ಲಿ ಚುಚ್ಚುವ ಮಾತುಗಳು. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆಂಬಂತೆ ನಾವು ಹೊಡ ಬ್ರಂಬನ್ನಿಯೋನ ಬಗ್ಗೆ ಮರುಕ ಪಡುವಂಥ ಮಾತುಗಳು. ‘ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ನಾಡಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡೋಣ’ ಎಂದು ಇಡೀ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ತರೆ ಎಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ತತ್ತ್ವಾದಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಯೋ ಆಡಳಿತದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವೀರಯೋಧ. ಸೈಪ್ರಸ್‌ಗ ಧಾವಿಸಬೇಕಾದ ಸೇನಾನಿ. ಅವನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಹೊಚ್ಚುಹೊಸ ಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಆದಮ್ಮ ಶೈವರಾಗಿ ಸೈಪ್ರಸ್ಸಿಗೆ ತರಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಯೋ ಸಿದ್ಧನಿದ್ದಾನೆ. ಯುದ್ಧವೆಂಬುದು ಅವನ ಬದುಕಿನ ರೀತಿ. ಈಗಲೂ ಅಷ್ಟೇ. ತುರ್ಕೀ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ಬೇಡ. ಆದರೆ ಅವನದೊಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಇದೆ. 'I crave fit disposition for my wife, / Due reference of place and exhibition / With such accommodation and besort / As levels with her breeding". ಡ್ರೂಕನ ಉತ್ತರ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥದೆ “ಒಟ್ಟಿಗೆಯಾಗುವುದಾದರೆ, ಅವಳ ತಂದೆಯ ಜೊತೆಗಿರಲಿ” ತತ್ತ್ವಾದ ಮೂರೂ ಜನತಮ್ಮ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ – ತಂದೆ, ಮಗಳು, ಅಳಿಯ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಲಿಗೆ ತಂದೆಯ ಬಳಿ ಇದ್ದು ಅವನಿಗೆ ಸದಾ ಇರಿಸುಮುರಿಸು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಿಲ್ಲ. ಅವಳಿದೇ ಒಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿದೆ. ಆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಲ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರಬಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ ಮೊದಲು ನೋಡೋಣ. “ನಾನು ಅಧ್ಯಯೋನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದುದು, ಅವನೊಡನೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ (ಅವನಿಂದ ದೂರವಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ), ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾದಿ ಎಂಥ ಸಂದರ್ಭವನ್ನಾಗಲಿ ಎದುರಿಸುವುದಕ್ಕೆ

ತಯಾರಿಗಿರುವಂಥ ಹಾದಿ ; ಇದು ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಗೊತ್ತು 'my heart is subdued / Even to the utmost pleasure of my Lord :' "ಇದಕ್ಕೆ ಮೋದಲೇ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ದಿಟ್ಟೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಮೇಲಿನ ಸಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಮುಂದುವರೆದು ಆಡುವ ಸಾಲುಗಳು ಅವಳು ಅಧ್ಯೇತೋವಿನ ಕುರಿತು ತನ್ನ ಉತ್ಸಂಪನ್ಮಾನದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು, ತಮ್ಮ ಒಟ್ಟು ದಾಂಪತ್ಯದ ಬದುಕಿನ ಕುರಿತಾಗಿ ತನ್ನ ಆಶಯಗಳೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ರಾಜಾಷಾಹಿನದಲ್ಲಿ, ಉರ ಪ್ರಮುಖಿರ ಮುಂದೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ, ಧೈಯರವಾಗಿ, ಮಾತುಗಳಿಗೆ ನಾಜೂಕಿನ ಮುಸುಕುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದೆ, ನೇರವಾಗಿ ಹೊರಹಾಕುತ್ತವೆ. 'ನನ್ನ ಗಂಡನ ಪರಮ ಅಭಿಷ್ಪರ್ಗಳನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವುದು ನನ್ನ ಆಸೆ.' 'pleasure' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರಿಯಭೋಗ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಈ ನಾಟಕದ ಮಡಿವಂತ ಸಂಪಾದಕರುಗಳು 'utmost pleasure' ಎಂಬುದನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ 'Even to the very quality....' ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಅವರುಗಳ ವಾದದ ಪ್ರಕಾರ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ನಯ ನಾಜೂಕುಗಳ ಮಯಾದಸ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು. ಇಂಥ ಹುಡುಗಿಯು ಎಲ್ಲ ಗಂಡಸರೇ ಇರುವ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಎಗ್ಗಿಲ್ಲದೆ ಮಾತನಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. 'ನನ್ನ ಗಂಡನ ಮುಖವನ್ನು ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡೆ' ಎಂಬ ಅವಳ ಮಾತು ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಾದರೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಅಧ್ಯೇತೋನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಅವನೋಡನೆ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ನಿರ್ದರ್ಶಿಸಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ನಂಬುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ಎಂ.ಆರ್. ರಿಡ್ಲೀ ಹೇಳುವಂತೆ 'ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಶೇಕ್ಸ್ಪೇರಿಯರ್ ಸ್ಪೆಷ್ಸಿದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಹಿಳಾಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು. ಅದರಂತೆಯೇ ಮನಬಿಚ್ಛಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ.' ಶೇಕ್ಸ್ಪೇರಿಯರ್ ನ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಓದುವುದೆಂದರೆ ಬೂಟಾಟಿಕೆಯ ಮತ್ತು ಆತ್ಮವಿನಾಶಕಾರೀ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುವುದು ಎಂದೂ ಅರ್ಥ. 'ನನ್ನ ಗಂಡನ ಮುಖವನ್ನು ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡೆ' ಎಂಬುದು ಆಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ ಮಧ್ಯ ತೂರಿದ ಒಂದು ಮಾತು ಅಷ್ಟೇ "ಅವನ ಗೌರವನ್ನಿತ ಹಾಗೂ ಸಾಹಸಮಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ನಾನು ಮಾರುಹೋಗಿರುವುದು.so that, dear lords, if I be left behind, / a moth of peace, and he go to the war / The rites for which I love him are bereft me, / And I a heavy interim shall support, / By his dear absence ; let me go with him." ಅವನು ಯೋಧನಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವಳು ಮೆಚ್ಚಿರುವುದು. 'ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವನು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಈ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ನಾನೋಂದು moth of peace ಆಗಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. The rites for which I love him are bereft me' ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ನಮ್ಮ ಮಡಿವಂತರುಗಳು 'rites' ಶಬ್ದವನ್ನು ಕಿರು ಹಾಕಿ 'rights' ಎಂದು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ನನ್ನ 'rights' ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೂ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ 'rites for which I love him'

ಅನ್ವಯವುದಕ್ಕೂ ಬಹಳಪ್ಪು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ನನ್ನ ಗಂಡನೊಡನೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸಂಸಾರ ಸುಖವನ್ನೂ ನಾನು ಪಡೆಯಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಹುಡುಗಿಗೆ ಕಷ್ಟಾಗಬಹುದು. ; ತೀತಿಸಿದ ಹುಡುಗಿಗೆ, ತೀತಿ ಎಂದರೆ ಏನೆಂದು ಅನುಭವಿಸಿದ ಹುಡುಗಿಗೆ ಕಷ್ಟಾಗಲಾರದು. 'ಅದದ್ದರಿಂದ ಅವನೊಡನೆ ಹೋಗಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡೆ' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಧ್ಯೇತೋ ಕೂಡ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳ ಈ ಕಚ್ಚಿನ ತೀತಿಯ ಮುಖವನ್ನು ಕಂಡಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಏನಂತಿಗೆ ತಾನೂ ದನಿಗೂಡಿಸುತ್ತಾನೆ. "ಅವಳ ಇಷ್ಟವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ. ಇದನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ಭೋಗ-ತೃಪ್ಯಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಯೌವನದ ಸಳಿತಗಳನ್ನು ನಾನು ಈಗ ಮೀರಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದೇನೆ. ಕರ್ತವ್ಯಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ನಾನು ನನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಅಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದರೆ ನನ್ನ ಶಿರಸ್ತಾವನ್ನು ಹಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಬಂಡಲೆಗಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಲಿ; ನನ್ನ ಇಂದಿನವರೆಗಿನ ಕೀರ್ತಿ ಯಶಸ್ವಿಗಳಿಲ್ಲ ತೀವ್ರ ಆಪಮಾನಕ್ಕೀಡಾಗಲಿ."

ಡ್ಯೂಕನಿಗೆ ಹೊತ್ತುಹೋಗುತ್ತಿರುವದೊಂದರ ಪರಿವೆಯಷ್ಟೆ. ಅಧ್ಯೇತೋ ಈ ತತ್ತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಡಬೇಕು. ಇದೇ ರಾತ್ರಿಗೆ. ನಾಳೆ ಮತ್ತೆ ಹತ್ತುಗಂಟೆಗೆ ಉಂಟಾರ ಪ್ರಮುಖರಲ್ಲಿ ಸೇರಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾಗೂ ಶುಭರಾತ್ರಿ ಕೋರಿ ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಬುಬಾನ್ನಿಯೋ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಆಣೆಮುತ್ತು ಸುರಿಸುತ್ತಾನೆ.noble signior / If virtue no delighted beauty lack, / Your son-in-law is far more fair than black'. ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿದೂಗುವಂತೆ ಬುಬಾನ್ನಿಯೋ ತಾನು ನಿಷ್ಕ್ರಮಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅಧ್ಯೇತೋವಿಗೆ ಕಿವಿ ಮಾತು ಹೇಳಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. "Look to her, Moor, have a quick eye to see : / She has deceived her father, may do thee." ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೆ ಬಹು ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ – ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಾಟಕದ ಅಂತ್ಯ ಗೊತ್ತಿರುವವರಿಗಂತೂ ಮತ್ತೂ ಅಷ್ಟು. ಇದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಬುಬಾನ್ನಿಯೋನಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯದತ್ತ ಇಣುಕನೋಟ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ vision ಫಲಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು ಎಂದು ನಂಬುವುದು ಕಷ್ಟ. ಎಲ್ಲೋ ಕೇಳಿ, ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಜಾಣನುಡಿಯಷ್ಟೆ ಆದು.

ಅಧ್ಯೇತೋವಿಗೆ ಉಳಿದಿರುವುದು ಒಂದು ಗಂಟೆ ಮಾತ್ರ. ಇಯಾಗೋ ಮತ್ತು ಅವನ ಹಂಡತಿ ಎಮಿಲಿಯಾಗೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳನ್ನು ಸೈಪ್ರಸ್‌ಗೆ ಕರೆತರುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸಿ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳೊಂದಿಗೆ ಉಳಿದ ಹೊತ್ತನ್ನು ಕಳೆಯಲು ನಿಷ್ಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಈಗ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಉಳಿದಿರುವುದು ಇಯಾಗೋ ಮತ್ತು ರೋಡರೀಗೋ ಇಬ್ಬರೇ. ರೋಡರೀಗೋನಿಗೆ ಇದ್ದ ಒಂದೇ ಎಷ್ಟೆ ಆಸೆಯೂ ಈಗ ನತಿಸಿಹೋಗಿದೆ. ಹತ್ತಾಶನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಹೊಳಗೆ ಹಾರಿಕೊಂಡು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬದುಕೊಂಡು

ಯಾತನೆಯಾದಾಗ ಹಟಕಿಂದ ಬದುಕಹೋಗುವುದು ಮೂರ್ಚಿತನ ಎಂದು ಮನಗಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಇಂಥ ಮನುಷ್ಯನ ಕುರಿತು ಅಪಾರ ಕನಿಕರ, ಅಷ್ಟೇ ಮಟ್ಟದ ಕಿರಿಕಿರಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ಈ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ವರ್ಷಗಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಲಾಭ ಯಾವುದು, ನಷ್ಟ ಯಾವುದು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಅರಿವಾದಾಗಿನಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನನ್ನ ತಾನು ಹೇಗೆ ಗೌರವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದು ಕಲಿತವನೊಬ್ಬನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲ. “ಒಂದು ಗಿನಿಕೋಣಿಯ ವ್ಯಾಮೋಹಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಳಿ ಹಾರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನಾನು ನನ್ನ ಮನುಷ್ಯಮಟ್ಟನ್ನು ಒಂದು ಗಡವಕೋತಿಯ ಜಾತಿಗೆ ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡೇನು.” ಆದರೆ ರೋಡರೀಗೋವಿಗೆ ಚೇರೆ ದಾರಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ವ್ಯಾಮೋಹಪಡುವುದು ತನಗೇ ನಾಚಿಕೆ ತರಿಸುತ್ತದೆ-ನಿಜ. ‘ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಬದಲಾಗುವುದು ನನ್ನ ಗುಣದಲ್ಲಿಲ್ಲ’ ಎಂದು ಹಲುಬುತ್ತಾನೆ. ‘ಗುಣ?’ ತೃಣಸಮಾನವಾದದ್ದು ಈ ಗುಣವೆಂಬುದು. ‘ಈ ಪ್ರೀತಿ’ಯೆಂದು ರೋಡರೀಗೋ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಕೇವಲ ಇಂದಿಯಭೋಗದಾಸೆ ಅಷ್ಟೇ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಈ ಭೋಗದಾಸೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣಾದಲ್ಲಿದ್ದುವುದಕ್ಕೆ ವಿವೇಚನೆಯೆಂಬು ದೊಂದು ಇರುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಆಸೆ ಅಭಿಷ್ಪರ್ಗಳನ್ನು ಮಿತಿಗಳೊಳಗೆ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಲೈಂಗಿಕಾಕರ್ಫಣಗಳು, ಸಂಭೋಗಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಅಷ್ಟೇ. ರೋಡರೀಗೋವಿನಂಥ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬುದ್ಧಿಕ್ಕಿಯವನಿಗೂ ಇಯಾಗೋನ ಮಾತುಗಳು ಸರಿ ಎನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಖಂಡಿತ ಗೊತ್ತು ಹಾಮತ್ತಷ್ಟೆ ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ. ‘ಹೋಳಿಗೆ ಹಾರುವುದಾ? , ಬೆಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕುರುಡು ಕುನ್ನಿಗಳನ್ನು ಹೋಳಿಗೆ ಹಾಕು’ ರೋಡರೀಗೋವಿನೊಡನೆ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧ ನಿಕಟವಾದದ್ದು, ಗಟ್ಟಿಯಾದದ್ದು-ಸದ್ಯಕ್ಕಂತೂ ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಈ ಸ್ನೇಹ ಸದುಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ‘ಹೋಗು, ನಿನ್ನ ದ್ವೈಲಿಯನ್ನು ಹಣಾದಿಂದ ತುಂಬಿಸಿಕೊ, ಕೊಂಚ ವೇಷವೂ ಬದಲಿಸಿ, ಸೈಪ್ರಸ್ಸಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸು. ಹಾಳಾಗಲೇಚೇಕು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದರೆ ಹೋಳಿಗೆ ಹಾರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಮಾರ್ಗ ಕಂಡುಕೊ. ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಹಣ ತುಂಬಿಸಿಕೊ. If sanctimony, and a frail vow, betwixt an erring barbarian, and a super-subtle venetian, be not too hard for my wits, and all the tribe of hell, thou shalt enjoy her.’ ಈ Erring barbarian ಅಧ್ಯಯನನ್ನು supersubtle Venetian ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಬಂಧಿಸಿರುವುದು ಡಂಭಿಕ ಆಚಾರ ಮತ್ತು ಜಳ್ಳಿ ಶಪಥ - ಇವುಗಳಷ್ಟೇ. “ನನ್ನ ಚತುರಮತಿಗೆ ಇಂಥ ಕಪಟಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ನೀನು ಭೋಗಿಸುವುದು ಖಂಡಿತ.... ಅವಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಯತ್ನದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಾಬಿಟ್ಟರೆ ಅದಕ್ಕೂಂದು ಬೆಲೆ.... ಹೋಳಿಹಾರಿಕೊಂಡರೇನು ಬಂತು ಮನ್ನು?” ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಒಂದು ಮಾತಂತೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ

ಅಥೆಲೋನನ್ನು ಬಹಳ ದಿವಸ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವನೂ ಅಷ್ಟೇ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಣೆ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿದಿದೆ ನಿಜ. ಅಷ್ಟೇ. ಬಹುಬೇಗ ಇದು ತಣ್ಣಾಗಾಗುವುದು ವಿಂಡಿತ. ಈ ಕವ್ಯಜನ ಅಸ್ತಿರಮನಸ್ಸಿನವರು, ಚಂಚಲರು. ಈಗ ಬಹುರುಚಿಯಾಗಿ ಕಾಣತ್ತಿರುವುದೇ ನಾಳೆ ಹುಳಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಅವಳಿಗೆ ಅವನ ಮೈಮಾಟಗಳ ಸುಖವುಂಡು ತಣೆದ ಮೇಲೆ, ತನ್ನ ಆಯ್ದೆ ಎಂಥ ದೋಷಪೂರ್ವಾವೆಂದು ಅರಿವಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅವಳಿಗೆ ವೈವಿಧ್ಯ ಬೇಕೇಬೇಕು. 'Therefore put money in thy purse' "ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಅನುಮಾನ ಪಡಬೇಡ. ಅಥೆಲೋನನ್ನು ನಾನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ನಿನಗೆ ಅನೇಕ ಸಲ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಕಾರಣವೂ ಏನೂ ಕಡಿಮೆಯದಲ್ಲ - ಇಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ಸಾಧಿಸೋಣ. ಅವಳನ್ನು ಹಾದರಕ್ಕಿಳಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಜಾರಿಣಿಯ ಗಂಡನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ನೀನು ಬಯಸುತ್ತಿರುವ ಸಂತೋಷ ನಿನಗೂ, ಈ ಇಡೀ ಪ್ರಕರಣದಿಂದ ವಿನೋದ ನನಗೂ ದಕ್ಕುವುದು ವಿಂಡಿತ. ಹೋಗು ದುಡ್ಪು ಹೊಂದಿಸಿಕೋ. ನಾ ಹೇಳಿದ್ದ ಸ್ವಾಷ್ಟ ಆಯಿತಲ್ಲ?.... ಹೋಳಿ ಹಾರುವ ಮಾತು ಇನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕಿಲ್ಲ.... ಹೋಗು ಹಣ ತುಂಬಿಸಿಕೋ!"

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಶೇಕ್ಷಿಪಿಯರ್ ನ ಒಟ್ಟುನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇಯಾಗೋ ಒಂದು ಕ್ಷಿಷ್ಟಪಾತ್ರ, ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕೀರ್ಣ ಪಾತ್ರ. ಅವನು ಎಂಥ ಮನುಷ್ಯ ಎಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಸುಲಭದ ಮಾತೇ ಅಲ್ಲ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರೀತಿಯ ಖಳಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸುವವನೆ? ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಸ್ವಸ್ಥನೆ? ಅಥವಾ ತೀವ್ರವಾದ ಘ್ರಾಸಿಸ್ತೇ ರೀತಿಯ ಜನಾಂಗ ದ್ವೇಷಿಯೆ? ಕುಚೇಷ್ಟೆಸ್ತೇ ಭಾವದ ವಿನೋದಪ್ರಯನೆ? ಅಥವಾ ಆಳದಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರ ಸ್ತ್ರೀದ್ವೇಷಿಯೆ? ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲ ಈಗ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಅವನಲ್ಲವೆ. ಈ ಎಲ್ಲದರ ಮಿಶ್ರಣ ಎಷ್ಟು ಸ್ತ್ರೀವೂ ಈ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನು ಮೀರುವ ವಿಚಿತ್ರಗಳೂ ಅವನಲ್ಲವೆ ಎಂಬುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಸತ್ಯ. ಅವನ ಮಿದುಳು ಪಾದರಸದಷ್ಟು ಚುರುಹು. ಕ್ಷಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಿ, ಹೊಸತೋಂದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ರೆಕ್ಕೆಪುಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ ಹಾರಿಸಿಬಿಡುಬಲ್ಲ ಚೆಣಾಕ್ಕೆ ತನ್ನದುರು ನಿಂತಿರುವವರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಭಾಷ್ಯ ವರ್ತನೆ, ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಜಾಣ. ಬದುಕು ಸಲೀಸಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದರೆ ಇಯಾಗೋ ಅಂಥವರು ಅಸ್ವಸ್ಥರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಮಟ್ಟಿಗೆ ರೋಡರೀಸೋವಿನಂಥ ದಡನೊಬ್ಬ ಕ್ಯಾಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಅವನನ್ನು ಕಿರುಬೆರಳು ಸುತ್ತ ಆಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾರೆ ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ, ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ. 'ಹೀಗೆ ದಡ್ಡರನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ಹಣದ ದ್ವೇಲಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ' ಅಂದವನು ತನ್ನ ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮರುಕೂರ್ತಾ ಪಟ್ಟಕೊಳ್ಳುವವನಂತೆ

ನಟಸುತ್ತಾನೆ.'For I mine own gained knowledge should profane, / If I would time expend with such a snipe, / But for my sport and profit. ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಕದ ಮೂರನೆಯ ದೃಶ್ಯದ ಕೊನೇಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವನದೊಂದು ಸ್ವಗತವಿದೆ. ಮೊದಲ ಸ್ವಗತ. ತನ್ನ ಇಡೀ ಯೋಜನೆಗಳ ಹಿಂದಿನ ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಿ ಮಹುಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಧ್ಯಯೋವಿನ ಕುರಿತಾದ ತನ್ನ ಅಸಹನಗೆ ಏನು ಕಾರಣ ? 'I hate the moor' ಎಂದು ಹೇಳಬಿಂಬಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಒಹು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನೆಲೆಮಂಡುಕುತ್ತಾನೆ.'And it is thought abroad, that betwixt my sheets / He has done my office ; I know not if it be true.... / Yet I, for mere suspicion in that kind, will do, as if for surety. ಮಡಿವಂತ ಸಂಪಾದಕರು ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ನಾವು ನಾಟಕವನ್ನು ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸುತ್ತು ಹೋದರೆ ಪ್ರಾತ್ಕೃಷ್ಣೇ ಅಲ್ಲ, ಇಡೀ ನಾಟಕಕ್ಕೂ ಅನ್ಯಾಯವೆಸಗಿದಂತೆ. ಇಂಥ ವಿಕೃತ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಇಯಾಗೋ ಆಗಿರುವುದು. 'ಅಧ್ಯಯೋ' ಇಡೀ ನಾಟಕವೇ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು, ಪ್ರೀತಿ-ಕಾಮ, ಅಸೂಯೆ-ಪ್ರತೀಕಾರ ಈ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವುದು. ನಮ್ಮಿಬರಡು ಪ್ರಾವಿಶ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಹಾನ್ ನಾಟಕಕಾರರಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವೆಸಗಬಾರದು ಎಂಬ ವಿನಯ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾಟಕದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪದೇಪದೇ ನಾವು ನೆನಪುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇಯಾಗೋ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ? ಅಧ್ಯಯೋ ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಗೂ ನುಸುಳಿ ತನ್ನ ಹಂಡತಿಯನ್ನೂ ಭೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ. ಆ ಮಾತು ಸತ್ಯವೋ ಅಲ್ಲವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಕನಿಷ್ಠ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಮಾನವಷ್ಟೇ ಸಾಕು. ಈ ಗುಮಾನಿ ಸತ್ಯವೆಂದೇ ನಂಬಿ ಕಾರ್ಯತತ್ವರನಾಗಬೇಕು. ತನ್ನ ಪರಂಬಿ ಇರುವ ವಿಷಯಗಳು ಯಾವುವು ? 'he holds me well, / The better shall my purpose work on him'. ರೋಡರಿಗೋ ತನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಒಂದು ರೀತಿ ಒಳಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಅಧ್ಯಯೋ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಇಟ್ಟಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸ, ಗೌರವಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾಧ್ಯಕ್ಷ ಒಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೇಗೆ ? 'Cassio is a proper man, let me see now, / To get his place, and to make up my will / A double knavery.... how, how ? let me see.... /' ಪ್ರತಿ ಹೆಚ್ಚೆಯನ್ನೂ ಕರಾರುವಾಗ್ಗಿ ಇಡಬೇಕು. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಿಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಸಲಿಗೆ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಅಧ್ಯಯೋವಿನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದುವುದು; ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಹೆಸ್ತಾಮ್ಕೂಳ ದಾರಿತಪ್ಪವಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲಷ್ಟು ಆಕರ್ಷಕವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಉಳ್ಳವನು. ಯಾರಾದರೂ ಅನುಮಾನ ಪಡಬೇಕು ಅಪ್ಪು ಸ್ವೇಹಸೂಚಕ ಪ್ರಯತ್ನ ರೀತಿಯವನು. ಮತ್ತು ಈ ಅಧ್ಯಯೋ 'a free and open nature' ಉಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯ.

ಕಾಣುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣೆಕರುದವರನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣೆಕರೆಂದು ಭೂಮಿಸಬಿಡುವವನು. ಎಂದೇ 'will as tenderly be led by the nose / As asses are. ಆಯಿತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆವಿಭಾವವ ಗೊಂಡದ್ದಾಯಿತು. 'Hell and night / Must bring this monstrous birth to the world's light". ಅಧ್ಯೋ, ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ ಪಾತ್ರಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪರಿಚಯವಿನ್ನೂ ಆಗದಿರುವಾಗ, ಇಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೆ ಪ್ರಥಾನವಾಗಿಡ್ವಾಕನ, ಬುಬಾನ್ನಿಯೋನ ಮತ್ತು ಉರ ಪ್ರಮುಖರ ಒಣಮಾತುಗಳು ಕೇಳಿ ಜಡ್ವು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ, ಕೆಡುಕೆನಿಸಿದರೂ, ಇಯಾಗೋವಿನ ಮಾತುಗಳು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬಿಟ್ಟರೆ ಅಚ್ಚರಿ ಏನು?

ಸಮುದ್ರ ಆಕ್ರೋಶಗೊಂಡಿದೆ. ಆಕಾಶ ಭೂಮಿಗಳ ಮಧ್ಯ ಏನನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಲಾಗದಂಥ ಭಯಂಕರ ಸ್ಥಿತಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಒಂದು ಹಡಗೂ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಚೆಟ್ಟಗಳನ್ನೇ ಕರಗಿಸುವಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಚಂಡಮಾರುತ ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚೆಬಿಸಿದೆ. ಆಕಾಶದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು, ನಾವೆಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಧ್ರುವನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ಸೇರಿದ ಹಾಗೆ ನೀರಿನ ಅಲೆಗಳು ಅಲಿಸಿಹಾಕಿಟ್ಟಿತೆ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ. ವೆನಿಸರಿಗೆ ಅಷಾಧ್ಯವೆನಿಸಿದರೆ ಏಂಡಿತವಾಗಿ ತುರ್ಕೀ ಹಡಗುಗಳು ಮುಳುಗಿಯೇ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆಲ್ಲ ಆತಂಕದಲ್ಲಿ, ಆಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ವೆನಿಸಿನ ಮಾಂಟನೋ ಮತ್ತು ಅವನ ಸಹಕರಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮುಗಿಯಿತು, ವೆನಿಸಿಗೆ ಜಯ ಲಭಿಸಿತು ಎಂದ ಸುದ್ದಿಸಿಗುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ತಮ್ಮದೇ ಹಡಗು ತೀವ್ರ ಹಾನಿಗೊಳಗಾದ ವಿಷಯವೂ ತೀಯುತ್ತದೆ. ಈಗ ಆ ಹಡಗು ದಡ ಮುಟ್ಟಿದ್ದು, ವೆನಿಸಿನ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ, ಅಧ್ಯೋವಿನ ಲೆಟ್ಟಿನೆಂಟ್ ಆಗಮಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ತೀಯುತ್ತದೆ. ಅಧ್ಯೋನನ್ನು ಸೈಪ್ರಸಾನ ರಾಜ್ಯಪಾಲನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೌದು ಅವನು 'ಅರ್ಫ', 'ದ್ವೇಯರ್ಶಾಲಿ' ಎಂಬುದು ಮಾಂಟನೋಗೆ ಗೊತ್ತು ಆದರೆ ಈಗ ಅವನನ್ನು ಕರೆತರುತ್ತಿರುವ ಹಡಗು ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದೆ. ಈ ಸುದ್ದಿ ತಂದ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಅಧ್ಯೋವಿನ ಸುರಕ್ಷಿತ ಆಗಮನಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. "ಹೌದು ಅಧ್ಯೋ 'commands like a full soldier', ಸಮುದ್ರ ದಡಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ, ಬಂದ ಹಡಗನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ, ಹಾಗೆಯೇ ಅಧ್ಯೋವಿನ ಹಡಗು ಕ್ಷೇಮವಾಗಿ ದಡಮುಟ್ಟಲಿ ಎಂಬುದನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಗಳನ್ನು 'Even till we make the main and the aerial blue / An indistinct regard' ಹಾಯಿಸೋಣ. ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವರೊಡನೆ ತನ್ನ ದನಿಯನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ 'ಅಧ್ಯೋವಿಗೆ ಏನೂ ಅಪಾಯಷ್ಟಾಗಲಾರದು, ಅವನ ಹಡಗು ಬಹು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ನೋಕಾನಾಯಕ ಬಹು ಸಮರ್ಥ' ಎಂದು ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಹಡಗೋಂದು ದಡಮುಟ್ಟು ಎಂಬ ಕಾಗು ಕೇಳಿದ ಹೂಡಲೆ ಕ್ಯಾಡಿಯೋನಿಗೆ ಅದು ಅಥ್ಯೇವಿನದೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಅನ್ನಿಸಿ ಸಹಾಯಕರನ್ನು ನೋಡಿಬರಲು ಅಷ್ಟತ್ವಾನೆ. ಮಾಂಟನೋಗೆ ಅಥ್ಯೇ ಮಧುವೆಯಾದ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ‘ಹೌದು, ಆಗಿದ್ದಾನೆ’ ಎಂದು ಕ್ಯಾಡಿಯೋ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಮಧುರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೆಚ್ಚಗೆ, ಗೌರವ, ಅಭಿಮಾನ ಹಾಗೂ ಅಥ್ಯೇನಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಈ ಅಧ್ಯಾಪ್ತ ಎಲ್ಲವೂ ಅವನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತಮಾಗುತ್ತದೆ.

'Most fortunately, he hath achieved a maid
That paragons description, and wild fame :
One that excels the quirks of blazoning pens,
And in the essential vesture of creation
Does bear all excellency....'

ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ವಿನಯಪೂರ್ವಕ ಮೆಚ್ಚಗೆ ಇದೆಯೋ ಅಷ್ಟೇ ಮಟ್ಟಗೆ ಅಥ್ಯೇವಿನ ಸುಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಸಂತಸವಿದೆ. ತನ್ನ ನಾಯಕನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂಬ ಧನ್ಯತೆಯ ಭಾವವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅವನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ, ಮಾತಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅಥ್ಯೇವಿನ ಧ್ವಜಧಾರಿ ಇಯಾಗೋ ಬಂದು ತಲುಪಿದ ಸುದ್ದಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅನುಕೂಲಕರ ಹಾಗೂ ಸುವಿಕರ ಯಾನವಾಗಿದೆ ಅವನಿಗೆ ಎಂದು ಹಷ್ರಿಸಿದ ಕ್ಯಾಸಿಯೋ, ‘ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಕೂತ ಹಡಗಿಗೆ ಬಿರುಗಾಳಿಯಾಗಲೀ, ಚಂಡಮಾರುತ್ವೇ ಆಗಲೀ ಸಮುದ್ರದ ದೃಶ್ಯ ಅಲೆಗಳಾಗಲೀ ಏನೂ ಮಾಡಲಾರವು – ಏನೂ ಮಾಡಲಾರವು ಎಂಬುದು ತಪ್ಪು – ಏನೂ ಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಹೆಚ್ಚುನಿಜ.’ ಆ ಇಡೀ ಆರು ಸಾಲುಗಳ ನಿರೂಪಣೆ ಕ್ಯಾಡಿಯೋನಿಗೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಆದರ, ಅಭಿಮಾನಗಳು ಎಷ್ಟು ಉನ್ನತಮಟ್ಟದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಮತ್ತೂ ಅಷ್ಟು ಸುಬೀತುಗೋಳಿಸುತ್ತದೆ. 'Divine Desdemona' ಹಡಗಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆಂದರೆ

'Tempests themselves, high seas, and howling winds,
The guttered rocks, and congregated sands,
Traitors ensteeped, to clog the guiltless keel,
As having sense of beauty, do omit
Their common natures, letting go safely by
The divine Desdemona'

ಪ್ರಕೃತಿಗೇ ಸೌಂದರ್ಯವು ಜ್ಞಾನಿಯರು ವುದರಿಂದ, ತಮ್ಮ ಸಹಜರೀತಿಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು

ದ್ವೇವೀ ಸ್ವರೂಪದ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳನ್ನ ಕ್ಷೇಮವಾಗಿ ದಡಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ‘ಈ ದೇವರೇ ಅಧ್ಯೋನನ್ನ ಕೂಡ ಶೀಘ್ರ ತಲಪ್ಪವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಆವನು ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳನ್ನ ಸೇರುವಂತಾಗಲಿ’ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಹೃತ್ಯಾವರ್ಚ ಸ್ವಾಗತ ಬಯಸುತ್ತಾನೆ : “ಹಡಗಿನ ಸಂಪತ್ತಿಲ್ಲ ತೀರ ತಲುಪಿದಂತಾಯಿತು. ಸೈಪ್ರಸ್ ನ ನಾಗರಿಕರೆ ಮಂಡಿಯಾರಿ ನಿಮ್ಮ ಗೌರವವನ್ನಾರ್ಥಿಸಿ. ಶುಭ ಹಾರ್ಡೆಸಿ, ಆಯ್ಲ, ದ್ವೇವೀಕ್ಕಪೆ ನಿನ್ನ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಆವರಿಸುವಂತಾಗಲಿ”. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಅಧ್ಯೋನಿನ ಕ್ಷೇಮದ ಚಿಂತೆ. ಆಕಾಶ-ಸಮುದ್ರಗಳ ಹೊಯ್ಯಾಟದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾಷಿಯೋ ಅವನಿಂದ ಬೇರೆಟ್ಟು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿಯೇ ಹಡಗೊಂದು ತೀರ ಸೇರಿದ ಸೂಚನೆಯಾಗಿ ಗುಂಡುಗಳು ಹಾರಿಸಿದ್ದು ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಬಂದವನು ಸ್ವೇಹಿತನೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಕೂಡಲೇ ಜನಗಳನ್ನ ತೀರಕ್ಕೆ ಕೆಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಷಯ ತಿಳಿಯುವವರೆಗೆ ಈಗ ಕೊಂಚ ಹೊತ್ತಿದೆ. ಶೇಕ್ಷಣಿಯರ್ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು ಎಪ್ಪತ್ತಿರು ಸಾಲುಗಳನ್ನು, ಕೇವಲ ನಾಟಕ ನೋಡಬಂದವರ ಮನರಂಜನೆಗೆ ರಚಿಸಿದ ಎಂಬ ಮಾತ್ರಾ ಇದೆ. ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕ ಇಡೀ ನಾಟಕಕ್ಕೂ ನೇರ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಇಡೀ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಕ್ಷಾಷಿಯೋನಿನ ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ಇಯಾಗೋ. ಕ್ಷಾಷಿಯೋ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇಯಾಗೋನ ಪತ್ತಿ ಎಮಿಲಿಯಾಳ ಕೈಗೆ ಮುತ್ತಿಟ್ಟು ಸ್ವಾಗತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ “ಈ ನನ್ನ ಸೌಜನ್ಯತೆ ನಿನ್ನ ಸಹನ ಕಳೆಯದಂತಿರಲಿ – ಇದು ನಾನು ಕಲಿತ ಸಭ್ಯತೆಯ ಸೂಚಕವಷ್ಟೆ” ಎಂಬುವ ಮಾತೇ ಈ ಇಡೀ ಭಾಗಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ. ‘ನನಗೆ ಬಾಯಿಮಾಡುವಷ್ಟು ನಿನಗೆ ಅವಳು ತುಟಿಕೊಟ್ಟರೆ ನಿನಗೆ ಸಾಕುಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ’ ಎಂದು ಹಂಡತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಚಟಕಾಕಿ ಹಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎಮಿಲಿಯಾ ಪರವಾಗಿ ನಿಂತ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಿಗೆ ‘ಹೌದು ತಮ್ಮೆದ್ದರು ನಾಲಗೆಯನೊಂದಷ್ಟು ಬಿಗಿಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾಳೆ. ಆಡಬೇಕಾದ್ದನ್ನಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಗುಣಗುಣಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ’ ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಆವನು ಮಾತನಾಡುವುದರ ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಅಧ್ಯೋನಿನ ಕ್ಷೇಮದ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಾ ಆತಂಕವಿದೆ. ಸಮುದ್ರತೀರಕ್ಕೆ ಜನಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಆತಂಕದ ಕ್ಷಣಾಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸು ಹಗುರಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇಯಾಗೋ ಏನೋದದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಆವನು ಮಾತನಾಡು ತ್ತಿರುವುದೆಲ್ಲ ಹಂಗಸರ ಕುರಿತಾಗಿ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಂಧ ಗೌರವಾನ್ನಿತ, ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಮಹಿಳೆಯಾಭಳು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಹಂಡತಿ ಇನೊಬ್ಬಳು – ಇವರೆದುರಿಗೆ. ಆವರ ಮನಸ್ಸಿಗಳನ್ನು ಹಗುರಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆವರನ್ನ ರಂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಒಟ್ಟುನಾಟಕ

ಒದಿದ ಮೇಲೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವನು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದು ಅವನ ನಂಬಿಕೆಯ ಮೂಲಗಳಿಂದಲೇ ಎಂದೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅವನೇ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಾಗಿಯೂ ಈ ಭಾಗ ಮೂಡಿಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಂದರ್ಭ ಹೇಗೆ ದೆಯೆಂದರೆ, ಯಾರಾದರೂ ಅಕ್ಷಯಾತ್ರೆ ಅತನನ್ನು ಅವನಾಡುವ ಮಾತುಗಳ ಶ್ರೀಲಿ, ಸ್ವರೂಪಗಳ ಕುರಿತು ಜಗ್ಗಿ ಕೇಳಿದರೆ ‘ಎಷ್ಟುದರೂ ತಮಾಂಗಾಗಿ ಆದಿದ ಮಾತುಗಳು’ ಎಂದು ಜಾರಿಕೊಳ್ಳಲೂಬಹುದು. ಕ್ರೇಗ್ ಸಿಗರೆಂಟೆ ನುಸುಳಿಹೋಗಲು ಎಂದೂ ಹಿತ್ತಲ ಬಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ವ್ಯವಹರಿಸುವವ ಇಯಾಗೋ.

ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಆದಿದ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಹೆಂಡತಿಗೆ, ಒಟ್ಟು ಸ್ತ್ರೀ :ಜೂತಿಗೇ ಅನ್ನಯಿಸುವಂತೆ ತನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. “ಗೊತ್ತು, ಗೊತ್ತು ಬಿಡಿ, ಮನೆಯ ಹೊರಗ ಮೂಕ ಚಿತ್ರಗಳು, ದಿವಾನಾನಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಟಗಳು ; ಅಡಿಗಮನೆಯ ಕಾಡುಬೆಕ್ಕುಗಳು, ಘಾಸಿಗೊಳಿಸುವಾಗಲೆಲ್ಲ ಸಂತರು, ರೇಗುಬಂಡಾಗ ರಕ್ಷಣೆಯರು, ಮನೆಮಾರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹಗುರಮನಸ್ಸಿನವರು, ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಗೃಹಿಣೆಯರು” ಇಯಾಗೋ ಏನ ಮಾತಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂಶವನ್ನು ನಾವು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಗಮನಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ತನ್ನ ಮಾತಿನ ಓಫರಲ್ಲಿ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಒಟ್ಟು ಅರ್ಥವಿದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಪರಿವೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ರೋಡರಿಗೋ ಏನ ಜೊತೆ ಅವನ ಮಾತುಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಈಲಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ‘ಮನೆಮಾರ್ತಿಯಲ್ಲಿ...’ ಮಾತೂ ಅದೇ ಬಗೆಯದು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ. ಒಟ್ಟು ಮಾತಿನ ಮತ್ತು ದನಿಯ ಅರ್ಥಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಮಾನಗಳು ಮಾತ್ರವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳು ‘ಭೇ, ಭೇ, ಕೇಡಿಗ ನೀನು’ ಅಂದದ್ದಕ್ಕೆ “ಬಿಂಡಿತ ಅಲ್ಲ, ಇದೇ ಸತ್ಯ ; ಆಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಟ್ಟೇಭುತ್ತೀರಿ, ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆ ಸೇರುತ್ತೀರಿ” ಅವನ ಒಟ್ಟು ತಾತ್ತ್ವರ್ಯವಿಟ್ಟು. ರೂಪವೋಂದು ಇದ್ದರೆ ಸಾಕು ; ಹೆಣ್ಣು ಏನನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲಳು ; ಅಥವಾ ರೂಪವಿಲ್ಲದ ಕೇವಲ ಹಾಕಚಕ್ಕತೆಯಿದ್ದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು, ಏನನ್ನೂ ಜಯಿಸಬಲ್ಲಳು ; ರೂಪವೂ ಇಲ್ಲ, ಬುದ್ಧಿಯೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದರೂ ಕೂಡ ಅಂಥವಳೂ ‘does foul pranks, which fair and wise ones do’. ಆದರೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಕುತೂಹಲವಂದರೆ ಹೆಣ್ಣು ರೂಪವತಿಯೂ ಗುಣವತಿಯೂ ಸುಶೀಲಳೂ ಗಂಭೀರಳೂ ಆಗಿದ್ದರೆ ಅಂಥ ಹೆಣ್ಣನ ಬಗ್ಗೆ ಇಯಾಗೋ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು ? ಇಯಾಗೋ ಏನ ಪ್ರಕಾರ ಅಂಥವಳೊಬ್ಬಳಿದ್ದರೆ ಅವಳು ‘to suckle fools and chronicle small beer’ ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಯೋಗ್ಯಾಳು. ಈ ಇಷ್ಟನ್ನು ಕುರಿತು ಇಷ್ಟೊಂದು ಗಮನಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇಷ್ಟ : ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವವನು ಇಯಾಗೋ ಮತ್ತು ಇಡೀ ನಾಟಕ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಗಳ ಸಂಬಂಧಗಳ ಕುರಿತಾದುದು - ಅದಕ್ಕಾಗಿ.

ಬೇರೆಯವರ ಕೀವಿಗೆ ವಿನೋದವಾಗಿ ಕೇಳಿದರೂ ಇದು ಇಯಾಗೋನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಎಂಬುದು ನಾಟಕ ಮುಂದುವರೆಯತ್ತು ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಫ್ಟವಾಗುತ್ತೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಇಮ್ಮು ಮಾತುಕತೆ ಯಾಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕ್ಯಾಷ್ಟಿಯೋ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತಿದ್ದನೆ. ಇಯಾಗೋವಿನ ಮಾತು ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳ ಕ್ಯಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು 'ಆವನನ್ನು ತಲೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ, ಆವನು ಪಂಡಿತನಿಗಿಂತ ಸೈನಿಕ ಎಂಬುದು ಹೆಚ್ಚು ಸಕ್ಕೆ' ಎಂದು ಉಸುರುತ್ತಾನೆ. ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಇಮ್ಮು ಸಾಕು. ಆವನ ಒಳದನಿ ತನ್ನನ್ನು ಮೋಸಗೋಳಿಸಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಭ್ರಬಲ್ಯಾಯಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಷ್ಟಿಯೋನಂಥ ಗಡವನೊಬ್ಬನ್ನು ಹಿಡಿದುಹಾಕಬಹುದು. "ಹಾ, ಹಾ, ಮುಗುಳ್ಳಗು, ನಿನ್ನ ಸೌಜನ್ಯತೆಗಳಲ್ಲೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕುತ್ತೇನೆ. ಅವಳನ್ನು ನೋಡನೋಡುತ್ತು, ಅದೆಮ್ಮು ಬಾರಿ ನಿನ್ನ ಬೆರಳುಗಳನ್ನೇ ಮುದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿ, ಮತ್ತೆ ಮುದಿಸಿಕೊ... ಅದ್ದುತ್ತ ಸೌಜನ್ಯತೆ... ಈ ಸುಶೀಲಗುಣಗಳೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಲೆಂಟ್ಸೆಂಟ್ ಸಾಫ್ಟ್‌ದಿಂದ ಉರುಳಿಸುತ್ತವೆ. ಅದೇನು ನಿನ್ನ ಕೆಬೆರಳುಗಳೇ? ಬದಲಿಗೆ ಆವು ಎನಿಮಾಪೈಪ್ರೆಗಳೋ? ಕೊಳಪೆಗಳೋ?" ಇಯಾಗೋವಿನ ಕೇಳುವಾಕ್ಯ ಸರಣಿಗಳಿಗೆ ಮಿತಿಯೇ ಇಲ್ಲ.

ದುರ್ಗಮ ಸಮುದ್ರಯಾನ ಮುಗಿಸಿ ಆಧ್ಯಲೋ ತೀರ ಸೇರಿ ಈಗ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನೆ. ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಸಾಲುಗಳ ಇಯಾಗೋವಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರ ರೀತಿನೀತಿಗಳ ಕುರಿತಾದ ಚತುರಭಾಷ್ಯ ಕೇಳಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಈಗ ಆಧ್ಯಲೋ-ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾರ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಸಾಲುಗಳು. ಈ ದೃಶ್ಯ ಎಮ್ಮು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಅವರಾಡುವ ಮಾತುಗಳು ಹೇಗೆ ಕೇಳುತ್ತವೆ ಎಂದು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಆವನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಡುವ ಮಾತು 'O my fair warrior'. ಆವಳೂ ಒಂದು ಯುದ್ಧವನ್ನೇ ಜಯಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ತನ್ಮೂಡನೆ ಇರಲು ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ತಂದೆಯೋಡನೆ, ನಗರಪ್ರಮುಖರೋಡನೆ, ತನ್ನ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳೋಡನೆ ನಡೆಸಿದ ಯುದ್ಧ ಇದು. ಈಗ ತನ್ಮೂಡನೆ ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಯೋಧಳಂತೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. 'O my dear Othello' ಎಂದು ಡೆಸ್ಟಿಮೋನ ಆಧ್ಯಲೋನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಆಧ್ಯಲೋ ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು ನೋಡೋಣ :

It gives me wonder great as my content
To see you here before me : O my soul's joy,
If after every tempest come such calmness,
May the winds blow, till they have wakened death,
And let the labouring bark climb hills of seas,
Olympus high, and duck again as low
As hell is from heaven....

ಈ ಇಡೀ ಭಾಗದ ಹೃದಯಾಳದಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿದ ಸಂಭವ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ನುಡಿಕೊಡುವ ಶಬ್ದಗಳ ವ್ಯೇಭವ ಅಪ್ರಾರ್ಥಿಕವಾದದ್ದು. “ನನಗಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ನೀನಿಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿರುವುದು ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನೆಷ್ಟೋ ಅಷ್ಟೇ ಅಮಿತಸಂತಸವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿ ಚಂಡಮಾರುತದ ನಂತರವೂ ‘ಇಂಥ ಪ್ರಶಾಂತತೆ ಒದಗಿಬರುವುದಾದರೆ ಸಾವನ್ನೇ ಎಚ್ಚರಿಸಿಬಿಡುವಷ್ಟು ಅಬ್ಬರದಲ್ಲಿ ಬಿರುಗಳಿ ಬೀಸಲಿ, ನೀರ ಮೇಲೆ ಉಳಿಯಲು ಹೊಗುತ್ತಿರುವ ನೋಕೆ ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಚಿಮ್ಮಿಸ್ಟಗ್ರಹಿಂದ ನರಕಕ್ಕೆ ಇರುವಷ್ಟು ಆಳದ ಪ್ರಘಾತಕ್ಕೆ ಜಿಗಿಯಲಿ.” ಮತ್ತೂ ಮುಂದುವರೆದು “If it were now to die, / It were now to be most happy, for I fear / My soul hath her content so absolute, / That not another comfort, like to this / succeeds in unknown fate.” ಎರಡು ಬಾರಿ ‘soul’ ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾನೆ, ‘my soul's joy’ ಮತ್ತು ‘my soul hath....’ ಎಂದು. ಈ ಇಡೀ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ, ತನಗೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸಮುದ್ರದ ಭೀಕರತೆ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ದಡದಲ್ಲಿ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಸಾನ್ವಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊರಕಿದ ಶಾಂತಿ ; ಹಾಗೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸಾಹಸಗಳಿಗೂ, ಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಗೂ ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಶೌರ್ಯಕ್ಕೂ ಈಗ ಒಂದು ಅರ್ಥ ದೊರಕಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಎಂದೇ ಎಂಥ ಅಪಾಯವಾಗಲೀ ಎದುರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಉಕ್ಕಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಮೈಮನಸ್ಸಿಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಂಡವಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಏರಿ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಆವರಿಸಿದ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾದ ಅನುಭವ. ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ? ‘If it were now to die....’ ಅವಳ ಆಲಿಂಗನದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಬೆಂಜನೆ ಮೈಲಪ್ಪಗೆಯಲ್ಲಿ ತ್ರೀತಿಯ ಈ ಉತ್ತಾಪಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ಷಣಾವೇ ಅನಂತವಾಗಿ ಉಳಿದುಬಿಡಲಿ ಎಂದು ಹಾರ್ಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ‘ಸಾಯುವುದಾದರೆ ಈ ಗಳಿಗಿಂತ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದದ್ದು ಮತ್ತೊಂದು ಇಲ್ಲ’ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಅರ್ಥ. ‘ನನ್ನ ಆತ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿ ಈ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಂತಸವನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಂತೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕ್ಷಣಾವು ನಮ್ಮೆ ಅರಿವಿಗೆ ಬಾರದ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಮರುಕಳಿಸಬಹುದಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ನನಗಿಲ್ಲ.’ ಈ ಸಾಲುಗಳು ಏಕೆ ಇಷ್ಟ್ವಾಗಾಡ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ನಾವು ಮೊದಲ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನ-ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಮಧ್ಯ ತ್ರೀತಿ ಹೇಗೆ ಅಂಕುರಿಸಿತು ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣಾ ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕು. ‘Her father loved me.... oft invited me’ ಎಂದು ಶುರುವಾಗಿ ಹೊನೆಗೆ ಮುಕ್ತಾಯ ಮಾಡಿದಾಗ “She loved me for the dangers I has passed / And I loved her that she did pity them / This only is the witchcraft I have used” ಎಂಬ ಮಾತಿನವರೆವಿಗೆ. ಆ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಆಡಿದ್ದ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೆನಪುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ “ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಧ್ಯೇತೋ ನೀಡುವ ವಿವರಣೆಯವೇ ಇವರಿಬ್ಬರ ತ್ರೀತಿಯ ತಿರುಳು ಏನ್ನುವುದಾದರೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ಮದುವೆ ನಾಶವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆಯವರ

ಕೈವಾಡವೇ ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ.... ಆದರೆ ಕಥೆ ಮುಂದುವರೆದಂತೆ ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತು ಹೋಗುವ ಸಂಗತಿಯಿಂದರೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯ ಮೂಡಿರುವುದು, ವಿಕಾಸವಾಗಿರುವುದು, ಒಹು ಗಟ್ಟಿಯೂ ಆಗಿರುವುದು ಒಂದು ಉದಾತ್ತ ಹಾಗೂ ಗಾಢ ಪ್ರೀತಿ ಎಂದು". ಆ ಅಂಥ 'ಅನುಭವ' ನೀಡುವ ಭಾಗ ಇದು. ಭೋಗರವ ಸಮುದ್ರದ ಮೊರತದ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ, ಎತ್ತರದ ದಿಟ್ಟ ಮೌನ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಜಸ್ಯಾಷಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಗೂ ರುಗರುಗಿಸುವ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದರ್ಶ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಪ್ರೋಫೆಕ್ಚರ ಧರಿಸಿದವರ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಅನುಭವದ ಆಳ ಅಗಲಗಳನ್ನ ತಿಳಿಹೇಳುವ ಅತ್ಯಪ್ರಿಕರ ಯತ್ನಗಳಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಷ್ಟು ಎಂದು ನಾವು ಮನಗಣಬೇಕು. ತರ್ಕಬದ್ದು ವಿವರಣೆಗೂ ಹುಚ್ಚೆದ್ದು ಹರಿವ ಸ್ವಚ್ಚಂದ ತೊರಯ ರೀತಿಯ ಮಾತಿನ ರೀತಿಗೂ ಹೋಲಿಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ 'If it were now to die....' ಎಂದು ಅಧ್ಯಲೋ ಆಡಿದ್ದ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ '.....The heavens forbid / But that our loves and comforts should increase / Even as our days do grow' ಎಂದು ಮೊರಯಿಡು ತ್ವಾಳೆ. ದಿನಕಳಿದಂತೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿ, ಸಂತಸಗಳು ವ್ಯಾಧಿಸುತ್ತಲೇ ಇರಲಿ ಎಂದು ಹಾರ್ಡೆಸುತ್ತಾಳೆ. ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾ ಅವಳ ಹಾರ್ಡೆಕೆಯನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ "Amen to that, sweet powers" ಎಂದು ದನಿಗೂಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಡೀ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಕಡೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾರ್ಥಗಳು ಜೊತೆಗೂಡಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಮೊದಲನೆಯದು. ಕೊನೆಯದೂ ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯ ಯೋ – ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಸಮಯವಿದೆ.

ಅಧ್ಯಲೋ ಸದ್ಯಕ್ಕಂತೂ ನವಶರ್ಯಣನ ಹಾಗೆ ನಲಿಯತ್ತಿದ್ದಾನೆ. 'I cannot speak enough of this content / It stops me here, it is too much joy' ಎಂದು ತನ್ನ ವ್ಯದಯದ ಬಡಿತದಲ್ಲೇ ಏರಿಳಿತವಾದ ಹಾಗೆ ಎದೆ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 'ಸದ್ಯದ ಸಂತಸದ ಗಳಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಎಷ್ಟು ಮಾತನಾಡಿದರೂ ಸಾಲದು.... ಅಷ್ಟೂದು ಹರ್ಷ ನೀಡಿದೆ' ಮುಂದುವರೆಸಿ 'ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಬಹುದಾದ ವಿರೋಧಗಳು ಈ ಬಗೆಯ ಸಿಹಿಮುತ್ತುಗಳಷ್ಟೆ ಆಗಿರಲಿ' ಎಂದೆನ್ನತ್ತು ಅವಳನ್ನ ಮತ್ತುಮತ್ತೆ ಚುಂಬಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಇದನ್ನ ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. "ಓ, ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಶ್ರುತಿ ಸೇರಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೇಳಿಸಿದೆ. ಸತ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ನಿನ್ನ ವಾದ್ಯಗಳ ಬಿರಟಗಳ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಸಂಗೀತವನ್ನ ಹಾಳುಗೆಡಪುತ್ತಿನೀ". ಅಧ್ಯಲೋ ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ಹೊಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಯುದ್ಧಮುಗಿದು ತಾವು ಜಯಶಿಲಾದಾದ ಬಗ್ಗೆ ಫೋಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಟರ್ಕರ ಹಡಗುಗಳು ಮುಳುಗಿವೆ. ಹಂಡತಿಯ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಸೈಪ್ರಸ್ ಜನ ಅವಳನ್ನ ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಉತ್ಸಾಹದ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ತನೇ ಕಡಿವಣ

ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವವನಂತೆ “ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದದ್ದೆಲ್ಲ ಹರಟುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೀನೆ” ಎಂದು ಇಯಾಗೋವಿನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಸಾಮಾನುಸರಂಜಾಮುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಬರುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಭಿಸಿ ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಶುಭಕೋರಿ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಜೋತೆ ನಿಷ್ಪಾಮಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಸಾಲುಗಳ ದೃಶ್ಯ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನೋ-ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾರ ಮಧ್ಯದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಥುರ ಕ್ಷಣಿಗಳ ದೃಶ್ಯ ಇದೊಂದೇ. ಆದರೆ ಈ ದೃಶ್ಯ ಹತ್ತು ಜನರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ – ಅಂದರೆ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟು ಆಪ್ತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ, ಆವರಿಬ್ಬರ ಪ್ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧವು ಮತ್ತೊಂದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ದೃಶ್ಯ ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಯಾಳದಲ್ಲಿ ಹಾದುಹೋಗುತ್ತನ್ನುಂಟು ಕಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಈ ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕ ಭಾಗವನ್ನು ಒದಿದ ಮೇಲೆ ಹಿಂದಿನ ಎಷ್ಟತ್ತೆರಡು ಸಾಲುಗಳ ಇಯಾಗೋವಿನ ಜಣ ಮಾತುಗಳು ಗೊಡ್ಡಾಗಿ ಕೇಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ.

ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಈಗ ಶೀಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಹಲವು ಕಾರ್ಯಗಳಿವೆ. ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಮಧ್ಯ ರೋಡರಿಗೋವನ್ನು ತನ್ನ ಅನಿಷ್ಟ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ತಯಾರುಮಾಡುವುದು. ಈಗ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳು ಮನದಟ್ಟುಮಾಡುವ ಜರಾರು ಇದೆ. “ಪ್ರೀತಿಸುವ ಜನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ದ್ವೇಯ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಆ ಕ್ಯಾಷಿಯೋಗೆ ಇಂದು ಕಾವಲು ಕಾಯುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊರಿಸಲಾಗಿದೆ, ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಮಾತು ಹೇಳ್ತೇನೆ ತಿಳಿದುಕೋ, ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಕ್ಯಾಷಿಯೋನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದಾಳಿ”. “ಬಾಯಿಬಿಡಬೇಡ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೋ, ಅಷ್ಟೇ. ನೀನೇ ನೋಡಿದ್ದಲ್ಲ, ಈ ಮೂರನನ್ನು ಎಷ್ಟು ಉಗ್ರವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದು ಅಂತ ; ಯಾಕೇ ? ಬುರುಡೆಗಳು ಹೊಡೆದು, ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ; ಭರ್ಜರಿ ಸುಳ್ಳಗಳು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ. ಇಂಥ ಪೂರ್ಣ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಮನಸ್ಸೋಲ್ತಾಳಿ ಅಂತ ತಿಳಿದ್ದೇನು ? ವಿವೇಕವಿರೋನು ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸೋದೇ ಇಲ್ಲ” ಇಯಾಗೋವಿನ ಪ್ರಕಾರ ಅವಳಿಗೆ ಈ ಭೂತದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವಳ ಕಣ್ಣಗಳು ತಣೆಸುವ ಸೌಂದರ್ಯ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಎರಡು ದಿವಸ ಮೈಯನ ತೀರಿದ ಮೇಲೆ ಅವಳಿಗೆ ಮತ್ತೆರಕ್ತಬೆಚ್ಚಾಗಿಸಲು ಮನಸ್ಸು, ಸ್ವಾನಮಾನ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು, ರೂಪ ಇವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂಥ ಬೇರೆಯವನು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಯಾವುದೂ ಮೂರನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಇದನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಕಲಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂರನನ್ನು ಅವಳು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಬದಲಿ ಯಾರು ? ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ನಯ, ವಿನಯಗಳ ಮನುಷ್ಯ. ಎಲ್ಲಾರೂ ತೋರಿಕೆ ಅಷ್ಟೇ. ತನ್ನ ಒಚ್ಚೆಟ್ಟ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವನು ಧರಿಸುವ

ಮುಖಿವಾಡಗಳು ಇವು - ಮಹಾಜ್ಞಾರಿಕೆಯ ನೀಂತೆ. ಅವಕಾಶಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾದಿರುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಸುಂದರ, ಯುವಕ; ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಆಗಲೇ ಅವನನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಾಗಿದೆ.

ಇಷ್ಟು ವಿವರವಾಗಿ ಅವನ ವಿಕಾರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮುಂಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಷ್ಟೆ. ಇಯಾಗೋವಿನ ತರ್ಕ ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ತೋರಲು. ಅಧ್ಯೋ-ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾರ ನಡುವಿನ ದೃಶ್ಯದಿಂದ ಅವನು ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸುಳ್ಳಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಅಂಥ ದಢ್ಣನಲ್ಲ. ಆ ಪ್ರೇಮ ನಿಜವಾಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾದದ್ದು ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಅವನಿಗೆ ಕಾಡಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಎಂದೇ ತನ್ನ ಮುಂದಿರುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕಿಪ್ಪಂತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಬೇಕು. ಅಧ್ಯೋ-ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾರ ದೃಶ್ಯ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿದ್ದ್ವಿಂತಹ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ-ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾರ ಮಧ್ಯ ನಡೆದ ದೃಶ್ಯ ಅವನ ಪ್ರಕಾರ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ನಂಬಲಹುದಿದ್ದು. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟು ಕೇವಲವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ರೋಡರಿಗೋನಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಸಹನೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಶುದ್ಧಭು, ಪವಿತ್ರಭು ಎಂದು ಅವನಾಡಿದ ಮಾತಿಗೆ ಇಯಾಗೋ ‘ಪವಿತ್ರ ! ನಿನ್ನ ತಲೆ ! ಪವಿತ್ರಳಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ಅಧ್ಯೋನನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಪ್ರೀತಿಸ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಕೈಗಳು ಹಿಡಿದು ಹ್ಯಾಗೆ ಆಟವಾಡಿದ್ದಳು, ನೋಡಿದ್ದ್ಲ ?’. ಈಗಲೂ ರೋಡರಿಗೋ ನಂಬುವುದಕ್ಕೆ ತಯಾರಿಲ್ಲ. ‘ಹೌದು, ಆದರೆ ಅದು ಸಜ್ಜನಿಸಿಕೆಯ ರೀತಿ ಅಷ್ಟೇ ‘ಹಾದರ ಅದು. ಮನಸ್ಸಿನೋಳಗಣ ಹೊಲಸು ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಪೀಠಿಕೆ. ತುಟಿಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹತ್ತಿರ ತಂದರೆಂದರೆ ಅವರ ಉಸಿರುಗಳು ಬೆರೆತುಹೋದವು.’ ಮತ್ತೆಷ್ಟು ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ರೋಡರಿಗೋನನ್ನು ವೆನಿಸಿನಿಂದ ಕರೆತಂದದ್ದು ತಾನು. ಅವನು ತನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಬೇಕು. ಈಗ ಅವನು ಮಾಡಬೇಕಾದದ್ದು ಇಷ್ಟು, ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಕಾವಲು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನನ್ನು ಕರಳಿಸಬೇಕು. ಅವನು ಮುಂಗೋಣಿ. ರೋಡರಿಗೋನನ್ನು ಬಿಂಡಿತ ಧಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟು ಸಾಕು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಇಯಾಗೋವಿನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ. ಇಡೀ ಸೈಪ್ರಸ್ ದಂಗೆ ಏಳುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಲೆಫ್ಟನೆಂಟ್‌ಗಿರಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೆ ಈ ಘಟನೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಲು ನಿರ್ಧಾರಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ರೋಡರಿಗೋವಿಗೆ ಕೂಡ ತನ್ನ ಬಯಕೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಆಸೆ ಕೈಬಿಡುವುದೇ ಒಳೆಯದು. ಇಷ್ಟು ಆಶ್ವಾಸನೆ ಸಿಕ್ಕಮೇಲೆ ರೋಡರಿಗೋ ಬಿಂಡಿತ ತನ್ನ ಆಸೆ ಪೂರ್ವಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂದುವರೆಯಲು ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ರೋಡರಿಗೋ ನಿಷ್ಕಾಮಸುತ್ತಾನೆ.

ಇಯಾಗೋವಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಸ್ವರ್ಗತದಿಂದ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲು ಸ್ವರ್ಗತವನ್ನು ನೋಡೋಣ :

That Cassio loves her, I do well believe it ;
 That she loves him, it is apt and of great credit

ಈ ಸಾಲುಗಳಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ಯಾಸಿಯೋ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತನಾಗಿರುವ ದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಸಂದೇಹಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಅವಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಳಾಗಿದ್ದಳೆಂಬ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ. ನಿಜವೂ ಕೂಡ ಎಂದು ನಂಬಲೂಬಹುದು. ಸಮಸ್ಯೆ ಇರುವುದೆಲ್ಲ ಅಧೀಕ್ಷೋ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ -

The Moor, how be it that I endure him not,
 Is of a constant, noble, loving nature ;
 And I dare think, he'll prove to Desdemona
 A most dear husband.

ಅಧೀಕ್ಷೋ ಪ್ರವೇಶದ ನಂತರ ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಇಯಾಗೋ ಕೂಡ ನೋಡಿದ್ದನೆ. ಬಹುತ್ತಾಗಿ ಈ ಮದುವೆ ಯಶ್ಸಿಯಾಗಿಬಿಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ. ಅಧೀಕ್ಷೋವನ್ನು ಕಂಡರೆ ನನಗೆ ಸಹನೆ ಇರದಿದ್ದರೂ ಅವನು 'constant, noble loving nature' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ತಾನು ಒಪ್ಪಲ್ಪೇಚೇಕು. ಎಂದೇ ಅವನೊಂದು ದೂಡ್ತ ಸಂಘಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ. ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅರಿತ ಯಾರಾದರೂ ಅವನು ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯಗಂಡನಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಶಂಕಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಕಾರಾತ್ಮಕ ಜಡಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚನೆಮಾಡುವುದೇ ಇಯಾಗೋವಿನ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದ ಮಾತು. ತಕ್ಷಣ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಜಾಡು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಒಂದಂತೂ ಸತ್ಯ - ಇಯಾಗೋ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆಂಬಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಗೊಂದಲದ, ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾನೆ - ಎಂಬ ಮಾತು.

....now I do love her too
 not out of absolute lust, (though peradventure
 I stand accountant for as great a sin)
 But partly led to diet my revenge,
 For that I do suspect the lustful Moor
 Hath leaped into my seat, the thought whereof
 Doth like a poisonous mineral gnaw my inwards,
 And nothing can, nor shall content my soul
 Till I am even with him, wife, for wife.

ಹೊಗಾಡಿ, ತಿಣುಹಾಡಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆಯ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆ. “ನಾನೇನೂ ಸಂತನಲ್ಲ ಆದರೂ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಕುರಿತು ನನಗಿರುವ ಆಸಕ್ತಿ ಕೇವಲ ಕಾಮತ್ಯಪ್ರಯೋಗ ತಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ ಆದರೆ ಪ್ರತೀಕಾರಕ್ಕಾಗಿ. ಈ ಮೂರನು ನನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಗೆ ನುಸುಳಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಅನುಮಾನವೇ ವಿಷದಂತೆ ನನ್ನ ದೇಹಾದ್ಯಂತ ಹರಡಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತದೆ”. ಈ ಹಿಂದೆ ಅಂದರೆ ಮೊದಲ ಅಂತದ ಅವನ ಸ್ವಗತದಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯೇತೋ ತನ್ನ ಹಂಡತಿಯನ್ನು ದುರುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ 'I know not if it be true' ಎಂದು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅನುಮಾನ ಪಟ್ಟಿದ್ದವನು ಈಗ ಒಮ್ಮ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಬಗ್ಗೆ 'I do love her too' ಅನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಇಯಾಗೋವಿನ ವಿಷಯ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಅವನಿಗೆ 'love' ಮತ್ತು 'lust' ಇವುಗಳ ಕುರಿತಾದ ವ್ಯಾತ್ಯಾಸಗಳು ಕಾಣಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರಬೇಕು. 'I do love her too' ಅಂದವನು ಮುಂದಿನ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 'not out of absolute lust' ಎಂದು ಸೇರಿಸುವುದರಲ್ಲೇ ನಮಗೆ ಆರ್ಥವಾಗಬೇಕು. ಈಗ ತನ್ನ ಮುಂದಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿದು – ತನ್ನ ಹಂಡತಿಯನ್ನು ಕಡಿಸಿದ ಆಧ್ಯೇತೋವಿನ ಮೇಲೆ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ ಅವನ ಹಂಡತಿಯನ್ನು ಕಡಿಸುವುದು ‘ನನ್ನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಹಗೆ ಸಾಧಿಸಬೇಕು – ಹಂಡತಿಗೆ ಹಂಡತಿ’. ಆದರೆ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹೋದರೆ....

Or failing so, yet that I put the Moor,
Atleast, into a jealousy so strong,
That judgement cannot cure....

ಹಂಡತಿ ಸಿಗದೆ ಹೋದರೆ ಅವನೇ ಹಂಡತಿಯ ಬಗೆಗೆ, ವಿವೇಕ ವಿವೇಚನೆಗಳು ಗುಣಪಡಿಸಲಾಗದಂಥ, ಭಯಂಕರ ಅಸೂಯೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಬೇಕು. ಈ ಮಳ್ಳಿಯಾದರಿಗೋವನ್ನು ನಾನು ಸೂಚಿಸಿರುವ ಹೇಯಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ ಅವನು ಯಶ್ಸಿಯಾದರೆ 'I'll have our Michael Cassio on the hip' “ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗದ ಪಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೇಗೆ? ಬಳಸಬೇಕಾದ ತಂತ್ರ ಯಾವುದು?

'Abuse him to the moor, in the rank garb
(For I fear Cassio with my night-Cap too)

ತಂತ್ರ ರೂಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ತಟ್ಟನೆ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದವನಂತೆ ಕ್ಯಾಷ್ಟೀಯೋ ತನ್ನ ಹಂಡತಿಯ ಮೇಲೆಯೂ ಕೆಲ್ಲಿಹಾಕಿದ್ದನೆಂಬ ತನ್ನ ಅನುಮಾನ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಎಂಥ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಮನಸ್ಸು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಉದಾಹರಣೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಗಂಡಸರೂ ಕಾಮುಕರು

ಎಂದು ಇಯಾಗೋ ನಿಷ್ಪಟ್ಟಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಅದು ಬೇರೆ ಮಾತು; ಆದರೆ ಜೊತೆಚೊತೆಗೇ ಪ್ರತಿ ಹೆಣ್ಣು ಹೂಡ ತನ್ನನ್ನ ತಾನು ಭೋಗವಸ್ತುವಾಗಿ ವಿನಾ ಬೇರೆಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅನುಮಾನಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವುದು ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಮನಸ್ಸಿನ ಲಕ್ಷಣ ವಿಂಡಿತ ಅಲ್ಲ. ಹೀಗ ತಾನು ಅಧ್ಯೇತೋ ಮನಸ್ಸನ್ನ ವಿಷದಿಂದ ತುಂಬಿಬಿಟ್ಟರೆ ಆದರಿಂದ

Make the moor thank me, love me, and reward me,
For making him egregiously an ass,
And practising upon his peace and quiet,
Even to madness....

ಎರಡು ಲಾಭಗಳು - ಅಧ್ಯೇತೋ ತನಗೆ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ, ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ತನಗೆ ಇನಾಮು ನೀಡಿಯೇ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಎರಡನೇ ಲಾಭವೆಂದರೆ ಅಧ್ಯೇತೋ ಒಬ್ಬ ಲೋಕೋತ್ತರ ಮೂರ್ಖನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ಮೂರ್ಖನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತನ್ನನ್ನ ಗೌರವಿಸುವುದು ಹೂಡ. ಅವನ ಶಾಂತಿ, ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಧೂಳಿಪಟಮಾಡಿ ಅವನನ್ನ ಹುಚ್ಚನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕು. ಅದೇ ಗುರಿ. ಹೌದು 'it is here, but yet confused; / Knavery's plain face is never seen, till used : ಎಲ್ಲ ತಲೆಯೊಳಗಿದೆ. ಆದರೂ ಯಾವುದೂ ಸ್ವರ್ಪಾವಿಲ್ಲ ಧೂರ್ತತನದ ಮುಖ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾಣುವುದು... ಅಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೆ ಅಲ್ಲ ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವರ್ಗತವನ್ನು

"I have it, it is engendered ; Hell and night
Must bring this monstrous birth to the world's light.

"ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯ ಬಸಿರಲ್ಲಿ ಬೀಜ ನೆಟ್ವ್ಯಾಯಿತು. ಕತ್ತಲ ರತ್ನಿ, ಪ್ರೇತಲೋಕಗಳು ಜೊತೆಗೂಡಿ ಹಡೆದ ಈ ಬೀಭತ್ತ ಹುಟ್ಟನ್ನ ಜಗತ್ತಿನ ಬೆಳಕಿಗೆ ಒಯ್ದ ತರಬೇಕು" ಎಂದು ವಿಡಾವಿಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ನೆನಪು ನಮಗೆ ಮಾಸಿಲ್ಲ. ಅದು ವೆನಿಸಿನಲ್ಲಿ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು. ಜಾಳುಜಾಳು ಬದುಕಿನ, ಧಳಕುಬಳಕುಗಳ ಲೋಕದ, ಆಳಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ಮಾತುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಸ್ತ ರೂಪದ ಧೂರ್ತತನಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಕಡು ಆಶ್ವಿನಿಶ್ವಾಸವಿರುವುದು ಸಹజ. ಆಗಲೇ ಗಮನಿಸಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅಧ್ಯೇತೋ ಹೂಡ ಮಾತನಾಡುವುದು ಆಸ್ಥಾನ ಭಾಷೆ, ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಜಸ್ವರೂಪದೆರು ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಹೂಡ ಸೇರಿದ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರಜ್ಞೀಯಾಗಳಿಂದ ಮಾತುಗಳನ್ನುಡುತ್ತಾರೆ. ವೆನಿಸಿನಲ್ಲಿ ದೂಡು ದಾದಾಗಿರಿ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕಂಡ ಇಯಾಗೋ ಇಲ್ಲಿ ಅಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮೊದಲ ಸ್ವರ್ಗತದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಸ್ವರ್ಪತೆ ಹೂಡ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ವಿಷಯದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಮರ್ಕಾಟದ ಹಾಗೆ ನೆಗೆಯುತ್ತಿದೆ

ಅವನ ವಿಚಾರ ಲಹರಿ. ಅವನ ಮುಂದಿರುವ ಸಂಪರ್ಕ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಹೇಗೆ ಹದ್ದುಬಸ್ತಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಎಂದು. ಎಂದೇ ಈ ಸ್ವಾಗತ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವುದು ದೃಢತೆ ಕೆಳೆದುಕೊಂಡ ಮಾತುಗಳಿಂದ 'It is here, but yet confused ;'.....

ಅಧ್ಯೇತೋ ಸೈಪ್ರಸ್ಸಿನಾಧ್ಯಂತ ವಿಜಯೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ಫೋಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಸಂತಸದ ಸುದ್ದಿಯೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ವಿಷಾಹದ ಸಂದರ್ಭದ ಸಂತೋಷವೂ ಸೇರಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಈ ದಿನವನ್ನು ಹಬ್ಬಾಗಿ ಆಚರಿಸಬೇಕು - ಅವರವರ ಆಯ್ದೆಯಂತೆ. ರಾತ್ರಿ ಹನ್ಮಾಂದರವರೆವಿಗೆ ಈ ಸಂತೋಷಹೂಟಗಳು ಮುಂದುವರೆಯಬಹುದು. 'ಸೈಪ್ರಸ್ಸನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಮಹಾನ್ ಜನರಲ್ ಅಧ್ಯೇತೋನನ್ನೂ ದೇವರು ಹರಸಲಿ.' ಇದು ಡಂಗುರ ವಾರ್ತೆ.

ಎರಡನೇ ಅಂಕದ ಮೂರನೆಯ ದೃಶ್ಯ ಅತ್ಯಂತ ಹೇಗದ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯೇತೋ ಕ್ಯಾಟಿಯೋನಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕಾವಲು ಕಾಯುವುದರ ಕುರಿತು ಅಂತಿಮ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ವಿವೇಚನೆಯ ಹದ್ದು ಏರಿ ನಾವು ವರ್ತಿಸಿ ಬಾರದು ಎಂಬ ನೆನಪು ಇರಲಿ ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಯಾಗೋ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಂತೆ ತಾನು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಕ್ಯಾಟಿಯೋಗೆ, ಅಧ್ಯೇತೋ 'Iago is most honest' ಎಂದು ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ತಾನಿನ್ನು ಹೊರಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ

'.....Come, my dear love,
The purchase made, the fruits are to ensue,
The profit is yet to come betwixt me and you,
Good night'

ಎಂದು ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎರಡು ಮೂರು ಸಾಲುಗಳೂ ಮಡಿವಂತರ ಕತ್ತಲಿಟ್ಟು ಬಲಿಯಾಗಿವೆ. 'purchase made' 'fruits are to ensure' 'the profit is yet to come betwixt me and you' ತೀರ ಅಸಭ್ಯ ಮಾತುಗಳಾಗಿ ಕಂಡಿವೆ. ಮೈಯಾಗಲಿ, ಮನಸ್ಸಾಗಲಿ ಎರಡರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅಧ್ಯೇತೋ ಹಾಗೂ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಂಗ್ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ಒಂದು ಮಟ್ಟದ ಮುಕ್ತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದರಿಂದಲೇ, ಮುಂದಿನ ದುರಂತ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಧ್ಯೇತೋವಿನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ, ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ತದ್ದಿರುದ್ದಾದ ಹೇಯವೂ, ಅಸಹ್ಯವೂ ಆದ ಬಗೆಗೆ ಸಮರ್ಥನೆ ದೊರಕುವುದು. ಆದರೆ ಈ ಭಾಗಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಡಿವಂತರು ಕಿರುಹಾಕಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದೂ ನಮಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಾಯಕ,

ನಾಯಕ, ಖಳನಾಯಕರ ಸಂಪುದಾಯದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಸ್ಥಿಯಿರುವವರು ಶೇಕ್ಕೂಪಿಯರನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಾರದು.

ಅಧ್ಯಯೋ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಕ್ಯಾಟಿಯೋ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಲನೆಯತ್ತ ಗಮನಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇಯಾಗೋವಿನ ಇರಾದೆಗಳೇ ಬೇರೆ ಇವೆ. ಕ್ಯಾಟಿಯೋನನ್ನು ಸಂತೋಷ ಸಂಭ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪುಸಲಾಯಿಸಬೇಕು. ಇನ್ನು ಹತ್ತು ಗಂಟೆ ಕೂಡ ಇಲ್ಲ, ಅಧ್ಯಯೋ ಬೇಗ ಮಲಗಲು ಹೋದ ಎನ್ನವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿದೆ. ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ ಇಡ್ಡಳಿ. ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯೂ ಇದುವರೆವಿಗೆ ಅವಳೂಡನೆ ಸೈಂಕ್ಷೇಪಿಯಿಂದ ಚೆಲ್ಲಾಟವಾಡಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನನ್ನು ನಾವು ದೂಷಿಸಬಾರದು ; ‘ದೇವರಾಜೆ, ಚೆಲ್ಲಾಟಕ್ಕೆ ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದವಳು ಅವಳು’ ಎಂದು ಕ್ಯಾಟಿಯೋನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಮೊದಲ ಪಟ್ಟು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ‘ಅವಳು ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರ ಹೆಣ್ಣು’ ಎಂದು ಸಿಕ್ಕಿಬಿಳಿದೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಕ್ಯಾಟಿಯೋ. ‘ಮತ್ತೆ ಯಾತರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ - ಕಾಮಕೇಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಪುಣ ಇರಲೇಬೇಕು’ ಎಂದು ಎರಡನೆ ಪಟ್ಟು ಯಶ್ಸಿಸುತ್ತಾನೆ. “ಹೌದು, ಅವಳೂಬ್ಬಿನಿಷ್ಟುಲ್ಪಣ ಹಾಗೂ ಕೋಮಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಗೌರವನ್ನಿತ ಮಹಿಳೆ” ಮತ್ತೂ ಇಯಾಗೋವಿನ ಕ್ಷೇಗೆ ಸಿಗದೇ ನುಸುಳುತ್ತಾನೆ. ಮೂರನೆಯದು : ‘ಎಂಥ ಕಣ್ಣಗಳಪ್ಪ ಅವಳರು ! ಆಹ್ವಾನ ನೀಡಿ ಪ್ರಚೋರಿಸುವಂಥವು’ ‘ಹೌದು ಆಕರ್ಷಕ ಕಣ್ಣಗಳು, ಆದರೆ ವಿನಯಶೀಲ, ಗಂಭೀರ ಕಣ್ಣಗಳು’ ಇಯಾಗೋ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಒಂದು ಪಟ್ಟು ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. “ಅವಳು ಮಾತನಾಡಿದಳಿಂದರೆ, ಪ್ರೀತಿಯ ಸನ್ನೆ” ; ಕ್ಯಾಟಿಯೋ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಸಂಭಾವಿತ ಮತ್ತು ಇಯಾಗೋವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವವೂ ಇರುವವನು. ಆದದ್ದರಿಂದ ಇವುಗಳು ತನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದುಹಾಕಲು ಬೀಸಿದ ಬಲೆಗಳು ಎಂದು ಅನ್ನಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. “ನೀನು ಹೇಳುವುದು ನಿಜ ; ಅವಳು ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಕುಶಲತೆ, ಸ್ವೇಷಣ್ಣಗಳ ಕಾಣುತ್ತವೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಮೊದಲ ಸುತ್ತಿನ ಜಯ ಖಂಡಿತ ಕ್ಯಾಟಿಯೋನಿಗೆ. ಆದರೆ ಇಯಾಗೋವಿನ ಬತ್ತಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧ ಅಸ್ತ್ರಘೋಂದಿದೆ. ಸಂತೋಷಕೂಟಕ್ಕೆ ಹಲವು ಗಣ್ಯರು ಕಾದಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದೇ ಒಂದು ಬಟ್ಟಲು ಪಾನೀಯವಷ್ಟೆ. ಆಮೇಲೆ ಕರ್ತವ್ಯ. ಕ್ಯಾಟಿಯೋವಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದ ಸಂಗತಿಯಂದರೆ ಸಂತೋಷ ಸಂಭ್ರಮಗಳನ್ನು ಪಾನೀಯಗಳಲ್ಲದೆಯೇ ಯಾಕೆ ಆಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು. ಅವನರು ಬಹು ದುರ್ಭಲ ದೇಹ ಪ್ರಕೃತಿ. ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಗೆಯಾದರೂ ನಿಯಂತ್ರಣ ತಪ್ಪಿತದೆ. ಮತ್ತೆ ಈ ರಾತ್ರಿ ಈಗಲೋ ಒಂದು ಬಟ್ಟಲು ಕುಡಿದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಇಯಾಗೋವಿನ ಬಲವಂತ. ಕೊನೆಗೂ ಒಟ್ಟು ಅತಿಧಿಗಳನ್ನು ಕರೆತರುತ್ತಾನೆ. ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಈಗ ಸಮಾಧಾನ. ಅತ್ತ ತಲೆಕಟ್ಟ ದದ್ದು ರೋಡರಿಗೋ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಠಪೂತ್ರೀ ಕುಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಇತ್ತ ಕ್ಯಾಟಿಯೋನಿಗೂ ಒಂದಪ್ಪು ಕುಡಿಸಿ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಮುಖಾಮುಖಿ ಮಾಡಬಿಟ್ಟರೆ ತನ್ನ ಕೆಲಸ

ಸಾಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಕ್ಯಾಡಿಯೋ ಮಾಂಟನೋ ಮತ್ತಿತರರನ್ನು ಕರೆತಂದ ಶೂಡಲೇ ಸಂತೋಷಕೊಟ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಯಾಗೋಎಂ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಡುತ್ತಾನೆ. ಕುಣಿಯುತ್ತಾನೆ. ಕುಡಿದು, ಕುಡಿಸುತ್ತಾನೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕ್ಯಾಡಿಯೋಗೆ. ಚೇಡಚೇಡವನ್ನುತ್ತಲೇ ಕ್ಯಾಡಿಯೋ ಒಂದಾದ ಮೇಲೋಂದರಂತೆ ಕುಡಿದು ಕ್ರಮೇಣ ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತ ತಪ್ಪುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. 'ನಾನು ಕುಡಿದಿದ್ದೀನಿ ಅಂತ ಭಾವಿಸಬೇಡಿ... ಇದು ನಮ್ಮ ದ್ವಾರಾ ಇದು ನನ್ನ ಬಲಗ್ಗೆ ಮತ್ತಿದು ನನ್ನ ಎಡಗ್ಗೆ... ನಾನು ಕುಡಿದಿಲ್ಲ ಮತ್ತೆ, ಸ್ಥಿರವಾಗಿನಿಲ್ಲಬಲ್ಲ, ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲ...' ನಾನು ಕುಡಿದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀನಿ ಅಂತ ನೀವು ಯಾರೂ ಭಾವಿಸಬಾರದು' ಎಂದು ತೂರಾಡುತ್ತಲೇ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಲನೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಅತ್ಯ ಬೆನ್ನ ತಿರುಗಿಸಿದ ತೋಕ್ಕಣ ಇಯಾಗೋ ಅತ್ಯಂತ ಮರುಕದ ದ್ವಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ "ನೋಡಿದಿರಿ... ಇವನು ಎಂಥ ಯೋಧನೆಂದರೆ ಸೀಸರಿನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನಿರ್ದೇಶನ ಮಾಡಬಲಪ್ಪು ಪ್ರತಿಭೆಯುಳ್ಳವನು. ಆದರೆ ಅವನ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ನೋಡಿ. ಇಂಥವನ ಕೈಲಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ ಅಥಲೋ. ಎಂದೋ ಒಂದು ದಿನ ಇವನ ಶಿಥಿಲ, ಅದ್ವಧ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಸೈಪ್ರಸ್ ಬುಡಮೇಲಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹೌದು, ಯಾವಾಗಲೂ ಹೀಗೇ. ಕುಡಿಯದೇ ನಿದ್ದೆ ಹೋಗುವುದು ಎಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ. ಕುಡಿಯದೇ ಹೋದರೆ ಅವನು ಎರಡರಪ್ಪು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು." ಮಾಂಟನೋಗೆ ಆತಂಕ ಶರುವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಥಲೋವಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯಲೇಬೇಕು. ಅವನ ಒಳ್ಳೆಯತನದಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಡಿಯೋನ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳ ಕಡೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡದೆ ಹೋಗಿರಬಹುದು. ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಲೇಬೇಕು. ಆದರೆ ಇಯಾಗೋ ತಾನು ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ 'ಕ್ಯಾಡಿಯೋನ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿಯಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ದೋಷವನ್ನು ತಿದ್ದುವುದಕ್ಕೆ ಯಶ್ಚಿಸುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಕ್ಕಣ ಮುಂಚೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ಕ್ಯಾಡಿಯೋ ಇದ್ದತ್ತ ಹೊರಟ ರೋಡರಿಗೋನೆ 'ಕಾಪಾಡಿ, ಕಾಪಾಡಿ' ಎಂಬ ಕೊಗು ಕೇಳಿಬಂದು, ಕೊಗಿನ ಹಿಂದೆಯೇ ರೋಡರಿಗೋವನ್ನು ಅಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಕ್ಯಾಡಿಯೋ ರಂಗಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಪರಸ್ಪರ ನಿಂದನೆಗಳು, ಹೊಡೆದಾಟಗಳು ಆರಂಭವಾಗಿ ತಡೆಯಲು ಹೋದ ಮಾಂಟನೋ ಕ್ಯಾಡಿಯೋಗೆ ಮೃದುವಾಗಿ 'ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಡಿದಿದ್ದೀರೆ....' ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸ ಹೋಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ವ್ಯಗ್ರನಾಗಿ ಅವನ ಮೇಲೆಯೇ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಕತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಹೋರಾಟ ಮೊದಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಯಾಗೋ ರೋಡರಿಗೋಗೆ 'ಹೋಗಿ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿ ಇಡೀ ಉರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸು' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಮರಳಿ ಒಂದು ಕಾಡಾಡುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ಬೇರೆಡಿಸುವ ಸ್ವರ್ವಯತ್ವ ಮಾಡುವವನಂತೆ ಕಾಣೇಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಗಂಟೆಯ ಸದ್ಗುರುಗೆ ಎಚ್ಚರಾಗಿ ಅಥಲೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಕಾಡಾಟ ನಡೆದೇ ಇದೆ.

ಭಯಂಕರ ಸಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತದೆ. ‘ಯಾರು, ಯಾರು ಶುರುಮಾಡಿದ್ದ ಈ ಬಡಿದಾಟ?’ ಯಾರೂ ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ‘ನನ್ನನ್ನ ಏನೂ ಕೇಳಬೇಡ, ನಾನು ಏನೂ ಹೇಳಲಾರೆ’ ಅಂದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ; ಮಾಂಟನೋ ತಿಂದ ಪೆಟ್ಟುಗಳ ನೋವಿನಿಂದ ನರಖತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಕೂಡ ‘ಇಯಾಗೋ ಎಲ್ಲವನ್ನ ಹೇಳಬಲ್ಲ’ ಎಂದು ಅವನತ್ತು ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಇಯಾಗೋ ತನ್ನ ಕಣ್ಣಗೆ ಕಂಡದ್ದನ್ನ ಅತ್ಯಂತ ‘ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ’ ವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. “ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಅಟ್ಟಿಬಂದ ಆ ಅಪರಿಚಿತ, ಕ್ಯಾಷಿಯೋವಿಗೆ ಏನು ಮಾಡಿದನೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿರಲೇಬೇಕು, ಸಹನೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಅವನನ್ನ ಅಟ್ಟಿಬಂದು ಬಡಿದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿದವರ್ಯಾರು ಎಂದು ನೋಡಹೋಗಿ ತಿರುಗಿಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿಗಳು ರುಳಬಿಸುತ್ತಿದ್ದವು, ಹೋರಣ ನಡೆದಿತ್ತು. ಮನುಷ್ಯರು ಮನುಷ್ಯರೇ, ಏನೋ ಕೆಟ್ಟಿಗಳಿಗೆ....” ಅಧ್ಯಯನೋವಿಗೆ ಗೊತ್ತು – ಇಯಾಗೋ ತನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಷಿಯೋನ ಕುರಿತಾದ ಶೀತಿಯಿಂದಾಗಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನ ಸ್ವಷ್ಟ ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು. ಆದರೆ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥಾ, ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಲೇಬೇಕು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ “Casio, I love thee / But never more be officer of mine” ಎಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಡೆಸ್ಕ್‌ಮೋನಾಳು ಕೂಡ ಎಚ್ಚರಾಗಿ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಮತ್ತು ಸಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತದೆ. ಏನಾಯಿತೆಂದು ಕೇಳಿದ ಅವಳಿಗೆ ‘ಈಗ ಎಲ್ಲ ಸರಿಹೋಯಿತು’ ಎಂದು ಹೇಳಿ “ಸ್ನೇಹಿಕನ ಬದುಕೇ ಇಪ್ಪು, ಸುಂದರ ನಿದ್ರೆಗಳನ್ನ ಇಂಥ ವ್ಯಾಢಿ, ಕಲಹಗಳಿಂದ ಕಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು, ನಡಿ ಹೋಗೋಣ” ಎಂದು ಹೋರಟು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಈಗ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಇಯಾಗೋ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಮಾತ್ರವಿದ್ದಾರೆ. ‘ಏನು ಗಾಯಾಯಿತೆ ಲೆಬ್ಬಿನೆಂಟ್ ಕ್ಷಾತ್ರಿಯೋ ?’ ಎಂದು ಬಹು ಮೃದುವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ‘ಹೌದು, ಎಂಥ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯೂ ಗುಣಪಡಿಸದ ರೀತಿಯ ಗಾಯ....’ “ಕೀರ್ತಿ, ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಗಳು, ನನ್ನ ಕೀರ್ತಿ, ನನ್ನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ... ನನ್ನಲ್ಲಿನ ಶಾಶ್ವತವಾದದ್ದನ್ನ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಈಗ ಕೇವಲ ಪಾಶವೀ ಅಂಶ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿದೆ. ನನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ಇಯಾಗೋ, ನನ್ನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ...” ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಈ ಕೀರ್ತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಗಳಿಂಬ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಒಣಿಹೋದ ಮೂರ್ಖ ಶಬ್ದಗಳು. ನಮಗೆ ನಾವೇ ಆರೋಪಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಡುವ ಆದರ್ಶಗಳು. ಯೋಗ್ಯತೆಯಲ್ಲಿದರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಬಿಡುತ್ತದೆ, ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲದೇ ಅವರನ್ನ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತದೆ. ‘ಏನೋ ನಿನಗೆ ದೇಹಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಾಗಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ... ಹೋಗಿ ಅಧ್ಯಯನನ್ನ ಮತ್ತೆ ವಿನಂತಿಸಿಕೋ, ಖಂಡಿತ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾನ ನಿನಗೆ ಮರಳಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ’ ಎಂದು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯೋಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಲ್ಲಿ ‘ಹುಡುಕ’ ಅಂದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ ಅಧ್ಯಯನೋ. “ಈಗ ಹೀನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಅವನನ್ನ ಎದುರಿಸುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ?.... ಹಳು ಕುಡಿತ, ಮನುಷ್ಯನನ್ನ ಮೂರ್ಖನಾಗಿ ಮಾಡಿ

ಕೊನೆಗೆ ಪಶುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದುತ್ತದೆ. ಪೈಶಾಚಿಕ ಅಂಶಗಳುಭ್ಯಾದ್ಯ ಅದು” ಎಂದು ಗೋಳಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಯಾಗೋ ಕಾದಿದ್ದು ಈ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ. ಕಾದಿರಿಸಿದ್ದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬಲ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ‘ಬಿಡು, ಬಿಡು, ಯಾವನಾದರೂ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಕುಡಿರಬಹುದು. ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳು – ನಮ್ಮ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಈಗ ಸೇನಾಧಿಪತಿ. ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯ, ಬೆಡಗುಗಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಅಪ್ರಾಸಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಅಥವೋ. ಅವಳದೇ ಧ್ಯಾನ, ಅವಳದೇ ಗೀರ್ಜು ಅವನಿಗೆ. ಅವಳ ಬಳಿ ಹೋಗು. ಸಂಪೂರ್ಣ ಮನಸ್ಸು ಬಿಟ್ಟಿ ಅವಳ ಬಳಿ ಎಲ್ಲ ಹೇಳಿಕೋ. ಅವಳು ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ಷಾಂತಿ ದೋರ್ಕಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. She is so free, so kind, so apt, so blessed a disposition. ಅವಳನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದ್ವಿಂತಹ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ತನ್ನ ದೋಷ ಎಂದು ತಿಳಿಯತ್ತಾಳೆ. ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಗಂಡ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಮಧ್ಯ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಬಿರುಕನ್ನು ಮುಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ ಕೇಳಿಕೋ. ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ನಿಮಿಬ್ರಾಹಿ ಸಂಬಂಧ ಇದರಿಂದ ಮತ್ತೆನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ.” ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 'you advise me well' ಮರುದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆಯೇ ಡೆಸ್ಟ್ರೋನಾಳನ್ನು ಕಾಣಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ‘ಪ್ರಮಾಣಕ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಮರುಕದಿಂದ ತಾನು ಈ ಸಲಹೆ ಮಾಡಿರುವುದು, ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ ಹೋಗಿ ಚಾ’ ಎಂದು ಹರಸಿ ಕ್ಯಾಷಿಯೋನನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ಇಯಾಗೋ ಒಬ್ಬೋ ಇದ್ದಾನೆ. ಎರಡನೇ ಅಂಕದ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದ ಅನುಮಾನ, ಅಸ್ಥಿರತೆಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಈಗ ತಾನು ಗಟ್ಟಿನೆಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಅತ್ಯಾಧಿಕ್ಷಾಸ ನೂರುಪಟ್ಟು ಬೆಳೆದುಬಿಟ್ಟಿರುವುದು ಅವನ ಸ್ವಾಗತದ ದನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

And what is he then, that says I play the villain
When this advice is free I give, and honest,
Probal to thinking, and indeed the course
To win the moor again ?

ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ದುಷ್ಪ ಹೇಗಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ ? ಅಥವೋವಿನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಗಳಿಸಲು ನಾನು ಪ್ರಮಾಣಕವಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರಿ... ಅದು ಹೇಗೆ ಕೆಡಕಾಗುತ್ತದೆ ? ಹತ್ತಿಕ್ಕಲಾರದಂಧ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ಇಯಾಗೋ.

For'tis most easy,
The inclining Desdemona to subdue,
In any honest suit ; she's framed as fruitful
As the free elements :

ಪ್ರಮಾಣಕ ಅಹಮಲುಗಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಒಲಿಯವ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳನ್ನು
ಒಟ್ಟಿಸುವುದು ಸುಲಭ:

ನಾಳ ಬೆಳಕುಗಳಂತೆ ಬಹು ಉದಾರಹೃದಯದ ಹೆಣ್ಣು ಅವಳು.

.... and then for her
 To win the Moor, were't to renounce his baptism,
 All seals and symbols of redeemed sin,
 His soul is so infettered to her love
 That she may make, unmake, do what she list,
 Even as her appetite shall play the god
 With his weak function.

ಒಂದು ಸಲ ಅವಳು ಒಟ್ಟಿದೆಂದರೆ ಮುಂದಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೂರನನ್ನು ಒಲಿಸುವುದು.
 ಅವಳಿಗಾಗಿ ಏನನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅವನು. ಜಾತಿ, ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೂಡ
 ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಅವನನ್ನು ಆಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ
 ಅವನನ್ನು ಕುಣಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಬಗೆಗಿನ ಅವನ ವ್ಯಾಮೋಹ ಅವನನ್ನು ಅವಳ
 ಗುಲಾಮನನ್ನುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಪ್ರೀತಿ, ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಂಬಂಧಗಳಿಂದರೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲೆ
 ಏರಿ ಯೋಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ, ಅವನು ತಯಾರಾ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ
 ಮಿದುಳಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರದ ಯಾವುದೂ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವನು ಒಪ್ಪಲು
 ಸಿದ್ಧಿಸಿಲ್ಲ.

....How am I then a villain,
 To counsel Cassio to this parallel course,
 Directly to his good ? Divinity to hell !

ಹಾಗಾದರೆ ದುಷ್ಪಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ? ಕ್ಯಾಷಿಯೋನ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ತನೆ ಈ
 ಪರಯಾರ್ಥಮಾರ್ಗ ಸೂಚಿಸಿರುವುದು.... ‘ನನ್ನದೊಂದು ಬಗೆಯ ಪೈಶಾಚಿಕ ಜಗತ್ತಿನ
 ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ.’

When devils will their blackest sins put on,
 They do suggest at first with heavenly shows,
 As I do now :

ಈ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ದುಷ್ಪಶಕ್ತಿಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಕರಾಳ ಪೂರ್ವಾಹ್ನ ಧರಿಸಿದಾಗ ಬಹು
 ಸ್ವರ್ಗೀಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ‘ಈಗ ನಾನು ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ರೀತಿ’.

'.....for while this honest fool
 plies Desdemona to repair his fortunes,
 And she for him pleads strongly to the Moor,
 I'll pour this pestilence into his ear,
 That she repeals him for her body's lust ;

'ಈ ಮೂಲ್ಯ ಅವಳ ಒಳ ಮನವಿನ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಅವಳು ಅಥ್ಯಲೋವಿಗೆ ಅವನ ಪರಮಾಗಿ ಪ್ರಬಲವಾದ ವಕೀಲಿ ವಹಿಸಿದಾಗ ಅಥ್ಯಲೋವಿನ ಕೆವಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷ ಸುರಿದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಅವಳು ಅವನ ಪರವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಅವಳಿಗೆ ಅವನ ದೇಹದೊಡನೆ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಕಾಮಕೇಳಿಗಾಗಿ ಎಂದು. ಅವಳು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಅವನ ಪರ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ ಅಷ್ಟೆಷ್ಟು ಮೂರನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಅವಳು ಅಪಮಾಲ್ಯಗೊಳ್ಳುತ್ತಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. 'So will I turn her virtue into pitch, / And out of her own goodness make the net / that shall enmesh them all.' ಅವಳ ಒಳ್ಳೆಯತನದಿಂದಲೇ ಅವಳ ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರೆಕ್ಕೆ ಕಪ್ಪುಮಸಿ ಒಳದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ಒಂದು ಬಲೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬಲಿಗಳಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.' ಇಯಾಗೋನ ಯೋಜನಾಗಳಿಗೆ ಈಗ ಸ್ವಷ್ಟ ರೂಪ ದೊರಕಿದಂತೆ ಆಯಿತು. ಮೊದಲನೆ ಘಟ್ಟಿ ಜಯಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಈಗ ಇರುವುದೇ ಪ್ರಮುಖ ಘಟ್ಟಿ, ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರೋಡರಿಗೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಗೊಳಿಗಲು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕ್ಯಾಡಿಯೋನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದಾಯಿತು. ತಂದ ಹಣ ಮುಕ್ಕಾಲುವಾಸಿ ಮುಗಿಯಿತು. ಈ ಇಡೀ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೊಂದಷ್ಟು ಅನುಭವ ದೊರಕಿದಂತೆ ಆಯಿತು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣವೂ ಪೋಲು ಮಾಡಾಯಿತು. ಉಳಿದಿರುವುದೋಂದೇ – ವೆನಿಸಿಗೆ ವಾಪಸಾಗುವುದು. ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಇವನಿಂದ ಕಿರಿಕಿ ಹೌದು. ಆದರೆ ಅವನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಹಳಷಿದ್ದೆ. ಅವನ ಹಣ ತನಗೆ ಬೇಕು. ತಾನು ಮಾಡಲೇಣಿಸುವ ಹೊಲಸು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮಾಡುವ ಒಬ್ಬಮೂಲ್ಯ ಬೇಕು. ಎಂದೇ ಅತ್ಯಂತ ಸಹನೆಯಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಮಾದ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 'ಸಹನೆಯಿಲ್ಲದವರು ಎಂಥ ನಿಭಾಗಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಬುದ್ಧಿ ಬಳಸಿಯೇ ಹೊರತು ವಾಮಾಚಾರದ ಮಾಟ, ಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲ್ಲ, ನಿನಗೆ ಏಟು ಬಿದ್ದಿದೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಸಣ್ಣಾಯದಿಂದ ಕ್ಯಾಡಿಯೋಗೆ ಸ್ಥಾಪಲ್ಲಟವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಹನೆಯಿಂದಿರು. ಬೆಳಗಾಗಲಿ.... ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಭೇಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತೇನೆ.... ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗು... ಮನಗೆ ಹೋಗು' ಎಂದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಅವನ್ನು ತಳ್ಳಿಯೇ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ಮತ್ತೆ ಇಯಾಗೋ ಒಬ್ಬೇ. ತನ್ನ ಹಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅಂತಿಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಡಬೇಕಿದೆ. 'ನನ್ನ ಹಂಡತಿಯ ಮೂಲಕ ಕ್ಯಾಡಿಯೋ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳನ್ನು ಸಂಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಏರಾಟು ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೂರನನ್ನು ನಾನು ದೂರ ಕರೆದೊಯ್ದಿರಬೇಕು. ಕ್ಯಾಡಿಯೋ

ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳನ್ನು ತನ್ನ ವಿನಂತಿಮಾಡಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳತ್ತಿರುವ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಹತಾ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮೂರನನ್ನು ಕರೆತಂದು ಆ ದೃಶ್ಯ ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.... ಅದು, ಅದು ದಾರಿ ; ಉದಾಸಿನ, ವಿಳಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಮಂಹುಗೊಳಿಸಬಾರದು.’

ಮೂರನೇ ಅಂಕವನ್ನು ‘ದುಷ್ಪೇರಣ ಅಂಕ’ ಎಂದು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಯಾಗೋ ಅಧ್ಯಯೋನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಆವರಿಸಿ ಇಯಾಗೋವಿನ ಮನಸ್ಸು ಇಟ್ಟಿಸಿದಂತೆ ಅಧ್ಯಯೋವರ್ತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಅಂಕ. ಆದರೆ ದುಷ್ಪೇರಣ ಎಂಬ ಒಂದು ಶಬ್ದಮಾತ್ರ ಈ ಇಡೀ ಅನುಭವವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಬಲ್ಲದೆ? ಅಧ್ಯಯೋಗೆ ದುಷ್ಪೇರಣ ಹೌದು. ಆದರೆ ಓದುಗನಿಗೆ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ? ನಮ್ಮಮೇಲೆ ಏನು ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ ಈ ಅಂಕ? ಯಾವಯಾವ ಪಾತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಏನೇನು ಕಲ್ಪನೆಗಳು ನಮಗೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೆ ಇದ್ದಿಯೋ ಅವೇ ನಿಜವಾದ ಕಲ್ಪನೆಗಳೇ ಅಥವಾ ಈ ಅಂಕದ ಹೊನೆಗೆ ನಮಗೆ ಬೇರೆ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತವೆಯೋ? ಈ ಎರಡು ಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಪಾತ್ರಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಯಾವುದು ನಿಜವಾದದ್ದು? ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ನಮಗೆ ಇದಿರಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಈ ಅಂಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವುದೂ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬರೆಯುವುದೂ ನನಗನ್ನಿಸುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಹು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ. ಸಂಕೀರ್ಣ ಅಂಕ ಇದು. ಅಂಕದ ಹೊನೆಯ ಗಳಿಗೆಯ ವೇಳೆಗೆ ನಾಟಕ ಪರಾಕಾಷ್ಟೇಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮುಂದುವರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅಂಕದ ವಿವರಗಳನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಹೋಗೋಣ.

ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಅಧ್ಯಯೋವಿನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆಲ್ಲಿವುದಕ್ಕೆ ಅವನ ನಿವಾಸದ ಕೆಳಗೆ ವಾದ್ಯ ಸಂಗೀತ ಗೋಷ್ಠೆ ವರ್ಷದಿಂದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸಂಗೀತ ಸುಶ್ರಾವ್ಯಾವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಅದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈಗ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳನ್ನು – ಇಯಾಗೋವಿನ ಸಲಹೆಯ ಪ್ರಕಾರ – ಕಾಣುವ ತವಕ ಕ್ಯಾಷಿಯೋಗೆ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಆಪ್ತವರಿಜನರಲ್ಯೋಭ್ಯಾದ ಎಮಿಲಿಯಾ ಮೂಲಕ ಅವಳ ಯಜಮಾನತಿಯನ್ನು ಕಾಣುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಇಯಾಗೋ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ತೊಕ್ಕಣ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಬಳಿ ಕಳಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಜೊತೆ ಕ್ಯಾಷಿಯೋನ ಮಾತುಕತೆ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಸಾಗಲಿ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮೂರನನ್ನು ಒಂದಪ್ಪು ಹೊತ್ತು ದೂರ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದಾಗಿ ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವಜಾನಹಿತಚಿಂತಕ ಈ ‘ಪ್ರಾಮಾಣಕ’ ಇಯಾಗೋ. ಎಮಿಲಿಯಾ ಕ್ಯಾಷಿಯೋನ ಸಂಕಟವನ್ನು ಅಧ್ಯಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಅಧ್ಯಯೋ ಬಳಿ ಕ್ಯಾಷಿಯೋನ ವಿಷಯ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಧ್ಯಯೋವಿಗೆ ಕ್ಯಾಷಿಯೋನ ಬಗ್ಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ, ಆದರೆ ಸೈಪ್ರಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತನಾಮವಾದ ಮಾಂಟನೋವನ್ನು ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಘಾಸಿಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಶಿಕ್ಷೆ ಆದರೆ ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಅಧ್ಯಯೋವಿಗೆ ಕ್ಯಾಷಿಯೋನ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳೇ ಅವನಿಗೆ

ಮತ್ತೆ ಸಾನವೂನಗಳನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿಕೊಡಲು ಸಾಕು, ಯಾರ ವಶೀಲಿಯೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. 'ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಅವನನ್ನು ಹಿಂದೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಅಧ್ಯೋ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಮಾತು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಕೊಂಡ ವಿವರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿದೆ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಕ್ಯಾಷಿಯೋನ ಕುರಿತಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಅಧ್ಯೋ ಲೋವಿಗೆ ಕೊಂಟಪೂ ತಪ್ಪೇನಿಸಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ಯಾಷಿಯೋನ ಕುರಿತಾಗಿ ಬದಲಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿದಂಥ ವಿರೋಧವೇನೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಇಮ್ಮೊಂದು. ಈ ಎರಡೂ ವಿಷಯಗಳು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಎಮಿಲಿಯಾ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಎದುರು ಅವನ ಮನಸ್ಸಮಾಡಾನಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಅಧ್ಯೋ-ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಮಾತುಕತೆಯ ಪ್ರತಿ ವಿವರವನ್ನು ಅಭಳು ನೀಡಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ತನ್ನ ವಿನಂತಿಯನ್ನು ಸ್ವತಃ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಎದುರು ನಿರ್ವೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ತಾನು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದಾಗಿ ಮಾತುಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಧ್ಯೋ ಕಾರ್ಯನಿರ್ಮಿತ್ತ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಇಯಾಗೋ ಅವನನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹತಾಶನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವಳಲ್ಲಿ ದಯಾಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತಾ ಅಧ್ಯೋ ತನ್ನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಆದರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದೆಲ್ಲ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಮಾತುಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಇಯಾಗೋವಿಗೂ ಈ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬ ಚಿಂತಯಾಗಿದೆ ಎಂದ ಎಮಿಲಿಯಾಗೆ, 'ಇ, ಅವನೊಬ್ಬ ಪ್ರಮಾಣಕ ಮನುಷ್ಯ....' ಎಂದು ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಯೇ ಅನವಶ್ಯಕ ಎಂಬಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ, ಇಯಾಗೋ ಒಬ್ಬ 'ಪ್ರಮಾಣಕ'ನಂಬುದು ಜಗತ್ತಿಗೇ ಗೂತ್ತಿರುವ ನಿರ್ವಿವಾದದ ವಿಷಯ ಎಂಬಂತೆ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಕ್ಯಾಷಿಯೋವಿಗೆ ತನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತ "ಅಧ್ಯೋ ಬಗ್ಗೆ ನಿನಗೆ ಗೌರವವಿದೆ, ಬಹಳ ಕಾಲದಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೀನು ಬಲ್ಲೆ; ಎಪ್ಪು ಬೇಕೋ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಅಧ್ಯೋ ನಿನ್ನಿಂದ ದೂರವಾಗದಂತೆ ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯವೂ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಧಿವಾಗದು. ಈ ಎಮಿಲಿಯಾ ಎದುರು ನಿನಗೆ ಮಾತುಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಸ್ನೇಹದ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿದರೆ ಕೊನಯ ತನಕ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಿಯೇ ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ. My lord shall never rest, / I'll watch him tame, and talk him out of patience ; / His bed shall seem a school, his board a shrift, / I'll intermingle everything he does / with Cassio's suit ; ಸಮಾಧಾನದಿಂದಿರು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ವಕೀಲಳು ಸಾಯುವುದಕ್ಕೂ ಹೇಸಳು, ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಕೈ ಮಾತ್ರ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಬಹು ದೃಢವಾಗಿ

ವಚನನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಧ್ಯೇತೋ ಬಗ್ಗೆ ತನಗೆ ಇರುವ ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸ, ಅಧ್ಯೇತೋ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮೀರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ, ಕ್ಯಾಷಿಯೋನಂಥ ನಂಬಿಕೆಯ ಮನುಷ್ಯನ ಸೈಹ ಹಾಗೂ ಸೇವೆಗಳಿಂದ ಅಧ್ಯೇತೋ ವಂಚಿತನಾಗಬಾರದು ಎಂಬ ಆಸೆ ಎಲ್ಲವೂ ಹೂಡಿ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳಿಂದ ಈ ಮಾತುಗಳು ಆಡಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅವಳಿಗೆ ಇದೊಂದು ಸರಳ ವಿಷಯ. ಈ ದೃಶ್ಯ ಒಂದಪ್ಪುಹೀಗೇ ಮುಂದುವರೆದಿದ್ದರೆ ಈಗ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ಅಧ್ಯೇತೋ ನಾಟಕವೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಅಂದರೆ ಆ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ, ಅಧ್ಯೇತೋ ಪ್ರವೇಶವಾದ ಮೇಲೆ ಹೂಡಿ, ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳ ಮಾತಿನ ಪ್ರಕಾರ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಅಧ್ಯೇತೋನನ್ನು ನೇರ ಮಾತನಾಡಿಸಿಬಿಡಲು ಒಪ್ಪಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಇಯಾಗೋನ ಇಡೀ ‘ನಾಟಕ ಸಂಯೋಜನಾ ಯತ್ನವೆಲ್ಲವಿಫಲಗೊಂಡುಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು’ ಈ ಒಂದು ವಿವರದಲ್ಲಿ ಇಯಾಗೋ ಭಯಂಕರ ರಿಸ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದನೇ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ‘ಅಧ್ಯೇತೋನನ್ನುನಾನು ಕರೆತಂದ ಹೂಡಲೇ ನೀನು ನಿಗ್ರಾಮಿಸಿಬಿಡು’ ಎಂದು ಕ್ಯಾಷಿಯೋಗೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅದು ಹೇಳಿಕೊಡುವಂಥ ಸದುದ್ದೇಶದ ಉಪದೇಶವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ತೀರ ಸಂತಯಾಸ್ವದ ಸಲಹೆಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅಧ್ಯೇತೋ-ಕ್ಯಾಷಿಯೋರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ನಂಬಿಸುತ್ತಿರುವವನು ಖಂಡಿತ ಇಂಥ ಸಲಹೆ ನೀಡಲಾರ. ಎಂದೇ ಈ ಒಂದು ಕ್ಷಣಾದ ಬಗ್ಗೆ ಇಯಾಗೋ ಸಂಪೂರ್ಣ ತನ್ನ ಗ್ರಹಗತಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಂಬಿ ಮುಂದುವರೆದಿರಬೇಕು. ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಮಾತಾಡಿ ಮುಗಿಸುವವ್ಯಾರಲ್ಲಿ ನೇಪಢ್ಣದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯೇತೋ, ಇಯಾಗೋ ಅವರುಗಳು ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಕಣ್ಣಾತ್ತದೆ. ಎಮುಲಿಯಾ ಅವರು ಆಗಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸಿದ ಹೂಡಲೇ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ‘ನಾನಿನ್ನ ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು ಮಂಡಿಯಾರಿ ಹೂಡಿಸುವನು ಎದ್ದುನಿಲ್ಲತ್ವಾನೆ. ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಅವನು ಈ ಕ್ಷಣಾದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆಯಲಿ ಎಂಬ ಆಸೆ.... ‘ಯಾಕೆ, ಇದ್ದು ನಾನು ನಿನ್ನ ಪರ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೋಗು’ ಎಂದರೂ ಒಪ್ಪದೆ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಹೊರಡುವ ತರಾತುರಿ ತೋರುತ್ತಾನೆ. ‘ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೇ ನಾನು ಈಗ ಅನುಚಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂತೆಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾಗುವಂಥದೇ. ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ತನಗೇ ಸ್ಥಿರಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಧ್ಯೇತೋನಂಥ ಶಿಸ್ತಿನ ಆಧಿಕಾರಿಗೆ ಮುಖಿ ತೋರಿಸುವ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಶಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ನಾಚಿಕೆ, ಸಂಚೋಚಗಳಲ್ಲಿ ಮುದುರುಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಧ್ಯೇತೋ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಬಹುದಂಬ, ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಉಹಿಸಲಾಗದ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕದಲಹೋಗಿಬಿಡುವುದೇ ಕ್ಷೇಮವಂದು ಹೊರಟುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ‘ಹೊರಟು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ’ ಎನ್ನಷ್ಟುದಕ್ಕಿಂತ ಎಲ್ಲಿ ತಾನು ಅಧ್ಯೇತೋ ಕಣ್ಣಗೆ ಬಿದ್ದುಬಿಡುವೆನೋ ಎಂಬ ಗಾಬರಿಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತರದ ಆಕಾರವನ್ನು ಕುಬ್ಜಗೋಳಿಸಿಕೊಂಡು ಕಳ್ಳಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ನುಸ್ರಾ ಹೋಗುವವನಂತೆ ನಿಷ್ಪಾತಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನಷ್ಟುದು ಹೆಚ್ಚು ಸರಿಯನಿಸಬಹುದು. ಒಹುತಃ

ಕನಸು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಎಣಿಸದಿದ್ದ ಈ ಹತಾ ಸುಯೋಗ ಇಯಾಗೋ ಕಟ್ಟರುವ ಇಡೀ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹಸಿರು ನಿಶಾನೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ನಿರ್ವಿಷ್ಟವಾಗಿ ಸಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆಯನ್ನು ನೀಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ. 'ಸರಿ, ನಿನಿಷ್ಟದಂತೆ ಮಾಡು' ಎಂದು ಕ್ಯಾಷಿಯೋಗೆ ಹೇಳಿ ಇತ್ತು ತಿರುಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಥ್ಲೋ, ಇಯಾಗೋ ನೇವಷ್ಟ್ಯಾದ ಅಂಚಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ಆಗಿದೆ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನ್ನಾ ಇತ್ತು ತಿರುಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇಯಾಗೋ ತನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಡೆಸ್ಸಿಮೋನ್ನಾ-ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ದೃಕ್ಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅಭಿನವನ್ನು ಅದಷ್ಟು ತಗ್ಗಿಸಿ 'Ha, I like not that' ಎಂದು ಉಸರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅಂಗಿಕ ಅಭಿನವನ್ನೂ, ಅವನು ಬಳಸಿದ ದ್ವಾರಿಯ ಮಟ್ಟಫನ್ನು ನಾನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ನಿಜ. ಆದರೆ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಹೀಗೆಯೇ ಅವನು ವರ್ತಿಸಿರಬೇಕು ಎಂದು ಉಹಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲ 'Ha, I like not that' ಎಂಬ ಒಂದು ಪ್ರಟ್ಟವಾಕ್ಯ, ಅಥ್ಲೋನನ್ನು ಬಾಣದ ಹಾಗೆ ನಾಟುವುದಿಲ್ಲ – ಬದಲಿಗೆ ಹರಿವ ಹಿಮರುರಿಯೋಂದು ಸುಯ್ಯನೆ ಕಣ್ಣಾಮಿಟುಕಿಸುವುದ ರೊಳಗೆ ಅವನ ಪ್ರಚ್ಚೆಯೋಳಕ್ಕೆ ಹೊಕ್ಕಿಬಿಟ್ಟಂತೆ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಕ್ಷಣಾವೇ ಒಂದಷ್ಟಾದರೂ ಭಾಗವನ್ನು ತನ್ನ ಕೊರೆಯುವ ನಾಲಗೆಯಿಂದ ನುಂಗಿಬಿಟ್ಟಾದರೂ ಅಚ್ಚಿರಿಯಿಲ್ಲ ನಿರೀಕ್ಷಿಸದಿದ್ದ ಈ ತಣು ಅನುಭವದಿಂದ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡಂತೆ 'What dost thou say ?' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ ಅಥ್ಲೋ. ಇಯಾಗೋ ತಾನೂ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡವನಂತೆ, ಏನೂ ಆಗದವನಂತೆ, ತಾನು ಏನೂ ಹೇಳಿಯೇ ಇಲ್ಲದವನಂತೆ 'nothing, my lord, or if - I know not what.' ಎಂದು ಒಗಟಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸೈನಿಕನಾಗಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದ, ಇಡೀ ಬದುಕು ಸೈನಿಕನಾಗಿ ಬದುಕಿದ ಅಥ್ಲೋವಿಗೆ ಈ ಮಾರ್ಮಿಕಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲ ಅರ್ಥವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಆದರೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ತಾಗಿ ಒಂದಷ್ಟು ದಾಂಥಲೆ ಉಂಟುಮಾಡಿದೆ ಎಂಬುದಂತೂ ನಿಜ. ಎಂದೇ ಇದನ್ನು ನೇರ ಎದುರಿಸಬೇಕು. 'was not that Cassio parted from my wife ?' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಇಯಾಗೋವಿನ ಉತ್ತರ ಅವನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು, ಅವನ ಗುರಿಯನ್ನು ನಿಸ್ಪಂದೇಹವಾಗಿ ಸ್ವಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ – ಅಥ್ಲೋಗೆ ತತ್ತಾಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಒಮ್ಮಗಿರಿಗೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ: "Cassio, my lord ?no sure, I cannot think it, / That he would sneak away so guilty - like / seeing you coming." ಕ್ಯಾಷಿಯೋನೇ, ಅವನು, ಇವನು ಎಂಬ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಅಪರಿಚಿತನಲ್ಲ, ನಿನ ಆಪ್ತ ಕ್ಯಾಷಿಯೋನೇ.... ಆ ಚುಕ್ಕೆಗಳು ಸೂಚಿಸುವ ಕ್ಷಣಾಗಳಿರಡರ ನೀರವತೆ ಇಡೀ ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಹರಿತವಾದ ಚೂಪು ನೀಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಮತ್ತುವನು ಬಳಸುವ ಶಭ್ದಗಳು – 'no sure....' 'ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ, ಕ್ಯಾಷಿಯೋನಂತವನು ಹಾಗೆ 'seeing you coming'.... that he would sneak away' ... ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಉಳಿಯ ಪೆಟ್ಟು 'guilty-like' ... 'Ha, I like not that' ನಿಂದ ಈ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಕೊನೆಯವರೆವಿಗೆ

ಅವನು ಆಡುವ ಪ್ರತಿ ಶಬ್ದವು ಪೂರ್ವ ನಿಶ್ಚಯದವು, ಪರಿಣಾಮದ ಪರಿ ಎಂಥದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೇ ಆಡಿದಂಥವು. 'I do believe it was he' ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಿ ಅಧ್ಯೇತೋ ಮುಗಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನ ಒಳ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ನೇರ ನಡೆದು ಬಂದು ಅಧ್ಯೇತೋವಿಗೆ ತಾನೊಬ್ಬಮನವಿಗಾರನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತದ್ದಾಗಿಯೂ ಅವನು ತನ್ನ ಯಜಮಾನನು ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಂತೋಷ ಗೊಂಡಿರುವುದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಕುಗ್ರಿಹೋಗಿದ್ದಾನೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. 'ಯಾರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಿ ನೀನು' ಎಂದು ಅಧ್ಯೇತೋ ಕೇಳುವುದರಲ್ಲೇ, ತಾನು ಕಂಡದ್ದು ಕ್ಯಾಷಿಯೋನೇ ಅಲ್ಲವೆ ಎಂದು ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆತುರವೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. "ಯಾಕೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇನು... ನಿನ್ನ ಲೆಟ್ಟಿನೆಂಟ್ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ. ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಪ್ರಭಾವವೇನಾದರೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ಅವನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮನಿಸು. ದುಡುಕಿ ನಡೆದುಹೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಅವನು, ಆದರೆ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಅಪಾರ ಗೌರವ ಪೀಠಿಗಳಿವೆ; ಅವನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಮುಖಿದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ನಾನು ಕಂಡೆ. ಇದು ತಪ್ಪಿತೀರ್ಮಾನವನೆನಿಸಿದರೆ ನನಗೆ ವಿವೇಚನಾಶಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಎಂದಭರ್ಥವಷ್ಟೇ ಮಾತುಗಳು ಎಷ್ಟು ಸಹಜವಾಗಿ, ನೇರವಾಗಿ, ಸಾಫ್ತವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿವೆ. ತಗ್ಗಿದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲ, ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಉಸುರಿದ ಗುಟ್ಟಲ್ಲ. (ಆದರೂ 'Ha I like not that' ಕಿತ್ತು ಬಗೆಯುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ-) 'ಅವನೆಯೇ ಈಗ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋದದ್ದು?' ('Sneak away', 'guilty like' 'seeing you coming.) "ಹೌದು, ತುಂಬ ನಾಚಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋದ. ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಹೋದ; ನಾನು ಅವನಿಗಾಗಿ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ('Ha, I like not that'); ಅವನನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳು" 'ಈಗ ಬೇಡ ಬ್ರಿಯೆ.... ಮತ್ತುವಾಗಲಾದರೂ....' ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಅಧ್ಯೇತೋನನ್ನು ಅವಸರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ, ಹಾಗೆ ಬಲವಂತಪಡಿಸುವಾಗ ಅವರು ಒಳಸುವ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹರಮಾರಿತನವೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಹರದ ಹಿಂದೆ ಅಧ್ಯೇತೋ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಮಧ್ಯದ ಇಡೀ ಪ್ರೇಮಪ್ರಕರಣವನ್ನೇ ಪಣವಾಗಿಟ್ಟು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಧ್ಯೇತೋ ತನ್ನ ಇಷ್ಟಸಣ್ಣ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಇಷ್ಟೋಂದು ಮೀನಮೇಷವೆಣಿಸಬೇಕೆ ಎಂಬ ಅಜ್ಞಾರಿಯ ಜೊತೆಗೆ ತನಗೆ ಅವನು ತೋರುತ್ತಿರುವ ಉದಾಸೀನದ ಬಗ್ಗೆ ಮನಸ್ಸು ಎಳ್ಳಿಷ್ಟು ಸ್ತುಮಿತವನ್ನು ಕಳೆದುಹೊಂಡಂತೆಯೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. "ಸರಿ, ಹಾಗಾದರೆ, ನಾಳೆ ರಾತ್ರಿ, ಮಂಗಳವಾರ ಚೆಳಗ್ಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ರಾತ್ರಿ, ಬುಧವಾಗ ಚೆಳಗ್ಗೆ... ಯಾವತ್ತೆಂದು ಹೇಳು. ಮೂರು ದಿವಸಕ್ಕೆ ಮೀರಬಾರದು ಅಷ್ಟೇ... ಪಾಪ ಅವನು ತುಂಬ ಪಶ್ಚಾತ್ತಪಪಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಯಾವಾಗ ಬರಬೇಕು ಹೇಳು." ಮಾತನಿಂದ ಮಾತಿಗೆ ಒತ್ತಾಯ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಹೋರಿಕೆ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕೆಂದು ಪಟ್ಟಿಹಿಡಿದಿದ್ದಾಳೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ. ಕ್ಯಾಷಿಯೋಗೆ ಮಾತುಹೊಕ್ಕಾಗ 'For thy solcitor shall rather die / Than give the cause away' ಎಂದು

ಕೇಳಿದ್ದಾಳಲ್ಲ, ಹರ ಹೌದು. ಆದರೆ ಪೀಠಿಯ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಾನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಲ್ಲಿನೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ಹಾಗೂ ತಾನು ವಾದಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ. ಅಧೆಲೋ ತನ್ನನ್ನು ಏನೇ ಕೇಳಿದ್ದರೂ ತಾನು ಹೀಗೆ ಅನುಮಾನಪಡುತ್ತಿನಿಂತಿರುತ್ತಿದ್ದನೇ? ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಅಧೆಲೋ ಮರತನೆ.... 'Michael Cassio / That came a -wooing with you, and so many a time / When I have spoke of you dispraisingly / Hath taken your part.....' ಅಧೆಲೋವಿನ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂಥ ಮಾತು ಇದು. ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಶೀತಿ ಬೆಳುಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅನೇಕ ಸಲ ಅಧೆಲೋ ಜೊತೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವನು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಅಸಮಾಧಾನದಲ್ಲಿ ಅಧೆಲೋವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿದಾಗ ಅವನ ಪರ ವಹಿಸಿ ಅಧೆಲೋವಿಗೆ ನನಪುಮಾಡಿ ಕೊಡುವಂತೆಯೇ ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಗೂತ್ತಿರದಿದ್ದ ಹೊಸ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿದಂತೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಮೊದಲನೆ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ, ಅಧೆಲೋ-ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳ ವಿವಾಹದ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯದವನ ಹಾಗೆ ನಟಿಸಿದ್ದು ಕೂಡ ನೆನಪಾಗಿರಬೇಕು. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಯಾಡಿಸಿದ ಅನುಭವವಾಗಿರಬೇಕು ಅವನಿಗೆ ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ಎಂಥದೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ನಾವೇನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಕಾಯಲೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳನ್ನು ತೈಪ್ಪಿಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಅಧೆಲೋ 'ಆಯಿತು... ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ ಬರಲಿ, ನಿನಗೆ ನಾನು 'ಇಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಮುಗಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಮತ್ತಪ್ಪುಬೇಸರವಾಗುತ್ತದೆ.... "ಇದೇನು ನನಗೆ ವರನೀಡುತ್ತಿದ್ದಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೀರ್ಯೇನು? ನಿನ್ನ ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಅಷ್ಟೇ... ನನಗೆ ನಿಜವಾಗಲೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಉಪಕಾರ ಕೇಳಬೇಕೆನಿಸಿದರೆ ಅದು ಮಹತ್ವದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ನಿನಗೆ ನೀಡುವುದೂ ಖಂಡಿತ ಅಷ್ಟೇ ಸಂಖಾರಿಸಿದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಕೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಅಂಥದಲ್ಲ" ಅಧೆಲೋವಿಗೆ ಇದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೇ ಮುಕ್ಕಾಯಗೊಳಿಸಬೇಕು ಅನ್ನಿಸಿ ಅವಳ ಯಾವ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನೂ ತಾನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. 'ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಂದಪ್ಪು ಹೊತ್ತು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗು, ನಾನು ನಂತರ ನಿನ್ನ ಒಳಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಎಂದೂ ಅಧೆಲೋವಿಗೆ ವಿಧೇಯಳು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತು ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ನಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸಣ್ಣ ದೃಶ್ಯ ಅಧೆಲೋನನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕದಡಿದೆ. ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಯಾಗೋ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು ಸಣ್ಣಗೆ ಕೊರೆಯುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಈ ಹಿನ್ನಲೆಯೂ, ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಮಾತುಗಳು, ನಡತೆ, ತಮ್ಮಾಡನೆ ಅಷ್ಟು ತೋರಿದ ಸಹಜ ಸಲಿಗೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಇವುಗಳೂ ಎಷ್ಟು ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿವೆ? ಯಾವುದು ಸತ್ಯ? ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ನಿಷ್ಪಾತಣದ ತತ್ತ್ವಾದಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಿರುವುದು ಅವನ ಚಾಯಿಂದ ಹೊರಡುವ ಮಾತುಗಳು ಈ ವಿರುದ್ಧ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಎರಡು ಶಕ್ತಿಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ನುಡಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

Excellent wretch, perdition catch my soul,
But I do love thee, and when I love thee not,
Chaos is come again.

'Wretch' ಶಬ್ದದ ಬಳಕೆ ನೋಡೋಣ. ಈಲ್ಯಾಯಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ 'ಹತಭಾಗ್ಯ', 'ಪಾಪಿ', 'ದುರಾತ್ಮ', 'ದರಿದ್ರ', 'ತುಚ್ಛ', 'ನೀಚ', 'ಕೀಳ'.... ಎಲ್ಲವೂ ನಕಾರಾತ್ಮಕ ವಿಶೇಷಣಗಳು. ಹಾಗಾದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯೋ 'Wretch' ಎಂದು ಬಳಸಿದಾಗ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದೇನು ? ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮೃದು ಹಾಗೂ ಪ್ರೀತಿಯ ವಸ್ತುವನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಂಭೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಕೋಲಿಯರ್ ಎಂಬುವನು ಹೇಳುವಂತೆ ಪ್ರೀತಿ, ಮೆಚ್ಚಿಗೆ, ಸಂತೋಷಗಳನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಶಬ್ದಗಳು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಿದೇ ಹೋದಾಗ ಈ ಬಗೆಯ ಶಬ್ದವನ್ನ ಆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಂದರೆ 'Excellent Wretch'ಗೆ 'ಅತ್ಯಾತ್ಮಷ್ಟಪ್ರೀತಿಯೇ' ಎಂದಾಯಿತು. ಹಾಗೆ ನಾವು ತೀಮಾರ್�ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ 'perdition catch my soul' ಎಂಬ ಮಾತು ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುತ್ತದೆ. 'predition' ಅಂದರೆ ಆತ್ಮವಾಶ, ಸರ್ವನಾಶ, ನರಕ, ವಿನಾಶ ಎಂದು ಅರ್ಥ. 'ನನ್ನ ಒಟ್ಟುಜೀವಾಳವೇ, ಚೈತನ್ಯವೇ ಸರ್ವನಾಶದ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದಂತಾಗಿದೆ', 'ನನ್ನ ಅಂತಃಸತ್ಯವೇ ನರಕಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಂತಾಗಿದೆ' ಅಧ್ಯಯೋವಿನ ಸದ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯ ಚಿತ್ರಣ ಮುಂದಿನ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿದೆ.... 'ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ.... ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಸದ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೇ ಅಸ್ತಿವ್ಯಾಸ್ತ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಹುಸಿದಂತೆ ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ'.... 'Excellent Wretch'ಗೆ ಹಾಗಾದರೆ ನಿರ್ವಿಷಾದವಾಗಿ 'ಅತ್ಯಾತ್ಮಷ್ಟ ಪ್ರೀತಿಯೇ' ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡುವುದು ತಪ್ಪಾಗಬಹುದೋ ಏನೋ. ಅಧ್ಯಯೋವಿನ ಸದ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ 'ಅತ್ಯಾತ್ಮಷ್ಟ ದರಿದ್ರವೇ' ಎಂದೂ ಆಗಬಹುದೆ ? ಎರಡನೇ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಸೈಪ್ರಸ್‌ಗ ಬಂದಕೊಡಲೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳನ್ನ ಕಂಡ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳ ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವನ ಪ್ರೀತಿ ಎಷ್ಟು ಗಾಢ, ಸ್ವೇಚ್ಚಾ ಹಾಗೂ ಉದಾತ್ತ ಎಂಬುದನ್ನ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ. ಈ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳು ಅದೇ ರೀತಿಯ ಗಾಢ ಹಾಗೂ ಉದಾತ್ತಭಾವವನ್ನ ಅಭಿವೃತ್ತಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ಸಾಲುಗಳ ತೀವ್ರತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಗೊಂದಲದ ಎಳೆ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಗೊಂದಲದ ಎಳೆಗೆ ಇಯಾಗೋವಿನ 'Ha, I like not that....' ಇತ್ತೂದಿ ಮಾತುಗಳು ಎಷ್ಟು ಹೊಕೆಯಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನ ಮುಂದೆ ನಾವೇ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಬಹುಶಃ ಈ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಚೇರೆ ಕೋನದಿಂದಲೂ ನೋಡಬಹುದು. 'ಇಂಥ ಮುಡುಗಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಎರಡನೇ ಮಾತು ಸಾಧ್ಯವೇ?' ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅದ್ವಷ್ಟ ಬಗ್ಗೆ ಉದ್ದರಿಸಿದ ಸಾಲುಗಳಷ್ಟೇಯೇ ? "ಅತ್ಯಾತ್ಮಷ್ಟ ಪ್ರೀತಿಯೇ, ನನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ನರಕಕ್ಕೆ ಬೀಳಲ.... ನಿನ್ನನ್ನ ಇಷ್ಟಾಂದು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ - ನಿನ್ನ

ಪ್ರೀತಿಸದ ಗಳಿಗೆಯೆಂದರೆ ಮತ್ತೆ ಸುತ್ತಲು ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತಗೊಂಡಂತೆ.” ಆದರೂ ಈ ಮಾತುಗಳು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಆತ್ಮಮರುಕದ ಸೋಣವಾಗಿ, ಕೊ೦ಭೆಯ ಸಿಡಿತವಾಗಿ ಕಂಡುಬಿಡುವುದೂ ಸದ್ಯ. ಆದರೆ ಏಕೆ ಎಂಬುದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಏನೇ ಆದರೂ ಮುಂದಿನ ನೂರಾ ಎಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಸಾಲುಗಳ ಅಧೆಲೋ-ಇಯಾಗೋ ಇವರ ದೃಶ್ಯಕ್ಕೆ - ಈ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳ ಅಧೆಲೋವಿನ ಮಾತುಗಳು ನಾಂದೀಪಡ್ಡದ ಹಾಗೆ ಎಂಬ ಒಂದು ಮಾತಂತೂ ಸತ್ಯ.

ಮೊದಲ ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಇಯಾಗೋ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯೋವಿಗೆ ಅಧೆಲೋವಿನ ಪ್ರೇಮದ ಹಾಗೂ ವಿವಾಹದ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗಿಲ್ಲ, ಎಂದೇ ಅವನ ಮೊದಲ ಬಲಿಪತ್ರ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಆಗಬೇಕು. ಇಯಾಗೋ ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಮೆಟ್ಟಿಲುಮೆಟ್ಟಿಲಾಗಿ, ಒಂದು ಸಲಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಹೆಚ್ಚಿ ಇಡುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮುಗ್ಗು ರೀತಿಯ ಕುತೂಹಲಗಳಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಮೀರಿ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಂಬಿಸಲು ಯಶ್ಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ದೊರಕಿದ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧೆಲೋನನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ‘ಮೃಕೆಲ್ ಕ್ಯಾಷಿಯೋಗೆ, ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಪ್ರಕರಣದ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಿತ್ತೇ?’ ಎಂದು ಮೊದಲ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ‘ಹೌದು, ಮೊದಲಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆವಿಗ...’ ಒಂದು ಮೌನ. ‘ಹೌದು, ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆವಿಗ...’ ಒಂದು ಮೌನ. ಬಹುಶಃ ಇಯಾಗೋವಿನ ಮೌನ ಅಧೆಲೋವಿನ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿಸಿರಬೇಕು. “ಯಾಕೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಿ?” “ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಇಷ್ಟಿ... ನನ್ನ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕಷ್ಟೆ. ಮತ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ”. ಅಧೆಲೋವಿಗೆ ಈ ಉತ್ತರದ ಶೈಲಿ ಸರಿಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.... ‘ಏನು... ಏನು ನಿನ್ನ ಯೋಚನೆ?....’ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಚ್ಚಿ ಮುಂದುವರೆದು ಇಯಾಗೋ “ಕ್ಯಾಷಿಯೋಗೆ ನಿಮಿಬ್ಬರ ಪ್ರೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವಿತ್ತು ಎಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ....” “ಹೌದು ಹೌದು.... ನಿಮಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯ ಓಡಿಯಾದುತ್ತಲೂ ಇದ್ದ” ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಇಯಾಗೋವಿನ 'Indeed ?' ಅಧೆಲೋವಿನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಆಡಿಸಿದ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. 'Indeed ? Indeed : discernest thou aught in that ? Is he not honest ?'

ಇಲ್ಲಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ ಇಯಾಗೋವಿನ 'ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆ'. ಅಧೆಲೋವಿಗೆ 'ಶಿಕ್ಷಣ' ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಆಗಿಲ್ಲ, ವಿದೇಶಿಯೆಂಬುದೊಂದು, ಬಿಳಿಯ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ತದ್ದಿರುದ್ಧವಾದ ಕಪ್ಪು ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು ಎಂಬುದು ಮತ್ತೊಂದು. ಅವನು ಕಲಿತಿರುವುದ್ದು ಆಸ್ತಿನ ಸಂಸ್ಕृತಿ - ನಯನಾಜೂಕುಗಳ, ಆಡಂಬರದ, ಪ್ರದರ್ಶನಗಳ ಸಂಸ್ಕृತಿ. ಒಳಗಿನ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದುವ ಪೂರ್ಣಾಙ್ಕ. ಮತ್ತೆ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಂತೆ ಆಡುವ ಭಾಷೆ. ಮೊದಲನೆಯ

ಅಂಕದಲ್ಲಿ ತನ್ನ - ಡೆಸ್ಪ್ಲಮೋನಾಳ ಪ್ರೀತಿ ಅಂಕುರಿಸಿದ್ದು, ಬೆಳೆದದ್ದು ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿದ್ದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯೋ ವೆನಿಸಿನ ಈ ತೋರಿಕೆಯ ಜಗತ್ತಿನ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕರಗಿಹೋಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ನಾವು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಎಂದೇ ಅವನು ಮುಗ್ಧನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ವೆನಿಸಿನ ನಿಜವಾದ ಮುಖ ಆರಿಯದ ಅಜ್ಞ. ಅವನ ಕಣ್ಣ ತರೆಸಬೇಕು. ಮಂಪರಿನಿಂದ ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿ ಸ್ತೋದ ಮುಖ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. “ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ” “ಒಳ್ಳಿತನ” “ವೆನಿಸಿನ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ರೀತಿನಿಂತಿಗಳು” ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಅಶ್ಯಂತ ಸಹನೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯ ಹೇಳುತ್ತ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೃಹಿಡಿದು ನಡಿಗೆ ಕಲಿಸುವ ಹಿರಿಯನಂತೆ ಇಯಾಗೋ ಇಡೀ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು, ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಚಿತ್ರವೂ ಮತ್ತು ದೃಶ್ಯ ಮುಂದುವರೆದಂತೆ ಅಧ್ಯಯೋ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯವೂ ಆದ ಸ್ತೋವಂದರೆ ಕಲಿಸುವ ಇಯಾಗೋವಿನ ಉತ್ಸಹಕ್ಷಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಅಧ್ಯಯೋವಿನ ಕಲಿಯುವ ಆತುರ, ಉತ್ಸಹಗಳು ಕಾಣುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ತಾನು ಕೀಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಬಂದವನೆಂಬ ಕೀಳರಿಮೆ ಈ ಇಡೀ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ತಾನು ತನ್ನ ಭೂಮೆಗಳ ಲೋಕದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕು. ಆದಕ್ಕೆ ಇಯಾಗೋ ಸಹವಾಸವೇ ದಾರಿ - ಅವನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ, ಸ್ತೋವಂತ, ಸೈಹಿತ, ಹಿತ್ಯಾಷಿ ; ತನ್ನ ಇಷ್ಟುದಿನಗಳ ಈ ಅಧಿಕಾರದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಿಧೇಯರು ಮಾತ್ರ ಸುತ್ತುವರಿದಿದ್ದಾರೆ. ಕೃತಜ್ಞ ನಗರಪ್ರಮುಖರಿದ್ದಾರೆ. ನಿಷ್ಠೆ ತೋರಿದವರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಹಿತಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿದ ಸೈಹಿತರುಗಳು ಇಲ್ಲ ತನ್ನ ಕಣ್ಣ ತರೆಸಲು ಬಯಸುವ ಹಿತ್ಯಾಷಿಗಳು ಇಲ್ಲ - ಈ ಇಯಾಗೋವನ್ನು ಹೋರತಾಗಿ ; ಎಂದೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವನಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾನೆಂಬುದು ವಿಂಡಿತ. ಪ್ರತಿಮಾತನ್ನೂ ತೂಕಮಾಡಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅವನ ಮಾತುಮಾತುಗಳ ಮಧ್ಯದ ಮೌನ ತನ್ನನ್ನು ಬೆಚ್ಚಿಬಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸುಳ್ಳಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ದಾಖೋರರು ಹೀಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಅದು ಅವರ ಡಾಲಾಕಿತನವೆನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನೊಬ್ಬನ ಈ ಮೌನಗಳು ಹೃದಯ ದಾಳದ ಕಳಕಳಿಗಳ ಸೂಚನೆಗಳು. ಅಂತಹವರು ಭಾವಾವೇಶಗಳಿಗ ಬಲಿಯಾಗುವವರಲ್ಲ ಇಯಾಗೋ ತನ್ನ ಹೆದರಿಕೆಗಳನ್ನೇ, ಅನುಮಾನಗಳನ್ನೇ ದ್ವಾರಿಸುವಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಹಂಡತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಇದ್ದ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಹೋರಹೋಗಿದ್ದ ನೋಡಿ 'Ha I like not that' ಎಂದು ಉಸಿರಿದ. ಏನು, ಏನು ಈ ಮಾತುಗಳ ಅರ್ಥ ? 'ಮೈಕೆಲ್ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಎಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ ಎಂದ ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಅಧ್ಯಯೋ 'ಹೌದು... ನನ್ನದೂ ಆದೇ ಭಾವನೆ ಎಂದು ಸೇರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಯಾಗೋ ತಾನು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳಿಗೇ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ತಿರುವುಗಳು ಹೊಡುತ್ತಾನೆ. ತಬ್ಬಗಳ ಜೊತೆ ಚೆಲ್ಲಾಟ ವಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅವನು ಸಿಸ್ತಿಮು. ಮಾತುಗಳಿಗ ಅರ್ಥವಿರಲಿ, ಇಲ್ಲದಿರಲಿ ನಿಗೂಢವಾಗಿ

ಹಾಣಬೇಕು. ಅಂಥದೊಂದು ಪ್ರಯೋಗ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ : 'Men should be what they seem, / Or those that be not, would they might seem none.' ಮೊದಲ ಸಾಲು ಸ್ವಷ್ಟ. ಎರಡನೆಯ ಸಾಲಿಗೆ ಏನು ಅರ್ಥ ಎಂಬುದು ಬಹುಶಃ ಅವನಿಗೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಾನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಅಭೆಲೋ ಎದುರಿಗೆ - ಭಾಷೆಯ ಸೂಕ್ತಗಳು ತಿಳಿಯದ ವಿದೇಶೀ ಒಡೆನ ಎದುರು. ಅರ್ಥವೇ ಇಲ್ಲದ ಈ ಮಾತುಗಳೂ ಅಭೆಲೋವಿಗೆ ಗೂಡಾರ್ಥಗಳ ಒಗಟಿನಂತೆ ಕೇಳಿದ್ದರೆ ಅಚ್ಚರಿಯಿಲ್ಲ. "ಹೌದು ಹೌದು, ಜನಗಳು ಹಾಣಿವ ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಗುಣವೂ ಇರಬೇಕು" ಎಂದು ಮತ್ತೂ ಕಗ್ಗಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಧ್ವನಿ, ಆ ರೀತಿ ಅಭೆಲೋವಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. 'ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ ಮತ್ತೂ ಏನೋ ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಮುದುಗಿದೆ. ಏನು ಅನಿಸುತ್ತದೆ ಅದನ್ನು ನೇರಹೇಳು. ನಿನ್ನ ಘೋರ ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆ ಘೋರ ನುಡಿಗಳನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ವಷ್ಟಪಡಿಸು' ಎಂದು ಒತ್ತಡ ಹೇರುತ್ತಾನೆ.

ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಭೆಲೋವಿನ ಕಿವಿ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾದ ಕೂಡಲೆ ಇಯಾಗೋ ತನ್ನ ತಂತ್ರದ ಎರಡನೇ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಮೇಲೇ ತನಗಿರುವ ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಪುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತಾನೂ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ತಾನೆ? ಎಂಥಿದೇ ಮನುಷ್ಯ, ಎಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡವನಿರಲಿ, ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಒಮ್ಮೊದೊಮ್ಮೆಗೇ ಕಚ್ಚಿ ಯೋಚನೆಗಳು, ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು ಅವಶರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. 'ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಇಂಥ ವೇಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಮನ್ನಿಸಿಬಿಡಬೇಕು' ಎಂದು ನಮ್ಮವಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸಹನೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅಭೆಲೋ "ನಿನ್ನ ಸ್ವೇಹಿತನ ವಿರುದ್ಧ ಬಿತ್ತಾರಿ ನಡೆಸಿದ್ದ ಇಯಾಗೋ. ಅವನಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಿನಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಅವನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಡುವುದರಿಂದ ದೂರೀಕ ಬಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಿ" ಎಂದು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆಂಬಂತೆ ಇಯಾಗೋ ತನ್ನನ್ನು ಸ್ವೇಹಿತನೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇಯಾಗೋ ಮತ್ತೂ ಅಷ್ಟು ಅಭೆಲೋವಿನ ಸಹನೆ ಪರಿಕ್ಷೇಪ್ತಾ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ರೀತಿಯೇ ಹಾಗೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನು ಅನುಮಾನದಿಂದ ನೋಡುವುದು. ತನ್ನದೊಂದು ರೋಗ ಅದು. ತನ್ನ ಉಹಳೆಗಳಲ್ಲ ತಪ್ಪಿರಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಭೆಲೋ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲನಂಬಿವುದೆಂದರೆ 'It were not for your quiet, nor your good, / ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಾನು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳುವುದೆಂದರೆ 'nor for my manhood, honesty or wisdom / To let you know of my thoughts'. ಇಯಾಗೋವಿನ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಗ್ರಹಿಸಿದವನಂತೆ ಅಭೆಲೋ ವಿಪರೀತದ ಶಾಪದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾನೆ - ಅರಚುತ್ತಾನೆ - 'Zounds' ಎಂದರೆ ಒಂದು ರೋಷ್ಮಾಚಕ ಅವ್ಯಯ ಹೌದು.

ಜೊತೆಗೆ 'ಶಿಲುಚೆಯ ಮೇಲಿನ ಕೀಸ್ಪ್ರ್ಹ ಗಾಯಗಳು' 'Gods wounds' ಎಂಬುದರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪ ಕೂಡ ಹೌದು. ಅಧ್ಯೋವಿನ ಈ ಪ್ರಕ್ಷುಭ್ರ ಮನಃಸ್ಥಿಯ ಪೂರ್ಣ ಲಾಭ ಪಡೆದು ಇಯಾಗೋ 'ಒಳ್ಳೆಯ ಹೆಸರು' ಎಂದರೇನು ? 'ಒಳ್ಳೆಯ ಹೆಸರು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಎಂದರೆ ಏನು ? ಎಂದು ಒಂದು ಪ್ರಟ್ಟಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಆಲೋಚನೆ ಗಳನ್ನು ಉಹಿಸಬಲ್ಲೇ ಎಂದ ಅಧ್ಯೋವಿಗೆ 'ನನ್ನ ಹೃದಯ ನಿನ್ನ ಕೈಲಿಟ್ಟರೂ ನಿನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ಹಾಗಿರುವಾಗ ನನ್ನ ಹೃದಯ ನನ್ನ ಕೈಲೇ ಇರುವಾಗ ನೀನು ತಿಳಿಯುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ ಎಂದು ಅತ್ಯಂತ ಕನಿಕರದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಅಧ್ಯೋವಿನ ಮುಖಭಾವದಿಂದ ತನೇ ಬೆಚ್ಚಿದವನಂತೆ' 'O, beware jealousy.; / It's the green eyed monster, which doth mock / That meat it feeds on....' ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಈಷ್ಟ್, ಮತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸುತ್ತಿರುವುದೂ ಕೂಡ ತನೇ ; ಈಷ್ಟ್, ಮತ್ತರಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತಿರುವುದೂ ತನೆಯೇ. 'Beware jealousy....' ಎಂದವನು ಅಧ್ಯೋ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಲೂ ಸಮಯ ನೀಡದೆ, ಹಂಡಂತಿರಿಂದ ಮೋಸಹೋದವರು ತಮಗೆ ಅದರ ಅರಿವೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಕ್ಷೇಮವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.... ಆದರೆ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರುವವನು ಅನುಮಾನ ಪಡುತ್ತ, ಸದಾ ಶಂಕಿಸುತ್ತ, ಆದರೂ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಪ್ರತಿಸುತ್ತಾ ಎಂಧ ನರಕದ ಕ್ಷಣಿಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಾನೆ ಎಂದು 'ಮತ್ತರಗೊಳ್ಳಿರಬೇಡ' ಎಂದು ಸೂಚಿಸುವಂತೆಯೂ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ, 'ಓ ದುಸ್ಥಿಯೇ' ಎಂದು ನರಳಿದ ಅಧ್ಯೋವಿಗೆ ಉತ್ತರರೂಪವಾಗಿ 'ದಾರಿದ್ರ್ಯದಲ್ಲೇ ತ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿರುವವನು ಐಶ್ವರ್ಯವಂತ, ಆದರೆ ಸದಾಕಾಲವೂ ತನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯ ತನ್ನ ಕೈತ್ತಿ ಹೋಗುವುದೆಂಬ ಭಯದಲ್ಲೇ ಕಳೆಯುವವನು ನಿಜವಾಗಿ ದರಿದ್ರ' ಎಂಬ ನೀತಿಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.... "Good God, the souls of all my tribe defend / From jealousy." ನರಳಿದ ಅಧ್ಯೋನನ್ನು ಮತ್ತರದ ವಿರುದ್ಧ ಮತ್ತೆ ಎಚ್ಚರಿಸಬೇಕಾದುದು ಧರ್ಮವನಿಸುತ್ತದೆ ಇಯಾಗೋನಿಗೆ. ಸಂಯಮದ ಕ್ಷಣಿಯೋಡೆ ಅಧ್ಯೋ ಚೀರುತ್ತಾನೆ - 'Why, why is this ? / Thinks't thou I would make a life of jealousy ?' ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೂ ಹದಿಸ್ತೆದು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನಿಲುವನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಫಾಟ್ಟಿ ಇದು. ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕುರಿತಾದ ದೃಢವಾದ ಹೇಳಿಕೆ. ದ್ವಾಂದ್ವಾರ್ಥಗಳ, ವಿರೋಧತ್ವಕಾದ, ನಿಗೂಢ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಗೊಂದಲಗೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಮನಸ್ಸು ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ತನೊಬ್ಬಿಸೇನಾಡಿ ಪತಿ, ಯೋಧ, ಗಣ್ಯಪುರುಷ; ಸಾಧಾರಣರಂತೆ, ಸಾಧಾರಣ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ, ಪುಕಾರುಗಳಿಗೆ, ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡು ನತಿಸಿಹೋಗುವಂಧ ಕೀರುಯಲ್ಲು ಹೋಸಹೋಸ ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನೆ ತಾನು ? ಅಧ್ಯೋವಿಗೆ, ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಗಮನಿಸಿದ್ದಂತೆ, ಬದುಕೊಂಡು ಸಮರವಿದ್ದ ಹಾಗೆ '....to be once in doubt / Is once

to be resolved : 'ಅನುಮಾನ ಬಂದ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರವೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಅವನು. 'doubt' ಎಂಬುದು ಶತ್ರುವಿದ್ದ ಹಾಗೆ - ತತ್ತ್ವಾಕ್ಷಣಾ ಜಯಿಸಿಯೇ ತೀರುತ್ತೇನೆ. ಇಯಾಗೋನಿಗೆ ಮುಖಕ್ಕೆ ರಾಚುವಂತೆ, ಈ ಇಡೀ ದೃಷ್ಟಿದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆಂಬಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. "ನಿನ್ನ ತೀರ್ಮಾನಗಳೆಲ್ಲ ತಿರಸ್ಕಾರಾರ್ಥವಾದ ಮತ್ತು ಉದಿಕೊಂಡ ಅಂದಾಜುಗಳು. ಅವಕ್ಕೆ ಹೆದರಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂಥವ ನಾನಾದರೆ ನಾನೊಬ್ಬು. ಮುಖ್ಯಾಳನೆಂದು (ವಿಷಯಲಂಪಟನೆಂದು) ತಿಳಿ' ಇಷ್ಟು ಕರಿಣಾಗಿ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮೇಲೂ ಯಾರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಇಯಾಗೋ ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೂ ಕೊಂಚ ಹೊತ್ತು ಕಾಯಬೇಕು. ಅಧ್ಯೋತೋವಿನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಇಡೀ ಮಾತುಕತೆಯನ್ನೇ ಹೊನೆಗಣಿಸಬೇಕೆಂದ ದೃಢ ನಿಶ್ಚಯ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ.

.....It is not to make me jealous
to say my wife is fair, feeds well, loves company,
Is free of speech, sings, plays and dances well;
Where virtue is, these are more virtuous....'

‘ಹಂಡತಿ ಸುಂದರಳು, ಜನಗಳೊಡನೆ ಬೆರೆಯುತ್ತಾಳೆ, ಚಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ, ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ, ಆಡುತ್ತಾಳೆ, ನರ್ತಿಸುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬ ಯಾವುವೂ ನನ್ನನ್ನು ಮತ್ತರಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಗುಣವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲ ಗುಣಕ್ಕೆ ಶೋಭೆ ತರುವಂಥವು’ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ “ನನ್ನದೇ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನನಗೆ ಅಂಚಿಕೆಯಿಲ್ಲ... ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳು ನನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸಫಾತ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ಕಣ್ಣಿ ಇದ್ದು ನನ್ನನ್ನು ಆಯ್ದುಮಾಡಿಕೊಂಡಳು” ಈ ಮಾತುಗಳು ಇಯಾಗೋನ ಮೇಲೆ ಏನು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಬೀರಿತು ಎನ್ನವುದಕ್ಕಿಂತ ನಮ್ಮೆ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ? ಒಬ್ಬಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಸಮರ್ಥನೆ ಹಾಗೂ ಪುರಾವೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತ ಹೋಗುವುದೆಂದರೆ ಎಂಥ ದುರದೃಷ್ಟಿ ಸಂಗತಿ. ಅಧ್ಯೋತೋ ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವುದಿಲ್ಲ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಸಮೃತವಾದವುಗಳು. ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವಂಥವಲ್ಲ ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ತನ್ನ ದೌರ್ಬಲ್ಯ ಇವುಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಮತ್ತರ ಅಧಿಕಾ ಜುಗುಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಾದಿಸುವುದೇ, ನಂಬಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದೇ ಕರುಣಾಜನಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿರುವ ಸೂಚನೆ. ಅಧ್ಯೋತೋವಿಗೆ ಡೆಸ್ಕ್ ಮೋನಾಳ ಬಗೆಗಿರುವ ಪ್ರೀತಿ ಶುದ್ಧವೂ, ಅಪ್ಪಟಿವೂ ಎಂದು ಈಗಳೇ ನಾವು ಗುರುತಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಹಾಗೂ ಮುಂದೆ ಕೂಡ ಗಮನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿಸುವಂಥ ಸ್ಥಿತಿ. ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆತುರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾದಯ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಕೊಂಚ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವೋ ಎನೋ.

ಅಧ್ಯೇತೋವಿಗೆ ತನ್ನ ಮುಂದಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಹು ಸ್ವಾಷ್ಟ. “ಅನುಮಾನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಗಮನಿಸುತ್ತೇನೆ; ಒಮ್ಮೆ ಅನುಮಾನಿಸಿದರೆ ಸಿಂಧುತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸತ್ಯ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ಅಧಿಕಾ ಮತ್ತರ ಎರಡರಲ್ಲಿಂದನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ” ಸೇನಾದಂಡ ನಾಯಕನೊಬ್ಬನ ರೀವಿಯ ಮಾತುಗಳು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಸೈನ್ಯವನ್ನಲ್ಲ, ಬಳಸುತ್ತಿರುವುದು ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನಲ್ಲ - ಇಯಾಗೋನನ್ನು ಅವನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸೇನಾ ದಂಡನಾಯಕನ ಸಜ್ಜಾ; ಸಿದ್ಧತೆಗಳು ಸಮರ್ಪಕವೇ? ನೋಡೋಣ.

ಆನು ಜಣತನದಿಂದ ನೆಯ್ದಿಗಟಿನ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಮರಣಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗಾದರೆ... “ಸಂತೋಷ... ಈಗ ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಧ್ಯೇಯವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಬಗೆಗಿನ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬಹುದು... ಈ ಅನಿವಾರ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊ. ಪ್ರರಾವೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ನಾನು ಹೇಳಲಾರ.... Look to your wife, observe her well with Cassio, / Wear your eye thus, not jealous, nor secure.” ಕದ್ದು ಮುಚ್ಚಿದ ಮಾತುಗಳು ಇಲ್ಲ, ನೇರ, ಸ್ವಾಷ್ಟ, ಶಂಕೆಯೂ ಪಡದ, ತೀರ ನೆಚ್ಚಿಕೆಯೂ ಪಡದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆವಳನ್ನು ಗಮನಿಸು. ಅಧ್ಯೇತೋವಿನದು 'free and noble nature' ಮತ್ತು ಇಂಥ ಉದಾರಶೀಲತೆಯೇ ದುರುಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. “ಚೆನ್ನಾಗಿ, ಗಮನಿಸು.... I know our country disposition well ; ? In venice they do let God see the pranks / They dare not show their husbands : their best conscience / Is not to leave undone, but keep unknown”. ಒಂದೇ ಏಟಿಗೆ ನೆಲಕಚ್ಚಿಸಿಬಿಡುವಂಥ ಹೊಡತೆ. "I know our country disposition well" ಎನ್ನುವಾಗ 'I know' ಮೇಲೆ ತುಸು ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತುಕೊಡುವುದು ಸಹಜವ. 'ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ನೀನು ವಿದೇಶಿ, ನೀನು ಅಜ್ಞಾನಿ... ಆದದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಬಲಿಪಶುವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿ ಅಷ್ಟೇ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. 'disposition' ಅಂದರೆ 'ಒಲವು, ಮನೋಧಮ, ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಎಂದರ್ಥ - 'ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ವೆನಿಸ್ ನಿಜವಾದ ವೆನಿಸ್ ಅಲ್ಲ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಕृತಿ 'ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು' ; ತಿಕ್ಕಣದ ಮೊದಲ ಪಾಠ. ಗಂಡಂದಿರಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಕುಚೇಷ್ಟೆಗಳು ದೇವರ ಕಣ್ಣಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಸಾಲದು. ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೂ ಅಷ್ಟು ಆಳಕ್ಕೆ ವಿಷ ಸುರುವುತ್ತಾನೆ. 'ನಮ್ಮ ಹಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಸೈಕತೆಯೆಂದರೆ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿದೆ ಉಳಿದುಬಿಡುವುದರಲ್ಲಲ್ಲ, ಆದರೆ ಯಾರ ಕಣ್ಣಗೂ ಬಿಳಿದ ಹಾಗ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು' ಈ ನಾಟಕದ ಆರ್ಡರ್ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಎಂ.ಆರ್. ರಿಡ್ಲೇ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಧ್ಯೇತೋವಿನ ವೆನಿಸ್ ಸುಮಾರಿಕೆ ರೀತಿನೀತಿಗಳ ಅಜ್ಞಾನದ ಸಂಪೂರ್ಣ ದುರುಭಾವದ್ದು

ಅಡಿದ ಮಾತುಗಳು ಇವು. ಅಥೆಲೋವಿನ ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು, ಶಂಕೆಗಳನ್ನು ದ್ವಿಗುಣ ಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲ, ಒಂದು ರೀತಿ ಆವನ ಸತ್ಯಶೋಧನ್ಯಾ ಯತ್ನಗಳಿಗೆ ಬಗಿಲು ಬಡಿದಂತೆ ಹೂಡೆ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಅಥೆಲೋ ಡೆಸ್ಪ್ರೋನಾಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುಹೋದರೆ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಏನಾಗಬಹುದು? ಒಂದೋ ಆವಳು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಬಹುದು. ಮತ್ತೊಂದು ಎಂದರೆ 'ಆಯಿತು, ನಿಜವೇ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೋ; ಇದು ನಮ್ಮಲ್ಲೇನು ಅಪರಾಧವಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ರೀತಿನೀತಿಗಳೇ ಹಾಗೆ' ಅಂದುಬಿಟ್ಟರೆ! ಈ ಭಯದಿಂದಲೇ ಈ ಕ್ಷಣಾದಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ 'ಅಥೆಲೋ ಕ್ಯಾಟಿಯೋನನ್ನಾಗಲೀ ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಡೆಸ್ಪ್ರೋನಾಳನ್ನಾಗಲೀ ಮುಖಾಮುಖಿ ಯಾಗುವ ದ್ಯೇಯವೇ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ಇಯಾಗೋನ ಮಾತುಕೇಳಿ ಒಮ್ಮುದೊಮ್ಮೆಗೇ ಎಂಥ ಪ್ರಪಾತಕ್ಕೆ ತಾನು ಬಿದ್ದಿದ್ದೇನೆಂಬ ಹತಾತ್ ಅರಿವಿನಿಂದ 'Dost thou say so?' ಎಂದು ಚೈತನ್ಯವೆಲ್ಲ ಉಡುಗಿಹೋದವನಂತೆ ಉಸುರವುದು. ಕಾದ ಕಬ್ಬಿಣಾದ ಮೇಲೆ ಸುತ್ತಿಗೆ ಪೆಟ್ಟು ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಬಿಳಿಬೇಕು, 'ನಿನ್ನ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಅವಳ ಅಪ್ಪನಿಗೇ ವಂಚನೆ ಮಾಡಿದಳು.... ಮತ್ತೆ, ನಿನ್ನ ಮುಖ ನೋಡಿ ನಡುಗಿ ಹೆದರಿದವಳು ಅತಿಯಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆಂದಳು.... 'ಹೌದು, ಹೌದು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಿರುವುದು' ಇಯಾಗೋ ಮತ್ತೊ ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಾನೆ 'ಬಿಡು, ಬಿಡು, ಅಪ್ಪನ ಕಣ್ಣಾಗಳಿಗೇ ಮೋಸ ಮಾಡಿದ ಅವಳು.... ಘಾಪ ಆವನ ಮಾಟಮಂತ್ರ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ...' ಮೊದಲನೆಯ ಘಾಪದ ನೀತಿ - 'ಈ ಬಿಳಿ ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ನಂಬಬೇಡ'. ಅಥೆಲೋವಿನ ಪ್ರಚ್ಚಯೋಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದ ಜ್ಞಾನೋದಯದ ಕಿರಣ. ಈ ಪ್ರಹಾರಗಳನ್ನೆದುರಿಸಲು ಒಂದೂ ಅಸ್ವಾಪಿಲ್ಲದೆ ನಿಸ್ಪಾತ್ಯಕನಾಗಿ, ಅನಾಧನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ ಸೇನಾದಂಡನಾಯಕ. ಮನಸ್ಸು ಆಸ್ತವ್ಯಾಸಗೊಂಡಿದೆ. ನೀರೋಳಗೆ ಮುಳುಗಿ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿದವನಂತೆ ನರಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇಯಾಗೋನ ತಂತ್ರವೇ ಇದು. ಜುಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ನೀರೋಳಗೆ ಮುಖ ತಳ್ಳುವುದು, ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿ ಒದ್ದಾಡಲು ಆರಂಭವಾದ ಕ್ಷಣಾ ಮೃದುವಾಗಿ ಎತ್ತಿಗಾಳಿಬೇಳಿಕಿನಲ್ಲಿ ಏದುಸಿರುಬಿಡುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಉಸಿರಾಡಲು ಅನುವ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು. ಈಗ ಮುಳುಗಿದ ಮುಖವನ್ನು ಎತ್ತಬೇಕು.... "ನಿನ್ನನ್ನು ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ... ಆ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿಯೇ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ...ನನ್ನ ಮಾತುಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡ ಅಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿದಂತಿವೆ.... ನಾನು ಅಡಿದ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲನಿನ್ನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ಅಡಿದವು. ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮಿತಿಮೀರಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂತಪಿಸಬೇಡ." ಅಥೆಲೋ ಇಯಾಗೋವಿನ ಒಂದೊಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ 'ಹಿತವಚನ'ಗಳನ್ನು ತಾನು ಧೃತಿಗೆಟ್ಟಿಲ್ಲ ತನ್ನ ಶಾಂತಿ ಭಂಗವಾಗಿಲ್ಲ ತಾನು ಇಯಾಗೋನ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಅನವಶ್ಯಕ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಎಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದರೂ ಇಯಾಗೋ ಮಾತ್ರ ತಡೆಯೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ, ಅಥೆಲೋ ಬಗೆಗಿನ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗ ತಾನೇ ದೂಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅದರೆ ಆವನಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಕುಶಗ್ರಹ ರಕ್ಷಣವಿದೆಯೆಂದರೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ,

ಹಿತವನಚಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಅಧ್ಯಯೋ ಮರೆಯಬಾರದ, ಕಡೆಗಳೇಸಬಾರದ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ನನಪುಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.'....Cassio is my trusty friend, / My lord, I see you are moved' ಉತ್ತರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯೋ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಇಲ್ಲದವನಂತೆ, ಆದರೆ ನಂಬಿಕೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ದಿಕ್ಕುಗೆಟ್ಟಿರುವನಂತೆ'no, not much moved, / I do not think but Desdemona is honest' ದುರ್ಭಾಗ್ಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಉಸುರುತ್ತಾನೆ. ನಿರಾಳ ಉಸಿರಾಡುವ ಸೂಚನೆ ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಜುಟ್ಟಿಫ್ಫಿಡಿದು ನೀರೋಳಗೆ ದೂಡಬೇಕು. 'Long live she so, and long live you to think so !' ಆ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ 'ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೆ ತಾನೆ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ, ನಿನ್ನ ವ್ಯಾಮೋಹಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನೀನು ಸಂಭ್ರಮಿಸುತ್ತಿ, ಆಗಲಿ, ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ' ಎಂಬ ಇಡೀ ಪ್ರಕರಣವನ್ನೇ ಕೈಬಿಟ್ಟು ನಿರಾಳವಾಗುವ ಧ್ವನಿಯಿದೆ. ಎಂದೇ ಮತ್ತೂ ಕಂಗಡುತ್ತಾನೆ ಅಧ್ಯಯೋ. 'And yet how nature erring from itself....' ತನ್ನ ಹುಟ್ಟಿನ, ಬೆಳೆದು ಬಂದ ವಾತಾವರಣದ ವಿರುದ್ಧ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ... ಅನ್ಯೇಸರ್ವಿಕ ನಡತೆಯೆಂದರೆ... ಎಂದು ಮಾತು ಮುಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ತನ್ನ ಜುಟ್ಟಿನ್ನು ತಾನೇ ಅಧ್ಯಯೋ ಅಪ್ರಾಸಿಬಿಟ್ಟು ಮೇಲೆ ಇಯಾಗೋ ಅವಕಾಶ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ... ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ತಡೆದು 'Ay; there is the point.' ಆದೇ ನೀನು ಮರೆಯಬಾರದ ವಿಷಯ. ಪ್ರಕೃತಿ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ತನ್ನ ದೇಶ, ಬಣ್ಣಹಾಗೂ ಸ್ವಾನಮಾನಗಳ್ಯಾವುದನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸಿದೆ ಆನೇಕ ವೈವಾಹಿಕ ಪ್ರಸ್ತಾಪಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ಎಂದರೇ ? 'in all things nature tends' ಹೇಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದುದು ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರನಲ್ಲಿ...ಪ್ರತಿ ಜೀವಿಯೂ, ವ್ಯಾಂಪಕ್ಕಿಗೆಲೂ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದುದು. ಅಂತಹುದರಲ್ಲಿ ಇವಳು ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿನಡೆದಳಿಂದರೆ ? 'Fie, we may smell in such a will most rank / Foul disproportion ; thoughts unnatural...' ಮೂಗಿಗೆ ಹೊಲಸು ಒಡಿಯವಂಥ ನಡೆಯಿದು. ಮುಗ್ಗಿ ಹೆಣ್ಣು ಹುಡಿಗಿ ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆ, ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಗೆ ಎಂಬ ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯದ ವಿರೋಧವೇ ಆಸಕ್ಕಾದದ್ದು... ತಂಬ ಆಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಬಿಟ್ಟನೆ ? ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಬಂದಕೂಡಲೇ 'But pardon me ; I do not in position / Distinctly speak of her. ಆದರೂ ನನ್ನ ಅಂಜಿಕೆಯೆಂದರೆ, ಇಂದಲ್ಲಿನಾಲೆ ಅವಳ ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಹಿಂತಿರುಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಸುತ್ತಲವರೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿಸೋಡುತ್ತ ಹೋದರೆ ಅವಳು ಖಂಡಿತ ಪಶ್ಚಾತ್ಯಾಪವಟ್ಟು ಬಿಡಬಹುದು ಎಂದು.' ಅಧ್ಯಯೋವಿಗೆ ಆಯಾಸವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಸಾಕಷ್ಟು ಕೇಳಿಯಾಯಿತು. ಬಾಧೆಪಟ್ಟಾಯಿತು. ಸದ್ಗುಕ್ಕೆ ಸಾಕು. ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಮತ್ತೇನಾದರೂ ಕಣ್ಣಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ತನಗೆ ತಿಳಿಸು. ನಿನ್ನ ಹಂಡತಿಗೇ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಟ್ಟಿರಲು ಹೇಳು, ಈಗ ಹೋಗು ಎಂದು ಕಳಿಸಿ ವಹಾಕಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಇಯಾಗೋ ಅತ್ತ ಹೋದ ಕೂಡಲೇ ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಹೂರಡುವ ಉದ್ದಾರವೆಂದರೆ 'Why did I

marry ? This honest creature doubtless / Sees and knows more, much more, than he unfolds.... ಯಾಕಾದರೂ ಮದುವೆಯಾದೆ ? ಮೊದಲ ಅಂತರ ಎರಡನೇ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಯಾಗೋ 'ನೀನು ನಿಜವಾಗಿ ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದೀರ್ಯಾ ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅಧೆಲೋ ಹೇಳಿದ ಉತ್ತರವನ್ನು ನಾವು ಇಷ್ಟರೋಳಗಾಗಿ ಮರೆತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ... 'But that I love gentle Desdemona / I would not my unhoused free condition / Put into circumscription and confine / For the seas worth' ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಸಾರಿದ್ದ 'my unhoused free condition' ತಾನೂಭ್ರಸ್ತತಂತ್ರಜೀವಿ ; ಮದುವೆ, ಮನ, ಸಂಸಾರಗಳಿಂಬ ಬಂಧನಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಈಗ ಮದುವೆಯಾಗಿರುವುದು... 'that I love gentle Desdemona'. ಪ್ರೀತಿ, ಮದುವೆಗಳಿಂಬ ಸೆವಿ ತನ್ನ ಸ್ಪಷ್ಟತಂತ್ರ ಜೀವಕ್ಕೆ ಹೊಸದೊಂದು ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಪರಿಚಯಿಸಿದೆ. ತನ್ನ ಬದುಕಿಗೂಂದು ಆಯಾಮ ಬಂದಿದೆ. ಸೈಪ್ರಸಾಗ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಗಳಿಗಯೇ, ತನಗಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ತಲುಪಿದ್ದ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳನ್ನು ನೋಡಿ 'O my souls joy' ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿ ಅವನು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳೂ ಕೂಡ ಇನ್ನೂ ಹಸ್ತಿಗಿವೆ. If it were now to die, / It were now to be most happy, for I fear / My soul hath her content so absolute, That not another comfort, like to this / succeeds in unknown fate. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮರುಕೆಳಿಸುವ ಅದ್ಭುತ ಸುಂದರ ಸಾಲುಗಳು. ಮತ್ತೆ ಈ ದೃಶ್ಯದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಅವನು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು I do love thee and when I love thee not / Chaos is come again. ಆಳದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಅಮೂರ್ತಾನುಭವಗಳಿಗೂ ಈಗ ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಾವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಇಯಾಗೋ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಕರಾಳ ಸತ್ಯಗಳಿಗೂ ಸಮುದ್ರದಪ್ಪ ವಿಸ್ತಾರದ ಅಂತರವೇರ್ಪಟ್ಟು ಆಲ್ಯಿಯೂ ಇರಲಾರದೆ, ಇಲಿಯೂ ಇರಲು ಒಷ್ಣದೆ, ಎಂಥ ಹಿಂಸೆಗೆ ಬಲಿಯಾದೆ ತಾನು ? ಈ ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಮದುವೆಯೇ ಕಾರಣವಲ್ಲವೇ ?' 'Why did I marry ?' ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಾಂದಿಗಿನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ದೊರಕಿದ ಅನಿವಾರ್ಯನೀಯ ಆನಂದವು ಈ ಇಯಾಗೋನ ಮಾತುಗಳು, ಅವನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಜಗತ್ತು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕರಗಿಹೋಗುತ್ತಿವೆ. "This honest creature doubtless / Sees and knows more, much more, than he unfolds." ತನ್ನ ಸಂಕಟವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದಂಥದು, ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದಂಥದು. ಏಂಡಿತವಾಗಿ ನೇವಧ್ಯದಲ್ಲೇ ನಿಶ್ಚಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳತ್ತಿದ್ದ ಇಯಾಗೋ ಮತ್ತೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಮತ್ತಪ್ಪ ಎಚ್ಚರಿಕೆ, ಜೊತೆಗೆ ಅಧೆಲೋ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಮಾರ್ಗದ ವಿವರಗಳು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತೀರ ತಲೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂಬ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ. "ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲವನ್ನು ತೀರ ತಲೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾಲವೇ ನಿರ್ಧರಿಸಲಿ ಬಿಡು. ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಒಳ್ಳೇ ಅಧಿಕಾರಿ,

ಅವನಿಗೆ ಸ್ಥಾನ ಮರಳಿ ಸಿಗಬೇಕು ನಿಜ, ಆದರೆ ಸ್ಪ್ಲಾಟಿವಸ್ ಅವನನ್ನು ದೂರವೇ ಇಡು. ಆಗವನು ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೂಲಕವಲ್ಲದೆ ತನಗೆ ಸ್ಥಾನ ಸಿಗುವುದು ಕಷ್ಟ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಹಾಗೆಯೇ ವರ್ತಿಸುವುದನ್ನು ನೀನು ಗಮನಿಸು. ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಅವನ ಪರವಾಗಿ ಹೇಗೆ ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಪ್ರಬಲವಾದ, ಹರಡವಾದ ಹೂಡುತ್ತಳೆಯೋ ನೋಡು. ಇವುಗಳಿಂದಲೇ ಸಾಕಷ್ಟು ನಿನಗೇ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ, ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ತಲೆಚಿಸಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ, ನಿನ್ನನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ್ತೇನೇ". ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಿದ ಸಂದರ್ಶ. ತನ್ನ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೊದಲ ಭಾಗ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಿದೆ. ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಧಿಸಿಯಾಯಿತೆಂಬ ಶ್ರವಣಾವವೂ ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಧ್ಯೇತೋ ತನ್ನ ಸಂಯಮವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಹೇಳಿದರೂ ಹೂಡ ಅವನು ಅತ್ಯ ಸಾಗಿದ ಹೂಡಲೇ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಷ್ಟು ಅಲೋಲಕಲೋಲವಾಗಿದೆಯಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಇಷ್ಟು ಅಲೋಲಕಲೋಲಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ತಾನು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿರುವ "This fellow is of exceeding honesty...." ಎಂಬ ಮಾತು. ಅದೇ ಅವನ ಸದ್ಯ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬುನಾದಿ. ಆ ಮಾತು ನಿಸ್ಪಂಶಯವಾಗಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಖಚಿದ್ದಲ್ಲವೂ ಆ ಮೂಲದಿಂದಲೇ ಹೊರಡಬೇಕು. 'exceeding honesty' ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅವನು 'knows all qualities, with a learned spirit / of human dealing :" 'learned spirit;' ಅರಿತವನು ಅವನು, ವಿದ್ವತ್ತೊಂದ್ರ ಚೇತನ ಅವನದು. ಮನುಷ್ಯಕುಲದ ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು ಗುಣವಾಗಳನ್ನುತ್ತಾಗಬಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವಾಗಲೇ ತಾನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾ ಎಂಬ ಭಾವವೂ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಅವನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ 'If I do prove her haggard / Though that her jesses were my dear heartstrings / I would whistle her off and let her down the wind / to prey at fortune. ಪ್ರಧಮಂಬಾರಿಗೆಂಬಂತೆ ನಿಧಾರಿದ ಮಾತುಗಳು. ಕಟುವೂ ನಿಪ್ಪರುವೂ ಆದ ಮಾತುಗಳು. ಕೂರವೂ ಹೌದು. 'ಅವಳೊಂದು ಪಳಗದ ಡೇಗೆಯಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ ವ್ಯಾದಯಸೂತ್ರಗಳಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಬೀಸುವ ಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಅವಳ ಹಣೆಬರಹದಂತೆ ಹಾಳಾಗಲಿ ಎಂದು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಶಪಥ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವಳ ವಿಷಯ ಇರಲಿ, ತನ್ನದೇ ಏನಾಗಿದೆ? 'Haply, for I am black, / And have not those soft parts of conversation / That Chamberers have, or for I am declined / Into the vale of years - yet that is not much / She is gone, I am abused, and my relief / Must be to loathe her. ಶ್ರೀತಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಮಧ್ಯ ಏರ್ಡಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುಧ್ವವಾಗಿ ಈಗ ಶ್ರೀತಿಯಂಬುದು, ಆಕರ್ಷಣೆ ಎಂಬುದು ರೂಪ, ಬಣ್ಣ, ವಯಸ್ಸು ಇವುಗಳ ಮೇಲೂ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ ಎಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಾ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ

ಎಂದು ನಾನು ನಂಬಬೇಕು. ತಾನು ಕಪ್ಪು - ಅವಳು ಬಿಳಿಯಳು; ನಾನೊಬ್ಬ ಅಸಂಸ್ಕೃತ ಮಂಡ್ಜಿ. ಆಸ್ಥಾನದ ಸೋಗಸುಗಾರ ಯುವಕರು ಹಾಗೂ ಉಚ್ಛ್ರಾತ್ಯರ್ಥ ವ್ಯಾಪರಗಳ ನಯ, ನಾಜೂಕುಗಳ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತ ತಾನು. 'Chamberers' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಸ್ವೀವನ್ನು ಎಂಬ ವಿಮರ್ಶೆ ಕೆ 'ಒಳಸಂಚು ನಡೆಸುವ ಜನ' ಎಂದೂ ಅಧ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ತೀರ ಅನುಚಿತವಾದ ಒಳಕೆಯೇನೂ ಆಗಲಾರದು. ತನಗೆ ಪ್ರಾಯ ಮೀರಿದೆ ಎಂದೇ? ... ಆದರೂ ಅಷ್ಟೇನೂ ವಯಸ್ಸಾದವನಲ್ಲ ತಾನು. ಅವಳು ಯುವತಿ... ಮುಂದುವರೆಸಲಾರದೆ - ಅವಳು ತನ್ನ ಕೈ ಜಾರಿ ಹೋದಳು. ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ - ತಾನು ವಂಚನೆಗೆ ಈಡಾಗಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಹ್ಯಪಟ್ಟಕೊಳ್ಳುವುದೊಂದೇ ತನಗೆ ಉಳಿದಿರುವ ಮಾರ್ಗ. 'O curse of marriage, / that we can call these delicate creatures ours, / And not their appetites! ಕೋಮಲ, ಲಾವಣ್ಯಗಳ ಈ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ನಮ್ಮದೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಕಾಮನೆಗಳು ನಮ್ಮದಲ್ಲ?... ಮದುವೆಯ ಶಾಪವಿದು.' ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹುಳಿ, ಕಹಿಗಳು ತೀವ್ರಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗುವ ಸತ್ಯಗಳು ಎಂಬಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. "I had rather be a toad, / And live upon the vapour in a dungeon, / Than keep a corner in a thing I love, / For others uses." ತಾನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ಹೆಣ್ಣಾನ್ನು ಬೇರೆಯವರು ಒಳಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೋಲಸು ನಾಳಿಯಸಿರಾಡುವ ದರಿದ್ರ ಕಾಡುಕಪ್ಪೆಯಾಗಿ ದ್ದೇನು. ಆದರೇನು ಮಾಡುವುದು. It is the plague of great ones, / Prerogatives are they less than the base, / It is destiny, unshunnable, like death: ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಾಡುವ ಜಾಡ್ಯ. ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನತದೃಷ್ಟರು ಅವರು. ಅದು ಅವರ ವಿಧಿ. ಅನಿವಾರ್ಯ, ಶತಸ್ವಿದ್ಧ - ಸಾವಿನ ಹಾಗೆ. ಅಧ್ಯಲೋನ ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟು ಗೊಂದಲಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದರೆ ಈ ಜಾಡ್ಯಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಹೆಂಡಂದಿರಿಂದ ಮೋಸ ಹೋಗುವುದು - ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಹೇಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಬಲಿಬಿಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಮುಂದುವರೆದು ಸಾವಿನ ಹಾಗೆ ಈ ದುರ್ವಿಧಿಯೂ ಕೂಡ ಎಲ್ಲಾರಿಗೂ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟಿಸ್ತ್ವಾಗೆ. ತಾಯಿ ಗಭ್ರದಲ್ಲೇ ಜಾರಪತಿತ್ವ ಅಂಟಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟು ಕಹಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡು ವಾಗಲೂ ನೇಪಡ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮುದುವಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಮಾತಿನ ಶೈಲಿಯೇ ಬದಲಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಮುಖಿಷ್ಟ ಚಯೆ, ನಡಿಗೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಅಧ್ಯಲೋ 'Desdemona comes, / If she be false, O, then heaven mocks itself, / I'll not believe it. ಈ ಹುಡುಗಿ ಸುಳ್ಳಾದರೆ, ಅಪ್ತಮಾಣಕಳಾದರೆ ದೇವಲೋಕ ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಹಂಗಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ. ಇಷ್ಟು ಮುಗ್ಗು ಹೆಣ್ಣು ದ್ವಾರೆ ಬಗೆಯುವುದೆಂದರೇನು? 'I'll not believe it'. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವಳ

ಮುಗ್ಗತನವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಈ ಮಾತುಗಳು ಆಡುವುದೋ ಅಥವಾ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ನಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತರುವ ಯತ್ನವೋ? ಎರಡೂ ನಿಜವಿರಬಹುದು. ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವಿನ ಅತ್ಯಂತ ಕಿರುದೃಶ್ಯ ಇದು - ಕೇವಲ ಹನ್ನರಡೇ ಸಾಲುಗಳು. ಭೋಜನ ಕೊಟಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದ ನಗರ ಪ್ರಮುಖರು ಆಗಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಧ್ಯಯನೋನ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. 'ನನ್ನದೇ ತಪ್ಪಾಗಿದೆ' ಎಂದು ಕ್ಷೀಣ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿದ ಅಧ್ಯಯನೋಗೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಕಳಪಳಗೊಂಡು ಯಾಕೆ ದನಿ ಇಷ್ಟು ಕುಗ್ಗಿದೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಕೊಂಚ ತಲೆಮೋವು ಅನ್ನತಾನೆ ಅಧ್ಯಯನೋ. ತನ್ನ ಕರವಸ್ತು ತೆಗೆದು ಅವನ ಹಣಗೆ ಕಟ್ಟಲು ಹೋದ ಹಂಡತಿಗೆ 'ನಿನ್ನ ಕರವಸ್ತು ತುಂಬ ಪ್ರಟ್ಟಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಬಿಡು, ಹೋಗೋಣ ನಡೆ' ಎಂದು ಕರೆದೋಯ್ಯಾತ್ತಾನೆ. ಅವನ ದೇಹಸ್ಥಿ ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಖಿನ್ನಣಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅಷ್ಟೇ. ಹನ್ನರಡೇ ಸಾಲು. ಅವನ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಗುವು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಿಭಾವಪ್ರಕಾರಿ ಅವಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಹೊಡುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಎಂದಿನಂತೆ ತನ್ನ ಸರಳ ಮುಗ್ಗ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಟ್ಟಿದೃಶ್ಯದ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ತನ್ನ ಕರವಸ್ತು ತನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜಾರಿ ಬಿದ್ದುದೂ ಗಮನಿಸದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಗಂಡನ ಹಿಂದೆ, ಅವನ ಆರೋಗ್ಯದ ಆತಂಕದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಬಿಡುವುದು. ಆ ಕರವಸ್ತು ಅವಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿನಾವು ಎಮಿಲಿಯಾ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗಿದ್ದೂ 'Let it alone, come, I'll go in with you' ಎಂದು ಅಧ್ಯಯನೋ ಹೇಳಿದ ಹೊಡಲೇ ವಿಧೇಯಳಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆದುಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಒಂದು ಪ್ರಟ್ಟಿ ನಿದರ್ಶನದಲ್ಲಿಯೂ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನೋನ ಬಗೆಗಿನ ತವಕ ಮಿಕ್ಕೆಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತ ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮುಖ ವಾದುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಈ ಒಂದು ಕರವಸ್ತುವೇ ಮುಂದೆ ಭಯಾನಕ ದುರಂತದ ತಿರುವು ಪಡೆಯುತ್ತದೆಂಬುದು ನಾಟಕೀಯ ವ್ಯಾಂಗ್ಯವಷ್ಟೇ.

ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬೋ ಉಳಿದ ಎಮಿಲಿಯಾ ಈ ಕರವಸ್ತುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಕರವಸ್ತುದ ಹಿನ್ನಲೆ ಅವಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು ಮೂರನು ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರೇಮ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಎಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಿತಿಸುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ತನಗೆ ಗೊತ್ತು ಎಂದೂ ಕೆಲ್ಪಿಸಿದೆಂದು ಗಂಭೀರಭಾವದಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದನೆಂದೂ ತನಗೆ ಗೊತ್ತು ಸದಾ ಕಾಲವೂ ಈ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಳು ತನ್ನ ಒಳಿಯೇ ಇಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ - ಅದಕ್ಕೆ ಮುಕ್ಕಿದ್ದುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ, ಅದರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟೊಂದು ಆಸ್ಥೆ ಅವಳಿಗೆ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಗಂಡ, ಅವನೊಂದು ವಕ್ತ ಎಂದು ತನಗೆ ಗೊತ್ತು, ಈ ಕರವಸ್ತುವನ್ನು ಹೇಗೂದರೂ ಮಾಡಿ ಕದ್ದು ತಾ ಎಂದು ನೂರು ಬಾರಿಯಾದರೂ ತನಗೆ ದುಂಬಾಲು ಬಿದ್ದಿದ್ದಾನೆ. 'ಅವನಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನವೋ ಆ ದೇವರೇ ಒಲ್ಲ ನನಗಂತೂ ತಿಳಿಯದು' ಎನೇ ಆಗಲಿ

ಈ ಕರವಸ್ತದ ನಕಲು ಒಮ್ಮೆ ತಯಾರಿಸಿ ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿನಿ... ಅವನ ಹುಟ್ಟು ಖಾಯಿಷಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತನು ಇದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು, ಎಂದು 'ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಮುಗಿಸುವವ್ಯಾರಲ್ಲಿ ಇಯಾಗೋ ಪ್ರವೇಶವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ'; ಈ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಎಮಿಲಿಯಾ ತನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ನಿರ್ದ್ರಿಸಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅವಳ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಹೊರಬಿದ್ದಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಬಗೆದ ದ್ರೋಹವೇ? ಇಯಾಗೋ ಬಗೆಗಿನ ಪ್ರೀತಿಯೆ? ನಂಬಿಕೆಯೆ? ಅಥವಾ ಇದಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ 'ತನು ಎಷ್ಟು ಜಾಣ, ಹೇಗೆ ಗಂಡ ಹೇಳಿದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದನೆ' ಎಂದು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಅತ್ಯಾತ್ಮಹವೇ? ವಿಂಡಿತ ಮೊದಲನೆಯ ಕಾರಣವಲ್ಲ, ಬಹುಶಃ ಮೂರನೆಯದೇ ಹೆಚ್ಚು ವಿಶ್ವಸನೀಯ ಕಾರಣ. ಮತ್ತೆ ಗಂಡನ ಬಗ್ಗೆ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಒಂದ ಕಾರಣ. ಹೌದೇ ಹೌದು. ಎಮಿಲಿಯಾ ವಿಷಯ ಒತ್ತಣಿಟ್ಟು, ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಶುಲಾಯಿಸಿದ ಈ ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನು 'ಅಭಿನಂದಿಸಲೇ' ಬೇಕು. ಹಿಂದೆ ನಾವೇ ಗಮನಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಅಧ್ಯೇತೋ ಮತ್ತು ತನು ದೃಢ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ ನುಸುಳಹೋದ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಒಂದು ಮಹಡುಪಕಾರ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ. ಈಗ ಎಮಿಲಿಯಾ ಈ ಕರವಸ್ತದ ನಕಲು ಮಾಡಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿಯೇ ಆಕೆಯನ್ನು ತನು ಹತಾತ್ ಭೇಟಿಯಾದುದು, ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ವಿಧಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ತನ್ನ ಕಡೆಗೇ ಇದೆ ಎಂದು ಎದೆ ಉಬ್ಬಿರಬೇಕು ಅವನಿಗೆ. ಹೀಗಿದ್ದೂ ಕರವಸ್ತವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ತನು ಅವಸರಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೇನೋ ಏನೋ ಎಂಬ ಅನುಮಾನ ಇದ್ದಷ್ಟಿದ್ದಂತೆ ಕಾಡಿದಂತಾಗಿ 'What will you do with it....'poor lady, she'll run mad / when she shall lack it' ಎಂದು ಹೇಳಿ 'ನನಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿ ಬಿಡು' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. 'ನಿನಗೆ ಯಾಕೆ ಬೇಕು? ನನಗದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆ, ನೀನೀಗ ಹೊರಡು' ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಅನಂದಪರವಶತೆಗೆ ಎಣಿಯೇ ಇಲ್ಲ ಈಗ. ಯೋಜನೆ ಸಿದ್ಧವೂ ಆಗಿದೆ. ಈ ಕರವಸ್ತವನ್ನು ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ನಿವಾಸದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಅವನಿಗೆ ಅದು ಸಿಕ್ಕುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಗಳಿಯಂತೆ ಹಗುರಾದ ಪುರಾವೆಗಳೂ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಸೂಕ್ತಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಸೂಧಿಸಬಹುದು. ಇಯಾಗೋಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ವಿಂಡಿತವಾದಂತೆ ಮೂರನು ತನ್ನ ವಿಷಕ್ಕೆ ಕ್ರಮೇಣ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ವಿಷದ ಲಕ್ಷಣವೇ ಹಾಗೆ. ಮೊದಮೊದಲು ಹಾನಿಕರವೇ ಅಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುವುದು. ಕ್ರಮೇಣ ಗಂಥಕದ ಬಂಡಾರವೇ ಉರಿಯುವ ಹಾಗೆ ಮೈಯಾದ್ಯಂತ ಹಬ್ಬಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಧ್ಯೇತೋನನ್ನು ನೋಡಿ 'ನಾನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇ? ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ನೋಡಿ... not poppy, nor mandragora, / Nor all the drowsy syrups of the world, / shall ever medicin.e thee to that sweet sleep / Which thou owedst

yesterday ಎಂದು ಬೀಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಸಂಭ್ರಮ ಎಷ್ಟು ಉತ್ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವೆಂದರೆ ಅವನ ಚಾಯಿಂದ ಒಂದಪ್ಪು ಕಾವ್ಯವೂ ಹೊಮ್ಮಿಡಿದುತ್ತದೆ. 'ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವ ಪ್ರಬಲ ನಿಧಾಜನಕವಸ್ತುವೂ ನಿನಗೆ ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನ ನೆನ್ನೆಯ ಸವಿನಿದ್ಯೆಯನ್ನು ತರಲಾರದು.' ಆದರೆ ತನ್ನ ಎಣಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರಿ ತಪ್ಪಿದೆ ಎಂದು ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಒಂದಪ್ಪು ಆಫಾತವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಿದ್ದುತ್ತಾನೆ. ಅಥೆಲೋ ವ್ಯಗ್ರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಇಯಾಗೋ ಭಾವಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಅದು ಡೆಸ್ಟ್ರಿಂಗ್ ಮೋನಾಳನ್ನು ಉದ್ದೃಶಿಸಿ ಅಲ್ಲ, ತನ್ನನ್ನೇ ಕುರಿತಾದದ್ದು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಕೊಂಚ ಗಲಿಬಿಲಿಗೋಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅಥೆಲೋ ಬಂದವನೆ 'Ha, Ha, false to me, to me ?' ಎಂದು ಚೇರುತ್ತಾನೆ. 'to me....' ಅನಂತರದ ಎರಡನೆ 'to me' ಮತ್ತೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರೀತಿಸಿದ ನನಗೆ, ಅವಳೇ ಪ್ರೀತಿಸಿದ ನನನ್ನು, ಎರಡೂ ಅರ್ಥಗಳಿವ ಇಲ್ಲ, ನನಗೆ ದ್ರೋಹಬಗಯುತಾಳೆಯೆ? ನನನ್ನು ಮೋಸಗೋಳಿಸುತ್ತಾಳೆಯೆ?... ಸಿಟ್ಟು, ಉದ್ದೇಕಗಳು ತಾರಕವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿವೆ. ಇಯಾಗೋ ಬಿಡು, ಬಿಡು, ಆ ಮಾತು ಮತ್ತೆ ಯಾಕೆ ಎಂದು ಉಸಿರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ರೋಷಾವಿಷ್ಟು ಅಥೆಲೋ 'ತೊಲಗಿ ಹೋಗು, ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗು; ಚಿತ್ತಹಿಂಸೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿನನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ್ದಿ... ಅರೆಬರೆ ತಿಳಿಯವುದಕ್ಕಿಂತ ತಿಳಿಯದೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾನಹಾನಿಗೈಕಾಗುವುದು ಲೇಸು' ಎಂದು ಅಭ್ಯರಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಏನಾಯಿತು, ಏನಾಯಿತು' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ಇಯಾಗೋನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದಂತೆಯೇ ಅಥೆಲೋ ತನ್ನ ಆಳದ ನರಭಾಟದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಾನೇ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಾದಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದು ನಾಟಕದ ಉನ್ನತ ಗಳಿಗೆ ಎಂಬುದು ಎಷ್ಟು ಸತ್ಯವೋ ಅಷ್ಟೇ ಸತ್ಯ ಅಥೆಲೋ ಪಾತ್ರದ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹತ್ವ ಗಳಿಗೆ ಎಂಬುದು ಹೂಡ. ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಥೆಲೋ ತಾನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಘರ್ಷದ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಡೆಸ್ಟ್ರಿಂಗ್ ಮೋನಾಳೊಂದಿಗೆ ಕೆಲವೇ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದುಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಭೋಜನ ಕೂಟ, ಬಹುಶಃ ನಂತರದ ಕೆಲವೇ ಕ್ಷಣಾಗಳ ಏಕಾಂತ. ಕೆಂಡವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಮೈಮನಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಂಗ್ ತಂಗಾಳಿಯಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಸ್ವಚ್ಛ, ಶುಭ್ರ, ಮುಗ್ಧರೀತಿಯ ಅನುಭವ ಅದು. ಇಂಥ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಯಾಗೋನ ಎಲ್ಲ ಯತ್ನಗಳಿದ್ದೂ ಅಥೆಲೋ ಇನ್ನೂ ಹೂಡ ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸಿನವ ನಾಗಿದ್ದನೆಂದರೆ, ಈ ತಂಗಾಳಿಯನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಆಡಲು ಅಡಚಣೆ ಬಡ್ಡಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ - ಒಂದೇ ತೀರ್ಮಾನ ಸಾಧ್ಯ : ಅಥೆಲೋ ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಭ್ರಷ್ಟಗೊಳಿಸಿ ಹೂಡಿಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಇಯಾಗೋ ಕಿವಿಗೆ ಸುರಿದ ವಿಷ ಮಿದುಳನ್ನು ತಾಗಿದೆಯೇ ಏನಾ ಹೃದಯವನ್ನು ಇನ್ನೂ ತಾಗಲಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು. ಎರಡನೇ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಚಂಡಮಾರುತ ಮತ್ತು ಹುಚ್ಚೆದ್ದ ಸಮುದ್ರದ ಅಲಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕೆ ಜೀವಾಧಾಯದ ಕ್ಷಣಾಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗೆದ್ದು ಬಂದು ಡೆಸ್ಟ್ರಿಂಗ್ ಮೋನಾಳನ್ನು ಕಂಡ ಹೂಡಲೇ ಅವನು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾವು ಮತ್ತೆ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

....O my sou's joy
 If after every tempest come such calmness,
 May the winds blow, till they have wakened death,
 And let the labouring bark climb hills of seas
 Olympus high, and duck again as low
 As hell is from heaven....

ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ... ಇಯಾಗೋನಂಥವರು ಎಷ್ಟೇ ಚಂಡಮಾರುತವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಿ, ಎಷ್ಟೇ ರೋಷಾವಿಷ್ಟವಾದ ಭಾವಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪಣಿಸಲಿ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳ ಜೊತೆ ಕಳೆಯುವ ಗಳಿಗೆಣ್ಣಿ... 'my souls joy' ಮತ್ತು ಅಂಥ ಕ್ಷಣಾಗಳಲ್ಲಿ 'my soul hath her content so absolute'... ಇಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸಂಘರ್ಷವೇ ಇದು : ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಮಿದುಳು, ಕಾಣ್ಣ ಮತ್ತು ನಿಜ ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯದ ಸಂಘರ್ಷ. ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಅನುಭವವಾಗಿದ್ದನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರಾಕರಿಸುವುದು...

'What sense had I of her stolen hours of lust ? / I saw it not, thought it not, it harmed not me, / I slept the next night well, was free and merry /'" ಹೀಗಿರುವಾಗ ತನಗೆ ದ್ರೋಹಬಗೆದಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ನಂಬುವುದು ಹೇಗೆ ? ಏನು ಕಳುವಾಗಿದೆ ಎಂದೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆಂದು ಹಲುಬಚೇಕು ಯಾಕೆ ? ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿ ನೋಡಿದಾಗ ಇದು ಆತ್ಮಮರುಕರು ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪವೇ ? ಇಲ್ಲ - ಇಡೀ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಾರ್ಕಿಕ ವಿವರಣೆ ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ವಿಚಿತ್ರ ಸಮಾಧಾನ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯೇ ? ನಿಣಾಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಮುಂದಿನ ಭಾಗವನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಅದಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ಇಯಾಗೋನ 'I am sorry to hear this' ಮಾತಿದೆ. 'ನೀನು ಹೇಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದು ನನಗೆ ದುಃಖ ತರುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಅರ್ಥವೇ ? ಅಂದರೆ ಇಮ್ಮುಕೆಳಿದ ಮೇಲೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ವಿಷಾದಪಡಬಚೇಕು ಎಂದೆ ? ಅಥವಾ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಇಮ್ಮುಕೆಳಿಸಿರುವುದು ಕೇಳಿ ದುಃಖವಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದೆ ? ಕೇವಲ 'I am sorry' ಅಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಸರಳವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಯಾಗೋನೇ ಎಂದೂ ಸರಳ ಅಲ್ಲ. ಅವನ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಹೇಗೂ ಅರ್ಥಮಾಡಬಹುದು ಅಥವಾ ಅರ್ಥಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿದೆ ಹೇಗಬಹುದು. ಅಭೇದೋನ ಮುಂದಿನ ಹದಿಮೂರು ಸಾಲುಗಳು ಮಹಾನ್ ಕಲ್ಪನಾತ್ಮಕ ಕಾವ್ಯಭಾಗ. ಹಿಂದಿನ ಆರುಸಾಲುಗಳಿಗಿಂತ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ವಾಗತ್ಯಕವಾಗಿ ತೋರುವ ಭಾಗ.

'I had been happy if the general camp,
Pioneers, and all, had tasted her sweet body,
So I had nothing known ;

ಅಧೀಕ್ಷೋ ಒಳಗೆ ಎಂಥ ಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ತೊಳುತ್ತಿರುವೇನು ಎಂಬುದು ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. 'ನನ್ನ ಸೈನ್ಯದ ತುಕಡಿಗಳು, ಕೊನೆಗೆ ಶಿಕ್ಕಿಗೆ ಒಳಗಾದ ಸಾಧಾರಣ ಸೈನಿಕನಿಗೂ ಕೀಳುದಜ್ಞರುವವರೂ ಹೂಡ ನನ್ನ ಅರಿವಿಗೆ ಬಾರದಂತೆ ಅವಳ ಸುಂದರ ದೇಹದ ಸುವಿ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದರೂ ನಾನು ಯೋಚನೆಮಾಡುತ್ತಿರುಲ್ಲ...' ಇದು ಗೊತ್ತಾಗಿದಿರುವವರೆಗೆ ನಾನು 'was free and merry' 'ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಅವಳಿಗಿತ್ತು ಮುತ್ತುಗಳನ್ನು ನಾನು ಕಣಳಿಲ್ಲ...' ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ...' ಎಲ್ಲರೂ, ಯಾರಾದರೂ ಅವಳನ್ನು ಭೋಗಿಸಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನನಗೇನು ಅರಿವಿತ್ತು? 'I saw it not, thought it not, it harmed not me' ಆದರೆ ಈಗ್

O now for ever
farewell the tranquil mind, farewell content....

ಅವನು ಬಳಸುವ ಶಬ್ದಗಳು - 'tranquil mind', 'content'. ಅಪ್ಪಿಬ್ಬ, ಪ್ರಶಾಂತ ಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗೂ ಸಂತುಷ್ಟ ಮನಸ್ಸು. ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಈಗ ವಿದಾಯ. ನೆಲದಿಂದ ಆಕಾಶದವರೆವಿಗೆ ಜಗಿಯುವ ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಾವೆ ಚಲಿಸಬೇಕಾದ ದುರ್ದೇವ ಸ್ಥಿತಿ ತನ್ನದು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ತೀರ ತಲುಪಿದರೆ ಮನಸಿಗೆ ಹಷ್ಟದ ಚಿಲುಮೆ ಹರಿಸುವ ಪೀಠಿಯ ಮುಖವಿಲ್ಲ....

Farewell the plumed troop, and the big wars,
That makes ambition virtue : O farewell,
Farewell the neighing steed, and the shrill trumpet,
The spirit - stirring drum, the ear-piercing fife ;
The royal banner, and all quality,
Pride, pomp and circumstance of glorious war !
And, O ye mortal engines, whose wide throats
The immortal Jove's great clamour counterfeit ;
Farewell, Othello's occupation is gone !

ఈ ఒంబత్తుసాలుగభల్లియూ యుద్ధప్రతిమేగభు తుంబిచిట్టఫే. నమగే చెన్నాగి నేనచిదే - మోదల అంకద మూరనే దృశ్యదల్లి అథలో తన్న మత్తు డెస్టిమోనాల మధ్య ప్రీతి అంకురిసిద బగెయన్న వివరిసువాగ బళసిద్దూ కూడ శౌయి. ఈహస,

ಸಮರ, ಭಯಾನಕ ಕ್ಷಣಗಳ ವಿವರ – ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಮಾತುಗಳೇ. ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದು ಒಂದು ಆತ್ಮಪ್ರಪ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿ, ಭೌತಿಕ ಜಗತ್ತಿನೊಡನೆ ತನ್ನ ಜೀವನಾರ್ಥಿಗಳ ನಡೆಸಿದ ಮುಖಾಮುಖಿಗಳ ಮತ್ತು ಪರಿಪೂರ್ವಕ ಹಣಹಣಿಗಳ ಕುರಿತಾದದ್ದು. ಆದರೆ ಮೇಲಿನ ಉದ್ದ್ರಿತ ಭಾಗದ ವೇಳೆಗೆ ಈ ಭೌತಿಕ ಜಗತ್ತಿನಿಂದಲೂ ತಾನು ಉಬ್ಬಾಟಿನಾದ ಭಾವ ಆಳತ್ತರು ತನ್ನದ್ದುರೇ ನಿಂತು ತನ್ನ ಅಸಿತ್ವವನ್ನೇ ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. 'Othello's occupation is gone' ... ಅಧ್ಯೇತೋ ಈಗೊಂದು ದೂಡ್ಕ ಸೊನ್ನ ; ಸೈನಿಕನಾಗಿ, ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿ, ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಏರಾಗುತ್ತಿರಿಮೆ, ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ, ಯಶಸ್ವಿ ಇವುಗಳಿಂದಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ ಘನತೆ ಗೌರವ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಇನ್ನು ತಿಲಾಂಜಲಿಯಟ್ಟಿರುತ್ತೇಯೇ. ಇಯಾಗೋ ಸುರುವಿದ ವಿಷ, ಡೆಸ್ಪೋನಾಜೊಂದಿಗೆ ಕಳಿಯುವ ಅಮೃತಗಳಿಗೆ ಇವುಗಳಿರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸತ್ಯ? ಯಾವುದು ಸುಳ್ಳ? ಸಂಘರ್ಷ ಹೀಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ವಿಷಾನಿಲದ ಹಾಗೆ ಸುತ್ತುವರಿದು ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದಂತೂ ತಾನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಆನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನಿಜ ... ಈ ಇಡೀ ಭಾಗ ತನ್ನ ತೀವ್ರತೆಯಿಂದ, ಗಾಢತೆ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮಕರ್ಷಕ ಗಂಭೀರದಿಂದ ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಭೋಗ್ರರೆದುಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಈ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತದಿಂದ ಇಯಾಗೋ ಹೊಡ ಹೊಂಚ ಅಸ್ಥಿರನಾಗಿರುವುದು ಖಂಡಿತ... 'Is it possible, my lord?' ... ದುರ್ಬಲನಾಗಿ ಗೊಣಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ದನಿಯೇ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಪರಚಿದಂತಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಹೊಂದೇಬಿಡುವವನಂತೆ ಅವನ ಮೇಲೆ ನುಗ್ಗಿ ಚೀತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಧ್ಯೇತೋ

Villain, be sure thou sprove my love a whore,
Be sure of it, give me the ocular proof....

ಘ್ರಾಮಾಣಿಕ, ನೇರನುಡಿಯ ಸ್ವೇಹಿತ, ಹಿತ್ಯೇಷಿ ಎಲ್ಲಪೂ ಆಗಿದ್ದ ಇಯಾಗೋ ಈಗ ಕೇವಲ 'ದುಷ್ಪ', 'ದುರುಳ'. 'ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಹಾದರಿಗಿತ್ತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಕ್ಷಣಿಗೆ ನೋಡಿ ನಾನು ನಂಬಬೇಕು ಅಂಥ ಪುರಾವೆ ಹೊಡು...' 'ocular proof' ಇಪ್ಪುಹೊತ್ತೂಕ್ಷಿದ್ದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಲಿಸಿಯಾಗಿದೆ. 'ಈಗ ಪುರಾವೆ ನೀಡು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ by the worth of man's eternal soul / Thou hadst been better have been born a dog, / Than answer my wak'd wrath.' ಅಧ್ಯೇತೋನ ಆಕ್ರೋಶ ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟಿದೆ. 'ಇದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂತೆ' ಎಂದು ಅಚ್ಚಿರಿಪಡುವಂತೆ ಕಂಡ ಇಯಾಗೋವಿಗೆ 'Make me to see it....' ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾ ಒಂದು ಎಳ್ಳಷ್ಣಾ ಅನುಮಾನ ಬಾರದ ರೀತಿ ನೀನು ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು ಸತ್ಯ ಎಂದು ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸು... ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಿನ್ನ ವಿನಾಶ ಕಾದಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿ...' ಮತ್ತೆ ಇಯಾಗೋ ತನಗೆ ಮಾತುಡಲು ಅವಕಾಶ ಬೇಡುವವನಂತೆ 'My noble lord....' ಎಂದು ಹೇಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ

ಅಧೀಕ್ಷ ಅವನ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಿ ಅಭ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ. 'If thou dost slander her, and torture me / Never pray more, abandon all remorse / ದೇವತೆಗಳೇ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಬೇಕು – ಅಂಥ ನೀಜ ಕುಟಿಲೋಷಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೂ ಈಗಳೇ ಮಾಡಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೊಲಸು ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ' ಅಪರಾಧವೇಸಿಗಿದ ಸೈನಿಕನನ್ನು ದಂಡಿಸುವ ಸೇನಾದಂಡನಾಯಕನಂತೆ, ಸೈಪ್ರಸ್ ನಗರದ ಅಧಿವರ್ತಿಯಂತೆ, ಎಂದೂ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯಗಳಿಂದು ನಿಂತು ಸೋಲೇ ಕಂಡರಿಯದ ಏರಪ್ರಯಂತ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು. ಸಾತ್ತಿಕ ರೋಷದ ಮಾತುಗಳು... ಆದರೆ ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಇನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಹಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಹೀಯಾಲಿಕೆ, ಬೆದರಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಹಿಸಿಯಾಯಿತು. ಈ ದಂಡನಾಯಕನನ್ನು, ಈ ಏರಾವೇಶದ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆಯೇ ತಂತ್ರಗಳು ಅವಶ್ಯ. ಆಕ್ರಮಣವೇ ಆತ್ಮಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣಮಾರ್ಗ. ಅಧೀಕ್ಷ ಕ್ಷೂರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲಿನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರೆ ಕ್ಷೂರವಾಗಿ ತಾನೂ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲಿನೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಇದೆ.

O grace, O heaven defend me !
Are you a man, have you a soul or sence ?
God buy you, take mine office....

ನೀನೇನು ಮನುಷ್ಯನೆ ? ನಿನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೃದಯಗಳವೆಯೆ?... ನನ್ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಈಗಿಂದಿಗಳೇ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.... 'office' ಶಬ್ದ ಎರಡು ಅಧ್ಯಾದಲ್ಲಿಯೂ ಒಳಸಬಹುದು. ಒಂದು ಅಧಿಕೃತರಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗಿರುವ ತನ್ನ ಧ್ವಜಧಾರಿಯ ಸ್ಥಾನ ; ಮತ್ತೊಂದು ಅಧೀಕ್ಷ ರೋಷಿನೊಡನೆ ಇರುವ ತನ್ನ ಸೈಹದ ಸ್ಥಾನ 'ದೇವರು ಕಾಮಾಡಲಿ ನಿನನ್ನನ್ನು...' ಎಂದು ಇಂಥ ಘ್ರಮಾಣಕ ಸೇವೆ ಸಲಿಸಲು ಹೋದ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಹಳಿದುಹೊಳ್ಳಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ ಅನ್ನವಂತೆ ಮಾತನಾಡಲು – ಒಂದು ಬಗೆ ಅವನಂದೂ ಸ್ವಗತವೇ ಅನ್ನಬಹುದಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ – ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ.

O wretched fool,
That livest to make thine honesty a vice !
O monstrous world, take note, take note, O world
To be direct and honest, is not safe....

ಘ್ರಮಾಣಕತೆಯನ್ನೇ ತನ್ನ ದೋಷವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ದದ್ದು ನಾನು. ನೇರ ನುಡಿಗಳು, ಘ್ರಮಾಣಕತೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇಮಕರಗುಣಗಳಲ್ಲ. 'take note, take note. O world....' ವೇಷದಿಂದ ವೇಷಕ್ಕೆ ಕ್ಷಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುವ ಪ್ರತಿಭೇಯಿರುವ

ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಹೀಗೆ ಆತ್ಮಮರುಕದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುವುದೇನು ಒಹು ದೊಡ್ಡ ಸಂಘಲಲ್ಲ, ಈ ಪಾಠ ತನಗೆ ಕಲಿಸಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅಥೆಲೋನಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. '.... and from hence / I'll love no friend, since love breeds such offence'.... ಸ್ನೇಹಮಾಡುವ ಗೊಡವೇ. ಇನ್ನು ತನಗೆ ಬೇಡ ಎಂದು ಹೊರಟವನನ್ನು ಅಥೆಲೋ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಇರು, ಇರು, ನೀನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿರಲೇಬೇಕು' 'ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಇಂಥ ಮೂರ್ವಿ, ತಾನು ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸಿದವನನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದಾದಮೇಲೆ ತಾನು ಇನ್ನಾದರೂ ವಿವೇಕಸ್ಥನಾಗಬೇಕು' ಎಂದು ಮತ್ತೂ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅಥೆಲೋನಿಗೆ ತನ್ನ ಸಂದಿಗ್ಗ ತನ್ನದುರು ಮೈದಾಳ ನಿಂತಪ್ಪಸ್ವಷಣಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸದ್ಯದ ತನ್ನ ಸಂದಿಗ್ಗಕ್ಕೆ ರೂಪ ಕೊಡಹೋಗುವುದೇ ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೃದಯವನ್ನು ಕೊಂಚ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿ ಮೆದುಳಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟಂತೆ. 'Ha Ha false to me, to me' ಎಂದು ಅಭ್ಯರಿಸಿದಾಗ ಇದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಚೈತನ್ಯ ಈಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಉಡುಗಿಹೋಗಿದೆ. 'O now, for ever / farewell the tranquil mind, farewell content' ಭಾಗವನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ನಾನು ಬಳಸಿದ ಶಬ್ದಗಳು 'ಗಾಢತೆ, ಅತ್ಯಕರ್ಷಕ ಗಂಭೀರದಿಂದ ಭೋಗರವ ಸಮುದ್ರದ ಹಾಗೆ' ಎಂಬುವು. ಈ ಸದ್ಯದ 'I think my wife be honest, and think she is not / I think that thou art just, and think thou art not ; I'll have some proof' ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ನೆರವು ಬಯಸಿ ಕಿರಲುತ್ತಿರುವ ಅಸಹಾಯಕನೊಬ್ಬನ ಮೊರೆಯಂತೆ ಕೇಳುತ್ತವೆ. 'I'll have some proof : ' ರಚ್ಚಿಹಿಡಿದ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಗೆ ಪದೇಪದೇ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೇಗಿದ್ದವನು ತಾನು, ಹೇಗಾದೆ ಈಗ ? 'my name, that was as fresh / as Dian's visage, is now begrimed, and black / As mine own face' : ಮನಸ್ಸು ಕಲುವ ರೀತಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಿರ್ಮಲತೆಗೆ ದೇವತೆ ಹಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಈಗ ನನ್ನ ಮುಖದ ಹಾಗೆ ಕಮ್ಮಾಗಿ ಹೋಯಿತು ಎಂದು ವ್ಯಾಕುಲಪಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಡಿನ ಪಲ್ಲವಿಯಂತೆ ಈಗ ತನ್ನ ಕುರೂಪ, ಕಪ್ಪು ಕೇಳುಸಂಕ್ಷತಿ, ಇವುಗಳು ಅವನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ, ಅವನ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಮರುಕಳಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆತ್ಮಮರುಕದಿಂದ ಒಮ್ಮುದೊಮ್ಮೆಗೇ ಚೆತರಿಸಿಕೊಂಡವನಂತೆ ಈಗ ತನ್ನ ಮುಂದಿರುವ ಕರ್ತವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಹರಿಸುತ್ತಾನೆ - 'if there be cords, or knives, / Poison 'or fire' or suffocating streams, / I'll not endure it' ಪ್ರತೀಕಾರಕ್ಕೆ ಯಾವ ಮಾರ್ಗವಾಗಲಿ - ಎಷ್ಟುಕೂರವಾಗಲಿ, ಭಯಂಕರವಾಗಲಿ - ಈಗ ಅದರ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲ ಪ್ರತೀಕಾರವಷ್ಟೆ ತನ್ನ ಗುರಿ. ಅಥೆಲೋ ಈಗ ಉದ್ದೇಕಗೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತಾನು ಕಾರಣವಂದು ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ಪವಾಗಿದೆ. ಸರಿ - 'you would be satisfied ? ' 'would, nay, I will' ... ಎಂದು ಅಥೆಲೋ ಸಂಪೂರ್ಣ ತನ್ನ ದಾರಿ ಸುಗಮ ಮಾಡಿದ ಕೊಡಲೆ ಇಯಾಗೋ ಇಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗಿನ -

ತೋರಿಕೆಗಾದರೂ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ – ಸೌಮ್ಯತೆ, ಸಭ್ಯತೆ, ಶಿಷ್ಯೋಚಿತ ಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗಳಿಗೆ ತೂರಿ ಅಧ್ಯೇತೋವಿನ ಮೇಲೆ ರೂಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಪಾಶೀಯ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ಯಾವುದೂ ಅವನಿಗೆ ಮಿತಿಗಳಿಲ್ಲ, 'Villian' ಅಂದನಲ್ಲರೆ? ಇಲ್ಲಿದೆ 'Villiany'ಯ ಒಂದು ಮಾದರಿ. ಅವನು ಆಡುವ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಪುನಃ ನಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯಾರ್ಥಕರಬದ್ದ ಮಡಿವಂತರ ಕುರಿತು ಒಂದರೆಡು ಮಾತು ಹೇಳಲೇಬೇಕು. ಇಯಾಗೋ ಇಲ್ಲಿಂದ ಸುಮಾರು ಹನ್ನರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣನ ಮಧ್ಯದ ಸಂಖೋಗಾಪೇಕ್ಷೆಗಳ, ವಿಷಯ ಲಂಪಟತನಗಳ ಕುರಿತು ಎಗ್ಗಿಲ್ಲದೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಾಜೂಕುಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ಅಸಭ್ಯಭಾಷೆ ಬಳಸುತ್ತಾನೆ. ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳ ಕುರಿತಾಗಿ ತೀರ ಕೀಳಾಗಿ ಕೊಂಕುನುಡಿಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಾನೆ. ಉಚ್ಚವರ್ಗದ ನಾಗರಿಕಸಮಾಜ ಕೇಳಿರಿಯದಂಫ ಅಶ್ಲೀಲಪದಗಳನ್ನು ಕೂರವಾಗಿಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಶೈಲಿ ಅಸಹನೀಯ ನಿಜ. ಆದರೆ ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶ ಇಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಇಡೀ ನಾಟಕವೇ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣನ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲಿಗಂಡ-ಹಂಡತಿಯರ ಸಂಬಂಧವೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರೀತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರಬಹುದಾದರೂ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಲ್ಯೆಂಗಿಕಸಂಬಂಧದ ಬುನಾದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ. ಲ್ಯೆಂಗಿಕಸಂಬಂಧವಿರದ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಗಳ ನಡುವಿನ ಪ್ರೀತಿಗೆ, ಆಕಷಣೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣರೀತಿಯ ಅಧ್ಯಾವೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಲ್ಯೆಂಗಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡಾಗಲೀ ಹೆಣ್ಣಗಲೀ ಪರಸ್ಪರರ ಕುರಿತಾಗಿ ಭಯಂಕರ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಮಾನ, ಶಂಕೆಗಳು ಕೆರಳಿದರೆ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ನಾಗರಿಕ, ಸಾತ್ವಿಕ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ರೀತಿಗಳೂ ಕೇವಲ ಧರಿಸಿದ್ದ ಪೋಷಕುಗಳಂತೆ ಕಳಬಿದ್ದು, ನಮ್ಮ ಪ್ರಚ್ಛರ್ಯಾಳದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಹಣಕ್ಕಾಕುತ್ತಿರುವ ಮೃಗೀಯ, ಪಾಶೀಶಕ್ತಿಗಳು ನಮ್ಮ ಇಡೀ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಭೂತದ ಹಾಗೆ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಈ ಯಾವ ವಿಷಯಗಳೂ ಹೊಸದೇನಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಿಗಳು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಯಾಕೆ ತೋರುತ್ತದೆಂದರೆ ಈ ನಾಟಕದ ವಸ್ತುವೇ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಮದುವೆ. ಅದು ಒಂದು ಕಾರಣವಾದರೆ ಮತ್ತೂ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕಾರಣವಿದೆ. ಈ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲ ಇಯಾಗೋ. ಅವನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಅಧ್ಯೇತನನ್ನು, ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಅಧ್ಯೇತೋ-ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳ ಮದುವೆಯೇ, ಅವರುಗಳು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಪ್ರೀತಿಯೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಮಾಲಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಿಸಿದೆ. ಎರಡನೇ ಅಂಕದ ಹೊದಲ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಅಧ್ಯೇತೋ ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು ಮತ್ತು ಆ ಇಡೀ ದೃಶ್ಯ ಇವರ ಕುರಿತು ಬರೆಯುವಾಗಲೇ ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ಪ್ರೀತಿ ಸಾಧಾರಣ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಅರಿವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ 'constant, noble, loving nature'ನ ಮೂರನು

ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳಿಗೆ 'most dear husband' ಆಗುವದು ಖಂಡಿತ ಎಂಬುದು ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಈಗ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೀಗೆ ಆಕ್ರೋಶ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿರುವದಕ್ಕೂ ಅವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯದ ಗಾಢ ನಂಟೇ ಕಾರಣ ಎಂಬುದೂ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ನಂಟನ್ನು ಮುರಿಯಬೇಕಾದರೆ ತನು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಧಾರ್ಜಾ ಉಗ್ರವೂ ನಿರ್ದಯವೂ ಆಗಿರದಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ನಾಶಕ್ಕೆ ತನೇ ಹಾಡಿಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಎಂದೇ ಈ ಧಾರ್ಜಾಯ ಸ್ವರೂಪ ಎಷ್ಟುಕೀಳುಮಟ್ಟದ್ದಾದರೆ ಅಷ್ಟುಫಲಪ್ರದ. ವಿಷಯ ಹೆಚ್ಚನ ನಿಷ್ಪೇ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಥಕತೆಯದಾದ್ದರಿಂದ, ಆಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಶಂಕೆಗಳು ಬಿತ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು ಮೊಳಕೆಯೋಡೆಯುವ ವೇಳೆಗೇ ಒಣಿಹೋಗಿಬಿಡುವ ಭಯ ಅವರಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಉಳಿಸಿ, ಬೆಳೆಸಿ ಹೆಮ್ಮೆರುವಾಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಗಾಳಿ ಬೆಳಕು ನೀರುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಪೂರ್ಣಿಸಬೇಕು. ಈ ಗಾಳಿ ಬೆಳಕು ನೀರುಗಳೇ ಅವನು ಒಳಸುವ ಬೆಚ್ಚಿಬೀಳುವಂಥ ಅಶ್ವೀಲ ವಾಕ್ಯಚಿತ್ರಗಳು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೂಕ್ತತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಜಾಣತನದ ದ್ವಾಂದ್ವಾರ್ಥ ಪದಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಇನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ತಿರಸ್ತರಿಸಬಿಡಬೇಕು. ಅಧ್ಯೇತೋನ ಉದಾತ್ತ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ಅದನ್ನು ಕಲಿಕಿದ್ದಾಯಿತು ; ರಾಡಿಮಾಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆ ಉದಾತ್ತಪ್ರತಿಯು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂಬ ವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯೇತೋ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಉದಾತ್ತ ನರಭಾಟವನ್ನೂ ಶೂಡ ಇಯಾಗೋ ಸಹಿಸಲಾರ. ಯಾವುದರಲ್ಲಾಗಲೇ ಉದಾತ್ತತೆಯೆಂಬುದೇ ಅವನ ಪ್ರಕಾರ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಾರದಂಥ ಮನುಷ್ಯಗುಣದ ಒಂದು ವಿಕಾರ. ಎಂದೇ ಈ ಉದಾತ್ತನರಭಾಟದ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಅಧ್ಯೇತೋನನ್ನು ಆಪ್ತಿಕಾವಿಂಡದ ಕಾಡುಮೃಗದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಯ್ಯಬಿಡಬೇಕು. ಅವನ ಬರ್ಬರತೆಯನ್ನೇ ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞಯಾಳದಿಂದ ಆಗೆದು ತೆಗೆದುಬಿಡಬೇಕು. ಈ ಉದ್ದೇಶಸಾಧನೆಗೆ ಇಯಾಗೋ ಒಳಸುವ ಭಾಷೆ ಸರ್ವಧಾ ಅನಿವಾಯ. ಈ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕುವ ಪರಿಶುದ್ಧತೆರೂ, ದಿವಾನಖಾನೆಯ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವೀಣರೂ, ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರ ನೈತಿಕ ಮಟ್ಟಮನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಹರಡೊಟ್ಟಬರೂ 'ಅಧ್ಯೇತೋ' ನಾಟಕವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅಶ್ವೀಲ ಶಬ್ದಗಳಿಂದು ಕರೆಯುವ ಈ ಭಾಗವ ನಾಟಕೀಯ ಪ್ರಸ್ತುತತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲದೆ ಇದಿದ್ದರೆ ಶೇಕ್ಷಿಪಿಯರಿನಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಈ ಬಗೆಯ ಭಾಷೆ ಬಳಸುವ ತೆವಲು ಇದಿಂತು ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಕಿರುಹಾಕಿದರೆ ಅಧ್ಯೇತೋ ಕ್ರಮೇಣ ಮುಟ್ಟುಹೋಗುವ ಮೃಗೀಯ ಮಟ್ಟಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ನಂಬಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತ ಸೋಲುತ್ತವೆ.

'ಹೇಗೆ, ಹೇಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ತ್ವರಿಪಡಿಸುವುದು ? ಮೈಧುನಕ್ಕಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಅವಳನ್ನು ಕೊನ್ನು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟುಹೊಂಡು ನೋಡಬೇಕೇನು ನೀನು ?' ಈ ಮುಖಕ್ಕೆ ರಾಚುವ

ಭಯಂಕರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸದಿದ್ದ ಅಧೀಕ್ಷೋ 'Death and damnation....O' ಎಂದು ಚೇರುತ್ತಾನೆ. ಇಯಾಗೋ ಸುತ್ತಿಗೆ ಎತ್ತಿಬೆತ್ತಿ ಬಡಿಯುತ್ತಾನೆ... 'ಎಂಥ ಕಸಿವಿಸಿಯ ಕೆಲಸ ಅವರಿಭ್ರಯನ್ನು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಹಾಕುವುದು... Damn them then, ಅವರಿಭ್ರಯ ಒಂದೇ ತಲೆದಿಂಬು ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಮತ್ತೆ ಏನು ಮಾಡುವುದು? ಹೇಗೆ? ಏನು ಹೇಳಬೇಕು ನಿನಗೆ? ಎಲ್ಲಿದೆ ಸಮಾಧಾನ?' "It is impossible you should see this / Were they as prime as goats, as hot as monkeys / As salt as wolves, in pride ; and fools as gross / As ignorance made drunk...." ನೇರವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹೋಗಬಹುದು. ಆದರೂ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಯವಗಳು ಅಧೀಕ್ಷೋನನ್ನು ಸತ್ಯದ ಬಗಿಲ ಬಳಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ತಾನು ಖಂಡಿತ ಸಾಧಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಮಾತು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. 'ಸತ್ಯದ ಬಗಿಲು' ಎಂಬುದು ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಕರನೊಡನೆಯಿರುವ ಕೋಣೆಯ ಬಗಿಲ ಬಳಿ ಅಧೀಕ್ಷೋನನ್ನು ಕಂಡಿಯ ಮೂಲಕ ಕದ್ದು ನೋಡುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅಧೀಕ್ಷೋವಿಗೆ ಇಷ್ಟ್ ಕೂಡ ಸಾಲದು. ಮತ್ತೂ ಸಮಾಧಾನವಾಗಬೇಕು. ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ ತನಗೆ ದ್ರೋಹಬಗದಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಬ ಅಪವಾದಕ್ಕೆ. 'living reason' ಬೇಕು. ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಈಗ ತನ್ನ ಕಲ್ಪನಾಲಹರಿ ಇಚ್ಛೆಬಂದಂತೆ ಹರಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಡುವುದೋಂದೇ ಮಾರ್ಗ. "ನನ್ನ ಮೂಲಿಂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಗಳು ಇಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೆ ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಕೊಂಡುತ್ತಂದಿದೆ. ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಒಂದು ರೋಚಕ ಕಥೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. "ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಾನು ಕ್ಯಾಷಿಯೋನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಾಗ, ನಾನು ಹಲ್ಲುನೋವಿನಿಂದ ನಿದ್ದೆಯೇ ಬಾರದೆ ನರಭುತ್ತಿದ್ದೆ ಕೆಲವರು ಇರುತ್ತಾರೆ—ಅವರು ಗಟ್ಟಿಮನಸ್ಸಿನವರಲ್ಲ. ತಮ್ಮನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟಿಡುತ್ತಾರೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಅವನು ನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿ 'ಪ್ರೀತಿಯ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ... ನಾವು ಎಚ್ಚರಿಂದಿರೋಣ, ನಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಗಳನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಇಟ್ಟಿರೋಣ' ಹಾಗಂದು ನನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಒತ್ತಿ 'ಒ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮೆ' ಎಂದು ನನಗೆ ತನ್ನ ತುಟಿಗಳ ಬೇರಿನಿಂದಲೇ ಮುತ್ತುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಬಿಡುವವನಂತೆ ಮುತ್ತಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ನನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ, ನಿಟ್ಟಿಸಿರಿಟ್ಟು, ಮುತ್ತಿಟ್ಟು 'ನಿನ್ನಂಥವಳನ್ನು ಮೂರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಕೂರವಿಧಿಯೇ' ಎಂದು ಗೊಣಿದ್ದ' (ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಮಡಿವಂತರ ಕೂರ ಕತ್ತಲ್ಲಿ ಕ್ಷಯಾಡಿಸಿದೆ.) ರೋಚಗೊಂಡ ಅಧೀಕ್ಷೋವಿಗೆ, ಅದು ಕೇವಲ ಕನಸಷ್ಟ್... ಎಂದು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅಧೀಕ್ಷೋವಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಾಣ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇವನೋ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಧೀಕ್ಷೋ ಮಾತನ್ನು ತಾನೂ ಒಪ್ಪುವವನಂತೆ, ಕನಸಾದರೂ ಅನುಮಾನ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ, ಮತ್ತೆ ತಿಳುವಾಗಿ ತೇರುವ ಇತರೇ

ಪ್ರದವೆಗಳಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಮತ್ತಪ್ಪು ತನ್ನ ಕುಣಕೆಯನ್ನು ಬಿಗಿಗೊಳಿಸುತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಭಯಂಕರ ಅವೇಶದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯೇತೋ ಅವಳನ್ನು ಹರಿಮು ಚೂರುಚೂರು ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆಂಬ ಆರ್ಥಿಕಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ 'ಸಹನೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ, ಅವಳು ಈಗಲೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕಳಾಗಿರಬಹುದು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಲೇ ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಅಸ್ತಿಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳ ಬಳಿ ಸುಂದರ ಕಸೂತಿ ಮಾಡಿರುವ ಕರವಸ್ತುಪ್ರೋಂದನ್ನು ಅಧ್ಯೇತೋ ನೋಡಿರಲೇಬೇಕಲ್ಲ?' 'ಹೌದು ನಾನೇ ಅವಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ- ನನ್ನಪ್ರಧಾನ ಕಾಣಿಕೆ ಆದು.' ಇರಬಹುದು, ಆದರೆ ಆ ಕರವಸ್ತು ಬಳಸಿ ಕ್ಯಾಟಿಯೋ ತನ್ನ ಮುಖ ಒರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದದನ್ನು ತಾನು ಕಂಡುದಾಗಿ ಇಯಾಗೋ, ತನ್ನ ಪರಿಣತ ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ, ಏನೂ ಅತಿಶಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಹೇಳಬಿಡುತ್ತಾನೆ. 'ಅದು ಆದೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಅಧಿಕಾ ಯಾವುದೇ ಅವಳ ವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವಳ ವಿರುದ್ಧದ ಸ್ಕಾಂಕಿಯಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಸ್ವಾಷಾಫಾಗಿ ನುಡಿದು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅಸ್ತಿ ಮರ್ಮಸ್ವಾನವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ತನ್ನ ಗುರಿಯನ್ನು, ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದಿಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದೆ. ಉದ್ದತ್ತನರಳಾಟಪೂರ್ವ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಅಳಿಸಿಹೋಗಿ ಬರ್ಬರತೆಯ ಕರಾಳ ಮುಖ ಹಣಕಾಸಿ ಹಾಕುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಅನುಮಾನಗಳಿಲ್ಲ ; ವಿರೋಧಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಂಡ ಭಾವೋದ್ದೇಗಗಳಿಗೆ ಇನ್ನು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ, ಇನ್ನು ಪ್ರತೀಕಾರದ ಮಾರ್ಗವಷ್ಟೆ; ಹಗೆ ಸಾಧನೆಯ ಬಗೆಗಳ ಚಿಂತೆಯಷ್ಟೆ ಇನ್ನು ಆದರೆ ಎಂಥ ದುರದ್ದಷ್ಟ ಈ ಕ್ಯಾಟಿಯೋಗೆ ಇರುವುದು ಒಂದೇ ಜೀವ. ತನ್ನಪ್ರತೀಕಾರದ ಬಯಕೆ ಪ್ರಚೋದನೆ ಎಷ್ಟು ಶ್ರೀವರಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ

'O that the slave had forty thousand lives !

One is too poor, too weak for my revenge.

ನಲವತ್ತು ಸುವಿರದಪ್ಪುಸಲ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಿದ್ದರೆ! ಆದರಿರುವುದು ಒಂದೇ. ನನ್ನ ದ್ವೇಷ ತಣ್ಣಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಜೀವ ಅತಿ ನಿಕ್ಷಷ್ಟ, ಅತಿ ದುರ್ಬಲ-' ಇನ್ನು ಮುಗಿಯಿತು.

'Now do I see it is true ; look here, Iago,
All my fond love thus do I blow to heaven....
It is gone.'

'fond' ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಎರಡು ಅರ್ಥವಿದೆ. I am fond of children ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ fond ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮುದ್ದು, ಮೆಚ್ಚು, ಪ್ರೀತಿ ಎಂಬರ್ಥವಿದೆ. ಇದು ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಪ್ರಯೋಗ. ಮತ್ತೊಂದು, ಮತ್ತು ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸುವೆಂತೆ ಅಧ್ಯೇತೋ ಬಳಸುವುದು ಈ ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ 'ಮುಚ್ಚು ಭರವಸೆಯ', 'ಮುಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಯ' ಎಂದರ್ಥ. 'ನನ್ನ ವ್ಯಾಮೋಹವನ್ನು ಹೀಗೆ ಗಾಲಿಗೆ ತೂರಿಬಿಟ್ಟಿಡುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಹೇಳುವುದು ಖಂಡಿತವೆಂದು

ಮನದಟ್ಟಿಗಿದೆ' ಎಂದು ಫೋಷಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ 'Arise, black vengeance, from thy hollow cell / Yield up, O love, thy crown, and hearted throne / To tyrannous hate, swell, bosom, with thy fraught / For it is of aspics' tongues !' .

ಆಷ್ಟಿಕಾಖಂಡದ ದಟ್ಟ ಕತ್ತಲ ಕಾಡಿನ ಕಪ್ಪು ಮತ್ತೊಂದು ಅಧ್ಯೇತೋನ ಪ್ರಜ್ಞಾಯನ್ನು ಕವಿದಿದೆ. 'O blood, Iago, blood !' ರಕ್ತದಹದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿದವನಂತೆ ಗುಡುಗುತ್ತಾನೆ. 'ಆಳ್ಳು ತಾಳ್ಳು... ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬಹುಶಃ ಬದಲಾಗಬಹುದು.' ಎಂದಿನ 'ವಿವೇಕ' ದ ಎಚ್ಚರ ನೀಡಿದ ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಅನಿಶ್ಚಿತತ್ವಯ ಮೀನ-ಮೇಷ ಎಣಕೆಯ ಕಾಲ ಮುಗಿದು ಹೋಯಿತು. ಇನ್ನು ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರ - ಕಾಯಾರ್ಚರಣ ಅಷ್ಟೇ. ಎಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ ಎಂದು ತನಗೆ ತಾನು ಖಂಡಿತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಹಜವಾಗಿ ಇಯಾಗೋವಿಗೂ ಸ್ವಷ್ಟಪಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀಕಾರದ ಪ್ರಮಾಣ ಸ್ವೀಕಾರ ಹಾಗೂ ಹೀಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಮಾತು ನಡೆಯುವುದಾಗಿ ಮಾಡುವ ನಿರ್ಧಾರ ಎರಡನ್ನೂ ಏಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಹತ್ತು ಸಾಲುಗಳ ಭಾಗ ಅಧ್ಯೇತೋ ಆಡುವ ಅದ್ಭುತ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮತ್ತು 'ಅಧ್ಯೇತೋ' ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೇ ಬಹು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಭಾಗ. ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯೇತೋ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಒಂದು ಅಧ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ತರೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಆ ಚಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿದ್ದಾಯಿತು. ಮತ್ತು ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಉದ್ಧಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಭೂಗತ ಮಾಡಿದ ಅಧ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಚರಮಗೀತೆ, ಬರಲಿರುವ ದಿನಗಳಿಗೆ ನಾಂದಿವರ್ದ್ಯ. ಮನಸ್ಸಿನ ಸದ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯೇತೋ ಇಷ್ಟು ಅದ್ಭುತ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಇಂಥ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮಾತನಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಈ ಪ್ರತ್ಯೇ ಏಳುವುದು ಸಹಜ. 'ಅಧ್ಯೇತೋ' ನಾಟಕದ ಆರ್ಥನ್ ಆವೃತ್ತಿಯ ಸಂಪಾದಕ ಎಂ.ಆರ್. ರಿಡ್ಲ್ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: 'ಕವಿಹೃದಯವಿರುವವನು ಅಧ್ಯೇತೋ. ಒಬ್ಬ ಧೀರೋಡಾತ್ಮ ನಾಯಕ ಹಾಗೂ ಭಾವೋದ್ವಿಪ್ರತ್ಯ ಕವಿಯೂ ಹೌದು ಆವನು' ಎಂದು. ಸಂಪೂರ್ಣ ನಂಬಬಹುದಾದಂಥ ಮಾತು ಇದು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತು ಇದೆ ಎಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ - ಅಧ್ಯೇತೋ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು, ಹೃದಯ ಹಾಗೂ ಭಾವನೆಗಳ ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ, ಗೂಂದಲಗಳ ಅಲ್ಯೋಲಕಲ್ಯೋಲಗಳು ಇಲ್ಲದೆ ಜೀವಸಂಭ್ರಮ ಹೂಂದೇ ಪ್ರಥಾನಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಿಲ್ಲ ಈ ಬಗೆಯ ಕಾವ್ಯತತ್ವಕ ಭಾಷೆ ಮಾತನಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಜೀವಸಂಭ್ರಮ ಪ್ರಥಾನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲ; ಜೀವವಿಮುಖೀ, ಜೀವದ್ವೇಷೀ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪುತ್ತಿರುವ ಸೂಚನೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮೊದಲಿನ ಜೀವಸಂಭ್ರಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯಂತಹೇ ಗುಧವಾಗಿ, ಸ್ವಷ್ಟಿವಾಗಿ, ಸಂಶಯಗಳೇ ಇಲ್ಲದೆ ತಲುಪಿದ್ದಾನೆ. ಎಂದೇ ಕಾವ್ಯ ನಿರಗ್ರಾಹವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಅಂತದ ಮೂರನೇ ದೃಕ್ಕೂದಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರೇಮ

ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದಾಗ, ಎರಡನೇ ಅಂಕದ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾದ ತೋಕ್ಕಣಾದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಕಾವ್ಯದ ಹೊನಲು ಹರಿದದ್ದನ್ನು ನಾವು ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಈಗ ಆ ಉತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲ, ಸಂಭ್ರಮವಿಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಈಗ ಮನಸ್ಸು ಹೃದಯಗಳು ಮೃಕೊರಸುವಂಥ ಗಟ್ಟಿ ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯಾಗಿದೆ. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ.

Never Iago, Like to the pontic sea,
Whose Icy current, and compulsive course,
Never feels retiring ebb, but keeps due on
To the Propontic and the Hellespont :
Even so my bloody thoughts, with violent pace
Shall never look back, never ebb to humble love,
Till that a capable and wide revenge
Swallow them up.

ಇದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಪ್ರಮಾಣ ವಚನ. ಸ್ಯೇಪ್ರಸ್ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲೇ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ [II(i)] ಹೂಡ ಅಥೆಲೋ ಬಳಸುವುದು ಸಮುದ್ರದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಭಯಾನಕ ಚಂಡಮಾರುತ ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿನ ಅಲೆಗಳ ಹೊಡತೆ ಎಷ್ಟೇ ದೃತಿಗೆಡಿಸಿದರೂ, ಪ್ರತಿಬಾರಿ ಅಂಥ ಅನುಭವವಾದ ಮೇಲೂ ಇಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರತಾಂತ ಅನುಭವ ದೊರಕುವುದಾದರೆ ಸಮುದ್ರವು ಆಕಾಶವನ್ನೇ ಅಲುಗಿಸುವಷ್ಟು ಕೂರವಾದರೂ ಚೆಂತೆಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ಆಗ ಸಂಭ್ರಮಿಸಿದ್ದ ನೆನಪು ಮಾಸುವುದರೋಳಗೆ, ಮಾಂಟಿಕ್ ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರದಪ್ಪು ಎತ್ತರೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಲಂಫಿಸುತ್ತ ಏಕಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುವಂತೆ ತನ್ನ 'bloody thoughts' 'violent pace' ನೊಂದಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡದಂತೆ ತನ್ನ ಪ್ರತೀಕಾರದತ್ತ ಮುನ್ಸುಗ್ಗಿಸಲಿ ಎಂದು ಹಾರ್ಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಪ್ರತೀಕಾರ 'capable and wide' ಆಗಿದ್ದ ತನ್ನ 'humble love' ಅನ್ನು ನುಂಗಿಬಿಡಬೇಕು. ಮಂಡಿಯೂರಿ, ದೇವರ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಇದನ್ನು ತಾನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಖಂಡಿತ ಎಂದು 'ಪರಿತ್ರ' ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

Now by yond marble heaven
In the due reverence of a sacred vow,
I here engage my words

ಈ ಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕಾದಿದ್ದವನಂತೆ ಅಥೆಲೋನಷ್ಟೇ ಅತ್ಯಾತ್ಮಾದ ಭಾವಾವೇತಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾಗಿ ಇಯಾಗೋ ತಾನೂ ಮಂಡಿಯೂರಿ ತನ್ನ ಸಹಕಾರ, ಬೆಂಬಲ ಮತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಆಕಾಶದ ಗ್ರಹ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಆಳೆಯಾಗಿ ಘೋಷಿಸುತ್ತಾನೆ.

Do not rise yet.

Witness, you ever-burning lights above,
You elements that clip us round about,
Witness that here Iago doth give up
The excellency of his wit, hand, heart,
To wronged Othello's service : Let him command
And to obey shall be in me remorse
What bloody work so ever.

ಅಧ್ಯಯೋನನ್ನ ವಿಧೇಯನಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುವುದು ತನ್ನ 'shall be in me remorse' ಎನ್ನತ್ತಾನೆ ಇಯಾಗೋ. 'remorse' ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ 'ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ಎಳೆಯೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ' ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಬೇಕು. ಶೇಕ್ಕಾಫಿಯರ್ ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಲ್ಲ. ಇಯಾಗೋ ತನ್ನೊಳಗಿನ ಕರ್ತೃ, ಅನುಕಂಪ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಅಧ್ಯಯೋವಿನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಧ್ಯಯೋ ಆ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾವೇ ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಮೊದಲ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿ ಕ್ಷಾಷ್ಟಿಯೋನನ್ನು ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡು ಎಂದು ಅಣತಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. 'ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತ ಮುಗಿದಂತೆ, ನಿನ್ನ ಹೋರಿಕೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಅವಳ ಜೀವಂತವಿರಲಿ ಎಂದು ಅಧ್ಯಯೋನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮತ್ತಪ್ಪು ಪರಿಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. 'Damn her, lewd minx : O, damn her !' ಎಂದು, 'ನಡೆ ಹೋಗೋಣ. ಆ ಸುಂದರ ರಕ್ಷಿತಯನ್ನು ಮುಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗಗಳ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತೇನೆ.' ಮತ್ತು ಹೊನೆಯಾಗಿ ಈ ಜಡಿ ದೃಶ್ಯದ ಕಲಶಪ್ರಯವಾಗಿ 'now art thou my lieutenant' ಎಂದು ನಿಂತ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹುಕುಮ್ ಹೂರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಏನಯ ವಿಧೇಯತೆಗಳಿಂದ ಇಯಾಗೋ ತನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಅಧ್ಯಯೋವಿನ ಅನುಯಾಯಿ ಎಂದು ಮಾತು ಜೋಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಮೂರನೇ ಅಂಕದ ನಾಲ್ಕನೇ ದೃಶ್ಯದ ವೇಳೆಗೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ತನ್ನ ಕರವಸ್ತುವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಆತಂಕದಲ್ಲಿ ಚಡೆಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅಮೂಲ್ಯ ನಾಣ್ಯಗಳು ತುಂಬಿದ ತನ್ನ ಹಣದ ಚೀಲವನ್ನಾದರೂ ತನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ, ಆದರೆ ಈ ಕರವಸ್ತುವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರೆ. ಇಷ್ಟಿದ್ದೂ ಅವಳಿಗೊಂದು ಸಮಾಧಾನವಿದೆ - ತನ್ನ ಗಂಡ ನಿರ್ಮಲಮನಸ್ಸಿನವನು. ಶಂಕೆ, ಅಸೂಯೆಗಳನ್ನು ಪಡುವಂಧ ಕೀಳುದರ್ಜೆಯ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಏನೆಲ್ಲ ತಪ್ಪಗ್ರಹಿಕೆಗಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು ಎಂದು ತನ್ನ ಅದೃಷ್ಟವಾಗಿ ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಧ್ಯಯೋ ಹೊಟ್ಟೆಚ್ಚಿಪ್ಪಬಂದು ವವನಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಎಮಿಲಿಯಾ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಇದು ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಹೌದು, ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ

ಅನುಮಾನವೂ ಹೌದು. ಅಥ್ಲೋ ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆಲ್ಲ ಗಂಡಸರಿಗಿಂತ ವಿಶೇಷವೇನೂ ಇಲ್ಲದವನು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಬಹು ವಾಸ್ತವ ರೀತಿಯ ಯೋಚನಾಕ್ರಮ. ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಖಂಡತುಂಡವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾಳೆ. 'ಯಾರು, ಅವನು? ಮಟ್ಟಿದ ಕ್ಷಣಾವೇ ಸೂರ್ಯನ ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಎಲ್ಲಾ ಮನೋವಿಕಾರಗಳೂ ಇಂಗಿಹೋದವನು!' ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ, ಹಂಮೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಕ್ಷಣಾವೇ ಅಥ್ಲೋವಿನ ಪ್ರವೇಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ ಕರವಸ್ತುದ ವಿಷಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮರೆತು 'ಕ್ಯಾಷಿಯೋನ ವಿಷಯ' ಇತ್ತರ್ಥಮಾಡಿಯೇ ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ, ಕ್ಯಾಷಿಯೋನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕ ಹೇಳು' ಎಂದು ಎಮಿಲಿಯಾಗೆ ಹೇಳಿ ಗಂಡನನ್ನು 'ಹೇಗಿದ್ದಿ?' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. 'ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದೇನಿ' ಎಂದವನು ತನ್ನಪಕ್ಕೇ 'O hardness to dissemble' ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಇವಲಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದುವುದು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟ' ಎಂದು ಮರುಗುತ್ತಾನೆ. ಯಾವುದು ಈ ನಿಜಸ್ಥಿತಿ? ತಾನು ಅವಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕಂದು ನಿರ್ದರ್ಶಿಸಿರುವುದೆ? ಅಥವಾ ಆಳದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ತನ್ನ ಮಮತೆಯನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿ ಕೂರವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಸ್ಥಿತಿಯೇ? 'ನಿನ್ನ ಗುಟ್ಟಲ್ಲ ಬಯಲಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ' ಎಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಜವಾಗಿ, ಎಂದಿನಂತೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಈ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಸಂದರ್ಭವೇ? ಎಷ್ಟೇ ಗಟ್ಟಿಮನಸ್ಸಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಅವಳೊಂದಿಗಿನ ಪ್ರತಿ ಭೆಟ್ಟಿಯೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಯೋಲಕಲ್ಯೋಲ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಗಟ್ಟಿ. 'ನೀನು ಹೇಗಿದ್ದಿ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ?' 'ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದೇನಿ'. ಅಥ್ಲೋ ಅವಳ ಕೈ ನೀಡುವಂತೆ ಕೇಳಿ ಅವಳು ನೀಡಿದ ಕೈಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು 'ಈ ಕೈಗಳು ತುಂಬ ತೇವವಾಗಿದೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಹೌದು, ತನ್ನ ಕೈಗಳು ಯೋವನದವು ಹಾಗೂ ದುಃಖಗಳೇ ಕಾಣಿಸುವು ಎಂದು ಹಿಗ್ಗಿ ಹೇಳಿದ ಹಂಡತಿಗೆ "This argues fruitfulness, and liberal heart / Hot, Hot and moist, this hand of yours requires / A sequester from liberty...." 'ಹುಲುಸಾದ ಕೊಡುಗೈ ಸಂಕೇತ ಈ ಬೆಚ್ಚನೆಯ ತೇವದ ಕೈಗಳು. ನಿನ್ನ ಕೈಗಳು ಅತಿ ಉದಾರತೆಯಿಂದ ಸ್ವಾಧೀನ ತಪ್ಪಿದೆ. ಅದನ್ನು ಅಂಕೆಯೋಳಿಡಬೇಕು. ನಿರಶನ ಮತ್ತು ದೇವತಾಸೃಷ್ಟಿ, ಹೇರಳ ದಂಡನೆ, ಶ್ರದ್ಧಾವಂತ ಶಿಕ್ಷಣಾಭ್ಯಾಸ ಇವುಗಳು ಈ ಕೈಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದುದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ಕೈಗಳು ಪ್ರತಿಯೋಧ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಉತ್ತಮ ಓಜಸ್ಸಿನ ಪ್ರಕೃತಿಯವು' ಮತ್ತೊಮ್ಮಂದುವರೆದು 'it is a good hand / A frank one' ಎಂದು ದ್ವಾಂದ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುತ್ತಾನೆ. 'moist', 'hot', 'liberal', 'good', 'frank' ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ನಿಘಂಟುವಿನ ಅಥವ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮೀರಿದ ಅಥವಾಗಳವೇ, ಧ್ವನಿಗಳವೇ. ಬಹು ಮೆದುವಾಗಿ ಆಡಿದ ಕೂರ ಶಬ್ದಗಳು. ಬೆಚ್ಚಿನ ತೇವದ ಕೈಗಳು, ಉದ್ದೇಷಸುವ ಕಾಮನೆಗಳ ಸೂಚಕ. ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ ಇಂಥ ತೇವದ ಕೈಗಳನ್ನು

ಅತಿ 'liberal' ಆಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾಳೆ. 'good' ಮತ್ತು 'frank' ಕೂಡ ಅಷ್ಟೆ, ಧಾರಾವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದೂ 'frank' ಗೆ ಮತ್ತೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ 'ಎಗ್ಗಿಲ್ಲದೆ' ಎಂದೂ ಅಥವಾ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಧ್ಯೇತೋವಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ವಿಕಾರಗೊಂಡಂತೆ ಅವನ ಭಾಷೆಯೂ ವಿಕಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಿಂಸೆಯ ಹೊದಲ ಹಂತವಿದು. ದಾಂಪತ್ಯಜೀವನ ಕವಲೊಡೆದು ಇಬ್ಬರೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ತೀರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮಾತನಾಡುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಧ್ಯೇತೋ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ, ಸಹಜವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ನೋಡಬಲ್ಲಭು. 'ನೀನು ಹೇಳುವುದು ನಿಜ. ಇದೇ ಕೈಗಳಲ್ಲವೆ ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ನಿನಗೆ ನೀಡಬಿಟ್ಟಿದ್ದು' ಎಂದು ಅಭಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. 'ಹೌದು ಹೌದು ಒಹು ಉದಾರ ಕೈಗಳು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೃದಯಗಳು ಕೈಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದವು, ಈಗ ಕೈಗಳು ಮಾತ್ರ ಸೇರುತ್ತವೆ, ಹೃದಯಗಳಲ್ಲ....' ಎಂದು ಮತ್ತೂ ಕೊಂತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಅವನು ಏನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ನಿಜವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ತೋರುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಮಾತನ್ನು ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಿರುಗಿಸಿ ತನ್ನ ಪ್ರಧಾನ ಕಳಕಳಿಯ ವಿಷಯ ಎತ್ತತಾಳೆ. 'ಸರಿಸರಿ; ನೀನು ಕೊಟ್ಟ ವಚನದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡು'. ಯಾವುದು ಎಂದರ್ದಕ್ಕೆ ತಾನು ಕ್ಯಾಷಿಯೋಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಧ್ಯೇತೋ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬವನಂತೆ, ತನಗೆ ಶೀತವಾಗಿ ಬಧಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅವಳ ಕರವಸ್ತು ನೀಡುವಂತೆ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದನ್ನು - ಅಂದರೆ ಎರಡೇ ಸಾಲುಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಆಗುವುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ ರಷ್ಣನ್ ನಿರ್ದೇಶಕನೊಬ್ಬನ್ 'ಅಧ್ಯೇತೋ' ಚಿತ್ರದ ವಿವರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಕೊಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಮರೆಯಲೇ ಆಗದೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಿಂಬಿಯದೆ ಉಳಿದ ದೃಶ್ಯ ಅದು. 'Lend me thy handkerchief' ಅಂದಕೂಡಲೆ, ಆ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ 'Here, my lord' ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ಹಾಗೆ ಕರವಸ್ತು ಕೈತಾಗಿದ ಹಾಡಲೇ ಹಿಗ್ಗಿನಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸಂಶಯ ಭಿಂತಿಗಳನ್ನೂ ಗುಡಿಸಿಹಾಕಿದರೆ ಆನಂದಪರವಶತಯಲ್ಲಿ - ಕೈಗೆ ತಾಗಿದ ಕರವಸ್ತುದ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಹಾಯಿಸದೆ - ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಅಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಗಳು ಒದ್ದೆಯಾಗಿ ಕಣ್ಣಗಳು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಕ್ಷಣಾದ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿ ಇದು. ಕಣ್ಣಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ತೆರೆದು ತನ್ನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ತಾನು ಹಿಡಿದ ಕರವಸ್ತು ತನ್ನ ಆಲಿಂಗನದಲ್ಲೇ ಇರುವ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಭೂಕಂಪವಾದಂತೆ ನಡುಗಿ ಹಾವಿನ ಮೈಯಿನ ತಣುವು ಮೈತಾಗಿದಂತೆ ಅವಳಿಂದ ತಟ್ಟನೆ ದೂರಸರಿದು 'That which I gave you' ಎಂದು ಅಭ್ಯರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ರಷ್ಣನ್ ಚಿತ್ರದ ಈ ಎರಡೇ ಕ್ಷಣಾದ ದೃಶ್ಯ ವಿಕ್ಷಿಕರ ವೃಕ್ಷತ್ವಗಳನ್ನೇ ಕಲಸಿಬಿಡುವಂಥದು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತರದು ಸಾಲುಗಳು ವಿಚಿತ್ರವೂ ನಿಗೂಢವೂ ಆದ ಜಗತ್ತಿನ ಚಿತ್ರಗಳು. ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ತೀರ

ಅಪರಿಚಿತರು. ಅಚ್ಚರಿ ಮತ್ತು ಭಯಗಳು ಮಾತ್ರ ಅವಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ಪ್ರಟ್ಟ ಕರವಸ್ತು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುವ ಲೋಕದ ವ್ಯವಹಾರಗಳು. ತನಗೆ ಇದು ಅರ್ಥವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ತನಗೆ ಈ ಲೋಕದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶವೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಧ್ಯೋ-ಡೆಸ್ಕ್‌ಮೋನಾಳ ಮದುವೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ಮದುವೆಗಳೂ ಎರಡು ಜಗತ್ತುಗಳ ಸಾಂಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯಿಗಳ ಯತ್ನ ಸಮನ್ವಯ ಸಾಮರಸ್ಯಗಳು ಸಾಧಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಈ ಎರಡೂ ಜಗತ್ತುಗಳು ಹೂಡಿ ಒಂದು ಹೊಸಜಗತ್ತು ಸ್ವಷ್ಟಿಯಾಗಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹೋದರೆ ಎರಡೂ ಜಗತ್ತುಗಳು ಭಿದ್ದವಾಗಿಬಿಡುವುದು ಖಂಡಿತ. ಎಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮದುವೆಗಳಿಗೂ ಇದು ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದಾದರೆ ಅಧ್ಯೋ-ಡೆಸ್ಕ್‌ಮೋನಾಳ ಮದುವೆಗೆ ಮತ್ತೂ ಅಪ್ಪು ಉತ್ತರಿಸಬಹಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಖಂಡಗಳು, ಎರಡು ಜನಾಂಗಗಳು, ಎರಡು ಬಣ್ಣಗಳು ಮತ್ತು ತೀರ ವೈರಧ್ಯಗಳ ಎರಡು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕೆವನ್ನೂ ಮೃತ್ಯಿಯನ್ನೂ ಸಾಫಿಸಲು ಯಶಿಸಿವೆ. ಅಧ್ಯೋವಿಗೆ ಈ ಬಿಳೀ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ನಡ್ಡಾವಳಿ, ನಂಬಿಕೆಗಳು ಹೇಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧಾರಣೆಗಳಾಗಿ, ಪ್ರಶ್ನಗಳಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಡೆಸ್ಕ್‌ಮೋನಾಳಿಗೆ ಅಧ್ಯೋವಿನ ಕವ್ಯಜಗತ್ತಿನ ನಿಗೂಢಗಳು ಕಲ್ಪನೆಗೂ ಬಾರದ ರಹಸ್ಯವೂ ಸಮಸ್ಯೆಯೂ ಆಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. ಡೆಸ್ಕ್‌ಮೋನಾ, ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯೋನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಳಾಗಲು ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಆಕರ್ಷಣೆಯೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ನಿರ್ವಾದ ಅಂಶ. ಅಧ್ಯೋವಿಗೆ ಈಗ ತಾನೇ ಒಂದು ಹಂತದವರೆವಿಗೆ ತನ್ನ ತರಬೇತಿನಿಂದ ಇಯಾಗೋ ಕಲಿಸಿದ ಪಾಠವೆಂದರೆ ಈ ಬಿಳೀ ಜಗತ್ತು, 'ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಷ್ಟು ಸಾಚು ಅಲ್ಲ, ಕಣ್ಣಗೆ ಕಾಣುವುದು ನಿಜವಲ್ಲ, ಒಳಗೆ ಬೇರೆಯದೇ ಸತ್ಯಗಳಿವೆ' ಎಂದು. ಹೀಗಾಗಿ ಅಧ್ಯೋ ಈ ಡೆಸ್ಕ್‌ಮೋನಾಳ ಬಿಳೀ ಲೋಕವನ್ನು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮದುವೆಮುರಿದು ಬೀಳುತ್ತದೆಂಬ ದೃಢನಿಶ್ಚಯ ಅವನಿಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಈಗ ಡೆಸ್ಕ್‌ಮೋನಾಳ ಸರದಿ. ಆವಳು ಈಗ ಈ ಲೋಕದ ಪರಿಚಯಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಗೃಹಿಸಬೇಕು. ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣಬೇಕು. ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯ ಈ ಪ್ರಟ್ಟ ಕರವಸ್ತು ಎಂದೂ ಜಾರದ ಅಂತರಪಟರಾಗಿಬಿಡುವ ಭಯ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಾದಾಗಿ ಅವಳಿಗೂ ಹಾಡಿರಬೇಕು.

ಆ ಕರವಸ್ತು ತನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎಂದವಳಿಗೆ 'ಇಲ್ಲವೇ?' ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. 'no, faith, my lord' ಎಂದು, ಅಧ್ಯೋವಿನ ಮನಸ್ಸಿಯನ್ನು ಉಂಟಿಸಿದವಳಿಂತೆ ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಕರವಸ್ತು ಇತಿಹಾಸ ಬಿಚ್ಚೆಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ತವತ್ತಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ ಅಧ್ಯೋ. ರಮಾರಮಾಗಿಸುವ ಬಿಳೀಲೋಕದ ನಾಗರಿಕತೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಯ ಆಳದ ಪದರಗಳಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಆ ಕವ್ಯಲೋಕದ ಅದ್ಭುತಗಳು

ಅಳಿಸಿಕೊಗಿಲ್ಲ. “ಅಪರಾಧವೆಸಗಿದ್ದೀ ನೀನು... ಆ ಕರವಸ್ತುವನ್ನು ಒಬ್ಬಕುಟಿಪ್ಪು ದೇಶದಾಕೆ ನನ್ನ ಶಾಯಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅವಳೂಬ್ಬಿ ಮಾಡಿಗಾತಿ. ಜನಗಳ ಮನೋಷ್ಯಾಪರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ಕರವಸ್ತುವನ್ನು ನಮ್ಮಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಬಳಿ ಭದ್ರವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವವರಿಗೆ ಅವಳ ಗಂಡ ಅವಳ ಅಂಕೆಯೊಳಗೆ ಇರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಎಂದಿಗೂ ನಮ್ಮಮ್ಮೆ ನಮ್ಮಪ್ರಾನ ಕಣ್ಣಗೆ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಉಳಿಯುವಳು. ಆದರೆ ಈ ಕರವಸ್ತುವನ್ನು ನಮ್ಮಮ್ಮೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ ಅಥವಾ ಮತ್ತುರಿಗಾದರೂ ಕಣಕೆಯಾಗಿ ನೀಡಿಬಿಟ್ಟರೆ ನಮ್ಮಪ್ರಾನ ಕಣ್ಣಗೆ ಅವಳು ಹೇಸಿಗೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಮತ್ತವನು ಬೇರೆಕಡೆ ತನ್ನ ಕಣ್ಣಗಳನ್ನು ಹಾಯಿಸಿ ತನ್ನ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನಮ್ಮಮ್ಮೆ ಸಾಯಂವಾಗ ಈ ಕರವಸ್ತುವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟು ನಾನು ಮದುವೆಯಾದಾಗ ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಹಂಡತಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಅಂತಹೀ ನಾನು ನಿನಗೆ ನೀಡಿದೆ. ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರು. ಅಮೂಲ್ಯ ಕಣ್ಣಗಳಂತೆ ನಿನ್ನ ಆಪ್ತವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಅದನ್ನು ಕಾಣು. ಕಳೆದುಕೊಂಡೋ ಅಥವಾ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೋ ಎಂದರೆ ಎಂದೂ ಕಾಣಿದಂಥ ಸರ್ವನಾಶಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಿ”. ನಂಬಿಕೆಯ ಮೂಲದಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿದ ಮಾತುಗಳು, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಮಾತುಗಳು. ‘ಇಲ್ಲಿನಾನು ಯಜಮಾನ’ ಎಂಬ ಕಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದವು. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದೆ 'Is it possible' ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಉಸುರಬಲ್ಲಳು. ಮತ್ತೂ ಅಷ್ಟು ದೃಢತೆಯಿಂದ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ ಅಧ್ಯಯೋ 'it is true, there's magic in the web of it' ಆ ಕರವಸ್ತುದಲ್ಲಿ ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಮಾಂತ್ರಿಕತೆಯಿದೆ. ಮಂತ್ರಸದ್ಯಕವಾದದ್ದು ಆದು. ಒಬ್ಬ ಸಾಧಾರಣ ಮಾಟಗಾತಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ ಆ ಕರವಸ್ತು ಒಬ್ಬ ಕೊರವಂಜಿ, ಅದ್ದುತ್ತಲೋಕಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿ, ಪ್ರಾದಿನಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ್ದು. ಈ ಸೂರ್ಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂರು ಬಾರಿ ಸುತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದ ಮಹಾಮಾಂತ್ರಿಕಳು ಅವಳು. ಈ ಕರವಸ್ತುವನ್ನು ಅವಳು ತನ್ನ ಭವಿಷ್ಯನೋಟದ ಶಕ್ತಿಯು ಪ್ರಚಂಡಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿನೆಯ್ದಿದ್ದು. ಮತ್ತು ಅವಳು ಬಯಸಿದ ರೇಷ್ಟೆನೂರು ಪುನಿತ ಹುಳಿಗಳಿಂದ ಆಯ್ದಿದ್ದು. ಮತ್ತುದಕ್ಕೆ ಲೇಪಿಸಿದ ಬಣ್ಣ ಕೆಡದಂತೆ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಿದ ಕನ್ನಿಕೆಯರ ಶವಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ್ದು. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಸುತ್ತ ಮತ್ತೂ ಅಷ್ಟು ಹಗ್ಗ ಸುತ್ತಿ ಗಂಟುಗಳು ಹಾಕಿ ಬಿಗಿಯುತ್ತಿದ್ದನೆ ಅಧ್ಯಯೋ. ಮಾಟಗಾತಿ, ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳು ಬಳಿದ ಕೊರವಂಜಿ; ಅವಳು ಬಳಸಿದ ನೂಲು, ಲೇಪಿಸಿದ ಬಣ್ಣ, ಅವಳು ನೆಯ್ದು ಗಳಿಗೆ ಯಾವುವೂ ಮೆದುಳುಗ್ರಹಿಸಲುಗಾದ, ಪ್ರಜ್ಞಗೆ ಇಲಿಯಲಾಗದ ಆದರೂ ಬೆಚ್ಚಿಸುವ, ದಿಷ್ಟಾಡುಗೊಳಿಸುವ ಲೋಕದ ವಿವರಗಳು. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಇಂಥ ಲೋಕದ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬೇಕು, ಅಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಬೇಕು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ತನಗೆದುರಾಗಿರುವ ಸಮಾಲಿನೆದುರು ಸಹಜವಾಗಿ ಹೌಹಾರಿರ ಬೇಕು. ಅಧ್ಯಯೋ ಈ ವಿವರಗಳನ್ನು ಅವಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ನಡೆಯಿದ್ದರೆ "to lose, or give away, were such perdition / As nothing else

could match" ಎಂದು ಚೋ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿದ್ದನೆ. ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ಗೊಂಡು ದಿಕ್ಕು ತೋರದವೆಂತಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಗೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ. 'In faith, is it true?' ಎಂದು ಸುರಿದ ಅವಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ 'Most veritable, therefore look to it well' ಎಂದು ಸ್ವಷ್ಟ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕರವಸ್ತವನ್ನು ತಾನು ನೋಡಿದೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಎಂದು ಮರಗುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಸುಮಾರು ಒಂಬತ್ತು ಸಾಲುಗಳು ಅಥೆಲೋ ಪ್ರತಿ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳ ಸುತ್ತುತಾನು ಈಗಾಗಲೇ ಸುತ್ತಿರುವ ಹಗ್ಗಿವನ್ನು ಮತ್ತೂ ಬಿಗಿಗೊಳಿಸುತ್ತು, ಹಿಂಸಿಸುತ್ತು ಹೋಗುವ ಭಲ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅವಳು ತನ್ನ ಉತ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಬಿಗಿತದಿಂದ ಮುಕ್ತಾಗುವ ಯತ್ನ ಕಾಣಿತ್ತುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಈ ಪ್ರತ್ಯು ಹಣಹಣಿಯ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ನಾವು ನೋಡಬೇಕು.

Oth : Ha, wherefore ?

Des : Why do you speak so startlingly and rash ?

Oth : Is it lost, is it gone ? speak, is it out of the way ?

Des : Heaven bless us

Oth : Say you ?

Des : It is not lost, but what if it were ?

Oth : Ha !

Des : I say it is not lost.

Oth : Fetch it, let me see it

Des : Why, so I can Sir, but I will not now...

ಕ್ರಮೇಣ, ಮಾತಿನಿಂದ ಮಾತಿಗೆ ಹೇಗೆ ಅವರ ಮನಃಷಿತಿಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಕಷ್ಟಾಗಲಾರದು. ಅಥೆಲೋನಿಗೆ ಈಗ ಈ ಕರವಸ್ತು ಕೇವಲ ತಾಯಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಮಂತ್ರಾಚ್ಯಾದಿತ ಕಾಣಿಕೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಅಧಿಕ ಒಂದು ನಿಗೂಡ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಶ್ನಸ್ತವಸ್ತುವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಈಗ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಅಂತರ್ರಾಗಳು, ಬೇರೆ ಸಂಬಂಧಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ 'ಅದು ತನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ...' ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಕ್ಷಣವೇ ಇಯಾಗೋ ವಿವರಿಸಿದ ದೃಶ್ಯದ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಕರವಸ್ತವನ್ನು ತಾನು ತನ್ನ ಹಂಡತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರೇಮಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕ್ಷಾಣಿಯೋ ತನ್ನ ಗಡ್ಡ ತೀಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಎಂಬುದು ಕಣ್ಣಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂದೇ ಪ್ರಶ್ನಕ್ರಮೇಣ

ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚು ಹೂರವಾಗುತ್ತಹೋಗುತ್ತದೆ. ಚುಚ್ಚುತ್ತಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇಯಾಗೋ ಹೇಳಿದ್ದಪ್ರತಿ ಮಾತ್ರಾ ಸತ್ಯವೆಂಬುದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಖಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಬಾರಿ ಮೈಸುತ್ತಿದ ಹಗ್ಗದ ಬಿಗಿತ ಎರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೂ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಕುರಿತಾದ ತನ್ನ ನಂಬಿಕೆ ಕುಸಿಯುತ್ತಿರುವ ಭಾವನೆಯೂ ಉಂಟಾಗಿ, 'ಇಲ್ಲ ಆ ಭಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ' ಎಬಂತೆ ಬಿಗಿ ಸಡಿಲಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಾಳೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ತೆಂಕೆ, ತಾನು ಕ್ಷಣಾದ ಹಿಂದೆ ಎಮಿಲಿಯಾಗೆ ಹೇಳಿದ್ದ 'I think the sun where he was born / Drew all such humours from him' ಎಂಬ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗುತ್ತಿದೆಯೆ ಎಂದು ಕಾಡಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಲೀ ಎಷ್ಟೇ ಪವಿತ್ರವಾಗಲೀ ಓಂದು ಕರವಸ್ತುತಮ್ಮಜೀವಂತ ಪ್ರೇಮಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದುದೆ ಎಂಬಂತೆ 'It is not lost, what if it were' 'I say it is not lost' 'Why, so I can Sir, but I will not now' ಎಂದು ಮಾತಿನಿಂದ ಮಾತಿಗೆ ತಾನೂ ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ಹರಡ ಧ್ವನಿ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. 'ನಾನು ಹೇಳಿದರೆ ನಂಬಿಕೆಯಾಗದೆ ? ತರುತ್ತೇನೆ, ಆದರೆ ಈಗಲೇ ಯಾಕೆ ಕೊಂಡುತ್ತರಬೇಕು ?' ಎಂದು ಗಂಡನ ರಚ್ಯೆಯ ಈ ರೀತಿ ಅರ್ಥವಾಗದವಳಂತೆ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ತತ್ತ್ವಾಂಶ ನೆನಪಾದವಳಂತೆ, ಗಂಡನ ಈ ಇಡೀ ವರ್ತನೆ ಉದ್ದಿಕ್ಷಾಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು ಎಂಬಂತೆ, ತನಗೆ ನಿಜವಾದ ಗುಟ್ಟುಗೊತ್ತಾಯಿತು ಎಂಬುತೆ ಅವನು ತನ್ನ ಸುತ್ತ ಸುತ್ತಿ ಬಿಗಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಒಮ್ಮೆಗೇ ಪೂರ್ಣ ಸಡಿಲಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೊಂದು ತುದಿ ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹಗ್ಗದ ಎಳೆದಾಟ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. 'ನನಗೆ ಗೊತ್ತು, ನನ್ನ ಘ್ರಾಧನೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೀನು ಹೂಡಿರುವ ಆಟ ಇದು. ದಯವಿಟ್ಟು ಕ್ಷಾಷಿಯೋಗೆ ಕರೆ ಕಳಿಸು' ಎಂದು. ಅಧ್ಯಯೋ ಕರವಸ್ತಕ್ಕಾಗಿ, ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ ಕ್ಷಾಷಿಯೋನಿಗಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಜಗ್ಗಾಡುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಬಾರಿ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ ಕ್ಷಾಷಿಯೋ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗಲೂ ಹೊಸಹೊಸ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನೂ, ಅವನ ಗುಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ, ಅವನು ಅಧ್ಯಯೋವಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಅನಿಧಾರ್ಯನೆಂಬುದನ್ನೂ ಸೇರಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಸಹಜವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯೋವಿಗೆ ಅವಳ ಮಾತುಗಳು ತನ್ನ ಕರವಸ್ತದ ನೆನಪು, ಅದರ ಸದ್ಯದ ಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನೆನಪು ಇವುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೂ ಅಷ್ಟು ಕೆರಳಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ ಸಹನೆ ಕೆಲೆದುಕೊಂಡವಳಂತೆ 'ಸತ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲನೀನೇ ಕಾರಣ' ಎಂದುಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಧ್ಯಯೋವಿಗೆ ತಲೆತಿರುಗಿದಂತಾಗಿ ಅವನು ಬಳಸಿದ್ದ ಉಗ್ರ ಶಾಪದ ಶಬ್ದ 'zounds' ಎಂದು ಗುಡುಗಿ ನಿಷ್ಪಾಮಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಮೂರನೇ ಅಂಕದ ಮೂರನೇ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಶಬ್ದ ಬಳಸಿದ ನೆನಪು ನಮಗಿರಲೇಬೇಕು. (ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ನಾಜಾಕು ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಪಾದಕರುಗಳು 'zounds' ಶಬ್ದವು ಅತಿ ಕೂರವೂ. ಅಧ್ಯಯೋವಿನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಆಡಲು ತಕ್ಕದಲ್ಲದ್ದು ಎಂದು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಅದರ ಬದಲು 'Away' ಎಂದು ಹೇಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ

ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥನ್ ಆವೃತ್ತಿಯ ಎಂ. ಆರ್. ರಿಡ್ಲೋ ಮಾಡಿರುವ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಆದರ ಪ್ರಾಣಪಾಠ ಕೊಡುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ) ಹಗ್ಗದ ತನ್ನ ತುದಿಯನ್ನು ಜುಗುಪ್ಪೆಯಲ್ಲಿ, ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೊಂದು ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಜಗ್ಗತ್ತಿದ್ದ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಕುಸಿದುಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಿ ನಡೆದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಇಡೀ ದೃಶ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದ ಎಮಿಲಿಯಾ ಈ ಮನುಷ್ಯ ಅಸೂಯೆಗೆ ತುತ್ತಾಗಿಲ್ಲವೆ ಎಂದು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಅನುಮಾನ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ‘ಹೀಗೆ ಅವನು ನಡೆದುಕೊಂಡೆದ್ದೂ ನಾನು ಎಂದೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ ಆ ಕರವಸ್ತುದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಏನೋ ಅಚ್ಚರಿ ಇರಲೇಬೇಕು. ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಾನು ಮಹಾ ದುಃಖಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ’ ಎಂದು ಮನಕಲಹುವ ಹಾಗೆ ನರಳುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳುತ್ತದೆ – ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಿಗೆ ತುಂಬ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಹಾಗೂ ಆಪ್ತ ಅನುಚರಣಾದ ಎಮಿಲಿಯಾ ಯಾಕೆ ಈ ಕರವಸ್ತುದ ಬಗ್ಗೆ ಇಂಥ ಭಯಂಕರ ದೃಶ್ಯ ನೋಡಿದ ಮೇಲೂ ಮೌನವಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ತಿಳಿಗೊಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇರುವುದು ಅವಳು ಒಬ್ಬಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಯಾಕೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಕರವಸ್ತುದ ಕಳವಿನ ಕತೆ ಹೇಳಿಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ? ಭಯವೇ ? ತಾನು ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡೆನೆಂದು ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಭಾವಿಸಿಬಿಡುವುದೆಂದೆ ? ಗಂಡನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲೆಂದೆ ? ಅಥವಾ ಸಿಗುವ ಮೊದಲ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಗಂಡನೋಡನೆ ಮಾತನಾಡಿ ಕರವಸ್ತುವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿಬಿಡುವುದೆಂದೆ ? ಈ ಎಲ್ಲಾವೂ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಡ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಅವಳಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ನಮ್ಮತಪ್ಪೇ ಆಗಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಂಗಸು ಆಕೆ. ಆಕೆಯಿಂದ ಮತ್ತೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು ತಪ್ಪಿ; ಹಾಗೂ ಆಕೆ ಆದರ್ಶದ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹೋಗಲು ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಬದುಕಿನ ಮಹಿಳೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಹಂಗಸಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಧ್ಯೇತೋ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವಳು ಆಡುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಆ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ‘ವಿವೇಕ’ ಕಂಡುಕೊಂಡ ‘ಸತ್ಯ’ಗಳು ಧ್ವನಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವುದು. ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಿನಿಕಣವೂ ಸಾರಾಸಗಟು ಗಂಡುಕುಲವನ್ನೇ ಅಳೆದು ತೀಪ್ರು ನೀಡಿಬಿಡುವ ಧಾಟಿಯೂ ಆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಇವೆ. ತನ್ನಾಳಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುಬಹುದಾದ ಸಣ್ಣಪ್ರಮಾಣದ ಯಾತನೆಯಿಂದ ದೂರ್ಘರಿಯುವ (ಜಾರಿಕೊಳ್ಳುವ) ಮಾರ್ಗವಾಗಿಯೂ ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಿದ್ದರೆ ಅಚ್ಚರಿಯಿಲ್ಲ. ‘ವರ್ಷವೊಂದೋ ಎರಡೋ ಸಾಕು ಈ ಗಂಡಸರ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಬಯಲುಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ.... ಆವರಲ್ಲ ಹೊಟ್ಟೆಗಳು, ನಾವುಗಳು ಕೇವಲ ಅವು ನುಂಗುವ ಆಹಾರಗಳು. ಹಸಿದು ಕಂಗಾಲಾದವರ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಮೆದ್ದು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದ ಕೂಡಲೇ ನಮ್ಮನ್ನು ತೇಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ’. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಇಯಾಗೋ, ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇಯಾಗೋ

ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಕ್ಯಾಷಿಯೋನಿಗೆ “ಡೆಸ್ಟೊನಾಳನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ ನಿನಗೆ, ಅವಳೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ಕಿರಿಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಡೆಸ್ಟೊನಾಳಿಗೆ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಷ್ಟೇ ಆರ್ಥದನಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾಶೆಯ ಗಡಿ ತಲುಪಿದವನಂತೆ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೋಮ್ಮೆ ಅವಳಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ತನಗೆ ಸಾಫ್ ಮರಳ ಸಿಗುವುದೇ ಇಲ್ಲವೆಂದಾದರೆ ಬಲವಂತವಾಗಿ ಆ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಅದ್ವಷ್ಟ ತನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕೊಂಡೊಯ್ದುತ್ತದೋ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಶೈಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ತನ್ನ ಕೊರಗು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಡೆಸ್ಟೊನಾಳ ಮೊದಲ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಕರಗಿಹೋಗಿದೆ. ಕುಗೀ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ ಅವಳು. ತನು ಕೂಡ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಒಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ಗಂಡ ತನ್ನ ಗಂಡನಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ, ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಕೆಟ್ಟ ಹಾಗೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಬದಲಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೋ ಎಂದು ತಿಳಿಯದು. ಎಲ್ಲ ದೇವರುಗಳ ಆಳೆ, ಕ್ಯಾಷಿಯೋನ ಪರವಾಗಿ ತನು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಪುರಿ ಯಶ್ಸಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿ ಅವನ ಅಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಗುರಿಯೂ ಆಗಿದ್ದೇನೆ ತನು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಸಹನೆಯಿಂದ ಇರಬೇಕು. ‘ನನ್ನ ಕೈಲಿ ಏನು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅದು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ನನಗೋಣರ ನಾನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಶೈಪ್ಪನಾಗಿರಬೇಕು ನೀನು’ ಎಂದು ಕೊನೆಯದಾಗಿ ತನ್ನ ವಚನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ತನ್ನ ದಣ ಕೊವಗೋಂಡಿದ್ದಾನೆಯೆ? ಸಾಧ್ಯವೇ? ಎಂದು ಅಚ್ಚರಿಪಡಿಸಿ ಅವನು ಮುಂದೆ ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾದವು ಎಂದು ನನಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

I have seen the cannon,
When it hath blown his ranks into the air ;
And (like the devil) from his very arm
Puffed his own brother, and can he be angry ?

ಅವನ ಸುತ್ತಲೂ ಸೈನ್ಯವು ಗುಂಡಿನ ಧಾಳಿಗೆ ಧೂಳಪಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾದು ತನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ತನ್ನ ಅತ್ಯಂತ ಆಪ್ತನನ್ನೂ ನಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಉದಿಬಿಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಅಂಥಮುದರಲ್ಲಿ ಅವನು ಸಿಟ್ಟುಗೋಂಡಿರುವನೆ? ನಿರುದ್ದೇಗಢ ಮನುಷ್ಯ ಅಭೋಯೋ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಅವನು ಸಿಟ್ಟುಗೋಂಡನಂದರೆ? ಏನೋ ಬಲವಾದ ಕಾರಣವಿರಬೇಕು, ತನು ನೋಡಿಬರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ನಿಷ್ಪಾಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಾತುಗಳು ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಂತೆಯೇ ಅಭೋಯನನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಪ್ರಕಂಸೆಯ ಮಾತುಗಳೂ ಹೌದು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ತನ್ನ ವ್ಯೇಯಕ್ಕಿ ವಿಜಯದ ಸಂಭೂತಮವೂ ಕೂಡ ಹೌದು. ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲಿಸಿಲ್ಲ

ವೀರಾಗ್ರಹ ಅಥೆಲೋ. ಇಲ್ಲಿ ಸೈಪ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಂಡೂ ಹಾರಿಸದೆ ಯುದ್ಧ ಗೆದ್ದಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ತಾನೊಡ್ಡಿದ ಏಕಸೈನಿಕಸೈನ್ಯದೆದುರು ನೆಲಕಚ್ಚಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಸಂಭ್ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ ಇಯಾಗೋ. ಕುಸಿದು ಹೋದ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಮತ್ತೆ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವ ಚೈತನ್ಯ ಪಡೆದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಇರುವ ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅಥೆಲೋವಿನ ವರ್ತನೆಗೆ ತನ್ನನ್ನೇ ನಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಮಡುಪುವುದು. ಶಾರ್ಕಿಕ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಸೈಟ್ಸಿಸೊಂಡು ತನಗಾದ ಆಫಾತವನ್ನು ತಿಳಿಗೊಳಿಸುವುದು. ‘ಇರಬಹುದು, ಅಥೆಲೋವಿಗೆ ವೆನಿಸಿನ ಯಾವುದೋ ಸುದ್ದಿ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಒಂದ ಸೋಣಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಚಿನ ಕುರಿತಾದ ಜಿಂತೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಡೆಸಿರಬೇಕು. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯಗಳ ಜಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಮತಿಮೀರಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರುವುದು ಮನುಷ್ಯ ಲಕ್ಷಣ’. ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳ ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಅನುಕಂಪ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥದೆ. ಗಂಡನೊಡನೆ ಎಲ್ಲಿಬಗೆಯ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದ ಅವಳಿಗೆ ಗಂಡನಿಂದ ದೊರಕುತ್ತಿರುವುದು ಈ ಬಗೆಯ ಅನುಭವ. ತನ್ನ ಗಂಡನದು ಇದೇ ನಿಜವಾದ ಮುಖವೆಂದು ಅವಳು ನಂಬಿಬಿಟ್ಟರೆ. ತನ್ನ ಬದುಕು ನುಚ್ಚಿಸೂರಾದಂತೆ. ಎಂದೇ ಕೇವಲ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಎಂದು ನಂಬಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವಳಿಗೆ ಒಂದು ಸತ್ಯದ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ.

We must think
 Men are not Gods;
 Nor of them look for such observances
 As fits the bridal ; beshrew me much, Emilia,
 I was (unhandsome worrior as I am)
 Arrigning his unkindness with my soul;
 But now I find I had suborned the witness,
 And he is indicted falsely

‘ನಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರನ್ನು ನಾವು ಪರಿಪೂರ್ಣರು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ತಪ್ಪಿ. ಅವರೇನು ದೇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾ ತಮ್ಮ ಹಂಡಂದಿರನ್ನು ನವವಿವಾಹಿತ ತರುಣ ಗಂಡ ತನ್ನ ಜರ್ಧುವನ್ನು ರಮಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ರಮಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸುವುದೂ ತಪ್ಪಿ. ಎಂಥ ಪಾಪಿ ನೋಡು ನಾನು ! ನಾನು ನನ್ನ ಹೃದಯದೆದುರು ಅವನನ್ನು ಅಪರಾಧಿಯಂತೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಸುಳ್ಳಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬದಗಿಸಿ ಅಪರಾಧಿ ಎಂದು ಸಾರಿಬಿಡುವುದರಲ್ಲಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ಭಾವನೆಗಳೇ ಈ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು. ಅವುಗಳನ್ನು ಅವನ ವಿರುದ್ಧ ಎತ್ತಿಕಟ್ಟಿ ಆಪಾದನೆಗಳನ್ನು ಹೊರಿಸಿಬಿಟ್ಟೇ.....’ ಈ ಮಾತುಗಳ ಮಧ್ಯ ಶೇಕ್‌ಪಿಯರ್ ಕಂಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತು ಸೇರಿಸುತ್ತಾನೆ ('unhandsome warrior

as I am') ಎಂದು. ನಮಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಿದೆ ಎರಡನೇ ಅಂಕದ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೈಪ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಭೇಟ್ಟಿಯಾದಾಗ ಅಧ್ಯೇತೋ ಅವಳನ್ನು ಸಂಚೋಧಿಸಲು ಬಳಸಿದ ಒಂದು ಮಾತು 'my fair warrior' ಎಂದು. ಸುಂದರ ಯೋಥಳು ಅವಳು. ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ – ತನ್ನಾಡನೆ ಎಲ್ಲ ಸಹಸರಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲೋಳ್ಲಲು. ಈಗ ಆದೇ ಮಾತನ್ನು ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, 'handsome warrior'. ವೈಷಣಿಕಚೆಜೀವನಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದೇ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಚ್ಚು ನಂಬಿಕೆ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸಗಳ ಶಕ್ತಿ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ ಎಂಬ ಸೂಚನೆ. ಈ ಗುಣಗಳು ಇಡೀ ಜೀವನ ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತೇ ವಿಕಾಸಮಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ವೈಷಣಿಕ ಜೀವನ ಫಲಪ್ರದರ್ಶನವುದು. ಒಂದು ರೀತಿಯ 'warrior' ಗುಣಗಳು ಇವು. ವೈಷಣಿಕ ಜೀವನ ಯುದ್ಧರಂಗವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ದಿನನಿತ್ಯವೂ ಸಮಾಲುಗಳನ್ನು ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಿರಬೇಕು. ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಲಿಗೆ ತಾನು ಸೋತಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ತನ್ನ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಅಧ್ಯೇತೋನನ್ನು ಬಹು ಅವಸರದಲ್ಲಿ ನಿಂದಿಸಬಿಟ್ಟೇನಲ್ಲ ಎಂದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಮಾಗುತ್ತಿದೆ. ಗಂಡ ಎಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡ ಸೇನಾಧಿಕಾರಿಯಾದರೂ ಏರಾಗ್ರಣಯಾದರೂ ಅವನೂ ಒಬ್ಬಮನುಷ್ಟಿ ಎಂಬುದನ್ನು ತಾನು ಮರತೆ. ಎಂದೇ ತಾನು 'handsome warrior' ಗುಣ-ಅವಗುಣ, ಸಾಮಧ್ಯ-ದೌರ್ಬಲ್ಯ, ಎಲ್ಲ ಸೇರಿ ಮನುಷ್ಟಿಗುತ್ತಾರೆಯೇ ವಿನಾ ತಾನು ಅಧ್ಯೇತೋವಿನಲ್ಲಿ ಮಚ್ಚಿದಂತೆ ಸಹಸರಗುಣಿಂದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರಬುದ್ಧ ರೀತಿಯ ವಿವೇಕದ ಪಾಠ ಕರಿತಿದ್ದಾಳೆ. ವಿನಯ, ಪ್ರೀತಿಗಳು ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶಾಗುಣಗಳನ್ನು ಸ್ಥರಿಸಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಗಂಡನನ್ನು ಧೂಷಿಸುವ ಗುಣವನ್ನಲ್ಲ ದುರದೃಷ್ಟಿಯೇ ದರೆ ಈ 'handsome warrior' ಲಕ್ಷಣ ಬಹು ನಿಷಾರ್ಥಕ ಗಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳ ನರವಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು. 'ನೀ ಹೇಳುವ ಮಾತೇ ನಿಜಮಾಗಲಿ' ಎಂದು ಹಾರ್ಡ್ಸಿದ ಎಮಿಲಿಯಾಗೆ "ನನ್ನ ನಡತೆಯಿಂದ ಯಾವ ರೀತಿಯೂ ಅವನ ಈ ಬಗೆಯ ವರ್ತನೆಗೆ ಆಸ್ಥದವೇ ಹೊಟ್ಟಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಮರುಗುತ್ತಾಳೆ. ಎಮಿಲಿಯಾ ಮೂರನೇ ಅಂಕದ ಮೂರನೇ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಯಾಗೋ ಅಧ್ಯೇತೋನಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸುವಾಗ ಆಡುವ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಆಡುತ್ತಾಳೆ.... ಮತ್ತು ರದಲ್ಲಿ ನರಳು ವರಿಗೆ ಕಾರಣವೇ ಬೇಡ. 'It is a monster / Begot upon itself, born on itself' ಎಂದು ತೀಪ್ಯರ್ ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳು ಇವೆ. ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ ಇಲ್ಲೋಂದು ಕಿರಿದಾದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ, 'Heaven keep that monster from Othello's mind:' ಎಂದು, ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಎಮಿಲಿಯಾ 'Lady, amen' ಎಂದು ಅವಳ ಜೊತೆಗೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಕಾದು ನಿಂತಿರುವ ಕ್ಯಾಟ್ಟಿಯೋನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಂಚ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿ ತಾನು ಅಧ್ಯೇತೋನನ್ನು ಭೇಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅವನ ಏಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ಕ್ಯಾಟ್ಟಿಯೋ ಅವಳಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಲ್ಲತ್ತುನ್ನೆ. ಕ್ಯಾಟ್ಟಿಯೋನ ನಲ್ಲಿ ಬಿಯಾಂಕ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಒಂದು ವಾರದಿಂದ

ಕ್ಯಾಡಿಯೋ ಮುವಿ ತೋರಿಸಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಎದುರುನೋಡುತ್ತ ಸೂರಿದ್ದಾಳೆ. ಕ್ಯಾಡಿಯೋ ತನ್ನದೇ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಂಡು ಅವಳನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಲಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದರೆ ಶೀಷ್ಯರಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ಇಷ್ಟುದಿವಸದ ತನ್ನ ಗೈರುಹಾಜರಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಬಳಿಯಿರುವ ಕರವಸ್ತುವನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ನೀಡಿ, ಇದರ ನಕಲೊಂದನ್ನು ನೆಯ್ದುಕೊಡಲು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಬಿಯಾಂಕಾ ಈ ಕರವಸ್ತು ಅವನ ಹೊಸ ಮುದುಗಿಯ ಕಾಣಿಕೆಯೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅಸೂಯೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕ್ಯಾಡಿಯೋ ಇದನ್ನು ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಧಾಗಿಯೂ, ಅದು ಯಾರದೆಂದು ತಿಳಿಯದೆಂದೂ, ವ್ಯಧಾ ಮತ್ತರಪಟ್ಟು ಕೊರಗಬೇಡವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತರಳಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ, ಯಾಕೆ, ಯಾಕೆ ಬಿಟ್ಟು ತರಳಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತೆ ಅನುಮಾನಪಡುತ್ತಾಳೆ. ತಾನು ಅಧ್ಯಲೋವಿಗಾಗಿ ಕಾದಿರುವುದಾಗಿಯೂ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಜೊತೆಗೆ ಇರುವುದು ತಕ್ಕುದಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಯಿತು, ಬೇಗ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುವ ಆಸೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ನಿಷ್ಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಪುಟ್ಟದೃಶ್ಯ ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಜೊತೆಗಳಿವೆ. ಈ ಮೂರು ಜೋಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಡಿಯೋ-ಬಿಯಾಂಕ ಜೋಡಿ ಅತಿ ಸರಳವಾದದ್ದು. ಒತ್ತುಡಗಳಿಲ್ಲದ, ಪರಸ್ಪರ ಆತಂಕಗಳಿಲ್ಲದ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಒಹು ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳೂ ಇಲ್ಲದ ಸಂಬಂಧ ಇದು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಹಜವಾದ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಅಸೂಯೆಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆಯೇ ಹೊರತು ಮನಶ್ವಾಂತಿ ಕೆಡಿಸುವ ಪಿರಿಪಿರಿಗಳಿಲ್ಲ, ಪೀಡನೆಗಳಿಲ್ಲ, ಮಿಕ್ಕ ಎರಡು ಜೋಡಿಗಳಂತೆ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಗಂಡ-ಹಂಡಿರೂ ಅಲ್ಲ. ಉಚ್ಚವರ್ಗದ, ಒಹುಗೌರವನ್ನಿತ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಸೇರಿದವಳಲ್ಲ ಬಿಯಾಂಕಾ. ಹಾಗೆಂದು ಕ್ಯಾಡಿಯೋ ಅವಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಅವಹೇಳಿನ, ತಿರಸ್ವಾರ ಭಾವಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಶೇಕ್ಷಿಪಿಯರ್ ಈ ಜೋಡಿಯನ್ನು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಸೇರ್ಪಡ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂದೂ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಈಗ ಎಲ್ಲಾ ಆತಂಕಗಳೂ ಅಳಿಸಿಹೋಗಿವೆ. ಸನ್ನವೇಶದ ಸ್ರಂಪೂರ್ಣ ಹತೋಟಿ ಈಗ ತನ್ನ ಕ್ಕೆಲಿದೆ. ಸಂದರ್ಭದ ಯಜಮಾನ ತಾನು. ತಾನು ಏನನ್ನು ಯಾವಾಗ, ಇಷ್ಟೆಷ್ಟು ಬಾಯಿಗಿಟ್ಟು ತಿನ್ನಿಸಿದರೂ ಮರುಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡದೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ ಮಹಾಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಸವಿಯಲು ಅಧ್ಯಲೋ ಈಗ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆ ನಂಬಿಕೆ ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಈಗ ಶತಸ್ವಿದ್ವಾಗಿದೆ. ನಾಲ್ಕನೇ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯ ಒಂದು ರೀತಿ ಅಧ್ಯಲೋವಿಗೆ ಇಯಾಗೋ ನಡೆಸುವ ಮೌಖಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಎಪ್ಪು ಗಾಢವಾಗಿ ಮತ್ತು ಇಷ್ಟೆಷ್ಟುಸ್ವಫ್ಫಾಗಿ ಅಧ್ಯಲೋ ತಾನು ಕಲಿಸಿದ ಪಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಎಪ್ಪು ಅದರಿಂದ ‘ಬೆಳೆದಿದ್ದಾನೆ’ ಎಂಬುದು ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಮನದಣ್ಣಗೇಕಾಗಿದೆ. ದೃಶ್ಯದ

ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯೇತೋ ಮತ್ತು ಇಯಾಗೋ ಹೆಣ್ಣನ ನಡತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಯಾಗೋ ಒಹು ಆರಾಮ ಮನಸಿಸ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಧ್ಯೇತೋ ಪ್ರಪೂಛ್ಯ ಸ್ತಿತಿ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಕಾರಿಣಾದ ಮನಸಿಸ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದಾರೆ. ದೃಶ್ಯದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ತವು ಈಗಾಗಲೇ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದು ಚರ್ಚೆಯ ಮುಂದುವರಿದ ಭಾಗದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ‘ನೀನು ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸುತ್ತೀರೋ.... ಅಂದರೆ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಮುತ್ತಿರುವುದು....’ ಎಂದು ಅಧ್ಯೇತೋನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ‘ಆದರದು ಸಮರ್ಥನೀಯವಲ್ಲದ ಕ್ರಿಯೆ’ ನೀತಿನಿಷ್ಠನಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತಾನೆ ಅಧ್ಯೇತೋ. ‘ಅಧ್ಯಾತ್ಮಗಳನ್ನೊಂದಿಗೆ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆತ್ತಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ? ಒಂದು ತಾಸು, ಎರಡೂ, ಏನೂ ಕೆಡುಕು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ?’ ಮಹಾ ಉದ್ರೇಕಾರಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯ್ಯು ತೀರ ಸಹಜವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. “ಏನೂ ಕೆಡುಕು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಲ್ಲದೆಯೇ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದೆ? ಭೂತಗಳ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಕಪಟವೆಸಿದ ಹಾಗೆ. ಭೂತಗಳೇ ಅವರ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಉದ್ರೇಕಿಸುತ್ತವೆ; ದೇವರೂ ಅಂಥವರನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಾರೆ.” ಅಧ್ಯೇತೋನ ದೆಲ್ಲವೂ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳೇ. ಇಲ್ಲಿ ಇಯಾಗೋವಿನ ಉದ್ದೇಶ ಅಧ್ಯೇತೋನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪದೇಪದೇ ಇದೇ ಮಾತುಗಳು, ಇದೇ ಚಿತ್ರಗಳು, ಇಂತವೇ ಆಸಹ್ಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿವುದು. ಕ್ಷಣವೂ ನಿರಾಳವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಾರದು ಅವನಿಗೆ. ‘ಅದು ಕ್ಷಮಾರ್ಥ – ಬಿಡು, ಅದರೆ ನಾನು ನನ್ನ ಹಂಡತಿಗೊಂದು ಕರವಸ್ತು ನೀಡಿದರೆ....’ ಈಗ ವಿಷಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಯಾಗೋವಿನ ನೀರವಗಳು ಮುಟ್ಟಿ, ತಾಗಿ, ಜರ್ಮರಿತ ಗೊಳಿಸುವಪ್ಪುಗಟ್ಟಿಯವು. ‘ಆಗ?’ ಎಂದು ಅವಸರಿಸುತ್ತಾನೆ ಅಧ್ಯೇತೋ. ‘ಆಗೇನು? ಅದು ಅವಳದು; ಅವಳದಾದ ಮೇಲೆ ಅವಳು ಇಷ್ಟಾಂದವರಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದು’; ತುದ್ದತಕ್ರದ ವಾದ ಮಂಡಿಸುತ್ತಾನೆ. “ಆದರೆ ಅವಳ ಗೌರವ, ಘನತೆಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಬೇಕು. ಅದನ್ನೂ ಬಿಕರಿ ಮಾಡಬಹುದೆ?” ಅಧ್ಯೇತೋನ ಈ ಭೂಮಾಲೋಕದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಈ ಗೌರವ ಘನತೆಗಳಿಂಬುದು ಕಣ್ಣಗೆ ಕಾಣದ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಅಬದ್ಧಗಳು. ಇದೆ ಎಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸಿದವರನೇಕರಲ್ಲಿ ಅದು ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾಬಿಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ವಾಸ್ತವವಾದ ಕರವಸ್ತರ್ಥ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡೋಣ ಎಂದು ಇಯಾಗೋ ಮುಗಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಮಧ್ಯ ಬಾಯಿಹಾಕಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಸಯತೋಷದಿಂದ ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ ತಾನು. ಸೋಂಕು ಹತ್ತಿದ ಮನಸೆಯ ಮಾಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಕೆಡುಕನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಡೊಂಬಕಾಗೆಯ ಹಾಗೆ ಇಯಾಗೋನ ಮಾತುಗಳು ತನ್ನ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತಿವೆ. ‘ನನ್ನ ಕರವಸ್ತು ಅವನ ಒಳ ಇದ್ದಿತಲ್ಲರೆ....’ ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಈಗ ಮತ್ತೂ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚು ಇಡುವ ದ್ವೀಪ ವಿಶ್ವಾಸಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಬೇ. ಕರವಸ್ತಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವನು ಅಧ್ಯೇತೋನಿಗೆ ದ್ವೋಹ ಬಗೆದಿದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದರೆ? ಅಧ್ಯಾತ್ಮಕ್ಕಾಷಯೋ ತನ್ನ ಕೂಡ ಮಾತನಾಡಿದ್ದರ

ವಿಷಯ ಹೇಳಿದರೆ ? ಕ್ಯಾಷಿಯೋವಿನಂತಹ ದೂರಕೊರರೇ ಹಾಗೆ. ತಿಂದು ದುಂಬಲು ಬಿದ್ದು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡ ಹಣ್ಣುಗಳೋ ಅಥವಾ ಅವರಾಗಿಯೇ ಇವರ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿದ್ದರೋ, ಅಂಥೂ ಅವರುಗಳ ಜೊತೆಗಿನ ತಮ್ಮ ಸಾಹಸಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒದರುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಏನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದ್ದನೇ ಗೊತ್ತು ? ಆದರೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಯಾವುದನ್ನೂ ಅವನೇನು 'ಹೇಳಲಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆಯುವವನಲ್ಲ ಏನು, ಏನು ಹೇಳಿದ್ದನೇ ಎಂದು ಕೇಳುವ ತವಕ ಅಥವೋವಿಗೆ. 'ಇಷ್ಟೆ
that he did.... I know not what he did' that he did ಆದಮೇಲೆಇಯಾಗೋವಿನ
- ಇಷ್ಟ್ಯಾಳಗೆ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ನೀರವ.

Othe : 'But what ?'

Iago : 'Lie'

Oth : With her ?

Iago : With her, on her, what you will

ಇಯಾಗೋವಿನ ಧ್ವಯ ಯಾವ ಮಟ್ಟ ಮುಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ವಷ್ಟಿಂತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೇ ಅಥವೋವಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸ್ವಯ ನಾಶವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಯಾಗೋವಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವದೆಂದರೆ ಧರಿಸಿದ ಪೂರ್ಣಾಕುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳಚುತ್ತ ನಿಜಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟುಫುದು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ವೆನಿಸಿನ ಸೌಜನ್ಯತೀರು ಸಮಾಜ ಕಲಿಸಿದ ನಾಗರಿಕ ರೀತಿಗಳು, ನಯನಾಜೂಕುಗಳು ಮೊದಲ ಪದರ. ಅದು ಹರಿದು ಕಿತ್ತಾಯಿತು. ಎರಡನೆಯ ಪದರವೆಂದರೆ ತನ್ನ ಸ್ವಾನುಮಾನಗಳು ಅವನಿಗೆ ತೊಡಿಸಿದ ನಾಂಭಿಯರ್ದ, ದರ್ಷಕರ್ದ, ಲೀವಿಯ ಪೂರ್ಣಾಕು. ತನ್ನ ಯಶಸ್ವಿ ಕೀರ್ತಿ, ಸಾಧನೆಗಳೆಲ್ಲ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಭೂವಳಿ ಇವುಗಳೂ ಕಳಚಿಬಿದ್ದಾಯಿತು. ಮೂರನೆಯರೇ ಅತ್ಯಂತ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡ ಪದರ. ಇದು ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಕುರಿತಾದ ಷ್ಟೀತಿ. ಈ ಷ್ಟೀತಿ ಎದುರು ಮಿಕ್ಕೆಲ್ಲ ಪದರಗಳೂ ಹಗುರವಾಗಿ, ತಳ್ಳುವಾಗಿ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಕಳಚುವುದು ದೊಡ್ಡ ಸಮಾಲಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಕ್ಲೇಶಕರವಾಗಲಿ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ತೋರಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನು ಷ್ಟೀತಿಸಿದ ಅನುಭವ ಮಾತ್ರ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತಳಮುಟ್ಟಿ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅವರಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದು ಕ್ಷಣಾಕ್ಷಣಾಕ್ಷಣ್ಯ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಭೋಗರ್ವ ರೆವ ಸಮುದ್ರ, ಆಕಾಶದೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಚಿಮ್ಮುವ ಅಲೆಗಳು, ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳು, ಇಡೀ ಪ್ರಕೃತಿಯ ರುದ್ರಸೌಂದರ್ಯ ವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತರುತ್ತಿದ್ದ ಷ್ಟೀತಿಯ ಕಲ್ಪನೆಗಳು, ಇದು ಒಂದು ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆತ್ತಲಾದ ಒಂದು ಗಂಡು ಒಂದು ಹಣ್ಣನ ಹೊರಳಾಟ, ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕುಬ್ಜಗೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅಥವೋ ಈಗ ಷ್ಟೀತಿಯ ಅನುಭವದಿಂದ ದೃವತ್ವದ ಅಂಚು ತಲುಪಿದ ಅಪರಾಪದ

ಸಾಕಾರಮೂಲಿಕಯಲ್; ಹೀಗೆ ಅವನು ಆ ಸ್ಥಿತಿ ತಲುಪುವುದಕ್ಕೆ ಅವನ ಹುಟ್ಟು, ಅವನ ಬಣ್ಣು, ಅವನ ಜನಾಂಗಿಇವು ಯಾವುವೂ ಅಡ್ಡನಿಲ್ಲಲ್ಲಿಲ್ಲ, ಅದು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಿಗುವ ಲೋಕ. ಆದರೆ ಈಗ ಇಯಾಗೋ ಆ ಅನುಭವಲೋಕದಿಂದ ಇಂದಿಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು. ಕುಕ್ಕರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಣ್ಣು, ಜನಾಂಗ, ತನ್ನ ಮೂಲಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ರಾಕ್ಷಸಾಕಾರ ತಾಳಿ ತನ್ನನ್ನ ಹೀಯಾಳಿಸುವಂತೆ, ಅಟ್ಟಾಸದಿಂದ ಕೇಕೆ ಹಾಕುವಂತೆ ಕಾಣತ್ತಿವೆ. ಪೀತಿ, ಗೌರವ, ಘನತೆ ಎಲ್ಲವೂ ದುರ್ಬಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಉಹಕೆಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ಯವೂಂದೇ - ಮೃಗೀಯ ಕಾಮನೆಗಳು, ದೇಹದ ಹಸಿವುಗಳು, ತೀರಿಸಿದಷ್ಟೊಧಿಗುಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಹೋಗುವ ವಿಕೃತ ಬಯಕೆಗಳು. ಡೆಸ್ಟಿಮೋನ್ ತನ್ನ ಹಸಿವು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತನ್ನನ್ನ ಬಳಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಳಷ್ಟೇ. ಅಧೀಕ್ಷೋವಿನ ಭಾಷೆ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ತುಂಡು, ತುಂಡಾಗಿ ಸಿಡಿಯುತ್ತವೆ. ಚೊರುಗಳಾಗಿ ಮುರಿದು ಉರುಳುತ್ತಿರುವ ಭಾಷೆಯನ್ನ ಒಳಗೆ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ದ್ವೇಷಜ್ಞ ಲೆ ಮತ್ತೂ ಧಗಧಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟುಕ್ಕಿದ್ದಾನೆ. "Lie with her ? Lie on her ?Handkarchief - confessions - handkerchief ! To confess and to be hanged for his labour.... ಕೇವಲ ಶಬ್ದಗಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಒಳಗಾಗದೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹೀಗೆ ಕಪ್ಪಾಗಿಬಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ..." ಮಾತಿನಿಂದ ಮಾತಿಗೆ ರೋಷದ ಜೊತೆಜೊತೆಗೇ ಏರುತ್ತಿರುವ ಹೇಸಿಗೆಯ ಭಾವ, ಅಸಹ್ಯ ದೃಶ್ಯಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅವನ ದೇಹದ ಮೇಲಿನ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನೂ ಕೆಳೆದುಬಿಡುತ್ತವೆ. "It is not words that shake me thus, Pish ! noses, ears and lips. Is it possible ? - confess ? - Handkerchief ? O devil !" ಎಂದು ಚೀತ್ತರಿಸಿ ಪ್ರಜ್ಞ ತಪ್ಪಿಬೀಳುತ್ತಾನೆ.

ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸಾಫಿಸಿದ ತೈಪ್ಪಿ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾನೆ ಇಯಾಗೋ. ತನ್ನ ಮದ್ದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ, ಮಾಡಲಿ... ಹೀಗೆಯೇ ಭೋಳೇ ಮೂರ್ಖರನ್ನು ಕಟ್ಟಾಹಾಕುವುದು. ಇದರಿಂದ ಷಾಪ, ಎಷ್ಟೂಂದು ಗೌರವಾಹ ಸಾಧ್ಯಾಹೆಣ್ಣಿಗಳು, ಎಷ್ಟೇ ನಿದೋಷಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಕಳಂಕದ ಪಟ್ಟಿಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರು ಎಂದು ತನ್ನ ಸಾಧನೆಯ ಕುರಿತಾಗಿ ತನೆಯೇ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಎಚ್ಚರತಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದ ತನ್ನ ದಣೆಯನ್ನ ಎಚ್ಚರಿಸುವ ಯತ್ನವೂ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಹುತ್ವಾಗಿ ಇಯಾಗೋನ ಕುರಿತಾಗಿ ಒಂದರಡು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಶದ ಕೆನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವನ ಸ್ವಾಗತದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಇಯಾಗೋ ಯಾವ ತರಹದ ಮನುಷ್ಯ ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರ ಸೆನಪು ಇರಲೇಬೇಕು. ಇಯಾಗೋ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಎಂಥವನು ? ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಶದ ವೇಳೆಗೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು

ಅವನ ಪರಿಚಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಾಲ್ಕುನೇಯ ಅಂಕದ ಮೊದಲ ದೃಷ್ಟಿದ ವೇಳಿಗೆ ಇಯಾಗೋ ಮತ್ತು ಅವನ ಚಿಂತನರೀತಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯವೈಲಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಸಾಕಷ್ಟು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಈಗ ಉತ್ತರ ಸಿಗಬಹುದೇನೋ ನೋಡೋಣ. ತನ್ನ ಸುತ್ತಲ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಲ ಜನ ಇವರುಗಳೊಡನೆ ಒಂದು ಸ್ಥಿರ ಬಾಂಧವ್ಯ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲದಂಥ ಮನುಷ್ಯ ಇಯಾಗೋ. ಸಹಜಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಕ್ರಮಬದ್ಧತೆಗಳಿಂದರೆ ಅವನು ಸಹಿಸಲಾರ. ವಕ್ತಮಾರ್ಗಗಳು, ವಕ್ತಚಿಂತನಾಕ್ರಮವೇ ಅವನಿಗೆ ನೇರ ಸರಳ ಬದುಕಿನ ರೀತಿ. ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸಂಕೀರ್ಣ ಗ್ರಂಥಿಗಳು ಏರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಅವು ಅವನ ನೋಟವನ್ನೂ ಕೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನೂ ತಿರುಚೆಬಿಟ್ಟವೇ. ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಿರಂತರ ದುಗುಡ ದುಮ್ಮಾನ್ಯಗಳ ಸ್ಥಿರಿಯೇ ಅವನ ಜೀವನಧರ್ಮ. ಇವು ಯಾವುವೂ ವೆನಿಸ್ ನಗರದ ತೋರಿಕೆಯ, ಧಳಕು ಬಳುಕಿನ, ತೊಳ್ಳು ಬದುಕಿನ ರೀತಿಯ ವಿರುದ್ಧದ ಸ್ನೇತಿಕರೋಷವೇನೂ ಖಂಡಿತ ಅಲ್ಲ, ಮ್ಯಾಮಾಣಿಕತೆಯ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಬದುಕಿನ ಬಗೆಗಿನ ಒಲವು ಹೊಡ ಅಲ್ಲ. ನಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತದೆ, ನದಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ, ಬೆಳಗಾಗುತ್ತದೆ, ಜನ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ, ಯಥಾರೀತಿ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆಂಬ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಹೊಡ ಅವನ ಸ್ತುಮಿತವನ್ನು ಕಡಿಸಬಲ್ಲದು. ಅಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಲವಲೇಶವೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗಲಿ, ನಂಬಿಕೆಯಾಗಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ಪ್ರತಿ, ಗೌರವ, ಘನತೆ, ಕೀರ್ತಿ ಇವುಗಳಿಲ್ಲರೂ ದೊಡ್ಡ ಶಬ್ದಮಾಡುವ ಅರ್ಥರಹಿತ ಸೊನ್ನೆಗಳು. ಅವುಗಳನ್ನು ಅರಸಿ ಹೊರಡುವವರು, ಅವನ್ನು ನಂಬಿ ನಡೆಯುವವರು ಮಹಾಮೂರ್ಖರು. ಮೂರ್ಖ ಒಬ್ಬನೇ ಅಲ್ಲ, ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು ನಾಟಕದ ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ – ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ, ಕ್ಯಾಡಿಯೋ, ರೋಡರಿಗೋ, ಗ್ರೇಡಿಯಾನೋ, ಮಾಂಟನೋ ಮತ್ತು ಎಮಿಲಿಯಾ – ಎಲ್ಲರೂ are of free and open nature / That think men honest that but seem to be so / And will as tenderly be led by the nose as asses are'. ಇದನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ತನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗಿಂತಲೂ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚೆ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಪ್ರಚಂಡ ಬುದ್ಧಿಕ್ಕಿಯೂ ಚಾಕಚಕ್ಕಿತ್ಯೂ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಇಯಾಗೋವಿಗೆ, ಅದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬೇರೆಯವರೆಲ್ಲರ ಸುರಿತಾದ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಸಲ ದ್ವೇಷ ಹೊಡ. ರೋಡರಿಗೋನಂಥ ಮಡ್ಡನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ಯಾಡಿಯೋನ ಅತಿ ಸಭ್ಯ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ರೀತಿಗಳು ಅವನಿಗೇ ಮುಖುವಾಗುವ ರೀತಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಅಫೆಲೋನ ಬಗ್ಗೆ ಇಯಾಗೋನಂದು ಯಾವ ಬಗೆಯ ನಿಲುವು? ಜನಾಂಗದ್ವೇಷದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಈ ರೀತಿ ಅವನನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಯೆ? ಬೀಳ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟನೆಂಬ ದ್ವೇಷವೇ? ಎರಡೂ ಅಂಶಗಳೂ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ

ಹತ್ತಿರವೇ ಹೌದು. ಅವನ ಸ್ವಾನ್, ಯಶಸ್ವಿ, ಕೀರ್ತಿಗಳು ಕೂಡ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಳಿಹಿಂಡಿರುವುದು ನಿಜ. ಇದಕ್ಕೂ ಏರಿದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣವಿರಬಹುದು ಎಂದೂ ಅನ್ವಯಿತತ್ವದೆ. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಾದರೂ 'free and open nature' ಆಗಿರಬಹುದು, ಮತ್ತು ಅವನೇ ಮತ್ತೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ – ಅವನು ಮೂರನೇ ಆಗಿರಲಿ – 'constant loving, noble nature'ನವನಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಹೆಂಡಿಗೆ'a most dear husband' ಆಗಿಬಿಡಬಹುದು ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳೇ ಅವನ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಡಿಸುವಂಥ ವಿಚಾರಗಳು. ಅಧ್ಯೋತ್ಸವಿಗೆ ಅನ್ನಯಿಸಿ ಬಳಸುವ ಯಾವ ಶಬ್ದಗಳೂ ತನು ಎಷ್ಟುಕಾಳಿನಷ್ಟು ಬೆಲೆಕೊಡದ ಶಬ್ದಗಳು. 'Free' 'open nature' 'constant' 'noble' 'loving' ಮತ್ತು ಮದುವೆ ಎಂಬ ಪದ್ಧತಿಯ ಬಗ್ಗೆಯೇ ತೇವೈ ಅನುಮಾನಗಳಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಯಾಗೋ. ತನ್ನ ದಾಯತ್ವದ ಬಗೆಗೂ ಅಷ್ಟೇನೂ ನಂಬಿಕೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದವನೇ ಅಲ್ಲ ಅವನು. ಹೀಗೆ ತನು ಬೆಲೆಕೊಡದ ಗುಣಗಳು ಹಾಗೂ ಒಂದು ಪದ್ಧತಿ ಇವುಗಳು ತನ್ನ ಕಣ್ಣಾಮುಂದರೆಯೇ – ತನಗೆ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುವಂತೆ, ಎದೆಗೆ ಮುಖ್ಯಾಗುವಂತೆ – ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬಿಡುವ ಸ್ವಷ್ಟಿ ಸೂಚನೆಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿವೆ. ಎಂದೇ ಭಯಂಕರ ಸಮಾಲಾಗುತ್ತಿವೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು. ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ತನ್ನ ಮುಗ್ಗತೆ, ಲಾವಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಸ್ವಚ್ಛಂದತೆಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಗೌರವವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಧ್ಯೋತ್ಸವದ್ವಾರಾ ತನ್ನ ಪ್ರೇಮ ಹಾಗೂ ವಿವಾಹಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಲೋಕವನ್ನೇ ಕಂಡಪ್ಪು ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತು ಅಧ್ಯೋತ್ಸವದ ಬಗೆಗಿನ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳ ತೀರ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇಯಾಗೋನಿಗೂ ಸಂದೇಹ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅವಳೊಬ್ಬೆಂದುರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇಯಾಗೋ ಮೃದುವೇ ಅನ್ನಬಹುದಾದಪ್ಪು ತಗ್ಗಿದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಉಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಎರಡನೇ ಅಂತರ ಮೊದಲ ಧೃತ್ಯದಲ್ಲಿ, ಅಧ್ಯೋತ್ಸವದ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳ ಮನರಂಜನಗೆಂಬಂತೆಯೇ ಹೆಣ್ಣುಮುಕ್ಕಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಆಡಿದ ಕೆಲವು ಲಘುಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಎಂದೂ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳಿಂದುರು ತನ್ನ ವಾಡಿಕೆಯ ಕೊಂತು, ವ್ಯಂಗ್ಯ, ಮಾತಿನ ಜಣಾತನ ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಮುಂದಿನ ಧೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಗಮನಿಸುವಂತೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳ ಅತ್ಯಂತ ವೇದನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ, ಅಧ್ಯೋತ್ಸವದಿಗೆ ಆಕೆ ತೀರು ಹಿಂಸೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ ಸಂದರ್ಭದ ದುರುಪಯೋಗವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅಧ್ಯೋತ್ಸವದ ಬಗ್ಗೆ ಆವಳ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಅಪಶಿಷ್ಟವಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆವಳ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವಮಾಗಲೀ ಅಭಿಮಾನವಿದೆ ಯಂದಾಗಲೀ ಅಲ್ಲ. ನನಗನಿಸುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಡೀ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅವನ ಪ್ರಧಾನ ಗುರಿ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಯ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳೇ – ಅಧ್ಯೋತ್ಸವದ ಬಗ್ಗೆ ಆವಳ ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟುಸಾಕು ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದ ನಾಟಕ ಮುಂದುವರೆದಂತೆ ನಾನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇ ದೊರಕುತ್ತದೋ ನೋಡೋಣ.

ಇಯಾಗೋ ಅಥೆಲೋವಿನ ಆರ್ಯಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಆಗಮಿಸಿ ಏನಾಯಿತು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಥೆಲೋ ಮೂರ್ಖಹೋಗಿರುವನೆಂದೂ ಕ್ರಮೇಣ ತಾನೇ ಎಲ್ಲ ಸರಿಹೋಗುವುದೆಂದೂ ಹೇಳಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಕಷ್ಟತ್ತಾ ಆಸ್ತಹಜರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರ ತರಿಸಿದರೆ ನೊರೆಹಾರುತ್ತ ಉಗ್ರರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆರಳಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುವ ಸೂಚನೆಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿವೆ, ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಕೊಂಚ ಮರೆಯಾಗಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. 'ಅವನು ನಿಷ್ಪಮೀಸಿದ ನಂತರ ತಾವುಗಳು ಮಾತನಾಡಬಹುದು ಎಂದು ಆಶ್ವಸನೆಯಿತು ಕ್ಯಾಷಿಯೋನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ.

ಅಥೆಲೋ ಪ್ರಾಣ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡಕೂಡಲೆ 'How is it general ? have you not hurt your head ?' ಎಂದು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮಾತು ಚುಚ್ಚಿದಂತಾಗಿ ಅಥೆಲೋ 'ಏನು ನನ್ನನ್ನ ಹಂಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರು' ಎದು ಸಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಭೇ, ಭೇ, ಹಂಗಿಸುವುದೇ.... ಆದರೆ ಅಥೆಲೋ ತನ್ನ ವಿಧಿಯನ್ನ ಪೌರುಷದಿಂದ ಎದುರಿಸುವಂತಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ತಾನು ಮನುಷ್ಯನೇ ಅಲ್ಲ, ಹಂಡತಿಯಿಂದ ದ್ರೋಹವನ್ನನುಭವಿಸಿದ ಕ್ಷುಲ್ಲಕಮ್ಮಗವಷ್ಟೇ ಎಂದು ಹಲುಬಿದ ಅಥೆಲೋವಿಗೆ ಇಯಾಗೋ ಒಂದು ಪ್ರಟ್ಟಲೌಕಿಕವೇಕದ ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. "ನಿನ್ನ ಹಾಗೆ ಲೆಕ್ಕಾವಿಲ್ಲದಪ್ಪು ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಹಾಸಿಗೆಗಳು ತಮಗಷ್ಟೇ ಮೀಸಲು ಎಂದು ನಂಬಿ ತಮ್ಮ ಅಪವಿತ್ರ ಹಾಸಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಉರುಳುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನದು ಎಷ್ಟೋ ವಾಸಿ. ಅನಿಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರತೀಕಾರ ಇದು – ಪವಿತ್ರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸುರಕ್ಷಿತವೆಂದು ತೀಳಿದು ತಮ್ಮ ನಡತೆಗಿಟ್ಟ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಲಂಗಿಸಿ ಚುಂಬಿಸುವವರ ಪಾಡು ಹೇಳು. ನಾನು ಹಾಗಲ್ಲ ನನ್ನ ರೀತಿಗಳು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅಂಥವಳಿಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು" ಅಥೆಲೋವಿಗೆ ಇಯಾಗೋನ ಜೀವನಧರ್ಮಯೋಗದ ಹತಾ ಸಾಹಾತ್ಯಕರವಾದಂತೆ 'O, thou art wise, it is certain' ಎಂದು ತುಂಬಹ್ಯಾದಯದ ಅಂತಿಮ ಪ್ರಶ್ನಾ ಪತ್ರವನ್ನು ನೀಡಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಇಯಾಗೋ ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಯೋಚನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಥೆಲೋನಿಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಈಗ ತಾನೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಕ್ಷಣಾಬಿಟ್ಟು ಬಾ ಎಂದು ತಾನು ಕಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಥೆಲೋ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಅಥೆಲೋನ ಹಂಡತಿಯೋಡನೆ ಅವನ ಸರಸಸಲ್ಲಾಪಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಅವನ ಮಾತಿನ ಆಣಕ, ಸಿನಿಕತನ, ಅಸಂಗ್ರಹನ್ನುಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅಥೆಲೋ ಗಮನಿಸಬೇಕು. "For I will make him tell the tale anew, / where, how, how oft, how long ago, and when / He has and is again to cope your wife." ಮತ್ತೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತು – ಅಥೆಲೋ ಸಹನೆಯಿಂದಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅವನೊಬ್ಬ ಅಸೂಯೆ, ಸಿಟ್ಟುಗಳ ಮೊಟ್ಟೆ ಮಾತ್ರ

ಎಂದುಬಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಎಚ್ಚರವೂ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಎಂಥ ಸುವರ್ಣಾವಕಾಶ – ಈಗ ತನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಬೇಕು – ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭವೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ನಾನು ಯಾಣ. “ಆಯಿತು ; I will be found most cunning in my patience ; But dost thou hear - most bloody” ಎಂದು ನೇಪಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳಲು ತೆರಳುತ್ತಾನೆ. ಇಯಾಗೋನ ಯೋಜನೆ ಒಹು ಸ್ವಷ್ಟ. ಕ್ಯಾಷಿಯೋನನ್ನು ಬಿಯಾಂಕ ಕುರಿತಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕ್ಯಾಷಿಯೋನ ಬಗ್ಗೆ ತೀರ ವ್ಯಾಮೋಹ ಈ ಬೆಲೆವೆಣ್ಣಿಗೆ. ನೂರುಜನರಿಗೆ ಮಂಕುಬೂದಿ ಎರಚಿದರೂ ತಾನೇ ಒಬ್ಬಿಂದ ಮಂಕುಬೂದಿ ಎರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಇಂಥವರ ಪಾಡು. ಅವಳ ಬಗೆಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಹೊಟ್ಟಿರಿದು ನಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ನಗು ಕೇಳಿದ ಅಧ್ಯೋ ಹುಚ್ಚಿನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯೋನ ನಗು, ಹಗುರವರ್ತನೆ, ಅಂಗಸನ್ನಗಳೆಲ್ಲ ಅಧ್ಯೋನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಅವನು ಮಿತಿಮೀರಿದ ಅಸೂಯೆಗೆ ಮತ್ತಪ್ಪತ್ತಪ್ಪಹೊಯ್ದಂತೆ ಆಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಒಂದು ಕುತೂಹಲಕರ ವಿಷಯವನ್ನು ದಾಖಿಲುಗೊಳಿಸಲೇ ಬೇಕು. ಆರ್ಥಿನ್ ಆವೃತ್ತಿಯ ಎಂ.ಆರ್. ರಿಡ್ಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ‘ಅಧ್ಯೋ’ ನಾಟಕದ ಈ ಭಾಗದ ಕುರಿತಾಗಿ ಪಂಡಿತವರ್ಗದ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾವನೆಯಿದೆ. ಅಧ್ಯೋ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕದ್ದಕೇಳುವುದು ಹಾಗೂ ಕ್ಷಣಾದಿಂದ ಕ್ಷಣಾಕ್ಕೆ ಆವೇಶಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುವುದು, ತನ್ನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವುದು, ಇವು ಯಾವುವೂ ಒಬ್ಬ ಮಹಾನ್ ದುರಂತ ನಾಯಕನಿಗೆ ಒಪ್ಪಬಂಧವುಗಳಲ್ಲ ಒಬ್ಬ ದುರುಳನ, ನೀಚನ ಕಾಲಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಹೋರಣಾಡುವಂಥ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಹನೀಯವೇ ಅಲ್ಲದ ಮಾತ್ರ. ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಕತ್ತುಚೂಚಿ, ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಕಪ್ಪು ಮುಖವನ್ನು ಕ್ಷಣಕ್ಕೂಮೈ ಮರೆಯಿಂದ ಹೋರದೂಡಿ ಅಪಭ್ರಂಶಗಳನ್ನು ಬಡೆಬಡಿಸುವುದು ಇಡೀ ನಾಟಕದ ಘನತೆಯನ್ನೇ ಹಾಳುಗೆಡವಿ ಅಧ್ಯೋನನ್ನು ಮಹಾನ್ ನಾಟಕದ ನಾಯಕಪಟ್ಟಿದಿಂದ ಒಂದು ಒಪ್ಪಾನನ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವನತಿಗೊಳಿಸಿಬಿಟ್ಟ ಹಾಗೆ. ಈ ಭಾವನೆ ಎಲ್ಲಿಯವರೆವಿಗೆ ಮುಟ್ಟದೆಯಿಂದರೆ ಕೆಲವು ನಾಯಕಪಾತ್ರಗಳು ವಹಿಸುವ ನಟರು ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಮೃತಿಸದಿರುವ ಮಟ್ಟದವರೆವಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಮನೋಭಾವವೂ ಚೂಡ ಮಡಿವಂತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹಾಗೂ ನಿಲುವುಗಳಿಗೆ ಹೋರತಾದುದೇನಲ್ಲ. ಇದು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯ ಮಡಿವಂತಿಕೆ. ಈ ನಾಟಕದ ವಸ್ತುವಿನ ಪ್ರಧಾನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಅಧ್ಯೋ ಮುಟ್ಟುವ ಹೀನಾಯ ಸ್ತ್ರೀಯೂ ಒಂದು. ಮಡಿವಂತರ ಮುಟ್ಟಗೋಲು ಹಾಕುವ ಭಾಗಗಳು ಮತ್ತು ಗೌರವಾಸ್ತ್ವತ ನಟರು ಅಭಿನಯಿಸಲು ಒಮ್ಮೆ ಭಾಗಗಳು, ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾಟಕ ಓದುವುದಾಗಲೀ ಅಂಥ

ಪ್ರದರ್ಶನ ನೋಡುವುದಾಗಲೇ ಒಂದು ಅಸಿಪಂಚರವನ್ನು ಜೀವಂತ ಸುಂದರಮೂತಿ ಎಂದು ಭೂಮಿಸಿದಂತೆ.

ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಮತ್ತೆ ಕಾಣಿಕೊಂಡ ಕೂಡಲೇ ಇಯಾಗೋ ತನ್ನ ಎಂದಿನ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. 'ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಮುಂದೆ ಎಡೆಬಿಡದೆ ನಿನ್ನ ಅಹವಾಲನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತು ಹೋಗು' ಎಂದು, ಅಥ್ಲೋನಿಗೂ ಕೇಳುವ ರೀತಿ ದೊಡ್ಡದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಮರುಕ್ಕಣ ಅಥ್ಲೋನಿಗೆ ಕೇಳಿಸದ ಹಾಗೆ, ಆದರೆ ಕ್ಯಾಷಿಯೋನಿಗೆ ಮೃದುವಾಗಿ ಕೇಟೆಮಾಡುವ ವವನಂತೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ'....Now if this suit lay in Bianca's power / How quickly should you speed' ಎಂದು ಬಿಯಾಂಕ ಹೆಸರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಉಸುರುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಕ್ಕೆ 'ಅಯ್ಯೋ, ದಡ್ಡ ಹೆಂಗಸು ಅದು' ಎಂದದ್ದು ಕೇಳಿಯೇ ಅಥ್ಲೋನ ಪಿತ್ತಕೆರಳಲು ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ-'Look how he laughs already' ಎಂದು ಕನಲುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ದೃಶ್ಯ ಮುಗಿಯುವವರೆವಿಗೆ ಇಯಾಗೋ ಹೆಚ್ಚಿಹೆಚ್ಚಿಗೂ ತನ್ನ ಪ್ರಶ್ನಾಗಳ ರೀತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಹೆಚ್ಚಿ ಪ್ರಚೋದನಾತ್ಮಕ ಮಾಡುತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯೋನ ಮಟ್ಟಗೆ ಕೇವಲ ಕೇಟಲೆ ಮಾಡುವ ಹಾಗೂ ಅಥ್ಲೋನನ್ನು ಮನುಷ್ಯತ್ವದಿಂದ ಕ್ರಮೇಣ ಪಶುತ್ವದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಎರಡನ್ನೂ ಕೂಡ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ನೀನು ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಿ ಎಂದು ಹರಡುತ್ತಿದ್ದಾಗಿ. ಹೌದೇನು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ನಗು ಅಥ್ಲೋನನ್ನು ಮಚ್ಚಿಬಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. 'Do you triumph, Roman, do you triumph?' ಎಂದು ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಏರಿಸಲೂ ಆಗದೆ, ಉಕ್ಕತ್ತಿರುವ ರೋಷವನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲೂ ಆಗದೆ ಆಷ್ಟಿಕಾವಿಂಡದ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿನ ಶೋಳಗಳ ಹಾಗೆ ಉಳಿದುತ್ತಾನೆ. ಲಾರನ್‌ ಆಲಿವಿಯರ್ ಅಭಿನಯಿಸಿದ 'ಅಥ್ಲೋ' ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಮಾತು ಸೇರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಘನತೆ ಗಂಭೀರಗಳಲ್ಲ ಗಳಿಗೆ ತೂರಿ ಆಯಿತು. ಆಸ್ತಾನ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣಗಳಲ್ಲ ಹೇಳ ಹೆಸರಿಲ್ಲದೆ ಅಳಿಸಿಹೋದವು. ಈಗ ಉಳಿದಿರುವುದು, ಈ ಪಾಠವಿಷಿಸ್ತಿ. ಕ್ಯಾಷಿಯೋನ ಒಂದೊಂದು ಮಾತೂ, ಆದನ್ನು ಆಡಿದ ಶೈಲಿಯೂ, ಜೊತೆಗೊಡಿದ ನಗುವೂ ಅವನ ಮೇಲೆ ಉಲ್ಪಾಸುತ್ತಿರುವ ಧ್ವಣಿಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ತನಗೆ ವಸಗಿದ ದೂರು ಎಂಥ ಭಯಂಕರ ಮಟ್ಟದ್ದು ಎಂಬ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುತ್ತು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಮುಂದುವರೆಸಿದ್ದಾನೆ 'ನಾನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ನನ್ನ ಅನುಸರಿಸಿ ಬಂದು ಕಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಮೊನ್ನೆ ನಾನು ವನಿಸಿನ ಗಣ್ಯರ ಜೊತೆಗೆ ಇದ್ದೇನೆ. ಈ ಜುಜುಬಿ ಹೆಣ್ಣು ಆಲ್ಲಿಗೂ ಬರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಕತ್ತಸುತ್ತಕ್ಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ' ಎಂದು ಮುಗಿಸುವವ್ಯಾರಲ್ಲೇ ಅಥ್ಲೋ ಕತ್ತು ಹಾಚಿ " 'ಓ ಪ್ರಿಯ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ' ಎಂದು ಒದರುತ್ತಾಳೆ. ಅವನ ಮುವಿ ಅದನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರುವುದು" ಎಂದು ಮತ್ತೂ ಪಾಠಕಕ್ಕೆ ಹುಸಿಯುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯೋ

ವಿವರಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾನೆ. 'So hangs and lolls and weeps upon me : so hales and pulls me, ha, ha, ha !'

ಹಾಗಾದರೆ ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್‌ಮೋನಾ ಹೇಗೆ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಮಲಗುವ ಕೋಣಗೆ ಒಯ್ಯುಳು ಎಂದು ವಿವರಿಸಬೇಕು. ಕ್ಯಾಡಿಯೋನ ಅಹಂಕಾರದ ಮುಖ ಕಾಣತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಅವನನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಎಸೆದಾಗ ಅವನ್ನು ಹರಿದು ತಿನ್ನುವ ನಾಯಿಗಳು ಕಾಣತ್ತಿಲ್ಲ, ಎಂದು ಅಧ್ಯಯೋ ಕೊಂಚ ಭಾವೋನ್‌ಶೈಲಿಗುತ್ತಾನೆ. ಅಪ್ಪರಲ್ಲಿ ಬಿಯಾಂಕಳೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಕ್ಯೇಯಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಡಿಯೋ ನೀಡಿದ್ದ ಕರವಸ್ತಿವಿದೆ. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕೋಪವಿದೆ. ಕ್ಯಾಡಿಯೋ ತನಗೆ ದ್ರೋಹಬಗೆಯುತ್ತಿರುಬಹುದೆಂಬ ಅನುಮಾನ, ಅಸೂಯೆಗಳಿವೆ. ಕರವಸ್ತಿವನ್ನು ಕ್ಯಾಡಿಯೋನತ್ತು ಬಿಸುಟು ಯಾರು ಅವನಿಗೆ ಈ ಕರವಸ್ತಿ ನೀಡಿದರೋ ಅವರಿಗೇ ಕೊಡು ಹೋಗು ಎಂದು ಅರಚುತ್ತಾಳೆ. "ಯಾರು ನಿನ್ನ ಕೋಣಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋದರೆಂದು ತಿಳಿಯದಲ್ಲವೇ ನಿನಗೆ ? ಯಾವಳೋ ವಯ್ಯಾರಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ಕರವಸ್ತಿ ನಕಲು ನಾನು ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲ ? ಆ ಮಿಟುಕಲಾಡಿಗೇ ಕೊಡು ಹೋಗು.... ರಾತ್ರಿ ಉಟಕ್ಕೆ ಬರುವುದಾದರೆ ಬಾ, ಇಲ್ಲವೇ ಯಾವಾಗ ಮನಸ್ಸು ಬರುತ್ತದೋ ಆಗು" ಎಂದು ಅಷ್ಟೇ ವೇಗವಾಗಿ ನಿಷ್ಪ್ರಮಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಇಯಾಗೋ ಅವಳನ್ನು ಪುಸಲಾಯಿಸಿ ಒಟ್ಟಿಸಿ, ಅವಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಕಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕ್ಯಾಡಿಯೋಗೂ ತಿಳಿದ ಹಾಗೆ ಅವಳು ಬೀದಿರಂಪ ಮಾಡುವುದು ಖಂಡಿತ. ಮುಂದುವರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನಒಂದು ಮಾತು ಸೇರಿಸಲೇಬೇಕು ಎಂದೆನ್ನುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಬಾರಿ ಕ್ಯಾಡಿಯೋ ಬಿಯಾಂಕಳನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ್ ಅವಳ ಕುರಿತು ಅಪಾರಗೌರವ, ಕಳಿಕಳಿಗಳು ತೋರಿದಿದ್ದರೂ ಖಂಡಿತ ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ ಆಸಕ್ತಿ, ಒಲವುಗಳನ್ನು ತೋರಿದ್ದ ಅವಳನ್ನು ನಿಕ್ಯಾಷಫಾಗಿ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ತಾನ್ನರ ಭಾವ ತೋರಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅವರಿಬ್ಬರೇ ಇದ್ದಾದು ಎಂದೂ ನಮಗೆ ನೆನಪಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಇಯಾಗೋ ಅವಳ ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದ ಹೂಡಲೆ ತಿರಸ್ಯಾರ, ಉದಾಸೀನಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅವಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಕೀಳುದರ್ಜೆಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾನೆ. ಮಾತುಮಾತಿಗೆ ಅವಳನ್ನು ನನಸಿಕೊಂಡು ಗಹಗಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎರಡು ರೀತಿಯ ವರ್ತನಾಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸತ್ಯ, ಯಾವುದು ಸುಳ್ಳ ? ಕ್ಯಾಡಿಯೋ ಕೂಡ ವೆನಿಸೋನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಪ್ರತೀಕ ಅಷ್ಟೇ. ಅವನದು ಟೊಟ್ಟು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾದ ಆಹಾರಭಾತಿತನ, ಸದ್ಗುಣಗಳ ಸೋಗು ; ಹೆನ್ನೂ ತನ್ನ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾದ ವಸ್ತು. ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ರಮಿಸುತ್ತ, ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಮುಂದೆ ಅವಳನ್ನು ಜರೆಯುತ್ತ, ತಾನು ಮಹಾಸಂಪನ್ಮೂಲದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತವಕ ಅವನದು. ಸದ್ಯಕ್ಕಂತೂ ಇಯಾಗೋನ ಎದುರು ತನೋಭ್ವ ಮಹಾಸಂಸ್ಕೃತ ಸತ್ಯರೂಪನಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕಾದ

ತುರ್ತಿದೆ. ಇಯಾಗೋ ಅಧ್ಯೇತೋನಿಗೆ ಬಹಳ ಆಪ್ತ ಸದ್ಯದ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನೊಬ್ಬನೇ ತನ್ನ ಆಪದ್ವಾಂಧವ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿ ತಲೆಯನ್ನು ಅಪಾಯಕ್ಕೇ ಒಡ್ಡಬೇಕು? ಇಂಥ ಆಷಾಧಭಾತಿಗಳ ಮಧ್ಯ 'ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರಿದ್ದನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಬಿಡುವ ಏಮಾನೆಕೆ' ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಇಯಾಗೋ ಮಿಂಚದಿರುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ?

ಮುಂದಿನ ನಲವತ್ತು ಸಾಲುಗಳ ಇಯಾಗೋ-ಅಧ್ಯೇತೋ ದೃಶ್ಯ, ಅವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯದ ಕೊನೆಯ ದೃಶ್ಯ. ಅಧ್ಯೇತೋವಿಗೆ ಮತ್ತೇನೂ ಸಾಕ್ಷಿಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬೇಡವೆನ್ನಬಹ್ಮುಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳು ತನಗೆ ಬಗೆದ ದ್ರೋಹದ ಕುರಿತಾದ ನಂಬಿಕೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಅತ್ತಕಡೆ ನಿಷ್ಪ್ರಮಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ಧ್ವಂಸ ಮಾಡ ಹೊರಟ ಗೂಳಿಯ ಹಾಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದು 'How shall I murder him Iago' ಎಂದು ಜೈಡುಕಚ್ಚಿ ಅಬ್ಬರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಧ್ಯೇತೋ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಪಾಶವೀ ಮಟ್ಟಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಾನೋ ಅಷ್ಟೆಷ್ಟೂ ಇಯಾಗೋ ತನ್ನ ತೋರೆಯ ಅನುದ್ದಿಗ್ಗು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಧ್ಯೇತೋನ ಅವೇಶದ ಅಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಇಯಾಗೋ ಅಷ್ಟೇ ತಣ್ಣಗೆ, ಆದರೆ ಚೂಪಾಗಿ 'ತನ್ನ ವಾಪಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಗೆ ಗಹಗಹಿಸಿದ ಗಮನಿಸಿದೆಯಾ' ಎಂದು ಅಧ್ಯೇತೋನನ್ನು ಮತ್ತಪ್ಪು ಆಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಏನೂ ಹೇಳಲಾಗದ 'O, Iago' ಎಂದು ಮೃಯೆಲ್ಲ ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ಮೃಗದ ಹಾಗೆ ನರಳುತ್ತಾನೆ. 'ಮತ್ತು, ಕರವಸ್ತು ಕಂಡಿತಾನೆ?' ಅಧ್ಯೇತೋಗೆ ಮತ್ತೂ ಅನುಮಾನ ಅದು ತನ್ನದೇ ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂದು. 'ಖಂಡಿತ ಹೌದು.... ನಿನ್ನ ಹಂಡತಿ ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಗೌರವ ಕಂಡಿತಲ್ಲ? ಆವಳು ಅವನಿಗೆ ನೀಡಿದಳು. ಅವನು ತನ್ನ ಸೂಳಿಗೆ ನೀಡಿದ' ಇಯಾಗೋನ ಪೈಶಾಚಿಕ ಕ್ರೈಯ ಮಿತಿಗಳೇ ಕಾಣದಂತೆ ಇಡೀ ಸುತ್ತಲ ಜಗತ್ತನ್ನು ಆಕ್ಷೋಪಸ್ಸಿನಂತೆ ಅವರಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅಧ್ಯೇತೋ ಕ್ಷೂಳಿಕ್ಷೂ ಮನುಷ್ಯತ್ವದಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮೃಗತ್ವದ ತಳಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕುಸಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಇಯಾಗೋ ಸಮಸಮವಾಗಿ ತನ್ನ ಆಸುರೀಪ್ಯವ್ಯತಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀಂಟಮಟ್ಟಗಳನ್ನು ತಲಪ್ಪತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಇಡೀ ಅನುಭವ ಇಯಾಗೋನಿಗೂ ಒಂದು ರೀತಿ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಕೂಡ. ಸುತ್ತಲ ಜೀವಜಗತ್ತಿನ ಕುರಿತಾಗಿ ಎಂಥ ಅಸಹನ, ದ್ವೇಷಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಮಾಡಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬಹುತಃ 'ದುಪ್ಪೇರಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ'ಯೇ ಕಲಶಪ್ರಯವಾದ ಈ ಅಂತಿಮಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗರಿಷ್ಟ ಮಟ್ಟದ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ದರ್ಶನದಿಂದ ಮಹಿಳೆಗರ ಪಡುವಂಥ ಆಳ್ಳಿದೆಯವನೇ ಅಲ್ಲ ಇಯಾಗೋ. ಬದಲಿಗೆ ತೀವ್ರ ಖುಷಿಯಲ್ಲಿ ಮೇರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಗಮನಿಸಿದ್ದಂತೆ ಅಧ್ಯೇತೋ ಮುಟ್ಟಿದ ಪಾಶವೀ ಮಟ್ಟಗಳು ಯಾವುವೂ ಇಯಾಗೋನನ್ನು ಕಂಗಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿರುವ, ಯಜಮಾನಿಕೆ ವಹಿಸಿರುವ ಈ ಸರ್ಕಾಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ರಿಂಗ್ ಮಾಸ್ಟರ್ನೋ ಹೌದು. ಹೀಗಾಗಿ ಅಧ್ಯೇತೋನನ್ನು ಹುಚ್ಚಿದ್ದ್ದು

ಹುಣಸಬಲ್ಲ ಒಂದು ಚಾಟಿ ಬೀಸಿ ತೇಕ್ಕಾಗಿಸಬಲ್ಲ ಗೂಡಿಯ ಹಾಗೆ ನುಗ್ಗಿಬಂದರೆ ಮತ್ತೊ ಅಪ್ಪು ಕೆಂಪು ತೋರಿಸಿ ಇನ್ನೂ ಕೆರಳಿಸಬಲ್ಲ ವಿನಾಶಕಾರೀ ಮಟ್ಟಗಳನ್ನು ತಲುಪಿದನೆಂಬ ಅನುಮಾನ ಒಂದು ಕೂಡಲೇ ಆ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಹರಿಯಬೇಕಾದ ದಿಕ್ಕು, ಮುಟ್ಟಬೇಕಾದ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಚಾಣಕ್ಕಾತೆನದಿಂದ ಸೂಚಿಸಬಲ್ಲ ಈ ಕ್ಷಣಾದಿಂದ ಈ ನಲವತ್ತು ಸಾಲುಗಳ ಅಂತ್ಯದವರೆವಿಗೆ ಅಧ್ಯಯೋ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಳದ ಭಾವನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ದಿಟ್ಟಾಗಿ ಮುಖಾಮುಖಿ ಯಾಗುವ ಯತ್ನಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೊಯ್ಯಾಟವನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಧಾರ ಕಾಣತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ದೃಶ್ಯ ನಾಟಕೀಯತೆಯ ಸಾಂದ್ರತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣ ಈ ನಿರ್ಧಾರ, ಯತ್ನಗಳು ತೀರ ಪ್ರಜಾಘಾರವಾದ ಕಾದವೂ ಅಲ್ಲ ಕಣ್ಣಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಇಯಾಗೋ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ ಸತ್ಯಗಳೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಳದಲ್ಲಿ ಮನ ಮಾಡಿದ ಅನುಭವಜನ್ಯವಾದ ಭಾವನೆಗಳೂ - ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯದ ಬರುಳಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ಉರುಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅನ್ನಿಸಿ ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟಿದ್ದನೆ.

ಕ್ಷಾತ್ರಿಯೋ ತನಗೆ ಬಗೆದ ದೋಹಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ ಹೊಡೆದು ಸಾಯಿಸುವುದು ತೀರ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ವರ್ಷಾ ನುಗಟ್ಟಲೇ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿ ಕೊಲ್ಲಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಅದು ತಕ್ಕ ಪ್ರತೀಕಾರ. ಹೀಗೆಂದ ಮರುಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಮುಖ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ತೇಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆವೇಶ, ಸಿಟ್ಟು, ತಿರಸ್ಕಾರಗಳಲ್ಲ ಮೈಗೂಡಿದಂತೆ "a fine woman, a fair woman, a sweet woman !" ಎಂದು ಶಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಮೋಹದ ಬಲೆಗೆ ಸಿಲುಕಿಸಿ ನಾಶಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ. ಕಂಡದ್ದ ಯಾವುದೂ ಸತ್ಯವಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಬಯಸಿದಂತೆ ಮತ್ತೊಂದು ತುದಿ ಮುಟ್ಟಿದನೆಂಬ ತೃಪ್ತಿಯಾದ ಕೂಡಲೇ ಇಯಾಗೋ, ಇಷ್ಟರೋಳಗೆ ಪರಿಚಯವಾದ 'ಬಿಡು, ಬಿಡು, ನೀನು ಅದನ್ನು ಮರೆಯಬೇಕು' ಎಂಬ ಬಾಯುದ್ದಿಯ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಇಯಾಗೋನ ರೀತಿಯೋ ಹಾಗೆ - ಗರಗಸವನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿದರೂ ಅಷ್ಟೆ, ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಎಳದುಕೊಂಡರೂ ಅಷ್ಟೆ - ಪರಿಣಾಮ ಒಂದೇ. ಈ ಉಪದೇಶಗಳು, ಎಚ್ಚರಿಕೆಗಳು ಅಧ್ಯಯೋನನ್ನು ವ್ಯಗ್ರಗೊಳಿಸಲೇ ಆಡಿದವು ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯೋ ವಿಧೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೂಡ. 'And let her rot, and perish and be damned tonight, for she shall not live' ಎಂದು ಸಾರಿದವನು ಮರುಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವಾದವನಯತೆ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಎದೆ ಎಷ್ಟು ಕಲ್ಲಾಗಿಬಿಟ್ಟದೆ, ಅದನ್ನು ಕುಟಹೋದರೆ ತನ್ನ ಕ್ಷೇಗಳೇ ಹೇಗೆ ಯಾತನೆಪಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ಮರುಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಹಂತದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದವನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಹಂತಕ್ಕೆ ಇಳಿದು 'O, the world has not a sweeter creature, she might lie by an emperor's side, and command him tasks' ಎಂದು ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಂಥ ಕೆಣ್ಣು 'ತನ್ನ ಬಲೆಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ' ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಗ್ಗೆ

ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಾತು ಓದುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ತಟ್ಟನೆ ನಮಗೆ ಕ್ಷಯೋಪಾತ್ತಳ ನನ್ನಪಾದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 'Emperor' – ಅಥೆಲೋ ಮಟ್ಟಿಗೆ – ತನೇ. ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ ತನ್ನ ಬಿಂಕಬಡಿವಾರಗಳಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದಿದ್ದಾಳೆ, ಅವಮಾನವಾಗಿದೆ ತನಗೆ. ತನ್ನನ್ನು ಗೊಂಬೆಯನ್ನಾಗಿ ಕುಣಿಸಿದ್ದಾಳೆ, ತನ್ನದೇ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಮತ್ತೆ ಇಯಾಗೋ ಗರಗಸವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮೃದುವಾಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಎಳೆಯುತ್ತಾನೆ. 'ಇದು ನಿನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡು' ಎಂದು ಅವನ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ನನ್ನಪ್ರಮಾಡುತ್ತಾನೆ. "ನೇಣಗೆ ಹಾಕು ಅವಳನ್ನು" ಎಂದು ಅರಚಿ, ಏನು ತನೆ ಹೇಳಿದೆ ತನು, ಅವಳಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಗಳನ್ನು ತನೆ ? 'so delicate with her needle, an admirable musician. O, She will sing the savageness out of a bear ; of so high and plenteous wit and invention !' ವ್ಯಂಗ್ಯ, ಕ್ರಿಯಾಗಳ ಜೊತೆಗೇ ಅಪಾರ ಆತ್ಮ ಮರುಕವೂ ಕೂಡಿದ ಮಾತುಗಳು. 'sing the savageness ot of a bear' ಹಿಂದೆ 'Emperor'ನನ್ನ ಕೈಬೆರಳ ಸುತ್ತು ಆಡಿಸಬಲ್ಲವಳು ಈಗ ಕರಡಿಯ ಕ್ರಿಯವನ್ನು ಕೋಮಲವಾಗಿ ಒರಸಿಹಾಕಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿ Emperor ಅದವನು ಅಥೆಲೋ ಈಗ bear ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ಕಾರಿ ಸರ್ಕಾರಿ ರಿಂಗ್‌ಮಾಸ್ಟರ್ ಅವಳು, ತನು ಅವಳ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಒಂದು ಯಃಕ್ತಿತ್ವ ಘ್ರಣೆ. ಈಗ ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮಿಶ್ರಿತ ದುರಂತವೆಂದರೆ ಇದೆಯೇ : ತನ್ನನ್ನು ಕುಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಇಯಾಗೋನನ್ನು ತನ್ನನ್ನು ನರಕದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡಲು ಅವತರಿಸಿದ ಹಿತ್ಯೆಷಿ ಎಂದೂ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ ಮದುವೆಯಾಗಿ ತನ್ನ ನೆರಳಾಗಿರಲು ಬಯಸಿದ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳನ್ನು ತನ್ನ ಶತ್ರುವೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿರುವುದು. ಅವಳು 'admirable musician' ಮತ್ತು 'wit and invention'ಗಳಿರುವ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪುರಾವೆಗಳಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಒಂದು ಮಾತಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಇಲ್ಲಿ ಗಂಡನೇ ಈ ಮಾತುಗಳಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಅಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳಲ್ಲ ವಾದ್ವರಿಂದ ಇದನ್ನು ಲಂಬಿಸಬೇಕಾದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಥೆಲೋ ಕೊಂಚ ತನ್ನ ಕೈತಪ್ಪತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಗರಗಸವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಒತ್ತಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಬೇಕು. 'She is the worse for all this' ಹೌದು ಹೌದು, ಸಾವಿರ ಸಾವಿರ ಪಾಲು ನಿಜ. ಆದರೂ ಎಷ್ಟು ದಯಾಪರ ಮೃದು ಮನಸ್ಸಿನ ಉದಾರಮನಸ್ಸಳು' ಇದು ತನು ಕಂಡಿರುವ ಸತ್ಯ. ಇಯಾಗೋವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಾ ಅಷ್ಟೆ 'ತುಂಬ ಉದಾರಳು!' ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಉದಾರಳು ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದ ಇಯಾಗೋವಿಗೆ 'ಹೌದು ಹೌದು ನೀನು ಹೇಳುವುದು ನಿಜ....' ಎಂದು, ಆ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಹಣ್ಣೆನ ಇಂಥ ರೀತಿಗಳು, ಅವಳ ಜಾರಿದ ಮಟ್ಟಗಳು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ತನ್ನದೇ ದಾರುಣ ಅವಸ್ಥೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಂದು 'but yet the pity of it, Iago ; O Iago, the pity of it, Iago' ಎಂದು

ಹಲುಬುತ್ತಾನೆ. ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಇದು ಮಿತಿಮೀರಿತು ಎಂದೆನಿಸಿರಬೇಕು. ಸರಿ ಹಾಳಾಗಲೀ, ತನಗೇನು ? ಅವಳ ಪಾಪಗಳು ಅಪ್ಪು ಶ್ರೀಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ಮನಸ್ಸು ನೋಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮೃತಿ ನೀಡಲಿ. 'ಯಾಕೆಂದರೆ....if it touches not you, it comes near nobody' ಎಂದು ತಿವಿಯತ್ತಾನೆ. 'ಕತ್ತರಿಸಿ ತುಂಡರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ.... ನನಗೆ ದೋಹ ಬಗೆಯುತ್ತಾಳೇನು ?' ಎಂದು ತಿವಿಸಿಕೊಂಡ ಹುಲಿಯ ಹಾಗೆ ಘಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ಹೊಲಸು ಅದು....' ಇಯಾಗೋ ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. 'ಅದೂ ನನ್ನ ಅಧಿನ ಅಧಿಕಾರಿಯೋದನೆ' ಅಧ್ಯೇತೋವಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಮತ್ತೂ ಹೊಲಸು' ; ಮುಗಿಯಿತು, ಇನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಚ್ಚೆಯಿಲ್ಲ ; ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ ಇಯಾಗೋ ಈಗ ಮಾಡಬೇಕಾದುದಿಪ್ಪೆ. ಇಂದು ರಾತ್ರಿಯೇ ತನಗೆ ಒಂದಮ್ಮೆ ವಿಷ ತಂದುಕೊಡಬೇಕು. ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಮಾತುಕತೆ, ಮನವರಿಕೆ ಇವುಗಳಲ್ಲ ಅಪಾಯದ ಹಾದಿಗಳು. ಅವಳ ಮೈಮಾಟಗಳು, ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯ ತನ್ನ ದೃಶ್ಯತಿಗಿಡಿಸಬಹುದು. ಇಂದೇ, ಇದೇ ರಾತ್ರಿ ತನಗೆ ವಿಷ ತಂದು ಕೊಡಬೇಕು ಇಯಾಗೋ. ಇಯಾಗೋವಿನ ಕೊನೆಯ ಸಲಹೆ, ಹುಕುಮು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡುದ ಸಲಹೆ. ವಿಷ ಬೇಡ. ಅವಳ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕತ್ತು ಹಿಸುಕಿ ಸಾಯಿಸು. ಅವಳು ಮಲಿನಗೊಳಿಸಿದ ಸಾಹಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕತ್ತು ಹಿಸುಕಿ ಸಾಯಿತು. ಅಧ್ಯೇತೋ ಇಯಾಗೋನ ಸಲಹೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರಣಾಗುತ್ತಾನೆ. 'good, good, the justice of it pleases, very good' ಗುರುವಿಗೆ ಅರ್ಥಸುವ ಅಂತಿಮ ಕಾಣಕೆ. ಮನಸ್ಸು ಹಗುರಾಯಿತು. ಸಮಸ್ಯೆ ಬಗೆಹರಿದು ತಾನು ಮುಕ್ಕಣಾದೆ. ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಷಿಯೋನ ಅಂತ್ಯದ ಮಟ್ಟಗೆ ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇಯಾಗೋ ತಾನೇ ಒಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ. ಈ ರಾತ್ರಿಯ ವೇಳೆಗೇ ಅಧ್ಯೇತೋ ಈ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಗಳು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಆಶ್ವಸನೆ ಕೂಡ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಪ್ಪಗೊಂಡ ಅಧ್ಯೇತೋ 'Excellent good' ಎಂದು ಮೆಚ್ಚುಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಹಳಿಯ ಕೂಗು ಕೇಳಿ 'ಏನು ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಈ ಮೋಳಗು' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ವೆನಿಸಿನಿಂದ ದೂತನಿರಬೇಕು. ಲೋಡೋವಿಕೋ ಡ್ಯೂಕನಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಸುದ್ದಿ ; ಆದರೆ ಇಯಾಗೋ ಪ್ರಕಾರ, ಅಧ್ಯೇತೋ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಅವನ ಹಂಡತಿ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಅವನ ಜೊತೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಇದು ಸುದ್ದಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ತನ್ನ ವಾದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇ ನೀಡುವ ಮತ್ತುಮ್ಮೆ ಪುರಾವೆ. ಅವನು ಬಳಸುವ ಶಬ್ದಗಳು ನೋಡಿ 'See, your wife is with him'. ಶಬ್ದ ಇಯಾಗೋ ಮನಸ್ಸಿನ ಡೊಂಕನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಲೂ ಕೂಡ ಬಳಸಿದ್ದು. ಅಧ್ಯೇತೋನ ಮೇಲೆ ಇದು ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಲೋಡೋವಿಕೋ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ನಂತರ ಪರಸ್ಪರ ಶುಭಗಳನ್ನು ಕೋರಿದ ಮೇಲೆ ಲೋಡೋವಿಕೋ ವೆನಿಸಿನಿಂದ ತಂದ ಪತ್ರವನ್ನು ಅಧ್ಯೇತೋನಿಗೆ ನೀಡಿ ಇಯಾಗೋನ ಕಡೆ

ತಿರುಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಯಾಗೋ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಗತಕೋರಿ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ತನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಲೋಡೊವಿಕೋಗೆ ಲೆಫ್ಲಿನೆಂಟ್ ಕ್ಯಾಡಿಯೋ ಹೇಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ಸಹಜ ಕುತೂಹಲ. ಇಯಾಗೋನ ಉತ್ತರ ಬಹು ಮಾರ್ಚ್‌ಕವಾದದ್ದು 'Lives, Sir'. ಇದ್ದಾನೆ. ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೋ ಎಂಬ ರೀತಿ. ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ತೋಕ್ಕಣ ಮುಂದೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೂ ಕ್ಯಾಡಿಯೋಗೂ ಮಧ್ಯ ಒಂದಪ್ಪು ವಿರಸವಾಗಿದೆ, ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಲೋಡೊವಿಕೋ ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕು ಎಂದು ವಿನಂತಿ ಮತ್ತು ಆಗ್ರಹ ಎರಡೂ ಬೇರೆಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಪತ್ತೆ ಓದುತ್ತಿರುವ ಅಧೆಲೋ ಕಿವಿಯೆಲ್ಲ ಸುತ್ತು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಾತುಕತೆಯ ಕಡೆಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ 'ಅದು ಖಂಡಿತವೋ ನಿನಗೇ?' ಎಂದು ಸಿಡುಹುದ್ದನಿಯಲ್ಲಿಕೇಜುತ್ತಾನೆ. ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಲಿಗೆ ಏನೂ ಅರ್ಥವಾಗದೆ 'ಏನಾದರೂ ಅಂದೆಯಾ?' ಎಂದು ಗಂಡನ ಕಡೆ ತಿರುಗಲು ಅವನು ಪತ್ತೆ ಓದುತ್ತಿರುವವನಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡ ದ್ವಿನಿಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲ ಅವನು ಪತ್ತೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದ ಲೋಡೊವಿಕೋ, ಅಧೆಲೋ-ಕ್ಯಾಡಿಯೋರ ಮಧ್ಯ ಬಿರುಕುಗಳು ಚಿಟ್ಟಿಫೆಯೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಹೌದು, ಬಹು ದುರದೃಷ್ಟಕರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಭ್ರರ ಮಧ್ಯ ಮತ್ತೆ ರಾಜೀ ಮಾಡಿಸಲು ಏನು ಮಾಡಲೂ ತಾನು ಸಿದ್ಧ ಎಂದ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸದ ತನಗೆ ಕ್ಯಾಡಿಯೋ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ತ್ವೀಕಿಗಾಗಿ ಇರನ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದೂ ಸೇರಿಸುತ್ತಾಳೆ. 'love' ಎಂಬುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ತ್ವೀತಿ ಎಂಬುದು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥವೋ ಅಂತೆಯೇ ಗೌರವ, ಅಭಿಮಾನ, ಕೆಳಕಳಿ ಎಂದೂ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ. 'for the love I bear Cassio' ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಪ್ರಕಾರ ಕ್ಯಾಡಿಯೋನ ಬಗೆಗಿನ ತನ್ನ ಕೆಳಕಳಿಗಾಗಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಆದರೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ಕಿವಿಗಳು ಅಧೆಲೋನದೂ ಕೂಡ - ಅವನಿಗೆ Iove ಎಂದರೆ ಒಂದೇ - ತ್ವೀತಿ, ಕಾಮನೆಗಳು, ಬಯಕೆಗಳು ಅಷ್ಟೆ. ಅಲೆಉಲೆಯಾಗಿ ಇಯಾಗೋ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು, ತಾನು ಕಂಡ ಇಯಾಗೋ-ಕ್ಯಾಡಿಯೋ ದೃಶ್ಯ, ತನ್ನ ಕರವಸ್ತು ಎಲ್ಲವೂ ಭೋಗ್ರರೆಯುತ್ತ ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕೆಳೆದುಹೊಳ್ಳುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. 'Fire and brimstone' ಎಂದು ಗುಟುರು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಗೆ ಗಂಡ ಈಗ ತನ್ನ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಿದನೇ ಎಂದು ಸ್ವಷ್ಟವಿಲ್ಲ. 'ನಿನಗೇನು ಬುದ್ಧಿ ಸ್ವಿಮಿತದಲ್ಲಿದೆಯೇ?' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಾತುಗಳು, ಅಂದರೆ 'Are you wise' ಎಂದು ಅಧೆಲೋ ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು ತಮ್ಮಗೆ ಅವನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಆಡಿಸಲಾಗಿದೆ, ಅದು ನಿಜವಾಗಿ ಇಯಾಗೋ ಅಧೆಲೋವನ್ನು ಕುರಿತು ಆಡಿದ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಮಾತು ಎಂದೂ ಒಂದು ವಾದವಿದೆ. ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಮಾತುಗಳು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಧೆಲೋ ಆಡುವುದಕ್ಕೆ ಏನೂ ಸಮರ್ಥನೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದೂ ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸುವಂತೆ

ಇದು ಅಧ್ಯಯನೋ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವುದೇ ಸರಿ. 'Wise' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿವೇಕವೆಂದರ್ಪೈ ಅಲ್ಲ, ಇಷ್ಟುಜನರೆದುರಿಗೆ ಲಜ್ಜೆಗೊಟ್ಟು 'for the love I bear Cassio' ಎಂದು ನಿಖಿಡೆಯಿಂದ ಸಾರುವುದಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ತಲೆಕೆಟ್ಟಿರಬೇಕು ಎಂದೂ ಅರ್ಥ. ಆದರೆ ಈ ಮಾತುಗಳ ಅರ್ಥವೇ ಆಗದ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳಿಗೆ ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಲೋಡೊವಿಕೋವಿಗೂ ಒಂದಷ್ಟು ಅಚ್ಚರಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಸಹಜವೇ. ಆದರೆ ಏನೂ ಆಗದವನಂತೆ ನಟಸುತ್ತೆ ವೆನಿಸಿನ ಪತ್ರ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಡಡಿರಬೇಕು, ತನಗೆ ಗೂತ್ತಿದ್ದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆ ಹಾಗದದ ಪ್ರಕಾರ ಅಧ್ಯಯನೋ ವೆನಿಸಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕು ಹಾಗೂ ಅವನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕ್ಷಾಷಿಯೋಗೆ ನೀಡಬೇಕು ಎಂದು ಆದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ತಿಳಿದು ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತೆಂದು ಕೇಳಿ ಅಧ್ಯಯನೋ 'Indeed ?' ಎಂದು ವ್ಯಾಂಗ್ಯಮಿಶ್ರಿತ ಕ್ರೀಯೆದಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಗಂಡನ ವರ್ತನೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. 'My lord ?' ಎಂದರ್ದಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಯನೋ ಅವಳು ಇಷ್ಟು ತಲೆಕೆಟ್ಟು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ತನಗೆ ಬಹು ತೃಪ್ತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಫೇಳಿಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಾತು ತೋರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಧ್ಯಯನೋ ತಾನು ಮಾಡಹೊರಟಿರುವ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳೇ ತನ್ನ ಮಾತು, ನಡವಳಿಕೆಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಥನೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗೆ. 'I am glad....' ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ - ತಾನು ಮುಂದೆ ಎಸಗುತ್ತಿರುವ ಕೃತ್ಯ ಘಾವವೂ ಅಲ್ಲ, ಅಪರಾಧವೂ ಅಲ್ಲ ಎಂದು. ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನೇ ಒಂದೊಂದು ಮಾತೂ ಒಗಟಿನ ತರಹ ಕೇಳುತ್ತಿದೆ. ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ? 'How, Sweet Othello' ಎಂದು ಆರ್ತಿದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. 'Sweet' ಎಂಬ ಶब್ದ ವಿಷದ ಹಾಗೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲರೆದುರೂ ಉಕ್ಕಿದ ಆವೇಶವನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲಾರದೆ 'Devil' ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಹೊಡೆದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಇದ್ದಕ್ಕಿಂದಂತೆ ಆದ ಈ ಆಫಾತ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳನ್ನು ಇಷ್ಟು ಅವಮಾನ, ದುಃಖಗಳಿಂದ ನಡುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಲೋಡೊವಿಕೋ ಮತ್ತು ಸುತ್ತ ನೆರೆದಿರುವ ಪರಿಜನರು - ಇಯಾಗೋ ಒಬ್ಬನ್ನು ಬಿಟ್ಟು - ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ದಿಗ್ಭೂತಿ ಗೊಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. 'I have not deserved this' ಎಂದು ಬಿಹ್ಮತ್ತಾಳೆ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ. ಲೋಡೊವಿಕೋ ಈ ಘಟನೆಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಪರವಾಗಿ ತನ್ನ ಅಸಮೃತಿ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನೇ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ವೆನಿಸಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ಈ ವಿಷಯ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡೆನೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರೂ ನಂಬುವರು ಯಾರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. "ಇದು ತೀರ ವಿಪರೀತವಾಯಿತು; ಆಕೆ ಕಣ್ಣೀರಿದುತ್ತಿದ್ದಾಗೆ. ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸು" ಎಂದು ವಿನಂತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಧ್ಯಯನೋ ಹೃದಯ ಕಲ್ಲಾಗಿದೆ. 'Oh Devil, devil ! ಹೆಣ್ಣನ ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಈ ಇಡೀ

ಭೂಮಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡರೆ ಅದರಿಂದ ಜಾರಿದ ಪ್ರತಿ ಹನಿಯೂ ಒಂದು ಮೋಸಳಿಗೆ ಜನ್ಮಿಸಿದ್ದುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿದುರನಿಂದ ತೊಲಗು' ಎಂದು ಗುಡುಗುತ್ತಾನೆ. 'ನಿನ್ನನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವಂತಾದರೆ ನಾನಿಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಲೋಡೋವಿಕೋ ತೀರ ಅಸಮಾಧಾನದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ಇಷ್ಟುವಿಧೇಯ ಮಹಿಳೆ.... ಅವಳನ್ನು ತಿರುಗಿ ಬರಲು ಹೇಳು ಎಂದು ಅಧ್ಯಲೋನನ್ನು ಕೋರುತ್ತಾನೆ. ಅಧ್ಯಲೋ ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕು ವರು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಯಾರನ್ನೂ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ—ಒಬ್ಬಗಂಡನಾಗಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಲೋಡೋವಿಕೋ ಅವಳನ್ನು ತಿರುಗಿ ಬರಲು ಹೇಳು ಎಂದದ್ವಾರೆ ಬಹು ವಿದೇಯನಾಗಿ 'ಇಲ್ಲಿನೋಡು' ಎಂದು ಕರೆದು ಹಿಂತಿರುಗುವುದ್ದಕೆ ಸೂಚನೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಾನೆ. ಅವಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಲೋಡೋವಿಕೋ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ 'ಎನು? ಅವಲಿಂದ ತಮಗೇನು ಆಗಬೇಕು?' ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಪ್ರತಿಭನಾದ ಲೋಡೋವಿಕೋ 'ಯಾರು?.... ನನಗೆ?' ಎಂದು ಉಸುರುತ್ತಾನೆ. 'ನಿನೇ ತನೆ ಅವಳನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕರೆಸು ಅಂದರ್ದು? ಓ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯದು ಅವಳು ತಿರುಗುತ್ತಾಳೆ.... ಮತ್ತೆ ತಿರುಗುತ್ತಾಳೆ.... ತಿರುಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದು ಮತ್ತೆ ತಿರುಗುತ್ತಾಳೆ. ಮತ್ತೆ ಕಣ್ಣೀರು ಹರಿಸುಲ್ಲಳು. ಹೌದು ಹೌದು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅಳಬಲ್ಲಳು. ಮತ್ತೆ ವಿಧೇಯಳು ಕೂಡ. ನೀನು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲ ಹಾಗೆ ತುಂಬ ವಿಧೇಯಳು. ತುಂಬ ತುಂಬ ವಿಧೇಯಳು. ಹೋಗು ಗೋಳಾಡು ಹೋಗು. ಮತ್ತೆ ಸ್ವಾಮಿ, ಈ ಆದೇಶದ ಪ್ರಕಾರಓ, ಬಣ್ಣಿಗಳು ಬಳಿದುಕೊಂಡ ಮನೋವಿಕಾರಗಳೇ.... ಈ ಆದೇಶದಲ್ಲಿ ನನಗೆತೊಲಗು ಇಲ್ಲಿಂದ, ಮತ್ತೆ ಕರೆಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ.... ಆಯಿತು ಸ್ವಾಮಿ, ಈ ಅಣತಿಯನ್ನು ಘಾಲಿಸುತ್ತೇನೆ.... ವೆನಿಸಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತೇನೆ.... ಹೊರಡು ಇಲ್ಲಿಂದ, ತೊಲಗು' ಎಂದು ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಮಾತುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ತುಮಿತ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕೂಗಾಡುತ್ತಾನೆ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆರಳಿದ ಮೇಲೆ ಲೋಡೋವಿಕೋನ ಕಡೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಗಮನಹರಿಸಿ ಕ್ಯಾಡಿಯೋ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತುಂಬಿತ್ತಾನೆ, ಮತ್ತೆ ಈ ಸಂಜೆ ಎಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಉಂಟ ಮಾಡೋಣ, 'ನಿಮಗೆಲ್ಲ ಸೈಪ್ರಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ....' ಎಂದು ನಿಷ್ಕಾಮಿಸುತ್ತು 'goats and monkeys' ಎಂದು ಇಡೀ ಜಗತ್ತಾನ್ನು ಶರಿಸುವಂತೆ ಶರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಮೂರನೇ ಅಂಕದ ಮೂರನೇ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಯಾಗೋ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳು ಗಂಡನಿಗೆ ಬಗೆದ ದ್ವೈಹದ ಕುರಿತು ಅತ್ಯಂತ ಕೇಳು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಆದಿದ 'were they as prime as goats, as hot as monkeys' ಎಂಬ ಮಾತು ದಿಧಿರನೆ ನೆನಬಿನಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ಹೋದರೆ ಅಚ್ಚರಿಯೇನಿಲ್ಲ ಈಗ ಲೋಡೋವಿಕೋ, ಇಯಾಗೋ ಇಬ್ಬರೇ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಇದ್ದಾರೆ. ಲೋಡೋರಿಕೋವಿಗೆ ಏನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ ಅನು ಕಂಡರ್ದು, ಕೇಳಿದ್ದು ನಿಜವೆ? ಎಂಬ

ಅಚ್ಛರಿಯಲ್ಲಿ ದಿಜಾಡುತ್ತಾಗಿ ‘ವನಿಸಿನ ಸೆನೆಟರುಗಳೆಲ್ಲ ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದು ಬಣ್ಣಸುವ ಉದಾತ್ಮ ಅಧ್ಯಯೋ ಇವನೆಯೆ ? ಯಾವ ಮನೋವಿಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ತಿಮಿತಗೆಡದ ಅಧ್ಯಯೋ ಇವನೇ ಎಂದು ನಂಬಬೇಕೇ ? ಆಕ್ಸಿಕೆಗಳ ಹೊಡತೆಗಳಾಗಲಿ, ಅದೃಷ್ಟದ ಚುಚ್ಚು ಮುಖ್ಯಗಳಾಗಲೀ ಅವನನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದಾಗಲೀ ಘಾಸಿಗೊಳಿಸುವುದಾಗಲೀ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದ ಅದೇ ಮೂರನೇ ಇವನು ? ಎಂದು ಸೋಚಿಗ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಯಾಗೋವಿನದು ಒಂದೇ ವಾಕ್ಯದ ಕುಪ್ತ ಉತ್ತರ 'He is much changed' ಎಂದು ಮಾತ್ರ, ಎಂದಿನ ಹಾಗ ಜಾಣಂತ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಬುದ್ಧಿ ಹಿಡಿತ ತಪ್ಪಿದೆಯೋ, ಕೊಂಚ ಸಮರ್ಪಣೆಲನ ಕೆಳದುಕೊಂಡಿದ್ದನೆಯೋ ಎಂದು ಮತ್ತೊ ಆತಂಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಲೋಡೊವಿಕೋವಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ರೂಪದಲ್ಲಿ “ಅವನು ಅವನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಾನಷ್ಟೆ; ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಅಪಶಭ್ಯವಾಡಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲನಾನು” ಎಂದು ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಬಹು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ – ಕೆಲವು ಸಲ ಅರ್ಥವೇ ಇಲ್ಲದ – ಶಭ್ಯಚಮತ್ವಾರವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾನೆ.'....if, as he might, he is not, / I would to heaven he were' ಆದರೆ ಈ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಮೊದಲ ವಾಕ್ಯ ‘ಅವನು ಅವನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಾನಷ್ಟೆ’ ಎಂಬುದು ಬಹು ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಸಲ್ಲದ ಮಹಾಗುಣಗಳನ್ನು ಅರೋಪಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಉದಾತ್ಮತನಕ್ಕೆ ವರಿಸಿದ್ದು ಅವನ ತಪ್ಪಲ್ಲ ಅವನು ಅವನಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದನೆ ಎಂದು ಕೂಡ ಇಯಾಗೋ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದು ಸಹಜ. ಅಂದರೆ, ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹೊಡಿಯುವುದು ಕೂಡ ? ಎಂದು ಲೋಡೊವಿಕೋ ನಾಬರಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೌದು, ಹೌದು ಅದು ಅಷ್ಟ ಸರಿಯಲ್ಲ, ಆದರೆ ಈ ಹೊಡಿತವಷ್ಟಕ್ಕೇ ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದರೆ ಚೆನ್ನ ಎಂದು ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ಹಾರ್ಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಲೋಡೊವಿಕೋಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದ್ದಂದರೆ ಇದೇನು ಅವನ ದಿನನಿತ್ಯದ ರೀತಿಗೋಳೇ ಅರ್ಥವಾದನಿಸಿನ ಪತ್ರದಿಂದ ವಿಚಲಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆಯೋ ಎಂದು. ಇಯಾಗೋ ಕರುಣಾಜನಕ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ‘ಅಯ್ಯೋ.... ನಾನು ನೋಡಿರುವುದು, ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದು ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದು ತರವಲ್ಲ ನೀನೇ ನೋಡುತ್ತೀರುಲ್ಲ.... ಅವನು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನು ಬಾಯಿ ಬಿಡಲೇಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಅದ್ದರಿಂದ ಹೋಗು, ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆ. ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಂದು ಸ್ವತಃ ನಿನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೇ ಬರಲಿ’ ಎಂದು ವಿಷಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಲೋಡೊವಿಕೋವಿಗೆ ಅಧ್ಯಯೋನಲ್ಲಿ ತುನಿಟ್ಟಿದ್ದ ಗೌರವ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಹೀಗೆ ಸುಳ್ಳಾದುವಲ್ಲ ಎಂಬ ವ್ಯಧಿ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಎರಡನೇ ಅಂತದ ಮೂರನೇ ದೃಢದಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಟಿಯೋ ಪಾನಮತನಾಗಿ ನಾಲಿಗ ಸಡಿಲಬಿಟ್ಟು ಮಾತನಾಡಿದಾಗ, ಅವನ ಚೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಮಾಂಟನೋ ಮತ್ತೆ ಇತರರ ಮುಂದೆ ಇಯಾಗೋ

ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿದ ಕುಸಿತ ರೀತಿಯನ್ನು ನಾವು ಮರೆತಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲ ಕ್ಯಾಷಿಯೋನ ಷಾನಮತ್ತಸ್ಥಿತಿಯ ಹಿಂದೆ ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯೇತೋನ ಅಮಾನುಷವರ್ತನೆಯ ಹಿಂದೆ ಯಾರು ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಏನೂ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ನಾಲ್ಕನೇ ಅಂಕದ ಮೊದಲನೇ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಯಾಗೋ - ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ನಡುವಿನ ಮಾತುಕತೆಗಳನ್ನು ಕದ್ದಕೇಳುವ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯೇತೋ ಎಂಥ ಹೀನಾಯಸ್ಥಿತಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಮನಃಪೂರ್ವಿಯಾಗಿ ಒಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ನೋಡಿದೆವು. ಮಹಾನ್ ನಾಯಕನ ಭೀಕರ ಹುಸಿತದ ಮೊದಲ ಹಂತ ಅದು. ಎರಡನೆಯ ಹಂತ ಎರಡನೇ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ತನ್ನ ಖಾಸಗಿ ಕೋಣೆಯತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಆಪ್ಸ್ಟಾಹಚರಳೂ, ಇಯಾಗೋವಿನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಆದ ಎಮಿಲಿಯಾ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಾಣಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಎಮಿಲಿಯಾಳನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ನಡತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ - ಒಂದಿಷ್ಟು ಕಸಿವಿಸಿಯಿಲ್ಲದೆಯೆ, ಮುಜುಗರವಿಲ್ಲದೆಯೆ. ಇದನ್ನೆನಾನು ಎರಡನೆಯ ಹಂತದ ಹುಸಿತ ಎಂದದ್ದು. ಮದುವೆ ಎಂಬ ಆತ್ಮಂತ ಆಪ್ಟ್ ಖಾಸಗಿ ಸಂಬಂಧದ ಕುರಿತು ಯಾವ ಗೌರವಾನ್ನಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಮೂರನೆಯವನ ಬಳಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಗಂಡಹಂಡಿರು ತಮ್ಮ ಪರಸ್ಪರರ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಮೆಚ್ಚುಗ್ಗೆಯ ಪ್ರತಿವನ್ನು ಬೇರೆಯವರಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರಿಲ್ಲ ಅಧ್ಯೇತೋ ಬೇರೆಯವರ ಜೊತೆ ಚೆರ್ಚಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಒಬ್ಬ ಅನುಚರಳ ಜೊತೆಗೂ ತನ್ನ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಡುತ್ತಾ ಅವಳಿಂದ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೊಷ್ಟುವ ರೀತಿಯ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಧ್ಯೇತೋ ಈ ದೃಶ್ಯದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಟ್ಟು ಮುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂದರೆ ತನ್ನ ಖಾಸಗಿ ಮಲಗುವ ಕೋಣ ಈಗ ಒಂದು ವೇಶ್ಯಾಗೃಹ, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ವೇಶ್ಯ ಮತ್ತು ಎಲಿಮಿಯಾ ಒಬ್ಬ ತಲೆಹಿಡುಕಿ ಹಂಗಸು ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಕಾಣುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವೇಶ್ಯಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ವಿಟನೊಬ್ಬ ಹೇಗೆ ಯಾವ ವೇಶ್ಯೆಯ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಯನ್ನು ನಂಬುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂಥದೇ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯೇತೋ ಇದ್ದಾನೆ. ಎಮಿಲಿಯಾ ಹೇಳುವ ಯಾವ ಉತ್ತರವೂ ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಂದ ಮೂರ್ವಿ ಹಂಗಸು ; ಅನುಮಾನಸ್ವದ ವಾದದ್ದೇನೂ ನೋಡಿಲ್ಲ ಅವಳು ಹಾಗಾದರೆ ? ವಿಂಡಿತ ಇಲ್ಲ - ನೋಡಿಯೂ ಇಲ್ಲ ಕೇಳಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಎಂದೂ ಅನುಮಾನವೂ ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ ಅವಳು. ಅಧ್ಯೇತೋವಿಗೆ ವಿಂಡಿತ ವಿರುವಂತೆ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ-ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದಾದರೂ ಅವಳು ನೋಡಿರಬೇಕಿಲ್ಲ. ಹೌದು ನೋಡಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲೇನೂ ಕೆಡುಕು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಂದು ಆಡಿದ ಪ್ರತಿಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದಾಳೆ. ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರು ಆಗ-ಈಗ ಒಂದಿಷ್ಟು ಪಿಸುಗುಟ್ಟರಬಹುದಲ್ಲ ? ಇಲ್ಲ ವಿಂಡಿತ ಇಲ್ಲ. ಅಧ್ಯೇತೋ ಮತ್ತೊಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾನೆ -

‘ನಿನ್ನನ್ನು ಎಂದೂ ಹೊರಕೆಳಿಸಲೇ ಇಲ್ಲವೇ!’ ಇಲ್ಲ, ಯಾವಾಗಲೂ ಇಲ್ಲ’. ಅಧ್ಯಯೋ ಮತ್ತೂ ಅಷ್ಟು ಅವಳ ನೆನಪು ಕೆದಳುತ್ತಾನೆ – ಅವಳ ಬಿಸೆಣೆಕೆ ಅಥವಾ ಕೈಗೆವುಸು, ಮುಖಿವಸ್ತು ಅಥವಾ ಮತ್ತೆ ಇನ್ನೇನಾದರೂ ತರಲು ಹೊರಕೆಳಿಸಲಿಲ್ಲವೇ ? ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ... ಎಮಿಲಿಯಾಗೆ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ, ಬಹಳ ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸುತ್ತದೆ ಅಧ್ಯಯೋನಿಗೆ. ವಿಚಿತ್ರ ಎಂಬುವುದು ತನ್ನ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಎಮಿಲಿಯಾಗೆ ಹೇಗೆ ಇವು ಯಾವುವೂ ಕೆಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ. ಎಮಿಲಿಯಾ ಈ ಒಂದು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಯಜಮಾನಿಯ ವಿಷಯ ಅಧ್ಯಯೋನ ಮುಂದೆ ಮುಕ್ತಕಂರದಿಂದ ಹೊಗಳುತ್ತಾಳೆ. “ಅವಳೊಬ್ಬ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಜೀವನವನ್ನೇ ಇದಕ್ಕೆ ಪಣವಾಗಿಡಬಲ್ಲಿ, ನಿನಗೆ ಚೇರೆ ಭಾವನೆಗಳಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಸುಡು. ಅವು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲುಷಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ, ಅಷ್ಟೇ. ಯಾವನಾದರೂ ಪಾಪಿ ನಿನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಭಾವನೆ ಹಾಕಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಉಗ್ರಶಾಪ ಬೀಳಲಿ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳಂಫ ಹೆಣ್ಣು ನಿಷ್ಪತ್ತಿಭಳ್ಳಿ ಪವಿತ್ರಭಳ್ಳಿ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಭಳ್ಳಿ ಅಲ್ಲವಾದರೆ ಯಾವ ಗಂಡಸೂ ಸುಖಿವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದಥ್ರ. ಹೆಣ್ಣುಗಳಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಶುದ್ಧತ್ವಾದವಳೂ ಕೊಳಿತುನಾರುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂದು ದಿಟ್ಟಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಅಧ್ಯಯೋ ಈ ದಿಟ್ಟತನದೆದುದುರು ಅಧಿರಣಾದನೆ ? ಅವಳ ಮಾತುಗಳು ಕೇಳಿದ ತತ್ತ್ವಾಕ್ಷರವೇ ‘ಹೋಗು ಅವಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಹೇಳು’ ಎಂದು ಕಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅವಳ ಮಾತುಗಳು ದೃಢವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವಳೊಬ್ಬ ದಡ್ಡ ಕುಂಟಿಲಗಿತ್ತಿ, ಅವಳಿಗೇನು ಆರ್ಥಿಕಾಗುತ್ತದೆ ಈ ಮಹಾಕುತಂತ್ರದ ಹಾದರಿಗಿತ್ತಿಯ ಕುಟಿಲೋಪಾಯಗಳು ? ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಒಂದು ಬೀಗ ಬಡಿದ ಮಾಡ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ. ಒಳಗೆಲ್ಲ ಗೂಡ ಧೂರ್ಜತನಗಳೇ. ಇಷ್ಟಿದ್ದೂ ಅವಳು ಮಂಡಿಯೂರಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ.... ಅದೂ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ ಅವಳು.

ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ, ಎಮಿಲಿಯಾ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡನ ಇಚ್ಚೆಯೇನು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ. ‘Pray, chuck, come hither’ ಎಂದು ಹತ್ತಿರ ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ‘chuck’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಮೂರನೇ ಅಂತರ ನಾಲ್ಕನೇ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ನೆನಪಿದೆ ನಮಗೆ. ಆಗ ಅವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಇನ್ನೂ ಮಧುರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿ ‘Chuck’ ಎಂದು ಬಳಸಿದಾಗ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಂಚೋಧಿಸಿದ್ದ ಎಂಬುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಈ ಅಂತರ ವೇಳೆಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ನಡೆದುಹೋಗಿದೆ. ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯೋನ ದೃಷ್ಟಿ ವಿಕಾರವಾಗಿದೆ. ಹಾಗುಣಿಯೇ Chuck ಶಬ್ದ ತಿರಸ್ಕಾರದ ಲೇಪವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹತ್ತಿರ ಒಂದ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ‘ಹೇಳು, ಏನು ನಿನ್ನ ಇಚ್ಚೆ’ ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ಅಥೆಲೋ ಅವಳ ಕಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಆಳಗಳನ್ನು ಮಡುಕುವವನ ಹಾಗೆ 'Let me see your eyes, look in my face' ಎಂದು ಅಪ್ಪಣಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅನಷ್ಟೇ ಅವಳ ಕಣ್ಣಗಳನ್ನು ಮಡುಕಿದರೆ ಸಾಲದು, ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಕಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡುವ ಧೀಕ್ಷತ್ವಿಯಿದೆಯೆ ನೋಡಬೇಕು. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಈ ವಿಚಿತ್ರ ಹಾಗೂ ಕುಬಂಧೀತಿಯ ಬಯಕೆ ಅರ್ಥವಾಗದೆ ಅಸ್ತಿರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. 'ಏನು ನಿನ್ನ ಈ ಭಯಾನಕ ಚಪಲ' ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಯಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೂ ನಿಂತಿದ್ದ ಎಮಿಲಿಯಾಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅಥೆಲೋ 'ಹೋಗು, ನಿನ್ನ ಎಂದಿನ ಕರ್ತವ್ಯ ಮಾಡು ಹೋಗು. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಗಳನ್ನು ಏಕಾಂತಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗು. ಯಾರಾದರೂ ಬಂದರೆ ಕೆಮ್ಮೆಯೋ ಮತ್ತೇನೋ ಮಾಡಿ ಎಚ್ಚರಿಸು.... ಹೋಗು. ನಿನ್ನ ನಿಗೂಢಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೋ ಹೋಗು' ಎಂದು ಅಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅಥೆಲೋವಿಗೆ ಇದು ಒಂದು ವೇಶ್ಯಾಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಎಮಿಲಿಯಾ ಆ ವೇಶ್ಯಾಗ್ರಹದ ಒಬ್ಬ ಪರಿಷಾರಿಕೆ ಅಪ್ಪೆ. ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಗಳ ಏಕಾಂತಕ್ಕೆ ಅವನು ಬಳಸುವ ಶಬ್ದ 'procreants' ಎಂದೇ ಹೊರತು 'ಗಂಡ-ಹಂಡಿರು' ಎಂದಲ್ಲಿ ಎಮಿಲಿಯಾ ಅತ್ತ ಹೊರಟಕೊಡಲೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಮಂಡಿಯಾರಿ "ಏನು ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳ ಅರ್ಥ ? ನಿನ್ನ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿನ ಉಗ್ರಕ್ಷೋಧ ತಿಳಿಯತ್ತದೆಯೇ ವಿನಾ ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳ ಅರ್ಥವೇ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಆತಂಕಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಥೆಲೋವಿನಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಬಳಗಿನ ಆವೇಶವೆಲ್ಲ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯತ್ತವೆ. 'ಹೇಳು, ನೀನು ಯಾರು ?' ಎಂದು ಅಭ್ಯರಿಸಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಕಕ್ಷ್ಯಾಮಿಕ್ಕಿಯಾದವಳಂತೆ 'ನಿನ್ನ ಹಂಡತಿ, ನಿನ್ನ ನಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ನಿಷ್ಟಪಟ ಪತ್ತಿ' ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. "ಹಾಗಾದರೆ ಆಣ ಮಾಡು, ಆಣ ಮಾಡಿ ಹಾಳಾಗು. ನೋಡಲು ದೇವತೆಯಷ್ಟು ಪವಿತ್ರಳಾಗಿ ಕಾಣುವ ನಿನ್ನನ್ನು ನರಕದ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಮುಟ್ಟು ಹೆದರಬಹುದು. ಎಂದೇ ನೂರು ಪಟ್ಟು ಆಣ ಮಾಡು. ಪ್ರಾಮಾಣೇಕಳೆಂದು ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡು" ಮಾತಿನಿಂದ ಮಾತಿಗೆ ಅಥೆಲೋ ತನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ತಿಮಿತಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಬಹು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆಯೂ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಸೌಂದರ್ಯ ಹಾಗೂ ಆ ಸೌಂದರ್ಯದ ಹಿಂದೆ ತಾನು ಎಂದೂ ಗಮನಿಸುತ್ತಬಂದಿರುವ, ತನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ವೇದ್ಯವಾಗಿರುವ ಮುಗ್ಗತೆ ಇವುಗಳು ತನ್ನ ಉಕ್ಕಿಬರುತ್ತಿರುವ ಆಕ್ರೋಶದ ಅಲೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಡೆಗಳ ಹಾಗೆ ಅಡ್ಡಬರುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದೂ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ನಮಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವನ ಸಂಕಟ ಆರಂಭವಾಗುವುದು ಈ ಗಳಿಗೆಯಿಂದಲೇ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳು ಮತ್ತೂ ದೃಢವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ : 'ದೇವಲೋಕಕ್ಕೂ ಗೊತ್ತು ನಾನು ಪರಿಶುದ್ಧಳೆಂದು' 'ಹೌದು, ಹೌದು. ದೇವಲೋಕಕ್ಕೂ ಖಂಡಿತ ಗೊತ್ತು ನೀನೋಬ್ಬ ಕುಲಗೆಟ್ಟ ವಿಶ್ವಾಸಫಾತಕಳೆಂದು' ಎಂದು ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮೋದಲ ಬಾರಿಗೆಂಬಂತೆ ಹೋರ ದೂಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಕೂಡ ಮೋದಲ ಬಾರಿಗೆಂಬಂತೆ ಅವನೆದುರು ದ್ವೇಯವಾಗಿ ದನಿ ಎತ್ತರಿಸಿ 'To

whom, my lord ? with whom ? how am I false?" ಎಂದು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಧೀಕ್ಷೋವಿಗೆ ಉತ್ತರ ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚಂಡೆಗೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಹೊಗಿ ಸೋತುಹಿಂದುರುಗಿ ನೂರೆಯಾಗಿ ಹರಿದುಹೊಗುವ ಅಲೆಗಳಂತೆ ಅವನ ಎತ್ತರೆತ್ತರಕ್ಕ ಏರಿದ್ದ ಕ್ರೋಧವೂ ಧುತನೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕುಸಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲೇ ಅಧೀಕ್ಷೋನ ಒಳಜಗತ್ತಿನ ಭಯಂಕರ ಅಲೋಲಕಲೋಲದ ಇಣುಕುನೋಟವೂ ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಇಡೀ ನಾಟಕ ಅಧೀಕ್ಷೋ-ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾರ್ಮದ್ಯಾದ ಒಂದು ಅಗಾಧ ಪ್ರೇಮಕಥೆಯಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುದು. ಹೇಗೆ, ಹೇಗೆ ತನು ವಿಶ್ವಾಸಫಾತುಕು ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅಧೀಕ್ಷೋ ನಿರುತ್ತರನಾಗುತ್ತಾನೆ ಯಾಕೆ ? ಒಂದು ಕ್ಷಣಾದ ಹಿಂದೆ ಎಮಿಲಿಯಾ ಎದುರು ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ-ಕ್ಯಾಷಿಯೋರ ಕುರಿತಾಗಿ ಅಪ್ಪು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದವನು ಈಗ ಯಾಕೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳ ಎದುರು ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾಗದೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ ? ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಕ್ಕಾಗದ ಸ್ಥಿರ್ಯಾಂಶ್ಯ ಅಲ್ಲ, ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಧಾರಾರವಾಗಿ ಹರಿಯಲು ಆರಂಭಿಸಿ ಅವಳ ಮುಖ ನೋಡಲಾಗದ 'O Desdemona, away, away, away' ಎಂದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ತೊದಲಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಯಾಕೆ ! ಇದೇ ಹಿಂದಿನ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ರೋಡೊವಿಕೋ ಮತ್ತಿತರರ ಮುಂದೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಹಂಡತಿಗೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಹೊಡೆದ ಆ ಕ್ರೋಧ, ಇಬ್ಬರೇ ಇದ್ದಾಗ ಯಾಕೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಮಾಯವಾಯಿತು ? ಬದಲಿಗೆ ವೀರಾಗ್ರಣಿ, ಸೋಲನ್ಸೇ ಕಂಡರಿಯದ ಮಹಾಕೂರ, ನಾಡಿನ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ಸೇನಾನಿ, ಗಂಡಸು ಒಂದು ಹೆಣ್ಣನ ಎದುರು ಕಣ್ಣೀರು ಹರಿಸುತ್ತಾನೆ ಯಾಕೆ ? ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಬಹುಶಃ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನ ಕಾಡಿದ ಒಂದು ಭಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಬಂದೋಣ. ಇಯಾಗೋ ಈ ವೆನಿಸಿನ ಹೆಣ್ಣಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಹೇಳಿದಾದ ಎಂಬುದು ನೆನಪಿದೆಯಲ್ಲಿನಮಗೆ ? : 'In Venice they do let god see the pranks / They do not show their husbands : Their best conscience / Is not to leave it undone, but keep unknown.' ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಧ್ವತಿಗಳ್ಳು ಅಧೀಕ್ಷೋನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೂ ನಮಗೆ ನೆನಪಿದೆ. 'Dost thou say so ?' ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ 'To whom my lord, with whom, how am I false ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಕ್ಕೆ ತನು ಉತ್ತರವಾಗಿ 'ಕ್ಯಾಷಿಯೋನೋಡನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿಬಂಪ್ಪರೇ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಕ್ಕು ನಿನಗೇನು ವೆನಿಸಿನ ರೀತಿಗಳ ಅರಿವಿಲ್ಲವೇನು ? ಇದರಲ್ಲೇನು ಅತಿಕಯ ಕಂಡೆ ? ನಿನ್ನ ಗೊಡ್ಡು ನೀತಿಗಳನ್ನಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ತರಬೇಡು ಅಂದು ತನ್ನ ಬಾಯಿಬಡಿದು ಬಿಟ್ಟರೇ ? ನಿಷ್ಠೆ, ಘುಮಾಣಕತೆಗಳನ್ನು ಬಯಸುವ ತನ್ನದೇ ಮೂರ್ಖತನವೋ ಏನೋ. ಕೇಳಿ ಅವಮಾನಿತನಾಗುವುದಕ್ಕಂತ ಕೇಳಿದೆ ಒಳಗೆ ನರಭವುದೇ ಉತ್ತಮ. ಆದರೆ ಇದಿಷ್ಟೇ ಕಾರಣವೆಂದು ನನಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದದ್ದು ಪ್ರತಿಬಾರಿ ಅಧೀಕ್ಷೋ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾನ್ನು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಸಂಧಿಸಿದಾಗಲೂ, ಹತ್ತು ಜನರ ಮಧ್ಯ ಇದ್ದೂ

ಅವಳೊಡನೆ ಆಪ್ತವಾಗಿ ಎರಡು ಮಾತನಾಡಿದಾಗಲೂ ಅವಳ ಇಡೀ ವ್ಯಕ್ತಿವೈಶಿಷ್ಟ, ವ್ಯಾಪಕ ಗುಣ ತನ್ನನ್ನ ಮುಟ್ಟಿ, ಆಳದಲ್ಲಿ ಕದಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂತವನ್ನು ನಾವು ಪದೇ ಪದೇ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಮುಗಿಲೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಜಿಗಿಯುತ್ತ ಭೋಗ್ರರೆವ ತನ್ನ ಆಚೋತಗಳ ಅಲೆಗಳು ಈ ನಿಶ್ಚಲ, ಪ್ರಶಾಂತ, ವಿಶಾಲ ಹೊಳದ ತಿಳಿಯ ಎದುರು ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದಲ್ಲ ! ಒಟ್ಟು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ, ನಿರ್ಧಾರಗಳಲ್ಲ ಕರಗಿಹೋಗುವ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದಲ್ಲ ? ಇದು ಶ್ರೀತಿಯೋ ? ತನ್ನ ದೌರ್ಬಲ್ಯವೋ ? ಈ ಉತ್ಸುಟ ಸಂಘರ್ಷದ ಸುಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ತಾನು ಬಸವಳಿದು ಕಣ್ಣೀರು ಹರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚರಿಯೇನು ? ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದಲೆ ಇಯಾಗೋವಿನಿಂದ ಕಲಿತ ಹಾರಗಳೆಲ್ಲ ಮರತು, ಅವಳ ಸೊಬಗು, ಲಾವಣ್ಯಗಳಷ್ಟೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಹೋಗುತ್ತವಲ್ಲ ! ಇದರಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅವಳಿಂದ ದೂರವಾಗಬೇಕು.... ಎಂದೇ 'O Desdemona, away, away, away' ಎಂದು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೇ ತನಗಿರುವ ಪರಿಹಾರ ಬಂದೇ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. 'O Desdemona' ಎಂಬ ಉತ್ಸಿಯಲ್ಲೇ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ, ಆದುತ್ತಿರುವ ಮಾತು ನೋವಿನಿಂದ, ಅರ್ಥವಾಗದ ಸಂಕಟಗಳಿಂದಲೇ ಹೊರತು ಹಿಂದಿನ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿಯಂತೆ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ ಎಂದು.

ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳಿಗ ತೃಣವೂ ಅರ್ಥವಾಗದೆ, ಗಂಡನ ಕಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಕಂಡು ಉದ್ದಿಗ್ಗಣಿ 'ಎಂಥ ಕೂರ, ಕರಾಳ ದಿನಗಳಿವು ? ಏಕೆ ಈ ಕಣ್ಣೀರು ? ಈ ನಿನ್ನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ನಾನು ಕಾರಣಳಿ ?' ಎಂದು ತನಗೆ ತೋರುವ ಇದಕ್ಕಿರಬಹುದಾದ ಬಂದೇ ಕಾರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಅನುಮಾನ, ಅರ್ಥಲೋವಿಗೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿರಬಹುದು ಎಂದು. ಬ್ರಜಾನ್ನಿಯೋ ಚಿತಾವಣೆಯ ಮೂಲಕ ಡ್ರೂಕನು ತನ್ನನ್ನ ವೆನಿಸಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಅರ್ಥಲೋ ನಂಬಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಹಾಗಾಗಿದ್ದರೆ ಆದಕ್ಕೂ ತನಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ. ತನ್ನ ತಂದೆಯ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಅರ್ಥಲೋ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ತಾನೂ ಕೊಡ ಅಷ್ಟೇ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವನಿಂದ ದೂರವಾಗಿದ್ದೇನೆ.

'O Desdemona, away away away' ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣದ್ದುರಿನಿಂದ ದೂರ ತಲ್ಲಿಬಹುದು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಇಡೀ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಶ್ರೀತಿಯ ಹಣ್ಣನ್ನು ತಾನು ಅಪ್ಪುಸುಲಭವಾಗಿ ಅಳಿಸಿಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಕೇವಲ ತಾನು ಕೇಳು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿರುವ ಕಪ್ಪುಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಶ್ರೀತಿಸಿದ ಉಚ್ಚಾರಗಾದ ಬಿಳಿಹೆಣ್ಣನ ಬಗೆಗೆ ಬೆಳೆದ ಅಪಾರ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವವಲ್ಲ. ತನ್ನನ್ನು ಅವಳು ಶ್ರೀತಿಸುತ್ತಾಳೆಂದು ತಾನು ಗೌರವಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಉಬ್ಬಿದ್ದ ಭಾವನೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಹಂತದಿಂದ ಹಂತಕ್ಕ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ತನ್ನನ್ನು ಆವರಿಸಿದೆ. ಈ ಶ್ರೀತಿಯ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು-ಬಿಳುಪ್ಪು, ಉಚ್ಚಾ-ನೀಚ ಮತ್ತೆಲ್ಲ ತರನ ಅಂತರಗಳೂ

ಅಳಿಸಿಹೋಗಿ ತಾವಿಭ್ರಹೂ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣಗಳಾಗಿ ಮಾತ್ರವಾಗಿಬಿಟ್ಟ ಅನುಭವವಾಗಿದೆ ಅವನಿಗೆ. ಈ ಅನುಭವದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಮತ್ತು ಈ ಅಂತರಗಳ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸತ್ಯಗಳ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ತಂದಿದ್ದನೆ ಇಯಾಗೋ. ಅಮೂರ್ತಿಗಳ ಹತಾತ್ಥದರ್ಶನ, ಸ್ತೋತ್ರಗಳಾಗಿ ಇಡೀ ತನ್ನ ಅಸಿತ್ವವೇ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡಿದ್ದ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನನ್ನೆಯ ವಾಸ್ತವದ ಕಲ್ಪನೆಲದ ಮೇಲೆ ತಂದು ಕುಕ್ಕಿದ್ದನೆ ಇಯಾಗೋ. ಅಧೀಕ್ಷೋವಿನ ಅಂತರಾಳದ ಸಂಘರ್ಷ ಇದು. ಈ ಎರಡು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಆಯ್ದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಹತಾತ್ಥವದಲ್ಲಿ ಪಡುವ ಸಂಕಟ ಅಧ್ವರಾ ಈ ಎರಡೂ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ತನ್ನ ದುರ್ದ್ರೋವದ ಅರಿವು ಹೀಗೆ ಅವನ ಅನುಭವವು ಪ್ರಮಾಣೇಕವೂ, ಅಪ್ಪಟವೂ ಆಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಧ್ವರಾ ಕೇವಲ ಉದಿಕೊಂಡ ಆತ್ಮ ಮರುಕವಷ್ಟೇ ಆಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವನ ಚಾಯಿಂದ ಹೊರಡುವ ಅದ್ಭುತ ಕಾವ್ಯತತ್ಕಾಳ ಸಾಲುಗಳು ಖಂಡಿತ ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಅನುಭವದ ಸಾಂದರ್ಭ, ಆಳ ಹಾಗೂ ತೀವ್ರತೆಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಹೊಮ್ಮಿಸ್ತುದೆಯೇ ಏನೂ ಅವನು ಕವಿಹೃದಯದವನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಮನಗಾಣಬಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. 'her father loved me....' ಎಂಬ ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಕದ ಮೂರನೇ ದೃಶ್ಯದ ಶೈಲಿಯಿಂದ ಎಷ್ಟು ಬದಲಾಗಿದೆ ಅವನ ಮಾತಿನ ವೈರಿ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿನ ಕಾವ್ಯಗುಣ ಎಂದು ನಾವು ಗಮನಿಸಿಯೇ ಇದ್ದೇವೆ.

ಮತ್ತೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಮಾತಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿಯಷ್ಟೇ ಇಯಾಗೋನ ಎದುರು ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಅಂತ್ಯ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿಧಾನ ಇವುಗಳ ತೀರ್ಮಾನವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಮನಸ್ಸು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಆ ಗಟ್ಟಿತನ ಕರಿಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಮಿಡಿಯುವ ಮಟ್ಟ ಮುಟ್ಟಿತ್ತೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ ಮೇಲಿನ ವಿವರಣೆಯೇ ಬಹುಶಃ ಉತ್ತರವಾಗಬಲ್ಲದು. 'ಅಧೀಕ್ಷೋ' ನಾಟಕವಾಗಲೀ ಅಧೀಕ್ಷೋ ಪಾತ್ರವಾಗಲೀ ನಮ್ಮೆ ಮೇಲೆ ಅಗಾಧ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವುದು ಇದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ.

ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಅಧೀಕ್ಷೋ ನಾಟಕದ ಅತ್ಯಂತ ಕಾವ್ಯತತ್ಕಾಳದ ಒಂದು ಭಾಗವಾದ ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ನೇರವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ದುರಂತದ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನವಾಗಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಈ ಭಾಗ.

Had it pleased heaven
To try me with affliction, and it rained
All kinds of sores and shames on my bare head ;
Steeped me in poverty, to the very lips;
Given to captivity me and my hopes ;

I should have found in some part of my soul
A drop of patience....

ಏನನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಸಹಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಿದ್ದೆ ತನು. 'afflictions', 'sores and shames' 'poverty' ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಜೀವನದ ಆದರ್ಶ, ಕನಸುಗಳನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನನ್ನು ನಿಸ್ತೇಜಗೊಳಿಸಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲೋ ತನ್ನ ಹೃದಯದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಷ್ಟು ಸಂಯಮ, ಸೈರಣೆಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವನ ಜೀವನ ಎಳನೇ ವರ್ಷದಿಂದ ಎಂಥ ಬಗೆಯಿದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಫ್ಲೆರೋ ಸ್ವತಃ ತನೇ ವಿವರಿಸಿದ್ದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ದ್ವೇಯ, ಸಾಹಸ, ಜೀವನೋತ್ಸಾಹ, ಸೋಲೇ ಕಂಡರಿಯದ ನಿರಂತರ ಯಶಸ್ಸು, ಕೀರ್ತಿ, ಇಂತಹ ಬದುಕು ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದ್ದರೂ ತನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅವನು ಹೇಳುವಾಗ ಅವನ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ ಯಾವ ಮಟ್ಟದ ಹಿಂಸೆಯನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ನಾವು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಷ್ಟೇ ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮುಂದು ವರೆದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

But, alas, to make me
A fixed figure, for the time of scorn
To point his slow unmoving fingers at, oh, oh.....

ಎಂಥ ಹೇಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ತನ್ನನ್ನು ತನು? ತನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಾಗಿ ಸೆಟೆದುಕೊಂಡು ಬಿದ್ದ ಪ್ರರುಷಾಕೃತಿ. ಕಾಲದ ಮುಖ್ಯಗಳು ತೋರುಬೆರಳುಗಳಂತೆ ಈ ಆಕೃತಿಯತ್ತ ಚೊಟ್ಟುಮಾಡಿ ತನ್ನ 'slow unmoving' ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕಾಲದ, ಅನಂತದ ಕುಚೋದ್ಯದ ವಸ್ತು ತನು ಅಷ್ಟೇ. ಒಂದೇ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ತನು ಬಿಳ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದು ಮದುವೆಯಾದದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯ ಜಗತ್ತಿನ ಅಂಗವಾಗಿ ಬಯಸಿದ್ದ ಇವಲವು ಜಗತ್ತಿನ ಅಪಕಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತದೆಂಬುದು ಏಂಚಿ ಹಾದುಹೋಗಿರಬೇಕು. 'Oh, Oh....' ಎಂದು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ನಿಡುಸುಯ್ಯಾತ್ತಾನೆ. ಇಷ್ಟೊಂದ್ಲೂ ಇವನ್ನು ಕೂಡ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ತನು ಸಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.

Yet could I bear that too, well, very well:
But there where I have garnered up my heart,
Where either I must live or bear no life
The fountain from which my current runs,
Or else dries up, to be discarded thence
Or keep it as a cistern; for foul toad
To knot and gender in....

ಆದರೆ ತನಗೆ ಉಂಟಾದ ದುರದೃಷ್ಟಿಗಳು ತನ್ನ ಪಶ್ಚಯ, ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿ, ತನ್ನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅಥವಾ ದೇಹಾರೋಗ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವಲ್ಲ. ತಾನು ನಗೆವಾಟಲಾಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂಬ ಭಯವೂ ತನ್ನನ್ನು ಕಾಡಿದ್ದಲ್ಲ. ತನ್ನ ದುರಂತ ತನ್ನ ಹೃದಯ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವು. ತೀರ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದವು.

ತನ್ನ ಜೀವನ್ಯರಣಾದ ಕಾಳಜಿಯಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಹೃದಯ, ಅದನ್ನು ತಾನು ಜತನದಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೆ ಈಗ ಈ ಹೃದಯದಿಂದಲೇ ಉತ್ಕಾಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ ಅನಾಥನಾಗಿದ್ದೇನೆ ತಾನು. ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಾನು ವರ್ಜ್‌ಸಲ್ಪಟಿದ್ದೇನೆ. ಅಷ್ಟೇ ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಚಿಲುಮೆಯೆಂದು ನಂಬಿದ್ದ ಈ ಉಂಟಿ ಇಂದು ಬಚ್ಚಲ ನೀರಾಗಿ ಹೇಸಿಗೆಯ, ಜುಗುಪ್ಪೆ ತರುವ ಕಾಡುಕಪ್ಪೆಗಳ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಕಲುಷಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಭಯಾನಕ ಸ್ಥಿತಿ. ಅಸಹನೀಯ ಸ್ಥಿತಿ.

Turn thy complexion there :

Patience thy young and rose lipped cherubin,-

Ay, there, look grim as hell.

ಡೆಸ್ಪ್ರೋನಾ ಇದನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕು. ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವಾಗಬೇಕು ಅವಳಿಗೆ. ಅವಳ ಸುಂದರ ಸೊಬಗಿನ complexion ತನ್ನ ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಕಂಡು ಬಣ್ಣಗೆಡಬೇಕು. ಸಹನೆ, ತಾಳ್ಗುಳಿಂದ ತಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವಳನ್ನೇ 'Patience' ಎಂದು ಸಂಚೋಧಿಸಿ 'ನಿನ್ನ ಮುಗ್ಗೆ ಶಿಶುವಿನ ಮುಖಿದ ಅಂದದ ಬಣ್ಣವು ಹೊಳಪು ಕೆಳದುಕೊಂಡು ನೋಡು, - ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಈ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ 'look grim as hell'. ಮಾನವ ಲಕ್ಷ್ಯಾಗಳೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನಿಂದ ಹೀರಿಹೋಗಿವೆ. ಈಗ ಉಳಿದಿರುವುದು ಇಷ್ಟೆ. ಈ ನನ್ನ ನರಕ ಸದ್ಯಕ, ವೈಶಾಚಿಕ ಮುಖ'.

ತಾನು ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೂ, ತಾನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಭೇದೋನ ಈ ಬದಲಾದ ರಾಜಕೀಯ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಕಾರಣಳಲ್ಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ತಿಳಿಯಲ್ಲವೇ? ಇನ್ನು ಹೂಡ ತನೇ ಹೊಣೆಗಾರಳು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾನೆಯೆ? 'I hope my noble lord esteems me honest' ತಾನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕಳು, ಸತ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಅಭೇದೋ ನಂಬುತ್ತಾನೆ ತಾನೆ? ಅವಳ ಮುಗ್ಗತನವೇ ಅವನನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ ಕರಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ಸಾಲಿನಿಂದ ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭೇದೋನ ನಿಷ್ಪಾಮಣಾದವರಿಗೆ ಅಭೇದೋನ ಹಲ್ಲೆ ನೇರವಾಗಿ ಅವಳ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ತಾನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕಳೇ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಿ ತಾನೆ ಎಂದು ಎಷ್ಟು ಮುಗ್ಗಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಗೆ ಇವಳು. ವಂಚನೆ ತೊಟ್ಟು ಸುಂದರ ಮೊಗ. ಈ ಕವಚವನ್ನು ತನ್ನ ನಿಷ್ಪಾಮಣೆಯ ಕೂರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಹರಿದು ಹಿತ್ತೊಗ್ಗೆಯಬೇಕು. 'ಹೌದು, ಹೌದು.... ಕಸ್ಯಾಯಿಷಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಸಿಟ್ಟ ಮಾಂಸದ ಸುತ್ತಸುತ್ತುವ ತಿಷ್ಣೋಣ ನೀನು. ನೂರು ಮೊಟ್ಟೆ

ಇಟ್ಟಿಮರುಕ್ಕಣವೇ ಮತ್ತೆನೂರಕ್ಕೆ ಬಸಿರಾಗುವ ಕ್ರಿಯೆ....' ಹೀಗೆ ಅನ್ನತಿರುಫಾಗಲೇ ಅವಳ ಮುಖಿದ ಹತ್ತಿರ ಇಟ್ಟಿತನ್ನ ಕಣ್ಣಗಳಿಗೆ ಅವಳ ಸುಂದರ ಮುಖ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತಿನ ಹಾಗೆ ತನ್ನ ತಲೆ ತಿರುಗಿಸುತ್ತದೆ. 'O thou black weed, Why art thou so lovely fair ? Thou smellest so sweet, that the sense aches at thee....' ಎಂದು ಸಂಚೋಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಳಪೆಕಳೆ, ಕಪ್ಪು ಕಳಪೆ ಕಳೆ.... ತಾನು ಮೈಬಣಾದಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು... ಅವಳ ಇಡೀ ವ್ಯಕ್ತಿಪ್ಪ ಕಪ್ಪು.... ಆದರೆ ಈ ಕಪ್ಪುಯಾಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು 'so lovely fair'? ಇಲ್ಲಿ lovely fair ಕೇವಲ ಮುಖ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ನಯಿಸಿ ಹೇಳಿದುದಲ್ಲ, ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವಳ ಸರಳತೆಯೂ ನಿಷ್ಪಳಿಂಕ ಮುಖಭಾವವೂ ಸುಳಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿ ತನ್ನನ್ನ ಕಬಳಿಸುವಂತೆ ಕಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ನೋಟಕ್ಕೆ 'lovely fair', ನಿನ್ನ ಸುತ್ತಲು ಪರಿಸರವೇ ಇಂಥವಳ ಬಳಿ ಇರುವುದೆಂದರೆ 'sense aches at thee'. ಪ್ರಮಾಣಿಕವಾಗಿ ತಾನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಭೀಕರ ಸಂದಿಗ್ಧವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಎಂದೇ ಇಂಥ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ, ತಾನು ಪರಿಹರಿಸಲಾಗದ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿರುವ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಿ 'wouldst thou hadst never been born !' ತನ್ನ ಇಡೀ ಪೌರುಷಕ್ಕೆ, ಗಂಡುತನಕ್ಕೆ ಸಂಖಾರಾಗಿ, ತನ್ನನ್ನ ಅವಮಾನಿಸಲೆಂದೇ ಜನ್ಮತಾಳಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಇವಳು ಮಟ್ಟಿರುದೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟುಚೆನ್ನಿತ್ತು!

ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳ ಸ್ಥಿಯ ಕುರಿತು ಮರುಕವೇ ಆಗಬೇಕು ನಮಗೆ. ಸಾಗರದ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ತೀರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸಂಭಾಷಣೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಹೊಗುತ್ತಿರುವ ಇಬ್ಬರು ನತ್ಯಧ್ವರು ಇವರುಗಳು. 'Alas, what ignorant sin have I committed ?' ಎಂದು ನೋಗರೆದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. "ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ, ನೀನು ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ನಾನೊಂದು ಪಾಪವನ್ನಿಗಿದ ಹೀನ ಹೆಂಗಸು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀ ಎಂಬುದು ಸೃಷ್ಟಿವಾಗುತ್ತದೆ - ಆದರೆ ನನಗೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದು. ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಜ್ಞಾತ. ಯಾವ ಎಸೆಗೆದ್ದನೇ ನಾನು ?' ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅರ್ಥಲೋ ಮತ್ತೂ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚೆ ಮುಂದುವರೆದು ಅವಳನ್ನು ಜರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳ ಬಗೆಗಿನ ಆಳದ ಸಿನಿಕತನದಿಂದ ಹೊಮ್ಮುವುದು.

Was this fair paper, the most goodly book,
Made to write 'whore' on ?what committed ?
Committed : O thou public commoner !.....

ತನ್ನೊಳಗೆ ಧಗಧಗಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿರುದ್ಧ ಶಕ್ತಿಗಳ ಕಿಡಿಯಿಂದ ಹತ್ತಿ ಉರಿಯತ್ತಿರುವ ಅಗ್ನಿ ಜ್ವಲೆ ತನೆಯಬೇಕಾದರೆ ಇದೊಂದೇ ಮಾರ್ಗ. ಅವಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟೂ ಹಿಂಸಿಸಬೇಕು; ತನ್ನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟುಕ್ರಿಯೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಅಷ್ಟು ತುಂಬಿ ವಿಷಕಾರಬೇಕು. " 'whore'

'Public Commoner' ನೀನು ಏನು ಎಸಗಿದ್ದೀ ಎಂದು ಕೇಳುವಪ್ಪುಫಾತಿಯೆ ನಿನಗೆ ? 'fair paper, 'goodly book' ಈಗ ಹೊಲಿಸು, ತಿಪ್ಪೆಗೂ ಸಲ್ಲದ ಕೆ. 'committed ?' ಹೇಳಬೇಕೇನು ಏನೆಂದು ? ಹೇಳ ಹೋದರೆ 'I should make very forges of my cheeks, / That would to cinders burn up modesty / Did I but speak thy deeds. ನನ್ನ ಕೆನ್ನೆಗಳು ಕುಲುಮೆಯಲ್ಲಿ ಉರಿಯುವ ಕಂಡದ ಹಾಗೆ ಕಾದು ಗಾರಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಮಾನ, ಮಯಾ ದೆಗಳೂ ಸುಟ್ಟುಬೂದಿಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಪಾಪವೆಸಗಿದ್ದೀ ನೀನು. 'What committed ?' ಎಂದು ಕೇಳುವಪ್ಪು ಎದ್ಗಾರಿಕೆಯೆ ನಿನಗೆ ?'" ಅಧೀಕ್ಷೋವಿಗೆ ಆ ಕ್ಷಣಾ ಇಯಾಗೋ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಮತ್ತೆ ಮಾರ್ಚನಿಗೊಂಡಿರಬೇಕು – ವೆನಿಸಿನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ರೀತಿನಿತಿಗಳನ್ನು ಒಣ್ಣೆಸಿದ್ದನಲ್ಲ ಅವನು ! ಆದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದ ಮಳ್ಳಿಯ ಹಾಗೆ 'What committed ?' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಳೆ ಇವಳು. ನೀನು ಮಾಡಿದ ಕೃತ್ಯ ಅರಿತ 'heaven stops the nose at it, and the moon winks, / The bawdy wind, that kisses all it meets / Is hushed within the hollow mine of earth / And will not hear it ಆಕಾಶ, ಭೂಮಿ, ಚಂದ್ರ, ವಾಯು ಯಾವುವೂ ಕಣ್ಟೆರುದು ನೋಡಲಾಗದ, ಹೊಲಿಸಿನ ಮೂಗು ತೆರೆದು ಉಳಿಯಲಾಗದಂಥ ಕೃತ್ಯವೆಸಗಿದ್ದೀ ನೀನು. ಎಂದೂ, ಎಲ್ಲಿಯೂ ತರತಮವೆಣಿಸದೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಆಡುವ ಲಂಪಟ ತಂಗಳಿ ಕೂಡ ನೀನು ಎಸಿದ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೇಳಿ ಭೂಮಿಗಭರದಲ್ಲಿ ಆಡಿ ಮುಖಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಕೇಳುವ ಧಾರ್ಷ್ಯವೇ ನಿನಗೆ ?' 'What committed ?, Impudent strumpet !' ನಿಲಂಜಳ ಹಾದರಿತಿ ಎಂದು ಜೀಡುಗಚ್ಚುತ್ತಾನೆ. ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆಂಬಂತೆ ಗುಂಡಿಗೆ ಒಡೆದಂತಾಗಿ ತಲ್ಲಿಸಿಬಿಡುತ್ತಳೆ. ಆದರೂ ಆದ ಆಫಾತಕ್ಕೂ, ಅವಳು ಅದನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಗೂ ಒಂದಪ್ಪಾ ಹೋಲಿಕೆಯಾಗದಪ್ಪು ಪೇಲವವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತದೆ 'By heaven, you do me wrong' ಅಷ್ಟೇ. ಮಾತೇ ಹೊರಡದಪ್ಪು ಧಕ್ಕೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ತನಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಉಸುರಬಲ್ಲಳು ಅವಳು. 'ಹಾನಾದರೆ ಕೇಳು, ನೀನು ಬೆಲೆವೆಣ್ಣು ಅಲ್ಲವೇನು ?' 'ಅಲ್ಲ.... ಒಬ್ಬ ಕ್ರಿಸ್ತನ ಅನುಯಾಯಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅಲ್ಲ, ನನ್ನ ಈ ಒಡಲನ್ನು, ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಗಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಅನ್ಯೆತಿಕವಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಹೊಲಿಸುಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರುವುದು ಹಾದರಿತಿಯ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲವನ್ನುವುದಾದರೆ ನಾನು ವಿಂಡಿತ ಹಾದರಿತಿಯಲ್ಲ.' ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ ಇಡೀ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಧೀಕ್ಷೋನೊಂದಿಗೆ ಆಡುವ ಮೊದಲ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಬಾರಿಯ ದೃಢವಿಶ್ವಾಸದ ಮಾತುಗಳು. ಕೊನೆಯ ಅಂತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸೂಫ ಸೀಕವಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಬಲವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವಳು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹಚ್ಚು ಸ್ಟ್ರೇಚ್ ದಿಂದ ಮಾತನಾಡುವುದು ಸಿಜ. ಆದರದು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಸುಗುತ್ತಿರುವವನ ತಲೆ, ಕೈಗಳು ನೀರೊಳಗೆ ಹುಸಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಜೀವಕ್ಕೆ

ಅಂಟಕೊಳ್ಳುವ ಹೊನೆಯ ಯತ್ನದ ಆಕ್ರಂದನವಾಗುತ್ತದೆಯೇ ಏನಾ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳಾಗಿ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆಂಬಂತೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನು ತ್ವರಿಸಿ. ಅಭೆಲೋನ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಗೆ ಅರ್ಥವೇನೋ ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ, ತಾನು ಅರ್ಥವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಪವಿತ್ರಳು, ನಿಷ್ಪತ್ತಿ. ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಕರೋರತೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ದೃಢತೆಗೆ ಅಭೆಲೋ ಕೊಂಚ ಅಸ್ತಿರನಾದನೆ? 'What, not a whore? ಎಂದಷ್ಟೇ ಅನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲ, ದೇವರ ದಯೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇರಲಾಗಿ ತಾನು ಹಾದರಿಗಿತ್ತಿಯಲ್ಲ ಅನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ, ಬಹುಶಃ ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರ ಮಧ್ಯದ ಎತ್ತಿದ ದನಿಯ ವಾಗ್ನಾದ ಕೆವಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಎಮಿಲಿಯಾ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ದೂರ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾಳೆ. ಅಭೆಲೋನ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅತ್ಯಂತ ಮಾರ್ಚಿಕವೂ, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೂ ಹೌದು. 'Is it possible?' ಅವಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ ತನ್ನನೇ ಕೇಳಿಕೊಂಡ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಹೌದು, ಅರ್ಥವಾಗದ ಒಗಟು ವಿಹಾರಿಕಿ ಎದುರಾದ ಅನುಭವವೂ ಹೌದು. ತಾನು ತಿಳಿದಂತೆ ನೀತಿಗಳು ಹೇಳೊಂದು ಇಷ್ಟು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಎದುರಿಸಬಲ್ಲಾಳೆ? ಇಯಾಗೋ ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಕುಲಗಳಿಂದೆಯ ಈ ವೆನಿಸಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ? ಅರ್ಥವಾ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಎಣಿಕೆ ತೀರ್ಮಾನಗಳೂ ತಪ್ಪಿದ್ದ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳ ಮಾತೇ ಸತ್ಯವಿರಬಹುದೆ? 'It is possible?' ಗೊಂದಲ ಪರಾಕ್ರಾಣಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಂತಾಗಿ ಕ್ಷಣಿವಷ್ಟೇ ದಡಬಡಿಸುತ್ತಾನೆ. 'O heaven, forgiveness' ದೇವರು ಕರುಣೆ ತೋರಲಿ; ದೇವರ ಕ್ಷಮೆಯಿರಲಿ. ಇಬ್ಬರ ಮೇಲೂ....ಅಭೆಲೋ ಎಚ್ಚೆತ್ತವನಂತೆ, ಆದರೂ ಈ ವಿಹಾರಣ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸ್ವಾಕ್ಷರಣೆ, ಇಡೀ ಗೊಂದಲ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಆಯಾಸಗೊಂಡವನಂತೆ ನಿಷ್ಕಾಮಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮಿಶ್ರಿತ ಕ್ರಿಯೆದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:

'ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ ನಿನಗೆ ಎಂದು ಹಾರ್ಡ್‌ಸ್ಟ್ರೆನ್. ವೆನಿಸಿನ ವಂಚಕ ಹಾದರಿತ್ತಿ, ಆ ಅಭೆಲೋನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದಳಲ್ಲ ಅವಳೇ ನೀನು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿ ದೂರ ನಿಂತ ಎಮಿಲಿಯಾಳನ್ನು ಸಂಭೋಧಿಸಿ 'ನೀನು, ಸಂತ ಪೀಠರನ ನಿರಾಸದ ಎದುರಿನ ಬಗಿಲು ಕಾಯುವ ನೀನು, ನರಕದ ದ್ವಾರಪಾಲಕಿ, ಆಫ್...ಆಫ್...ನೀನೇ....ನೀನು....ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯಿತು. ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗಾಗಿ ತಗೋ ಈ ಭಕ್ತಿಸು. ಬೀಗ ಹಾಕಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗುಟ್ಟುಗೆಲ್ಲ ಭದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೋ....' ಎಂದು ಗುಡುಗಿ ನಿಷ್ಕಾಮಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಬಳಸುವ ಒಂದು ಮಾತು ನೋಡಬೇಕು: 'We have done our course'....ಹಿಂದೆ ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದಾಗ ಎಮಿಲಿಯಾಗೆ ಹೊರ ಹೋಗಲು ಹೇಳುವಾಗ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳೂ ನಮ್ಮನೆನಪಿನಲ್ಲಿವೆ....'Leave procreants alone and shut the door'. ಈಗ ಹೊರಡುವಾಗ 'we have done our course....' ಇಲ್ಲಿ 'Course' 'intercourse' ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿರಲೇಬೇಕು. ವೇಶ್ವಾಗ್ಯಹಕ್ಕೆ ಬಂದು ವೇಶ್ವೆಯೋಡನೆ ವಿಹಾರಿದ

ವ್ಯವಹಾರ ಮುಗಿಸಿ ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕುಂಟಣಿಗೆತ್ತಿ ಎಮಿಲಿಯಾ ಈ ನರಕದ, ಪಾಪಕೂಪದ ಬಗಿಲು ಕಾಯುವ ಹೆಣ್ಣು ಅಥ್ಯೋಡಸ್ಸಿಮೋನಾರ ಉಪಾಂತ ದೃಶ್ಯ ಇದು. ಮತ್ತೆ ಅವರನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುವುದು ನಾಟಕದ ಅಂತಿಮ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಜೀವಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಸಿದು ಹೋಗಿ ಬಳಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅಥ್ಯೋವಿನ ನಿಷ್ಕಮಣಿದ ನಂತರ ಮುದುಡಿಬಿಡ್ಡಿದ್ದಾಳೆ. ಎಮಿಲಿಯಾಗೆ ಅಥ್ಯೋವಿನ ವರ್ತನೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಜಮಾನಿತಿಯ ಕೆಗುಂದಿದ ಈ ಸ್ಥಿತಿ ನೋಡಿ ಅವಳು ಹಿಂಡಿ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ಏನು ಈ ಮನುಷ್ಯನ ಅರ್ಥ ? ಏನವನ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಎಂದು ಅಚ್ಚಿರಪಟ್ಟು ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಬಳಿ ಬಂದು 'ಹೇಗಿದ್ದೀ ತಾಯಿ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಿ ತಾನೆ ?' ಎಂದು ಕೆಳಕಳಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ 'ಅರೆನಿದ್ದಾಪಸ್ಯೇಯಲ್ಲಿದ್ದೇನ....' ಎಂದು ಮಂಪರಿನಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದಂತೆ ಉಸುರುತ್ತಾಳೆ. 'ಏನು ನನ್ನ ಧಣಿಗೆ ಏನಾಗಿದೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಎಮಿಲಿಯಾ. 'ಯಾರು ?' ?' 'ನಿನ್ನ ಅರ್ಥವಾಗದವರ್ಣಂತೆ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. 'ನನ್ನ ಪ್ರಭುವಿಗೆ, ತಾಯಿ....' 'ಯಾರು ನಿನ್ನ ಪ್ರಭು....?' 'ನಿನ್ನ ಪ್ರಭುವಾದವನೇ' ಎಂದು ಅಶ್ವಯರ್ಥಿದಿಂದ ಹೇಳಿದ ಎಮಿಲಿಯಾಗೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ 'ನನಗೆ ಯಾರೂ ಪ್ರಭುವಿಲ್ಲ, ಎಮಿಲಿಯಾ, ನನ್ನ ಬಳಿ ಮಾತನಾಡಬೇಡ. ಅಳಲೂ ಆಗದೆ ಉತ್ತರಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ ತೊಳಲೂಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿದುವುದೆಲ್ಲ ಈಗ ನೀರಾಗಿ ಹರಿಯಬೇಕಷ್ಟೆ. ನೋಡು, ಈ ರಾತ್ರಿ ನನ್ನ ಹುಸಿಗಿಗೆ ಮುದುಮೆಯ ರಾತ್ರಿಯ ಪ್ರಸ್ತರ ಹೊಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಾಸು. ಮತ್ತೆನಿನ್ನ ಗಂಡನನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಕರೆದು ತಾ' ಜೀವದ್ವವರೆಲ್ಲ ಬತ್ತಿಹೋದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಖಂಡಿತ ಬದಲಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಮರುಗುತ್ತೆ ಎಮಿಲಿಯಾ ನಿಷ್ಕಮಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಇಡೀ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳು ಆಡುವ ಒಂದೇ ಸ್ವಾಗತ, ಈಗ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿರುವ ಆವಳು ಆಡುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ತಾನು ಆರ್ಕಫ಼ಿಳೇ ಇರಬೇಕು.ಆಗಲಿ, ಬಳ್ಳೆಯದು.... ಆದರೆ ತಾನು ಏನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆಂದು ಹೀಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಬೇಕು ? ತನ್ನ ಅತಿ ಫೋರೆ ಅವರಾಧವೂ ಕೂಡ ಅವನ ತೀರ ಸಣ್ಣ ಟೀಕೆಗೂ ಆರ್ಕಫ಼ವಾಗದಪ್ಪ ನಿಕ್ಷೇಪಿಸಿರುವಾಗ, ಇದು ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗದೇ ವಿಚಲಿತಭಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ಇಯಾಗೋ ಬಂದವನೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾನ್ನು ಏಕೆ ಕರೆಕಳಿಸಿದಿ, ಹೇಗಿದ್ದೀ ಎಂದು ನಮ್ಮನಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಇಡೀ ದೃಷ್ಟಿದಲ್ಲಿ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಮಾತಿನ ರೀತಿ, ಅವಳು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗಾದ ಭಯಂಕರ ವೇದನಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆ ಇವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ, ಇಯಾಗೋ, ಎಮಿಲಿಯಾರ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಈ ದೃಶ್ಯ ಅಶ್ಯಂತ ನಾಟಕೀಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಮೂರು ಪಾತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇದುವರೆವಿಗೆ ಸ್ವಷ್ಟ ಕಾಣಿದ್ದು ವಿವರಗಳೂ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುವ ದೃಶ್ಯ. ಇಯಾಗೋನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಏನೂ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಆಗದಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ ತಾನು

ಎನ್ನತ್ತಾಳೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತೆಯಂದ, ಮೃದುವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನನಗೆ ಹಾಗೆ ಸರಿ ತಪ್ಪಿಗಳ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಬೇಕಿದ್ದರೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಹೇಳಬಹುದಿತ್ತು. ಕರಿಣ ಶಬ್ದಗಳು ಕರಿಣ ರೀತಿಗಳು ತನಗೆ ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅಧೇಯೋ ಆ ರೀತಿ ನನ್ನನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತು. ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಅವಳ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವಾಗದಂತೆ, ಏನಾಯಿತು, ಏನು ವಿಷಯ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳು ಆಡಬಹುದಾಗಿದ್ದ, ಆದರೆ ಅವಳ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಮಾತುಗಳೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಎಮಿಲಿಯಾ ಆಡುತ್ತಾಳೆ – ನೇರವಾಗಿ, ಕಟುವಾಗಿ, ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಹೋಚವೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ. ಅಧೇಯೋ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ವೇಷ್ಯೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದಿದ್ದಾನೆ. ಯಾವ ಕೋಮಲ ಮನಸ್ಸೂ ಸಹಿಸಲಾರದಂಥ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ. ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ತಾನು ಅಂಥ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಹಳೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇಯಾಗೋ ಎಂಥ ಮಾತುಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿಯ ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಗೆ ಎಮಿಲಿಯಾ ಬಳಸಿದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಆಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಅಧೇಯೋ ಬಳಸಿದನೆಂದು ಎಲಿಮಿಯಾ ಹೇಳಿದ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ತಾನು ಅರ್ಹಳೇ ಎನ್ನತ್ತಾಳೆ. ಎಮಿಲಿಯಾ ಮತ್ತೆ ವಿಶದವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಪಾನಮತ್ತ ನಿರ್ಗತಿಕನೊಬ್ಬ ಕೂಡ ತನ್ನ ಸೂಳಿಗೆ ಬಳಸಬಾರದಂಥ ಶಬ್ದಗಳು. ಆದರೆ ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ತಾನು ಸತ್ಯವಾಗಿ ಅಂಥವಳಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ ತನಗೆ ಗೊತ್ತು ಎನ್ನತ್ತಾಳೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ. ಈ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಅವಳು ತನ್ನ ದುಃಖ ತಡೆಯಲಾಗದೆ ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಧೇಯೋ ಅಷ್ಟೇಲ್ಲ ರೋಷಾವಿಷ್ಣ್ವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದಾಗ ಕೂಡ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸದಿದ್ದ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಈಗ ತನ್ನ ಸಂಕಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಭರಿಸಲಾಗದೆ ಈ ಭಾರದಲ್ಲಿ ಕುಸಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಇಯಾಗೋ ಅಳಬೇಡ, ಅಳಬೇಡ ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ, ಎಂಥ ದುರ್ದ್ರವ ಇದು ಎಂದು ಮರುಗುತ್ತಾನೆ. ಉಚ್ಛ್ರಾತಂಧಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ತನ್ನ ತಂದೆ, ತನ್ನ ನಾಡು, ತನ್ನ ಬಂಧು ಮಿತ್ರರು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಇವನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದು ‘ಸೂಳ’ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೇನು? ಯಾರಿಗಾದರೂ ಅಳದೆ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂದು ಕನಲುತ್ತಾಳೆ ಎಮಿಲಿಯಾ. ಎಲ್ಲ ನನ್ನ ಕೆಟ್ಟ ಹಣಬರಹ ಎಂದು ಇಡೀ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನೇ ಹೆಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ. ಅವನಾಡಿದ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಅಧೇಯೋನನ್ನು ಜರಿಯಬೇಕು ನೀನು ಎಂದು ಮುಂದುವರೆದು ಆದರೆ ಹೀಗೇಕಾಯಿತು ಎಂದು ಅಚ್ಚಿಪಡುತ್ತಾನೆ ಇಯಾಗೋ. ದೇವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ಎಂದು ವಿವರ ಹುಡುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹದಿನೆಂಟು ಸಾಲುಗಳು ಇಯಾಗೋ ಮತ್ತು ಎಮಿಲಿಯಾ ಮಧ್ಯ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯುವ ಸಂಭಾಷಣೆ. ಎಮಿಲಿಯಾಗೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿದೆ ಈಗ – ಈ ಇಡೀ ಪ್ರಸಂಗದ ಹಿಂದೆ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ‘Eternal villain’ ‘Busy and insinuating rogue’ ‘cogging, cozening slave’ ತನ್ನದೇನೋ ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ

ಮಾಡಿರಬೇಕು ಎಂದು. ಇಯಾಗೋ ಕೊಂಡ ಅಧಿರನಾಗುತ್ತಾನೆ ; ಅವಳ ಮಾತನ್ನು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲದ ಉಹಳಿಗಳಿಂಬಂತೆ ತಳ್ಳಿಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕ್ಷಣಿಪೂ ಕೂಡ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ ತನ್ನ ಮುಗ್ಗ ಸಜ್ಜನಿಕೆಯನ್ನು ಕೆಲೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂಥವನೊಬ್ಬಿದ್ದರೆ ದೇವರು ಅವನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಲಿ ಎಂದು ಬಯಸುತ್ತಾಳೆ. ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸುವ ವಧಕಾರ ಕ್ಷಮಿಸಲಿ, ನರಕದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮೂರ್ಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನಲಿ ಎಂದು ಶರಿಸುತ್ತಾಳೆ ಎಷ್ಟಿಯೂ. ವೇಶ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯಬೇಕು ಯಾಕೆ ಅವನು ? ಯಾರು ಅವಳ ಗೆಣಕಾರರು ? ಯಾವಾಗ, ಎಲ್ಲಿ, ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಆರೋಜಪೂರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಇವನು ? ಯಾವನೋ 'outrageous rogue' 'base notorious knave', 'scurvy fellow' ಇಂಥ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲರ ಕೈಗಳಿಗೆ ಚೂಟಿಗಳು ನೀಡಿ ಈ ಭೂಮಿಯ ಅಂಚಿನವರೆವಿಗೆ, ಪೂರ್ವದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮದವರೆವಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಥಳಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೃತ್ಯಾವಕಾಗಿ ಹಾರ್ಡೆಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಡ್ಡ ಬರಲು ಯತ್ನಿಸಿದ ಇಯಾಗೋನ ಬಾಯಿಮುಚ್ಚಿಸಿ ಅಂಥದೇ ಒಬ್ಬ ಮಹಾನುಭಾವ ಯಾರೋ ಇಯಾಗೋನ ತಲೆಯೂ ಕೆಡಿಸಿ ಮೂರನ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧ ಸ್ಪಷ್ಟಿಸಿ ತಮಿಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲುಹಾಕಲು ಹೂರಟಿದ್ದ ಇಯಾಗೋನಿಗೆ ಇದು ಕೊಂಡ ವಿಪರೀತವೇನಿಸಿ, ನೀನೊಬ್ಬಮೂರ್ವ ಹೆಂಗಸು ಎಂದು ಅವಳ ವಾಗ್ಫಿರಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯ ತರಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಗೂ ಇದು ಸಾಕೆನಿಸಿರಬೇಕು. ತನ್ನ ಚಿಂತೆ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪಡೆಯುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂದು. 'ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರ ಇಯಾಗೋ ಅವನ ಬಳಿ ಹೋಗು' ದೇವರಾಣ ತನಗೆ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೆಲೆದುಕೊಂಡೆ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. 'ನನ್ನ ಮಂಡಿಯೂರಿ ಇಲ್ಲಿಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ, ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದಾದರೂ ನಾನು ಅವನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಅಪಕಾರವೆಸಿದ್ದರೆ, ಅರ್ಥವಾ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ ಅರ್ಥವಾ ಯಾವುದೇ ಇಂದಿಯವಾಗಲಿ ಅವನನ್ನಲ್ಲದೆ ಚೇರೆ ಪುರುಷರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿದ್ದರೆ ಅರ್ಥವಾ ಹಿಂದೂ, ಇಂದೂ ಮತ್ತು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಅವನನ್ನು ಅಪಾರವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ ಎಲ್ಲ ದುರ್ಗತಿಗಳೂ ನನ್ನನ್ನು ಅವರಿಸಿ ಹಳುಮಾಡಲಿ. ನನ್ನನ್ನು ಅವನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ದೂರ ತಳ್ಳಿದರೂ ಕೂಡ ಅವನ ಕುರಿತಾದ ಪ್ರೀತಿ ಮಾತ್ರ ಅಚಲವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಖಂಡಿತವಿದೆ. ನಿರ್ದಯತೆ ಯಾರನ್ನೂ ಧ್ವಂತಿಗಿಡಿಸಬಹುದು. ಅವನ ನಿರ್ದಯತೆ ನನ್ನ ಬದುಕನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ. 'ವೇಶ್ಯ' ಎಂಬ ಶಬ್ದನನ್ನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಆಡಲಾರೆ. ಹೀಗೆ ಆ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ನಾಲಗೆಯಿಂದ ಹೊರ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಅಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆ ರೀತಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಈ ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ ವೈಭವವೂ ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.' ಹೃದಯ ಮಿಡಿಯುವ ಮಾತುಗಳು ಇವು. ನಿಮ್ರಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಹೂಬಿನಂಥ ಮಾತುಗಳು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಮುಕ್ತ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಈ ದೃಶ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಕುರಿತು

ಮಾತನಾಡಿಬಿಡೋಣ. ಇಯಾಗೋ ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. “ಅಸ್ಸೆಸ್ಟ್ ಗೊಂಡಿರುವ ಅಧ್ಯಲೋವಿನ ಮನಸ್ಸಿತಿಯಷ್ಟೆ ಇದು. ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಾವುದೋ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಮುಖಗಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಕಡಿಕಾರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ”, ‘ಅದು ಇಷ್ಟಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದರೇ ಎಂದು ಆಶಿಸಿದ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳಿಗೆ’ ‘ಅದು ಅಷ್ಟೆ, ನಿನಗೆ ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದನ್ನುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಹಳಿಗಳು ಮೋಳಿದ್ದು ಕೇಳಿ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳನ್ನು ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂಚನೆ, ವನಿಸಿನಿಂದ ದೂತರು ಅವಳಿಗೂ ಕಾದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ‘Go in, weepnot, all things shall be well’ ಎಂದು ದ್ವೇಯ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಈ ಮೂವರ ದೃಶ್ಯ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ದೃಶ್ಯದ ಕುರಿತು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿದ್ದೆ “....ಈ ದೃಶ್ಯ ಅತ್ಯಂತ ನಾಟಕೀಯವೂ ಹಾಗೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಈ ಮೂರು ಪಾತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇದುವರೆವಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿದ್ದ ವಿವರಗಳೂ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುವ ದೃಶ್ಯ” ಎಂದು. ಈಗ ಆ ಮಾತನ್ನು ಪ್ರಷ್ಟ್ಯಾಕರಿಸಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯವೇ ಹೌದು. ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ನಾಲ್ಕನೇ ಅಂಕದ ಮೊದಲ ದೃಶ್ಯದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಇಯಾಗೋನ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತ ‘ನನಗನಿಸುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಡೀ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅವನ ಪ್ರಧಾನ ಗುರಿ ಹಾಗು ಲಕ್ಷ್ಯ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳೇ, ಅಧ್ಯಲೋ ಅಲ್ಲ’ ಎಂದಿದ್ದೆ ಮತ್ತೆ ಆ ಮಾತನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸದೆ ‘ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟುಷಾಕು’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಇಯಾಗೋವಿನ ಕುರಿತಾದ ಆ ಭಾಗಕ್ಕೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ತಡೆ ನೀಡಿದ್ದೆ. ಈಗ ಇಯಾಗೋವಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮುಂದುವರೆಯಬಹುದು ಎಂದೂ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಗೆ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳೇ ಅವನ ‘ಅಂತಿಮ ಗುರಿ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಯ’ ಎಂಬ ಮಾತು ಸಕಾರಣಾವಾದುದು ಎಂದು ನೋಡಲು ಯತ್ನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಳಾವಣಿಸುತ್ತದೆ. ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳ ಎದುರು ಮಾತ್ರ ತಗ್ಗಿ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಇಯಾಗೋ ಎಂದು ಕೂಡ ಹೇಳಿದ್ದೆ ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ? ಅವನ ಸಹಜಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗುತ್ತವೆ ಯಾಕೆ? ಅನು ಬಿಳಿಯ, ಅವಳು ಬಿಳಿಯಳು, ಇಬ್ಬರೂ ವನಿಷಿಯವರು, ಒಂದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯವರು. ಈ ಕರಿ ಹುಡುಗ - ಬಿಳಿ ಹುಡುಗಿಯ ಮಧ್ಯದ ಮದುವೆಗೆ ಹೂಳಿ ಹಿಂಡಬೇಕೆನಿಸಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ಬಹುಶಃ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಿವುದು ಹೆಚ್ಚಿಸುಲಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲವೇ? ಇಬ್ಬರೂ ಮೇಲೋಣ್ಣಿಕಾದರೂ ಒಂದೆ ತರಂಗಮಾನದವರು. ಆದರೂ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಆಪ್ತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡವುದಿರಲಿ, ಸುಳಿಂದಾಡಲೂ ಅವನಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರ ಕಸಿವಿಸಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದಲ್ಲ ಯಾಕೆ?

* ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವ ಮೊದಲು ಬಹುಶಃ ನಾಟಕದ ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಇಯಾಗೋವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮೂಲ ಹಾಗೂ ಪ್ರಧಾನ ಲಕ್ಷ್ಯ ಯಾವುದು ಎಂದು ಹುಡುಕಿ ನೋಡುವುದು ಸೂಕ್ತ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಜನಾಂಗದ್ವೇಷ ಸ್ತ್ರೀದ್ವೇಷ ಅಧಿಕಾರವ್ಯಾಮೋಹ, ಅಸೂಯೆ

ಇವುಗಳಲ್ಕಿಂತ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಯಾಗೋ ಒಟ್ಟು ಜೀವದ್ದೇಷಿ ಸಹಜತೆಗಳೂ, ಮುಗ್ಧತೆಗಳೂ, ಸುಂದರ ವಿಷಯಗಳೂ ಕಂಡಿತೆಂದರೆ ತೀರ ಅಸ್ವಸ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಪುನರುಚ್ಛರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲಿ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದು ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ. ತನ್ನ ಜೀವದ್ದೇಷದ ರಸಾಯನವನ್ನು ಉಣಿಸಲು ಅವನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಭ್ಯರ್ಥಿನನ್ನು ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳನ್ನಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲದೆ. ಇಯಾಗೋ ಮತ್ತು ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳ ವಿರುದ್ಧ ತುದಿಗಳಲ್ಲಿರುವವರು. ಇಯಾಗೋ ಜೀವದ್ದೇಷಿ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಸುತ್ತಲು ಜಗತ್ತು, ಜನ, ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ಸುಂದರ ವಸ್ತುಗಳ ಕುರಿತು ಅವಾರ ಆಸಕ್ತಿ, ಪ್ರೀತಿ, ಹಾಗೂ ತಾದಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಹೆಣ್ಣು ಅವಳಿಗೆ ವರ್ಕರ್ಗಳೇ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ವರ್ಕ ಕಂಡಿತೆಂದರೆ ಅದು ತನ್ನ ನೋಟದ ದೋಷವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆಯೇ ವಿನಾ ವಸ್ತುವಿನ ದೋಷವಾಗಿಯಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಬಗೆಗಿನ ಅವಳ ಬದ್ಧತೆ ಅವಳನ್ನೊಂದು ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವಷಟ್ಟಿದ ಅತ್ಯಂತ ಮುಗ್ಧ ಮನೋಹರವಾತ್ರ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ. ಎಂದೇ ಜೀವ ಪ್ರೇಮದ ಸಾಕಾರಮೂರ್ತಿಯಾದ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಜೀವದ್ದೇಷದ ಸಾಕಾರಮೂರ್ತಿಯಾದ ಇಯಾಗೋವಿನ ಪರಮ ಗೀಳಾಗುವುದರಲ್ಲಿ, ಮನಸ್ಸನ್ನಲ್ಲ ಅವರಿಸಿ ಕಾಡುವ ಹೀಡಯಾಗಿ ಕಾಣುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಗೀಳೇ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳನ್ನು ಇಯಾಗೋವಿನ ‘ಪರಮ ಗುರಿ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಯ’ವನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಅವಳನ್ನೇ ತನ್ನ ಪ್ರಥಾನ ಬಲಿಪಶುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಧಾರದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗಾಗಿಸುವುದು. ವಿರೋಧಾಭಾಸವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಮತ್ತೂ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲೇಬೇಕು. ಇಡೀ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಆಳ-ಎತ್ತರಗಳನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರೆ ಅದು ಇಯಾಗೋನೇ ಹೊರತು, ಅಭ್ಯರ್ಥಿನನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಮತ್ತೆ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲ ಅವಳ ತನಗೆ ಸಾಂಪಾದಿಕ ಕಾಣುವುದೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ. ನಾಟಕದ ಮಿಕ್ಕ ಯಾವ ಪಾತ್ರವೂ ತನಗೆಂದೂ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಅಲ್ಲ ಬ್ರಿಬಣಿಯೋ, ಕ್ಯಾಷಿಯೋ, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಎಮಿಲಿಯಾ ಅಥವಾ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೇಳಲೇ ಬೇಕಿಲ್ಲದ ರೋಡರಿಗೋ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲ ಅಭ್ಯರ್ಥಿನ ಗಟ್ಟಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೂ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳ ಕುರಿತಾಗ ಅವನ ಅಗಾಧ ಪ್ರೀತಿಯೂ ತನ್ನ ಎಟುಕಿಗೆ ಹೊಂತ ಕರಿಣವಾಗಿ ಕಂಡದ್ದ ನಿಜವಾದರೂ ಕೊನೆಗೂ ಅವನನ್ನು ಕೂಡ ತನ್ನ ತಾಳಕ್ಕೆ ಕುಣಸುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಈ ಮೊದಲೇ ಕೇಳಿಕೊಂಡ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಮಯ ಬಂದಿದೆ. ಇಯಾಗೋ ತನ್ನ ಪರಿಸರದವರ್ಗೇ ಆದ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಷ ಹಾಕಿ ನಾಶಮಾಡುವುದರ ಬದಲು ತನ್ನ ಜಗತ್ತಿಗೇ ಪರಿಕೀಯನಾದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿನನ್ನು ಯಾಕೆ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ? ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ಗಟ್ಟಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮನುಷ್ಯ ಹೌದು. ಬೇಕೇ ಕಾಣಿಸಿ ಕಷ್ಟ ನೆಲದ ಅನಾಗರಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜನಾಂಗದವನು ಎಂದು ಬಿಳಿಯರು

ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಅಥಳೋ ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಘನತೆ ಹಾಗೂ ಸಾಧನೆಗಳಿಂದ ವೆನಿಸ್ ವಾಗಿರಿಕರ ಗೌರವಾದರಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿ ಗಣ್ಯನೆನಿಸಿಕೊಂಡವನು ಎಂಬುದೂ ನಿಜ. ಮತ್ತು ಡೆಸ್ಟಿನೇಷನಲ್ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ತಾನು ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಂದಿರುವ ಉದಾತ್ತ ಭಾವನೆಗಳು ಅವನನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಅಪ್ಪು ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗಿದೆ. ಅವನ ವಿಲಿಟರಿ ಕರಾರುವಾಕೆ ಭಾಷೆ ಕ್ರಮೇಣ ಕಾವ್ಯಮಯತೆಯ ಸೊಗಡು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಹೊಳೆಯತ್ತದೆ. ಇವಲ್ಲ ನಿಜ. ಆದರೆ ಇಯಾಗೋ ಗುರಿ ಇಡುವುದು ಅಥಳೋವಿನ ಪ್ರಕ್ಷೇತಿಯ ಗುಪ್ತನಿಗೂಡು ಸಂದುಗೊಂಡುಗಳಲ್ಲಿ, ಅಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗದ ಅಂಟಕೊಂಡೇ ಇರುವ ಅವನ ಕೀಳರಿಮೆಯ ಮೇಲೆ. ಅವನ ಬಣ್ಣಾದ, ಅವನ ಜನಾಂಗದ, ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ, ಅವನ ಕರಾಳ ರೂಪದ ಕುರಿತಾದ ಕೀಳರಿಮೆಯ ಮೇಲೆ, ಒಂದು ಗಂಡು - ಒಂದು ಹಣ್ಣುಶೊನ್ನದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಎಷ್ಟೇ ಗಾಢವಾದರೂ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಸಾಧ್ಯ. ಈ ಸಂದರ್ಭ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಕೌಟುಂಬಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ವಿವರಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಜನಾಂಗ, ಬಣ್ಣ ಭಾಷೆ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕನಸುಗಳು, ಪೂರ್ವ ಗ್ರಹಗಳು ಇವೂ ಕೂಡ ಸಂದರ್ಭದ ಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿಬಿಡುವ ಸಂದರ್ಭದ ಸಂಕೋಲಿಗಳನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅದಕ್ಕೂ ಮೀರಿ ಬೆಳೆದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಆ ಮನುಷ್ಯನಿರ್ಮಿತ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಮೀರಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕಪ್ಪು ಮನುಷ್ಯ - ಬಿಳಿ ಹುಡುಗಿಯ ಮಧ್ಯದ ಮದುವೆ ಈ ಬಗೆಯ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಬೆಳೆದು ಬಿಡುವ ಅಷಾಯಗಳು ಇಯಾಗೋನಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ. ಎಂದೇ ಮತ್ತೆ ಇದನ್ನು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ತರಬೇಕುದರೆ, ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಆಗಿದ್ದರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನಾದರೂ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ನಾಶ ಮಾಡಬೇಕು. ತಾನು ಎಂದಿಗೂ ಹೊರಿಗಿನವನೇ ಎಂಬ ಅಥಳೋವಿನ ಆಳದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸಬೇಕು; ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಅದೇ ಭಾರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಕುಸಿಯುವಂತಾಗಬೇಕು. ಡೆಸ್ಟಿನೇಷನ ತಾನೆಪ್ಪು ಕ್ಯೇಚುಚಿದರೂ ಸಿಗದಪ್ಪು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ. ಎಷ್ಟೇ ನೋವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಹುಳಿಯಾಗದ ಮನಸ್ಸು ಅವಳದು. ನೋಡಿದಪ್ಪು ಅವಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ತನಗೆ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಪ್ರಕ್ಷೇತಿಯಾಳದಲ್ಲಿ ಸದಾಕಾಲ ಚುರುಗುಟ್ಟಿರುವ ಈ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಒಬ್ಬಕೊಳ್ಳಲು ತಯಾರಿಲ್ಲದ ಅವನ ಅಹಂಕಾರ, ಸಿನಿಕತನದಲ್ಲಿ ಡೆಸ್ಟಿನೇಷನಲ್ನು 'Super subtle venitian' ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿ ಸಮಾಧಾನ ಪಟ್ಟಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನ ಮಾಡುವುದು. ಎಂದೇ ಮುಟ್ಟಿಕ್ಕಾಗದ ಇವಳನ್ನು ಅಥಳೋನ ಮೂಲಕ ನಾಶ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಯಾಗೋನ ಪ್ರಕಾರ ತನ್ನ ಅಹಮಿಕೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಾಳಗೆ ಬರದ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅಥವಾ ಯಾರಿಗೂ ಉಳಿಯುವ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಇಂದಿಯಾತೀತ ಜಗತ್ತಿನ ಕುರಿತಾದ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಲಿ, ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗಲಿ ಅವನಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಈ ಕ್ಷಣವನ್ನು ಮೀರಿ ಬೆಂತಿಸಿ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯವನಲ್ಲ ಅವನು.

ಅಹಮಿನ ಲವಲೇಶಪೂ ಕಾಣದ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಥವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕುರಿತಾಗಿ ಸಹನೆಯೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ. ಒಂದಿಷ್ಟಾದರೂ ಆ ಚಿಹ್ನೆ ಅವನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರೆ, ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ನಾಲ್ಕನೇ ಅಂತದ ಎರಡನೇ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬರಬೇಕಿತ್ತು. ಅನುಮಾನವಾದರೂ ಸಾಧ್ಯವಿದಿದ್ದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅದರ ದುರ್ಲಭ ಪಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಧ್ಯಯನೋ ತನ್ನನ್ನು ಹೀನ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಅವಮಾನಗೊಳಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ 'ಅವನ ಯೋಗ್ಯತೆ ಅಷ್ಟೆ, ಅವನೊಬ್ಬ ಅನಾಗರಿಕ ಮೃಗ, ಕವ್ಯ ದೃಶ್ಯ' ಎಂದೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಬಲೆಗೆ ಸಿಲುಕೆಕೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ? ಹಿಂದೆ ಮಾಂಟನೋ ನಂತರ ಯೋಡೊವಿಕೋ ಬಳಿ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನೋರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಎಷ್ಟು ಲಘುವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟುಮಾಡಿದ್ದ ತಾನು? ಆದರೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಈ ಬಗೆಯ ಟೊಲ್ಚೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹೆಣ್ಣಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ತನ್ನನ್ನು ಸದಾ ಕೆಣಕುವ ಈ ನಿಶ್ಚಲ, ನಿಮರ್ಲ, ಶುಭ್ರ ಕೊಳ್ಳಬಹುದಲ್ಲಿ ಕೆಸರು ತುಂಬಿ ರಾಡಿ ಮಾಡಬೇಕು. ತನ್ನ ವಿಷದ ರುಳಿ ತಾಗಿ ಈ ಕೊಳ್ಳ ಬತ್ತಿ ಹೋಗಿ ಮಣ್ಣ ಕಲ್ಲುಗಳಾಗಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಇದು ಇಯಾಗೋನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಅರ್ಥದ ಖಳನಾಯಕ ಎಂಬ ಹಣ ಪಟ್ಟಿ ತಗಲಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಮನಸ್ಸು ಒಷ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಶೇಕ್ಕಾಪಿಯರನಿಗೆ ಅಪ್ಪಣ ನಾಯಕನಾಯಕಿಯರು-ಖಳನಾಯಕರು ಎಂಬುದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರು ಮಾತ್ರ ಅವನ ಕಾಳಜಿಗಳು. ದೇವತೆಗಳೂ ಅಲ್ಲ, ರಾಕ್ಷಸರೂ ಅಲ್ಲ. ಯೋಗ್ರಸ್ಯಸ್ನೋಬ್ಬನ್ನು ಖಳನಾಯಕ ನೆಂದು ತಳ್ಳಿಹಾಕಿಬಿಡುವುದು ನಮ್ಮದೇ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳಲ್ಲಿನ ಅಸಹನ ಹಾಗೂ ಅತಿಷಾಷ್ಟಿಕತನದ ಲಕ್ಷಣಾಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಮಿಲಿಯಾ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ಕೂಡ ಅನೇಕ ಕುತ್ತಾಹಲಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುತ್ತದೆ. ಅಧ್ಯಯನೋ ತನ್ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಹೆಸರು ಸೂಚಿಸಿ ತನ್ನ ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತಾನು ಬಹು ದೃಢವಾಗಿ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರ್ದಾಗಿ. ಸದ್ಯದ ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ 'Why should he call her a whore? who keeps her company....' ಎಂದು ತಾನೇ ಹೇಳುತ್ತಾಗೆಯೇ ಹೊರತು ಮೂರನು ಹೇಳಿದ್ದ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಮರೆವಿನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮರೆಯುವಂಥ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯವಲ್ಲ ಇದು. ಒಂದೇ ಏವರಣ ಸಾಧ್ಯ. ಶೇಕ್ಕಾಪಿಯರು ಉದ್ದಿಶ್ಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವಳ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಆಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂಮ್ಮೆ ಆಡಿಸಿದ್ದರೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಎಂಡಿತ ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನೋನನ್ನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೇರ ಪ್ರತ್ಯೇ ಮಾಡಬಿಡುತ್ತಿದ್ದುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನಾಟಕದ ದಿಕ್ಕೇ ಬದಲಾಗಿ ಬದುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನಾಟಕ ಗಮನಿಸುತ್ತಿರುವ ನಮಗೆ ಎಮಿಲಿಯಾ ಬಗ್ಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾದರೆ ಅಶ್ವಯರ್ವೇನಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಕುತ್ತಾಹಲವಿದೆ.

ಇದಕ್ಕೇ ನೇರವಾಗಿ ಎಮಿಲಿಯಾಳೇ ಜವಾಬ್ದಾರಳು. ಇಯಾಗೋ ಎದುರಿದ್ದಾನೆ, ಅಥ್ಲೋ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳನ್ನು ಕರವಸ್ತುದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಹಿಂಸಿಸಿದ ಎಂದು ಕಂಡಿದ್ದಾಳೆ, ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ನರಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಈ ಕರವಸ್ತುವನ್ನು ತನು ಗಂಡನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು, ಈಗ ಆ ಗಂಡ ಎದುರೇ ಇರುವಾಗ ಯಾಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಕರವಸ್ತು ಹಿಂತಿರುಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ? ಗಂಡನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲೆಂದೆ? ಇಂದಲ್ಲ ನಾಳೆ ಕರವಸ್ತು ತನ್ನ ಕ್ಯಾಗೆ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಖಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೇ? ಗಂಡನ ಬಗ್ಗೆ ನಂಬಿಕೆಯೇ? ಅಧವಾ ಕರವಸ್ತುದಂಥ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಅಥ್ಲೋನ ರೀತಿ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮೂರ್ವಿತನವೆಂದೆ? ಅಷ್ಟೇ ಗಟ್ಟಿ ದನಿಯಲ್ಲಿ 'Eternal villian' ಅನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದ ಎಮಿಲಿಯಾ ಹೆಚ್ಚು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ? ಇದು ಕೇವಲ ಶೇಕ್ಷಣಿಯರನ ನಾಟಕ ರಚನೆಯ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾರೆ ಎಮಿಲಿಯಾಳ ಪಾತ್ರದ ಕುರಿತು ಬಹುಶಃ ಇದೇ ಅಂಕದ ಮೂರನೇ ದೃಶ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಹಾಕಬಹುದು. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಕುರಿತಾಗಿಯೂ ಹೇಳಬೇಕಾದದ್ದು ಸಾಕಷ್ಟಿದೆ. ಇದೂ ಹೂಡ ಕೊಂಡ ಕಾಯಬಹುದು.

ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ, ಎಮಿಲಿಯಾ ನಿಷ್ಪಾಮಿಸುವುದನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದವನಂತೆ ರೋಡರಿಗೋ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ತೀರ ವ್ಯಾಗ್ನ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ಅವನು. ಇಯಾಗೋನ ಬಗ್ಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ತನ್ನ ಹಣ, ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ ಎಲ್ಲ ಅವನ ಕ್ಯಾಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳು ಇಂದಲ್ಲ ನಾಳೆ ತನ್ನ ವಶವಾಗುತ್ತಾಳೆಂದು ನಂಬಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತನು ಕೊಟ್ಟಷ್ಟು ಐಶ್ವರ್ಯ ಸಂತಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಕಡೆ ಮನಸ್ಸು ವಾಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳು ತನ್ನ ಕಡೆ ಕಣ್ಣಾ ಹಾಯಿಸಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ತನು ತಳ್ಳಿಯಿಂದ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಮೂರ್ವಿ ವ್ಯಾಮೋಹಗಳಲ್ಲಿ ಮರಿತು ಹಿಂತಿರುಗಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ರೋಡರಿಗೋ. ಇಡೀ ತನ್ನ - ಇಯಾಗೋವಿನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆಂಬಂತೆ ತೀರ ದನಿ ಎತ್ತರಿಸಿ, ರೇಗಿನಲ್ಲಿ, ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಯಾಗೋನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ.

ರೋಡರಿಗೋ ಕೂಗಾಡಿ ದಮ್ಮು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಿರುವವನಂತೆ ಇಯಾಗೋ ಸಹನೆಯಿಂದ ಆಗೋಂದು ಈಗೋಂದು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೇಳಿಯಾಯಿತೆನಿಸಿದ ಮೇಲೆ ರೋಡರಿಗೋನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವವನಂತೆಯೂ ಮತ್ತು ಆದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಉಬ್ಬಿಸುವವನಂತೆಯೂ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಅನ್ಯಾಯದ ಆರೋಪಗಳನ್ನೇ ಹೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇ ನೀನು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಯಾವತ್ತೂ ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನು ನ್ಯಾಯವಾಗಿ

ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ನಂಬಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ‘ಹೌದು ನನ್ನ ಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ನಿನಗೆ ಸಾಬೀತಾಗಿಲ್ಲ’ ಈಗ ರೋಡರಿಗೋ ಎಂಥ ದೃಢಮನಸ್ಸಿನ ಮನುಷ್ಯ ಎಂದು ತನಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವನು ಈ ರತ್ನಿಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ಮುಂದಿನ ರತ್ನಿಯೇ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳನ್ನು ಅವನು ಪಡೆಯದೇ ಹೋದರೆ ತನಗುಗೆ ಎಂಥ ಫೋರ್ ಶಿಕ್ಷೆಗಳನ್ನಾದರೂ ರೂಪಿಸಿ ಈ ಭೂಮಿಯಿಂದಲೇ ಒರಸಿಹಾಕಿ ಬಿಡಬಹುದು. ರೋಡರಿಗೋನಿಗೆ ಮತ್ತೂ ಅನುಮಾನ, ಅವನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದೇ ಅಲ್ಲವೇ ಎಂದು. ಇಯಾಗೋ ಅವನಿಗೆ ಇಡೀ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಅಧ್ಯಯೋವಿನ ಸ್ವಾನವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆಂದಾಕ್ಕಣಾ ಅಧ್ಯಯೋ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳೋಂದಿಗೆ ವೆನಿಸಿಗೆ ಹೋರಣು ಬಿಡುತ್ತಾನೆಂದಲ್ಲ. ಮಾರಿಟಾನಿಯಾಗೆ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಹೋಗಲಿಕ್ಕಾಗಿದಂಥ ಸಂದರ್ಭವೇನಾದರೂ ಏಪರ್ಚ್ಚರ್ ಹೋಗಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕಾಗಿದಂತೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ದಾರಿ - ಕ್ಯಾಷಿಯೋನನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸುವುದು. ರೋಡರಿಗೋಗೆ ಅಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲವಾಗಿಸುವುದು ಎಂದರೆ? ಅಂದರೆ ಅಧ್ಯಯೋವಿನ ಸ್ವಾನ ಗಳಿಸದ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು. ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ಒಡೆದು ಬಿಡುವುದು. ಈ ಕೆಲಸ ಇಯಾಗೋ ತನ್ನಿಂದ ಮಾಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆಯೇ ಎಂದು ರೋಡರಿಗೋ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹೌದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವನು ತನ್ನ ನ್ನಾಯ ಸಾಧಿಸಿದಂತೆ. ಈ ರತ್ನಿ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಅವನ ಬೆಲೆವೆಣ್ಣನ ಮನೆಗೆ ಉಂಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗಿನ್ನೂ ತನ್ನ ಹೋಸ ಅದ್ವಷ್ಟದ ಬಗೆಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವನು ಹೋಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನೀನು ಅಡ್ಡ ಹಾಕಿ ಅವನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕು. ತಾನು ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ರೋಡರಿಗೋವಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅವನ ಸಾವು ಎಷ್ಟು ಅವಶ್ಯಕ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀನೇ ಮನಗಾಣತಿ ಉಂಟದ ವೇಳೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ನಡಿ ಹೊತ್ತು ಹಾಳುಮಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳ ಜೊತೆಗಿನ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ನೆಮ್ಮದಿ ಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಇಯಾಗೋ ರೋಡರಿಗೋನ ಸಹಾಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಸಹಜಸ್ಥಿಗೆ ಮರಳುತ್ತಾನೆ.

ನಾಲ್ಕನೇ ಅಂಕದ ಮೂರನೇ ದೃಶ್ಯದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯೋ ಅತಿಥಿಯೋದೊರಿಹೋನೊಂದಿಗೆ ಒಂದಪ್ಪು ದೂರ ನಡೆದು ಹೋಗುವ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಸಮಾಧಾನದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹಂಡತಿಗೆ ಮಲಗಲು ಹೋಗು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಂತಿರುಗುವುದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ತನ್ನ ಸಹಾಯಕ ಹೇಳು ಎಮಲಿಯಾಳನ್ನು ಕಳಸಿಬಿಟ್ಟರಲು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮರಯದಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿ ಹೋರದುತ್ತಾನೆ.

ಎಮಿಲಿಯಾಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಇದೇನು ಅಧೇತೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂಚಿಗಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ಮೃದುವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನಲ್ಲ ಎಂದು. ಅವನು ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ತಿರುಗಿ ಬರುವವನಿದ್ದನೆಂದೂ ಅವನ ಆದೇಶದ ಪ್ರಕಾರ ಎಮಿಲಿಯಾ ಯಜಮಾನಿತಿ ಒಬ್ಬನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕೆಂದೂ ತೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನನ್ನು ಕಳಿಸಿಬಿಡಲು ಹೇಳಿದನೆ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗದವಳಿತೆ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ ಎಮಿಲಿಯಾ. “ಹೌದು, ಅದು ಅವನ ಆಪ್ಣನೇ. ನನ್ನ ರಾತ್ರಿ ಉಡುಪು ಕೊಡು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿನಾವು ಅವನನ್ನು ಅಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಬಾರದು.” ಎಮಿಲಿಯಾ ಆ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನಿಜವಾದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ – ‘ನೀನು ಅವನನ್ನು ಎಂದೂ ನಡೋದೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿರುತ್ತು’ ಎಂದು. ‘ಅಲ್ಲ ನನಗೆ ಹಾಗೆ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ’ ಅನ್ನತ್ವಾಳೆ ತೆಸ್ಸಿಮೋನಾ.... 'My love doth so approve him / That even his stubbornness, his checks and frowns – prithee unpin me here – have grace and favour in them'. ಈ ನಿಶ್ಚಲನಿರ್ಮಲ ಕೊಳಿದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಟ್ಟಿಕಲ್ಲು ಎಸೆದರೂ ಅಷ್ಟೇ, ಹೆಚ್ಚಿಂಡೆ ಹಾಕಿದರೂ ಅಷ್ಟೇ ಬಂದಷ್ಟು ವರ್ತುಲ ವರ್ತುಲವಾಗಿ ತರಂಗಗಳು ಎದ್ದು ಮತ್ತೆ ಆ ನಿಶ್ಚಲತೆಯಲ್ಲಿ ಕರಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ ಪ್ರಕ್ಷಬ್ದಗೊಳಿಸಬಹುದಷ್ಟೇ ಈ ಪ್ರಶಾಂತ ಸರೋವರವನ್ನು ಆಕಾಶದ ನೀಲಿಯನ್ನೇ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತು ಅಷ್ಟೇ ತಂಪು ನೀಡುವ ಕೊಳಿ ಇದು. ‘ಅವನ ಹಟಮಾರಿತನ, ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಅವನ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳು, ಸಿಡುಕು, ಸಿದುವುಗಳೂ ಕೂಡ ರಮ್ಮತೆ ಸೌಮ್ಯತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಎಂದೇ my love doth so approve him’. ಮುಂದುವರೆಯವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ತೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ವ್ಯಕ್ತಿಪ್ರದಮತ್ತೂ ಅಪ್ಪು ಪರಿಚಯ, ಮತ್ತೂ ಬಂದಷ್ಟು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿನಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ಅವಳು ಅತ್ಯಂತ ಮುಗ್ಗಳಾವಣ್ಣವತ್ತಿ ಮಹಿಳೆ ಹೌದು. ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ಗೌರವವೂ, ವಿಶ್ವಾಸವೂ ಹುಟ್ಟುವುದೂ ಸಹಜ. ಸಹೋವರದ ಪ್ರತಿಮೆಗೆ ತಕ್ಕುದಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಪ್ರದಾನಿಸುವುದೂ ಸರಿ. ಆದರೆ ಈ ಮುಗ್ಗತನದ ಅನುಭವದೊಂದಿಗೆ, ಸುತ್ತಲು ಜಗತ್ತಿನೊಡನೆಯ ಹಲವು ಹತ್ತು ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಮತ್ತು ಮುಗ್ಗತನಕ್ಕೂ ಪ್ರಬುದ್ಧರ ಮುಗ್ಗತನಕ್ಕೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಂತರವಿದೆ. ಈ ಲೋಕವು ಎಲ್ಲ ತರದ ಜನಗಳಿಂದಲೂ ತುಂಬಿದೆ ; ನಮ್ಮ ಎಣಿಕೆಗಳಿಗೆ, ಕಲ್ಲನೆಗಳಿಗೆ ಎಟುಕಲೂರದಂಥ ನೂರು ಬಗೆಯ ಗುಣಗಳ ಜನಗಳಿಂದಾಗಿ. ನಮ್ಮ ಮುಗ್ಗತೆ, ಸ್ವಚ್ಛತೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಅವಳಿ ಇಂಥ ಜನಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಲಿಯ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮದುವೆಯಂಥ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿಯಂತೂ ನಮ್ಮ ಮುಗ್ಗತನ ಸ್ವಚ್ಛತನಗಳು ಗಟ್ಟಿತನವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಧೇತೋ ಪರ್ವತದೆತ್ತರದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿರಬಹುದು. ಅವನು ಸಮುದ್ರದಂಥ ರೌಡ್ ಭೋಗ್ರರೆತಗಳೂ ಭವ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ

ಅವನೂ ಒಬ್ಬಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರ. ಎಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡವನಾದರೂ ಅವನಲ್ಲಿಯೂ ಮನುಷ್ಯ ಸಹಜ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳು, ಪೂರ್ವಗ್ರಹಗಳು, ಭೂವಾತಿರೇಕಗಳೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆಂಬ ತಿಳಿವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಯಾದವಳಿಗೆ ಇರಬೇಕು. ಪ್ರೀತಿ ಎಷ್ಟೇ ಆಳದ್ದಾದರೂ ಅದು ಘಲಿಸಬೇಕಾದುದು ಇಂಥ ಮನುಷ್ಯಲೋಕದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಇದನ್ನೇ ನಾನು ಅನುಭವದೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮುಗ್ಗತನವೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತ ಹೋಗಬೇಕು ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದ್ದು. 'My love doth so approve him' ಎಂಬ ಮಾತು ಸತ್ಯವೂ ಹೌದು, ಪ್ರಮಾಣಕವಾಗಿ ಆಡಿದುದೂ ಹೌದು. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರೀತಿ ದಿಂಬಿವಾಗಿ ಗಂಡನ ರೀತಿನಿತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಸುವ, ಎದುರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ 'ಜೂಲಿಯಸ್ ಸಿಸರ್' ನಾಟಕದ ಬ್ರಾಟಸ್‌ನ ಹೆಂಡತಿ ಪೋರ್ಚಿಯಾ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ? ಅಥವಾ 'ಕಿಂಗ್ ಲಿಯರ್' ನಾಟಕದ ಕಾಡ್ರೇಲಿಯಾ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ? 'ಮಚೆಂಟ್ ಆಫ್ ವೆನಿಸ್' ನ ಪೋರ್ಚಿಯಾ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ? ಈ ಮೂರೂ ಪಾತ್ರಗಳೂ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಷ್ಟೇ ಸುಂದರ ಪಾತ್ರಗಳು. ಅಂತಹ ಸತ್ಯವುಳ್ಳ ದೃಢ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳು ಅವರದು. ಮುಗ್ಗತನ ಅವರುಗಳ ಪ್ರಧಾನ ಲಕ್ಷಣವೂ ಹೌದು. ಆದರೆ ಮೂರೂ ಪಾತ್ರಗಳೂ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಹಿತವಾದ, ಕೂರವಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಕರಾಗಿ ಈಕುಗುವುದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದ ಪಾತ್ರಗಳು ಅವು. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ದುರಂತವಿರುವುದು ಅವಳ ಈ ಲೋಪದಲ್ಲಿ ಅಥಯೋವಿನ stubbornness, checks frowns ತನಗೆ graceful ಆಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಗೆ ತನು ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನೇ ಕಾಣುವುದು ತನ್ನ ಜೀವನ ಧರ್ಮವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಮದುವೆಯ ಸಂಬಂಧ ಮುರಿದು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಆರಿವು ಬಾರದೆ ಹೋಗುವುದು ಅತ್ಯಂತ ದುರದೃಷ್ಟಕರ ಸಂಗತಿ. ಕೊಳವನ್ನು ಬತ್ತಿಸು ಹೋರಣ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅಪ್ರಜ್ಞಾಪ್ರಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಸಹಾಯಹಸ್ತ ಬಂಡಿದಂತೆ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ ಇದು. ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೂ ಅವಳ ಕುರಿತಾದ ನಮ್ಮ ಅಪಾರ ಗೌರವಾದರಗಳು ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಬುದ್ಧರೀತಿಯ ಮೆಚ್ಚಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಗಳು ಕೊನಯುವರೆವಿಗೂ ಉಳಿದು ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತದೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಲೇಂಬಾರದು. ಈ ಭಾವನೆಗಳು ಈ ದೃಶ್ಯದ ಮುಂದುವರೆದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೂ ಅಷ್ಟು ಗಾಥವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತವೆ. ತನು ಹಿಂದೆ ಎಮಿಲಿಯಾಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅವಳು ಹಾಸಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತರ ಹೂದಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಾಸಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕೊಂಚ ಹುಗ್ಗಿದ ದನಿಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಇದೆ. ತನ್ನಹಣೆಬಿರಹದಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ಆಗಲಿ ಎಂಬಂತೆ ಕೆಲ್ಲಿ ಕೂತ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿಂದ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ. 'ಎಲ್ಲ ಒಂದೆ....ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಷ್ಟು ಮೂರ್ಖ ತನದ್ದು ನೋಡು. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸುಗಳು!' ಎಂದವು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮಾರಿಗೆ ದುರಂತದ

ನೆರಳು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಹಾದು ಹೋಗಿರುವ ಅನುಭವವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಳೆ - ವಿಷಾದದಲ್ಲಿ. ಹೌದು; ಆದರೆ ಆತ್ಮಮರುಕದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ 'ನಿನಗೂ ಮೊದಲು ನಾನು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು, ಆ ಒಂದು ಹೊದಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಮುಚ್ಚು' ಎಂದೆನ್ನತ್ತಳೆ. ಎಮಿಲಿಯಾ - ನಮ್ಮಹಾಗೆಯೇ - ಹೌಹಾರುತ್ತಳೆ. 'ಸಾಕು; ಸಾಕು, ಸುಮಣೆ ಮಾತನಂಡಬೇಡ' ಎಂದು ಅವಳ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಳೆ.

ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಿಗೆ ತನ್ನ ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿ ಬಹುಶಃ ಬಹು ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆದ ಒಂದು ಅನುಭವದ ಮೂಲಕ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ದೂರಕಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದವೇ ? ಈಗ ಇದಕ್ಕಿದ್ದರಿಂತೆ ಆ ನೆನಪು ಯಾಕೆ ತನ್ನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿದೆ. ಆ ಇಡೀ ಪ್ರಸಂಗ ಒಂದು ರೂಪಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದೆ ಈಗ. ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಬಳಿ ಒಬ್ಬ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನ ಹೆಣ್ಣಾಳು ಇದ್ದಳು. ಬಾರ್ಫರೀ ಎಂದು ಹೆಸರು ಅವಳದು. ಅವಳು ಒಬ್ಬಹುಡುಗನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದಳು. ಆ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಹುಚ್ಚುಹಿಡಿದು ಇವಳನ್ನು ತೊರೆದು ಹೋದ. ಆ ಹುಡುಗಿ ಒಂದು ಹಾಡು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಳೆಯ ಹಾಡು ಅದು. ಆದರದು ಆ ಹುಡುಗಿಯ ವಿಧಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃತ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತೆ ಅವಳು ಆ ಹಾಡು ಹಾಡುತ್ತಲೇ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿದ್ದಳು. ಆ ಹಾಡು willow ಹಾಡು. willow ಅಂದರೆ ತೊರೆದು ಹೋದ ಪ್ರಿಯಕರನ ಸಂಕೇತ. ಯಾಕೋ ಏನೋ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಈ ಹಾಡು ಈ ಸಂಚೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮರುಕಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆ ಹಾಡು ಹಾಡಿದಿಲ್ಲ ತನಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ತಲೆಯನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ವಾಲಿಸಿ ನತದ್ವಷ್ಟು ಬಾರ್ಫರಿಯಂತೆ ಆ ಹಾಡು ಗುನುಗುವುದೇ ನನಗೆ ಈಗ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿರುವುದು. 'ಸರಿ ಎಮಿಲಿಯಾ, ಇನ್ನು ಹೋಗಬಹುದು' ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡುತ್ತಳೆ. 'ಬೇಡ ನನ್ನ ರಾತ್ರಿ ಉಡುಪು ಈಗ ಬೇಡ' ಎಂದವಳು ಇದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಲೋಡೊವಿಹೋ ಒಬ್ಬಸಂಭಾವಿತ ಮನುಷ್ಯ ಎಂದೆನ್ನತ್ತಳೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ತೂರಿ ಬಂದ ಈ ಮಾತು ಸಾಕಷ್ಟುಗೊಂದಲವುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ಬಾರ್ಫರಿ ಹಾಡು ಎಲ್ಲಿ? ಈ ಲೋಡೊವಿಹೋ ಎಲ್ಲಿ? ಕೆಲವು ಎಮರ್‌ಕರಪ್ರಕಾರ ಈ ಮಾತು ಅವಳು ಆಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ - ಎಮಿಲಿಯಾ ಆಡುವುದು. ಬಹುಶಃ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಸುವ ಯಶ್ವವಾಗಿ ಆಡಿದ ಮಾತಿರಬಹುದು ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಕೆಲವರ ವಾದ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳು ತನ್ನ ಕೊಽಂಬೆಗೊಂಡ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಗತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಈ ಮಾತನ್ನು ಪಟಕ್ಕನೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೊಂದು ಹಚ್ಚಿನ ಆರ್ಥಕೊಡಲು ಬಯಸುತ್ತಳೆ ಎಮಿಲಿಯಾ. ಹೌದು ಅವನು ಬಹು ಸುಂದರಪುರುಷ ಎನ್ನತ್ತಳೆ. ಆದರೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಇರುವುದು ಅವನ ವೃಕ್ಷತ್ವದ ಆಕರ್ಷಣ : ಅವನು ಬಹು ಸೋಗಸಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ಅವಳಿಗೆ ಆಕರ್ಷಣಯಾಗಿರುವುದು. ಎಮಿಲಿಯಾ ಅಲ್ಲಿಗೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ - ವೆನಿಸಿನ ಹೆಣ್ಣಾಂದು

ಅವನ ತುಟಿಗಳ ಚುಂಬನಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಲಸ್ಯೋವರೆಗೆ ಬರಿಗಾಲಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಅವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳೆಂಬುದರ ಕುರಿತು ತನಗೆ ಅನುಮಾನವೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನತ್ತಾಳೆ. ದೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಆ ವೇಳೆಗೆ ಬಾರ್ಥಿರಿ ಹಾಡು ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಹಾಡಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾಳೆ.

The poor soul sat sighing, by a sycamore tree,
Sing all a green willow;
Her hand on her bosom, her head on her knee
Sing willow, willow, willow

ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಯಾವ ಕ್ಷಣಾವಾದರೂ ಅಧೀಕ್ಷ ಬಂದುಬಿಡಬಹುದು. ನೀನು ಹೊರಡು ಎಂದು ಎಮಿಲಿಯಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಹಾಡು ಮುಂದುವರಸುತ್ತಾಳೆ.

The fresh streams ran by her, and murmured her moans,
Sing willow, willow, willow
Her salt tears fell from her, which softened the stones,
Sing willow, willow, willow

ಎಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಮುಳಿಯಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂಬ ಪಾಠ ಎಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಲಿತಿರಬೇಕು ಅವಳು! ಇದ್ದಿಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಬಗಿಲು ಶಬ್ದವಾಗಿ ನೋಡು, ಯಾರು ಬಗಿಲು ಬಡಿಯವುದು ಎಂದು ಆತಂಕಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಅದು ಗಾಳಿಯಷ್ಟೇ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಹಾಡಿನ ಕೊನೆಯ ಎರಡು ಸಾಲು ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ.

Sing all a green willow must be my garland
Let nobody blame him, his scorn I approve....

ಈ ಇಡೀ ಹಾಡು ಹನಿಹನಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞಾಯ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಗಟ್ಟಿ ಪಾಕವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. willow willow willow ಎಂಬ ಪಲ್ಲವಿಯೇ ನಿಟ್ಟಿಸಿರುಗ್ಗೇವ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಎಲ್ಲೋ ಏಕಾಕಿ ನಿಂತ ಮರದಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಗಾಳಿಗೆ ತನ್ನ ಅನಾಧಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ನೂರು ನೆನಪುಗಳು ಹಾಡಿ ಮರದೆಲೆಗಳು ಮರ್ಮರಗಟ್ಟಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಇಡೀ ಹಾಡು. ವಿಷಾದವೆನ್ನು ಇದೆಯೋ ಅಷ್ಟೇ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆ ವಿಷಾದಕ್ಕೆ ಗಾಂಭೀರ್ಯದ ನಯವೂ ಇದೆ. ತೀರ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಉಪುರಿದ ಈ ಮೆಲುದನಿಯು ಕೇಳುಗನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಹಿಂಡುವ ಬಗೆಯ ಶೋಕಗಿತೆ. ದೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ತನ್ನ ಚರಮಗಿತಯನ್ನು ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಯೆ? ಇದೇ ಅವಳ ಹಂಸಗಿತೆಯೆ? ಈ ತನ್ನ ನೆನಪಿನ ಹುಡುಗಿಯ ಕರೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿವರವೂ ತನ್ನ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನೇ ಬಂಬಿಸುವಂತಿದೆ. ಪ್ರೀತಿ, ಪ್ರಿಯಕರನಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಹುಚ್ಚು, ತೂರೆದು ಹೋದ

ದುಃಖ, ಕೊನೆಗೆ ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಒಟ್ಟಾರೆ ಸೇರಿ ತನಗೆ ತಂದ ಸಾವು. ಮತ್ತೆ ಆ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿಯಂತೆ 'Let nobody blame him, his scorn I approve' ಅನೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಕರನನ್ನು ದೂಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ನಿರಾಕರಣಯೆನ್ನ ಅನು ಒಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಒದುಕೆನಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಾತ್ಪಂಗಳೂ ಇಲ್ಲ, ದೋಷಾರೋಪಣಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಈ ಹಿಂದೆ ಹೆಸರಿಸಿದ ಶೇಕ್ಷಿಪಿಯರ್ ನ ನಾಯಕಿಯರ ಬಗೆಯಲ್ಲ ನಿಜ. ಅವಳ ಸೋಲಿಗೆ, ಅವಳ ದುರಂತಕ್ಕೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಅವಳ ಪ್ರಾಣಮಟ್ಟದ ಬೇಷರತ್ತೆ ಒಳ್ಳೆಯತನವೇ ಕಾರಣ. ಆದರೂ ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಆ ನಾಯಕಿಯರಿಗಿಂತಲೂ ಒಂದು ಮೆಟ್ಟಿಲು ಮೇಲೆ ಇದ್ದಾಳಲ್ಲವೇ ಎಂದೂ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದೆ. ಅವಳ ಸೋಲು, ದುರಂತಗಳೂ ಕೂಡ ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಮನುಷ್ಯಕುಲದ ಬದುಕಿನ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆಶಾದಾಯಕವೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಒಂದು ಬಂಗಾರದ ಕಿರಣವೇ ಅಲ್ಲವೇ?

ಹಾಡು ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಯಾವ ಕ್ಷಣಾವಾದರೂ ಬರಬಹುದಾದ ಅರ್ಥಲೋನ ಜ್ಞಾಪಕವಾಗಿ ಎಮಿಲಿಯಾಗೆ ಹೊರಡಲು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ ಹೋಗಿ ಬಾ. ನನ್ನ ಕಣ್ಣಗಳು ಉರಿಯುತ್ತಿವೆ. ಇದೇನು ಆಳುವ ಸೂಚನೆಯೋ ಎಂದು ಅಚ್ಚರಿಪಡುತ್ತಾಳೆ. ಶೇಕ್ಷಿಪಿಯರ್ ಒಬ್ಬ ಸಾಧಾರಣ ಮಟ್ಟದ ನಾಟಕಕಾರನಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯ ಮಾಡಿ ಎಮಿಲಿಯಾಳನ್ನು ನಿಷ್ಕಾಮಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಆದರೆ ಎಂಥ ಮಹಾ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿ ನಾಟಕೀಯತೆಯ ಪ್ರಜ್ಞ ಅವನದೆಂದರೆ ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೂ ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಾನೆ - ನಲವತ್ತೆದು ಸಾಲುಗಳಷ್ಟು ಈ ನಲವತ್ತೆದು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಮಾತನಾಡುವುದು ಹದಿಮೂರು ಸಾಲುಗಳು ಮಾತ್ರ, ಮಿಕ್ಕ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಸಾಲುಗಳು ಎಮಿಲಿಯಾ ಮಾತನಾಡುವುದು. ನಾಟಕ ಪರಾಕಾಷ್ಟೆಯ ಮಟ್ಟ ಮುಟ್ಟಿನ್ನು, ಈಗಷ್ಟೇ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಬಾಲ್ಯದ ನೆನಪಿನ ಮಧುರಗಿತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದ ನಮಗೆ ಈ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಎಮಿಲಿಯಾಗೆ ಏನು ಇಷ್ಟೋಂದು ಪ್ರಾಶ್ನೆ ಎಂದು ಅನ್ನಿಸಿದರೆ ಅಳ್ಳಿರಿಯಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ ದೃಶ್ಯ ಒಹು ಪ್ರಸ್ತುತಪೂರ್ವ ಹಾಗೂ ಒಹು ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಬೇಕು ಚೆಲ್ಲುವ ದೃಶ್ಯವೂ ಆಗಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಣ್ಣನ ಬಡಬಡಿಕೆಯೆಂದು ಅಷಹನೆ ತೋರಿಬಾರದು ನಾವು.

ನನ್ನ ಕಣ್ಣಗಳು ಉರಿಯುವುದು ಆಳುವ ಸೂಚನೆಯೇ? ಎಂದರ್ದಕ್ಕೆ ಎಮಿಲಿಯಾ ಬಿಡು ಬಿಡು, ಅದಕ್ಕೆನು ವಿಶೇಷ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲ ಎಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ತಾನು ಹಾಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ ಇದ್ದಾಳಿದ್ದಂತೆ 'ಈ ಈ ಗಂಡಸರು, ಈ ಗಂಡಸರು' ಎಂದು ಉದ್ದಾರ ತೆಗೆದು ಅಶ್ವಂತ ಕುಶಾಹಲಿಯಾದವಳಂತೆ ಎಮಿಲಿಯಾಳನ್ನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗಂಡಂದಿರಿಗೆ ದ್ರೋಹ ಬಗೆಯುವ ಹೆಣ್ಣಗಳಿರುತ್ತಾರೆಯೇ?.... ಅವರು ಆತ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಲ್ಲರೆ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ವಿಚಿತ್ರ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರ

ಪ್ರತ್ಯೇ. ಎಮಿಲಿಯಾಳ ಪ್ರಕಾರ ಕೆಲವರು ಅಂಥವರಿರಬಹುದು ಎಂದು. ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಎಮಿಲಿಯಾಳನ್ನು ನೇರ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ 'ಇಡೀ ಜಗತ್ತುಲಾಭವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೂ ನೀನು ಈ ಬಗೆಯ ಕೈತ್ತಕೆ ಇಳಿಯವೆಯಾ' ಎಮಿಲಿಯಾಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಯಾಕೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೇನು ? ಖಂಡಿತ ಇಲ್ಲ ಈ ಸೂರ್ಯಕಿರಣಾಗಳ ಆಳೆ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ. ಆವಳು ಬಳಸುವ ಮಾತ್ರ 'no, by this heavenly light' ಎಂದು. ಆದರೆ ಎಮಿಲಿಯಾ ಆದರ ಆಕ್ಷರತಃ ಆಧ್ಯಾತ್ಮನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಿಡಿದು ತಾನೂ ಆಷ್ಟೆ ಹಾಡು ಹಗಲಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಕೈತ್ತಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವಳಿಲ್ಲ. ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಈ ಇಂಥವುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವವಳು ತಾನು ಅನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಅಂದರೆ ಈ ಲೋಕದ ಆಮಿಷಕ್ಕೆ ಇಂಥ ದ್ರೋಹದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲೆಯಾ ಎಂದು ನಂಬಿದವಳಂತೆ ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ. ಓ, ಈ ಜಗತ್ತು ಒಹು ವಿಸ್ತಾರವಾದದ್ದು. ನುವು ಎಸಗುವ ದ್ರೋಹ ಒಹು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ್ದು. ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳಿಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಖಂಡಿತ ಎಮಿಲಿಯಾ ಹೀಗೆ ಮಾಡಲಾರಳು ಎಂದೇ ಆವಳ ನಂಬಿಕೆ. ಎಮಿಲಿಯಾಳ ಉತ್ತರ ಇಡೀ ಆವಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮೇಲೆ ಆಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, ಆವಳು ಭಾಗವಾಗಿರುವ ವೆನಿಸಿನ ಸೂಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಹೂಡಿ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವಂಥವು. ಆವಳು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ, ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ತಾನು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದೂ ನಿಜ, ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲವೆನಿಸುವುದೂ ನಿಜ. ಭೇ. ಭೇ. ಒಂದು ಪ್ರಟ್ಟಿ ಉಂಗುರಕ್ಕೆ, ಅಂಗ್ರೇಂಗಲದ ಭೂಮಿ ಕಾಣಿಕೆ. ಒಂದು ಹೊಸ ಉಡುಪಿಗೆ ಅಧಿವಾ ಒಂದು ಒಳಂಗಕ್ಕೆ ಇಂಥ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವಳಿಲ್ಲತಾನು. ಗಂಡನಿಗೆ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಮಾಣದ ದ್ರೋಹ ಬಗೆದರೆ ಅವನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗುವುದಾದರೆ ಯಾರು ಬೇಡವನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನರಕಕ್ಕೂ ಹೂಡಿ ಹೋಗಿ ಬರಬಲ್ಲೆ ತಾನು. ಇಲ್ಲಿದೆ ಆವಳು ಉಸಿರಾಡಿದ ಸಂಸ್ಕಾರ. ತೃಣವೂ ಘಾಪಭಾವನೆ ಹೋಗಲಿ, ಕಸಿವಿಸಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಕೇವಲ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳನ್ನು ಬೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲ ತಮಾಶೆಗೂ ಅಲ್ಲ. ಅಧಿವಾ ಎಮಿಲಿಯಾ ಮೂಲತಃ ನೀಚ ಮಟ್ಟದ ಹೆಣ್ಣು ಎಂದೂ ಅಲ್ಲ. ಆವಳು ಹೂಡಿ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಮನಗೆ ಸೇರಿದವಳು. ಇಯಾಗೋವಿನಂಥ ಸೂಕಷ್ಟು ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಚೆಯ ಪತ್ತಿ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳ ಆಪ್ತ ಸಂಗ್ರಹಿ. ಆದರೆ ಆವಳು ನಂಬಿವ ಈ ವಿಚಾರಗಳು ಮಾತ್ರ ಆವಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಂಗವಾಗಿ, ಬದುಕನ್ನು ನೋಡುವ ರೀತಿಯೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟದೆ. ಈ ಕ್ಷಣಾ ಮುಖ್ಯ, ಕೈಗೆ ಕಾಣುವುದು, ಎಣಕೆಗೆ ಬರುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಅಧಿಪತಿಯಾಗುವುದಾದರೆ ಕಣ್ಣಗೆ ಕಾಣಿದ, ಅಮೂರ್ಖಗಳಾದ ಹಾರಿತ್ಯ, ಆತ್ಮಾಕ್ಷಿ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಇವುಗಳಿಗೆನು ಬೆಲೆ ? ಇಂದಿಯಲೋಕ ಸತ್ಯವಾದದ್ದು ಪ್ರಜ್ಞಸ್ಯಾಸ್ತಿಸುವ ಲೋಕ ಕನಸಿನ ಜಗತ್ತು. ಗಂಡನಿಗೆ ದ್ರೋಹ ಬಗೆದರೇನು ? ಅದನ್ನುತ್ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಅವನಿಗಾಗಿಯೇ ಏಗಿದ ತ್ವಾಗ ತರ್ಕದ ಜಗತ್ತು ಇದು. ಇದೇ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸೇರುವವರು ವೆನಿಸಿನ ದ್ವಾರೆ, ಬ್ರಜಾನ್ನಿಯೋ, ಕ್ವಾಣಿಯೋ, ಮಾಂಟನೋ, ಲೋಡೋವಿಕೋ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು. ವೆನಿಸಿನ ದ್ವಾರಕನಿಗೆ ಮತ್ತು

ಪುರಪ್ರಮುಖರಿಗೆ ಅಥಲೋನ ಪ್ರೇಮಗಾಧಕ್ತಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ತಮ್ಮ ದೇಶದ ರಕ್ಷಣೆ. ಇದು ಏರಿ ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರಸ್ತುತಗಳಲ್ಲದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿವರಗಳು. ಅವರ ಲೋಕ ಎಷ್ಟು ಸಂಹಂತವೆಂಬುದು ಅವರಾಡುವ ಸರಕಲು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಧ್ವನಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಬ್ರಜಾನ್ನಿಯೋಗೆ ತನ್ನ ಮಗಳು ನಿಜವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಿರಬಹುದು, ಪ್ರೀತಿ ಎಂಬುದೊಂದು ಯಾರ ಅಂಕಗೂ ಸಿಗದ ಅನುಭವ ಎಂದು ಅರ್ಥವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಈ ಪ್ರೀತಿ ಅಥಲೋನ ಮಾಟ ಮಂತ್ರಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೇ ಆಗಿರಬೇಕೇ ವಿನಾ ಸಹಜವಾಗಿ ಏರ್ವಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸಜ್ಜನ್. ಆದರೆ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಂಭದು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವನು ಬಿಯಾಂಕೆನ್ನು ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದಾಗ ಹೇಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡ, ಇಯಾಗೋ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಫ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕುಹಣ್ಣು, ತನ್ನ ಒಂಟಿ ಖಾಸಗೀ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನರಂಜನೆ ಅಷ್ಟೇ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ, ಅವನು ದುಷ್ಪನೆಂದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಹಜ ರೀತಿ ಅಷ್ಟೇ. ಹಾಗೆಯೇ ಎಮಿಲಿಯಾ ಉಲ್ಲೇಖವೂ ಅವಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣತನ, ಸ್ವಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಯಾರಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ವಾಗದೆ ಎಸಗಿದ ಒಂದು ಕ್ಷಣಾದ ಪುಟ್ಟ ತಪ್ಪಿಗೇಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಪರಪಡಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅವಳ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ನನಗನಿಸ್ತುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಈಡೀ ವೆನಿಸ್ ಲೋಕದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಕೊಂಡವೇ ಕೊಂಡ ಭಿನ್ನಭಾಗಿ ಕಾಣುವವರು ಬಿಯಾಂಕು. ಆದರೆ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ಬಹು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಅವಸರದ ಕ್ರಮವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ನಾಟಕದ ಇತರ ಪಾತ್ರಗಳಾದ ಮಾಂಟನೋ, ಲೋಡೋವಿಕೋ, ಗ್ರೇಷಿಯಾನೋ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ಒಂದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈ ವೆನಿಸಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಉಳಿದುಬಿಡುವವರು. ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಎರಡು ತುತ್ತತುದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವವರು ಇಯಾಗೋ ಮತ್ತು ರೋಡರಿಗೋ. ಇಯಾಗೋ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣನಲ್ಲಿಯೂ ರಾರಾಜಿಸುವ ಮೇಧಾವಿ, ಪ್ರಮಾಣೇಕ, ಸರ್ವಜನ ಹಿತ್ಯಾ ಹಾಗೂ ನಿಸ್ಸುಧಿ. ಇಂಥ ಭೋಳೇ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಬುದ್ಧಿಶಾಲೀಯೂ ಕಂಗೋಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿರುವಾಗ ಇಯೋಗನಂಥ ಪ್ರಚಂಡ ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿ ತಾರರೆಯ ಹಾಗೆ ಬೆಳಗುವುದಕ್ಕೇನು ಕಷ್ಟ? ಇಂಥ ಭೋಳೇ, ಸರಕಲು ಜಗತ್ತೇ ಸೈಫಿಸುವಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಇಯಾಗೋ. ರೋಡರಿಗೋ ಒಬ್ಬಮಳ್ಳ. ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹೋರ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಒಂದು ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ, ಒಂದಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುವುದು ಅಥಲೋ. ಈ ವಿವರಗಳನ್ನೆಲ್ಲನಾವು ಈಗಳೇ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಕಮಲ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ. ಕ್ರಮೇಣ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲನ್ನೂ ಒಂದು ನಿರ್ಝಾಲ ಶುಭ ಕೊಳ್ಳವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಿತ್ವರ್ವಾಗಿ ಉಳಿದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಶಿಶು ಆಕೆ. ಈ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳದ, ಎಂದೂ ಹೋರಿಗಿನವರಾಗೇ ಉಳಿಯುವ ಪಾತ್ರವೆಂದರೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾ. ಅವಳೇ ಇಲ್ಲಿ Outsider, ಈ ಜಗತ್ತಿನೊಡನೆ ಕಟ್ಟ ಕಡೆಯವರೆಗೆ ಶಾಮಿಲಾಗದೇ ಉಳಿಯುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಗರಿಷ್ಟ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆ ಅನುಭವಿಸುವುದು,

ಕೊನೆಗೆ ಸಾವನ್ನು ಅಪ್ಪುವುದು. ಇದನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಿಸಲೆಂದೇ ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿರುವುದು ಎಂದು ನನಗಿನಿಸುತ್ತದೆ. ಎಮಿಲಿಯಾ ಮೂಲಕ ಅವಳ ಅರಿವಿಲ್ಲದೇ, ಈ ಲೋಕವು ಕಡೆಯ ಯತ್ನಮಾಡಿ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಹಂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಸೋಲುತ್ತದೆ. ಎಮಿಲಿಯಾ ಮಾತುಗಳು ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟೂ ಹಿಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಸೇಗೂ ತಾನು ಇಂಥ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಎಮಿಲಿಯಾ ವಾದ ಬಹು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಅಕ್ಕತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಇಡೀ ಲೋಕವೇ ಗಳಿಸುವುದಾದರೆ, ಆ ಲೋಕ ನಮ್ಮುದು ಎಂದಾದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೇ ಬದಲಿಸಬಹುದಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೂ ಅಂಥ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲರೆಂದೇ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ನಂಬಿಕೆ. ಯಾಕಿಲ್ಲ ಡಜನಾಗಟ್ಟಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತೊಮ್ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಹೆಣ್ಣು ಹೀಗೆ ವರ್ತಿಸುವುದಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅವರ ಗಂಡಂದಿರದೇ ದೋಷ ಕಾರಣ. ಗಂಡಸಿನ ಸಿಟ್ಟು, ಸೆಡವು, ಅಸೂಯ ಅಥವಾ ಅವರ ಪರಸ್ತೀ ವ್ಯಾಮೋಹ ಇವುಗಳೇ ಕಾರಣ. ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವ ಗಂಡಸರು, ನಮ್ಮನ್ನು ಧಳಿಸಬಹುದಾದರೆ ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ವಿಚ್ಯಂಗೂ ಅಡ್ಡಿ ಅಂಗೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸಿದರೆ? ಯಾಕೆ ನಮಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸೋಕ್ಕುಗಳು ಇರಬಾರದೇನು? ನಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರಲಿ— ತಮ್ಮ ಹಂಡತಿಯರಿಗೂ ಸಿಹಿ-ಕಹಿ ಭಾವನೆಗಳಿವೆ ಎಂದು. ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಪ್ಪಿಡೆಕೆ ಅವರು? ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿಯೇನು? ಬಹುಶಃ ಇರಬಹುದು. ಪ್ರೀತಿವಿಶ್ವಾಸಗಳು ಕಾರಣವೇನು? ಅದೂ ಇರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಅವರ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳೋ? ಅದೂ ಸಾಧ್ಯ. ನಮಗೇನು ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಲ್ಲವೇನು? ನಮಗೂ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳು ಇರಬಾರದೇನು? ಆವರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿ— ನಮ್ಮ ದುರ್ಫಡತೆಗೆ ಕಾರಣ ಅವರೇ. ಅದನ್ನು ಅವರಿಂದಲೇ ನಾವು ಕಲಿತದ್ದಂದು. ಇಂದಿಯಲೋಕವನ್ನು ಏರಿ ಏರಲಾಗದ ಜಗತ್ತಿನ ಅಭೂತಪೂರ್ವ ದರ್ಶನ ಇದು. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಇನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಎನಿಸಿ ಅವಳಿಗೆ ಶುಭರೂತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಕೆಬ್ಬದ್ದರಿಂದ ಕೆಬ್ಬದ್ದನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಗುಣದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡಿ, ಕೆಬ್ಬದ್ದನ್ನು ಸನ್ನಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುಗಿಸುವಂಥ ಶಕ್ತಿ ದೇವರು ತನಗೆ ನೀಡಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಈ ದೃಶ್ಯಕ್ಕೆ, ಈ ಅಂಶಕ್ಕೆ ತರೆ ಎಳೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಈ ಮಹೋನ್ನತ ಗುಣ ಅವಳ ಗೊನೆ ಗಳಿಗೆಯ ಕೊನೆ ಉಸಿರಿನವರೆವಿಗೆ ಉಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಫೋಲೋಪಿನಿಂದ ಹತಳಾಗಿ, ಕುಟುಂಬ ಜೀವ ಮಾತ್ರವಿದ್ದ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಮಿಲಿಯಾ 'ಯಾರು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದು' ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ 'nobody ; I myself. Farewell / Commend me to my kind lord ; o farewell' ಎಂದು ಹೆಣ್ಣುಮುಚ್ಚುತ್ತಾಳೆ. ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರದ ಪ್ರೀತಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಸುರಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದು ಸಾಕ್ಷಿ. ಪ್ರೀತಿ ಕೂಡ ಒಂದು ಧರ್ಮವೇ ತನೆ?

ವದನೇ ಅಂಕದ ಮೊದಲನೇ ದೃಶ್ಯ ಬಹು ಬಿರುಸಿನಿಂದ ಸಾಗುವ ದೃಶ್ಯ. ಇಯಾಗೋನ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲ ಕಾರ್ಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ಬರಲಾರಂಭಿಸುವ ದೃಶ್ಯ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಎರಡನೆಯ ದೃಶ್ಯದವರೆವಿಗೂ ಈ ಮಾತು ಹೇಳಬಹುದು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ರೋಡರಿಗೋನಿಗೆ ಇಯಾಗೋ ದ್ವೇಯ ತುಂಬಿತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಯಾವ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಬರಬಹುದು. ಇಲ್ಲೇ ನಿಂತು ತಕ್ಷಣ ಅವನ ಮೇಲೆ ಕತ್ತಿಹಾಯಿಸಬೇಕು. ತಾನು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕೃತ್ಯದಿಂದ ನಾವು ಗೆಲ್ಲಿತ್ತೇವೆ ಅಥವಾ ಸೋಲುತ್ತೇವೆ. ಜೀವನ್ನರಣಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇದು ಎಂಬಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ರೋಡರಿಗೋನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ದ್ವೇಯ ಸಾಲದು. ‘ಪಕ್ಷದಲ್ಲೇ ಇರು, ನನ ಕೈಗಳು ಗುರಿ ತಪ್ಪಬಹುದು’ ಎಂದು ಇಯಾಗೋನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತೇನೆ ಸಿದ್ಧಾಗು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ರೋಡರಿಗೋಗೆ ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಇಯಾಗೋ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಬರುವಂಥ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಏನು ಮಹಾ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಹತ್ಯೆ ತಾನೆ? ತಾನು ಸಿದ್ಧಿ ಇಯಾಗೋ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಹಂಚಿಕೆಗಳು ಹೇಗೆ ಕೃಗೂಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ನೋಡಲು ಕಾದಿದ್ದಾನೆ. ‘ಯಾರು ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕೊಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ರೋಡರಿಗೋನನ್ನು ಅಥವಾ ಇವನು ಅವನನ್ನು ಅಥವಾ ಇಬ್ಬರೂ ಸಾಯಲಿ. ನನ್ನ ಕಾರ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ. ಈ ರೋಡರಿಗೋ ಬದುಕಿ ಉಳಿದರೆ ಇಂದಲ್ಲಿ ನಾಳೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳಿಗೆಂದು ಅವನಿಂದ ಹಾರಿಸಿದ ತನ್ನ ಹಣ, ಬಂಗಾರ ಎಲ್ಲ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಲು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆದು ಆಗಗೋಡುಕೊಡು. ಈ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಉಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಎಂದೂ ಮಾಸದ ತನ್ನ ಪ್ರಭೇಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ವಿರೂಪಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಯವೆಂದರೆ ಇಂದಲ್ಲಿ ನಾಳೆ ಮೂರನು ಗುಟ್ಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ರಟ್ಟು ಮಾಡಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಬಯಲು ಮಾಡಬಿಡುಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ತನಗೆ ಅಪಾಯವೇ. ಇಲ್ಲ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಸಾಯಲೇ ಬೇಕು. ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ ಆದು.’ ಇಷ್ಟ ಚಿಂತಿಸುವ ವೇಳೆಗೆ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಸೂಚನೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಯಾಗೋನಂಥ ಅದಮ್ಮ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಗೊತ್ತು – ಹಿತೂರಿಯನ್ನು ಬಹುಕಾಲ ಕದ್ದು ಮುಚ್ಚಿ ಕಾಪಾಡಲಾಗದು ಎಂದು. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಹನ್ನಾರದಲ್ಲಿ ತಾನೂ ನಾಶವಾಗದ ಹಾಗೆ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸಬೇಕು ಅಷ್ಟೇ.

ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ರೋಡರಿಗೋ ಅವನನ್ನು ಇರಿಯವ ಯತ್ತ ಮಾಡಲು ಹೋಗಿ, ಅವನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಹಳಿಕೆಯಿಂದ ಆಯುಧ ಬಳಸಬಲ್ಲ ಕ್ಯಾಷಿಯೋನಿಂದ ತಾನೇ ಇರಿಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ‘ಸತ್ತೇ’ ಎಂಬ ರೋಡರಿಗೋ ದ್ವಾನಿ ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟನೆಂಬ ಆತಂಕ, ತಾನೇ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅವನಿಗೆ ಇರಿಯಲು ಹೋಗಿ ಕಾಲಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪೆಟ್ಟುತಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ

ಕಾದಿದ್ದವನಂತೆ ಅಧ್ಯಯೋ ರಂಗದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣೇಸಿಕೊಂಡು ಗಾಯಗೋಂಡ ಕ್ಯಾಡಿಯೋನ ದನಿಕೇಳಿ ಅವನು ಹತ್ಯೆಗೋಂಡನೆಂದು ಪುಲಕಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇಯಾಗೋ ತನ್ನ ಮಾತು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡ ಎಂದು ಸೈಹಿತನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಧ್ವನಿತಯ ಭಾವ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸುತ್ತಲು ಅರಚಾಟ, ಕಿರುಚಾಟದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯೋ ಮಾತ್ರ ಸಂಭ್ರಮಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. 'O brave Iago, honest and just, / That hast such noble sense of thy friends wrong, / Thou teachest me, प್ರತೀಕಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿಯೂ ಅಧ್ಯಯೋನಿಗೆ ಇಯಾಗೋವೇ ಗುರು. ಅವನ ಕುರಿತಾದ ಕೃತಜ್ಞತೆಗೆ ಎಣಿಯೇ ಇಲ್ಲ... ಈಗ ತನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು. 'Minion your dear lies dead, / And your fate hies apace ; strumpet, I come,' ಎಂದು ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತೂ ಅಪ್ಪು ಕುಮ್ಕು ನೀಡುವವನಂತೆ Forth of my heart those charms, thine eyes, are blotted.

Thy bed, lust stained, shall with lust's blood be spotted

ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮನಸ್ಸು ಕಲುಷಿತಗೊಂಡಾಗ ಮಾತುಗಳೂ ಎಪ್ಪು ಸೂರಗಿಸಿಕೊಂಡು ಒಣಿಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಕೊನೆಯ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳೇ ನಿದರ್ಶನ. ಬಹುಶಃ ಇಡೀ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅಧ್ಯಯೋ ಇಪ್ಪು ಪೇಲವಾಗಿ, ಅತಿ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅಧ್ಯಯೋ ಅಲ್ಲಿಂದ ನಿಷ್ಕಾಮಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇನ್ನು ಮುಂದೆಲ್ಲ ನಡೆಯುವುದನ್ನು ಎರಡು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಗೊಂದಲದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಗ್ರೇಡಿಯಾನೋ, ಯೋಡೊವಿಕೋ ಹೂಡ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ಯಾಡಿಯೋಗೆ ಕಾಲು ಮಾತ್ರ ವೆಟ್ಟಿಗಿದೆ. ರೋಡರಿಗೋ ನೋವಿನಲ್ಲಿ ಅರಚುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಇವನೇ ಕಾರಣ ಎಂಬಂತೆ ಇಯಾಗೋ ಅವನನ್ನು ತಿವಿದು ಸಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ರೋಡರಿಗೋವಿಗೆ ಈಗ ಸಾವಿನ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಯಾಗೋನ ದುಷ್ಪತನದ ಪೂರ್ಣದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ. 'O damned Iago, O inhuman dog, oh, oh, oh' ಎಂದು ನರಭತ್ತ ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಿಯಾಂಕಾ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕ್ಯಾಡಿಯೋವಿನ ದುಷ್ಪಿತಿ ನೋಡಿ ಗೋಳಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಇಯಾಗೋ ಈ ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಯಾರು ಮೂಲಕಾರಣ ಎಂದು ಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿ ಕಡೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಸತ್ತುಬಿದ್ದಿರುವವನೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಅದು ರೋಡರಿಗೋ ಎಂದು ತಿಳಿದು ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕುಟುಂಬ ತರಿಸಿ ಕ್ಯಾಡಿಯೋನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಸಾಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಿಯಾಂಕ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಅವಳೂ ಹೂಡ ತನ್ನ ಆಖುವಿನಿಂದ ತನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ತೋಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಆಗದು ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ

ಒಂದ ಎಮಿಲಿಯಾಗೆ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಇವೆಲ್ಲ ಸೂಳಿಗಾರಿಕೆಯ ಫಲಗಳು ಎಂದು ತೀಪ್ತರ್ ನೀಡಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಬಿಯಾಂಕಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದು ಇಯಾಗೋ, ಎಮಿಲಿಯಾ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿಯೇ ಅವಳನ್ನು ದೂಡಿಸಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಅನಾಹತಕ್ಕ ಅವಳೇ ಕಾರಣ ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಎಮಿಲಿಯಾಗೆ ಹೋಗಿ ಅಧೆಲೋನಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸಲು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮಿಕ್ಕಲ್ಲರೂ ಕ್ಯಾಷಿಯೋನ ಆರ್ಯಕೆಗೆ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೃಶ್ಯದ ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳ ಸ್ವಗತಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

This is the night
That either makes me or foredoes me quite.

ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ, ಕ್ಯಾಷಿಯೋ ಉಳಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟನೆಂಬ ನಿರಾಸೆಯಿದ್ದರೂ ಕೂಡ. ಆದರೆ ಮಿಕ್ಕರ್ಥಭಾಗ ಉಳಿದಿದೆ. ತನ್ನ ಅಳವು, ಉಳಿವಿನ ರಾತ್ರಿಯಿದು. ಇಡೀ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಬಾರಿಗೆಂಬಂತೆ ಆತಂಕದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ಅವನು.

ನಾಟಕದ ಅಂತಿಮ ದೃಶ್ಯ ಇದು. ಅಧೆಲೋ-ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಮದುವೆಯಾದಗಿನಿಂದ ಈ ಕ್ಷಣಾದವರೆವಿಗೆ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳಿಲ್ಲದೆ ಆಪ್ತಗಳಿಗೆಳಿನ್ನು ಕಳೆದದ್ದಿಲ್ಲ. ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದು ನಾಡಿನ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಇಲ್ಲವೇ ಹೊರಗೆ ನಡೆಯುವ ಗಲಭಿಗಳು, ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಅವರ ಏಕಾಂತವನ್ನು ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸಿದೆ. ನಾಲ್ಕನೇ ಅಂಕದ ಮೂರನೇ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧೆಲೋ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಲಗಲು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ತಾನು ಒಹು ಬಹು ಬೇಗ ಬರುವುದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೋದಲ ಬಾರಿಗೆಂಬಂತೆ ಅವರನ್ನು ಅವರ ಮಲಗುವ ಚೋಣೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಈಗಳೇ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ. ಅಧೆಲೋ ಕೈನಲ್ಲಿ ಮೇಣದ ದೀಪ ಹಿಡಿದು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧತೆಯಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗಿದೆ. ಮನಸ್ಸು ನಿರಾಳವಾಗಿದೆ. ನಿರ್ಧಾರ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದೆ.

ಇಯಾಗೋ ತನ್ನ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮಾತು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ತನಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. 'Thou teachest me' ಎಂದು ಅಧೆಲೋ ಅವನಿಗೆ ಗುರುಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಿನೆ. ಈಗ ಆ ಗುರುವಿಗೆ ತನ್ನ ಕಾಣಕೆ ಅರ್ಥಸಚೇಕಾಗಿದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ತನ್ನದೇ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವಿಲ್ಲವೇ? ತಾನು ಈಗ ದೃತಿಗೆಡುವುದೆಂದರೆ ಇಯಾಗೋವಿಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ತನ್ನ ಕಣ್ಣನಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಳಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಮತ್ತು ತಾನು ಯೋಧ, ಸೈನಿಕ. ಶತ್ರು ಯಾರು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಶತ್ರು ನಾಶವಾಗಬೇಕು ಅಷ್ಟೇ. ಈ ದೃಶ್ಯದ ಮೋದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಎಚ್ಚರಿಂಗು ವರರಿಗೆ ಅಧೆಲೋನಿದು ಒಂದು ಸ್ವಗತವಿದೆ. ಈ ಸ್ವಗತದ ಧಾಟ, ಕೈಲ ಹಾಗೂ ನಾಂಭಿರ್ಯ ನಮಗೆ ಅವನು ಮೋದಲ ಅಂಕದ ಮೂರನೇ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಡೌಕನೆದುರು ತನ್ನ -

ಡೆಸ್‌ಮೋನಾರ ಪ್ರೀತಿ ಹೇಗೆ ಅಂತರಿಸಿತು ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗಿನ ಧಾಟಿ, ಶೈಲಿಗಳನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡುತ್ತಬೇ. ಆ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧೀಕ್ಷೋಣಿಗೆ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಪ್ರೀತಿಯು ಎಷ್ಟು ಗಾಢವಾದದ್ದು ಎಂದು ಇನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನ ಮಾತುಗಳು ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿದ್ದವೇ ಹೊರತು ಒಂದು ಅನುಭವದ ಸಂಕೀರ್ಣ ಗುಣವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. 'She loved me for the dangers I had passed / And I loved her that she did pity them' ಎಂದು ಮುಂದೆ ವಾದವೇ ಅನವ್ಯಾಕವನ್ನುವನ್ನು, ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ತೋರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ಶೈಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮರುಕಳಿಸುತ್ತದೆ. ವಾದ, ತರ್ಕ, ತೀರ್ಮಾನ ಬಹು ಸ್ವಫ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ರಂಗಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಅಧೀಕ್ಷೋ 'It is the cause, It is the cause my soul, / Let me not name it to you, you chaste stars' ಎಂದು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಾನೋಂದು ದೈವನಿಯಾಮಕಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಸಬೇಕಾದ ಜವಾಬಾರಿಯಿದೆ ಎಂಬ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು 'Cause'ಗಾಗಿ ತಾನು ಈಗ ಬದ್ಧವಾಗಿದ್ದೇನೆ. 'It is the cause, my soul' ಇಲ್ಲಿ 'My soul' ತನ್ನ 'soul'ಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡೆದೋ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಡೆಸ್‌ಮೋನಾಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದೋ ? ನನ್ನ ಪರಮಪ್ರೀತಿಯ ವಸ್ತುವಾದ ಡೆಸ್‌ಮೋನಾಳು ಕೂಡ ತಿಳಿಯಬೇಕು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಅಂತರಾತ್ಮಾ ಸಂಪೂರ್ಣ ತಿಳಿಯಾಗಿರಬೇಕು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ. 'It is the cause' ಆದರೆ ಈ 'cause' ತಾನು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗಿದಂಥ, ಕಸಿವಿಸಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥ ಬಹುಶಃ ಅಸಹ್ಯಗೊಳಿಸುವಂಥದು. ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ, ಆಕಾಶ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಗೆ ತಾನು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗದು, ಹೇಳಬಾರದು. ಈ ಇಡೀ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಧೀಕ್ಷೋ ಒಬ್ಬ ಆತಿ ಸೂತ್ರಿಕತನದ ನೀತಿವಂತನಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ, ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಎರಡನೇ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಡೆಸ್‌ಮೋನಾಳ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅನುಭವಿಸಿದ ಭವ್ಯಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಅಧೀಕ್ಷೋನನ್ನಲ್ಲ ನಾವು ಕಾಣುವುದು, ಮೂರನೇ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೇ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭಯಂಕರಸಂಕಟ, ನರಖಾಟಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅನುಭವಗಳ ಜೊತೆ ಸೆಣಿಸಾಡುವ ಅಧೀಕ್ಷೋನನ್ನಲ್ಲ ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು; ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ಒಬ್ಬನಿಭಾರವುಕ, ತರ್ಕವ್ಯಾನಿಷ್ಟ್ಯಾಧಿಯಾದಿ, ನ್ಯಾಯವಾದಿ ಹಾಗೂ ತೀರ್ಮಾನ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ವರ್ಧಕಾರ. ಮೊದಲ ಅಂಕದ ಮೂರನೇ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿಯಂತೆಯೇ ಭಾವೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ತುಂಬ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿದೆ. ಬಹು ಪರಿಣಾಮಕಾರೀ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅವು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುದಕ್ಕೆ, ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಅನುಮಾನಗಳಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಗಟ್ಟಿ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹಿಡಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸೂಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಳಸಿದವು. ಒಳಗೆ ಹಿಂಸೆಯ ನಿರ್ಧಾರವಿರುವಾಗ ಹೊರಗ ಕಾವ್ಯ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ, ಅಲಂಕಾರ ಸಾಧ್ಯ, ಶಬ್ದಾದಂಬರ ಸಾಧ್ಯ - ಕಾವ್ಯ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಅನುಗ್ರಹ ತೋರುವ ದನಿಯಂತೆಯೇ ಕೇಳಬಿಡುವ ಮುಂದಿನ ಸಾಲು ನೋಡೋಣ : Yet I'll not

shed her blood / nor scar that whiter skin of hers than snow / And smooth, as monumental alabaster ;' ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗನಿಸುವ ಮಾತುಗಳು. ಬಹುಶಃ ನವರೇಳಿಸುವವೂ ಕೂಡ ಹೌದು. ಇಂಥ ಕ್ಷಣಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ನಮ್ಮ ಕಟ್ಟಬೆಳ್ಳಿದಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಘ್ಯಾಸಿಸ್ಟರ್ ಭಾವೆಯೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಬಿಡುಬಹುದು. ಈ ಭೂಮಿಗೇ ಸೇರಿರದ ಅತಿಮಾನವರಂತೆ ನಮ್ಮ ಉತ್ತಮಿಕೆಯ ಭಾವದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ತೋರುವಂತೆ ಕಂಡ ಪಾಪಗಳಿಗಲ್ಲ ಅತಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷೆವಿಧಿಸುತ್ತು ಹೋಗುವುದೇ ಅತ್ಯಂತ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ. 'Yet she must die, else she'll betray more men' ಮಹಾ ದುರಹಂಕಾರದ, ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯ ಸೋಗಿನ ಮಾತುಗಳು. ಮತ್ತೊಂದು ಅಷ್ಟು ಜನಗಳನ್ನು ಮೋಸೆಗೊಳಿಸದಿರಲಿ ಎಂಬ ಬಹು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತದ್ವಷಿಯ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರೇಟಿತವಾದ ನಿರ್ಧಾರ - ಈ ಕೊಲೆ. ಕ್ಷಣಿಕಾಲ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ, ಮಧುರಚಂಧವ್ಯಾದಿಂದ ಪುಲಕಿತನಾಗಿದ್ದ ಅಥಯೋ ಈಗ ಈ ಇಡೀ ಸ್ವಗತದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಂಗುಲ ಅಂಗುಲವೂ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಈ ಪ್ರೀತಿ, ಈ ಮಾಧುರ್ಯಗಳಿಂದ ಮಲಿನಗೊಂಡವನಂತೆ ಶುದ್ಧಿಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೋಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ, ಗಂಗಾಸ್ವಾಂ ; ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ದೀಪ, ಅಲ್ಲಿ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವ ಜೀವಚೋತಿ ಎರಡನ್ನೂ ನಂದಿಸಬೇಕು ಈಗ. 'Put out the light, and then put out the light'. ಈ ಸಾಲಿನ ಕುರಿತಾಗಿಕೆಲವು ಸಂಪಾದಕರು ವಿರಾಮಚಿಹ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬದಲಾವಣೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. 'put out the light and then - put out the light ?' ಎರಡನೆಯ 'put out the light' ಎಂಬುದನ್ನು ಅಥಯೋ ತನಗೆ ತಾನೇ ದೀಪ ಆರಿಸುವುದು ಎಂದರೇನು ಎಂದು ಅಚ್ಚಿರಿಪಟ್ಟು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಇರುವ ಹಾಗೆಯೇ ನೋಡಿದರೂ ಅರ್ಥ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. "ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ದೀಪ ವಾರಿಸು ಮತ್ತು ನಂತರ ದೀಪವಾರಿಸು" ಎರಡನೇ ದೀಪ ಜೀವದ ಬೆಳಕು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಎರಡನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ 'ದೀಪವಾರಿಸು ಮತ್ತೆ.... ದೀಪವಾರಿಸು ?' ದೀಪವಾರಿಸು ಎಂದರೆ ಅರ್ಥವೇನು ? ದೀಪವಾರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡ ರೀತಿ. ತನ್ನ ಸಂದಿಗ್ಧಕ್ಕೆ ತಾನೇ ವಿವರಣೆಯನ್ನು, ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

If I quench thee, thou flaming minister
 I can again thy former light restore
 Should I repent me ; but once put out thine,
 Thou cunning'st pattern of excelling nature,
 I know not where is that promethean heat
 That can thy light relume ;

ಇಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದ ಅತಿ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನೋಡಿ : 'flaming minister' 'cunning pattern of excelling nature' 'promethean heat' ಮತ್ತು ಹಲವು ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ 'light', ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಇಡೀ ಆರು ಸಾಲುಗಳೂ ಬಹು ಆಕರ್ಷಕ ಲಯಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದವು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ಈ ದೀಪವನ್ನು ನಂದಿಸಿ, ನಂತರ ಪಶ್ಚಾತ್ಪಾಟುಗೆ ಆರಿದ ದೀಪ ಪುನಃ ಹೊತ್ತಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಉತ್ತಾಪ್ತಾರ್ಥಕ್ಯಾತಿಯ ಈ ಕಪಟ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಒಂದು ಸಾರಿ ನಂದಿಸಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಯಾವ ಮೂಲಿಯಿಂದ ಬೆಳಕು ತಂದು ಮತ್ತೆ ಉರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೋ ತಿಳಿಯದು ಎಂದು ಉದ್ದರಿಸುತ್ತಾನೆ. 'When I have plucked the rose, / I cannot give it vital growth again, / It must needs wither ; ಕುಶಾಹಲಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಮೂರನೇ ಅಂಕದ ಮೂರನೇ ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಸಾಲುಗಳ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿಟ್ಟು ನೋಡಿದರೆ ನಾನು ಏನನ್ನು ಹೇಳಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬುದು ಸ್ವಾಷಾಗಿಬಹುದು; 'Excellent wretch perdition catch my soul, / But I do love thee, and when I love thee not, / Chaos is come again.'

ತನ್ನ ಗೊಂದಲ ಸ್ಥಿತಿಯ ಸೂಜಿಮೋನೆಗಳು ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಬುಚ್ಚಿ ಚೆಲುಮೆಯಾಗಿ ಉಕ್ಕಿಸಿದ ಶಬ್ದಗಳು ಇವು. ನಮ್ಮುಮೇಲೂ ಸಿಡಿದು ಅಂಟಕೊಳ್ಳುವ ಮಾತುಗಳು. ಈ ಬಗೆಯ ಗೊಂದಲದ ಸ್ಥಿತಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣೆ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸ್ವಗತದಲ್ಲಿಯೂ ಹಣಕಾಕುತ್ತದೆ. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತಗೊಳ್ಳುವುದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಧ್ಯೇತೋನ ಕುರಿತಾಗಿ ಎಷ್ಟೇ ನಿಪ್ಪಾರಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನು ಡೆಸ್ಸಿಮೋನೆಣಳನ್ನು ಬಹು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದನೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದದ ಸಂಗತಿ. ಆ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಈಗ ಹಗೆಂದಿನಗೆ ತಯಾರಿ ನಡೆಸಿದ್ದರೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಕುರಿತಾದ ಭಾವನೆಗಳು ಅಳಸಲಾಗದಂಥಿವು ಎಂಬುದೂ ಹೊಡ ಸ್ತ್ಯದ ಮಾತು. ಎಂದೇ 'I'll smell it on the tree, (Kisser her) A balmy breath, that doth almost persuade, / Justice herself to break her sword / ಓವಚಾರಿಕವಾಗಿ ಮುತ್ತಿಟ್ಟು ವಿದಾಯ ಹೇಳಲು ಬಗ್ಗೆ ಅವಳ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುಖ ತಂದು ಮುತ್ತಿಟ್ಟು ಗಳಿಗೆಯೇ ಅವಳ ಮುಖಿದ ಸಾಮೀಪ್ಯ, ತನ್ನ ವೇದನೆ ಯಾತನೆಗಳನ್ನು ಸಾಂಕ್ಷಣಗೊಳಿಸಿದುವ ಸ್ತ್ರೀವುಳ್ಳ ಅವಳ ಉಸಿರಿನ ಸ್ತ್ರೀ ಅವನನ್ನು ದಿಕ್ಕುಗೆಡಿಸಬಿಡುತ್ತದೆ. ನ್ಯಾಯದೇವತೆಯೂ ತನ್ನ ವಿಡ್ಗಳನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಪಣಾಯಿಸಿ ಬಿಡಬಹುದಾದಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯುತವಾದದ್ದು ಇದು. ತರ್ಕವನ್ನೂ ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನೂ ಮೀರಿ ನಿಂತುಬಿಡಬಹುದಾದಂಥ ತನ್ನ ಹೃತಿಯ ಅನುಭವ ಒಂದು ಕ್ಷಣಾವಷ್ಟೇ ಆದರೂ ಅನುಭವಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಸಮ್ಮೋಹನಸ್ತ್ರೇ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿದ್ದೂ "once more / Be thus, when thou art dead, And I will kill thee / And love thee after" ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಮುತ್ತಿಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸ್ತ್ರೀದಿಂದ ಮೈ ಮಾತ್ರ

ಪುಲಕಗೊಂಡಿತೆಂದಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಅವನ ಇಡೀ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಭಾವಪರವಶಗೊಂಡಿರುವುದೂ ಸ್ವಷ್ಟಿ. ಅಧೆಲೋ ನಮಗೆ ಆಪ್ತನಾಗುವುದು ಇಂಥ ಗಳಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ once more, and this the last, / So sweet was never so fatal ; I must weep, / But they are cruel tears ; this sorrow is heavenly, / It strikes where it does love. ನಾಲ್ಕುನೇ ಅಂಕದ ಮೊದಲನೇ ದೃಶ್ಯದ ಅತೆಲೋ ಮತ್ತೆ ಕಂಡುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. I must weep – ಏನೂ ಎಗ್ಗಿಲ್ಲದೆ, ಸಂಕೋಚಿಲ್ಲದೆ. ತನ್ನ ಕಣ್ಣನಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಗಲಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನೀರುಬರಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಅಧರ್ – ಅವು ಕರುಣೆಯ, ಅನುತ್ಪಾದ ಕಣ್ಣರಲ್ಲ – ಆದರೆ ಕ್ರೀಯೆಸೂಚಕ ಕಣ್ಣರು. ತನ್ನ ದೌರ್ಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ತನೇ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೋ ಎಂದು ಅನ್ನಿಸುತ್ತದೆ ನಮಗೆ. ಆದರೆ ಇದೂ ಸತ್ಯ – ಈ ದುಃಖ ದಿವ್ಯವೂ ಅಲೋಕವೂ ಆದದ್ದು ಎಂದೇ ತನಗೆ ಇದನ್ನು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಏನೂ ಹಿಂಜರಿಕೆ ಇಲ್ಲ ಅಧವಾ ನಾಚಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಲೇ ಪ್ರಹಾರವೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಹೀಗೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತನು ಈ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ತುಯ್ಯಿತ್ತಿರುವ ಶಕ್ತಿಗಳ ಸೆಳೆತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೂ ಸ್ವಲ್ಪವೇಳಿ ಸಿಲುಕಿದ್ದಿದ್ದರೆ – ಅಂದರೆ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ ಆ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರವಾಗೇ ಇದ್ದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರೆ – ಏನಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಈ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅಧೆಲೋ ಕೂಡ ಗಮನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗಂಡ ಮಲಗುವ ಕೋಣಗೆ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದಾಳೆ. ‘ನೀನೇ ತಾನೇ, ಹಾಗಾದರೆ ಮಲಗು ಬಾ’ ಎಂದು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮುತ್ತಿಟ್ಟಾಗ್ ಗಲಿಬಿಲಿಗೊಂಡಿದ್ದ ಮನಃಸ್ಥಿ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ ಎಚ್ಚರಿತ್ತ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ತ್ರಿಮಿತಕ್ಕೆ ಬಂದು, ತನ್ನ ಪೂರ್ವನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಬದ್ಧನಾಗಿ ಭಾವಶಾಸನ್ಯಾನಾಗಿ ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಅವಳು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾಳೆಯೇ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಹೌದೆಂದುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ‘ನೀನು ಯಾವುದಾದರೂ ವಾಪವನ್ನು ದೇವರ ಮುಂದೆ ಇನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವೇ ಇರುವುದು ಇದ್ದರೆ ತತ್ತಾಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಆದನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸು’ ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಅವನು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. “ಹೇಳಿದಷ್ಟು ಮಾಡು, ಮತ್ತು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸು. ಸಿದ್ಧವಿರದ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮವನ್ನು ನಾನು ಕೊಲೆ ಮಾಡಲಾರೆ....ಎಂಡಿತ ಇಲ್ಲ, ದೇವರು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಿ. ನಿನ್ನ ಜೀವಾತ್ಮವನ್ನು ಸಾಯಿಸಲಾರೆ” ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆಂಬಂತೆ ಸಾವು ಮತ್ತು ಕೊಲೆಗಳ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಭಯಕ್ಕಿಂತ ಆಚ್ಚರಿ ಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇನು ತನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿತೆ? ಕೊಲ್ಲುವ ವಿಷಯ ಮ್ರಾತನಾಡು ತ್ತಿದ್ದಿಯೇನು ಎಂದದಕ್ಕೆ ಸಷ್ಟವಾಗಿ ಹೌದು ಅದೇ ವಿಷಯ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ‘ಹಾಗಾದರೆ ದೇವರು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆ ತೋರಲಿ’ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾಳೆ. ‘ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹೃತ್ಯಾವಕರವಾಗಿ ಹಾರ್ಡೆಸ್ಟ್ರೆನೆನೆ’ ಎಂದು ದನಿಗೂಡಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅಧೆಲೋ. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಂಡ ಹಲವು ಪ್ರತಿಗಳ ಹಲವು ಬಾರಿಯ

ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಇದೂ ಹೊಡ ಆ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ನಾವು ಗಮನಿಸುತ್ತು ಬಂದಂತೆ ಪ್ರತಿಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೂ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದವು. ಆ ಗಳಿಗೆಯ ಒತ್ತಡ, ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವಂಥ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳು. ಒಂದು ರೀತಿಯ ವ್ಯಂಗ್ಯವೂ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅರ್ಥವೆ ಹಾಗಾದರೆ ? ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರವಾಗಿ ಗುರುಗುಟ್ಟಾನಷ್ಟೆ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಿಗೆ ಆದರೂ ಹೆದರಿಕೆ. ತಾನು ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ ಹೆದರಬೇಕು ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೂ ಅಧೀಕ್ಷನೆನ ಕಣ್ಣಗಳು ಹಾಗೆ ಹೊರಳಿದರೆ ಮಾರಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ತಾನು ಎಂಥ ಪಾಪವೂ ಎಸಗಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಏಕೆ ಹೀಗೆ ಭಯಪಡಬೇಕು ಎಂದೂ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ನಿನ್ನ ಪಾಪಗಳ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸು ಎಂದು ಗುಡುಗಿದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೇ ಶಾಂತವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದೋಂದೇ ನನಗೆ ಗೂತ್ತಿರುವುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೀನು ಸಾಯುತ್ತಿ ಎಂದು ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೂ ಒಗಟಿನಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದೆಂಥ ಶಿಕ್ಷೆ – ಪ್ರೀತಿಗೆ ಮರಣ ದಂಡನೆಯೆ ? ಅವನ ತುಟಿಗಳು ಹಾಗೆ ಕಚ್ಚಿ ಹಿಡಿಯುವುದೇಕೆ ? ಯಾವ ಶಕ್ತಿಗಳು ಅವನ ಇಡೀ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೀಗೆ ಧರಿಗುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆಯೋ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವು ಶುಭವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಮಾತಂತ್ರಾ ಸತ್ಯ. ಹೀಗಿದ್ದೂ ಈ ಕೋಧ ತನ್ನ ಕುರಿತಾಗಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಾಳೆ. ವಿಷಯ ಎನು ತನಗೆ ತಿಳಿಯಲೇ ಬೇಕು ಎಂದು ಮತ್ತು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಾಲುಗಳ ಈ ಸುತ್ತುಬಳಸುಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆಗೇ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಅಧೀಕ್ಷೋ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆಂಬಂತೆ ತನ್ನ ಕೋಧಕ್ಕೆ ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಹು ಪ್ರಧಾನವಾದದ್ದು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕೆಲಸ – ನಾವು ಈ ಮೊದಲೇ ಅಂದರೆ ನಾಲ್ಕನೇ ಅಂಕದ ಮೊದಲ ದೃಕ್ಕೂದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಂತೆ – ಮೊದಲೇ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಈ ನಾಟಕ ಈ ಬಗೆಯ ದುರಂತವಾಗುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ನಿಜವಾದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದರ ಕುರಿತೂ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಆಡಿದ್ದವು. ಈಗ ಎಲ್ಲವೂ ಮುಕ್ಕಾಯ ಹಂತದಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಾನು ಬಂದಿರುವುದು ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ. ಅವಳ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ವಿವರ, ಆದು ಎಷ್ಟೇ ಆಫಾತಕಾರಿಯಾಗಿರಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಅಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಯುವುದರಲ್ಲಿರುವ ಆವಳು ಏನು ತನೇ ತನಗೆ ಶಾಕ ಮಾಡಬಲ್ಲಿ ? ತನ್ನದು ಈಗ ಮೇಲುಗೇ. ಆದದ್ದರಿಂದ ಕಾರಣಗಳನ್ನೂ ಅವಳ ಮುಖಕ್ಕೆ ದಚಿದರೆ ಎನು ಅಪಾಯವೂ ಇಲ್ಲನಷ್ಟೂ ಇಲ್ಲ.

That handkerchief which I so loved, and gave thee
Thou gavest to Cassio....

ಶಾಕ ಆಗುವುದು ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳಿಗೆ. ‘ನನ್ನಾಣೆಗೂ ಇಲ್ಲ...ಅವನನೇ ಕರೆಸಿ ಕೇಳು’

ಎಂದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅಥ್ಲೋವಿಗೆ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ ದ್ವೇಷವೆಷ್ಟು ಹೊಗೆಯಾದು ತ್ತಿದೆಯೋ ಅಷ್ಟೇ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇಂಥ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಾಳ್ಳಲ್ಲ, ಇಷ್ಟು ನಿಭಿಂಡಿಯಿಂದ? ಸಾಯಂವ ಪಲ್ಲಂಗದಲ್ಲಿದ್ದೂಹೀಗೆ ಸುಳ್ಳು ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳ್ಳಲ್ಲ? ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ ಅವನಿಗೆ. ಅವಳು ಎಷ್ಟೇ ಕಟುಹೃದಯಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದರೂ ತನ್ನನ್ನು ನಂಬಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಂತಹೀ ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವೂ ಬದಲಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೂ ಒಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಮತ್ತೂ ಒಂದು 'ಹಾಗೆ ಆಗಲೆ' ಎಂಬ ಉತ್ತರ. ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುತ್ತಾನು ಮತ್ತೆ ಯಾರನ್ನೋ ಷ್ರೀತಿಸಿದನೆಂಬುದು ಸುಳ್ಳು. ಕ್ಯಾಷಿಯೋನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರೀತಿ ರಿವಾಜುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಎಂಥ ಬಗೆಯ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನೂ ತಾನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ತಾನು ನೀಡಿಲ್ಲ. ಅಥ್ಲೋನಿಗೆ ಇಯಾಗೋನ ಮಾತುಗಳು ಧಟ್ಟನೆ ನೆನಪಾಗಿರಬೇಕು ಈಗ:

In venice they do let god see the pranks / They dare not show their husbands : their best conscience / Is not to leave undone, (III iii 206-208)
 ಎಂಥ ಸುಳ್ಳುಗಳ ಹಂಗಸು ಇವಳು. “ನಿನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಇಷ್ಟು ಕಲ್ಲಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಿ. ನಾನು ಈ ಕೊಲೆಯನ್ನು ಬಲಿದಾನವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನೀನು ಅದನ್ನು ಕೊಲೆಯೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿ. ನಾನು ಆ ಕರವಸ್ತವನ್ನು ಕಣ್ಣಿರ್ಲೇ ಕಂಡೆ” ತನ್ನನ್ನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಮೋಸಗೋಳಿಸಲು ವೆನಿಸಿನ ಅತ್ಯಾರೆ ನಿಪುಣ ಸುಳ್ಳುಗಾರನಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬಂತೆ ಗುಡುಗುತ್ತಾನೆ. ಇವಳು ಪ್ರತಿಬಾರಿ ತಾನು ಮುಗ್ಧಳು ಎಂದು ಕೊಂಡಾಗಲೂ ಅದು ಅವನ ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟು ಕೊಡುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನ ನಿರ್ಧಾರ ಮತ್ತೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕ್ಯಾಷಿಯೋಗೆ ಆ ಕರವಸ್ತು ಎಲ್ಲೋ ಸಿಕ್ಕಿರಬೇಕು, ತಾನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ ಅವನನ್ನು ಕರೆಕಳಿಸು, ಅವನೇ ಒಟ್ಟಕೊಳ್ಳಲ್ಲಿ, ಸತ್ಯವನ್ನು ಬಾಯಿಬಿಡಲಿ ಎಂದು ಮತ್ತೂ – ಅಥ್ಲೋವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ – ಅಳುಕುಗಳೇ ಇಲ್ಲದೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವನು ಒಟ್ಟಕೊಂಡಾಗಿದೆ ಎಂದ ಅಥ್ಲೋವಿನ ಮಾತು ನಂಬಲಾರದೆ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಅವನು ಎಂದು ನಿಬೇರಗನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಏನು? ಎಂದದ್ದಕ್ಕೆ, ಏನು ಒಟ್ಟಕೊಂಡೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ – ಅಥ್ಲೋ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ – ‘ತಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದೇನೆ’ ಎಂದು. ಹೌದು, ನ್ಯಾಯಬಾಹಿರವಾಗಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ, ಅವನು ಹಾಗೆ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗದಂತೆ ಅವನ ಬಾಯಿ ಮುಖ್ಯಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಇಯಾಗೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ವಿಜಯೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥನೆ. ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗಂಬಂತೆ ಡೆಸ್ಟಿಮೋನಾ ಅಚ್ಚರಿ, ಭಯ, ಗೊಂದಲಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಡಾಟಕೊಂಡು ಆವರಿಸಿದ ದುಃಖವನ್ನು

ದನಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾಳೆ. "ನನ್ನ ಆತಂಕಗಳು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತವಾಗುತ್ತವೆ ; ಹಾಗಾದರೆ ಅವನು ಸತ್ತಹೋದನೆ ಎಂದು ಮರುಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅವಳ ದುಃಖವೇ ತನ್ನ ಧೈರ್ಯ ಹಾಗೂ ಆಚ್ಚೋತಗಳನ್ನು ದ್ವಿಗುಣಗೊಳಿಸಿದಂತೆ 'Had all his hairs been lives / my great revenge had stomach for them all' ಎಂದು ಅಭ್ಯರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳ ದುಃಖ ಈಗ ಕಟ್ಟೆಯೋಡೆಯುತ್ತದೆ. 'Alas, he is betrayed, and I undone' ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನ ಶವದ ಪಟ್ಟಿಗೆಯ ಕೊನೆಯ ಮೊಳೆ ತಾನೇ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡಾಯಿತು. ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿನ ಧೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಪಾಪಕ್ಕೂ ಕಣ್ಣೀರಿಡದೆ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸದೆ ಈ ಕ್ಯಾಟಿಯೋನ ಸಾವಿಗೆ ಕಣ್ಣೀರಿಡುವುದೆಂದರೆ ಅವನ ಬಗೆಗಿನ ಇವಳ ಪ್ರೀತಿ ಎಷ್ಟು ಗಾಥವಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಸೂಚನೆ ಎಂದು ಸ್ವಾಫ್ಫಾಯಿತು. ಇಷ್ಟೆಇನ್ನು ಮಾತುಗಳು ಇಲ್ಲ 'strumpe, weepest thou for him to my face' ಕೆದ್ದು ಮುಚ್ಚಿ ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದು ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ ಈಗ ನನ್ನ ಕಣ್ಣೀರಿಡುರೇ ಅವನಿಗಾಗಿ ಅಭುವುದೆಂದರೆ ? 'ನನ್ನನ್ನ ತಿರಸ್ಕಾರಿಸು ದಯವಿಟ್ಟು ಕೊಲ್ಲಬೇಡ' ಎಂದು ಗೋಗರೆಯುತ್ತಾಳೆ. 'Down strumpet' ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿಸುತ್ತಾನೆ. 'ನನಗೆ ಸಾವು ನಾಳೆ ಬರಲಿ, ಇಂದು ಬೇಡ' ಮತ್ತೂ ನಿವೇದಿಸುತ್ತಾಳೆ. 'ಒಂದರ್ಥಗಂಟೆ, ಒಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸುವವ್ಯಾ ವೇಳೆ.... 'ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಯತ್ವವಾ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. 'It is too late', ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಈಗ ವೇಳೆಯಾಯಿತು, ಇನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಕರ್ತೃಹಿಸುಹುತ್ತಾನೆ.

'O LOrd, Lord, Lord' ಎಂದು ಉಸಿರು ಅಳಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕ್ಷೇಣಿಸುತ್ತು ಹೋದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಮನವಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳನ್ನು ಹೂಡಿಸಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಡನೂ 'Lord', ಕರುಣಾಮಯಿ ದೇವರೂ 'Lord'. ಶೇಕ್ಕಾಪಿಯರನ ನಾಟಕರಚನಾಪ್ರತಿಭೇಗ ಮತ್ತೊಂದು ನಿದರ್ಶನ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳ 'O Lord...'ಗೆ ಸರಿಸಮಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಗಾಬರಿಗೊಂಡ ದನಿ O Lord, my Lord...what, ho, my Lord, my lord !" ಎಂದು ಅರಚುತ್ತಿದೆ. ಧ್ವನಿ ಎಮಿಲಿಯಾಳದು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಕ್ಯಾಟಿಯೋನ ಸಾವಿನ ಸುದ್ದಿತಂದಿರಬೇಕು. ಇದೇನು ಮತ್ತೆ ಶಬ್ದ ? ಇವಳನ್ನೂ ಸತ್ತಿಲ್ಲವೆ ? ಇಲ್ಲಿ ಚಲನೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ಗೋರಿಯ ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಎಮಿಲಿಯಾಳನ್ನು ಒಳಗೆ ಬಿಡಬೇಕೆ, ಬೇಡವೆ ? ಬಂದರೆ ತನ್ನ ಹಂಡತಿಯಾಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ. 'ನನ್ನ ಹಂಡತಿ....ನನಗ ಹಂಡತಿಯಿಲ್ಲ....' ಹಾಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಎಂಥ ಧಾರುಣ ಅನುಭವ. ಎಂಥ ಅನಿಷ್ಟವರ್ಗಾಗಿ ಇದು ; ಈ ಇಡೀ ಏಕ್ಕ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಗ್ರಹಣಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಆಗಿದ್ದಂತೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಬಿರಿಯುತ್ತಿದೆ.... ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿಗೆ ತಾನು ಎಸಗಿದ ಕೃತ್ಯದ ಅರವು ಕ್ಷಣಾಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರುದ್ರಭಯಾನಕ ರೂಪಗಳು ತಾಳ

ನಡುಗಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ದೃಶ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೈಕ್ಕಿ ಎಷ್ಟು ಹೀನೆ, ಪಾಶವೀಯ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಅವನಾಡುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಈಗ ಆಡಿದ ಈ ಸಾಲುಗಳು ಮನಮುಟ್ಟವಂಥವು. ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ಕುರಿತಾದ ಅವನ ಪ್ರೇಮ ಬಹು ಆಳದ್ದು ಹಾಗೂ ಓಮಾಣಿಕವೂ ಆದದ್ದು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಮಾತಿಲ್ಲ, ದುರದೃಷ್ಟದ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ದುರಂತವೂ ಆದ ಮಾತಂದರೆ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಆಳದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವನ ಬಣ್ಣ, ಹಿನ್ನಲೆ, ವಯಸ್ಸು ಇವುಗಳ ಕುರಿತಾದ ಕೀಳರಿಮೆಯ ಭೂತವನ್ನು ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿದ ಇಯಾಗೋನ ಕುಟೀಲ ತಂತ್ರಗಳು ಅವನನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಕೆಬಳಿಸಿಬಿಟ್ಟು ಮಾತು. ಪ್ರೀತಿ ಕೊನೆಗೂ ಅವನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ರಾಜವಸ್ತುವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಕಂಡು ಮತ್ತರ, ದ್ವೇಷಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿನಖಿಗಳು ಹರಿದು ಚಿಂದಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನು ಎಸಗಿದ ಈ ಘೋರ ಪಾತಕದ ಬಗೆ ಎಳ್ಳಿಷ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ - ಯಾವ ಕೊಲೆಯೂ, ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೋದರೆ - ಕ್ಷಮಾಹರವಲ್ಲ - ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಅಧ್ಯೇಯೋನ ಬಗ್ಗೆ ಅವಾರ ಕನಿಕರ ಅನುಕಂಪಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆಯೇ ಅಧ್ಯೇಯೋ ಕೂಡ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಟ್ಸಾನಂತೆ, ಹ್ಯಾಮ್‌ಲೆಟ್‌ನಂತೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಿಸರ್‌ನಂತೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಇಯಾಗೋನಂಥವನು ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಸುಳಿಯುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರುಗಳಂತೆಯೇ ಅಧ್ಯೇಯೋನಿಗೂ ಪೌರುಷವಿದೆ, ಶ್ರೀಮಂತ ಮನಸ್ಸಿದೆ, ಕೀರ್ತಿಗೌರವಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವರಂತೆಯೇ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಎಳೆಯಷ್ಟುದರೂ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಮತೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ತನ್ನ ನೆಲವಲ್ಲದ, ತನ್ನ ಜಲವಲ್ಲದ, ತನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲದ ಪರಕೀಯ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬೇರು ಬಿಡಲು ಹೋಗಿ ಸೋಲುತ್ತಾನೆ. ಚಿಗುರುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ ಪಲ್ಲಟಗೊಂಡು ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಬಣಿಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಅವನ ಪ್ರೀತಿ, ಬಡುಕು.

ಮುಂದೆ ಆಗುವುದೆಲ್ಲವೂ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಎಮಿಲಿಯಾಳಿಗೆ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗಂಡನೇ ಈ ಇಷ್ಟ್ವು ದುರಂತನಾಟಕದ ಸೂತ್ರಧಾರ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅವಮಾನದಲ್ಲಿ, ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಧರಧರಗುಟ್ಟಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಒಂದು ಕ್ಷಣಾ, ಕರವಸ್ತುದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ, ತನ್ನ ಪಾಲೂ ದುರಂತದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಎಂದು ಹತಾತ್ ಪ್ರಜ್ಞಾಯಿಂದ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ನಲುಗಿ ಹೋಗಿರಬೇಕು ಅವಳು. ತನ್ನ ಯಜಮಾನಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ್ದವಳು, ಗೌರವಿಸಿದ್ದವಳು ಮತ್ತು ಅವಳಿಗೆ ತುಂಬ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದವಳು. ತನ್ನ ಸಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಈ ಮದುವೆ ಮತ್ತು ಅವಳ ಗಂಡನ ಬಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದವಳು. ‘ನೀನು ಅವನನ್ನು ಎಂದೂ ನೋಡಿದೇ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಿರುತ್ತಿತ್ತು’ ಎನ್ನವರೆವಿಗೆ ಅವಳ ಒಳತ್ತು ಹಾರ್ಸಿಸಿದ್ದವಳು. ಅಧ್ಯೇಯೋ ತನ್ನ ಧಣ. ಆದರೆ ಈಗ ಅವಳ

ಕಣ್ಣನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ನೀಚ ಕೊಲೆಗಾರ. 'ಧಗಧಗಿಸುವ ನರಕದ ಹೂಪಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಸುಖ್ಯಾಗಾತಿ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾ' ಎಂದು ಅಭೇದೋ ತನ್ನ ಬಾಯಿಮುಚ್ಚಲು ಯಶ್ಸಿದಾಗ ಎಮಿಲಿಯಾ 'O, the more angel she / And you the blacker devil' ಕಾಣುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಪ್ಪದಾಕ್ಷಸ ನೀನು ಎಂದು ಅಪ್ಪೇ ಕಟುವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಇಯಾಗೋನ ದುಷ್ಪತನಗಳಲ್ಲ ಬಯಲಿಗ ಬಂದು, ತಾನು ಎಸಗಿದ ಕೊಲೆಯ ನಿಜವಾದ ಅನುಭವ ಕ್ಷಣಾಕ್ಷಣೆ ವಿಷವೇರಿದಂತೆ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಶಬ್ದಗಳೇ ಸಿಗದೆ '0,0,0' ಎಂದು ಚೀರುತ್ತ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಸಿದ ಅಭೇದೋಗೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. Nay lay thee down, and roar, / For thou hast killed the sweetest innocent / That ever did lift up eye.' ಎಂದು ಕಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಕೊನೆಗೆ ಇಯಾಗೋನ ಕೃತಿ ತನ್ನನ್ನ ಇರಿದು ತಾನು ಸಾಯುವುದು ಖಂಡಿತ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಡೆಸ್ಟ್ರಿಮೋನಾಳ ದೇಹದ ಬಳಿ ಸರಿದು 'What did thy song bode, Lady ? / Hark, canst thou hear me ? I will play the swan, / And die in music (Singing) willow, willow, willow' ಎಂದು ಜೋಗುಳವೂ ಹಂಸಗಿತೆಯೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಡಿ ಮೂರನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ತನ್ನ ಕೊನೆಯ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾಳೆ: "Moor, she was chaste, she loved thee moor, cruel moor,/ So come my soul to bliss, I speak true / So speaking as I think, I die, die."

ಅಭೇದೋವಿಗೂ ತನ್ನ ಅಂತ್ಯ ಸಮೀಷಿಸಿದ ಅರಿವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನು ಈ ಮನುಷ್ಯಲೋಕದ ಕಾನೂನು, ಶಿಕ್ಷಣಿಗೆ ಕಾಯುತ್ತ ಹೊಡುವುದಿಲ್ಲ ತಾನು, ಏನಿದ್ದರೂ ಚೇರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನ ನಿರೋಹಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಯಾಗೋನನ್ನ ಕೊಲ್ಲಲಾಗಲಿಲ್ಲ ಬಹುಶಃ ಅವನು ಸಾಯಲುಬಹುದು. ಸಾರ್ಥಾಂದು ವರವಿದ್ದ ಹಾಗೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ ಇಯಾಗೋ. ಇಯಾಗೋ ಈ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಒಂದು ಮಾತು ಅತ್ಯಂತ ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಮೈಮನಸ್ತಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ ತುಂಬಿ ಹಾಳುಗೆಡಲಿದನೆಂದು ಅವನನ್ನ ಕೇಳಿ ಎಂದು ಅಭೇದೋ ಕೂಗಿಕೊಂಡಾಗ "Demand me nothing, what you know, you know / From this time forth, I never will speak word" ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಇಯಾಗೋವಿನ 'ಪ್ರತಿಭೆ'ಯೂ ತನ್ನ ಕೊನೆ ಕಂಡಿದೆ. ವಿಕ್ರತ ಮನಸ್ಸಿಗೆ, ಜೀವದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ಅಂತರ್ಗತ ದುಷ್ಪತನಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾರಣಗಳು, ವಿವರಣೆಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆಂಬಂತೆ ಒಂದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಮಾತು ಆಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಒಂದು ಕವಟದ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ಮಾತು ಹೇಳಬಹುದೋ ಎನ್ನೋ.

ಅಭೇದೋನ ಬಳಿ ಒಂದು ಆಯುಧವಿದೆ. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಅಪಾಯಿಲ್ಲ. ಈ ಆಯುಧವನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಾನು ಶತ್ರುಸ್ವೇನ್ನವನ್ನ ಭೇದಿಸಿದ ನಿರ್ದರ್ಶನಗಳು ಇದೆ. ತನ್ನನ್ನ

ತಡೆಯ ಬಂದವರಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಲ್ಲಿತಾನು. ಆದರೆ ಎಂಥ ಅರ್ಥರಹಿತ ಅಹಂಕಾರದ ಮಾತುಗಳು ಇವು ! ಈಗ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಯಾನ ಮುಗಿದಿದೆ." "....here is my butt, / And very sea-mark of my utmost sail." ಈಗ ತನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ಕೂಡ ಅಡಗಿಸಬಿಡುಹುದು. 'Where should Othello go ? now : how dost thou look now ? O ill - starred wench / pale as they smock, when we shall mett at count, / This look of thine will hurl my soul from heaven, / And friends will snatch it : cold, cold my girl, / Even like they chastity....' ಆತ್ಮಮರುಕ, ತೀವ್ರನರಳಿಕೆ, ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವ ತನ್ನ ಮಹಾಕೌಯಿ, ಅಮಾನವೀಯತೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸೇರಿ ಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳು. ಮುಂದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಉತ್ತಮ್ಮಾನಗುತ್ತ ಹೋಗುವ ಈ ತಿಳಿವು ಅವನ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಚೂಪು, ಹೊಳಪುಗಳನ್ನುನೀಡುತ್ತವೆ.

....O cursed slave !
whip me, you devils
from the possession of this heavenly sight,
Blow me about in winds, roast me in sulphur,
Wash me in steep-down gulfs of liquid fire !
O Desdemona, Desdemona dead,
oh, oh, oh....

ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ತಾನೇ ಹೇಳಬೇಕು ? ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಜನ ತನ್ನನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಬೇಕು ? "ಎನಾದರೂ ಹೇಳಿ / ಗೌರವಾನ್ನಿತ ಹಂತಕ, ನಿಮಗೆ ಸರಿಕಂಡರೆ / ಯಾಕೆಂದರೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ನಾನು ದ್ವೇಷದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ - ಎಲ್ಲವೂ ಗೌರವ ಘನತೆಗಳಿಗಾಗಿ" ಎಂದು ಅನ್ನತಾನೆ. ದೃಢ್ಯದ ಮೊದಲಲ್ಲೇ ತಾನೇ ಹೇಳಿದ್ದನಲ್ಲ.... "It is the cause.... Yet she must die, else she will betray more men" ತನ್ನ ವಿವರಣೆಗೆ ದಕ್ಕಿದ ಗೌರವ ಘನತೆಗಳ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಾಗಿ ಈ ಕೃತ್ಯವೆಸಿದ್ದನೆ ಅವನು. ದ್ವೇಷವೂ ಇಲ್ಲ, ಸ್ವಾರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲ. ಅತ್ಯಂತ ಗೊಂದಲದ ಮನಃಫಲಿಯಲ್ಲಿ ಅಧೆಲೋ ಇರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಅಷ್ಟು ಸಹಾನುಭೂತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತು ನರೆದಿರುವ ವೆನಿಸಿನ ಪ್ರಮುಖರು ಅಧೆಲೋ ಮತ್ತೊಂದು ಇಯಾಗೋ ಇಬ್ಬರನ್ನು ವೆನಿಸಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಿವ ತೀಮಾನ ಮಾಡಿ ಹೊರಡಬೇಕು ಅನ್ನವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಧೆಲೋ ಅವರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. "ಒಂದು ಕ್ಷಣಿ, ಒಂದೆರಡು ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕಿದೆ. ಈ ನಾಡಿಗೆ ನಾನು ಒಂದಷ್ಟು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾಫಟನೆಗಳ ಕುರಿತು ತಮ್ಮಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬರಯುವಾಗ ನೈಜಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಬರಯಿರಿ. ಯಾವುದನ್ನೂ ಹಗುರವಾಗಿಯಾ ಕಾಣಬೇಡಿ. ಮತ್ತೆ ಯಾವುದನ್ನೂ

ಹಗೆತನದಲ್ಲಿಯೂ ಆಡಬೇಡ. ಹಾಗೆ ಬರೆದಾಗ must you speak / Of one that loved not wisely, but too well / Of one not easily jealous, but being wroght, / Peerpaxed in the extreme ; of one whose hand, / like the base Indian, threw a pearl away, / Richer than all his tribe ; of one whose subdued eyes / Albeit unused to the melting mood, / Drops tears as fast as the Arabian trees / Their medicinal gum ;" ಅದ್ಯಾತ್ಮಸಾಲುಗಳು, ನಂದುತ್ತಿರುವ ದಿಷ್ಟದಕೊನೆಯ ಕ್ಷಣಗಳ ಪ್ರಮಿರ ಜ್ಞಾಲೆ, ಬೆಳಕು. ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕನಿಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪನಿವೇದನೆ – ಕೆಸಿವಿಸಿಗಳು, ಅವಮಾನಭಾವ ಯಾವುದೂ ಲವಲೇಶವಿಲ್ಲದೆ. ಮತ್ತು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತನ್ನ ಕೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಯಾರನ್ನೂ - ಇಯಗೋನನ್ನು ಕೂಡ - ಹೊಣಗಾರನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಯತ್ನವೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ತನ್ನದು. ತಪ್ಪೊಪ್ಪಿಗೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಶಿಕ್ಷೆಯೂ ಆಗಬೇಕು. ಡೆಸ್ಸಿಮೋನಾಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯಂತಹೇ ತಪ್ಪುಹೊರಿಸುವುದು, ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುವುದು, ಶಿಕ್ಷೆ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವುದು ಎಲ್ಲವೂ ತಾನೇ. ತಪ್ಪೊಪ್ಪಿಗೆಯ ಭಾಗ ಮುಗಿಯಿತು. ಇನ್ನು ಶಿಕ್ಷೆ ; ಅಫ್ಲೋ ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಸುತ್ತಾನೆ - 'ಅಲೆಪ್ಪೋದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಾರಿ ಪಗಡಿ ಧರಿಸಿದ ಕೇಡಿಗ ಮನಸ್ಸಿನ ತುರ್ಕನೊಬ್ಬಿವೆನಿಷಿಯನಾನೊಬ್ಬನನ್ನು ಥಳಿಸಿ ವೆನಿಸ್ ದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ ಕೀಳಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದಾಗ ಆ ಸುನತಿಗೊಂಡ ನಾಯನ್ನು ಕತ್ತಪಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದು ಹೀಗೆ ಕತ್ತರಿಸಿಬಿಟ್ಟೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಪ್ರಟಿಧೋಂದು ಚೊರಿಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಇರಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತೆಂಬುತ್ತ ಹೋಗಿ ಹಂಡಿಯ ದೇಹದ ಬಳಿ ಒಂದು 'I kissed thee ere I killed thee, no way but this, / Killing myself, to die upon a kiss' ಎಂದು ಉಸುರುತ್ತಿರುಳುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟೆಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯಿತು. ಒಂದು ಅತಿ ನಾಜೂಕಿನ, ಅತಿ ಕೋಮಲ ಪ್ರೇಮಕತೆ. ವೆನಿಸ್ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದ ಸುಗಂಧ ಪೂಸಿದ ತಂಗಳಿ. ಆದರೆ ಕ್ಷಣಾಕಾಲವೂ ಸಹಿಸದೆ ಚಂಡಮಾರುತ್ವಾಂದು ಬೀಸಿ ಕೊಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಈ ಅಸಹಾಯಕ ಮೆಲುಗಾಳಿಯ ಕತೆ ಇದು. ಮಹೋನ್ನತ ಬದುಕಿಗೊಂದು ಮಹೋನ್ನತ ಅಂತ್ಯದ ಕತೆ.

ಮಹ್ಯೇಲ್ಲ ಗಣ್ಯರೂ ಮತ್ತೆ ವೆನಿಸಿಗೆ, ಮತ್ತದೇ ಮಾತುಗಳಿಗೆ, ಅದೇ ಬದುಕಿನ ರೀತಿಗೆ, ಅದೇ ಸ್ವಕೇಂದ್ರಿತ ಆಸ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ. ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲೊಂದು ಕಮಲ ಅರಳುವುದು ಎಂದು ? ಮತ್ತೆ ಬದುಕು ತನ್ನ ತಾನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದು ? ಮತ್ತೆ ಶ್ರೀತಿ ಅನುರಾಗಗಳ ಕಂಪು, ನಾದ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯುವುದೆಂದು ? ವರ್ಷವಿಡೀ ಮುಳ್ಳಗಳಿರುವ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಗುಲಾಬಿಗಳು ಅರಳುವುದು ಆಗೋಮ್ಮೆ ಈಗೋಮ್ಮೆ ತಾನೆ ? ಆ ಕ್ಷಣಾಕ್ಷಾಗಿ ಕಾಯಬೇಕು ನಾವು - ತಾಳ್ಯಾಯಿಂದ, ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ, ಆಸೆಯಿಂದ.

ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ದೇಶ ಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಗಡಗೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ
ಕೂಡಿತ್ತವನ್ನು ಮಾನವೀಕರಣದ ದ್ರವ್ಯಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ್ಯಯಿಸುವ ವಿಶೇಷತೆ
ಪ್ರೇ. ಜಿ. ಕಿ. ಗೋವಿಂದರಾವ್ ಆವರದು. ಇದು ಕಾರಣವಾಗಿ ಶೇಕ್ಕಾಫಿಯರನ
ಎರಡು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನದ ಈ ಕೃತಿ ಕನ್ನಡದ ಒಂದುಗರಿಗೆ ಒಂದು
ಅನನ್ತ ಕೊಡುಗೆ. ನಾಟಕಗಳ ವಸ್ತುದ್ವಾದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು
ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಮಹಾನ ಕಲಾಕಾರ ಶೇಕ್ಕಾಫಿಯರು. ಕಾಲದ ಸದ್ಯತನವನ್ನು ಮೀರಿ
ಎಲ್ಲ ಕಾಲದ ತರಹ ತಲ್ಲಣಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಮುಖಿಯಾಗಬಲ್ಲ ಧಾತು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಈ
ನಾಟಕಗಳ ವಿಶೇಷತೆ.

ಸಂದರ್ಭವಾದಲ್ಲಿನ ಮನುಷ್ಯನ ವರ್ತನೆ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು
ಬರಿತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಚೇರೊಂದು ಬಗೆಯ ಅವಸ್ಥಾಂತರವನ್ನು
ಕೊಡುವ ಪರಿಯನ್ನು 'ಸಿಸರ್' ನಾಟಕ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಅನ್ವೇಷಿಸಿದೆ.
ಕೋಮಲವಾದ ಪ್ರೇಮ ಪ್ರಸಂಗವು ಮಾನವ ಸಹಜ ದೌರ್ಬಲ್ಯ
ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ದುರಂತವನ್ಯದುವ ಪರಿಯನ್ನು 'ಒಫ್‌ಲೋ' ನಾಟಕ
ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಕೋಧಿಸಿದೆ. ಈ ಎರಡೂ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾಗ್ಂಾಮಿಯಾಗಿ
ಸಂಚರಿಸಿರುವ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರೇ. ಜಿ. ಕಿ. ಗೋವಿಂದರಾವ್ ರವರು
ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಮುಟ್ಟಿನ್ನುತ್ತದೆ.

ಪ್ರೇ. ಎಸ್. ಜಿ. ಸಿದ್ದರಾಮಯ್ಯ

ಚೆಲೆ ರೂ. ೧೦೦/-
ISBN 81-7713-136-2

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಕನ್ನಡ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ
ಚಿಂಗಳೂರು

